DE KUNST

OM

GENEESMIDDELEN VOOR TE SCHRIJVEN.

DE KUNST

OM

GENEESMIDDELEN VOOR TE SCHRIJVEN.

NAAR AANLEIDING VAN DE DERDE UITGAVE DES HANDBOEKS
VAN Dr. *PHOEBUS*,

BEWERKT DOOR

Dr. H. M. DUPARC.

VOORZIEN VAN EEN AANHANGSEL, BEVATTENDE VELE
NIEUWERE GENEESMIDDELEN,

DOOR

Dr. L. A. COHEN.

TE GRONINGEN, BIJ

P. VAN ZWEEDEN.

1841.

»Kurz die Klugheit aufgetischt / ist 's Beste /
»Dazu finden leichter sich die Gäste."

CASTELLI.

VOORREDE.

Bij de groote vorderingen, die de Geneeskunde elken dag maakt, en de verbazende hoogte, welke derzelver hulpwetenschappen, de Chemie (en door deze de Pharmacie), Physica, Botanie, Zoölogie en Physiologie in de laatste jaren hebben bereikt; werden, even als van elke andere tak, vele werken over de Materies Medica, en Pharmakologiën hoezeer vroeger te regt hooggeschat, weldra onbruikbaar, als niet meer op de hoogte zijnde der tegenwoordige kennis: en, in weerwil der schriften van KRAUS, SOBERNHEIM, RIECKE, LASSAIGNE *en anderen, heeft toch de Literatuur der kunst van Geneesmiddelen-voorschrijven niet dien uiterlijken omvang noch die innerlijke waarde, dat men nu reeds goed geschrevene werken voor overbodig kan houden; vooral wanneer in dezelve behoorlijk gebruik is gemaakt van de waarnemingen en ondervinding der beroemde Mannen uit den jongsten tijd; en dus daarin alle geneesmiddelen worden gevonden die nu nog eenigen naam verdienen, met weglating der verouderde, welke hun' vroegeren roem geheel hebben verloren.*

Ik geloof, dat het Handboek van Dr. PHOEBUS *met regt mag gerekend worden tot de in onzen tijd nuttige en zelfs noodzakelijke werken, als behandelende alle nu nog meer of min in gebruik zijnde geneesmiddelen, alle vruchten en distels op het uitgestrekte veld der Pharmakologie, — en wel derzelver natuurhistorisch en praktisch gedeelte, zoo kort maar tevens zoo volledig als mogelijk is: en de arbeid van de Heeren Doctoren* DUPARC *en* COHEN, *die bovengenoemd werk volgens eene verkorte uitgave van* Dr. TRAUTVETTER *hebben vertaald en omgewerkt, en met vele in hetzelve niet aangehaalde, maar in den nieuwsten tijd aanbevolene, of oude nog gebruikelijke geneesmiddelen vermeerderd, is voorzeker verdienstelijk en — vooral om de laatst aangevoerde reden — voor alle klassen van Geneesheeren in ons Land nuttig.*

Misschien zullen wel niet alle in dit werk genoemde geneesmiddelen, vooral de rijke oogst der laatste jaren, welker oneindig getal door splitsing en zamenstelling toenam in dezelfde evenredigheid als dat der ziekten, volstrekt noodzakelijk zijn ter bestrijding der ongesteldheden waartegen zij worden aangeraden: — althans in Groningen, waar sedert eene halve Eeuw de beoefening der Geneeskunde misschien met eenig regt kan gezegd worden altijd op een' vrij hoogen trap gestaan te hebben, — waar de zeldzaam geëvenaarde praktische blik van een' BUSCH *zoo weinige maar altijd juist gekozene middelen behoefde om de ziekten gelukkig en snel te behandelen, — waar het groot diagnostisch talent van een'* OUDEMAN *zoo zelden noodig had toevlugt te nemen tot de uitgebreide lijst van geneesmiddelen, die hij in vroegeren tijd niet had gekend, — waar de diep denkende en genievolle*

TELLEGEN *van zijne eenvoudige voorschriften zoo gelukkige uitkomsten zag, — waar de Lessen en het Klinisch onderwijs van een'* THUESSINK, *die de nieuwere elkander opvolgende en verdringende stelsels in de Geneeskunde volkomen kende, maar door dezelve niet werd medegesleept en altijd een (om zoo te noemen) verbeterde Boerhaviaan bleef, zoo vele goede Geneesheeren vormde, — waar de beroemde* S. STRATINGH, EZ., *over wiens dezer dagen geleden onherstelbaar verlies de Groningsche Hoogeschool en de geleerde wereld in rouw is, de Chemie en Pharmacie onderwees, — waar de Geneesheeren (om de nog levenden niet met name aan te voeren) misschien met meer kennis, naauwkeurigheid en geluk dan op vele andere plaatsen, de zoo belangrijke ziekten der Kinderen behandelen, en toch overtuigd zijn derzelver aantal met hoogstens zeven of acht middelen te kunnen bestrijden, — in Groningen, zeg ik, zullen de Doctoren even als vroeger vooreerst nog wel vele der nieuwste middelen in hunne Praktijk kunnen missen: maar dezelve behooren toch in een werk, dat op volkomenheid eenige aanspraak maakt, genoemd te worden, zoo lang de ondervinding over derzelver waarde als Geneesmiddel nog niet den staf heeft gebroken, en vele* Alkaloiden *of* Composita *doen terug keeren tot de vreedzame duisternis, waaraan de onvermoeide vlijt van een' Chemicus, en de hoop om op zoodanige wijze zijn' naam te vereeuwigen, dezelve had onttrokken.*

Moge weldra eene uitgebreide praktijk de Heeren DUPARC *en* COHEN, *die, eerst voor weinige maanden den Doctorsgraad verkregen hebbende, dit werk nog niet konden opsieren en verrijken met eigene waarnemingen, — in staat stellen om, echter niet dan na rijpe overweging en*

langdurige toetsing, het Geneeskundig publiek de resultaten aan te bieden van eigene ervaring en opmerkingen; waartoe beide jonge Geleerden door een' gelukkigen aanleg en eene vlijtige studie boven vele anderen geschikt zijn!

J. BAART DE LA FAILLE
Med. Professor.

GRONINGEN den 2 Maart 1841.

INLEIDING.

Toen wij in het begin des vorigen jaars het pas uitgekomen werkje van Dr. TRAUTVETTER, eene verkorte uitgave bevattende van het voortreffelijke handboek van Dr. PHOEBUS, in handen kregen, herinnerden wij ons het nevensstaande gezegde van CASTELLI en vonden het een niet onverdienstelijken arbeid van Dr. TRAUTVETTER, den inhoud van het met zoo veel roem bekende werk, verkort wedergegeven te hebben. Daar nu de werken die het onderhavige onderwerp betreffen en in onze taal bestaan, *of* geenszins in de behoefte voorzien welke met dit werk beoogd wordt, *of* geenszins met den tegenwoordigen staat der *Materies medica* op eenen gelijken trap staan, en er dus, naar onze meening, ten dien opzigte werkelijk eene behoefte ten onzent bestond, zoo hebben wij het niet overbodig geacht deze verkorting te bearbeiden en het getal der bestaande hand- en leerboeken met hetzelve te vermeerderen. Mogt hetzelve goedgunstige lezers en beoordeelaars aantreffen en even als deszelfs oorspronkelijke uitgave, door zijn gebruik veel nut, zoo wel onder de aanstaande als reeds oudere geneeskundigen, stichten; en, zonder een *Pons Asi-*

norum te zijn, de moeijelijke *Ars formulandi* voor den aanvanger en minder ervarenen verligten, dan zullen wij onze moeite ruimschoots beloond achten.

Wat de bearbeiding des werks betreft, hebben wij ons grootendeels aan de verkorte uitgave van Dr. T. gehouden, om het werk, zonder noodzakelijkheid, niet uitvoeriger te doen worden, dan voor ons oogmerk noodig was. Insgelijks hebben wij de volgorde der geneesmiddelen onveranderd gelaten, daar de *Pharmacopoea Borussica*, welker 5[de] uitgave hier gevolgd is, ook in ons Vaderland genoegzaam bekend en in gebruik is. De bij ons meer in gebruik zijnde benamingen van sommige geneesmiddelen, b. v. *Sulphas Ferri* in plaats van *Ferrum sulphuricum*, hebben wij dus niet gebezigd, eensdeels, omdat bij eenige scheikundige kennis, ieder geneeskundige de verlangde geneesmiddelen zal weten te vinden, en anderendeels, omdat wij, *onze* gebruikelijke benamingen volgende, b. v. de zouten van dezelfde bases op onderscheidene plaatsen zouden moeten behandelen, en zoo doende het overzigt van het geheel moeijelijker en het gebruik, zoo als wij ons voorstellen, minder nuttig zou worden; en ten derden, omdat bij eene *alphabetische* volgorde deze wijze ons verkieslijker scheen. Om echter den nog onervarenen te gemoet te komen, hebben wij in het Register de gewoone benamingen, met verwijzing naar de in dit werk voorkomende synonieme namen, een plaats verleend.

De opgave der geneesmiddelen, of zij al of niet officineel bij ons zijn, hebben wij naar onze (altijd nog te volgen en veel te wenschen overlatende) *Pharmacopoea Belgica* ingerigt. De middelen derhalve die zonder eenig

teeken opgegeven worden, komen in onze *Pharmacopoea*
* voor; diegene echter welke met * geteekend zijn, be-
hoeven wel is waar door onze Apothekers niet in voor-
raad gehouden te worden, maar zijn echter vrij algemeen,
zoo niet grootendeels in elke goed ingerigte Apotheek,
aanwezig, zoodat men deze geneesmiddelen dus veilig
voorschrijven kan. Ten dien opzigte hebben wij ons ge-
houden aan eene lijst ons door den Heer F. RINSMA, Apo-
theker alhier, verstrekt, bij wien dezelve dan ook in
** voorraad gehouden worden. — De middelen die wij met **
opgegeven hebben, zijn bij ons niet officineel, maar be-
staan uit zelfstandigheden, die grootendeels in elke Apo-
theek voorhanden en dus spoedig zamen te stellen zijn. Waar
† wij † geplaatst hebben, geldt dit zoodanige middelen,
die noch officineel noch ligtelijk ergens (natuurlijk met ons
onbekende uitzonderingen) bij ons in voorraad aangetrof-
! *ad* fen worden. Het teeken ! en *ad* wil zeggen, dat men
voorzigtig zij met de aanwending van het onderhavige
middel en dat dit de *hoogste* giften zijn, die men volgens
PHOEBUS behoort toe te dienen, terwijl niet zelden andere
†† schrijvers veel grootere doses voorschrijven. — †† geeft te
kennen, dat men dit middel niet zonder zekere bijmen-
ging van water of van eene andere vloeistof mag toedienen
of dat men hetzelve zonder bijvoeging van dit teeken niet
inwendig mag of althans moest voorschrijven, ten einde,
om alle vertraging voor te komen, de Apotheker wete
dat het onze wel overlegde wil is, dit middel in die
hoeveelheid aan te wenden en hij dus niet behoeft te vree-
zen of wij ons ook vergist mogten hebben. Bij zulke
middelen, die men als van zelve sprekend *niet* inwendig

geeft, staat dit teeken niet, evenmin als bij dezulke waar dit onnoodig zoude zijn. — HB beteekent *Hoofdbestanddeelen; Sol.* wil zeggen *Solubilitas;* het getal hierachter beteekent hoeveel van zeker *menstruum* men tot de oplossing noodig heeft; doch staat er niets achter dit getal, dan wordt *oplosbaar in water* bedoeld. Dáár waar de temperatuur bij de oplosbaarheid niet aangegeven wordt, heeft men omstreeks 12° R. genomen. — *Ph. Bat.* is gelijk aan *Pharmacopoea Batava; Ph. A.* = *Pharmacop. Austriaca; Ph. Bad.* = *Pharmacop. Badensis; Ph. Bor.* = *Pharmacop. Borussica; Ph. Hann.* = *Pharmacop. Hannoverana; Ph. Lond.* = *Pharmacop. Londinensis; Ph. mil.* = *Pharmacop. militaris Borussica; Ph. p.* = *Pharmacop. pauperum* van HUFELAND; *Ph. Sax.* = *Pharmacop. Saxonica; Ph. Sl.* = *Pharmacop. Slesvico-Holsatica* en *Ph. Sl. A.* = *Pharmacopoeae Slesvico-Holsaticae Appendices* (1832—1837).

HB: Sol.

De bereidingen eindelijk van vele zamenstelde middelen, *Spiritus*, *Tincturen*, enz. hebben wij *grootendeels* opgegeven zoo als zij in het oorspronkelijke voorkomen, daar men des verkiezende de soms verschillende bereidingen gemakkelijk in onze Pharmacop. naslaan kan. Soms toch verschilt de bereiding der geneesmiddelen volgens onze *Pharmacopoea* zeer van die volgens de *Pruissische*. Zoo is b. v. het *Acidum hydrocyanicum* (zie dit werk, pag. 31) volgens de laatstgenoemde Apotheek veel heviger van werking dat dat volgens de *Nederlandsche*. Zoo zijn b. v. (pag. 83) *Emplastrum adhaesivum*, *Cantharid. perpet.*, volgens de *Ph. Bor.* eenigzins kneedbaar, doch volgens de *Ph. Belg.* hard. Zoo wordt (pag. 203) het alco-

hol-gehalte der verschillende Spiritus soorten in de *Ph. Bor.* bij pCt. berekend, doch bij ons bij graden.

Alhoewel wij geenszins gelooven, dat de voorraad der ingevoerde geneesmiddelen niet reeds groot genoeg zou zijn en men derhalve misschien liever dezelve moest trachten te verminderen, dan wel nog meer uit te breiden en bekend te maken, zoo zal men echter van den anderen kant ons het veelzijdig nut hiervan niet kunnen tegenspreken. Hoe dit dan ook zijn moge, wij hebben bij dit werk, waarin reeds vele nieuwere geneesmiddelen bevat zijn, een Aanhangsel gevoegd, hetwelk de geneesmiddelen die in den nieuweren tijd aanbevolen zijn en niet in het werk zelve voorkomen, behandelt. Niet *alle* als zoodanig aanbevolen geneesmiddelen konden wij hierin opnemen, nog minder alle nieuwere praeparaten, die of meer als reagentia dienen of nog minder onderzocht en aangewend zijn; en hier en daar zal men er eenige middelen in aantreffen, die niet nieuw, maar vroeger in gebruik, daarna wederom vergeten en thans weder aangeprezen zijn. Ook hebben wij aldaar het alhier zoo dikwerf gebruikt wordend *Acetas Calcis insolubilis;* het *Murias Aluminae* en het in bijna alle werken over *Materies medica* geheel voorbij gegane *Hydrargyrum gummosum* Plenckii behandeld. — De wijze van bewerking, die wij in het Aanhangsel gevolgd zijn, zal, onzes erachtens, het werk des te meer bruikbaar en tevens nuttiger doen worden en onze meer uitvoerige behandeling, hoopen wij, allezins doen goedkeuren, ofschoon wij bij het opgeven der literatuur,

kortheidshalve slechts de voornaamste werken aangegeven hebben, die op de afzonderlijke artikels betrekking hebben. De middelen die reeds elders in het werk voorkomen, hebben wij tusschen [ ] geplaatst.

Groningen den 4 Maart 1841. D. en C.

DE KUNST OM GENEESMIDDELEN VOOR TE SCHRIJVEN.

I.

ALGEMEEN GEDEELTE.

§ 1.

Algemeene Chemische Regelen.

1. Zuren. *Cave: Bases* en derzelver *zouten*; ook die zouten, in welke het zuur eene mindere verwantschap tot de basis heeft, als het er nu bijkomend zuur [als men b. v. *Plumb. acet.* met zwavelzuur wilde verbinden, zoude er *Plumb. sulphuricum* gevormd worden], waartoe (voor de meeste zuren) ook de *zeepsoorten* gerekend kunnen worden; ook die onzijdige zouten, welke gaarne, door een gedeelte van hunne basis aan een ander zuur af te geven, zuur worden [gelijk dit b. v. plaats heeft met de onzijdige wijnsteenzure zouten; — zie beneden]; *Zwavelmetalen* [over het algemeen]; *Haloidzouten* [Chlor-, Brom-, Jod-, Cyanmetalen. — Bij de Chlormetalen hebben zeer dikwijls uitzonderingen plaats, zoodat meestal alleen de verbinding van dezelve met sterkere zuren (zwavel-salpeterzuur) af te keuren is; derhalve houde men de naauwkeurigere aanwijzingen van ieder afzonderlijk in het oog]; *vele organische stoffen.*

Mineraalzuren. Men weet dat dezelve in den geconcentreerden toestand tot de sterkst ontbindende middelen behooren; terwijl zij in den geconcentreerden toestand slechts zelden, en wel nooit tot inwendig gebruik worden voorgeschreven. (Dit ter opheldering van latere schijnbare tegenspraak en ongelijkmatigheid.)

Looizuren. Cave: Mineraalzuren [vooral salpeter- en zwavelzuren]; Zoutvormers; Bases; bijna alle zouten [vooral metaalzouten]; eiwit; lijm; stijfsel; dierlijke gelei.

2. Zoutvormers [Chlor, Brom, Jod (slechts deze drie komen als zoodanig in de receptuur voor)]. *Cave:* (met sommige uitzonderingen) sterke bases; vele zouten [koolzure loogzouten, onzijdige ammoniakzouten, salpeterzuur kwikzilver]; organische zelfstandigheden [vooral in lang te bewaren geneesmiddelen, bij Chlor en Brom zijn vooral kleur- en riekstoffen te vermijden]. — De oplossingen der zoutvormende stoffen moeten ook niet aan het licht blootgesteld worden. — Bij Jod *Cave* vooral stijfsel.

3. Basen [Alkalien, Alkaloiden, Aarden, Metaaloxyden (*)]. *Cave: Zuren;* ook *Onderzuren* (b. v. Hars, Nagelolie); *zouten* met zwakkere verwandschap van de basis tot het zuur [daarom mag men b. v. geene loogzouten met metaalzouten verbinden], waartoe men somtijds ook de *zeepen* kan rekenen; *zure zouten;* — Daarenboven vermijde men nog

a) bij de *Alkalien:* Zoutvormers; vele organische stoffen [vooral de vetsoorten en de vette oliën (tenzij men zeepvorming wil), bijna alle dierlijke stoffen, voorts ook plantenslijm; verder (met uitzonderingen b. v. van Ammonium, *Tinctura kalina*) Wijngeest].

b) bij de *Alkaloiden:* Zoutvormers; vele soorten van metaalzouten [vooral zoutzuur goud, salpeterzuur zilver, kwikzilver-, koper-, lood- en ijzerzouten]; chlorkalk; sterke hitte; — gedeeltelijk ook loogzouten en loogzoutige aarden [tegen welke zij zich dikwijls als zwakke zuren verhouden; ook slorpen de loogzouten en de loogzoutige aarden de in de maag aanwezige zuren op, hetwelk men niet vergete, als de alkaloiden eene gewenschte werking zullen hebben].

c) bij de *Loogzoutige aarden:* Zoutvormers; vetsoorten en vette oliën (ten zij men zeepvorming wil; b. v. bij de bij het *Aq.*

(*) Men ziet spoedig in, dat wij en hier en verder met »metaal" [»metaaloxyden," »metaalzouten"] alleen de *oude* metalen (loogzoutige- en aardachtige metalen uitgezonderd) bestempelen. Dit geschiedt kortheidshalve en wegens het thans heerschende spraakgebruik.

Calcariae opgegevene Linimenten]; — bij de bijtende kalk ook nog de organische stoffen, die *sub a*) zijn opgegeven.

4. Zouten. Deze kunnen zoowel door *zuren* (ook onderzuren) of *Bases*, die tot een van hunne bestanddeelen eene sterkere verwandschap hebben [dus door eenvoudige keurverwantschap, b v. *Ferrum sulphuricum* en *Kali causticum*] als ook door andere *zouten* [onder welke benaming wij hier ook de *zeepen* en de zouten van onderzuren (b. v. Harsverbindingen) verstaan], die met hen zuren en bases omwisselen, (dus door dubbele keurverwantschap, b. v. *Ferrum sulphuricum* en *Plumbum aceticum*) ontbonden worden.

Het volgende merken wij nog aan ten opzigte van enkele afdeelingen der zouten:

Basische Zouten. Cave Zuren in het algemeen [met uitzonderingen].

Zure Zouten. Cave Bases in het algemeen [met uitzonderingen].

Zwavelzure Zouten. Diegene, welke in het water oplosbaar zijn, worden door Baryt, Barytzouten en loodoxyde zouten ontbonden. Het wijnsteenzuur scheidt het zwavelzuur van de potasch.

Salpeterzure Zouten. Zij worden door zwavelzuur, overbodig zoutzuur, en in de hitte door phosphor- en Borzuur veranderd; zelfs door de hitte alleen [b. v. de salpeter op eene zeer heete plaat (kagchelpijp)].

Phosphorzure Zouten. Cave: zwavel-, salpeter-, zoutzuur; kwikzilver-, zilver-, loodzouten; voor eenige ook de kalkzouten.

Azijnzure Zouten. Cave: de meeste zuren, vooral de sterkere zuren uit het Delfstoffelijk rijk; verscheidene zouten (vooral salpeter, kwikzilver oxydul, onzijdige ijzer-oxydzouten).

Wijnsteenzure Zouten. Cave: sterke zuren; hitte. — De *onzijdige* wijnsteenzure potaschzouten [de braak- en ijzerwijnsteen uitgezonderd] worden door de meeste zuren in zure wijnsteenzure zouten veranderd.

Koolzure Zouten. Cave: de meeste zuren; kalkwater, vele zouten, wier zuur eene sterkere verwantschap tot de basis van het koolzure zout heeft [als men b. v. koolzure loogzouten met zwavelzure zouten bijeenbrengt]; loodzouten; hitte bij velen.

Chlormetalen (Zoutzure zouten). *Cave:* salpeterzuur zilveroxyd; kwikzouten; loodoxydzouten; zwavelzuur, en in de hitte ook andere sterke zuren [het kwikzilverchlorid wordt echter door geen zuurstofzuur veranderd]. Daarenboven hoede men zich bij de chlorloogzouten en chloraarden, ook voor het salpeterzuur [zelfs bij geene hitte], bij de chloraarden en bij de verbindingen van chlor met de eigentlijke [oude] metalen voor loogzouten, bij de verbindingen van de chlor met de loogzoutige aarden voor het koolzure kali.

Jodmetalen (Hydrojodzure zouten). *Cave:* zoutzuur [bij Jodhoudende loogzouten ook salpeter-, zwavel-, vet- en andere zuren]; Chlor, Brom; salpeterzuur zilveroxyd, kwikzouten, lood- en koperoxydzouten. In de hitte ook andere sterke zuren.

Cyanmetalen (blaauwzure zouten). *Cave:* zuren, [de meeste verbindingen van het Cyan met de eigentlijke (oude) metalen, b. v. zilver- en kwikzilver cyanid, worden echter door geene zuurstofzuren, wel door waterstofzuren ontbonden.] hitte.

Zwavelmetalen. Cave: zoutvormende stoffen; in het algemeen ook de zuren en de zure- en metaalzouten; voor verscheidene ook bijtende en koolzure loogzouten, spoedig in gisting gerakende vochten, dampkringslucht, hitte.

Metaalzouten. De meeste zijn ligt vatbaar voor ontbinding, welke reeds grootendeels door vele zwakkere inwerkingen, b. v. door organische stoffen, plaats heeft.

Zeepen. Zij behooren in eenen scheikundigen zin tot de zouten, weshalve wij hen reeds op eenige plaatsen boven als zoodanig behandeld hebben; en inderdaad hebben zij als zouten slechts eene zeer zwakke verbinding, om welke reden zij ook gemakkelijk door de meeste zuren [in den uitgestrekten zin des woords], door de meeste zoutvormende stoffen, door vele bases [vooral zijn de loogzoutige aarden te vermijden, omdat zij met de vetzuren onoplosbare zeepen (zouten) vormen] en door de meeste zouten [vooral metaalzouten] ontbonden worden.

5. Extractifstoffen. [Zij verschillen veel van elkander, zoodat men weinig algemeens van hen kan vaststellen.] *Cave:* geconcentreerde mineraalzuren; zoutvormers; Aluin; vele metaalzouten [vooral goud-, kwikzilver-, zilver-

en loodzouten]; voor vele Extractifstoffen ook looizuren, bijtende loogzouten, ijzerzouten.

6. Harssoorten. *Cave:* geconcentreerde mineraalzuren; bases [vooral loogzouten; liever mag men dan nog de andere, zwakkere bases met de harssoorten verbinden]; vele metaalzouten [loodsuiker, loodazijn]; bij oplossingen van hars in wijngeest, ook water en zuren, die wel is waar het hars niet ontbinden, maar toch als een fijn poeder uitscheiden.

7. Gomharsen. *Cave:* geconcentreerde mineraalzuren [vooral salpeter-, zwavel-, zoutzuren]; zoutvormers; bijtende loogzouten [met welke hare harsachtige bestanddeelen, zeepaardige, in water oplosbare verbindingen, aangaan, waardoor vaak hare werking, zoo niet verzwakt, dan toch veranderd wordt]; vele metaalzouten [vooral het zoutzure goud, salpeterzure zilver en kwikzilver, sublimaat, *Cuprum sulphurico-ammoniat.*, 't azijnzure lood, het chlorijzer].

8. Natuurlijke balsems. *Cave:* sterke mineraalzuren; zoutvormende stoffen; bases; metaalzouten. Voor de oplossingen van de balsemsoorten in wijngeest geldt hetzelfde, wat reeds bij de harsoplossingen is gezegd (boven *sub* 6).

9. Vlugge olien (ook de spiritus en het gedestilleerde water dat zij bevatten, op welke men echter dikwijls minder streng behoeft toe te zien). *Cave:* salpeterzuur [eene uitzondering onder anderen is de † *Tinctura Moschi artificial.*], zwavelzuur, zoutzuur [deze drie zuren in het bijzonder bij het verhitten, dat reeds volgt als men het zuur te snel bijgiet], Chlor, Brom, Jod; eenige metaalzouten [het zoutzure goud, sublimaat, het salpeterzure kwikzilveroxyde]; ook hitte, lucht.

10. Vetsoorten en vette olien. *Cave:* geconcentreerde minerale zuren [eene uitzondering onder anderen is b. v. het † *Unguent oxygenatum*]; chlor (voor vele); Jod en Jodhoudende loogzouten [met eenige uitzonderingen, vooral wel als men er een koolzuur zout bijvoegt, hetwelk de door de zuurstof der dampkringslucht gemakkelijk gevormd wordende, of reeds gevormd zijnde vetzuren opslorpt]; sterke bases [tenzij men zeepen, of zeepachtige verbindingen wil vormen]; salpeterzuur kwikzilver [eene gebruikelijke uitzondering is het *Ung. Hydr. citrinum.*].

11. Plantenlijm; —(voornamelijk in de graankorrels op te merken) *Cave:* geconcentreerd zwavel-, salpeter- en zoutzuur; looizuren; zoutvormende stoffen; bijtende loogzouten; kalkwater; vele metaalzouten [vooral het zoutzure goud, het sublimaat, 't salpeterzure kwikzilver, 't azijnzure lood].

12. Dierlijke lijm. *Cave:* geconcentreerd salpeterzuur; looizuren; chlor; bijtende loogzouten; Aluin, keukenzout, metaalzouten [in het bijzonder het zoutzure goud, het sublimaat, het salpeterzure kwikzilver, loodazijn (niet loodsuiker) enz.]; wijngeest (in grootere giften).

13. Eiwit [uit hoendereijeren, versche plantsappen; ware Emulsies; vele uittreksels (*extracta*)]. *Cave:* zuren [azijn- en phosphorzuur uitgezonderd]; zoutvormende stoffen; sterke bases; vele aard- en metaalzouten [vooral Aluin, zwavelzure zouten, het zoutzure goud, het salpeterzure zilver, kwikzilverzouten (behalve het kwikzilvercyanid), koper-, lood-, ijzer- en zinkzouten]; kreosot; wijngeest [bij het eiwit uit hoendereijeren, ook Aether en Terpentijnolie]; hitte (boven 63—75° C.).

14. Suiker. *Cave:* geconcentreerde salpeter-, zwavel- en zoutzuren, [men late ten minsten dergelijke verbindingen niet lang in voorraad gereed maken, en stelle dezelve aan geene warmte bloot]; Chlor [men kan veilig siroop bij het *aq. oxymuriatica*, p. p. doen, maar het geneesmiddel moet dan spoedig verbruikt worden]; bijtende loogzouten (deze verbinding is niet wel aan te bevelen, omdat de bijtende loogzouten de suiker hare zoetheid ontnemen, zoodat men meer suiker als anders benoodigd is); vele metaalzouten [vooral het zoutzure goud, het sublimaat, het salpeterzure kwikzilver en zilver, de koperzouten]; (langdurig kooken [hierdoor worden riet- en druivensuiker in slijmsuiker veranderd]).

15. Stijfsel. *Cave:* Jod, ook geconcentreerde zuren; chlorine; bijtende loogzouten, bij die middelen, welke men lang bewaard, of bij wier bereiding hitte vereischt wordt (*).

(*) Looizuren, kalkwater, loodazijn, wijngeest, zonderen de stijfsel van hare oplossingen af; Borax verdikt de stijfseloplossingen.

16. Gom. *Cave:* kalkwater; vele metaalzouten [vooral het salpeterzure kwikzilver, en het salpeterzure goud, voorts de loodazijn (niet loodsuiker), 't zoutzure ijzeroxyd en de zwavelzure zouten].

Van de geconcentreerde minerale zuren, chlorine en bijtende loogzouten geldt hetzelfde, wat bij de stijfsel van dezelve gezegd is, gelijk ook van de wijngeest en Borax.

17. Plantenslijm. *Cave:* vele metaalzouten [vooral salpeterzuur kwikzilveroxydul en zilveroxyd, loodzouten]; Aluin. — Van de geconcentreerde minerale zuren, chlorine en bijtende loogzouten geldt hetzelfde, wat van de Stijfsel en Gom is gezegd. Wijngeest scheidt het plantenslijm uit deszelfs oplossingen (suspensiones) af. — Voor eenige bijzondere soorten van het plantenslijm dient nog het volgende aangemerkt te worden.

Tragacanth. *Cave:* Looizuren; Jodine.

Salep. *Cave:* Looizuren; Jodine; Borax (dewijl het de oplossingen verdikt).

Kweepittenslijm wordt door de meeste herkenningsmiddelen of ontbonden of althans uitgescheiden. In het bijzonder zijn zuren (Looizuren alleen uitgezonderd), verscheidene metaalzouten [het azijnzure lood, de zwavelzure zouten, het sublimaat enz.], wijngeest, te vermijden.

18. Wijngeest. *Cave:* [met eenige uitzonderingen, b. v. *Tinct. Jodii*, *Tinct. Kalina*]; zoutvormende stoffen; bijtende potasch en soda; ook geconcentreerde minerale zuren bij hitte [welke reeds bij salpeter- en zwavelzuur ontstaat door ze te snel bij te gieten, weshalve men bij dergelijke geneeskundige mengelingen, (bij het voorschrijven van dezelve), wel op eene langzame vermenging mag oplettend maken, hoewel de Apotheker dit buitendien niet ligtelijk uit het oog zal verliezen. Ook doet de wijngeest, de in hetzelve onoplosbare stoffen, uit hunne (geconcentreerde) waterige oplossingen nederploffen, dewijl zij dezelve het water tevens onttrekt (eveneens buiten de *sub* 12, 13, 15, 16, 17 opgenoemde stoffen ook verscheidene zwavelhoudende metalen en zouten, b. v. die zich het spoedigst in de lucht ontbinden.

19. Aether. [Aether en Naphta der scheikundigen zijn niet verschillend.] *Cave:* geconcentreerd salpeter-, zwavel- en (gedeeltelijk ook) zoutzuur; Chlorine; Jodine;

bijtende loogzouten; lucht, warmte [hieromtrent meer naauwkeurig bij de ieder afzonderlijk hiertoe behoorende middelen].

Wij merken hier nog aan, dat bij vele stoffen reeds het *langer bewaren* voldoende is, om dezelve eene verandering te doen ondergaan; b. v. bij dierlijke lijm [zuren houden de rotting tegen], bij eiwit, lijm, stijfsel; reeds minder vatbaar zijn in dit opzigt plantenslijm, gom, de waterige oplossingen van azijnzure zouten [het spoedigst zijn de oplossingen der azijnzure loog- en aardachtige zouten aan bederf onderhevig], vetsoorten en vette oliën, enz.

§ 2.

Verschil der Giften.

a) naar den *Ouderdom.* Als men de volle dosis van eenig middel voor eenen volwassenen als gewone dosis tot eenheid neemt, dan zal men in de tweede kolom der tafel eene breuk vinden, die aanwijst, hoeveel van deze gift men in den, in de eerste kolom opgegeven, ouderdom kan toedienen. De 3e, 4e, 5e en 6e kolom geven voorbeelden van middelen aan, wier volle gift Once 1, Drachma 1, Scrupel 1 en Grein 5 is. Voor de middelen, wier volle gift Grein 1 is, kan men onmiddelijk de breukgetallen der 2e kolom als breuken van eene Grein bezigen.

OUDERDOM.	GIFT	VOLLE GIFT Once 1.	VOLLE GIFT Dr. 1.	VOLLE GIFT Scr. 1.	VOLLE GIFT Gr. 5.
80 Jaar	$\frac{5}{8}$	Dr. 5	Scr. 2	Gr. 12	Gr. 3
65 Jaar	$\frac{3}{4}$	Dr. 6	Gr. 45	Gr. 15	Gr. 4
50 Jaar	$\frac{7}{8}$	Dr. 7	Gr. 50-Dr. 1	Gr. 18	Gr 4-5
25-40 Jaar	1	Once 1	Dr. 1	Scr. 1	Gr. 5
20 Jaar	$\frac{7}{8}$	Dr. 7	Gr. 50-Dr. 1	Gr. 18	Gr. 4-5
16 Jaar	$\frac{3}{4}$	Dr. 6	Gr. 45	Gr. 15	Gr. 4
12 Jaar	$\frac{5}{8}$	Dr. 5	Scr. 2	Gr. 12	Gr. 3
8 Jaar	$\frac{1}{2}$	Once $\frac{1}{2}$	Dr. $\frac{1}{2}$	Scr. $\frac{1}{2}$	Gr. 2-3
5 Jaar	$\frac{3}{8}$	Dr. 3	Scr. 1	Gr. 8	Gr. 2
2 Jaar	$\frac{1}{4}$	Dr. 2	Gr. 15	Gr. 5	Gr. 1-1$\frac{1}{2}$
1 Jaar	$\frac{1}{5}$	Dr. 1$\frac{1}{2}$	Gr. 12	Gr. 4	Gr. 1
6 Maanden	$\frac{1}{8}$	Dr. 1	Gr. 8	Gr. 2-3	Gr. $\frac{1}{2}$-$\frac{3}{4}$
2 Maanden	$\frac{1}{15}$	Dr. $\frac{1}{2}$	Gr. 4	Gr. 1-1$\frac{1}{2}$	Gr. $\frac{1}{3}$
tot 1 Maand	$\frac{1}{24}$	Scr. 1	Gr. 2-3.	Gr. $\frac{5}{6}$	Gr. $\frac{1}{5}$

b) naar het *Geslacht.* Gewoonlijk dient men aan vrouwen $\frac{1}{4}$ minder toe van de gift die men aan mannen van gelijken ouderdom zou geven. Dit geldt echter slechts voor den middelbaren leeftijd, niet voor kinderen of hoogbejaarden. Dienvolgens zijn van de hier boven opgegevene tafels slechts de middelste kolommen op de volgende wijze eenigzins te veranderen.

OUDERDOM.	GIFT (DE VOLLE GIFT =1).	VOLLE GIFT Once 1.	VOLLE GIFT Dr. 1.	VOLLE GIFT Scr. 1.	VOLLE GIFT Gr. 5.
20-50 jaar	$\frac{3}{4}$	Dr. 6	Gr. 45	Gr. 15	Gr. 4
15-19 jaar	$\frac{2}{3}$	Dr. 5	Scr. 2	Gr. 12	Gr. 3
8-14 jaar	$\frac{1}{2}$	Once $\frac{1}{2}$	Dr. $\frac{1}{2}$	Scr. $\frac{1}{2}$	Gr. 2-3

c) naar het *ligchaamsdeel, op hetwelk men het geneesmiddel aanwendt.* Als van zeker geneesmiddel *inwendig* 1 gegeven wordt, zal er van hetzelve, om denzelfden graad, dezelfde hoeveelheid der *algemeene* werking voort te brengen,

in een Clysma omtrent 2—4,

in een Bad (voorondersteld dat een bad gelijk 20 emmers is) omtrent 30—60,

bij de Endermatische methode omtrent 2 of meer,

bij de ingieting in de aderen omtrent $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$

benoodigd zijn.

d) naar de *pharmaceutische bereiding.* Men zal van zeker geneesmiddel, van hetwelk men in *zelfstandigheid* (in poeder of poeder opnemende vormen) 1 geeft, ongeveer geven:

In extract . . . . $\frac{1}{2}$ ($\frac{1}{4}$-1).
In een officinele tinctuur . . $1\frac{1}{2}$.
In een magistraal (*) bereid (aan een tinctuur gelijkend) aftreksel . . . . 1-2.
In een koud waterig aftreksel 3-5.

In een koud wijnachtig aftreksel, In een waterig heet- of Digestif aftreksel, In een afkooksel . . . . 2-4.
Bij de bereiding van het afkooksel in het dampbad iets minder.

(*) *Magistrale geneesmiddelen* (*Medicamenta Magistralia*, *Usualia*) noemt men die geneesmiddelen, welke niet als zoodanig in de apotheek voorhanden zijn, maar door den geneesheer naar de verschillende ziekten en het individueel gestel des lijders voorgeschreven en gewijzigd worden. *Officinele* daarentegen zijn reeds als zoodanig in de apotheek voorhanden.

§ 4.

Verzadigingen en Bruischmengsels.

1 Drachma van de volgende zouten en zoutoplossingen vereischt tot verzadiging van ☞	*Acetum.* a)	*Acetum destillatum.* b)	*Acidum tartaricum.*	*Tartarus depuratus.*
Kali carbonicum e tart.	Once 2	Once 3		
Liquor kali carbonici.	Scr. 16 (Dr. $5\frac{1}{3}$)	Once 1		
Kali carbonicum acidul.	ongeveer Dr. 11 (Once $1\frac{3}{8}$)	omtrent Dr. $16\frac{1}{2}$ (Once $2\frac{1}{16}$)	bijna Gr. 44.	bijna Scr. $5\frac{1}{2}$ (Dr. $1\frac{5}{8}$)
Natrum carbonic. depur.	iets boven Once 1	een weinig boven (Once $1\frac{1}{2}$)		
Natr. carbon. depur. sicc.	ongeveer Dr. 22 (Once $2\frac{3}{4}$)	omtrent Dr. 33 (Once $4\frac{1}{8}$)	omtrent Dr. $1\frac{1}{2}$	bijna Scr. 11 (Dr. $3\frac{2}{3}$)
Natrum carbon. acidul.	iets boven Once $1\frac{1}{2}$	bijna Dr. 18 (Once $2\frac{1}{4}$)	ongeveer Gr. 48	ongeveer Dr. 2
Ammon. carbon. depur. c)	bijna Once $2\frac{1}{2}$	ongeveer Once $3\frac{3}{4}$		
Liquor ammonii carbon.	ongeveer Scr. 10 (Dr. $3\frac{1}{3}$)	ongeveer Dr. 5		
Liq. ammon. carb. pyro-ol.	omtrent Dr. 3	ongeveer Dr. $4\frac{1}{2}$		
Magnesia carbonica.	omtrent Dr. 25 (Once $3\frac{1}{8}$)	ongeveer Dr. $37\frac{1}{2}$ (Onc. $4\frac{11}{16}$)	ongeveer Scr. 5 (Dr. $1\frac{2}{3}$)	ongeveer Scr. $12\frac{1}{2}$ (Dr. $4\frac{1}{6}$)

AANMERKINGEN.

a) Van *Acetum Aromaticum* en *Acet. Rutae* wordt een weinig minder vereischt.

Het *citroensap* staat, wat deszelfs verzadigingsvermogen

betreft, tusschen dat van het *Acetum* (*crudum*) en dat van het *Acetum destillatum*; men neme dus eene verhouding, die het midden tusschen beide houdt, aan.

b) Hetzelfde geldt van *Acetum Scilliticum* en *Acetum Colchici.*

c) *Ammonium carbon. pyro-oleosum* vereischt een weinig minder.

§ 5.

Valsche Emulsies.

Het komt er vooral op aan, het oplossingsmiddel (menstruum) eene genoegzame graad van stevigheid te geven. Dit doel zal men — de vlugge oliën, waarover later, uitgezonderd — altijd bereiken, als men bij 1 Once menstruum 1 Scrupel *pulv. Gum. Mimos.* doet, zelfs al bedraagt de hoeveelheid van het Emulgendum ook meer als $\frac{1}{12}$ van het menstruum; als wanneer men dan de hoeveelheid Gom vermeerderen, verdubbelen, ja zelfs verdriedubbelen moet, als gene hoeveelheid meer dan $\frac{1}{4}$ van het menstruum bedraagt. 1 Eijerdoijer doet ruimschoots zoo veel als 2 drachm. *pulv. Gm. Mimos.* Men zoude dus b. v.

Om met 6 Oncen water te verbinden	daarbij voegen	
	van *Pulv. Gm. Mim.*	Eijerdoijer (stuks)
$\frac{1}{2}$ Once (of minder) van een Emulgendum	Dr. 2	1
1 Once — — ———	Dr. 3	2
$1\frac{1}{2}$ Once — — ———	Dr. 4	2
2 Once — — ———	Dr. 6	3

Bij vlugge oliën moet men, als dezelve in grootere giften gebruikt worden, nog eens zoo veel Emulgens als bij de andere Emulgenda, voegen; als echter de olie niet meer dan $\frac{1}{24}$ van het oplossingsmiddel bedraagt, voldoet ook hier 1 Scrupel Gom op 1 Once menstruum. Men zal derhalve b. v.

Om met 6 Oncen water te verbinden	daarbij voegen van Pulv. Gm. Mim.	Eijerdoijer (stuks)
2 Drachma's (of mind.) van eene vlugge olie	Dr. 2	1
3 Drachma's — — — —	Dr. 3	2
4 Drachma's — — — —	Dr. 4	2
1 Onc. — — — —	Dr. 6	3
$1\frac{1}{2}$ Onc. — — — —	Once 1	4
2 Onc. — — — —	Once $1\frac{1}{2}$	6

§ 6.

Species.

Men kan ten naastenbij aannemen, dat eene Eetlepel *boordevol*
met bloemen Dr. $\frac{1}{2}$ — Scr. 2,
met kruiden en bladeren ongeveer Scr. 2,
met basten Dr. 1 — Scr. 4,
met hout en wortels omtrent Scr. 4,
met zaden Scr. 4 — Dr. 2,
en *opgehoopt* $1\frac{1}{2}$—2 zoo veel, bevat.

Species tot drooge omslagen.

Men neme voor een kussen ter grootte	van kruiden, bloemen, zemelen, enz. (*)
van eene speelkaart (†)	Dr. $1\frac{1}{2}$—3
van eene handpalm (de vingers niet mede begrepen)	Dr. 2—4
van eene handpalm (de vingers mede begrepen)	Onc. $\frac{1}{2}$—1
van een klein octavo-blad	Dr. 5—10
van een groot octavo-blad	Onc. 1—2
En men neme om den geheelen schedel te bedekken	Onc. 3—6
om de volle mamma te bedekken	Onc. $1\frac{1}{4}$—$2\frac{1}{2}$
om het scrotum te bedekken	Onc. 1—2
om de geheele voortste vlakte van het abdomen te bedekken.	Onc. 3—6

(*) Van meel wordt nog eens zooveel vereischt.

(†) Men zorge er voor dat een kruiderzakje (alleen het oog is hier uitgezonderd) nooit zoo klein gemaakt worde.

Men schrijft gewoonlijk grootere hoeveelheden voor, om eenige kussentjes ter gelijkertijd te kunnen vervaardigen, afnemen en vernieuwen.

§ 7.

Poeders.

Een theelepeltje, waarin 1 drachma gedestilleerd water gaat (dus van middelbare grootte), bevat, *boordevol* van

A. Ligtere poeders.	*Magnesia carbonica*	Gr. $7\frac{1}{2}$.
	Magnesia usta	Gr. 10.
	Bloemen	Gr. 12-15
	Kruiden	Gr. 12-18.
	Zaden, Basten, Steelen, *Carbo ppt.*, *Sulphur praecipit*, enz.	Gr. 16-24.
	Wortelen	Gr. 15-30.
B. Middelmatig zware poeders.	Harssoorten, gomharsen, *catechu*, *kino*, *carbo spong.*, *sulphur depur.*, suiker, *pulv. Gummos.*, enz.	Gr. 20-30.
	Ligtere zouten (b.v. salmiak, *tartar. natronat.*, *conchae ppt.*, *alum. crud.*)	Gr. 25-35.
	Zouten van gewoonlijke zwaarte (b.v. *tart. dep.*, *natr. sulphur. depur. siccum*, *kali sulphuric. dep.*, *kali nitr. dep.*)	Gr. 35-50.
C. Zware poeders.	Metaaloxyden, zwavelmetalen en metaalzouten	Gr. 50-Dr. 2
	b.v. *Ferrum oxydulat. nigrum* Gr. 52.	
	Ferrum pulverat. Dr. 1 Gr. 17.	
	Hydrargyr. sulphurat. nigr. Scr. 4.	
	Hydrarg. stibiato-sulphur. Scr. 4 Gr. 5.	
	Cinnabaris Dr. $1\frac{1}{2}$ Gr. 4.	
	Stibium sulphurat. nigr. laevigat. Scr. 5.	
	Hydrarg. muriat. mite Scr. $5\frac{1}{2}$.	

Men beschouwe de hier boven aangevoerde opgaven, zelfs die slechts voor eenige geneesmiddelen passen, noch voor zeer naauwkeurig noch minder voor identisch met het eigentlijk specifiek gewigt der drooge stoffen.

Men mag bij een poeder, welks hoofdbestanddeel

uitmaakt, opdat de poederconsistentie geene verandering onderga, bij 1 Scr. van de gansche poedermassa, *ten hoogsten* voegen:	*Magnesia carbonica* of *usta*	een ligt plantaardig poeder	een middelmatig zwaar poeder (b.v. Suiker
Van Gomharsen, Harssoorten, Campher, Moschus		Gr. 10	Gr. 5
Van Extracten, Zeepen of dergelijke stoffen van *Pillenconsistensie*		Gr. 6	Gr. 3
Van Extracten of dergelijke stoffen van *Extractconsistensie*		Gr. 4	Gr. 2
Van natuurlijke Balsems		4 druppen	2 druppen
Van vlugge Oliën	6 druppen	4 druppen	2 druppen
Van vlugge geestige en waterige vloeistoffen: *a.* als het hoofdbestanddeel van het poeder in dezelve *niet* oplosbaar is *b.* als hetzelve *wel* oplosbaar is	6 druppen	4 druppen	2 druppen 1 drup

Aanm. Men maakt echter niet gaarne van de hier opgegevene *hoogste* verhoudingen gebruik, omdat het poeder dan toch altijd minder fraai wordt. Van Gomharsen en Harssoorten mag men 's zomers slechts de helft van het hier opgegevene er bij voegen.

Als men een poeder zamenstelt, rekene men, ten opzigte der verdeeling in enkele doses, dat 1 drachma van eene middelmatig zware compositie aan $1\frac{1}{2}$—2 boordevol of 1 opgehoopt theelepeltje, en 1 drachma van eene ligte compositie aan 3—4 boordevol of 2 opgehoopte theelepeltjes gelijk is.

§ 8.

Suikerbereidingen.

a) *Morsuli.*

Men neemt ten minsten altijd 4 maal, echter niet ligt meer als 6 maal zooveel suiker, als de gezamentlijke hoeveelheid van het species bedraagt. De geheele hoeveelheid van het

gansche voorschrift maakt men gewoonlijk niet beneden 4 of 6 Oncen. Deze hoeveelheid verdeele men zoodanig in enkele Morsuli, dat uit ieder Once suiker 4—8 [naarmate een of ander getal, ten behoeve der enkele giften geschikter toeschijnt], bereid worden.

b) *Rotulae* (*Tabulae*, *Tabellae*).

Wil men van dezelve, om kleine giften van vlugge oliën te bezigen, gebruik maken, dan rekene men op ieder stuk $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{6}$ drup olie en schrijve b. v. naar het volgende voorbeeld voor:

℞ *Rotulas sacchari* n°. 48.
Inmitte in vitrum, antea
Ol. Macidis Gtt. 6
Aeth. acet. Gtt. 12 *probe mixtis agitatione intus obductum. Tunc vas bene agita, ut Rotulae perfecte humectentur. D. in scatula.* S. eenige malen daags een paar stuks.

c) *Trochisci.*

De hoeveelheid suiker moet ten minsten tweemaal zooveel zijn als de geheele hoeveelheid van de genomene poedermassa; dezelve kan ook nog in veel grooter hoeveelheid genomen worden, als het er niet op aankomt zooveel werkzame stoffen, als mogelijk is, in een enkele Trochiscus te vereenigen. De Tróchisci worden daardoor des te aangenamer. Hiervoor *Mucil. Gm. Tragac. q. s.* Als men het getal der te vervaardigen Trochisci wil bepalen, kan men rekenen dat uit ieder drachma suiker 5—6 bereid worden. — Ten laatste is nog op te geven, waarmede de Trochischi bestrooid, en of zij al of niet gedroogd moeten worden. De geheele dosis is meest van verscheidene Oncen.

§ 9.

Pillen.

1 Drachma van de hier beneden vermelde poeders heeft, ter vorming van eene pillenmassa van de hiernevens staande zelfstandigheden noodig:	Waterachtige en geestige vloeistoffen [slechts zelden alleen te gebruiken]	Uittreksels (Extracta) van stoffen, die wat hunne consistentie betreft, aan honig gelijk zijn: *Fel tauri recens.* (Gum Mimos, siroop, rob, honig.)	Gewoonlijke Extracten. *Fel tauri inspissat.*
Metaaloxyden, zwavelmetalen, zouten.			Gr. 12-14
Gomharsen, drooge zeepen.	Gr. 4-8 (*Sp. V.*)	Gr. 6-12	Gr. 10-20
Harsen	Gr. 4-8 (*Sp. V.*)	Gr. 12-24	Gr. 24-36
Drooge extracten en hen gelijkende stoffen. [B. v. *succ. glycyrrh. dep.*, *catechu*, *kino*]	Gr. 10-20	Gr. 20-30	Gr. 30-40
Zwaardere plantaardige poeders	Gr. 20-30	Gr. 30-50	Gr. 50-80
Ligtere plantaardige poeders	Gr. 30-40	Gr. 40-60	Gr. 60-90

Aanm. Gewoonlijk is het raadzaam de formule met een indifferent constituens te besluiten, hetgeen men met een *q. s.* voorschrijve. — Als oliën en balsems gesubigeerd zijn hebben zij de dikte van honig. — 1 deel hars met $\frac{1}{4}$ balsem of met $\frac{1}{6}$ vlugge olie heeft ook ongeveer een pillen consistentie; men voege er echter, om eene *goede* massa te verkrijgen, nog $\frac{1}{3}$ plantaardig poeder, benevens Extract *q. s.*, of noch wat zeep met *Sp. V. q. S.*, bij.

Ter opname van Chemisch-ligtveranderlijke metaalzouten voldoet dikwijls eene pillenmassa uit *pulv. rad. Alth.*, suiker en gedestilleerd water, vrij goed.

Morsuli (*Brokken*) mogen bij middelbare zware middelen tot Dr. $\frac{1}{2}$—1 wegen. Voor de grootere schrijve men: *f. Bolus mollior*, *oblongus.*

§ 10.

Pleisters.

Indien men eene nieuwe Pleistermassa moet zamenstellen,

beperke men dezelve tot op de volgende verbindingen en verhoudingen:

Hars (1 Once) met vette of vlugge oliën of eene (dunne) balsem (Dr. 1—2);

Geel was (1 Once) met vette olie (Dr. 1—2) of ook

—— — (1 Once) met vette olie (Dr. 2—3) en hars of gomhars (Once $\frac{1}{2}$);

Gomhars (1 Once) met azijn of terpentijnolie (Dr. 3—4).

Bij 1 Once van eene aldus vervaardigde pleistervorm [bijaldien deze grondvorm niet reeds volkomen aan het geneeskundig doel beantwoordt], zoo ook bij 1 Once van eene officinele pleistermassa [bijaldien dezelve niet reeds afwijkt van de gewone stevigheid, b. v. *Empl. opiatum*, *sulphurat.*, enz.], kan men nu nog zonder vrees, dat de pleisterzelfstandigheid er door zal lijden, bijvoegen:

Van ligtere, in de pleister consistentie niet oplosbare poeders [plantaardige poeders]	Dr. 1—1$\frac{1}{2}$.
Van niet oplosbare, middelmatig zware poeders [zouten, drooge Extracten, opium, enz.]	Dr. 1$\frac{1}{2}$—2.
Van niet oplosbare, zware [metaalachtige] poeders	Dr. 2—4.
Van in den pleister-grondvorm oplosbare poeders, die echter niet wezenlijk [door smelten] opgelost, maar zoodanig er bijgevoegd worden, dat zij zich slechts als poeder in de massa verdeelen [Harsen, Gomharsen, Campher, *Sapo Hispan.*]	Dr. 2—4.
Van Extracten van pillen of Extract-Consist.	Dr. 1—1$\frac{1}{2}$.
Van *Terebinthina communis*	Dr. 1$\frac{1}{2}$—2.
Van *Balsamum Peruvian.*, vlugge oliën en andere dunne vloeistoffen (die niet weder door verdampen verwijderd worden)	Dr. $\frac{1}{2}$—1.

Tot bedekking van eene vlakte

ter grootte van	heeft men aan pleistermassa noodig naar dat men dikker of dunner smeert.
een oud vijfstuiverstuk of een quadraatduim	Gr. 5-10.
een daalder	Gr. 7-15.
eene speelkaart	Scr. 2-4.
eene handpalm (de vingers niet medebegrepen)	Dr. 1-2.
eene handpalm (de vingers medebegrepen)	Dr. 2-4.
een klein octavo-blad	Dr. 2-5.
een groot octavo-blad	Dr. 3-8.
Om den geheelen schedel te bedekken	Onc. 1-2.
om eene volle *mamma* te bedekken	Onc. ½-1.
om het *scrotum* te bedekken	Dr. 3-5.
om de geheele voorste vlakte van het *abdomen* te bedekken	Onc. 1-2.

§ 11.

Zalven.

Eene goede zalfgrondvorm geven

in het warmere jaargetijde of wanneer men eene groote hoeveelheid van vloeistoffen bijvoegen wil:	in het koudere jaargetijde of wanneer men eene groote hoeveelheid van poederachtige stoffen bijvoegen wil:
Zwijnenvet 12 met was 2-3.	Zwijnenvet.
Boter.	Boter 6 met olie 1.
Unguentum cereum.	*Ungt. simplex* of *rosatum.*
Was 1 met olie 2½.	Was 1 met olie 3.
Walschot (*Sperma Ceti*).	Walschot 1 met olie 2½.
Ongel 2 met olie ½—1.	Ongel 2 met olie 1—2.
Zeep (soda-), Ol. cacao, — nucistae } 1 met olie ½.	Zeep (soda-), Ol. cacao, — nucistae } 1 met olie 1.

Aanm. Met olie bedoelen wij hier steeds vette olie, met was, witte was; kiest men gele was, dan neme men daarvan een weinig meer. — Boter is zelden als constituens aan te raden. — Het *Ungt. Resin. Pini Burg.* een mede dikwijls

gebruikelijke vorm, houdt, wat de zelfstandigheid betreft, het midden, tusschen het *ungt. cereum* en het *ungt. simpl.* of *rosat.* — Harsen, Gomharsen en natuurlijke balsems zijn meestal geschikt voor verbandzalven; men kan soms uit terpentijn met $\frac{1}{3}$ hars of met $\frac{1}{2}$ was [beide gesmolten] de grondvorm voor een verbandzalf maken.

Bij een deel van zoodanige zalfvorm, of ook bij een deel van eene officinele zalf [als dezelve niet afwijkt van de stevigheid (zie beneden)], mag men, opdat de zalfzelfstandigheid er niet door lijde, er *ten hoogsten* nog bijvoegen:

Van poeders, naarmate zij specifiek ligter of zwaarder zijn . . . . $\frac{1}{3}$-$\frac{1}{2}$.

(Van plantaardige poeders namelijk $\frac{1}{3}$; van Harsen, Gomharsen, Campher, *Sapo Hispan.* In geval deze stoffen in de reeds vervaardigde grondvorm opgenomen worden $\frac{1}{2}$)

Van de zwaarste (metaalachtige) poeders zelfs . . . $\frac{2}{3}$.
Van Extracten, van Extractconsist. . . . . . . $\frac{1}{4}$.
Van dunne, waterachtige of geestige vloeistoffen . . $\frac{1}{6}$-$\frac{1}{4}$.
Van vlugge oliën . . . . $\frac{1}{4}$.
Van dunne natuurlijke balsems . . . . $\frac{1}{3}$.

Aanm. Slechts bij die officinele zalven, wier stevigheid afwijkt, of welke reeds zeer veel poeder of vele vloeistoffen bevatten, zoude eene te sterke bijvoeging van poeders of vloeistoffen soms een gebrekkige consistent. kunnen veroorzaken.

Voor eene vlakte

ter grootte van	heeft men noodig tot verbandzalf	tot inwrijvingen
een oud vijfstuiverstuk of quadraatduim	Gr. 4-8.	Gr. 2.
een daalder	Gr. 6-12.	Gr. 3.
eene speelkaart	Dr. $1\frac{1}{2}$-1.	Gr. 15.
eene handpalm (de vingers niet mede begrep.)	Scr. 2-Dr. $1\frac{1}{2}$.	Scr. 1.
eene handpalm (de vingers mede begrepen)	Dr. $1\frac{1}{2}$-3.	Scr. 2.
een klein octavo-blad	Dr. $1\frac{1}{2}$-4.	Scr. 2.
een groot octavo-blad	Dr. 2-6.	Dr. 1.
den voorarm	Dr. 2-6.	Dr. 1.
van het eigentlijk been (*crus*)	Dr. 3-9.	Dr. $1\frac{1}{2}$.

Voor *Oogzalven* kieze men als grondstof [met in achtneming van het jaargetijde en der consistent. van de werkzame bijgevoegde stoffen] zwijnevet, *Ungt. simpl.* of *rosat.*, *Ungt. cereum* of amandelolie [namelijk koud uitgepersd] met cacaoolie, met walschot of met was. De volle gift gewoonlijk niet boven 2 Drachma's.

§ 12.

Gelei.

Om een klein kopje [de midden hoeveelheid tot dagelijksch gebruik] met gelei van middelmatige concentratie, vooral van eene goede consistentie, te verkrijgen, late men

van		met	
Vischlijm	Dr. 3	Once 9	tot op 3 oncen verkooken.
Hertshoorn	Once $1\frac{1}{2}$	℔ 1	
Carageen	Dr. $1\frac{1}{2}$	Once 5	
IJslandsche Mos	Once $1\frac{1}{2}$	Once 9	
Helminthochorton	Once $1\frac{1}{2}$	℔ 1	
Salep	Ser. 2	Once $4\frac{1}{2}$	
Stijfsel of Arrow-root	Dr. 3	Once $3\frac{1}{2}$	

Men kan, als het noodig is, ook nog sterker, tot op twee Oncen laten verdikken, maar het is dan raadzamer, om slechts tot op 3 Oncen inkooken en de Colatuur verder tot op twee Oncen verdampen te laten. — Overigens geeft reeds eene mindere verdikking eene goede gelei, als men b. v. van de bovengenoemde quantiteiten der stoffen slechts $\frac{2}{3}$ neemt; maar alsdan vermijde men sterke bijvoegsels van vloeistoffen.

Bijvoegsels. *Suiker* [op 3 Oncen van IJslandsche mos, Once 1—2, of 3 Oncen van eene der andere Gelei-soorten slechts Dr. 3—6. Ook Elaeosacch. (meestal doelmatiger als aromatisch water of siroop), de hoeveelheid olie (gewoonlijk op eene, voor een dag voldoend, gedeelte Gelei 3—4 druppen) in parenthesi], *Tincturen* [op 3 Oncen Gelei Dr. 1—2], *Wijn* [1 Once], soms ook *Siroop* [ongeveer Once 1, bij IJslandsche mos nog eens zooveel] of *gedestilleerde Wateren* Once 1—2]. — Van een der meer sterke minerale zuren ten hoogsten Dr. $\frac{1}{2}$ op Once 3.

Men schrijve nooit langer als voor 2 dagen voor, en des zomers, als de gelei zonder suiker voorgeschreven wordt, slechts voor éénen dag.

§ 13.

Conserven (Electuaria).

1 Gedeelte van de hier beneden vermelde poeders vereischt van	dunne b. v. waterachtige vloeistoffen [nooit alleen te bezigen].	Siropen, Robs, *Mel despum. Oxymel, Extr. Gram. liquid.*	Honig, *Pulpae, officinele Electuaria.*
Poeder van metaal-oxyden en metaal-zouten.			$1\frac{1}{2}$—2
Zwaardere en ligt oplosbare zouten (van loogzouten en aarden)			2—3
Ligtere en on- of zwaar oplosbare zouten (van loogzouten en aarden).		$1\frac{1}{2}$—2	3—4
Zwaardere plantaardige poeders.	$1\frac{1}{2}$—2	3—4	5—8
Ligtere plantaardige poeders.	2—3	4—6	7—10

Aanm. Als men Extracten van drooge, pillen- of Extract-consist., in eene eenigzints aanzienlijke hoeveelheid opneemt, dan rekene men voor de drooge nog $\frac{2}{3}$, voor die van pillen-consist. nog $\frac{1}{2}$, voor die van Extract-consist. nog $\frac{1}{3}$ van derzelver gewigt bij een dunvloeibaar (b. v. waterig) Constituens. Van sterke geestige vloeistoffen make men bij het zamenstellen geen gebruik; wel mag men ze — tot 1 Dr., soms ten hoogsten tot Dr. 2 op 1 Once massa — opnemen.

Men schrijve liefst niet meer dan voor 3 dagen, des zomers gewoonlijk slechts voor 1 dag voor.

Van een middelmatig zwaar Electuarium bevat
een boordevolle lepel ongeveer . . . . Dr. 1—$1\frac{1}{2}$,
— rijkelijk volle lepel ongeveer . . . . . . » $1\frac{1}{2}$—2,
— boven den rand opgehoopte lepel ongeveer . » 2—3.

§ 14.

Vloeibare vorm.

In eene waterachtige vloeistof mag men gevoegelijk van een gewoon Extract niet meer als $\frac{1}{4}$ van deszelfs gewigt, van een Extract van pillen consist. niet meer als $\frac{1}{5}$ en van een droog Extract niet meer als $\frac{1}{6}$, als de vloeistof hare vloeibaarheid zal behouden, opnemen.

Druppen. In eene Drachma gaan ongeveer aan Druppen:

Dunnere siropen	40.
Matig sterke zuren	45.
Verdunde zuren Loodazijn	50.
Water en waterachtige vloeistoffen	60.
Aq. Laurocerasi — *Amygdal. amar.* *Liquor ammon. caustici* Amandelolie *Balsam. Copaivae*	70.
Kreosot. *Spir. sulphurico-aethereus*	120.
Oleum animale aethereum . .	140.
Bals. Peruvianum Wijn	75.
Mixtura sulphur. acida *Tincturen* (de meeste) *Sp. Vini rectificatus* — *muriatico-aethereus*	90.
— *Vini alcoholisatus* — *acetico-aethereus* — *nitrico-aethereus* vlugge oliën (de meeste)	100.
Aether aceticus	180.
——— *sulphuricus* . . .	200.

Als men vloeistoffen bijeenvoegt, rekene men des te meer op verlies van druppen, hoe grooter de chemische tegenstelling tusschen hen is; als men daarentegen weeke of drooge stoffen in eene vloeistof oplost, rekene men op eene vermeerdering van druppen, ongeveer op half zooveel druppen, als greinen in de vloeistof zijn opgelost.

Schudmixturen. Men neme, opdat zij niet te dik worden, van middelmatig zware poeders (vergelijk de tafel p. 13) niet meer als 1 op 4 tot ten hoogsten 2 van eene dunne vloeistof, van *Magnesia* (*carbonic.* of *usta*) of plantaardige poeders niet meer als 1 op 8, van sterk opwellende plantaardige poeders [zoodanige, die vele slijmige of Extractive bestanddeelen bevatten], zelfs slechts 1 op 12 of 16 [b. v. van *Rad. Althaeae* slechts 1 op 16].

Wei. Tot derzelver bereiding kan men een der volgende

ligchamen in de er bijgevoegde hoeveelheid [voor een med. pond melk] bezigen :

Azijn	Dr. 2-6.	Pulpa Tamarindorum	Dr. 2-Once 1.
Citroensap . . .	Dr. 2-Once 1.	Verdund zwavelzuur	Scr. ½-Dr. ½.
Wijnsteenzuur .	Scr. ½-Dr. ½.	Franschen of Rijnwijn	Oncen 2-4 (†).
Wijnsteenroom .	Scr. 1-Dr. 1. (*).	Gepoederde mostaard	Once ½-1.
Aluin	Scr. 1-Dr. 1.		

Om eene stremming te veroorzaken, voldoen reeds de geringste der hier opgegevene hoeveelheden. Om het doel niet te missen verkiest men soms grootere. — Daar, waar 't alleen om de wei, *niet* om de medewerking van eene der hier opgenoemde ontbindende ligchamen te doen is, verkieze men azijn of verdund zwavelzuur, en wel in de kleinste, door ons opgegevene hoeveelheden, waar dan ook gewoonlijk, dewijl bij kleine hoeveelheden van zuren de wei slechts weinig zuur smaakt, geene verzoeting noodig is.

Uitgeperste Sappen. Middelmatige gift [de sterker werkende en de zwakste vegetabilien uitgezonderd] 3—4 Oncen vocht 's daags. — Als Corrigens of een aromatisch water [een paar Oncen op een daagsche gift] of daarvoor een oliesuiker of eene verdunde of niet verdunde Naphta [op ieder Once vocht een paar druppen].

Klisteeren. Men neme voor een Clysma dat

	afgaan en afgang maken zal, *ten hoogste*	teruggehouden zal worden
Voor volwassenen	Oncen 8-12.	Oncen 3-4.
Voor kinderen van 8-16 jaren	Oncen 6-8.	Oncen 2-3.
Voor kinderen van 3-8 jaren	Oncen 3-6.	Oncen 1½-2.
Voor jongere kinderen	Oncen 2.	Once 1.

Voor de buikopenende klisteeren hebben wij de hoogste hoeveelheden opgegeven; zij behoeven dezelve echter niet altijd te bereiken, vooral als zij sterkere purgeermiddelen bevatten

(*) Vergelijk *Ser. Lact. acid.*

(†) Beter is het de wijn eerst dan er bij te doen, als de wei vervaardigd is, omdat zij bij de weibereiding zelve eene verandering ondergaat.

[op welker werking, ook zonder bijvoeging van eene aanzienlijke hoeveelheid water, men vertrouwen kan], maakt men dezelve dikwijls minder volumineus [b. v. de azijn klisteeren].

Oogwateren. Men zal in het algemeen een oogdrupwater de noodige graad van slijmigheid geven, als men op ½ Once vloeistof 2 Scr. *Gm. Mimos* [of in dezelfde hoeveelheid de *Muc. Gm. mimos*] of 2 dr. *Mucilago Seminum Cydoniorum* (deze *mucilago* dus met water *ana*) doet. Men klimt echter ook wel op en bezigt b. v. de kweepittenslijm *zuiver* tot indruppelen.

Baden. Men onderscheidt de volgende hoofdtrappen van Temperatuur:

	Volgens de Thermometer van		
	Réaumur.	Celsius.	Fahrenheit.
Koud bad	+ 8-15°	+ 10-19°	+ 50-67°
Koel bad	16-22°	20-28°	68-82°
Laauwwarm bad	23-27°	29-34°	83-94°
Warm bad	28-32°	35-40°	95-104°
Heet bad	33-36°	41-45°	105-113°

Slechts in de door PRIESNITZ uitgevondene water-genezingstoestellen, en bij bevrozenen, bezigt men, in gevallen van gebrek aan sneeuw, ook wel nog een kouder bad, als het hier opgegevene, n.l. van eenige graden boven het vriespunt; maar PRIESNITZ zelf geeft + 4° R. als het minimum voor algemeene kuip- of stortbaden aan.

Stoovingen. Tot kunstmatige verkoelende stoovingen:

Keukenzout 1 met sneeuw of ijs ongeveer 2.
Keukenzout alleen.
Keukenzout met een weinig salpeter (ruwe).
Salmiak (ruwe) 1 met salpeter 1—3.

Om te bevochtigen of water alleen, of water met een weinig azijn.

§ 15.

Braakmiddelen.

Zoodra zich eenige misselijkheid vertoont (niet vroeger) bevordere men het braken door een paar kopjes van eene laauw-

warme drank (laauw water, laauwe eenvoudige- of Camillen- of (het beste) Carduobenedicten-thee) bij tusschenpozingen te drinken. [Ook trachte de zieke niet dadelijk reeds bij beginnende misselijkheid te braken; hij verzette zich liever in het eerst daartegen. Buitendien kan men ook door den pharynx te prikkelen, bij torpor der maagzenuwen, door warme geestige of aromatische stoovingen of door een synapismus op den streek der maag te leggen, door den buik te wrijven of te borstelen, het braken bevorderen.]

Wil men dat er spoedig braking ontstaat, ook bij groote ongevoeligheid van den maag [b. v. bij verslijming, vele soorten van Typhus, waanzinnigheid], dan neme men het braakmiddel in eens op [*Ipecac.* Gr. 15—20 met *Tart. stib.* Gr. 1 of met *Oxymel scillit.* Once ½ of iets dergelijks], en houdt hoogstens uit voorzigtigheid nog eenige kleinere doses in voorraad. Waar men vreest dat het braakmiddel zal doorslaan, geeft men hetzelve [zonder *Tart. stib.*] ook in eenmaal in en hier zelfs nog in eene eenigzins grootere gift [Dr. ½ *Ipecac.*], en ook in geval van nood nog een paar kleine giften [tot Gr. 5] alle 5 minuten; [men prijst ook een bijvoeging van een paar druppen opium-tinctuur of ¼ grein fijngepoederde opium aan. Anderen doen er iets specerijachtigs bij, b. v. *Ol. Macid.*] In de meeste gevallen is het 't doelmatigst om de braakmiddelen in verdeelde giften, alle 15—10 minuten, toe te reiken, » tot dat er tot driemaal braking gevolgd is." [Soms echter, vooral bij kinderen, is het raadzamer het volgende in acht te nemen: als er reeds eenmaal gebraakt is, wachtte men ¼ of ½ uur op eenige nawerking; volgt deze echter niet, dan diene men eene tweede gift toe, en nadat de zieke driemaal gebraakt heeft, houde men geheel op.]

Tegen overmatige braking (*Hyperemesis*) zijn dienstig: plantaardige zuren [citroensap, azijn]; een kopje thee of zwarte koffij; aromatische, vlugge [aetherische] dingen [aromatisch water, oliesuiker, eenige druppen van het *Liquor anodynus Hofm.* enz.]; een paar druppen van het Opiumtinctuur; vooral echter het Bruischpoeder.

Uitwendig eene aromatische pleister of inwrijving (b. v. van Laurierolie, wel eens met opiumtinctuur), ook wel een zuurdeeg op de maag; een clysma van een pepermunt- of valeriaanaftreksel; als het spoedig genoeg gereed is, een laauwwarm

bad. [Fijngestooten ijs, bij theelepels ingenomen. — Linnen in koud water gedompeld, eenigzins uitgewrongen en om den hals geslagen.] Soms helpen rust, of verandering van ligging of afleiding. Als het braken heeft opgehouden moet men zoo lang, totdat alle misselijkheid over is, wachten, voordat de zieke iets [vooral niet veel !] nuttigen mag [en dan nog iets ligt verteerbaars, als drank, wat suikerwater, seltserwater of thee (geen bier)].

Afvoerende Middelen.

Tegen overmatige buikontlasting (*Hypercatharsis*) zijn dienstig: zich warm houden, drooge aromatische omslagen van kruiden of krampstillende en balsemachtige inwrijvingen van den buik, soms ook in plaats van deze zachter werkende middelen een groote mostaardpap; — een verzachtend klisteer van melk, of [meest nog beter] van stijfsel; — waar het niet te omslagtig is een laauwwarm zeepbad; in geval van nood opium, in klisteer of [met wat *Ipecac.*] inwendig; — bij langeren duur slijmige en meelachtige voedingstoffen, p. p. —

II.

DE GENEESMIDDELEN IEDER AFZONDERLIJK.

(*In eene alphabetische orde.*)

Aceta. *Azijn.* [*Acet. plumbicum* is hier uitgezonderd.] Zij kunnen zonder eene verandering te ondergaan met mineraalzuren verbonden worden; Looizuren, Gom, plantenslijm, suiker, in het bijzonder de meer sterke, campher, vlugge oliën, vele harssoorten, enz. zijn — in verschillende verhoudingen — volkomen oplosbaar in dezelve; slijmige harsen slechts onvolkomen, evenwel veel meer als in water. Ook slaat het in dezelve bevatte azijnzuur de oplossing van eiwit niet neder. Het spreekt van zelve, dat men ze met *geene* bases en derzelver zouten *mag verbinden* [ook met die andere stoffen niet, bij welke wij » *Cave:* zuren of zure vochten" hebben opgegeven], bijaldien men de daaruit voortspruitende ontbinding niet ten doel heeft, dat het geval bij *bruischmengsels* en *verzadigingen* is. Bij de verzadigingen zijn de voorzorgen, die later bij de met de *aceta* overeenkomende azijnzure zouten worden opgegeven, in acht te nemen.

Acetum. *Acetum crudum. Ac. vini.* [2 oncen satureeren 1 dr. koolzure potasch.]

Inwendig in Verzadigingen [gewoonlijk slechts een paar oncen op eene mixtuur van 6 oncen, die theelepelsgewijze moeten ingenomen worden, waar men zich naar de hoeveelheid van het alcalisch zout rigtte: zie pag. 10; men kan echter ook de azijn alleen als *vehiculum* (*Ochema*) bezigen], *Mixturen* [meest alleen als bijvoegsel, 1—2 oncen op 6 oncen]; als

Drank [in koortsen 2—4 oncen op 2 pint, met suiker of honig; bij passive bloedvloeijingen, vergiftigingen, dronkenschap, bij verstikkingstoevallen, veel sterker, met een weinig water *ana*, of *alleen*, eetlepelsgewijze].

Uitwendig tot Mond- en Gorgelwateren [½—2 oncen op 6 oncen; maar meestal geeft men het *Oxymel simpl.* den voorkeur], *Clysmata* [1—4 oncen, met wat water of alleen, of met andere werkzame dingen; laauw of (meer) koud] e. a. *Injecties* [bij bloedvloeijingen gewoonlijk verdund en koud], *Wasschingen en Omslagen* [verdund (b. v. met versch water *ana* tot koude omslagen bij ontstekingsachtig roodvonk, alle 2—½ uur) of zuiver, laauw of koud], *Baden* [bij *Asphyxia Neonatorum* 2—3 pond in het badwater]; in *Dampvorm.*

Acetum aromaticum.

Inwendig. Dr. 2—4 meermalen 's daags; *alleen* of *gesatureerd* [zie pag. 10. Aanm. *a*)], *Mixturen.*

Uitwendig even als *Acetum.*

† **Acetum Colchici.** [Uit den wortel met *Acet. destill.*, 1 op 9 colatuur, bereid.]

Inwendig. Dr. ½—2 eenige malen 's daags, in *Mixturen*, *Verzadigingen* [zie pag. 11. Aanm. *b*)].

* **Acetum concentratum.**

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ (10—30 druppen) herhaalde malen 's daags; *alleen* of in *Mixturen* [2—6 Dr. op 6 oncen, met eene zuurachtige siroop.]

Uitwendig als *Riekmiddel.*

Acetum destillatum. *Acidum aceticum dilutum.* [*Acetum* boven kolen gedestilleerd, en hierdoor aanmerkelijk zwakker geworden zie pag. 10.]

Zelden [omdat het op verre na zoo verkwikkend niet is als *Acetum*]. Even als *Acetum*, de dosis echter 1½ maal zoo groot.

† **Acetum Digitalis** *Ph. Sl. A. Tinctura digitalis acetica* [1 met *Acet.* 8 (gemacereerd) geweekt].

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen des daags.

Acetum plumbicum *s. saturninum. Loco Extracti Saturni.* Oplossing van basisch azijnzuur loodoxyd. *Cave* even als bij *Plumb. acet. depur.*; daarenboven vooral [met sommige uitzonderingen] sublimaat oplossingen, *Gm. Mimos*, overvloedige Ammoniak. [*Aq. comm.*, gewoonlijk

ook *Aq. destill.* maken de oplossing troebel; deswege moeten alle waterige verdunningen van het *Acet. plumb.* worden omgeschud.]

Uitwendig in *Mond- en Gorgelwateren* [men wachtte zich om dezelve neder te slikken. — Ongeveer 1 op 32 water met een weinig *Syr. simpl.*], om te *bestrijken* [q. v.], in *Klisteeren* [zelden — Scr. 1 — Dr. ½ (en meer)] en andere *Inspuitingen* [naar de verschillende holligheden enz. een paar druppen tot Dr. ½ op ieder Once water], *Oogwateren* [Tot oogwaschwateren en baden Scr. ½ — Dr. 1 op Oncen 4. — Voor *oogdrupwateren* Gutt. 3—6 op Once ½], *Linimenten* [Dr. ½—1 met het een of ander bindend middel op Once 1 olie], *Wasschingen* en *Omslagen* [koud of warm — dikwijls in de officinele verdunningen, *Aq. plumbica* en *Aq. vegetō-mineral. Goulardi.* — Zonder verdunning tegen Condylomata (vijgwratten)]; als bijvoegel tot *Pappen* [verdund].

† **Acetum Rosarum** [iets sterker als de gewone azijn].

Meest alleen *uitwendig*, voor vermogenden.

** **Acetum Rubi Idaei.**

Bijna alleen tot *Drank* [4—8 Oncen op 36 Oncen (1 quart) suikerwater; meer bij Confituriers als bij Apothekers aanwezig].

** **Acetum Rutae.** [Even sterk als *Acet. Rosar.*].

Inwendig. 2—4 Dr. [½—1 eetlepel] meermalen des daags.

Uitwendig. Zie *Acetum.*

Acetum scilliticum *s. Scillae.* [Met *Acet. destill.* 1 op 9 Colatuur toebereid.]

Inwendig. Dr. ½—1½ eenige malen des daags; in *Mixturen*, *Verzadigingen* [zie p. 11. Aanm. *b*].

Uitwendig. Tot *Gorgeldranken* [ongeveer Dr. 2—4 op Oncen 6], *Klisteeren* [Once ½], *Stoovingen* [meest warm], enz.

Acida. *Zuren.* — *Cave:* zie pag. 1. [Uitzonderingen, als men zekere ontbindingen wil, zoo als b. v. bij de bruischmengsels. — *Naauwkeuriger* hieromtrent bij ieder zuur afzonderlijk. Men zij ook voorzigtig bij de verbinding met *Extracta* en andere plantaardige stoffen.]

De sterkere minerale zuren geeft men gewoonlijk in vloei-

bare vorm; en dan zeer verdund! (Vooral *Acid. muriatic.*, *nitric.*, en vooral *Acid. sulphuric.*) Men diene daarom telkens deze zuren met veel slijm (b. v. van gerst) toe, en late dadelijk daarna den mond uitspoelen, hetzij met een loogzoutige Mondspoeling [b. v. eene oplossing van *Natr. carbon. dep.* Dr. 2 in *Aq. comm.* Oncen 6—8, waar de zieke nog suiker *q. l.* bij kan voegen] of wel met herhaalde malen weder ververscht water.

Slechts bij zekere menschen kan men, als het noodig is, de sterkere verdunning en inhulling, eerst even voor het innemen bewerkstelligen, doordien men — wat ook eenigzins minder kostbaar is — het zuur slechts met eene zekere siroop voorschrijft, zoodat dan ieder enkele gift, bij wijze van theelepels, met gerstslijm wordt ingenomen; of door dien men — hetwelk nog beterkoop is — het zuur alleen voorschrijft, zoodat de enkele gift in $\frac{1}{2}$—1 kopje zeer zoete gerstslijm gedruppelt wordt.

Het is anders wel zoo goed het zuur dadelijk in een meer volumineus en slijmig *Vehiculum* voor te schrijven, zoodat de enkele gift zonder verdere verandering bij theelepels kan worden gebruikt.

Ook is het in minder dringende gevallen, en bij een goed verteeringsvermogen, vooral echter waar de *Organa Deglutitionis* zeer gevoelig of beleedigd zijn, niet kwaad, om de meer sterke mineraalzuren in *Pillen* te geven, waarbij men, buiten het voor den pillenconsist. noodzakelijke Constituens, verder geen bijzonder inhullend bijvoegsel behoeft. Gene zuren hebben, om in pillenconsist. gegeven te kunnen worden, in het algemeen 1—2 deelen van een zwaarder plantaardig poeder noodig; doet men er nog een *Extract* [en daarvoor des te meer poeder] of iets dergelijks bij, dan wordt de massa des te schooner, welke men in eene goed geslotene flesch toedient (*).

Men zij niet karig, om de zuren de noodige zoetheid te geven, en late er de zieke naar welgevallen suiker bij doen. Alleen bij het Pruissisch zuur is de zoetheid ondoelmatig,

---

(*) Het gebruik van sterkere zuren in *Mondwateren* is wegens de tanden meer beperkt.

en bij het borax-, barnsteen- en benzoë-zuur is zij weinig of geheel niet noodig. — Men neme liefst zuurachtige, vooral roode siropen.

Acidum aceticum. *Alcohol Aceti. Acetum concentratum*, *Ph. Sl.* Liefst alleen. De flesch moet goed gesloten zijn.

Inwendig. (††) 5—20 druppen meermalen des daags; op suiker of in eene Julep (*) [1—2 Dr. met 1—2 Oncen van eene zure siroop en 4—5 Oncen water (een ligt aromatisch, b. v. *Aq. Meliss.*, *Flor. Aurant.*, *Cerasor.*), alle 1—2 uur 1 eetlepel].

Uitwendig als *Riekmiddel*; ook wel als roodmakend (*rubefaciens*) enz.

† Acidum aceticum aromaticum en **† Acidum aceticum aromatico-camphoratum.**

Beide (††) slechts als *Riekmiddel* [men wachte zich wel hetzelve te bezigen om het voorhoofd en de slapen te bestrijken of te besproeijen], of tegen tandpijn.

Acidum benzoïcum. *Flores Benzoës.* [De smaak is niet zuur, maar zoetachtig-scherp, brandend. (Deswege in te hullen.)] — *Sol.* 200; kokend water $24\frac{1}{2}$. In Wijngeest en Aether is het gemakkelijker oplosbaar. — *Cave:* bases, vooral alkalien en aarden [reine en koolzure]; ijzeroxydzouten.

Inwendig. Gr. 3—10 meermalen des daags; in *Poeder* [gaarne met *Gm. Mimos.* of *Pulv. gummos.*], *Pillen*, *Oplossingen* (echter wegens het geringe oplossingsvermogen slechts kleinere giften, met eenige andere middelen) en *Schudmixturen*.

Acidum hydrocyanicum *s. Borussicum.* [1 Grein heeft dezelfde werking als $15\frac{9}{25}$ grein van het *Aq. Amygdalarum amar.* of *Lauroc.*, 1 drup echter ongeveer als 8 druppen van deze, dewijl hetzelve het dubbel getal druppen daarstelt; men kan rekenen dat 1 Dr.

(*) *Julapium*, *Julep*, *Juleb*, is eigentlijk een Persisch woord, en beteekent hetzelfde als zoete drank. De Arabieren maken echter geen onderscheid tusschen *Juleb* en *Syrupus*.

= is aan 140—150 druppen.] *Cave :* het wordt zeer spoedig, vooral, behalve door vele stoffen uit het delfstoffelijk rijk, ook door vele vegetabilien veranderd; daarentegen wordt hare ontbinding door vlugge olie, wijngeest, eenige bijvoeging van een zuur, belet. Men doet daarom het best hetzelve altijd alleen, of slechts met een aromatisch water, of met dit en wijngeest *p. p.* verdund, toe te dienen. *Cave* ook licht, lucht en warmte. Ook schrijve men niet langer voor een paar dagen voor.

Inwendig. [*ad Guttam unam !*] 1—4 (en meer) druppen, meermalen des daags.

Acidum muriaticum. *Spiritus Salis acidus. Acidum hydrochloricum.* — [Voor minvermogenden mag men in die vormen, die op de uitwendige huid worden aangewend, in plaats van het *Acid. muriat.* het *Acid. muriat. crudum* (*Spiritus Salis, Oleum Salis*) gebruiken, op welks sterkte men echter minder rekenen kan, (gewoonlijk ongev. $\frac{1}{3}$ sterker.)] *Cave:* zie pag. 1 (bij de zuren); daarenboven nog zilver-, lood- en kwikzilveroxydzouten, ook [met uitzonderingen, vooral tot uitwendig gebruik] salpeterzuur; vaten van ijzer, zink, tin.

Inwendig. [*ad Guttas triginta !*] 5—20 (—30) *Druppen* meermalen des daags [omtrent Dr. $\frac{1}{2}$— 2 dagelijks op te nemen]. In *Pillen*, *Boli*, *Mixturen* (sterk verdund en ingehuld, dus met slijm en eene zuurachtige siroop; b. v. Dr. 2 met *Syr. Cerasor.* Oncen 2, alle 2 uren 1 theelepel in $\frac{1}{2}$ kopje gersteslijm. — In acute ziekten, bij *Languor* van het vaatstelsel, gaarne met wat aëther [omtrent $\frac{1}{4}$] of wijngeest [1—2 deelen]; als *Drank* [wegens de tanden is het niet zonder gevaar. — Dr. 1—2 op 36 Oncen met wat *Syr. Rub. Id.* of *Cerasor.* Oncen 2—4].

Uitwendig als *Bijtmiddel* niet verdund; verdund tot *Mondspoelingen en Gorgeldranken* [Dr. $\frac{1}{2}$—1 (—1$\frac{1}{2}$) op Oncen 6], vochten om te strijken (*Linctus*); [gewoonlijk slechts Scr. 1 — Dr. 1 op 1 Once vocht], *Wasschingen*, *Baden* [in deze twee laatste vormen gewoonlijk met *Acid. nitricum*], enz.

Acidum nitricum. *Spiritus Nitri acidus.* — [Voor minvermogenden mag men in die vormen, die op de uitwendige huid worden aangewend, in plaats van het *Acid.*

nitricum het *acid. nitr. crudum* (*spiritus nitri*, *aqua fortis*,)] gebruiken, welks sterkte echter minder bepaald is en door elkander omtrent ¼ sterker is als het gezuiverde zuur. *Cave:* zie p. 1 (zuren); verder zoutzuur [vergelijk echter *acid. muriat.*]; vlugge oliën en derzelver geconcentreerde oplossingen [b. v. *Mixt. oleoso-balsam.*, *Spiritus aromaticus*], bovendien vele plantaardige en dierlijke stoffen. Als het zuur in den minder verdunden toestand met dierlijke stoffen in aanraking komt, dan kan gemakkelijk, door vorming van gassoorten, de flesch in stukken springen; weshalve dergelijke vermengingen niet zeer digt moeten toegesloten worden. — Bij het innemen: lepels van hout, glas of porcelein; tot wasschingen en baden: kuipen van hout.

Inwendig. (*ad Guttas viginti!*) 5—20 druppen meermalen des daags [ongeveer Dr. ½-1-1½ dagelijks in te nemen]; in *Pillen* of *Brokken*, *Mixturen* [sterk verdund en met slijm geïnvolveerd. Werkzame bijvoegingen zijn over het algemeen te vermijden; alleen is Wijngeest of Opium (in Extract of Tinctuur) geoorloofd].

Uitwendig. Als bijtmiddel onverdund; verdund in *Inspuitingen* [b. v. Gutt. 2 en langzamerhand meer, op *Aq. destill.* Unc. 2 tegen eenen nadruiper; Dr. 1—2 op 1 pond water, bij aanhoudende witte vloed], *Baden* [Unc. 2—3 bij zeer torpide huid (b. v. bij Cholera) ook meer, ongeveer tot 6 Oncen (of met *Ac. muriat.*, *ana* 3 Oncen)], *Zalven* [voorzigtig, omdat zij het linnen aanvreten: — 1 met 8 reuzel in matige hitte vermengd; *Ungt. oxygenatum s. nitricum*], *Linimenten* [b. v. met *Aq. Cinnam. simpl.* of *vinosa*, *ana*; op torpide winterhielen], *Verbandwateren* [b. v. 1—2 Dr. op 6—8 Oncen water: bij Hospitaalbrand] enz.

Acidum phosphoricum depuratum *s. ex ossibus.*

Acidum phosphoricum purum. *Cave:* zie pag. 1.

Inwendig. 10—30 druppen meermalen des daags [ongeveer Dr. 1—2 des daags in te nemen]; in *Pillen* of *Brokken*, meer in *Mixturen* [zeer sterk verdund; dikwijls, waar geene *Contraindicatie* is, met bijvoeging van specerijen; b. v. Dr. 1 met *Tinct. Cinnam.* Dr. 2 omgeschud, alle uur 30 druppen, in suikerwater in te nemen: bij bloedingen], als

Drank [Dr. 1—2 met *Syr. rub. Id.* of *Cerasor.* Unc. 2—4 op 36 Oncen water].

Uitwendig. Tot *Mondspoelingen* [Dr. ½—1½ op Unc. 6], *Tanddruppen* [omtrent 1 met water 4], enz.

*** Acidum pyro-lignosum crudum.** *Cave:* vergelijk *Aceta.* Vooral echter nog: zoutvormende stoffen, geconcentreerde zuren [vooral salpeterzuur], verscheidene metaalzouten; licht.

Inwendig [zelden; meest het verbeterde (herhaalde malen gedestilleerde, gerectificeerde) zuur] 5—15 (30) druppen 3—4 maal 's daags [Scr. 1—Dr. 1 dagelijks], in dezelfde vormen als het volgende.

Uitwendig. Verdund of zuiver.

*** Acidum pyro-lignosum rectificatum.** *Cave:* even als bij *Acidum pyro-lignosum crudum.*

Inwendig. 10—30 en meer druppen, meermalen 's daags (Dr. ½—2, langzamerhand meer tot Unc. ½, des daags), in *Pillen* [slechts de mindere giften] of in een waterachtig bindmiddel zoet gemaakt.

Uitwendig. Tot *Linctus* [Dr. ½—1½ op 1 Once vocht] enz.

Acidum succinicum (*Sal Succini*) **depuratum.** *Sol.* 25; het is ook in wijngeest oplosbaar. *Cave:* zwavel- en salpeterzuur, bases; zouten van zwakkere zuren. vooral koolzuur.

Inwendig. Gr. 5—15 meermalen des daags; en poeder [met *Pulv. gummos.*), *Pillen*, *Waterachtige* of *Wijnachtige oplossing* [met aromatisch water zoet gemaakt].

Acidum sulphuricum dilutum. *Spiritus Vitrioli.* [1 van het gezuiverde geconcentreerde zuur met *Aq. destill.* 5.] — *Cave:* zie pag. 1.

Inwendig. (*ad Guttas tringinta!*) 5-20-30 druppen meermalen des daags [ongeveer Dr. 1—2 's daags in te nemen], in *Pillen* of *Brokken*, *Mixturen* [sterk verdund en ingewikkeld, het best met wat slijm en eene zuurachtige siroop]; als *Drank* [Dr. 1—2 op 36 Oncen water met *Syr. Cerasorum* of *Rub. id.* Unc. 1—2].

Uitwendig. Tot *Mondspoelingen* en *Gorgeldranken* [Dr. ½—2 op Unc. 6]; *Penseelbestrijkingen* [Dr. ½—2 op 1 Once vocht]; *Zalven* [Dr. ½—1 op 1 Once vet], enz.

Acidum tartaricum. *Sal essentiale Tartari. Sol.* $1\frac{1}{2}$. — *Cave:* Bases, vele zouten [vooral potaschzouten, zelfs die met sterkere zuren; ook de zamengestelde potaschzouten (*Tartari*) met uitzondering van het *Tart. depurat.*, *Tart. stibiat.* en *Tart. ferruginos.*; koolzure loogzouten en aarden, bijaldien men niet, even als bij de bruischpoeders, het koolzuur wil ontbinden; voorts vele metaalzouten, b. v. zoutzuur- en zwavelzuur ijzer], zeepen, zwavellever.

Inwendig. Gr. 5—20 meermalen 's daags [ongeveer Dr. 1—2 daags te gebruiken] in *Poeder* [Limonadepoeder; 1 met 12 suiker en een weinig vlugge olie. — Voor bruischpoeder vergelijk pag. 10], *Suikerwerkvormen*, *Oplossingen* en *Mixturen* [2 Dr. met 2 Oncen (of meer) siroop op 1 pond, alle 2—1 uur 2 eetlepels]; als *Drank* [of Limonadepoeder, dat de zieke in water oplost; of Dr. 1—2 met *Syr. Cerasor.* of *Rubi Id.* Unc. 1—2, waar de zieke dan op 36 Oncen water nog suiker *q. pl.* kan bijvoegen.

Aetheres. De *Aethersoorten of Naphthen.* — Zij verbinden zich in alle verhoudingen met Alcohol [hiertoe behooren ook de officinele *Spiritus aetherei*, zie aldaar]; van water vereischen zij eene zekere hoeveelheid om zich daarin op te lossen [reine zwavelaether 9, reine azijnaether 7 deelen (de officinele praeparaten vereischen minder)]. — De hoofdzakelijk te vermijden verbindingen, zie pag. 7; over het algemeen vermijde men echter meest [met eenige uitzonderingen] de verbindingen met delfstoffen.

Wat het toedienen van *Aether phosphorat.* betreft, zie daaromtrent het Artikel. Zwavel- en azijnaether zijn bijna alleen geschikt voor vloeibare vormen; soms echter laat men wel bij dezelve, [nog meer bij eene aetherische Spiritus], poeders even voor het innemen [als zij reeds aangeroerd zijn] voegen. Het gebruikelijkst is, dat men ze in druppen of [met zeker aromatisch water, b. v. kaneel-, kers-, oranjebloesem-water] in een *Julep* doet, of bijzonder doelmatig, in een *Linctus* [b. v. 1 Dr. met *Syr. flor. Aurant.* Unc. 1—2]; of men doet dezelve, maar dan meest slechts als bijvoegsel en niet ligt in volle gift, bij *Elixirs*, ook [na het koud worden van de Colatuur] bij aftreksels of afkooksels [ook bij Amandeldranken (Emulsies)]. — Als men ze *uitwendig* als oogmiddel aanwendt, gaat men op de volgende wijze trapsge-

wijze voort: eerst laat men het in de hand druppelen, verdampen, en brengt den damp op het oog; later inwrijvingen op de oogleden en in den omtrek van het oog; eindelijk, maar alleen dan, als men eene zeer hevige prikkeling wil, op het oog zelve indruppelen.

Bij *inwendig* gebruik moeten de giften over 't algemeen dikwijls, naar omstandigheden zelfs alle $\frac{1}{2}$—$\frac{1}{4}$ uur, herhaald worden.

Aether aceticus. *Naphtha Aceti. Sol.* omtrent 7. — *Cave:* zie *Aetheres.*

Inwendig. In kleinere giften van 5—15, in grootere van 20—40 druppen. De kleinere giften meermalen daags [men berekent de Drachma op 180 druppen ongeveer.] *Zuiver* [de kleinere giften op suiker, de grootere in suikerwater of thee] of in *Drupmixturen*, *Juleps* [ongeveer Dr. $\frac{1}{2}$—1 des daags].

Aether phosphoratus. Eene zooveel als mogelijk verzadigde oplossing in zwavelaether. — 1 Once zal ongeveer 2 grein bevatten. Het is raadzaam er altijd wat vlugge olie bij te voegen; men late dan de enkele gift druppelsgewijze in een sterk slijmerig bindmiddel gebruiken en onttrekke het geneesmiddel [dat in een zwart glas moet toegediend worden] aan lucht, warmte en koude.

Inwendig. (*ad Guttas decem!*) 8—20 druppen alle 2-1-$\frac{1}{2}$ uur. [Op eene Drachma gaan ongeveer 200 druppelen].

Aether sulphuricus. *Naphtha Vitrioli.* [Tot uitwendig gebruik kan men ook de *Aether sulphur. venalis* gebruiken]. *Sol.* omtrent 9. — *Cave:* dezelve wordt minder gemakkelijk als de *Naphthae* ontbonden; derhalve wachtte men zich slechts in het bijzonder voor geconcentreerd salpeter- en zwavelzuur, bijtende loogzouten [gedurende eenen langeren tijd] en chlorine.

Inwendig. (*ad Guttas viginti!*) 5—15 druppen alle 2—1 uur, in dringende gevallen 20—60 druppels (en meer) alle $\frac{1}{2}$—$\frac{1}{4}$ uur. In deze dringende gevallen is 't het best hetzelve *zuiver*, maar de enkele giften verdund met suikerwater, thee, wijn of iets dergelijks toe te dienen. Voorts ook — de meer gewone, kleinere giften — op suiker of in *Mixturen*, *Juleps* [omtrent Scr. 1—Dr. 1 's daags.]

Uitwendig. Als *riekmiddel*, tot *inwrijvingen*, *indruppelingen*, *klisteeren* [bij Scrupels en Drachma's] enz.

Aloë lucida. *A. Succotrina.* [HB : drastische Extractifstof en hars]. In wijngeest geheel, en in water voor het grootste gedeelte oplosbaar. — *Cave :* [met eenige uitzonderingen] geconcentreerde minerale zuren [vooral salpeterzuur]; zoutvormende stoffen; bijtende loogzouten; vele metaalzouten; in *oplossingen* voor inwendig gebruik de ossengal.

Inwendig. Om te prikkelen $\frac{1}{2}$—1 Gr., 2—3 maal 's daags; als zacht openend middel Gr. 2—3 in eens; als *Drasticum* Gr. 5-15-20 in eenige giften, spoedig op elkander volgende. Het best in *Pillen* [in sommige gevallen *alleen* of met een weinig wijngeest; nog beter, als men er zeep of een Extract of iets dergelijks bij doet] of *Brokken.*

Uitwendig. In *Klisteeren* [Scr. $\frac{1}{2}$—1 (— Dr. $\frac{1}{2}$) met wat slijm, omgeschud], *Oogpoeders* [Gr. 5—15 op Dr. 2], *Oogzalven* [Gr. 2—4 op Dr. 2], *endermatisch* [als purgans b. v. Gr. 4—10 (of meer) in gevallen van nood na eenige uren te herhalen : ongewis], als poeder om te bestrooijen [zelden onvermengd], enz.

Alumen (*crudum*). Zwavelzure kleiaarde met zwavelzure potasch of zwavelzure ammonium [het reageert zuur]. *Sol.* 13. — *Cave :* [met eenige uitzonderingen] : (Looizuren); reine, koolzure en zwavel-waterstofzure loogzouten en loogzoutige aarden [kalkwater]; vele zouten en organische stoffen [dierlijke lijm, eiwit, kweepittenslijm. — Het vormt met kleurstoffen meest onoplosbare verbindingen. Het slaat de meeste zoogenoemde Extractifstoffen in vlokken neder].

Inwendig. Gr. 5—10 alle 3—$\frac{1}{2}$ uur, ingewikkeld, vooral de grootere giften [door suiker (omtrent 3 deelen) gom, vloeibare slijmen (vooral aan te raden) of dergl.]. In *Poeders*, *Poedervormen*, *Oplossingen*, *Mixturen.*

Uitwendig [in poeders en poedervormen altijd zeer fijn gepoederd]. Tot *Mond-* en *Keelpoeders* (*zuiver*), *poeders* voor den *Larynx* [ongeveer 1 met 2 suiker], *Mond-* en *Gorgelwateren* [Dr. $\frac{1}{2}$—1$\frac{1}{2}$ op Unc. 6], *Linctus* (Dr. $\frac{1}{2}$—1$\frac{1}{2}$ op 1 Once vocht), *Tandmiddelen* [niet lang bij aanhoudendheid te gebruiken], *Klisteeren* [Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$] en andere *Inspuitingen* [Dr. $\frac{1}{4}$—1 (en meer) op Unc. 6], *Oogpoeders* [Scr. $\frac{1}{2}$ tot ten hoogsten Dr. 1 op Dr. 2], *Oogwaters* [tot *Oogwaschwaters* en *Baden* Gr. 15—40 op Unc. 4, tot *Oog-*

drupwaters Gr. 4—8 op Unc. ½, liefst met slijm]; *Oogzalven* [Gr. 4—6 op Dr. 2] en andere *Zalven*, *Strooipoeders* [b. v. met *Colophon.* en *Gm. Mimos.* ana als bloedstillend (zamentrekkend) poeder], enz.; om den onaangenamen reuk van stilletjes, waterpotten tijdelijk tegen te gaan [eenige Drachma's voor zoodanig vat des nachts].

Alumen ustum.

Alleen *Uitwendig.* (††) Altijd zeer fijn gepoederd, als *Oogpoeder* [Scr. ½—Dr. ½ op Dr. 2], *Strooipoeder* [als zacht bijtmiddel, zuiver; als bloedstillend middel met *Gm. Mimos.*], *Zalven* [met vet *q. s.*].

† **Alumina** (*Argilla*) **pura.** Reine klei- of Aluinaarde [wit, onoplosbaar poeder]. *Cave:* zuren.

Inwendig. Gr. 10—20, meermalen des daags, liefst met slijm; als *Poeder*, *schud-Mixtuur* [b. v. in eene ware Emulsie.]

Ambra grisea. Bijna geheel oplosbaar in zwavelaether; in alcohol slechts gedeeltelijk.

Inwendig. Gr. 2—20 meermalen 's daags [reeds wegens deszelfs duurte eerst met kleine giften te beproeven]. In *Poeder* [de doelmatigste vorm. — Met (ten minste 2—3 deelen) suiker of een ander droog poeder zeer fijn afgewreven (hetgeen ook in poeder opnemende vormen noodig is). — *D. in charta cerata*], *Trochisci*, *Pillen* [*D. in vitro*], *Emulsies*; ook wel in aether of *Spir. sulph. aeth.* opgelost. [De *Tinctuur* is hier en daar offic.]

Ammoniacum depuratum. Verg. *Gummiresinae.*

Inwendig. Gr. 5—15 [allengskens zelfs tot Dr. ½] eenige malen daags. In *Pillen*, *Brokken*, *Conserven* [die echter niet vaak gebruikt worden wegens derzelver onaangenamen smaak, en die men slechts weinig door *Glycyrrhiza* kan verbeteren], (onvolkomene) *Oplossingen*, *Emulsies.*

Uitwendig. Als *pleisters* [met wat azijn of *Acet. scillit. q. s.*], enz.

Ammonium carbonicum (*Alkali volatile*) **depuratum.** *Sol.* 2. — *Cave:* zuren [uitgezonderd bij saturationes], zure zouten; bijtende loogzouten en loogzoutige aarden; aardachtige en metaalachtige zouten; warmte, lucht.

Inwendig. Gr. 4—10 meermalen 's daags. Niet gaarne in *Poeders* [ten minste niet vele giften en in waspapier (*Charta Cerata*)], nog liever in *Pillen* of *Brokken* [maar niet in haastige (acute) gevallen; ook (wegens de onbepaalde gift) niet gaarne in *Conserven*; dus gewoonlijk in *Oplossingen*, *Mixturen* [men kan hiertoe ook van het officinele *Liquor Ammon. carbon.* (1 op 5) gebruik maken; anders ook in eene *Inf. Rad. Valer.* of iets dergelijks], vooral ook *Verzadigingen* (vergel. pag. 10).

Uitwendig [waartoe meest het *Ammon. carbonicum crudum* (††) mag gebezigd worden] als *Riekpoeder* [met wat vlugge olie], in *Zalf* [Dr. 1—2 op 1 Once], *Linimenten* [b. v. Scr. 1 in Scr. 5 water opgelost, met *Ol. Oliv.* Dr. 6], als *Waschwater* [omtrent 1 op 24—12], enz.

Ammonium carbonicum pyro-oleosum. *Sal volatile Cornu Cervi. Sol.* 2—3. — *Cave:* even als bij het vorige.

Inwendig. Gr. 3—10 meermalen 's daags. In *Poeder* [*D. in charta cerata*; niet te veel in voorraad], *Pillen*, *Brokken*, *Oplossingen*, *Mixturen* [men neemt echter voor de vloeibare vormen liever het *Liq. Ammon. pyro-oleosi*], ook wel *Verzadigingen* (vergelijk pag. 11, aanm. *c*)].

Uitwendig. Als *Riekpoeders*, *Snuif* [meestal alleen in verbindingen; bij schijndooden wel zuiver in te blazen], *Oogdrupwaters* [Gr. 4—8 op Unc. ½], *Oogzalven* [Scr. ½—1 op Dr. 2] en andere *Zalven* [Dr. 1—2 op Unc. 1], enz.

Ammonium muriaticum (*Sal ammoniacum*) **depuratum.** *Sol.* 3. — *Cave:* [met uitzonderingen]: bijtende en koolzure vaste loogzouten, metaalzouten van zwakkere zuren [azijnzure en wijnsteenzure soda en potasch, in het algemeen de onzijdige wijnsteenzure zouten; azijnzuur lood, kwikzilver, ijzer en koper; borax]; zwavelzuur, salpeterzuur en derzelver aardachtige en metaalachtige zouten; (metaaloxyden); zwavellever; zeepen (vele soorten van Extracta — vergel. het Art. *Extracta*). [Zilvere lepels moeten dadelijk in water worden afgespoeld.]

Inwendig. Gr. 5—15 meermalen 's daags, dagelijks omtrent Dr. 1 te gebruiken; bij organische gebreken, ook gedeeltelijk bij slijmvloed, volgens de nieuweren Scr. 1—2 meermalen 's daags, dagelijks in het geheel ongeveer Dr.

1½—4 op te nemen. In *Poeder* [met wat *Rad. Glycyrrh.* of *Pulv. gummos.*, altijd echter zeer onaangenaam], *Oplossingen* [het best verbetert hier nog het *Extr. Glycyrrh.* of het beter koope *Succ. Glycyrrh. dep.* of eene amandeldrank (Amandelsiroop)], *Conserven;* kleinere giften ook in *Pillen;* het best gewoonlijk nog in *Brokken* [met wat *Plantpoeder* en *Extract*].

Uitwendig [waar dikwijls het *Ammon. muriat. crudum* (††) mag gebezigd worden] tot *Mond-* en *Gorgelwaters* [Dr. 1 — op 1 Unc. 6], *Linctus* [ongeveer Dr. 1—1½ op 1 Once], *Klisteeren* [Dr. 1—2 op Unc. 6—8], *Oogwaters* [tot *Linctus* voor het oog Scr. ½—1 op Dr. 2; tot *Oogdrupwaters* Gr. 5—10 op Unc. ½; tot *Oogbaden* Dr. ½—1 op Unc. 4], *Wasschingen* en *Stoovingen* [Dr. 2 op Unc. 8, met bijvoeging van iets geestigs, van azijn p. p.], enz.

Ammonium muriaticum ferruginosum *s. martiatum. Flores Salis Ammoniaci martiales.* [Trekt de vochtigheid van den dampkringslucht tot zich.] *Sol.* 3 [echter niet altijd zonder bezinksel; men late het daarom omschudden]. *Cave:* even als bij het vorige, en even als bij *Ferr. muriat.*; daarenboven [met uitzonderingen] Looizuren; Zonnelicht.

Inwendig. Gr. 3—10, eenige malen 's daags; niet gaarne als *Poeder* [ten minste met absorbeerende plantpoeders, niet bij vochtig weder, en niet gedurende langen tijd in voorraad], *Brokken* of *Pillen* [ook met voorzigtigheid]; liever in (*Conserven*), *Oplossingen*, *Mixturen* [met wat aromatisch water; b. v. Dr. 1 op Unc. ½, 12—40 druppen, of Dr. 1 met *Succ. Glycyrrh. dep.* Dr. 2 in Unc. 6—4; 4 maal 's daags 1 eetlepel].

Amygdalae amarae. [Men schrijft ze gepeld (*excorticatae*) voor]. — *Cave:* zie *Ol. Amygd. amar. aeth.* en Eiwit (zie pag. 6).

Inwendig. In substantie of fijn gestooten [b. v. tegen tusschenpozende koorts in den tijd tusschen den aanval (*Apyrexia*) 3 m. 's daags 7—8 of even voor den aanval 2—3]; in *Emulsie* [meest alleen bij de zoete gevoegd].

Amygdalae dulces [even als de vorige slechts gepeld te gebruiken]. — *Cave:* zie eiwit (pag. 6) en vette olien (pag. 5).

Inwendig. Meest in *Emulsies* als eigenlijk geneesmiddel of als excipiens voor andere middelen [om b. v. derzelver scherpte te verminderen] 1 Once op 8—6 Oncen, eetlepelsgewijze; als Drank 1 Once op 1—2 pond, bij halve of heele kopjes. Velen smaakt de Emulsie beter als men er nog eenige weinige bittere amandelen, op 1 Once zoete omtrent $\frac{1}{2}$—1 Dr., bij doet. Voor de zoetheid [welke vele zieken echter niet gaarne verkiezen] Suiker [2 Dr. tot ten hoogsten 1 Once op 1 Once Amandelen], of Siroop, of *Pasta gummosa;* men doet er veeltijds ook nog *Gumm. Mimos.* bij, om de Emulsie nog slijmiger te maken; wil men echter volstrekt een zeer krachtig demulcens, dan neme men liever eene Emulsio *Olei Amygdal.*

† Amygdalinum.

Inwendig. In eene Amandeldrank opgelost, Gr. 17 op 1 Once, en daarvan half zoo veel als van *Aq. Amygd. amar.*

Amylum. [Een fijn poeder.] — *Cave:* zie pag. 6, *sub* 15.

Inwendig. Bij scrupels meermalen 's daags, in *Oplossing* [in huis te vervaardigen. Scr. 1—Dr. $\frac{1}{2}$ maakt 6 Oncen water reeds zeer slijmig], *Gelei* [Dr. 3 met koud water aangeroerd, dan met $3\frac{1}{2}$ Oncen water tot 3 Oncen gekookt, geeft eene tamelijk wel geconcentreerde Gelei. Men kan anders reeds, als men er niets vloeibaars bijvoegt, met eene mindere, ja zelfs met de halve hoeveelheid *Amylum*, eene goede Gelei bereiden. Als *Corrigentia:* suiker en wat kaneel, oranjebloesem- of rozenwater], enz.

Uitwendig. In *Klisteeren* [doelmatig in het algemeen (als het amylum bij voortduring krachtig zal werken) slechts met zeer weinig water, voor een volwassene Unc. 3—4; op deze hoeveelheid water 1—2 Dr. (ten hoogsten) Amylum, die men in kookend water oplost, en zoodra dit laauwwarm is geworden, injicieert. Het bereiden in de Apotheek is bij deze concentratie niet doelmatig, omdat, terwijl de oplossing over de straat gedragen wordt, uit dezelve reeds eene pap wordt gevormd. Als men verschillende dingen er wil bijvoegen, b. v. *Extr. Hyosc.*, *Extr. Opii*, *Nucis Vom.*, *Opium* zelve, Opiumtinctuur of iets dergelijks, dan schrijve men deze *Extracta* of het opium met het amylum in verdeelde giften voor (b. v. ℞ *Amyli* Dr. 1—2, *Extr. Hyosc.* Gr. 2. *M. f. pulv.*

Disp. tales nr. — *D.S.* tot klisteeren) of laat van het *tinctura Opii* eenige druppen even voor het inspuiten er bijdoen], enz.

* **Amylum Maranthae.** Engl. *Arrow-root meal.* [fijn poeder. Bij armen door aardappelstijfsel te vervangen]. *Cave:* even als bij het vorige.

Inwendig. In eenigzins grootere giften als het vorige, in *Oplossing* [men vermenge 1½ Dr. met 1 eetlepel koud water, schudde het mixtuur al mengende in 9 Oncen kokend water, en late hetzelve gedurende 1 minuut opborrelen, dan verkrijgt men 8 Oncen van een helder slijm, waarbij men dan suiker-, kaneel- of frambrosensiroop kan doen; eetlepelsgewijze. Als voedingsmiddel bij zuigelingen en over het algemeen in de kinderpraxis neme men op elke quantiteit water slechts 1 theelepeltje vol, en doe er slechts wat suiker bij], *Gelei* [concentratie zie pag. 20]. Met vleeschnat of wijn gekookt, en in het laatste geval nog wat suiker, kaneel of iets dergelijks daarbij gevoegd. Men late deze vorm even als de vorige in huis bereiden.

Aquae destillatae vegetabilium. — *Cave:* zie pag. 5, *sub* 9; bij het † *Aq. Valerian.* is ook op deszelfs vlug zuur te letten [derhalve niet ligt tot natuurlijke Emulsies].

Wij geven hier slechts eenige regelen op over die plantaardige waters, die, ten minsten in het algemeen, niet werkzaam genoeg zijn, om als hoofdmiddel alleen toegediend te worden, en die dus meest als constituentia en vehicula gebezigd worden. Zij zijn:

Aqua Amygdalar. amar. diluta (in plaats van het *Aq. Cerasor.*).
** — *Anisi.*
** — *Aromatica.*
** — *Baccarum juniperi.*
** — *Carvi.*
† — *Cesarorum.*
† — —— *amygdalata.*
— *Chamomillae.*
— *Cinnamomi simplex.*
* — —— *vinosa.*
** — *Citri.*
— *Corticum Aurantiorum.*
— *Florum Aurantii.*
— *Foeniculi.*
† — *Fragorum* (Fragariae).
† — *Hyssopi.*

† *Aqua Lavandulae.*
— *Melissae.*
— *Menthae Crispae.*
— *Menthae Piperit.*
** — —— —— *vinosa.*
† — *Petroselini Radicis.*
— *Petroselini* (*Seminis*).
† — *Pulegii.*
† — *Rorismarini.*
— *Rosarum.*
† — *Rubi Idaei.*
— *Rutae.*
† — *Salviae.*
— *Sambuci.*
† — *Scandicis odoratae.*
† — *Tanaceti* (*Herbae*).
— *Tiliae.*
** — *Valerianae.*

Men zal nooit eenen practischen mistap begaan, door aan te nemen, dat 2 Oncen gedestilleerd water der *Ph. Bor.*, *Hann.*, *Sax.* of *Sl.* 1 drup vlugge olie de waters der *Ph. Bad.* $1\frac{1}{2}$ maal, die der *Ph. Austr.* 2 maal zooveel — bevatten; hoewel trouwens de verhouding bij ieder afzonderlijk verschilt. [Volgens deze maatstaf kan men ook eenige, niet officinele waters door eene magistrale oplossing van oliesuiker in water vervangen.] Diensvolgens kunnen in het algemeen *alle* deze waters tot hoofdbestanddeelen van kleinere en zelfs grootere theelepels- en zelfs eetlepels-gewijze te nemen Mixturen gebezigd worden (voor Volwassene namelijk!); het spreekt echter van zelf, dat wegens Therapeutische gronden, dikwijls het een of ander, b. v. de verhittende, uitgesloten worden. De krachtigste en het ligst verhittende zijn vooral het *Aq. Cinnam. vinosa* en het *Aq. Menth. Piper. vinosa*, weshalve men dezelve ook slechts zelden — slechts bij zeer krachtige of torpide of aan sterke dranken gewoon zijnde Individuen, vooral mannen — als afzonderlijke constituentia van *eetlepelsgewijze* te nemen Geneesmiddelen bezigt, veel meer slechts als bijvoegsel tot deze (Unc. 1—2 op Unc. 4—5). Vele zieken houden ook niet van sterk riekende Geneesmiddelen, ja hebben wel eens tegen het eene of andere gedestilleerde water eene Idiosyncrasie!

Het is in het algemeen eene onnoodige verkwisting, gedestilleerde waters tot bereiding van aftreksels of wel van afkooksels te bezigen; wel voegt men ze somtijds bij de gereed gemaakte Colaturen als Corrigentia [vooral die, welke blaauwzuur bevatten; in plaats van de overige kiest men liever oliesuiker, waardoor men de mixturen compendieuser maakt].

In de *Armenpraktijk* moet men ze (het *Aq. Foenicul.* echter voor kinderen, of naar omstandigheden het *Aq. aromat. Ph. p.* uitgezonderd), alle vermijden, en kan men dezelve gewoonlijk zeer wel door het gebruik der substantie als thee, vervangen.

Aqua Amygdalarum amararum.

[Troebel, melkachtig]. — *Cave:* zie pag. 5, *sub* 9; vooral echter Bases; Metaalzouten; Warmte; Lucht.

Inwend. (*ad Guttas quinquaginta!*) en

Uitwend. even als het *Aq. Lauro-Cerasi.* [Echter lost men, omdat hetzelve troebel is, minder gaarne zouten enz.

daarin op, en bezigt het ook minder voor oogwaters.]

† **Aqua Asae foetidae.** [Troebel] en

† **Aqua Asae foetidae composita.** [*Asa foetid.*, *Rad. Angel.*, *Calami* ana Dr. 3, daarvan 6 Oncen gedestilleerd. — Troebel]. — *Cave*: zie pag. 5, *sub* 9; hier ook Metaal-, in het bijzonder Zilverzouten.

Inwendig. 1 Theelepeltje of ½ eetlepel alle 2—1 uur, alleen of in *Mixturen* [2 Oncen op 6 Oncen. — Als Corrigens wat *Aq. Rosar.* of Aether].

Aqua Calcariae *s. Calcis. Kalkwater. Cave:* (met eenige uitzondering.]: zuren en zure zouten, koolzuur, zwavel-, phosphor-, wijn- en boraxzure zouten; zoutzuur, barnsteenzuur en azijnzuur Ammonium; Metaaloxyden en — zouten; Zeepen; Lijm; Stijfseloplossingen; Wijngeest; alkaloïdische Vegetabiliën; (Harsen, vlugge oliën, suiker); Lucht. — Men zorge ook, dat het kalkwater niet onnoodig verwarmd worde [vooral uitwendig].

Inwendig. In het begin Unc. 2—4 eenige malen daags, L. ½—1 op een dag; later wel L. 1½ daags. [Men laat hetzelve ook wel alleen 's morgens, even als een Mineraalwater, nemen.] Met melk, zoete wei, vleeschnat, bij groote gevoeligheid, ook wel met olieachtige of slijmige dingen.

Uitwendig. Tot *Mond-* en *Gorgelwateren* [b. v. met melk *ana*: tegen het branden van de mondholte], *Bestrijkingen* [b. v. met *Syr. simpl. ana*: tegen *Aphthae* der kinderen], *Clysmata* [1 kopje met wat garstenslijm of iets dergel. — Bij Ascariden ook wel alleen], *Verbandwateren* [meest *alleen*], *Linimenten* [b. v. *ana* met eene vette olie (omschudden). Bij verbrandingen geeft men wel eens aan uitdroogende oliën (*Ol. Papav.*, *Ol. Lin.*), die anders niet voor Linimenten geschikt zijn, de voorkeur. — Ook wel met eenige bijvoeging van opium tinctuur].

** **Aqua** (*ophthalmica*) **Coerulea** *s. coelestis.* [*Cuprum limat.* 1, Salmiak 2, met kalkwater 48 en gedestilleerd water 384 gemacereerd, en dan gefiltreerd.] *Cave:* Licht.

Slechts als *Oogdrupwater* [alleen; eenige malen 's daags].

* **Aqua Coloniensis.** *Eau de Cologne.*

Inwendig als Huismiddel 10—15 druppen, op suiker.

† **Aqua foetida anthysterica** *s. Pragensis. Het Pragerwater* [Troebel].

Inwendig. Alle 2 uren een theelepeltje ; *alleen* of in *Mixturen.*

** **Aqua hydrosulphurata** *s. hepatica s. hydrothionica. Cave:* Salpeterzuur ; Bases ; Metaalzouten ; vele Extracten ; Lucht ; Warmte.

Inwendig. L. ½—1 en meer 's daags ; bij vergiftigingen bij glazen vol alle 1—¼ uur. — *Alleen* [het beste corrigens : *Rotulae Menth. pip.* na genomen].

Uitwendig. Als *Waschwater* [onverdund].

Aqua Lauro-Cerasi. [Meest helder]. *Cave:* [met zeer vele uitzonderingen] even als bij het *Aq. Amygd. amar.*

Inwendig. (*ad Guttas triginta !*) 10—15 (langzamerhand opklimmende zelfs tot 60) druppen, meermalen 's daags. (Men rekene 70—75 op de Drachma). *Alleen* [als men hetzelve bij onvoorzigtige lieden niet drupsgewijze geven wil, met water of siroop verdund, of 1 Dr. op 6 Dr. water of 1 Once *Syr. Cerasor.*, waar alsdan 1 theelepeltje 10—11 druppen bevat] of in *Mixturen.*

Uitwendig. Tot *Clysma's* [niet ligt meer als 1 Dr.] en andere *Inspuitingen* [gewoonlijk verdund ; zelden, slechts bij kankergezwellen of dergel. *alleen* (voorzigtig !)], *Oogwaters* [meest alleen als bijvoegsel : bij *Oogbaden* Dr. 1—4 op Unc. 4 ; bij *Oogdrupwaters* Dr. ½—1 op Unc. ½. Ook wel onverdund] ; ook *Endermatisch ;* enz.

† **Aquae minerales.** *Minerale wateren* (*natuurlijke en kunstige*). Wij spreken slechts over het gebruik der *verzonden* wordende minerale waters ; niet over het gebruik der natuurlijke wateren aan de bron zelve. [* beteekent de natuurlijke, † die *Struvesche*, welke slechts in de daartoe ingerigte plaatsen gebruikt worden, ! die *Struvesche*, welke buitendien ook verzonden worden].

1. *Keukenzoutwateren.*

Rijk aan ijzer :

Kissingen, *Rakoczy* * !

——— *Pandur* (minder rijk aan ijzer als het vorige) !

Zeer rijk aan Brom-Metalen :

Kreuznach, *Elisabetsbron !*

Rijk aan Bromnatrium en Jodnatrium:
Adelheidsbron * !

2. *Bitterzoutwateren.*

Saidschütz * !

3. *Wonderzoutwateren.*

Ook zeer rijk aan Bitterzout:
Püllna * !
Aardachtig.
Rippoldsau, *Josephsbron* *
Alkalisch:
Karlsbad, *Sprudel* (59—60° *R.*) †
——— *Neubrunn* (48—50° *R.*) !
——— *Mühlbrunn* (45—47° *R.*) †
——— *Theresien-* of *Garten-Brunn* (42—45° *R.*) †
Marienbad, *Kreuzbrunn* * !
Eger, *Zoutbron* * !
Alkalisch, tevens rijk aan ijzer:
Marienbad, (Auschowitzer) *Ferdinandsbrunn* * !
Rohitsch, *Sauerbrunnen* *
Eger, *Franzensbrunn* * !

4. *Soda- of Alkalische Wateren.*

Sodazuurachtige:
Bilin !
Fachingen *
Geilnau * !
Giesshübel, *Buchsäuerling* of *Rodisfurther Sauerbrunn* *
Obersalzbrunn (*Schles.*) * !
Rijk aan keukenzout, bijzonder rijk aan koolzuur:
Selters * !
Rijk aan kalk en ijzer:
Tönnisstein *
Sodabronnen:
Ems, *Kesselbrunn* * !
—— *Krähnchen* *
Schlangenbad *

5. *Aardwateren.*

Narzan !

6. *Zuurlingen.*

Wildungen * !

7. *IJzerwateren.*

Aardachtig-zoutig:

Pyrmont, Trinkquelle of *Hauptbrunnen* * !
——— *Augenbrunnen* *
Driburg *

Alkalisch-aardachtig:

Spaa, Pouhon * !
Zangen-Schwalbach, Staalbron *
Flinsberg !
Cudowa * !

8. *Zwavelwateren.*

Alkalisch-zoutig:

Weilbach *

Aardachtig-zoutig:

Nenndorf, Zwavelbronnen *.
Eilsen, Georgebronnen *.

Van deze wateren wordt dat van *Schlangenbad* meest tot wasschen gebruikt, terwijl de overigen gewoonlijk gedronken, zeldzamer uitwendig gebezigd worden. Het drinken geschiedt meest in methodische Curen; alleen het *Saidschützer*, en bijzonder het [noch krachtigere] *Pullnaër* water worden ook soms alleen als zachte purgantia, om eene of meerdere werkingen voort te brengen, gebezigd [eenige groote wijnglazen 's daags — of een paar glazen voor (of 1 uur na) het ontbijt —, of 's avonds voor het ter ruste gaan een glas, en dan de volgende morgen nog een paar]; het *Seltersche Water* en *Giesshübler Säuerling* soms alleen als diaetetische drank [van gene $\frac{1}{2}$—1 flesch en meer 's daags of ook, gelijk de *Buchsäuerling* geheel *ad libitum*; soms met Wijn (b. v. 2 water met 1 Fransche wijn en suiker *q. l.*), Melk].

Voor de methodische Curen laat men gewoonlijk met 3 of 4 bekers 's daags een aanvang nemen, binnen 2—5 weken langzamerhand tot 8, ja zelfs tot 12 (en — vooral bij warme bronnen — meer) opklimmen, vervolgens binnen den tijd van 1—3 weken weder tot op het getal, waarmede men begonnen is, afdalen. [Van het *Saidschützer* en *Pullnäer*, als men hetzelve tot de methodische Curen gebruikt, slechts half zoo groote quantiteiten 's daags].

† Aqua Opii.

Tot *Oogwateren* [tot bestrijkingen van de oogen q. v.; tot *Oogdrupwaters* verdund en insgelijks *alleen*; tot *Oogbaden* Dr. ½—2 op Unc. 4]; als Constituens van *antodontalgische* Electuaria.

** **Aqua oxymuriatica.** *Liquor Chlori.* [Tot inwendig gebruik met *Aq. destill.*, tot uitwendig met *Aq. font.* bereid.] *Cave:* zie pag. 2, *sub* 2. Hezelve wordt buitengemeen ligt, zelfs door de meeste organische ligchamen, ontbonden [het spoedigst door Kleurstoffen (Extracten), Riekstoffen (plantaardige wateren), Kolen; in Mucilago in het bijzonder door *Decoct. Alth.*, slijmige siropen, minder snel door *Mucilago Gum. Mimos.*, *Tragacanth*, stijfsel- en salep-slijm]. Derhalve in het algemeen, met eenige uitzonderingen, *alleen*, ook voor slechts korten tijd voor te schrijven.

Inwendig. Dr. 1—4 eenige malen 's daags [½—2 Oncen daags]. Het beste alleen met *Aq. destill.* verdund [in allen gevalle nog met wat *Syr. simpl.*; maar het is doelmatiger, iedere enkele gift afzonderlijk te verzoeten]; ook wel onverdund [maar dan moet wegens de verstikkende reuk, de neus bij het innemen digt gehouden worden, en het geneesmiddel spoedig nedergeslikt worden]. Als *Drank* [Unc. ½—1 op 2 pint suikerwater, insgelijks slechts bij gedeelten te vermengen].

Uitwendig. Tot *Mond-* en *Gorgelwateren* [b. v. tegen onaangename reuk der mond *ex tempore* met 2 deelen water verdund en er ieder maal 5—10 druppen *Spir. muriat. aeth.* bijgevoegd], *Strijkingen* [met *Syr. simpl. ana*, of 1 op 2], *Injectie's* [verdund of *alleen*], *Oogwateren* [Dr. 2 (of meer) op Unc. 4 (Aq. destill.!)], *Wasschingen* [b. v. met water *ana* in de Roodvonk], *Linimenten* [b. v. dikwijls Dr. 1 of meer op 1 Once vette olie], *Zalven* [b. v. 1 op 8 vet], enz.

Aqua phagedaenica. [1½ Gr. sublimaat op 1 Once kalkwater, saffraankleurig praecipitaat.]

** **Aqua picea.** (*Ph. Sl.*) *Teerwater.* [1 Teer met 12 Water gemacereerd.]

Inwendig. Bij kopjes 1—2 pinten 's daags [even als een mineraal water], *alleen* of met wijn, slijm, melk.

** **Aqua plumbica** *s. saturnina.* [*Acet. plumb.* Unc. ½ op *Aq. destill.* L. 2. — troebel — voor armen, meest door *Acetum plumb.*, waar dan water wordt bijgedaan, te vervangen.]

Uitwendig. (††) Tot *Clysma's* [Unc. 6—8 bij breukbeklemming], *Fomentaties*, *Wasschingen*, enz. Vergel. *Acet. plumb.*

† **Aqua Pruni Padi.** *Ph. Hann.*

Inwendig. Theelepelsgewijze *alleen* of in *Mixturen*.

† **Aqua sulphurato-stibiata.** *Cave:* even als bij *Calcar. sulphurato-stib.*

Alleen of met melk, vleeschnat, bij kopjes tot L. 1, en als het verdragen kan worden ook L. 2—3, 's daags.

** **Aqua vegeto-mineralis Goulardi.** [*Acet. plumb.* Unc. ½, *Aq. font.* *L.* 2, *Spir. vini rft.* Unc. 2. — troebel. — Bij armen door *Acet. plumbic.* met water en brandewijn te vervangen.]

† *Uitwendig.* (††) Gelijk het *Aqua plumbica*.

** **Aqua vulneraria vinosa.** *Arquebusade* (witte). [Geestigwaterig Destillaat van 6, over verscheidene aromatische kruiden, te zamen 1.] *Verbandwater* (††).

Argentum nitricum crystallisatum.

Sol. 1. — *Cave:* [met eenige uitzonderingen], behalve de onder »salpeterzure zouten" (pag. 3) opgegevene, ook: Looizuren; Zoutvormers; reine, koolzure, zoutzure, hydrojodzure, hydrobromzure, hydrothionszure, phosphorzure, arsenikzure, blaauwzure alkaliën en deze zuren zelve; azijnzure potasch, soda, lood; en andere Zouten; Zeepen; vele Extracten [b. v. van Valeriaan, Gentiaan, Taraxacum, Liquirit.], bovendien vele plantaardige Extracten [weshalve de zieke de vaak gelijktijdig voorgeschrevene thee van Valeriaan of dergl. eerst ½ uur of nog langer na het geneesmiddel gebruiken mag], opium, slijmharsen, harsen, vlugge oliën, aether, phosphorus, kool, waarschijnlijk ook plantenlijm (Zemelen) enz.; hitte, lucht, licht; tinnen of looden vaten. [De volgende ontbinden weinig of in 't geheel niet: Suiker, Stijfsel, Campher, en waarschijnlijk ook *Gm. Mimos.* en *Rad. Alth.*].

Inwendig. (*ad Granum dimidium! — Non solutum* ††)

Gr. $\frac{1}{8}$-$\frac{1}{2}$-1 (en meer); 2—4 malen 's daags (de grootere giften vooral, liefst ingewikkeld.) In *Oplossingen* [in Suikerwater, Althae-slijm] of, bijzonder bij grootere giften, in *Pillen* [maar ook in deze *altijd* opgelost].

Uitwendig. Tot *Poeders* voor den Pharynx [5—6 Gr. op 1 Dr. Suiker], *Linctus* voor de mond- en keelholte [gewoonlijk slechts Gr. 2—6 op Unc. 1, maar ook sterker], *Poeders* voor den Larynx [met 72—24 deelen Suiker], *Clysma's* [Gr. 2—4 (en meer)] en and. *Injecties* [meest Gr. $\frac{1}{4}$—2 (—6) op 1 Unc. water. — Om in ziekelijke holligheden (b. v. *fistels*) eene adhaesive ontsteking voort te brengen, veel sterker, Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$ op Unc. 1.], *Oogwateren* [tot *Oogdrupwateren* meest slechts Gr. $\frac{1}{4}$—1 op Unc. $\frac{1}{2}$; maar bij Oogblennorrhoeën ook soms tot Gr. 5 op $\frac{1}{2}$ Unc. — In *Linctus* voor het oog is trouwens ook reeds eene oplossing van Gr. $\frac{1}{2}$—1$\frac{1}{2}$ in Dr. 2 zeer werkzaam, maar men kan ook eene veel meer geconcentreerde bezigen; na het gebruik van Linctus van deze soort late men wat melk of Amandelolie in het oog druppelen], *Oogzalven* [Gr. $\frac{1}{4}$ en meer (tot eenige Gr.!) op Dr. 2], *Verbandwateren* [Gr. $\frac{1}{2}$ tot eenige greinen op Unc. 1], enz.

Arsenicum album. *Acidum arsenicosum. Sol.* verschilt tusschen 104 en 40; ook in wijngeest moeijelijk oplosbaar. — *Cave:* Zuren; Brom, Jod; Bases [zoo niet arsenikzure Zouten gevormd zullen worden]; zwavel en zwavelhoudende middelen; Phosphorus; Koperzouten, salpeterzuur Kwikzilver en Zilver; Zeepen; sterkreagerende Extractifstoffen; Lijm, Gelei, Eiwit, Melk, Vleeschnat, Suiker, Stijfsel; kool en koolhoudende ligchamen [met eenige uitzond.]; *Aq. Comm.*

Inwendig. (††) Slechts in de vorm der *Solutio arsenicalis;* zie aldaar.

Uitwendig. Tot *Oogwateren* [b. v. Gr. 1—1$\frac{1}{2}$ op Unc. $\frac{1}{2}$: in het laatste stadium der *Ophthalmia bellica*], *Linctus*, *Wasschingen* en *Omslagen* [b. v. bij langdurige exanthemata, condylomata, Gr. $\frac{1}{2}$—2 op Unc. 1], *Verbandwateren* [met welke men slechts matig prikkelen, niet bijten wil; Gr. $\frac{1}{6}$—$\frac{2}{3}$ op Unc. 1]; tot bijtende *Strooipoeders*, *Pasta* en *Zalven.*

Asa foetida depurata [poeder.] Vergl. *Gummiresinae.*

Inwendig. Gr. 5—20 en meer (bij aanzienlijke Torpor zelfs wel tot Dr. 1) 2—4 malen daags. In *Pillen* en *Boli* [wegens derzelver hatelijke reuk laat men ze wel met *Pulv. Rad. Irid. Flor.* of *Vanillae* bestrooijen of met bladgoud en bladzilver overtrekken, doch dit helpt weinig; meer alreeds, als men bij de massa eene kleinigheid van eene welriekende olie (bijzonder van *Ol. Menth. pip.*) doet; het meest het bedekken met Gelei]; zelden, wegens den onaangenamen smaak [die nog het best door *Syr. Croci* gecorrigeerd wordt] in *Emulsies* of *Oplossingen.*

Uitwendig. Als *Riekmiddel* [b. v. Dr. $\frac{1}{2}$ in Dr. 2 *Acet. concentr.* opgelost. Nog beter, hoewel zwakker, is eene Asandtinctuur.], tot een *Clysma* [Dr. $\frac{1}{2}$—1 (en meer), in eene infusie gesubigeerd, ook nog wel met bijvoeging van Zouten, Olie; of (b. v. voor eenen schijndooden) in een paar Onc. Azijn (onvolkomen) opgelost], enz.

† **Auripigmentum.** Slechts tot uitbijten der haren [b. v. met gebrande kalk 12, Amylum 10 en water *q. s.* tot eene weeke *pasta.* Hiermede belegge men, nadat de haren kort afgesneden zijn, het behaarde deel, en wassche hetzelve, zoodra de massa droog is geworden, met water af].

* **Aurum muriaticum** (natronatum). [Geel poeder, de vochtigheid eenigzins aantrekkend.] *Sol.* $1\frac{1}{2}$. — *Cave:* men geeft hetzelve, met eenige uitzondering., het best geheel *alleen*, omdat het zelfs door organische substanties zeer gemakkelijk ontbonden wordt. Voor oplossingen *cave:* licht.

Inwendig. (*ad Granum unum!*) Gr. $\frac{1}{16}$—$\frac{1}{8}$, allengskens op te klimmen tot Gr. 1, 1—2 maal daags. Ook wel kleinere giften meer dikwijls. In *Poeder* [met suiker; slechts voor zeer korten tijd], *Pillen* [niet gaarne, dewijl het door de meeste constituentia ontbonden zoude worden; het beste volgens pag. 16 R. 7—9 v. o.]; wel het best in *Oplossingen.*

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* in de *Tong* en andere *gedeelten der Mondholte* [b. v. met de dubbele hoeveelheid *Pulv. Rad. Irid. Flor.* (te voren met water en Wijngeest afgewasschen) of met melksuiker; in dezelfde giften als inwendig]; tot *Zalven* [Inwrijvings- en Verbandzalven; Gr. 2—6

(en meer) op ½ Unc. vet], vooral *Endermatische*, tot *Oogwaters* [b. v. Gr. 1 op Unc. 3; tot Oogdrupwaters en Oogbaden bij chronische Ophthalmien, troebelheid der *Cornea*; Gr. ½—2 op Unc. ½, 4 maal daags eene drup in te druppelen: tegen vlekken der *Cornea*.], enz.

Baccae Juniperi.

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen daags. In *Poeder* [onaangenaam], *Boli*, *Electuaria*; het meest in *Infusies* [gestooten. — Dagelijks Unc. ½—1 op Unc. 4—12 te bezigen; of als thee, Dr. 2—6 op 3 kopjes. Dikwijls ook met wijn (of bier) geinfundeerd]. Diaetetisch in substantie.

Uitwendig. Gestooten tot *Berookingen* [op kolen. Ook tot balsemachtige fricties. Soms in verbinding (Unc. 1 met Dr. 1) met barnsteen, Mastix of Takamahak.], *Omslagen* [zoowel drooge (met warm brood, met andere aromatische dingen) als vochtige (b. v. met brood en azijn bij hoofdpijn op het voorhoofd en de slapen)]; geinfundeerd als bijvoegsel van aromatische *Baden*.

Baccae Lauri [HB: vlugge en vette olie].

Inwendig. Gr. 5—20 eenige malen daags; in *Poeder*, poedervormen, *Infusie* [met water of wijn, Unc. 1 op L. 1, eetlepelsgewijze].

Uitwendig. Tot *Baden* [zelden; L. 1, geinfundeerd], enz.

Balsama (*i*) **naturalia** (*es*). [Natuurlijke dikvloeibare verbindingen van hars met vlugge olie]. Hiertoe behooren: *Bals. Peruvian.*, *Styrax liquidus* [die beide nog benzoëzuur bevatten], *Bals. Copaïvae*, *Terebinthina communis* en *laricina*; ook de *Resina Pini empyreumatica liquida* [welker vlugge olie trouwens grootendeels eene empyreumatische is]. Daarentegen behoort *Balsamum Tolutanum*, gelijk hetzelve in onze Apotheken voorkomt, als reeds verhard, tot de Harssoorten.]

Zij zijn in water onoplosbaar [het water neemt echter door opname van eenige vlugge olie derzelver reuk en smaak aan, lost ook bijna geheel het Benzoezuur op], oplosbaar [de meeste trouwens niet geheel] in Alcohol [de oplossing wordt door bijvoeging van water troebel, melkachtig, maar zonder dat er ras volkomene uitscheiding plaats heeft]; zij zijn ook in Aether oplosbaar [*Balv. Peruv.* slechts gedeeltelijk]

en in vlugge oliën, en laten zich met de vette oliën, echter niet altijd in iedere verhouding, vermengen, met waterige vloeistoffen slechts door emulgeren verbinden. — *Cave*: zie pag. 5, *sub* 8.

Zij worden in het algemeen [niet alle afzonderlijk] in de volgende vormen aangewend:

1. In *Poeders*, — zelden, dewijl men hen daarin slechts in te geringe verhouding opnemen mag, om eene groote werking voort te brengen. [vergel. pag. 14].

2. In *Trochisci* durft men ten hoogsten eenmaal eene (geene subactie vereisschende) kleinigheid van *Bals. Peruv.* als Corrigens opnemen, en late dan de Trochisci niet droogen.

3. In *Pillen* en *Boli*. Teer, Terpentijn en *Styrax liq.* kunnen zonder zwarigheid met een slijmig plantaardig poeder tot pillenmassâ gemaakt, en aldus tot *Boli* gevormd worden. De massa wordt trouwens nog fraaijer, als men er nog iets anders, b. v. Extract en Poeder, bij doet. De vloeibare balsems daarentegen, *B. Copaïv.*, en *B. Peruvian.*, moeten, als men ze slechts in eenigzins grootere quantiteit opnemen wil, gesubigeerd worden, bijaldien niet ook nog Was [vergl. *Bals. Copaïv.*] of hars, van het laatste ten minste 2 maal zooveel als Balsem, in de Compositie voorkomt.

Wel is waar geven eerst ongeveer 5 Hars met 1 dergelijke Balsem voor zich eene goede pillenmassa, echter voldoen in verbinding met andere zaken, om slechts de uitscheiding te beletten, ook reeds 2 Hars. De Balsems als Constituentia van Pillenmassa's met een *q. s.* voor te schrijven, is altijd ongepast.

4. In *Electuaria*. Ook hier moeten dezelve, ten minste de dunnere, in het algemeen gesubigeerd worden.

5. In *Pleisters*. Waar men geene vervlieging van de vluggere deelen vreest, kan de Balsem, zonder verder iets te doen, met de Pleistergrondvorm te zamen gesmolten worden. *Balsam. Peruvian.* mag daarentegen slechts bij de half koud gewordende pleistermassa gevoegd worden. — Quantiteits verhoudingen, zie pag. 16, § 10.

6. In *Zalven* [niet gaarne in Zalven, die ingewreven worden, de Teer dikwijls uitgezonderd]; vergl. pag. 18, 19. Voor Teer voldoet meestal eenige bijvoeging van Vet of nog

beter Schapenongel [het laatste gesmolten]. — De stijvere *gemeene* Terpentijn heeft reeds voor zich de consistentie van zalf; maar zij is te taai, om behoorlijk als zalf gebruikt te worden; men doet er derhalve — als ook bij de dunnere *Venetiaansche* Terpentijn — eene gelijke of eene grootere hoeveelheid reuzel, of ongel of van eene andere zalf bij, of gebruikt dezelve met honig, eijerdooijer, slijm enz. afgewreven. *Styrax liquid.* heeft de consistentie van zalf.

7. In *vloeibare Vorm*, gedeeltelijk (de dunnere) *alleen*, gedeeltelijk in *Mixturen* [in geestige en aetherische vloeistoffen, in vlugge oliën opgelost of (zeer dikwijls) met waterige vloeistoffen geëmulgeerd], in- en uitwendig tot verschillende doeleinden (tot *Clysma's* en andere *Injecties*, tot *Wasschingen*, *Inwrijvingen* [waartoe alleen de dunnere goed geschikt zijn] enz.).

Balsamum Copaïvae. [Dunvloeibaar. Oplosbaar in Alcohol, Aether, aetherische en vette Oliën.] Vergl. *Balsama naturalia.*

Inwendig. 20-40-60 druppen [op Dr. 1 gaan ongeveer 70] of $\frac{1}{3}$-$\frac{1}{2}$-1 theelepel, 2—4 maal daags. [Zuren zijn zeer dienstig tot verbetering van den onaangenamen smaak; ook *Syr. Bals. Peruv.*, *Spir. sulph. aeth.*, *Spir. nitr. aeth.*, *Tinct. aromat.*, (*Tinct. amara*, bittere zwarte koffij nagedronken).] Het eenvoudigst op suiker, en zoo vooral bij armen, of in een glaasje wijn gedruppeld en opgeslurpd; anders ook wel, waar men den walgelijken smaak zooveel als mogelijk verbeteren, of het geneesmiddel met andere middelen verbinden wil, in *Gelei-capsulae*, *Boli*, *Pillen* [met b. v. witte Was (*liquefacta et semirefrigerata*) ana, of 2 Scr. Was (even zoo behandeld), 2 Dr. Balsem en $\frac{1}{2}$ Unc. *Pulv. Cubeb.*], *Emulsie* [1—2 Dr. op 3 Unc., 3 maal daags 1 eetlepel] of andere *Mixturen* [b. v. met *Spir. nitr. aeth.* ana, 4 maal daags 15 (en spoedig daarna meer) druppen op Suiker; — of Balsem Unc. $\frac{1}{2}$, *Spir. sulph. aeth.* Dr. 2, Kaneelsiroop Unc. 1, theelepelsgewijze]; enz.

Uitwendig. In *Clysma's* [Dr. 2—4 geëmulgeerd. — Meest gepast met opium, 's avonds aan te wenden,] en andere *Injecties* [b. v. bij eenen Nadruiper Dr. 2 met Unc. 8—6 water geëmulgeerd,] enz.

† **Balsamum Nucistae** (onder welke benaming trouwens ook wel het zuivere *Oleum Nucistae* voorkomt). [Was Dr. 1, *Ol. Amygd.* Dr. 2, *Ol. Nucist.* Dr. 3, *Ol. Macid.* 3 druppen]. Tot *Inwrijvingen*.

Balsamum Peruvianum *s. Indicum nigrum*. [Dikvloeibaarder als Copaiva Balsem. Hij laat zich slechts moeijelijk en zeer onbepaald druppelen. Deswege geeft men hem niet gaarne *alleen* als druppen, en bepaalt in *Mixturen* ook liever zijne totaalquantiteit naar het gewigt als naar druppen. Men rekene voor Dr. 1 ongeveer 75 druppen. — In zeer sterke Alcohol (5 deelen) bijna geheel oplosbaar]. Vergl. *Balsama naturalia*.

Inwendig. Gr. 3—10, eenige malen 's daags. In *Boli* [niet gaarne in *Pillen*], *Electuaria*, *Mixturen* [met geestige, aetherische dingen, vlugge oliën. Hier en daar officineel: *Mixt. oleoso-balsam.*], *Emulsies* [gewoonlijk de beste wijze om te bezigen, als men den balsem in volle dosis geven wil; — soms alleen met eene siroop als *Linctus*].

Uitwendig. [Ter verbinding met waterige vloeistoffen is hier dikwijls eene *Tinctura Bals. Per.* dienstiger (overigens moet ook hier het omschudden niet vergeten worden); waar zij niet officineel is, kan zij gemakkelijk in de verhouding van 1 tot *Spir. V. rftiss.* 6—8 vervaardigd worden.] Tot *Pleisters* [vergl. § 10], *Cerata*, *Zalven* en *Linimenten* [hij laat zich slechts moeijelijk met de meeste vette oliën verbinden; het is derhalve raadzaam, hem (vooral in Linimenten), met deze door slijm of eijerdooijer te subigeren], verschillende *Vloeistoffen*, p. p.

Balsamum Tolutanum. [Droog]. — *Sol.* Alcohol 6. — Vergl. *Resinae*.

Inwendig. Gr. 5—20 eenige malen daags (Dr. ½—1 daags); in *Pillen*, *Boli*, *Emulsie*, *Solutie*.

Baryta muriatica. *Terra ponderosa salita*. *Sol.* 2½ - 3. — *Cave*: Alkaliën, zwavel-, phosphor-, bor-, kool-, looi-, citroen- en wijnzuur; zwavelzure, phosphorzure, salpeterzure, koolzure, wijnzure en barnsteenzure Zouten, Borax; *Aq. comm.*

Inwendig. ½—2 Gr., voorzigtig opklimmend tot 6 Gr.; 3—4 maal 's daags. In *Pillen* [te voren opgelost], *Oplossingen* [b. v. ½ Dr. in *Aq. Lauro-Ceras.* Unc. ½, waar alsdan

9—10 druppen 1 Gr. bevatten]. Blaauwzuurhoudende middelen zullen het best de door het geneesmiddel gemakkelijk veroorzaakte braking verhoeden.

Uitwendig. Tot *Oogdrupwateren* [Gr. 2—5 op Unc. ½]; zelden tot *Inspuitingen*, *Waschwateren* enz. [Gr. 5—15 op Unc. 1], *Baden* [als het niet te duur is, voor algemeene Unc. 1—2, voor Voetbaden Dr. 2—4].

Benzoë. *Resina Benzoës. Asa dulcis.* [Hars, dat Benzoëzuur en aetherische olie bevat.] Vergl. *Resinae.* Daarenboven *cave :* zoutzuur ijzer.

Inwendig (zelden). Gr. 5—15 eenige malen daags, in *Pillen*, *Boli*, *Emulsie.*

Uitwendig. Tot *Tandpoeder* [Dr. 1—2 op Unc. 1], *Waschwateren* [de Tinctuur (vergl. het Art.) is doelmatiger], enz.

† **Berberinum.** [Chemisch indifferente gele kleurstof, krystallinisch, bitter, zonder reuk.] *Sol.* 200; Alcohol 250. — *Cave :* (Eiken-) looizuur; chlor.; metaalzouten; vele Haloidzouten.

Inwendig. Gr. 1 (en meer) alle 2—3 uur, in poeder, poedervormen, oplossingen.

Bismuthum nitricum praecipitatum. *Magisterium Bismuthi. Cave:* phosphor-, looi-, wijn- en citroenzuur; *Tart. depur.*; reine en koolzure loogzouten; alkalische aarden; zwavel en deszelfs verbindingen; Jodkalium.

Inwendig. ½—2 Gr. opklimmende tot 6—10 Gr.; 3—4 maal daags. Tegen Cholera, Diarrhoeën, nog wel in grootere doses. Gaarne met eenige bijvoeging van specerijen; doch (in poeder) vaak beter met *Pulv. gummosus.* — In *Poeders*, *Pillen.*

Uitwendig. Tot *Poeders* voor den *Larynx* [met suiker of ook *alleen*] enz.

† **Boletus Laricis.** *Agaricum.* [HB: een drastisch Hars. — Voor poederopnemende vormen schrijve men dezelve » gepraepareerd" voor.]

Inwendig. Gr. 2—10 eenige malen daags. Tegen het zweeten des nachts even voor het naar bed gaan somtijds slechts eene of eenige doses. [Als *Drasticum*, Dr. ½—1, buiten gebruik.] Gaarne met iets aromatisch. — In *Poeder* [bij

grootere giften onaangenaam], *Pillen*, *Infusio vinosa* [gemacereerd of gedigereerd; Dr. 2—3 op Unc. 6, eetlepelsgewijze].

Borax. *Basisch boraxzure Soda.* *Sol.* 12; in siroop en honig ligter oplosbaar. *Cave:* [met eenige uitzondering.] mineraalzuren, barnsteenzuur; reine en koolzure Potasch, Salmiak, *Cremor tartari*, Aluin, Bitterzout, Kalk, baryt- en metaalzouten. Ook bezit de Borax de eigenschap, de slijm van stijfsel (ook van *Amylum Maranthae*), Gummi en Salep aanmerkelijk te verdikken, gelatineus taai te maken, welke verdikking echter door suiker, honig of zuren weder opgeheven wordt; ook moet men hieraan indachtig zijn bij het voorschrijven van *Linctus oris* en van andere *Linctus* en vooral van Oogwateren (waar dus *Mucil. Cydon.* de voorkeur verdient).

Inwendig. Gr. 15—30, 2—4 maal daags, of Gr. 5—20 alle 2 uur; tot versterking der weeën ook wel in nog kleinere en spoediger herhaalde giften. In *Poeder*, *Trochisci*, *Oplossingen*, *Linctus* [b. v. voor een kind van een paar jaren Dr. 1 op *Mell. rosati* Unc. 2, 4 maal daags 1 theelepel].

Uitwendig. Tot *Collutoria* en *Gargarismata* [Dr. 1—2 op Unc. 6], *Linctus* [Dr. ½—2 op 1 Onc. vocht], *Tandpoeders* [Dr. 1—2 op Unc. 1], *Injecties* [b. v. bij *Fluor albus* Scr. ½—2 op ieder Onc.], *Oogpoeders* [*alleen* of in verbindingen], *Oogwateren* [die men doelmatig filtreren laat. — Tot Oogwasschingen en stoovingen Dr. 1—2 op Unc. 4. Tot Oogdrupwateren Gr. 5—20 op Unc. ½], *Oogzalven* [b. v. Gr. 15 op Dr. 2: bij chronische Ophthalmien] en andere *Zalven* [Dr. ½—1 op ½ Unc. vet], *Waschwateren* [Dr. ¼—½ op 1 Onc.], enz.

* **Bromum.** [Eene zwartachtig roode, onaangenaam riekende, zeer vlugge, bijtende, organische riek- en kleurstoffen vernietigende, de huid geel kleurende vloeistof.] *Sol.* 34; ook oplosbaar in Wijngeest, en bijzonder in Aether. — *Cave:* vergl. pag. 2, *sub* 2. Men moet het echter eerst volgens medegedeelde voorschriften onderzoeken en slechts voor korten tijd voorschrijven.

Inwendig. In omstreeks 40 deelen gedestilleerd water opgelost, 2 maal daags 5—6 druppen in suikerwater, en langzamerhand op te klimmen.

Uitwendig. Tot *Zalven* [b.v. 3—6 Gr. *Kali hydrobrom. pulv.* Gr. 12—15 op ½ Onc. vet; tot inwrijvingen op scrophuleuse gezwellen], *Omslagen* [verdund], *Inwrijvingen* [b. v. 10 druppen (en allengskens meer) op 1 Once » Alcohol": bij *Arthritis chronica*].

Bulbi Allii Cepae. *Radix Cepae.* [HB: scherpe aetherische olie en suiker.]

Inwendig. Het *uitgedrukte sap* [Unc. ½—1 (—2) daags, met suiker].

Uitwendig. Stuk gewreven als *Riekmiddel;* half doorgesneden, fijn gestooten of geschaafd opgelegd als matig *Epispasticum;* in asch gebraden en fijn gestooten tot prikkelende *Cataplasmata* [b. v. 2 lood toebereide bollen, een gelijke hoeveelheid gepoederde mostaard en ½ lood zwarte zeep met kokend water tot eene brei geroerd. Of (dat minder prikkelend is) een paar lood *Species ad Catapl.* met water tot eene brij gekookt, daarbij naar welgevallen mostaardpoeder en gebradene, fijn gestootene bollen, van ieder ongeveer 1 lood, echter ook meer of minder, gevoegd. — Zoodanige Cataplasmata zijn echter niet geschikt om in eene Apotheek bereid te worden]; ligt afgekookt, met *water* of *melk*, tot *Clysma's* [omtrent Dr. 2].

Bulbi Allii sativi. *Radix Allii.* [HB: even als bij *Bulbi Allii Cepae.*]

Inwendig. In *Substantie;* het *uitgeperste sap* [2—3 theelepeltjes dagelijks, met veel suiker, ook wel *Serum lactis*]; in *Infusie* [Unc. 1—2 met 1 pond kokende melk (knoflookmelk) of vleeschnat geinfundeerd of geëbullieerd, verzoet, en dit, bijzonder 's morgens nuchteren, bij halve of heele kopjes 's daags in te nemen; voor kinderen naar evenredigheid minder].

Uitwendig. Gelijk de *Bulbi Allii Cepae* [gesneden, gestooten, platgedrukt, uitgeperst, p. p.] als matig *Epispasticum;* geëxtraheerd tot *Clysma's* [Dr. 1—2, met melk of water geëbullieerd. Men kan soms reeds wormen afdrijven, als men de dampen van een versch knoflook-aftreksel of — afkooksel naar den *anus* van het kind heenleid]; enz.

Calcaria muriatica. *Sal Ammoniacum fixum.* [Het wordt in de lucht vloeibaar (*Oleum calcis*).] *Sol.* ¼ (of iets meer); ook in Wijngeest oplosbaar. — *Cave:* bijtende potasch en soda; koolzure loogzouten; zwavel-, phos-

phor-, salpeter-, wijn- en barnsteenzuur; de zouten dezer zuren, ook azijnzure zouten, Borax, vele metaalzouten.

Inwendig. Gr. 2—10 (als het verdragen wordt 20), eenige malen 's daags; in waterige of geestige *Oplossing.* [In waterige *Oplossingen* is *Succ. Glycyrrh. dep.* het beste corrigens voor tong en maag, voor de laatste trouwens ook slijmige, aromatische of narcotische bijvoegsels.]

Uitwendig. Tot *Wasschingen* [b. v. Dr. 1 op *Aq. Rosarum* [Unc. 8: tegen *Herpes*], *Baden* [Unc. 1—3], *Oogdrupwateren* [Gr. 1—2 op Unc. ½], enz. — Ook, om in vochtige vertrekken of bij vochtig weder in ziekezalen de lucht kunstmatig droog te maken [een of meerdere gedeelten in opene vaten nedergezet en — opdat het niet al te kostbaar worde — telkens, als het vloeibaar is geworden, weder boven het vuur te droogen]. Tot *koude Fomentaties* doelmatiger als andere zouten.

Calcaria sulphurata. *Hepar Sulphuris calcareum. Zwavelcalcium* (met wat zwavelzure kalk). [Een poeder, dat bevochtigd of aan vochtige lucht blootgesteld naar zwavelwaterstofgas riekt]. *Sol.* omtrent 500 [niet altijd gelijk]. *Cave:* Zuren (dus ook zure vochten en zouten) [tenzij men zwavelwaterstofgas wil ontwikkelen]; Metaaloxyden en — zouten; metalen Vaten; bij Baden, als door een zuur zwavelwaterstofgas (in grootere hoeveelheid als anders) ontwikkeld wordt, het medebrengen van metalen gereedschappen in het badvertrek.

Inwendig. Gr. 5—10 meermalen daags. In *Pillen* of *Boli* [liefst nog behalve het vloeibare of weeke constituens met een poederachtig bijvoegsel; niet met *Argent.* of *Aur. foliat.* overtrokken; in een glas, of *Boli* in eene kruik, af te geven], minder gaarne in *Poeders* [*in charta cerata*]; enz.

Uitwendig. Tot *Wasschingen* [Dr. 1 op Unc. 3], *Baden* [Unc. 2—4; nog werkzamer, als men, door er langzamerhand een zuur bij te doen — op ieder Onc. *Hepar Sulphuris* ongeveer 6 Dr. ruw zwavelzuur of ruw zoutzuur — het zwavelwaterstofgas vrij maakt], enz.

Calcaria sulphurato-stibiata. *Calx Antimonii cum Sulphure* [een poeder dat vochtig geworden of aan vochtige lucht blootgesteld naar zwavelwaterstofgas riekt]. *Sol.* verschillend, nooit geheel en al. — *Cave:* Zuren, zure

Vochten en Zouten; Alkalien; Metaaloxyden en Zouten; metalen Vaten. Voor geconcentreerde oplossingen ook Wijngeest.

Inwendig. Gr. 2—6 meermalen daags; in *Poeder*, *Pillen* [*Cautelae* gelijk bij *Calcar. sulphurata*]; het gebruikelijkst in *Oplossingen* in de vorm van het hier en daar officinele *Aqua sulphurato-stibiata* [zie aldaar].

Uitwendig. Tot *Collutoria* [bij *Stomacace* Dr. ½—1 op L. 1], *Omslagen*, *Wasschingen* [b. v. bij *Crusta lactea* Dr. ½ op L. 1, anders ook Dr. ½ op Unc. 6], *Baden* [Unc. ½—2 met eenige pinten water afgekookt, en dan in het bad gegoten], enz.

Calcaria usta. *Calx viva.*

Als bijtmiddel [b. v. fijn gepoederd 1 met zwarte zeep 1—2, bij moedervlekken; men bezigt het door middel van eene gevensterde pleister, bevestigt het met eene daarover gelegde pleister, en laat het zoo verscheidene uren liggen. — Nog sterker (bij *Verrucae*, moedervlekken, *Telangiektasien*, *Condylomata* p. p.): 8 met *Kali caust. sicc.*, *Sapo medic.* ana 1 gepoederd]. Tot droogmaken van de lucht in vertrekken [in opene vaten nedergezet; tot dit doeleinde neme men het slechts van eenen metselaar].

Camphora. [Zeer moeijelijk in water oplosbaar (530); in grootere hoeveelheid slechts door Suiker of beter nog door Gummi, Eijerdooier, met dezelve te emulgeren. Ligt oplosbaar in Wijngeest (in ⅚ Wijngeest van 0,806 Spec. gewigt), Aether en aetherische Spiritus (uit welke drie oplossingen zij evenwel door water en waterige vloeistoffen weder wordt uitgeschciden), verder in aeterische en vette Oliën, in Zwavelkoolstof; minder gemakkelijk in (gewone, niet geconcentreerde) azijn, weshalve men bij de bereiding van Campherazijn gewoonlijk *Gm. Mimos.* te hulp neemt, even als ook bij het oplossen in dergelijke Mixturen van Wijngeest en water, welke minder Wijngeest bevatten als de *Spir. V. rectificatus*, dus b. v. in wijn. Voor poeder en poedervormen schrijve men *Camphora trita* voor. Men mag het poeder nooit zuiver voorschrijven (het zoude zich dadelijk bijeenpakken), maar altijd slechts in de pag. 14 opgegevene verhoudingen met andere poeders verbonden.] *Cave:* Zoutvormers; voor Campheroplossingen ook vloeibare Potasch.

Inwendig. Gr. 1—5 [slechts zelden (bij hooge graden van Torpor of om door overprikkeling zwakte en ontspanning te weeg te brengen) nog meer. In sommige gevallen heeft men reeds van Scr. 1 ligte vergiftigingstoevallen gezien !], 2—4 maal 's daags, in meer dringende gevallen alle 2—1 uur (als corrigens van Cantharides, kwikpraeparaten en dergelijke in kleinere giften. — De grootere doses in den vloeibaren vorm). — In *Poeder* [als constituens suiker met *Gm. Mimos.*; nog beter is *Pulv. gummosus* (in welke het zoethout tevens een zeer goed corrigens voor de smaak is). *D. in charta cerata*, in welke vorm men nog voor korteren tijd als voor alle de anderen voorschrijft], *Pillen* en *Boli* [voor welke men in geringe quantiteiten geen constituens behoeft te berekenen. De pillen late men, als dezelve niet zeer spoedig opgebruikt worden, in een glas afreiken], *Electuaria* [eerst gewreven, dan door Siroop of Honig gesubigeerd, en nu eerst bij de andere Ingredienten gevoegd], *Oplossingen* [in verschillende menstrua. Officineel (*Ph. B.*) zijn de oplossingen in 8 deelen versche Papaverolie: *Oleum camphoratum*, en in 12 deelen gerectificeerde wijngeest: *Spiritus camphoratus.* Hiertoe behooren mede; *Aether sulphuricus camphoratus Ph. Hann.* (1 op 3; men kan rekenen dat op 10 druppen 1 Gr. gaat;) en *Spir. sulphurico-aether. camphoratus* of *Liq. nervinus Ph. Sl.*, *Hann.* (1 op 6; 12 druppen ongeveer bevatten Gr. 1). — Ook magistrale oplossingen in Wijngeest, Wijn, Aether, aetherische Spiritus, Azijn (in wijn en azijn door middel van Gom) bezigt men dikwijls. De enkele giften der geestige en aetherische oplossingen diene men niet met gewone waterige vehicula toe, maar slechts met slijmige of wel met dik vloeibare], en *Emulsies* [vergl. pag. 11. Eene bijvoeging van *Succ. Glycyrrh. dep.* bedekt eenigzins den smaak van de Campher en vermeerdert tevens de stevigheid van de Emulsie. Het is ook zeer doelmatig, de (te voren gewrevene) Campher slechts met siroop te vermengen en zoo theelepelsgewijze te laten gebruiken; of de Campher in vette olie op te lossen, en deze tot eene emulsie te laten vervaardigen in 8 deelen *Ol. papav.* (*Ol. Camphor.*) of *Ol. Amygd.*— Het is echter niet goed de Campher met amandelen te laten wrijven.], niet zonder emulgens in schudmixturen.

Uitwendig. Als *Kaauwmiddel* [bij neiging tot Anginae nu

en dan een stukje; — bij Anginae 1 met salpeter 3 gepoederd met de punt van een mes op de tong te laten glijden; — bij halspijn, door verkouding ontstaan, een stukje op de tong te laten smelten, en het speeksel naar beneden te slikken]; als *Clysma* [Gr. 5—20 (of *Ol. camphor.* Dr. 1—3) met een paar drachma's *Gm. Mimos.* of 1 eijerdooijer in een kamillen — of valeriaan aftreksel of in azijn]; in *Oogpoeders* [met wijngeest fijn gewreven, en dan met suiker vermengd], *Oogzalven* [Gr. 2—15 op Dr. 2, het doelmatigst in vette oliën opgelost of toch met een weinig vette olie aangewreven. Dit laatste zal men gewoonlijk de voorkeur geven, vooral bij grootere giften, om niet te veel olie bij de massa te doen. Als men de olie echter bezigt tot constitutie van de massa, kan men ook de grootere giften in 4—6 deelen vette olie oplossen (en er dan nog zoo veel was als volgens de Tabel pag. 18 noodig is, gesmolten en half koud geworden, bijdoen)], *Oogwateren* (zelden in een geestig menstruum, vergl. *Spir. camphorat.*), meer geëmulgeerd in waterige, en wel meest het doelmatigst (dewijl in eene gewone emulsie het poeder, als is het ook fijn verdeeld, toch nog mechanisch eenigermate prikkelen zoude) in vette olie opgelost en door eijerdooijer of *Gm. Mimos.* met water geëmulgeerd. — Tot *Oogwasschingen* en *Fomentationes* Gr. 4—20 of Unc. 4; tot *Oogdrupwaters* Gr. 1—5 op Unc. $\frac{1}{2}$], *Zalven* [of gewreven of, als men ze zeer fijn verdeelen wil, in vette of aetherische olie opgelost, of slechts met wat olie (of natuurlijke Balsem) aangewreven; vergl. p. 19 (de Tabel)], *Linimenten* [opgelost of gesubigeerd. Dikwijls bezigt men de officinele (*Ph. B.*) oplossingen: *Spir. camphorat.*, *Spir. camphoratocrocat.*, *Ol. camphorat.*, maar ook magistrale in wijngeest, aether, aetherische en vette oliën, zwavelkoolstof, *Tinctur. Cantharidum* enz. — *Officineel* (*P. B.*): *Linim. saponato-camphorat.*, *ammoniato-camphorat.* — Unc. $\frac{1}{2}$ in Ol. Oliv. Unc. 2: *Liniment antilaiteux.* — Men laat ook wel de Campher fijn gepoederd met speeksel of andere dierlijke vloeistoffen inwrijven, b.v. op de binnenste oppervlakte van den femur.], *Fomentaties* en *Wasschingen* [hiervoor vaak de *Spir. camphorat.*], *Baden* [Unc. $\frac{1}{2}$—1 door eijerdooijer met eene aromatische infusie van kruiden gesubigeerd. — Tot een voetbad Dr. 2], *Kruiderkussentjes* [q. v., als het verdragen wordt; maar gewoonlijk slechts Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$ op het Unc. aromatische krui-

den of dergl.; — tot dit doeleinde niet gepoederd, maar slechts geschaafd, *Camph. rasa*], *Berookingen* [tot eene berooking van het gansche ligchaam omtrent ½ Unc. Campher. — Na iedere berooking eenige uren het zweet in bed af te wachten]; enz., enz.

Canella alba. [HB: aether. olie, bittere extractifstof, hars en Canelline (aan de mannasuiker gelijk).]

Inwendig. Scr. ½—1 eenige malen 's daags, in *Poeder* en poederopnemende vormen; in *Infusie* [waterige of wijnachtige, Dr. 2—4 daags] of in alle gevalle in *Ebullitie.*

Cantharides. *Cave:* salpeterzuur, zoutzuur; (zoutvormers).

Inwendig. (*Pulvis ad Granum unum!*) Gr. ¼—1 (en meer) eenige malen 's daags (vooral tegen watervrees of om dezelve te voorkomen de grootere giften). Het doelmatigst (omdat de werking aldus het meest voldoet en zich steeds meer gelijk blijft als bij het toedienen in substantie) in eene met vette olie bereide digestif-aftreksel [of in Tinctuur: zie aldaar]. Voorzigtigheidshalve in zoodanige infusie met ten minsten even zulke geringe giften, als men ze van de Cantharides in substantia geeft, te beginnen. Overigens kan men zoodanige infusie [gelijk b. v. het *Ol. Canthar. infus.* der *Ph. Sl.* (zie aldaar)], *of bij wijze van druppen*, iedere enkele gift in een slijmig *vehiculum*, *of* met nog meer vette olie verbonden of ook t' huis minder geconcentreerd toebereid in eene Emulsie, geven. (Het is daarentegen ondoelmatig, Cantharides in eene Amandel- of over het algemeen in eene echte Emulsie te geven.) Als men de Cantharides na oudere wijze in substantie geven wil, zoo bepale men zich ten minsten tot de volgende vormen: *Poeders* [van oudsher niet gaarne aangewend, omdat ligt te hevige plaatselijke of algemeene werking ontstaat. Deswege ook altijd *hoogst* fijn gepoederd. Het doelmatigste constituens: *Pulv. gummos.* Iedere enkele gift in een slijmig vehiculum.], *Pillen* en *Boli* [voor de toediening in substantie het doelmatigst. — Ook hierin hoogst fijn gepoederd]. Gaarne doet men er wat Campher bij om sterkere werking op de pis- en geslachtsorganen voor te komen, echter niet voldoende.

Uitwendig. In *Strooipoeders* [hoogst fijn gepoederd], *Zalven* [of gepoederd of met vette olie of vet uitgetrokken],

Pleisters [officineel; tot overvloed Empl. Vesic. op taf, hier en daar te bekomen, ook in de *Ph. Sax.* officineel (*Empl. Vesicat. Drouoti*)]; enz.

Capita papaveris. *Codia.* [HB. bittere Extractifstof, Hars en Morphium.]

Inwendig. In *Infusie* of ligt *Decoct* [Dr. 2—4 met water of melk, in Colatuur van Unc. 4—6, alle 2 uur 1 eetlepel].

Uitwendig. Meest in een geconcentreerd afkooksel.

† **Carbo Carnis** *s. animalis.* [Door branden van kalfvleesch en ribben bereid. — Is kool met stikstof, waterstof, kalk- en sodazouten en wat ijzer.]

Inwendig. Volgens eenigen ½—2 Gr., beter wel volgens anderen 5—10, of wel 10—24 Gr.; 2—4 maal daags. In *Poeders* [met *Pulv. Rad. Glycyrrh.* of *Alth.*], *Poedervormen.*

Carbo (*ligni*) **praeparatus** *s. purus s. vegetabilis.* [Gegloeid, gekookt en zeer fijn gepoederd.]

Inwendig. Gr. 10—30 meermalen 's daags. In *Poeder* [in een glas of waspapier toe te dienen], *Morsuli* [als koolchocolade], *Trochisci*, *Pillen*, *Boli*, *Electuaria* [b. v. bij leelijke reuk der mond uit de maag als kort hulpmiddel: Dr. 1 met *Syr. Bals. Peruv.* q. s.].

Uitwendig. Tot *Gargarismata* [Dr. 2 op Unc. 6], *Zalven* [b. v. Dr. 3 op 1 Onc. vet: als Schurftzalf], enz., enz.

Carbo Spongiae. *Spongiae ustae.* [Dierlijke kool met Jod- en Brommetalen. — Poeder. —]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ eenige malen daags; gaarne met specerijen. — In *Poeder*, *Poedervormen*, *Infusie* of *Afkooksel* [»*Sponsloog*, *Aqua strumalis*"].

* **Carbonicum** (*Carboneum*) **sulphuratum.** *Alcohol Sulphuris.* [Kleurlooze vloeistof van hoogst onaangename, doordringende reuk, scherpe smaak; zeer vlug; ligt ontvlammende. Is niet in water, maar gemakkelijk en in iedere verhouding in Alcohol, Aether, vette en vlugge Oliën oplosbaar; water praecipiteert het uit zijne oplossingen. Lost zwavel, phosphorus (⅓; Alcohol scheidt echter de phosphorus uit), Jod, Campher op.]

Inwendig. In het begin 3—4, later langzamerhand tot 8 (en meer) druppen, 2—4 maal daags. Bij onmagt of schijndood door gassoorten of brandewijn tot 20 druppen, spoedig herhaald. Of *zuiver* [op suiker of in suikerwater, gersten-

en haverslijm, (verzoette) koemelk (met welke vloeistoffen het zich niet goed vermengen laat) gedroppeld (gezwind, op dat niet te veel vervliege)], of in *Mixturen* [b. v. 5 Gr. Jod in 1 Dr. opgelost, 3 maal daags 3 druppen].

Uitwendig. Als *Riekmiddel* [in dringende gevallen *zuiver*, anders verdund met *Eau de Cologne*], tot *Inwrijvingen* [*zuiver* of in verbindingen, b. v. 1 met *Spir. V. rft.* 2, daarin ½ Campher opgelost: bij rheumatisch en jichtig lijden]. — Tot opdroppelen, om koude voort te brengen, is zwavelaether goedkooper.

Cardamomum minus. [Men schrijft »*geexcorticeerd*" voor. — HB : aether. olie.]

Inwendig. Gr. 5—15 eenige malen daags, in *Poeder*, *Electuaria* enz. Meest echter slechts als bijvoegsel in geringere gift.

Caricae. [HB : suiker en slijm.]

Inwendig. Bij looden in *Decoct.* — Gesneden en even als koffij gebrand en geëxtraheerd als surrogaat van de koffij.

Uitwendig. In *substantie* [met melk ligt afgekookt of slechts geweekt, half doorgescheurd, en met de inwendige vlakte op abcessen der mondholte gelegd, om dezelve te doen rijpen]; afgekookt tot *Collutoria* en *Gargarismata* [b. v. ½ lood geparelde gerst en eene in vierendeelen gesnedene vijg met een paar kopjes water ligt afgekookt, afgeklaard en daarbij een paar eetlepels honig].

* **Carrageen.** *Korigeen. Lichen Carrageen. Fucus Irlandicus s. crispus.* [*Botan.*: *Sphaerococcus crispus* Agardh. — HB : eene het mos-stijfsel zeer gelijkende gelatineuse substantie. (Zoo weinig Jodhoudend, dat men hem niet behoeft te vrezen.)]

Inwendig. In *Decoct* Dr. ½—1½ daags. [Het macereren met koud water gedurende eenige minuten, ontneemt hem den moffen smaak.], of minder geconcentreerd als *Mucilago* [b. v. Dr. ½—1 met Unc. 9—18 ad colaturam Unc. 6—12, daarbij *Syr. Rubi Id.* Dr. 3—4; bij halve kopjes dagelijks te gebruiken] of meer geconcentreerd als *Galatina* [Dr. 1—1½ met Unc. 3½—5 ad Colaturam Unc. 2—3, en corrigentia daarbij; bij thee- of eetlepels dagelijks te gebruiken. Als men hem met melk kookt, krijgt men met aanmerkelijk minder Lichen reeds eene even geconcentreerde gelatina].

Caryophylli. [HB: aether. olie.]

Inwendig. Gr. 5—10 meermalen daags; in *Poedervorm*, *Infusie* [vooral met wijn; Dr. 1—3 op Unc. 6].

Cassia cinnamomea. *Cortex Cassiae cinn. Cinnamomum Indicum s. Sinense.* [Goedkooper, maar eenigzints minder aangenaam als de echte kaneel, *Cinnamomum acutum.* — HB: aether. olie en looizuur.]

Inwendig. Gr. 5—20, meermalen daags. In *Poeder*, *Suikerbereidingen*, *Infusie* [met water of (warme of koude) wijn; zelden (in koortsachtige toestand) met azijn opgegoten. Dr. 2—Unc. ½ op Unc. 6, alle 2—1 uur 1 eetlepel, of bij eene Inf. met wijn eenige malen daags ½ wijnglas. — Als Thee (waartoe men echter meest de echte kaneel de voorkeur geven zal) Dr. 1—2 op 2 kopjes].

Castoreum. (*Russicum s. Moscoviticum*). *Russisch*, *Siberisch* Bevergeil — (ook 't Poolsche, Duitsche behoort tot deze betere soort). [HB: hars, vet (castorin) en aether. olie.] — Altijd in zeer digt geslotene flesschen toe te dienen.

Inwendig. Gr. 2—10 (en meer) alle 4-2-1 uur. In het algemeen het doelmatigst als *Poeder* [met suiker of dergl.] of in eene *Emulsie*; echter ook [niet daar, waar men eene spoedige werking hebben wil of waar ook de reuk mede werken zal] in *Trochisci*, *Pillen* of *Boli* (*Electuaria*). — Waar men *zeer* spoedig werken wil, zoo als b. v. bij hysterische krampen, verdienen de Tincturen de voorkeur.

Uitwendig. In *Clysma's* [Dr. ½—1 met *Infus. Chamomill.* geëmulgeerd], *endermatisch*, enz.

† **Castoreum canadense** *s. Anglicum.* [HB: gelijk bij het vorige, echter minder aether. olie.]

Gelijk het vorige, maar in veel grootere giften.

Catechu. *Terra Japonica.* [In (veel) water en verdunde wijngeest bijna geheel oplosbaar. — HB: Catechulooizuur, Catechuzuur en Extractifstof.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ meermalen daags. — In *Poedervormen*, *Oplossingen* [wil men eene geestige, dan de gewone tinctuur. Wil men eene waterige, dan overgiete men hetzelve met *heet* water, of kookt het ligt af, doorzeeft het nog heet, en late hetzelve, na koud geworden en omgeschud te zijn, gebruiken: of men kan het ook met slijm tot eene Emulsie maken. Dr. 2 op Unc. 6 alle 2—1 uur 1 eetlepel. — In

wijn (12 of meer deelen) kan men het gepoederde Catechu zonder iets anders oplossen].

Uitwendig. Tot *Gargarismata* [in gelijke oplossingen als inwendig], *Tandmiddelen*, enz.

Cera alba en **flava** *s. citrina.* Met vette en aether. oliën, dierlijke vetsoorten, walschot, harsen, in alle verhoudingen door smelten te verbinden. — Het witte is eenigzints harder als het geele; maar het verschil is onbeduidend.

Inwendig. Men geeft hier aan het geele de voorkeur — bij Scrupels meermalen daags, in *Boli*, *Electuaria*, *Emulsie.* In alle deze vormen is het noodig dat men het gesmolten was — met of zonder bijvoeging van vette olie — subigeert. Voor Boli behoeft men er slechts weinig weeke massa bij te doen.

Uitwendig. Als *Tampon* bij tandbloedingen [het geele], in plaats van tandemail [het witte]; tot *Berookingen* [geel was met of zonder hars, maakt men boven kolen of in eene spirituslamp heet]; enz.

† **Ceratum Aeruginis.** *Cera viridis.*

Slechts als pleister voor eksteroogen [nadat het hardere gedeelte der eksteroogen met een mes is weggenomen, bezige men dagelijks een voetbad met zeep, en legge in den tusschentijd de pleister er op].

Ceratum Cetacei (*s. labiale*) **album.** *Emplastrum Spermatis Ceti.* [Walschot, witte was en amandelolie *ana.* Consistentie is vaster als van het volgende, pleistergelijkend.]

Tot dezelfde doeleinden als het volgende: ook bezigt men het om op de borsten te leggen, bij het speenen der kinders [waartoe men het door een verband moet bevestigen].

** **Ceratum Cetacei** (*s. labiale*) **rubrum.** [Walschot 1, witte was 8, amandelolie 12, gesmolten, door Alkanna rood geverwd, benevens een weinig Citroen- en Bergamotolie. — De Consistentie is weeker als van het vorige, meer in zalf overgaande.]

Tot opleggen of inwrijven op drooge, vaak berstende huid of lippen, waartoe het beter als het vorige geschikt is.

Cetaceum. *Sperma Ceti.*

Inwendig. Bij Scrupels meermalen 's daags; het meest in *Emulsie* [gesmolten].

† **Cetrarinum.** *Cetrarin.* [Electronegative, zuiver en zeer bittere, reukloze, in Alcohol weinig, noch minder in water, het best in Aether oplosbare substantie, nu eens een wit poeder, dan eens kleine, geconglomereerde kogeltjes vormend.] *Cave:* Metaalzouten; voor de oplossingen Zuren.

Inwendig. In gelijke of eenigzints grootere giften als *Chinium sulphur.* In *Poeder*, *Poedervormen*, *Oplossingen.*

* **Chinioïdinum.** [Eene verbinding van Chinine, Cinchonine en eene geele harsachtige kleurstof. Het reageert alkalisch; vormt met zuren in water en wijngeest gemakkelijk oplosbare verbindingen. — Bruin; bitter; in wijngeest zeer gemakkelijk oplosbaar.] *Cave:* zie *Chinium.*

Inwendig. 2—4 Gr. 3 of meermalen daags; in *Poeder*, *Pillen.* Ook in eene *Oplossing* in 8 deelen *Spir. V. rftiss.* [» *Tinctura Ch.*" ;], ½—1 theelepel, even dikwijls.

Endermatisch is het niet aan te bevelen.

† **Chinium.** *Chininium. Quinium.* [Een wit, bitter poeder.] — *Sol.* 400; kokend water 250; Alcohol 30, kokend 2; Aether 60. — *Cave:* Looizuur, Zoutvormers; salpeterzuur kwikzilver- en zilveroxyd, *Aurum muriat.*; voor geconcentreerde waterige oplossingen ook Alkaliën. — De waterige oplossingen van de Chininezouten verhouden zich jegens reagentiën even als het Chinine.

Inwendig. In iets mindere giften als *Chinium sulphuricum*; in *Poeder*, *Pillen*, *Oplossingen* [b. v. Gr. 8 in *Spir. Vin. alcohol.* Unc. ½, benevens *Aeth. sulph.* Dr. ½, opgelost, 20—60 druppen (⅓—1 Gr.)].

* **Chinium muriaticum.** [Wit, zeer bitter]. — *Sol.* 320 (of minder?); kokend water 20; *Spir. V. rftiss.* 300. — *Cave:* even als bij het volgende; ook sublimaat.

Inwendig en *endermatisch* gelijk *Chinium sulphur.*

* **Chinium phosphoricum.** [Parelgrijs; zeer bitter.] Ligt oplosbaar in water en wijngeest. — *Cave:* even als bij *Chinium*; ook alkaliën, alkalische aarden; wijnzure alkaliën; wijnzuur.

Inwendig. Gelijk *Chinium sulphuricum.*

* **Chinium sulphuricum.** [Zeer wit; zeer bitter.] — *Sol.* 740, kokend water 30; *Spir. V. rftiss.* 60.—

De oplosbaarheid in water en wijngeest wordt zeer vermeerderd door bijvoeging van zwavelzuur (*Acid. sulph. dilut.* 1½ deelen of *Mixt. sulph. acid.* 1 deel), waardoor *neutrale zwavelzure Chinine* (*Sol.* 11) gevormd wordt. — *Cave*: zoo als bij het vorige.

Inwendig. Als versterkingsmiddel Gr. ½—1, 2—3 maal 's daags; tegen *Febris intermitt.* en andere hevige zenuwziekten Gr. 4—12 in de Apyrexie of op 24 uren verdeeld ['s morgens en 's avonds Gr. 2—3, in meer hardnekkige gevallen Gr. 4—6; of alle 4-3-2 uur Gr. 2. Maar bij hardnekkige en boosaardige koortsen en Neuralgiën ook wel tot Scr. 1, Dr. ½ en nog meer in 24 uur. — Ook hier, gelijk bij de Cortex, raden velen (tot Oeconomie) aan, hetzelve slechts kort of onmiddelbaar voor den aanval te geven, Gr. 2—3]. In *Poeder* [suiker, ook *Elaeosaccharum*, verbeteren de ongemeene bitterheid minder goed als *onoplosbare* poeders, b. v. Anijs, Fenkel, *Cortex Aurantiorum*. Het beste vehiculum bij het innemen is zwarte koffij.], *Pillen*, *vloeibare Vorm* [b. v. Gr. 8 met 3 Onc. siroop te zamen gewreven (bij het gebruiken omgeschud), waar alsdan ieder theelepeltje Gr. ½, ieder eetlepel Gr. 2 bevat. Of — vooral doelmatig — door middel van zwavelzuur (zie boven) in wijngeest, wijn of water opgelost; b. v. Gr. 8 in *Tinct. arom. acid.* Dr. ½, *Spir. V. rectfiss.* Dr. 1½, (gefiltreerd), bij 12—24 druppen (Gr. ½—1) of meer in sterk zoetgemaakte haverslijm of geconcentreerd suikerwater; of Gr. 12 met *Mixt. sulph. acid.* Scr. ½ in 1 pint Malaga, waar alsdan ieder wijnglas ruim 2 Gr. bevat].

Uitwendig. Hoofdzakelijk *endermatisch* [gewoonlijk het best (dewijl het zuivere poeder dikwijls te prikkelend is) in Zalvenvorm; somtijds nog, vooral bij gevoelige gestellen, met kleine giften Opium, Morphium of andere bijvoegsels; bij tusschenpoozende koortsen Gr. 4—6 (of meer), gedurende de Apyrexie (ook gebruike men de blaartrekkende pleister gedurende de Paroxysmus niet); in gevallen van nood ook eenige zoodanige applicatie's gedurende de Apyrexie. Bij andere ziekten meest in kleinere giften].

Chlorum Calcariae. *Chloretum Calcariae. Chloris calcicus. Calcaria chlorinica s. oxymuriatica.* (Onder-chlorigzure kalk met chlorcalcium en gewoonlijk een weinig

bijtende kalk.) [Een grof, wit, zwak naar chlor riekend poeder, van walgelijke zamentrekkende smaak; wordt in de lucht vochtig, vernietigt daardoor organische kleur- en riekstoffen.] *Sol.* 6—8 (varieert), maar het is niet volkomen oplosbaar, en de oplossing moet deswege gefiltreerd of gedecantheerd worden. [Reeds door filtreeren heeft men eenige ontbinding te vreezen, vooral als het lang duurt; daarom is meest (ook tot inwendig gebruik, echter niet tot Oogwaters p. p.) het decantheren te verkiezen. — Eene tamelijk geconcentreerde oplossing is het *Liquor Calcar. oxymur.* (Lijken water) der *Ph. Sl.* (Chlorkalk 1 met regenwater 8 gemacereerd, spoedig gefiltreerd en bewaard.), eene geconcentreerde het *Liq. Calcar. chloratae Ph. Sax.* (1 op *Aq. destill.* 6, gefiltreerd, versch te bereiden).] *Cave:* het wordt slechts iets langzamer als het *Aq. oxymuriatica* ontbonden; overigens *Cave* even als bij hetzelve; — ook warmte en voor de oplossingen licht.

Inwendig. Even als het Chlornatrum [vergl. het volgende art.]. Geringere giften in *Trochisci* tegen kwalijke reuk der mond.

Uitwendig. Tot *Collutoria* en *Gargarismata* [Dr. 2 — Unc. 1 op Unc. 8; de zwakkere verhoudingen tegen kwalijke mondreuk; de sterkere tegen *Aphthae*, *Salivatie*, p. p.]; als *Riekmiddel* [met wat water of azijn bevochtigd — met gepoederd *Kali sulphuric. acidum* (in na oogenschijn gelijke deelen)]; tot *Inspuitingen* in verschillende holligheden [voor de *Urethra* bij *Blennorrhoeën* eenige Gr. op Unc. 1], *Collyria* [Tot wasschingen en fomentaties eenige Gr. — Dr. 2 op Unc. 4. — Tot drupwaters een paar Gr. — Dr. $\frac{1}{2}$ op Unc. $\frac{1}{2}$.], *Baden* [b. v. plaatselijke laauwwarme baden, 2 Dr. op L. 1 gekookt rivierwater], *Wasschingen*, *Omslagen* en *Verbandwaters* [in geconcentreerde of zwakkere oplossing], *Linimenten* en *Zalven* [met water, zwarte zeep, vet, p. p.], *Strooipoeders* [zuiver als sterk prikkelend bij *Ulcera*]; enz.

Tot *Desinficeeren* [om in irrespirabele gassoorten niet te stikken, bindt men een met eene oplossing van chlorkalk — Scr. $\frac{1}{2}$ op Unc. 1 — bevochtigd stuk linnen voor mond en neus. Tot *zuivering der lucht in Ziekezalen*, alsmede *bij het ledigen van Riolen*, enz., doet men de chlorkalk eenigzints bevochtigd in een napje, of besproeit de vloer hier

en daar eenigzints met dezelve, of laat met eene verdunde oplossing bevochtigde doeken ophangen. — Waar men op deze wijze chlorgas ontwikkeld, geve men in vertrekken, vooral in ziekezalen, acht op de bij *Fumigationes oxymuriat.* opgegevene *cautelae*, hoewel in mindere graad. — De *Excrementa* bij *Dysenteria*, *Cholera* p.p. bestrooije men met drooge chlorkalk. Sterk rottende *lijken*, die men onderzoeken wil, begiete men van tijd tot tijd met eene oplossing van 1 Onc. op 2 pint, of wikkele dezelve in daarmede (of ook met eene geconcentreerde oplossing) bevochtigde linnen doeken. — Tot *Desinfectie* van *ziekelijke uitwasemingen* eene oplossing van Unc. 1 op 2 pint].

† **Chlorum Natri.** *Natrum chlorosum s. chloratum.* — *Chlornatron; onderchlorigzure Soda.* [Zwak naar Chlor riekend, van eene sterk wrange alkalische smaak; vernietigt organische kleur- en riekstoffen.] *Sol.* 3. — *Cave:* even als bij *Chlorum Calcar.*

Inwendig. Het best Dr. $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$ (—1 ten hoogsten) 's daags, in *Aq. destill.* Unc. 4—8 opgelost, en steeds hiervan een vierde gedeelte in eens, nadat het eten verteerd is; in allen gevalle iedere enkele dosis met een weinig suikerwater of *Syr. simpl.* vermengd.

Uitwendig. In *Zalven* [1 op 24—6]; in geconcentreerde [bijna bijtende], meest echter verdunde oplossing tot *Injecties*, *Collutoria* en *Gargarismata* [Dr. $\frac{1}{2}$—1$\frac{1}{2}$ op Unc. 6 van een slijmig *vehiculum* met *Syr. simpl.*], *Linctus* [Dr. $\frac{1}{2}$ op Unc. 1 *Syr. simpl.*], *Wasschingen* [voor Artsen en Wakers eene geconcentreerde, gedurende het waken sterk te verdunnen, oplossing], *Verbandwaters* [Dr. 1 op Unc. 8, maar ook sterker], enz.

* **Cinchonium sulphuricum.** [Wit, niet zoo bitter als *Chinium sulphur.*] *Sol.* 54; *Spir. V. rftiss.* 6$\frac{1}{2}$. Wordt door bijvoeging van zwavelzuur [even als *Chinium sulphur.*] in water $\frac{1}{2}$, wijngeest 1 oplosbaar. — *Cave:* looizuur; zoutvormers; loogzouten, alkalische aarden, Alkaloïden; wijnzure Alkaliën, zoutzuur goud.

Inwendig. In eenigzints grootere giften als het *Chinium sulphuricum*, in dezelfde vormen; het best in wijngeest of wijn opgelost, of met siroop vermengd als *Linctus*, of in *Pillen*.

Cinnabaris. *Bisulphuretum Hydrargyri. Cave:* zoutvormers.

Inwendig. Gr. 2—20; 2-3 maal daags; in Poedervormen.

Uitwendig. Tot *Berookingen* [Dr. 1—3 op elke; tot locale eenige Gr. of meer, op kolen of een gloeijend ijzer gestrooid; het best in eigene berookingstoestellen, gedurende 5—20 minuten en (de algemeene berookingen) alle 2—3 dagen herhaald]; enz.

Cinnamomum acutum *s. verum s. Ceylonense. Canella Ceylanica. Cortex Cinnamomi (acuti). Kaneel.* [HB: aether. olie en looizuur.]

Inwendig. Even als *Cassia cinnamom.*

* **Colla animalis.** *Gluten animale.* Dierlijke *lijm.* — *Cave:* zie pag. 6, *sub* 12.

Tot *Baden* [1—2 pond, te voren door koken in water opgelost]; enz.

† **Colocynthis praeparata.** *Trochisci Alhandal.* [Fijn poeder.] — *Cave:* zie *Poma Colocynth.*

Inwendig. (*ad Granum unum!*) als *stimulans* Gr. $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$; als zacht *purgans* Gr. 2—4; als *drasticum* (bijna niet meer in gebruik) Gr. 5—10; 2—4 maals daags; in *Poeders, Pillen.*

(Tot Decocten en Infusies *Poma Colocynth*)

* **Conchae praeparatae.** [Koolzure kalk met een weinig dierlijke stof. — Fijn poeder.] — *Cave:* zuren (ook zure zouten en vochten) [behalve in bruischmengsels]; ook de onder *Aq. Calcariae* opgegevene zouten.

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1 meermalen 's daags. In *Poedervormen.*

Cornu Cervi. [HB: gelatinagevend kraakbeen en phosphorzure kalk. Men schrijft het *raspatum* (*et ablutum*) voor. — *Cave:* zie pag. 6, *sub* 12.

Inwendig. In *Decoct* tot *Tisanes* [tot meer geconcentreerd krachtgevend nat Unc. 1 met L. 2—3 *ad Colat.* L. 1, anders zwakker], *Geleiën* [zie pag. 20].

Cornu Cervi ustum album. *Cinis albus ossium.* [Uit basisch-phosphas en carbonas Calcis bestaande.] *Cave:* zuren.

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1, eenige malen 's daags, in *Poedervormen.*

Cortex Angusturae. [HB: aeth. olie, bittere Extract. stof en? een Alkaloïd (*Cusparine*).]; *Cave*: looizuur; Zoutvormers; Alkaliën; Metaalzouten.

Inwendig. Scr. ½—1 (zelden — bij tusschenpoozende koortsen — meer), meermalen 's daags. (Altijd met bijvoeging van een *aroma*.) In *Poedervormen*, *Infusie* of *Ebullitie* [Unc. ½ op Unc. 6, alle 2 uren 1—2 eetlepels. — Het best in eene Infusie met wijn.], *Decoct* [Unc. ½—1 met Unc. 12 op Unc. 8, alle 2 uren 1 eetlepel].

† Cortex Cacao tostus.

Surrogaat voor de koffij [grof gestooten of gemalen, 2 eetlepels met 3 kopjes water gekookt, daarbij melk en suiker].

Cortex Cascarillae. [HB: aeth. olie, hars en bitterstof.]

Inwendig. Gr. 15—30, eenige malen 's daags. In *Poedervormen* [zelden, dewijl het te houtachtig is], *Infusie* 's daags Dr. 3—6 op Unc. 3—6, alle 2 uur 1—2 eetlepels], *Ebullitie*, *Decoct* [verdient gewoonlijk de voorkeur. Dr. 3—6 met Unc. 5—9 op Unc. 3—6 's daags, alle 2 uur 1—2 eetlepels.], *Infuso-Decoct*.

Cortex Chinae fuscus *s. officinalis. Cortex Peruvianus.* [HB: *Cinchonine*, *Chinine* (weinig, soms niets), *Chinazuur*, looizuur, en geoxydeerd looizuur (Chinarood of *Corticine*).] *Cave* [met eenige uitzondering.]: zoutvormers; alkaliën; alkaloïden, alkalische aarden; kalk- en barytzouten; chlorijzer, ijzeroxydzouten, kwikzilverzouten, salpeterzuur zilver, zoutzuur goud; wijnzure zouten; — in den vloeibaren vorm ook: wijnzuur [dus ook Rijnwijn, als zij niet lang gelegen heeft; in allen gevalle late men dezelve omschudden]; ijzerpraeparaten in 't algemeen; loodzouten; galnooten-extract, roode wijn, dierlijke lijm, stijfsel, plantenlijm, eiwit.

Inwendig. Gr. 15—Dr. 2, eenige malen 's daags. [Slechts de grootere giften bij tusschenpoozende koortsen. — Bij *quotidianae* en *tertianae* Unc. 1—1½, bij *quartanae* ten minsten Unc. 2, in eene Apyrexie verdeeld. — Voor ligtere gevallen en waar het begin van den aanval op eene bepaalde tijd geschiedt, mag de oeconomische Methode nagevolgd worden: de bast (of eene behoorlijke hoeveelheid *sulph. Chinin.*, zie

aldaar) alleen even voor den aanval in geene aanzienlijke giften te geven ; b. v. : 1 uur voor den aanval Dr. $\frac{3}{4}$ met eenige Gr. kaneel of dergl. , en eene gelijke dosis , op het oogenblik , dat de eerste huivering gevoeld wordt.] Gewoonlijk met specerijen , Elaeosacchara , aromat. Tincturen of Aether.

In *Poeder* [zeer fijn gepoederd] , *Poedervormen* , vooral *Schudmixturen* [op Unc. 1 ten minsten 8—10 Onc. vloeistof, het best is wijn] , *Infusies* en *Decocta* [grof gepoederd. Tot uittrekken zich van wijn of *Acet. concentrat.* (Dr. $\frac{1}{2}$ op iedere Onc. van de bast) te bedienen , schijnt doelmatig. — *Infusie :* Dr. 4—6 op Unc. 6 , alle 2 uur 2 eetlepels ; *Decoct :* Unc. 1 met Unc. 12 of 16 *ad Colat.* Unc. 8 , alle 2 uur 2 eetlepels].

Uitwendig. Deels gepoederd , deels geïnfundeerd en afgekookt.

Cortex Chinae regius. [Bevat hoofdzakelijk Chinine ; haar Alkaloïd gehalte is in het algemeen het aanzienlijkste van alle Chinasoorten , en het gehalte aan Chinarood minder als van de andere officinele. Deswege verdient zij bijna in alle gevallen de voorkeur.] *Cave :* even als bij het vorige.

Even als het vorige.

Cortex Chinae ruber. [Bijzonder adstringerend en zwaar te verteeren ; daarom zelden in gebruik.]

Even als *Cort. Chin. fuscus.*

Cortex Geoffroeae Surinamensis. [HB : Surinamine (Sub-Alkaloïde).] *Cave :* Looizuren ; ijzer-, lood- en koperzouten , zoutzuur goud , salpeterzuur zilver. [Verbindingen , aromatische bijvoegingen uitgezonderd , worden echter bijna niet in het werk gesteld.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$ eenige malen 's daags. In *Poedervormen* [zelden , omdat zij spoedig te veel purgerend werken] ; meest in *Decoct* [Unc. 1 met Unc. 12 op Unc. 7 , bij de Colatuur 1 Onc. *Mel despum.* , alle 2 uur 1—2 eetlepels].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Unc. 1 met L. 1 op L. $\frac{1}{2}$ gekookt , daarbij *Mel. comm.* Unc. 1 ; — kinderen minder].

Cortex Hippocastani. [HB : looizuur en bittere Extractifstof.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$, meermalen 's daags. In *Poeders* [onaangenaam] ; dus alleen bij tusschenpoozende koortsen] ,

Poedervormen, *Decoct* [gewoonlijk Unc. 1 met Unc. 16 of 12 ad Col. Unc. 8 of 6, alle 2 uur 1 eetlepel].

Cortex Mezerei. [HB: scherp hars en bitterstof.]

Inwendig. In *Decoct* [Dr. ½-1-2 's daags; meest in *Tisanenvorm*, met Unc. 16 op L. 1 gekookt, 4 maal 's daags 1 kopje; gecorrigeerd door *Glycyrrhiza*, (ook slijmige en bitter aromatische dingen)].

Uitwendig. Als *Exutorium* in substantie [de versche bast of de drooge in water geweekt; de bast der dikkere takken is krachtiger. Men wrijft de plaats der huid met in azijn nat gemaakt flanel, rood, legt een stuk bast, 1—2 duim lang, ½ duim of meer breed, met hare uitwendige zijde, van welke men eerst de epidermis moet aftrekken, op, en bevestigt het; men vernieuwt hetzelve 2 maals 's daags, totdat (gewoonlijk de 2e—3e dag) de opperhuid zich los maakt, daarna echter (zonder vooraf te wrijven) slechts alle 2 dagen, en nu niet meer zoo lang.], als *Strooipoeders* [met wat azijn, *Acetum Scilliticum* of *Tinct. Cantharid.* bevochtigd].

Minder *epispastisch* werken de *Extracta* [b. v. Decocta, Dr. 2—Unc. ½ met Unc. 8 *ad Colat* Unc. 6, als omslag] p. p. Zelden als *Gorgelwater* [Dr. 1—2 met L. 1 *ad Colat* L. ½], enz.

† Cortex Nucum Juglandis viridis. *Putamen Nuc. Jugl.* [HB: scherp-bittere Extractifstof en eiken looizuur.] *Cave:* geconcentreerde Zuren; Zoutvormers; vele Zouten, dierlijke Lijm, Eiwit, Plantenlijm, Stijfsel.

Inwendig. In *Decoct* [Unc. ½—1 met Unc. 9 *ad Colat.* Unc. 6, 's daags].

Uitwendig. Afgekookt tot *Omslagen*, *Verbandwateren*.

Cortex Pomi Granati. *Malicorium.* [HB: looizuur en bittere Extractifstof.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½, meermalen 's daags, in *Poeder* en *Poedervormen*, meer in *Decoct* [1 Onc. met 12—16 Onc. op 8 Onc., alle 2 uur 1—2 eetlepels; met bijvoeging van roodewijn of iets dergl.].

Uitwendig. Tot *Tandmiddelen*; afgekookt [even als tot inwendig gebruik] tot *Collutoria*, *Gargarismata*, *Fomentaties* en dergl.

Cortices Pomorum Aurantii. Men schrijve altijd *Flavedo Cort. Aurant. Curassav.* voor. [HB: aeth. olie en bittere Extract. stof.] — *Cave:* meer gevoelige metaalzouten [sublimaat, nitras argenti, ijzerchlorid, enz].

Inwendig. Gr. 15—30 eenige malen 's daags: In *Poedervorm*, *Infusie* [Dr. 4—6 's daags. — Ook wel als Thee, Dr. 2—3 op een gelijk getal kopjes. Dikwijls ook in eene koude infusie met wijn of water, 1—1½ Onc. gedurende 24 uren gemacereerd, de Colatuur van L. 1 4 maal 's daags ½ wijnglas].

† **Cortex Pruni Padi.** [HB: blaauwzuur bevattende aeth. olie, looizuur en bittere Extract. stof.]

Inwendig. Gr. 8—15, eenige malen 's daags, in *Poeder* [aldus vooral tegen *Febr. intermitt.*], *Infusie*, *Infuso-Decoct* [gewoonlijk dus: 1 Onc. met *Spir. V. rft.* Unc. 2, water Unc. 5 gedigereerd, gecoleerd; het overblijfsel met Unc. 8 water *ad Colat.* Unc. 4 gekookt, de beide Colaturen vermengd; alle 2 uur ½—1 eetlepel].

† **Cortex Quassiae.** [HB: een kristalachtige bitter-stof (Quassia bitter, Quassit), meer als in *Lign. Quass.*] — *Cave:* meer gevoelige metaalzouten [van kwikzilver, zilver, goud, lood] zoutzuur ijzeroxyde.

Inwendig in eenigzints mindere giften, echter op dezelfde wijze als het *Lign. Quass.*

Cortex Quercus. [HB: looizuur en Bitterstof.] *Cave:* vooral metaalzouten [met eenige uitzondering.], dierlijke lijm.

Inwendig. Zelden in *Poedervormen* Scr. ½—1 meermalen 's daags, liever in *Decoct* [Dr. 6 of Unc. 1 met Unc. 12 op Unc. 6, alle 2 uur 1 eetlepel].

Uitwendig. Gepoederd, meer in Decoct [Unc. 1 met Unc. 12—16 op Unc. 6—8, dikwijls met bijvoeging van iets geestigs, Campher-spiritus, roode Wijn, enz. — Tot *Baden* L. ½—1, met eenige pinten water sterk afgekookt. Het schors der Looijers is goedkooper, echter is men daarvan meer benoodigd].

† **Cortex Radicum Granatorum.** [HB: looizuur, Bitterstof en *Granatin* (de *Mannit* identisch?).] *Cave:* Mineraalzuren; Alkaliën, Aluin; Metaalzouten; dierlijke Lijm.

Inwendig. Dr. $\frac{1}{2}$—1, alle uur of half uur. In *Poeder* [zelden], *Decoct* [Unc. 2 met water L. 1$\frac{1}{2}$ op L. 1 gekookt, daarbij *Syr. Menth.* Unc. 1, en deze hoeveelheid in 3—4 gedeelten, bij tusschenpoozen van 1 of $\frac{1}{2}$ uur, op eenen morgen ingenomen (nadat een dag te voren weinig voedsel en eenige doses *Ol. Ricin.* genomen zijn). — Sommigen geven de *versche* bast de voorkeur.], het doelmatigst is wel *eene koude Infusie.*

Cortex Salicis. [HB: Salicine (zie aldaar) en looizuur.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. $\frac{1}{2}$ meermalen 's daags; in *Poeder* [onaangenaam], *Poedervormen*; menigvuldiger in *Extracta*, vooral in *Decoct* [Unc. 1 met Unc. 9 12 op Unc. 6, alle 2 uur 1—2 eetlepels]; *Decocto-Ebullitie*, *Infuso-Decoct.*

Cortex Simarubae. [HB: Bitterstof en Slijm.] *Cave:* Zuren; Metaalzouten.

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1 alle 3 (—2) uur; in *Poeder* [ongaarne] en *Poedervormen*; menigvuldiger in *Infusie* [minder slijmig, doch meer bitter. Unc. $\frac{1}{2}$—1 op Unc. 6, alle 2 uur 1 eetlepel] en bijzonder in *Decoct* [Unc. $\frac{1}{2}$ met Unc. 12 op Unc. 8, alle 2 uur 1—2 eetlepels].

Cortex Ulmi interior. [HB: Slijm en looizuur.]

Inwendig. 1—2 Unc. 's daags in *Decoct* [met 12, hoogstens 16 deelen water op 8].

Uitwendig. Afgekookt [dikwijls nog meer geconcentreerd als inwendig, Unc. 1 met Unc. 9—10 op Unc. 5—6. — Tot *Baden* L. 1 met 5 pint water op 3].

* **Creosotum.** *Kreosoot.* [Zonder kleur, onaangenaam riekend, de empyreumatische oliën gelijkend, tamelijk bijtend. — Met Alcohol, Zwavel- en Azijn-Aether, geconcentreerd Azijnzuur, *Petroleum*, in elke verhouding te verbinden. Hetzelve lost ook Jod, Alkaloiden, Campher, aeth. oliën, vette oliën en vet, enz. op.] *Sol.* 80; de verbinding met zooveel water noemt men bij voorkeur *Kreosootwater*, echter worden ook wel zwakkere oplossingen [zoo als *Aq. Binelli* er een schijnt te zijn] aldus genoemd; kokend water 23$\frac{9}{17}$. — *Cave:* Salpeterzuur; geconcentreerd zwavelzuur; Chlor; Brom; bijtende Alkaliën en Aarden; Kwikzilveroxyd; salpeterzuur en azijnzuur Kwikzilver;

salpeterzuur Zilver; zoutzuur Goud *Cuprum acet.* en *sulphurico-ammoniat.*; Harsen; Eiwit.

Inwendig. 1—2 druppen (en meer), meermalen 's daags [men rekene 120 op 1 Dr.]; het best in *Pillen* of *Geleicapsulae*, maar ook in *Mixturen* [zeer sterk verdund; in eene valsche emulsie]. Als corrigens voor de reuk *Ol. Macidis*, in Mixturen ook Aether.

Uitwendig. Soms *zuiver*, meest verdund. — Tot *Collutoria* [het kreosootwater, of ook nog meer verdund], *Linctus* [10 druppen tot Scr. 1 op Unc. 1], *Tandpoeders* [10—20 druppen op Unc. 1], *Tandpillen*, *Electuaria voor tanden en tandvleesch* [slechts 5—6 druppen (die geene subactie vereischen) op Dr. 1], *Tandtincturen* [b. v. Dr. 1 met *Spir. V. rftiss.* Unc. 2; hiervan iets in koud water te druppelen]; ook *zuiver in pijnlijke tanden* [men zorge, dat het niet aan de tong of lippen kome] of *in het Oor* [1—2 druppen op boomwol]. — Tot *Injecties* in verschillende holligheden [meest sterk verdund; b. v. het kreosootwater; bij eenen nadruiper is dikwijls nog sterkere verdunning noodig]. — Op het *Oog* als *Linctus* [het kreosootwater]. — Op de *Huid* tot *Inwrijvingen* [zelden *zuiver*, meest alleen een matig aantal druppen op 1 Onc. vet of olie], *Omslagen* [3—15 druppen op Unc. 1 water; b. v. het kreosootwater (d. i. 15 druppen op Unc. 1)], *Wasschingen* [een weinig sterker als in de Omslagen]. — Op wonden als *Stypticum* [het kreosootwater of het *Aq. Binelli*; met pluksel opgelegd; onvoldoende]. Op *Ulcera* in *Zalven* [tot Dr. 1 op ½ Onc. vet], *Verbandwateren* [het kreosootwater (zoo b. v. tegen verbrandingen); maar ook dikwijls nog meer verdund], of (vooral op Condylomata, Carcinoma der huid, p. p.) *op te strijken* [verdund of *zuiver*]. — Enz.

Creta alba. [Hoofdzakelijk uit *carbonas Calcis* bestaande.]

In geval van nood als huismiddel bij vergiftigingen door Zuren, gepoederd of geschaafd, bij theelepeltjes.

Crocus. [HB: aeth. olie en kleurende Extract. stof (*Polychroït*).]

Inwendig. Gr. 5—20 meermalen, 's daags. In *Poedervorm*, *Infusie*.

Uitwendig. Tot *Fomentaties voor het oog* [geïnfundeerd, Dr. 1—2 op Unc. 4], *Cataplasmata* [wegens deszelfs prijs

meest slechts als bijvoegsel tot kleine, fijne Cataplasmata, bij Scrupels; b. v. 4 lood wittebrood met melk tot eene brij gekookt, tegen het einde $\frac{1}{3}$ of $\frac{1}{2}$ Dr. *Saffraan* bijgevoegd], enz.

* **Cubebae.** [HB: aether. olie, scherp hars en *Cubebine* (met het *Piperine* identisch?).]

Inwendig. Dr. $\frac{1}{2}$—2 (—4) eenige malen 's daags, in *Poedervormen.*

† **Cucumeres.**

Het (hoofdzakelijk suiker, vele zouten, en een weinig aeth. olie bevattende) *uitgeperste sap* van de onrijpe, groene. In het begin 1 kopje 's daags, en eenige gedeelten, bijzonder 's morgens; allengskens, als het verdragen wordt, tot 1 pint 's daags, in verscheidene portiën, 's morgens vroeg en 's namiddags, verdeeld. [De *Cucumeres* in plakjes gesneden, wat keukenzout daarover gestrooid; dit gedurende eenigen tijd te laten staan, en dan in eene linnen doek uitgeperst].

† **Cuprum aceticum.** *Viride Aeris crystallisatum. Sol.* 13—14; kokend water 5. — *Cave:* zie *Aerugo.*

Inwendig. (††) Gr. $\frac{1}{4}$—1, eenige malen 's daags; in *Oplossing*, of in *Boli, Pillen* [maar ook altijd in de beide laatste opgelost; bij de pillen zorge men dan slechts dat de enkele gift niet te volumineus worde, terwijl men het zout of in *heet* water laat oplossen of een sterk bindend plantaardig poeder *mede* als Constituens bezigt, niet *Succ. Glycyrrh. dep.* alleen].

Uitwendig. Tot *Injecties* [Gr. 2—5 op Unc. 1], *Collyria* en *Fomentaties voor het oog* [Gr. 4—8 op Unc. 4. — *Cave: Mucilago sem. Cydonior.* en *Althaeae*].

** **Cuprum aluminatum.** *Lapis divinus s. ophthalmicus.* [*Aerugo, Kali nitr. dep., Alum.* ana 16, gesmolten; daarbij *Camph.* 1.] *Sol.* 20 [maar niet geheel]. *Cave* [met eenige uitzondering.]: looizuur; Metaalzouten; Eiwit, *Mucil. sem. Cydonior.*

Slechts *uitwendig*, tot *Oogpoeders* [Scr. $\frac{1}{2}$—1 op Dr. 1]; opgelost [omgeschud] tot *Collyria* [tot waschwateren en fomentaties Gr. 5—Scr. 1 (volgens JÜNGKEN Gr. 3—4 slechts en ten hoogsten met slijm meer) op Unc. 4. Tot drupwaters Gr. 1—4 op Unc. $\frac{1}{2}$], tot *Gargarismata* of *Injecties* in de

neus [Gr. 5—15 op Unc. 1, meest met een slijmig of narcotisch bijvoegsel], enz.

Cuprum sulphurico-ammoniatum. *Cuprum ammoniacale. Sulphas triammonico-cupricus. Sol.* 1½. — *Cave* [met eenige uitzondering.]: Zuren; Alkaliën en Alkalische aarden; Zouten; Zwavelmetalen; Suiker, Manna, Honig, Eiwit; Wijngeest; *veel* water [deswege inwendig ten minste niet in den vloeibaren vorm]; *Aq. comm.*; lucht.

Inwendig. (*ad Grana duo!*) Gr. ⅛—½, spoedig opklimmend tot Gr. 2—3, 2—3 maal 's daags, alleen in *Boli* en *Pillen* [maar in deze altijd opgelost; de Pillen in eene goed geslotene flesch toe te dienen].

Uitwendig. Somtijds tot *Gargarismata* [Gr. 1—3 op Unc. 1 water], enz.

Cuprum sulphuricum. *Vitriolum de Cypro s. coeruleum.* [Uitwendig mag men dikwijls het *C. s. venale* nemen.] *Sol.* 4; kokend 2. — *Cave* [met eenige uitzondering.]: Zoutzuur, Blaauwzuur, Arsenikzuur, Looizuur; Alkaliën; Zouten; Zeepen; Phosphorus; Suiker, Manna, Honig, Eiwit, Slijm [men ziet echter op de *Mucilago Gm. Mimos.* zoo naauw niet]; vaten van ijzer, zink, lood.

Inwendig. (*ad Grana duo!*) ¼—1 Gr., 2—3 maal 's daags [bij Croup menigvuldiger]. Als *Braakmiddel* [waar men echter meest aan het *Zinc. sulph.* de voorkeur geeft] Gr. 6—12, in eenige, b. v. 4, doses verdeeld, alle 10—15 minuten eene. — Niet gaarne in *Poeder*, liever in *Oplossing* [vooral als braakmiddel. — Men mag alleen even voor het innemen er iets bijvoegen, dat ontbinden kan. — Bij Croup eerst eene sterkere oplossing, om braking te veroorzaken; dan eene zwakkere daarna.] of — de kleinere giften — in *Pillen* [maar ook in deze het doelmatigst steeds opgelost].

Uitwendig. In substantie als *Causticum* [eenigzins bevochtigd]; in *Collutoria* en *Gargarismata* [Scr. ½—Dr. ½ op Unc. 6], *Linctus* [Gr. 4—8 op Unc. 1 b. v. *Mucil. Gum. Mimos.*], *Poeders voor den Larynx* [1 met 30 suiker], *Injecties* [voor de *M. mucos.* Gr. 1—3 op Unc. 1. — Voor oude calleuse fistels: Dr. 1—2 op Unc. 1], *Collyria* [tot waschingen en fomentaties Gr. 4—8 op Unc. 4; tot drupwaters Gr. 1—3 op Unc. ½], *Oogzalven* [Gr. 2—8 op Dr. 2;

gewoonlijk doelmatig in oplossing, omdat het zich niet geheel en al tot fijn poeder laat brengen. Zelden sterker, en dan of als poeder, of in heet water opgelost, of althans daarmede aangewreven.], *Verbandwateren* [Scr. ½—Dr. 1 op Unc. 3], *Waschwaters* [b. v. Gr. 2 op Unc. 1 bij *Gutta rosacea*]; enz.

** **Decoctum Zittmanni fortius** en **D. Z. mitius.** Beide worden tegelijk gebezigd, gewoonlijk naar het volgende voorschrift: Den 1en dag een laxans b. v. Calomel en Jalappe. (Dit *somtijds* den 6en dag herhaald en voor dezen dag het decoct uitgesteld.) Den 2en dag 's morgens ¼ pint van het *sterke* decoct, verwarmd, in bed, waarin de zieke ook vertoeven moet tot dat het zweet uitbreekt (volgens sommigen moet hij gedurende de geheele kuur in bed liggen); 's namiddags 2 pint van het *zwakke* decoct, koud; 's avonds voor het naar bed gaan weder ½ pint van het *sterke* decoct, nu ook koud. Dieet: slechts dunne soep, weinig mager gebraden vleesch, en witte brood met weinig boter. Zweeren slechts met indifferente middelen te behandelen. Aldus 8 dagen lang, als wanneer de gewoonlijk gebezigde hoeveelheid, 16 pint van ieder decoct, is ingenomen. Nu neemt de zieke 6—8 dagen rust (meest ook binnen kamers bij schraal voedsel en eene thee van *Spec. ad Dec. Lignor.* of *Salsaparilla*), en begint dan de geheele kuur, als hij nog niet genezen is, voor de tweede maal. — Bij zwakkeren geeft men somtijds geringere hoeveelheden 's daags, en verlengt men de kuur daarvoor in plaats. 's Zomers doet men beter, in plaats van 16, telkens slechts 8 pint van ieder decoct in voorraad gereed te maken.

Elaeosacchara. Oliesuiker. — Men kan vele aether. oliën te gelijk onder dezen vorm voorschrijven. Als men den Apotheker de verhouding niet uitdrukkelijk voorschrijft, dan neemt hij [ten minsten waar het voorschrift der *Ph. Bor.* in zwang is] 1 drup op elke Scrupel suiker; anders kan men ook minder of meer, zelfs nog eens zoo veel, voorschrijven; men doet echter wél, van diegene, wier smaak ook brandend scherp is [wij hebben dit bij ieder afzonderlijk steeds aangemerkt] niet ligt meer, meest echter minder dan de officinele verhouding voor te schrijven. [Wil men minder of meer voorschrijven, dan behoeft men slechts de

quantiteit van de olie *in parenthesi* te bepalen, b. v. ℞ *Elaeosacch. Junip.* (Gtt. 6) Unc. 1].

Electuarium e Senna *s. lenitivum.* [*Fol. Senn.* 9, *Sem. Anisi stell.* 1, *Pulpa Tamar.* 16, suiker 32, zeer geconcentreerd vijgendecoct 24. — De Drachma bevat ongeveer 6½ Gr. Senna.] Als eigentlijk *purgans* Unc. ½—1 op eenmaal of in eenige gedeelten spoedig na elkander [zelden is nog meer noodig]; als zacht buikopenend middel bij theelepeltjes. *Zuiver* of ook in gecomponeerde *Electuaria*, *Schudmixturen*. (Tot Clysmata past beter eene *Inf. Senn.*)

Electuarium Theriaca. *Theriak.* [Ieder Onc. bevat ongeveer 5 Gr. Opium.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1 eenige malen 's daags. Slechts in *Boli* [met *Pulv. Rad. Alth.*, *q. s.*], zonder bijvoeging van andere werkzame middelen.

Uitwendig. Tot opleggen of (niet wel passend) inwrijven, met aeth. oliën of dergl.; tot *Clysmata* [Unc. ½, als schudmixtuur]; enz.

Elixiria. Vergl. *Tincturae.* — Omteschudden.

** **Elixir amarum.** [*Extr. Trifol.*, *Extr. Aurant. cort.* ana Unc. ½, *Aq. Menth. pip.*, *Spir. V. rft.* ana Unc. 4, *Spir. sulph. aeth.* Dr. 2. — Eene doelmatige, niet overladene compositie, die dikwijls magistrale voorschriften ontbeerlijk maakt.]

3—4 maal daags ½—1 eetlepel, *zuiver.*

[*Elixir amarum* der *Ph. mil.*: *Extr. Absinth.* of *Gentian.* of *Trifolii* Unc. ½, *Aq. Menth. pip.* Unc. 8, *Tinct. Calami* of *Aurant. Pomor. immat.* Dr. 2 (3—4 maal 's daags 1 eetlepel). — *Elixir amarum ordinarium* der *Ph. mil.*: aan het vorige gelijk, beter in te nemen; alle 3 uur 1 eetlepel.]

Elixir Aurantiorum compositum. *Loco Elixiris Visceralis Hoffmanni.*

Inwendig. Dr. 1—2 (1—2 theelepeltjes), 1—3 maal 's daags; meest *zuiver.*

** **Elixir e succo Glycyrrhizae.** *Loco Elixiris pectoralis.* [*Liq. Ammon. anis.* en *Succ. Glycyrrh. dep.* ana 1, *Aq. Foenic.* 3. — Veel zwakker is *Elix. e succo Liquir.* (*Elix. pectorale*) *Ph. mil.*: bij eetlepels eenige malen 's daags.]

Inwendig. Bij theelepels, meermalen 's daags, *zuiver* of in allen gevalle in *Mixturen.*

* **Emetina** (*pura*). Braakwortel-Alkaloid. [Wit of eenigzints geel; poederig. In koud water zeer moeijelijk, in Alcohol gemakkelijk, in Aether bijna geheel niet oplosbaar. Bijna zonder smaak. — $\frac{1}{4}$ Gr. zou dezelfde braakverwekkende kracht hebben als Scr. 1—Dr. $\frac{1}{2}$ Ipecacuanha.] *Cave:* looizuren; Zoutvormers; Jod- en Brom-kalium; Metaalzouten.

Inwendig. [Slechts als braakmiddel] Gr. $\frac{1}{8}$ of $\frac{3}{16}$, en in geval van nood nog eenige doses van Gr. $\frac{1}{16}$ dadelijk daarop; in *Poeder* [met wijnzuur *ana* (waardoor bij het roeren met water (ligt oplosbare) zure wijnzure Emetine gevormd wordt) en een weinig suiker], of *Oplossing* [in water met eenige bijvoeging van wijnzuur of azijn en met siroop].

Emplastra.

Men kan de pleisters der *Ph. Bor.* [diegene van geheel anomale consistentie (*Empl. adhaes. Anglic.*, *opiatum*, *sulphurat.*) uitgezonderd] in 4 groepen verdeelen, welke bij middelbare temperatuur het volgende onderscheid in consistentie vertoonen:

1. De meest vaste, meest brooze; niet kneedbaar, in stangen gerold nog zeer gemakkelijk breekbaar: *Empl. Ceruss*, *consolidans*, *Hydrarg.*, *Litharg. simpl.*, *oxycroceum.*

2. Eenigzints kneedbaar, in stangen reeds eenigzints buigzaam: *Empl. adhaesiv.*, *Canthar. perpet.*, *Ammoniaci*, *Litharg. comp.*, (*Cerat. Resin. Burg.*).

3. Ligt kneedbaar, in stangen zeer buigzaam: *Empl. foetid.*, *fusc.*, *de Galb. crocat.*, *saponat.*

4. Zeer ligt kneedbaar; in stangen tamelijk buigzaam, maar wegens brokkeligheid [niet gelijk groep 1 en 2, wegens broosheid] somtijds brekend: *Empl. aromat.*, *Canthar. ordinar.*, *Conii*, *Hyosc.*, *Meliloti.*

De 2e en 3e groep zijn als de meest normale, wat derzelver consistentie betreft, aan te merken en kleven ook, vooral No. 2, het best. Slechts de 4e en 3e ['s zomers ook nog de 2e] groep laten zich koud strijken, de 4e alleen koud (door slechts te malaxeren) zich vermengen met andere pleisters of andere bijvoegsels.

Emplastrum adhaesivum. Men neemt deze 's zomers liever oud dan versch.

——— **Ammoniaci.** [Bevat behalve Ammoniak, nog *Galban.*, Terpentijn en *Resina Pini Burg.*]

——— **aromaticum.** Loco *Emplastri stomachici.*

——— **Cantharidum** (*s. vesicatorium*) **ordinarium.** De werking wordt meer zeker en sneller [en daarbij heeft men het voordeel, dat de Epidermis zich niet aan den pleister bij het afnemen aanhecht], als men de oppervlakte van den pleister met in vette olie gedoopt linnen of fijn vloeipapier bedekt. [Er mag echter niet zoo veel olie zijn, dat dezelve voorbij vloeit, zoodat de plaats die rood gemaakt of waar eene blaas getrokken zal worden, verder, als men ten doel heeft, zich dan uitstrekt.

Wil men eene meer spoedige werking, dan legge men op de te voren rood gemaakte plaats een deeg uit: Mostaardpoeder 2, Cantharidenpoeder 1 en heet water q. s., goed bevestigd.

† ——— **Cantharidum** (*vesicatorium*) **perpetuum** *s. Janini.* [*Empl. Canth. perpet. Ph. p.* (zonder voorkeur) is duurder.]

Men gebruikt de pleister meest zoo, dat men dezelve goed bevestigd, zoo lang als mogelijk is, onomgewisseld laat liggen, terwijl men het serum steeds onder door laat zijpelen.

——— **Conii** *s. de Cicuta.*

† ——— **consolidans.** [*Empl. Ceruss.* en *Empl. Litharg. simpl.* ana, met bijvoeging van *Lap. Calaminar.*, *Oliban.* en *Mastix.*]

——— **foetidum.** *Emplastrum resolvens.* [*Ammoniacum* 6, *Asa foetid.* 2, Spaansche zeep 1.]

** ——— **fuscum** *s. nigrum s. Noricum s. Minii adustum s. Matris.* [*Minium* met *Ol.oliv.* gekookt, daarbij Was en een weinig Campher.]

** ——— **de Galbano crocatum.** [Uit Galbanum, Terpentijn, Crocus, *Empl. Meliloti* en *Empl. Lithargyri simplex* enz.]

——— **Hydrargyri** *s. mercuriale.* Op leder te gebruiken.

* **Emplastrum Hyoscyami.**
* ——————— **Lithargyri** (*s. Diachylon*) **compositum** *s. gummosum s. cum Gummatibus.* [Het volgende met Ammoniak, Galbanum en Terpentijn.]

Emplastrum Lithargyri (*s. Diachylon*) **simplex.**

† ——————— **Matris album** *Ph. Sax.* [*Empl. Litharg. simpl.* 3, *Axung. Porc.* 2, Ongel, geel Was *ana* 1. — In tafels gegoten. Consistentie van *Ceratum.*] Men bezigt het om op de borsten te leggen, maar ook [als indifferente bedekking] tot vele andere doeleinden.

* ——————— **Meliloti.**

——————— **opiatum** *s. cephalicum.* [Opium, Elemi, *Ol. oliv.* ana 1, *Benzoë* 2, Mastix, Wierook *ana* 4, Terpentijn 6. — Consistentie is buitengewoon vast.]

** ——————— **oxycroceum.** [Uit Terpentijn, Ammoniak, Galbanum, Crocus, Mastix, Myrrhe, Wierook, Colophonium, enz.]

——————— **saponatum.** [Uit *Sapo Hispan. alba*, Campher, *Empl. Litharg. simpl.* enz.]

† ——————— (*nigrum*) **sulphuratum.** [Colophonium 18, Myrrhe, Asphalt, Ammoniak, Galbanum, Sagapenum *ana* 4, Terpentijn 6, *Ol. Lini sulphurat.*, *Ol. Terebinth.* ana 8, Campher (in wat *Ol. oliv.* opgelost) 1½. — Consistentie van zalf.]

** ——————— **vesicatorium Drouoti** *Ph. Sax.* [*Cantharides* en *Cortex Mezerei* door azijnaether uitgetrokken, waarin eenig Sandarak is opgelost: hiermede Engelsche pleister te overtrekken.] Met brandewijn bevochtigd op te leggen.

† **Essentiae** der *Ph. Sax.* Van de meeste misschien 12—24 druppen eenige malen 's daags, van *Ess. Folior. Bellad.* en *Ess. Hb. Stramon.* echter [die de *Ph. Sax.* als de sterkste schijnt te beschouwen, dewijl zij daarbij voegt: ad Gtt. 12!] minder.

Euphorbium. Vergl. *Gummi resinae.*

Tegenwoordig nog slechts *uitwendig* (††), tot *Pleisters.* [Men kan hetzelve gepoederd er bijvoegen, of door smelting daarmede verbinden. Om alleen andere harsachtige en gom-

harsachtige pleisters meer scherp te maken, voegt men op 1 Onc. Dr. $\frac{1}{2}$—1 er bij.], *Zalven* [gepoederd. Als bijtende Verbandzalven Dr. $\frac{1}{2}$—1 op 1 Onc. vet of Konings- of Terpentijn-zalf.], enz.

Extracta.

Behalve de praeparaten, die dezen naam voeren, behooren hier nog toe de *Robs* en het *Succ. Glycyrrh. depur.*

De Extracten zijn in water [*Extr. Filic. aether.*, *Cinae aether.* en *Mezerei spirituos.* uitgezonderd] en waterige Wijngeest [b. v. Wijn] ligt oplosbaar, in Alcohol en Aether meestal onoplosbaar; slechts diegene, bij welke het Extract geheel met Alcohol of Aether toebereid wordt [b. v. *Extr. Nuc. Vomic. spirituos.*, de bovengenoemde drie], zijn ook steeds geheel, die, welke gedeeltelijk met Alcohol bereid worden, zijn ook slechts gedeeltelijk in het passende Menstruum oplosbaar.

Over de in het algemeen *te mijden verbindingen*, vergl. pag. 4, *sub* 5, en pag. 6, *sub* 13. Bij verscheidene bittere Extracten [bijzonder die van *Absinthium*, *Carduus bened.*, *Centaur. min.*, *Fumar.*, *Marrub.*, *Millefol.*, *Taraxac.*] moet men, ten minste 's zomers, de verbinding met Salmiak of andere Ammonium-praeparaten vermijden. — Vergl. de *Cave's* der substantiën.

Men bezigt de Extracta hoofdzakelijk in de volgende vormen:

1. In *Poeders*. Het is niet moeijelijk de drooge, in gereedheid zijnde Extracta in dezen vorm te brengen [*Succ. Glycyrrh. dep.* is reeds een poeder], maar zij trekken gaarne vochtigheid aan, pakken te zamen, en deswege mag men ze gewoonlijk niet *zuiver* in poeder voorschrijven. [Het is niet raadzaam, Extracten magistraal droog maken te laten.] *Extracten* van Pillen- of Extract-consistentie mogen slechts in geringe quantiteit [zie de Tabel pag. 14], in poeder opgenomen worden. [*Charta cerata* wordt dikwijls vereischt, even als het voorschrijven voor korten tijd.] De Extracta van Mellago-consistentie blijven van den poedervorm geheel uitgesloten.

2. In *Trochisci* [slechts *sommige* Extracta], welke men dan niet droogen moet.

3. Tot *Pillen* en *Boli* [zie pag. 16] zijn alle Extracta

zeer wel geschikt; voor de meeste is zelfs deze vorm de meest verkiesbare; slechts die van Mellago-consistentie kan men in dezelve gewoonlijk niet in volle gift, maar slechts als Adjuvantia of Constituentia bezigen.

4. In *Electuaria* tot *inwendig* gebruik, mag men de sterker werkende Extracta, wegens de onzekerheid der enkele doses [bijaldien het Electuarium slechts op 1 of 2 enkele doses berekend is] niet opnemen, en ook de meeste overige bezigt men wegens hunnen onaangenamen smaak niet; slechts als medebestanddeel bij *anthelminthica* voegt men het *Extr. Jugland. Nucum* b. v. wel als Constituens; een koud vervaardigd *China-Extract* bij versterkende — en andere Electuaria; of men bezigt het zoet en niet onaangenaam smakend *Extr. Graminis liquidum.* — In *Electuaria* tot *uitwendig* gebruik kan men zonder bedenken Extracta opnemen. — Zie pag. 21.

5. In *Emplastra* — zelden, dewijl zij [met uitzondering der drooge Extracta, — die men echter ook niet dikwijls zal willen gebruiken, dewijl Opium en Myrrhe tot pleisters verre weg beter in substantie passen] de bewerking van den pleister eenigzints omslagtig maken, en hoofdzakelijk, omdat zij in deze vorm niet genoeg door de huid worden opgenomen. — Quantiteits verhoudingen, zie pag. 17.

6. In *Zalven.* Zie pag. 19.

7. In *den vloeibaren vorm.* Men kan bijna alle, in- en uitwendig in eene waterige [zie echter pag. 86] of [dat beter verteerd en verbonden kan worden] met wijn bereide oplossing geven, *zuiver* of in mixturen. Als de vloeistof niet dik worden zal, ga men de pag. 22 opgegevene verhoudingen niet te boven. — De meeste Extracten lossen meer of minder bruin (in verschillende nuançes) en meer of minder troebel op; bij diegene, die daarvan eene uitzondering maken, hebben wij het ook bijzonder aangemerkt. Troebele oplossingen van Extracta moeten altijd omgeschud worden. — Den slechten smaak der meeste Extracta verbetert men eenigzints door een aromatisch water of eene kleine quantiteit van een Aether, aether. Spiritus of eene aromatische Tinctuur; siropen daarentegen verergeren gewoonlijk denzelven.

Extractum Absinthii. [Extractconsistentie.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ meermalen 's daags (Dr. 1—2 daags).

† **Extractum Aconiti.** [Extract consistentie. — Oplossing groenachtig.]

Inwendig. Gr. 1 eenige malen 's daags (allengskens opklimmend tot Gr. 10 en meer). In *Poeder* [slechts de kleinere doses], *Pillen* en *Boli* [b. v. Scr. 1 met *Hb. Acon.* Scr. ½ en *Rad. Glycyrrh. q. s.* tot 30 pillen gemaakt, daarvan 3 maal 's daags 1, 2 of meer], *Mixturen* [b. v. Dr. ½ in Unc. ½ *Vinum Colchici*, *Vin. stibiat.*, *Liq. sapon. stib.*, *Liq. Ammon. succin.*, *Aq. Lauro-Cer.* of dergl., daarvan 3—4 maal 's daags 10 druppen (ongeveer 1 Gr.) en allengskens meer].

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [b.v. bij Ophthalmia arthritica met Opium (gewoonlijk 10—15 Gr. Extr. met 8 Gr. Op.), door middel van speeksel, in de Regio temporalis en rondom het geheele oog], enz.

——— **Aconiti Herbae recentis.** [Pillenconsistentie. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. In omtrent ⅓ mindere doses als het vorige, allengskens opklimmende; in dezelfde vormen.

——— **Aloës.** [Droog.]

Inwendig. Als *stimulans* Gr. 1—2, 2—3 maal 's daags; als zacht buikopenend middel Gr. 2—5 op eenmaal; als sterke *purgans* Gr. 5—15—20 in eenige giften verdeeld, spoedig na elkander. In *Pillen* of *Boli* [met *Sapo jalapin.* ana en *Spir. saponat. q. s.* tot pillen van 2 Gr.: *Pilulae purgantes Ph. Sax.*]; zeldzamer, wegens den onaangenamen smaak, in *Poeders* of *Mixturen*.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Gr. 3—6 of meer], *Oogzalven* [Gr. 2—5 op Dr. 2], *Collyria* [tot Fomentaties Gr. 5—20 op Unc. 4; tot Drupwaters Gr. 2—6 op Unc. ½], *Verbandwaters* [Dr. 1—2 op Unc. 6]; ook *endermatisch* [even als Aloë, echter ook in het geheel niet aan de verwachting beantwoordende].

† ——— **Aloës Acido sulphurico correctum.** [Consistentie van Pillen.] *Cave:* het trekt vochtigheid aan, dus Pillen in *vitro bene clauso.*

Inwendig. In eenigzints grootere giften als het vorige.

† **Extractum Angelicae.** [Extractconsistentie.]

Inwendig. Gr. 5—15 eenige malen 's daags.

† ———— **Arnicae Radicis.** [Extractconsistentie.]

Inwendig. Gr. 8—15 meermalen 's daags.

† ———— **Aurantiorum Corticum.** [Extractconsistentie. Oplossing helder.]

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags (Dr. 1—2 's daags); in *Boli*, *Electuaria*, *Mixturen*, *Elixiria* [b. v. *Elix. amar.*].

† ———— **Aurantior. Pomorum immaturorum** *Ph. Sl. A.* [Extractconsistentie.]

Inwendig. Even als het vorige.

† ———— **Belladonnae.** [Extractconsistentie. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. (*ad Grana duo!*) Gr. $\frac{1}{2}$—2 (en allengskens meer), 2—3 maal 's daags, in de gewone vormen; als *prophylacticum* tegen roodvonk, gewoonlijk in *Oplossing* en in *zeer* kleine giften [b. v. Gr. 1 in *Aq. Cinnam. vinos.* Unc. $\frac{1}{2}$, daarvan dan kinders van 1 jaar 's morgens vroeg en 's avonds 2—3 druppen (naauwelijks $\frac{1}{120}$—$\frac{1}{80}$ Gr.), aan oudere kinderen voor ieder jaar 1 drup meer, 12 druppen als de hoogste gift]; anders in *Aq. Lauro-Cer.* of in een aromatisch water enz. opgelost.

Uitwendig [verg. het volgende] tot *Collyria* [Tot verwijding der pupil om het oog te onderzoeken (2 uur te voren laauwwarm in te druppen), of bij het opereren van de *Cataracta* Gr. 2—5 op Dr. 1. Ook tot *Drupwaters* eenige Gr., doch ook tot Scr. 1 op Unc. $\frac{1}{2}$. Tot *Fomentaties van het oog* Scr. 1—Dr. 1 op Unc. 4.], *Zalven* en *Linimenten* [Gr. 12—Dr. 1 op Unc. $\frac{1}{2}$. — Tot inwrijvingen rondom het oog Gr. 6—24 op Dr. 2. — Men laat het ook wel met speeksel inwrijven; b. v. telkens eenige greinen om het oog.], enz.

———— **Belladonnae Herbae recentis.** [Pillenconsistentie. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. (*ad Grana duo!*) Gr. $\frac{1}{2}$—1, en allengskens meer, 2—3 maal 's daags.

Uitwendig. Wel meest boven het vorige te verkiezen.

† **Extractum Calami.** [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$, eenige malen 's daags.

* **Extr. Calendulae.** [Pillenconsist. — Oplossing groen.]

Inwendig. Gr. 8—16, allengskens tot Dr. $\frac{1}{2}$ (en meer), 2—4 maal 's daags.

Extr. Cardui benedicti. [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1 meermalen 's daags (Dr. 1—1$\frac{1}{2}$'s daags); in *Pillen*, *Boli* [vooral als Constituens van *Boli* om te braken], *Electuaria* [niet gaarne, wegens den smaak; behalve als Constituens van *Elect.* om te braken], *Mixturen* [aether., specerijachtige of andere corrigentia voor den smaak zijn zeer noodig].

Extr. Cascarillae. [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1 eenige malen 's daags.

Extr. Centaurii minoris. [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1 meermalen 's daags (Dr. 1 's daags).

Extr. Chamomillae vulgaris. [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$ meermalen 's daags.

† **Extr. Chamomillae frigide paratum** *Ph. Hann.* [Extractconsist. Oplossing helder.]

Inwendig. In eenigzints grootere giften als het vorige.

Extr. Chelidonii. [Pillenconsist. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. Gr. 5—15 (en allengskens meer) eenige malen 's daags; in *Pillen*, *Boli*, *Mixturen* [gaarne met een aromat. bijvoegsel].

Extr. Chinae fuscae. [Uit het Decoct vervaardigd. — Extractconsist.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$ meermalen 's daags (Dr. 1—2 's daags), in *Pillen* of *Boli* [b. v. Scr. $\frac{1}{2}$ met *Cort. Chin. fusc. q. s.* tot Boli gemaakt, zulke doses eenige malen 's daags], *Mixturen.*

† **Extr. Chinae fuscae frigide paratum.** [Mellago-consist. Oplossing helder.]

Inwendig. In eenigzints grootere giften als het vorige.

† Extractum Chinae regiae.
Even als *Extr. Chin. fuscae.*

† Extr. Chinae regiae frigide paratum.
Even als *Extr. Chin. fusc. frig. par.*

† Extractum Chinae spirituosum. [Bijzonder krachtig. Extractconsist.]

Inwendig. Gr. 5—15 meermalen 's daags (Dr. ½—1½ 's daags).

† Extractum Cichorei liquidum *Ph. Austr.* [Mellago-consist.]

Even als *Extr. Tarax. liq.*

*** Extractum Cinae aethereum** (*).

Inwendig. Scr. 1 in 2 gedeelten spoedig achter elkander; in wijn, 's morgens nuchteren; daarop 1 kop zwarte koffij, 's middags eene dunne soep; — voor kinderen met *Syr. Amygd.*

† Extractum Colocynthidis. [Extractconsistentie.]

Inwendig. Als *stimulans* Gr. ⅛—½; als zacht *purgans* Gr. 2—4; als *drasticum* (nog weinig in gebruik) Gr. 4—10.

† Extract. Colocynthidis compositum *Ph. Hann.* [*Pulpa Coloc.* 3 met *Spir. V. rft.* gedigereerd, bij de Colatuur Aloë 6, Scammonium 2; in het dampbad verdikt, met *Extr. Rhei* 1. — Pillenconsist. — Het gelijknamige praeparaat in de *Ph. Sl. A.* heeft Extractconsist.; dus in eenigzints grootere gift.]

Inwendig. Als *stimulans* Gr. ½—1, 2—3 maal 's daags; als zacht buikopenend middel Gr. 2—4 op eenmaal; als *drasticum* Gr. 4—12 in eenige gedeelten spoedig na elkander; in *Pillen* [somtijds met Calomel (⅓) of met wat aether. olie].

† Extractum Colombo. [Extractconsist.]
Inwendig. Scr. ½—1 eenige malen 's daags.

Extractum Conii maculati *s. Cicutae.* [Pillenconsist. Oplossing groenachtig — Het *siccatum* der *Ph. Sl.* in eenigzints mindere giften.]

(*) *Extract. Sem. Santon. aeth.*

Inwendig. Gr. 1—3, eenige malen 's daags, spoedig opklimmend. In *Pillen*, *Poeder* of *Boli* [b. v. Dr. 1 met *Hb. Conii maculati* Gr. 15, daaruit 36 pillen; in het begin een, later allengskens meer, *p. dosi*], *Mixturen* [b. v. Dr. ½ in *Aq. Lauro-Cer.* Unc. ½ opgelost, 8—16 (allengskens meer) druppen *p. dosi*].

Uitwendig. Tot *Collyria* [tot Fomentaties Scr. 2—Dr. 2 op Unc. 4; tot Drupwaters Scr. ½—1 op Unc. ½], *Oogzalven* [Scr. ½—Dr. ½, met weinig water tot eene brij geroerd, op 2 Dr. vet], enz.

† **Extractum Cubebarum** *Ph. Sl. A.* [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. ½—1 (en meer) eenige malen 's daags.

† ——— **Digitalis.** [Pillenconsistentie. — Oplossing groenachtig.]

Inwendig. Gr. ½, opklimmende tot Gr. 1—2 (en meer) eenige malen 's daags [b. v. in *Liq. Kali acet.*; zie aldaar].

——— **Dulcamarae.** [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. ½—1 (en meer), eenige malen 's daags.

* ——— **Elaterii** *Ph. Hann.*, *Ph. Sl. A.* *Elaterium* (*nigrum*). [Het *succus* van de *Poma Elaterii* verdikt. — HB: een in water onoplosbaar, sterk afvoerend en braakverwekkend subalkaloïd (*Elaterine*). — Droog.] — *Cave:* geconcentreerde Mineraalzuren; looizuren; Zoutvormers; Metaalzouten.

Inwendig. Als *stimulans* Gr. $\frac{1}{16}$—¼, 2—3 maal 's daags; als *purgans* Gr. ¼—1, eenige malen achter elkander. In *Poeder*, *Pillen*, *Mixturen* [sterk omteschudden].

† ——— **Ferri** (*Martis*) **cydoniatum** *Ph. Sl.* [Extractconsist. Oplossing helder.]

Cautelae en gebruik als bij het volgende.

† ——— **Ferri pomatum.** [Uit appelzuur ijzeroxyduloxyd, suiker, slijm en andere extractive deelen bestaande. — Extractconsist. (Wordt door de lucht weeker, echter niet spoedig.) Oplossing zwart, helder.] *Cave:* zuren; kalkwater; koolzure, phosphorzure, blaauwzure, zwavelwaterstofzure Alkaliën, barnsteenzuur Ammonium; Zeepen; Metaalzouten.

Inwendig. Gr. 5—10, eenige malen 's daags. In *Pillen*, *Mixturen* [voor deze echter meest de *Tinct. F. p.*].

* **Extractum Filicis aethereum** *s. resinosum. Oleum Filicis.* [Is eene vette — hars, een weinig Extract. enz. bevattende — olie van eene walgelijke scherpe smaak, met water natuurlijk slechts door emulgeren te verbinden. — Extractconsist.]

Inwendig. Scr. 1 (—Dr. ½) in eenige gedeelten spoedig na elkander, in *Trochisci*, *Pillen* [b. v. Scr. 1 met *Pulv. Rad. Filic. q. s.* tot 20 pillen, deze in tweemaal binnen een half uur voor het naar bed gaan, nadat te voren niets genuttigd is, ingenomen; den daarop volgenden morgen een ligt purgans. Tegen *Taenia Solium* daarenboven nog ½ uur na de pillen een *Clysma* uit Dr. ½ Extract, door Unc. ½ *Gm. Mimos.* met 3 Onc. water geëmulgeerd.], *Mixturen* [slechts alleen met een vocht (b. v. Dr. ½ met *Mel. rosar.* Unc. ½, de eene helft bij het naar bed gaan, de andere 's morgens nuchteren), of in Emulsie, met eijerdooijer (of Gummi), *Aq. Flor. Aurant.* en suiker].

——— **Fumariae.** [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. ½ meermalen 's daags (Dr. 1—2 's daags); in *Pillen* of *Boli*, *Mixturen* [waar echter aetherische of andere corrigentia voor den smaak noodig zijn].

——— **Gentianae.** [Extractconsist. Oplossing helder.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ eenige malen 's daags (Dr. 1—2 's daags).

——— **Glycyrrhizae** *s. Liquiritiae.* [Extractconsist., meest boven het *Succ. Glycyrrhiz. depur.* de voorkeur verdienende. Het vormt echter ook met vele zouten (b. v. Salmiak, phosphorzure Soda, Boraxwijnsteen, Borax, zoutzure Baryt, zwavelzure Chinine) en met de zuren sterkere nederplofsels (die de werking overigens wel niet zullen verminderen) dan het *Succus Glycyrrhiz. depur.*, en ontbindt de Metaalzouten spoediger en volkomener.]

Inwendig. Bij Scrupels meermalen 's daags.

——— **Graminis.** [Pillenconsist.]

Inwendig. Eenige Dr. 's daags; in *Boli*, *Pillen* [in de laatste meest slechts als constituens]. (Voor den vloeibaren vorm verdient het laatste steeds de voorkeur.)

† **Extractum Graminis liquidum.** *Mellago Graminis.* [Oplossing helder.]

Inwendig. Eenige Onc. 's daags; *zuiver* [bij thee- en eetlepels] of in *Mixturen*, *Electuaria.*

Uitwendig. Somtijds tot *Clysmata* [Unc. 1—2].

* **Extractum Gratiolae.** [Pillenconsist. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. Gr. 2—4 en al opklimmende meer, eenige malen 's daags, tot dat vermeerderde ontlasting volgt; als *purgans* Gr. 10—15 op eenmaal. In *Pillen* [b. v. Dr. 1 met *Hb. Gratiol.* Gr. 15, *f. l. a. Pilulae* 36, 1—2 stuks (en meer) *p. dosi*], *Mixturen* [b. v. bij zielsziekten dikwijls gepast in *Aq. Lauro-Cer.* opgelost; anders in een aromatisch water met een weinig *Spir. sulph.-aeth.* of iets dergl.].

† **Extractum Guajaci Ligni.** [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ eenige malen 's daags.

Extractum Helenii. [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ meermalen 's daags.

Extractum Hellebori nigri. [Extractconsist.]

Inwendig. Gr. 2—10 eenige malen 's daags.

Extractum Hyoscyami. [Pillenconsist. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. Gr. ½-1-2 en allengskens meer, meermalen 's daags. In *Poedervormen*, *Mixturen* [b. v. Scr. ½ in *Vin. stibiat.* Unc. ½, 15—30 druppen (Gr. ½—1), of in *Aq. Lauro-Cerasi* Dr. 2, 7—14 druppen].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Gr. 1—3 en allengskens meer; zie *Amylum*], *Collyria* [Tot *Fomentaties* Scr. 1—Dr. 1 op Unc. 4. — Tot *Drupwaters* Gr. 5—30 op Unc. ½; tot onderzoek van het oog Gr. 5 op Dr. 1.], *Oogzalven* [Scr. ½—1, met een weinig water tot eene brij geroerd, op 2 Dr. vet], enz.

† **Extractum Hyoscyami e Seminibus** *Ph. Hann.* [Droog.]

In eenigzints mindere giften als het vorige.

* **Extractum Juglandis Nucum.** [Pillen-consist.]

Inwendig. Scr. ½—1, meermalen 's daags (Dr. 1—1½ 's daags).

Uitwendig. Tot *Gargarismata* [Unc. ½ op Unc. 6], *Verbandwateren* [Dr. 2—4 op Unc. 6], enz.

Extractum Lactucae virosae. [Extractconsist. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. Gr. 2—5 (en meer), meermalen 's daags. In *Poedervormen*, *Mixturen* [b. v. in 8 deelen *Aq. Lauro Ceras.*, 16—20 druppen (omtrent 2 Gr.)].

† **Extractum Levistici.** [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. 1 eenige malen 's daags.

† **Extractum Ligni Campechiani.** [Droog.]

Inwendig. Scr. ½—1, meermalen 's daags, in *Trochisci*, *Pillen*, *Boli*, *Mixturen* [b. v. in 8 deelen roode wijn, 4—6 maal 's daags 2 theelepeltjes].

† **Extractum Lupuli** *Ph. Hann.* [Extractconsist.]

Inwendig. Gr. 15—20, meermalen 's daags.

Extractum Marrubii. [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. ½—1, meermalen 's daags.

† **Extractum Millefolii.** [Extractconsist.]

Inwendig. Gr. 15—30, meermalen 's daags (Dr. 1—2 's daags).

Extractum Myrrhae. [Droog.]

Cave: geconcentreerde Mineraalzuren; wijnzuur; Zoutvormers; bijtende Loogzouten; zoutzuur Goud, salpeterzuur Zilver, Kwikzilver-, Lood- en Koperzouten.

Inwendig. Gr. 5—20 eenige malen 's daags.

Uitwendig. Tot *Collyria* [Tot Fomentaties (slechts als bijvoegsel) Scr. 1—Dr. 1 op Unc. 4. — Tot *Linctus* Gr. 5—20 op Dr. 2.], enz.

† **Extractum Nicotianae** *Ph. Hann.* [Pillenconsist. — Dat van de *Ph. Sl. A.* heeft Extractconsist.]

Inwendig. Gr. ½—1½, 3—4 maal 's daags.

Extractum Nucis Vomicae. [Extractconsist. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. (*ad Grana duo!*) Gr. ½—1 (allengskens op-

klimmend tot Gr. 5), 2—4 maal 's daags [bij asphyctische Cholera alle uur].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Gr. 1—3, allengskens ook wel meer, met Dr. 1—2 Amylum, verg. pag. 41, of in eene Gummi oplossing].

Extractum Nucum Vomicarum spirituosum. [Werkzamer als het vorige. Extractconsist.]

Inwendig. (*ad Grana duo!*) Gr. ½—1 (allengskens tot Gr. 2 of 3); in het begin 1—2 maal, later 3—4 maal 's daags. In *Poeder*, *Pillen*, *Oplossing* [niet gaarne in eene waterige, liever in eene geestige; in Wijn, Tincturen en dergl.].

Extractum Opii. [Droog.]

Inwendig. (*ad Grana duo!*) In 1½ maal zoo groote doses als *Opium*; in de gewone vormen.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [nog eens zoo veel als inwendig; dikwijls met *Amylum*, zie aldaar], *Collyria* [tot Fomentaties, Gr. 5—30 op Unc. 4; tot Drupwaters Gr. 2—8 op Unc. ½], *Oogzalven* [meest slechts als bijvoegsel, Gr. 2—6 op Dr. 2], *Linimenten* [b. v. gepoederd door middel van speeksel rondom het oog in te wrijven, of met *Hydrarg. muriat. mite* (zie aldaar)], enz.

† **Extractum Papaveris albi** *Ph. Hann.* [Droog.]

Inwendig. Gr. 1—2, eenige malen 's daags.

† **Extractum Pimpinellae.** [Extractconsist. Oplossing helder.]

Inwendig. Gr. 5—15, eenige malen 's daags.

* **Extractum Pulsatillae.** [Pillenconsist.]

Inwendig. In het begin Gr. 1, eenige malen 's daags; later allengskens tot Gr. 4 en meer eenige malen. — In *Poeder*, *Pillen*, *Oplossing* [b. v. Dr. ½ in Dr. 2 *Vin. stibiat.*, 6— (allengskens) 24 druppen].

† **Extractum Quassiae Ligni.** [Extractconsist.]

Inwendig. Gr. 5—15, eenige malen 's daags (Scr. 1—Dr. 1 's daags); liever in *Pillen* of *Boli* [b. v. Dr. 2 met *Flaved. Cort. Aur. pulv. q. s.* tot 90 pillen, 3 maal 's daags 10] dan in *Mixturen* [met een aromatisch of aetherisch corrigens voor den smaak].

Extractum Ratanhiae. [Het *venale* of *exoticum* geeft men uitwendig, inwendig daarentegen aan het » *Extr. Ratanh.*" de voorkeur. — Beide droog.]

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags.

* **Extractum Rhei.** [Pillenconsist.]

Inwendig. Gr. 5—15 eenige malen 's daags.

† **Extractum Rhei compositum.** *Loco Extracti catholici et panchymagogi.* [*Extr. Rhei* 3, *Extr. Aloës*, *Sapo jalapin.* ana 1. — Pillenconsist.]

Inwendig. Als *stimulans* Gr. 2—6 eenige malen 's daags; als *purgans* Gr. 10—20 in eens of meermalen achter elkander. Alleen in *Pillen* of *Boli.*

Extractum Salicis. [Extractconsist.]

Inwendig Scr. ½—Dr. ½ meermalen 's daags.

Extractum Scillae. [Extractconsist. Oplossing helder.]

Inwendig. Gr. ½—1, allengskens opklimmend tot Gr. 4, eenige malen 's daags; gewoonlijk slechts in *Pillen* of *Boli.*

Uitwendig. Endermatisch [eenige Gr., voorzigtig opklimmend], enz.

† **Extractum Senegae.** [Extractconsist.]

Inwendig. Gr. 5—15, eenige malen 's daags.

Extractum Stramonii Herbae. [Pillenconsist. Oplossing groen.]

Inwendig. Gr. ½—1, 2—3 maal 's daags en voorzigtig opklimmende.

Uitwendig. Tot *Collyria* [tot Fomentaties Scr. ½—2 op Unc. 4; tot Drupwaters Gr. 2—8 op Unc. ½], enz.

† **Extractum Stramonii e Seminibus** *Ph. Hann.* [Droog.]

Inwendig. Gr. ¼—1, 2—3 maal 's daags.

* **Extractum Tanaceti** *Ph. Sax., Sl.* [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. ½—1, eenige malen 's daags; in *Pillen*, in verbinding met de aether. olie.

† **Extractum Taraxaci liquidum.** *Mellago Taraxaci.* [Oplossing helder.]

Inwendig. Unc. 1—1½ 's daags, *zuiver* [bij theelepeltjes] of in *Mixturen.*

Uitwendig. Tot *Visceraalclysmata* [Unc. 1; meer geeft men echter een decoct van het Herba of de Radix].

Extractum Taraxaci Radicis. [Extractconsist. Oplossing helder.]

Inwendig. Dr. 4—6 's daags.

Extractum Tormentillae. [Extractconsist. Dat der *Ph. Sax.* is droog, dus nog meer geconcentreerd.]

Inwendig. Gr. 5—15 meermalen 's daags.

Extractum (*Rhoïs*) **Toxicodendri.** [Pillenconsist.]

Inwendig. In eenigzints mindere giften als *Fol. Toxicod.*

Extractum Trifolii. [Extractconsist.]

Inwendig. Scr. ½—1 eenige malen 's daags.

† **Extractum Trifolii liquidum** *Ph. Hann. Mellago Trifolii.*

Inwendig. Dr. ½—1 eenige malen 's daags.

† **Extractum Valerianae** (*frigide paratum*). [Tamelijk krachteloos. — Mellago-consistentie. Oplossing helder.]

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags.

† **Extractum Vitis Pampinorum.** [Pillenconsist. Oplossing groenachtig.]

Inwendig. Dr. (1—) 2—3 's daags.

Uitwendig. 1 op 24 water, tegen zomersproeten.

Fabae Pichurim (*Pechurim*) **majores en minores.** [HB: aether. en vette olie, een week hars, gummi, stijfsel.]

Inwendig. Scr. ½—1, eenige malen 's daags; in *Poeder, Morsuli* [men late eerst tot proef boonen kaauwen, 1 boon (van de kleinere soort) telkens]; *Infusie* [Dr. ½—1 op 2 kopjes].

* **Farina Hordei praeparata.** *Hordeum ppt. Amylum Hordei.* 's Morgens nuchteren en 's avonds in plaats van den maaltijd 1—2 eetlepels, met 1 pond melk of met dun, niet vet, vleeschnat, boven kolen onder bestendig omroeren

tot eene brij gemaakt (niet eigenlijk gekookt) en met kandijsuiker, of wel een weinig kaneel, verbonden.

Fel Tauri (*recens*). *Bilis bovina.* [HB: eene zeep uit choleïnzuur en soda. — In water helder oplosbaar; met vette oliën vermengbaar; echter scheidt zich het mengsel weder van een, daarom late men hetzelve omroeren of omschudden. — Mellagoconsist.] — *Cave:* even als bij het volgende. Ook schrijve men niet voor langen tijd voor.

Inwendig. Dr. 2—4 meermalen 's daags; in *Mixturen* [met *Aq. cinnam.* of *Aq. Menth.*, ook wel een weinig *Spir. sulph. aeth.*, of bij het innemen een weinig *Malaga* of *Madera*].

Uitwendig. Verdund tot *Clysmata* [Unc. ½—1], enz.

Fel Tauri inspissatum. *Extractum Fellis.* [Extractconsist. Oplossing helder.] *Cave:* zuren; Alkaliën; (Metaalzouten); inwendig in den vloeibaren vorm Aloë.

Inwendig, Scr. ½—Dr. ½ eenige malen 's daags; liever in *Pillen* of [meer doelmatig] *Boli* dan in *Mixturen.* [Corrigentia voor den smaak even als bij het vorige.]

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. 2—4], *Collyria* [tot Drupwaters Dr. ½—1 op Unc. ½; tot Linctus ook meer geconcentreerd], enz.

* **Fermentum Cerevisiae.** [Gaat spoedig in bederf over.] *Cave:* minerale substantiën; wijngeest.

Inwendig. Bij eetlepels, *zuiver* [zeer onaangenaam] of in *Mixturen* [omgeschud; b. v. 2 Onc. met 1 Onc *Mel despum.* en 8 Onc. water, alle uur 2 eetlepels: tegen Scorbutus].

Uitwendig. Tot *Cataplasmata* [b. v. met gewrevene aardappels (of knollen) en meel, warm opgelegd, op scorbutische, — met ruwe honig *ana* en roggemeel *q. s.*, op gangreneuse zweeren].

† **Ferrum carbonicum saccharatum** *Ph. Sl. A.* [Poeder.] — *Cave:* zuren; Zoutvormers; kalkwater; vele zouten; langdurig oponthoud in de lucht.

Inwendig. Gr. 4—10 meermalen daags; in poedervorm.

† **Ferrum hydrocyanicum** *s. Borussicum. Yzercyanuurcyanide.* [Zonder smaak.] *Cave:* zuren; Zoutvormers; bases; zouten; metallisch IJzer en Tin.

Inwendig. Gr. 1—3, langzamerhand tot 6, 2—4 maal

daags; of Gr. 6—10 (—20 en meer) gedurende eene Apyrexie. In *Poeder*, *Pillen*.

Uitwendig. In *Zalven* [1 of meer op 8], enz.

† **Ferrum muriaticum oxydatum** *s. rubrum. IJzerchloride.* [Vervloeit.] — *Sol.* 1½, ook in wijngeest en aether ligt oplosbaar. *Cave:* wijn-, zwavelwaterstof-, looizuur; reine, koolzure, blaauwzure, barnsteenzure, phosphorzure, zwavelwaterstofzure loogzouten [zwavellevers]; salpeterzuur Zilver en Kwikzilveroxydule, azijnzuur Lood; Borax; Zeepen. — En

† **Ferrum muriaticum oxydulatum** *s. viride. IJzerchlorure.* [Vervloeit.] — *Sol.* 1. Ook in wijngeest oplosbaar. — *Cave:* als bij het vorige; daarenboven Chlor; *Aurum muriat.*

Inwendig. Gr. 2—5 (en meer) eenige malen daags, slechts in *Oplossingen* [waterige en geestige, b. v. Dr. ½ in *Aq. cinnamom. vinos.* Unc. ½, 16—40 druppen. Of in een slijmig vocht bij het begin der *Gastromalacie* van kinderen].

(Vergel. *Liquor* en *Tinctura Ferri mur. oxydati* en *oxydul.*)

Ferrum oxydatum fuscum. *Ferrum carbonicum. Crocus Martis aperitivus.* ['t Is IJzeroxydehydraat met een weinig koolzuur IJzeroxydule. — Een zeer fijn poeder.] — *Cave:* zuren; Zoutvormers.

Inwendig. Gr. 5—20 [bij Carcinoma; bij zenuwziekten nog meer], 3—4 maal daags, in *Poedervorm*.

Uitwendig. Als *Strooipoeder* of *Pap* [met water *q. s.*].

** **Ferrum oxydatum hydricum** *Ph. Sax.* *IJzeroxydehydraat* (zuiver). [Volgens BUNSEN's voorschrift bereid en in *Papvorm* bewaard.]

Inwendig [bij Drachm. of Onc. (10—20 deelen verzadigen 1 deel arsenigzuur), in eene matige hoeveelheid zeer warm water door omschudden gesuspendeerd] en *uitwendig* als *antidotum* bij vergiftigingen door *Arsenigzuur*.

† **Ferrum oxydatum rubrum.** *Crocus Martis adstringens. Rood* (chemisch zuiver) *IJzeroxyde.* [Zeer fijn poeder.] — *Cave:* zuren; Zoutvormers.

Inwendig. Even als *Ferrum oxydatum fuscum*.

Ferrum oxydulatum nigrum. *Aethiops martialis.* [Zeer fijn poeder.] *Cave:* zuren; Zoutvormers.

Inwendig. Gr. 2—10 eenige malen daags, in *Poedervormen.*

Ferrum pulveratum. *Limatura Martis praeparata. Alcohol Martis.* [Zeer fijn poeder.] — *Cave:* zuren; Zoutvormers; Koper-, Zink-, Loodzouten; (Zwavel).

Inwendig. Gr. 2—6 eenige malen daags. [Dikwijls met Absorbentia, die echter de werking vertragen!] In *Poedervorm* [*Electuaria* wat stijf te houden]; tot *IJzerwijnen* [verg. *Vinum ferrugin.*].

Ferrum sulphuricum crystallisatum. *Vitriolum Martis.* [Groene krijstallen, in de lucht tot een geel poeder overgaande. Uitwendig mag dikwijls *Ferrum sulph. venale* de plaats vervangen.] *Sol.* 1½; kokend $\frac{3}{16}$. — *Cave:* even als bij *Ferrum muriat. oxydulatum.*

Inwendig. Gr. 1—4 [bij *Helminthiasis*, met inachtneming des ouderdoms, in dubbele hoeveelheid] eenige malen daags; in *Poedervormen* [*Electuaria* niet gaarne], *vloeibare vorm.* — Als surrogaat van ijzerhoudende mineraalwateren een poeder uit *Ferr. sulph. cryst.* Gr. 2½, suiker Scr. 1, en een tweede uit *Natr. carb. acidul.* Gr. 2½, suiker Dr. 1, ieder in een paar eetlepels water op te lossen, de beide oplossingen vermengd, gedurende het opbruischen spoedig op te drinken.

Uitwendig. Tot *Injecties* [voor de *Urethra* Gr. 2—5 op Unc. 1. — Voor de *Vagina* Gr. 5—20 op Unc. 1. — Bij polypen der neus nog sterker.], *Collyria* [tot Fomentaties Gr. 5—15 op Unc. 4; tot Drupwaters Gr. 1—4 op Unc. ½], *Oogpoeders* [Gr. 5—15 op Dr. 2], *Baden* [Unc. 1—2], enz.

Flores Arnicae. [HB: Extractifstof, scherp hars, aetherische olie en looizuur.] — *Cave:* IJzeroxydezouten; *Argentum nitr.*, *Aur. muriat.*, *Plumb. acet.*

Inwendig. Gr. 5—15 meermalen daags. In (*Poeder*), *Boli*, *Electuaria*; gewoonlijk in *Infusie* [Dr. 1—4 (—Unc. 1) op Unc. 6, alle 2 uur 1 eetlepel. (In het begin liefst weinig om de uitwerking gade te slaan.) Ook wel tot een theeaftreksel in *Species*, echter in enkelvoudige giften verdeeld; 's morgens en 's avonds Dr. ½—1 met half zoo veel *Rad. Glycyrrh.* of dubbel zoo veel *Spec. ad Inf. pect.*, op een paar kopjes.] of in *Ebullitie.*

Uitwendig. Geïnfundeerd tot *Clysmata* [Dr. 2], *Fomentaties* voor het oog [Dr. 2 op Unc. 4], enz.

Flores Aurantii *s. Naphae.* [HB: aether. olie.] — *Cave:* IJzeroxydezouten.

Inwendig. In *Infusie* [als thee, Dr. 1—2 op 2 kopjes].

† **Flores Calendulae.** [HB: bittere Extractifstof, *Calenduline* (het plantenlijm gelijk), Kali-, Kalkzouten.] *Cave:* gevoelige Metaalzouten; in den vloeibaren vorm ook looizuren, IJzeroxydezouten.

Inwendig. Scr. 1—2, eenige malen daags; in *Poedervormen*, *Infusie* [vooral in een Digestif-infusie met water en wijn], *Decoct.*

Flores Chamomillae Romanae. Even als *Flor. Chamom. vulgaris*, maar in eenigzints geringere doses.

Flores Chamomillae vulgaris. [HB: aether. olie en bittere Extractifstof.]

Inwendig. Scr. 1— Dr. 1 meermalen daags. In *Poedervormen* [zelden]; *Infusie* [als vehiculum van andere middelen meest slechts Dr. 3—4, maar ook Unc. 1, op Unc. 6, alle 2 uren 1 lepel. — Gewoonlijk alleen als thee, Dr. 2—4 op 2—3 kopjes].

Uitwendig. Geïnfundeerd tot *Gargarismata* [Unc. ½ op Unc. 6, met wat wijn, azijn of iets dergelijks], *Clysmata* [Unc. ½—1], *Baden* [L. 1—2], *Fomentaties* en *Verbandwateren* [meest 1 op 6]; enz.

Flores Granati. *Balaustia.* [HB: looizuur en bittere Extractifstof.]

Tot *Gargarismata* [Unc. ½—1 met Unc. 12 op Unc. 8 gekookt, met bijvoeging van roode wijn, tincturen of iets dergelijks (Als *Species* met *Flor. Malv. arbor.*)].

Flores Malvae arboreae [HB: slijm en kleurende Extractifstof.] en **F. M. vulgaris** [HB: slijm.].

Inwendig. In *Decoct* [Dr. 2—6 met Unc. 9 op Unc. 6, bij eetlepels of halve kopjes] of ook *Ebullitie.*

Uitwendig meest in geconcentreerd afkooksel [Unc. 1—1½ met Unc. 9 op Unc. 6].

Flores Millefolii. [HB: aether. olie, bittere Extractifstof, looizuur.]

Inwendig. Unc. ½—1 'sdaags, in *Infusie* [als thee Dr. 2—4 op 2—3 kopjes] of ligt *Decoct.*

Uitwendig. Tot *Baden* [L. 2, doch zelden alleen], enz.

Flores (*Papaveris*) **Rhoeados.** [HB: roode extract. kleurstof en (?) *Morphium.*]

Inwendig. Als *Thee-infusie* [Dr. 2—3 op een gelijk getal kopjes].

Flores Sambuci. [HB: aether. olie.]

Inwendig. In *Infusie.* [Als vehiculum van andere geneesmiddelen Dr. 4—6 op Unc. 6. Als hoofdmiddel heet, Dr. 2—6 op 2—3 kopjes, voor het naar bed gaan (of ook wel de dubbele hoeveelheid 's daags als warme drank); met wat rum, citroensap, of ½—1 Dr. *Vinum stibiatum*, ½ Onc. *Liq. Ammon. acet.*, 1 Onc. *Rob Sambuci* of dergl.]

Uitwendig. Tot *Collutoria* en *Gargarismata* [liefst met melk geïnfundeerd: » *Vliermelk*"], *Baden* [L. 1—3] enz.

Flores Tanaceti. [HB: aether. olie, bittere Extractifstof, looizuur.]

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen 's daags. In *Poeder*, *Electuaria*, *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 3—6 'sdaags].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [even als *Sem. Cinae*], enz.

Folia Aurantii. [HB: aether. olie en bittere Extractifstof.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1 eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Electuaria*, *Infusie* [Unc. 1—1½ op Unc. 6—12 's daags. Als Thee Dr. 2—4 op 2—3 kopjes].

* **Folia Bucco** *s. Buccae s. Buchu s. Diosmae crenatae.* [HB: aether. olie.]

Inwendig. Meestal in *Infusie* [Unc. ½ op Unc. 12, alle 2 uur ½ kopje: bij stricturen van de *Urethra* —, Unc. ½ op Unc. 4, alle uur 1 lepel, tegen de *Cholera* aangeprezen. — Zeer gepast ook eene Infusie met wijn].

Folia Farfarae. [HB: slijm, looizuur, bittere Extractifstof (weinig), zouten.]

Inwendig. In *Infusie* of ligt *Decoct* [Unc. 1—2 met L. 2 op L. ½ 's daags, bij kopjes; als thee in mindere hoeveelheid], of ook het *uitgeperste sap* [in Mei; eenige Onc. 's daags].

Folia Hyoscyami. [HB: *Hyoscyamine* (Alka-

loïd).] *Cave:* looizuren; Loogzouten; *Aurum muriat.*, *Argent. nitr.*, Kwikzilverzouten.

Inwendig. Gr. 1—4 en allengskens meer (in hevige zenuwziekten zelfs dadelijk Gr. 5—8), meermalen 's daags; in *Poeder*, *Pillen*, zelden in *Infusie.*

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. ½ met melk geïnfundeerd], *Oogwaters* [Tot Fomentaties Dr. 2—4 tot Unc. 4 geïnfundeerd. Tot *Drupwaters* Scr. 1—Dr. 1 op Unc. ½. Ter *onderzoeking van het oog* Dr. ½ op Unc ½, eenige druppen laauw te laten invloeijen, of ook wel een hiermede bevochtigd lapje gedurende 1 uur er over te leggen; na 1 uur of reeds vroeger wordt de pupil gedilateerd.], *Baden* [Unc. 2—4], *Cataplasmata* [even als *Hb. Conii macul.*], enz.

Folia Malvae. [HB: slijm.]

In- en *uitwendig.* In *Decocten* [welke 3 maal meer geconcentreerd moeten worden als die van *Rad. Alth.*], enz.

Folia Nicotianae. *Herba Tabaci.* [HB: Nicotine (een olieachtig Alkaloïd) en Tabakscampher (Nicotianine).] — *Cave: Aurum muriat.*, Sublimaat, azijnzuur Lood, IJzerchloride, zwavelzuur IJzeroxydule, zwavelzuur Zink; Emetine.

Inwendig. (††) Zelden in *Poedervormen*, ½—2 Gr. *p. dosi*; liever echter in *Infusie.*

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Scr. ½—1; alleen in meer dringende gevallen Dr. ½—Scr. 2 (ten hoogsten!); geïnfundeerd, of als men het spoedig hebben wil, geëbullieerd; gewoonlijk met weinig water; doch daar, waar het meer buikopenend werken zal, met 2—4 koppen, of ook nog wel met eenige (in huis te maken) bijvoeging van olie, zout of dergl. — *Clysmata van Tabaksrook* (van gewone tabak).], *Collyria* [tot *Drupwaters* Scr. 1—2 tot Unc. ½ geïnfundeerd], *Fomentaties* [b. v. op de streek der maag te leggen, Dr. 2 op Unc. 8], *Wasschingen* [Unc. ½—2 op Unc. 8—12], enz. Als *stypticum* eene geconcentreerde ebullitie [in geval van nood ook gekaauwde tabak] of [des noods] het (doorgezijgde) vocht uit de (duitsche) pijpen.

† **Folia Rhododendri chrysanthi.** [HB: bittere Extractifstof en looizuur.]

Inwendig. Gr. 5—10 (later tot Gr. 20 en meer), 2—4

maal 's daags ; in *Poeder*, *Boli*, *Infusie* of *Ebullitie* [Dr. 1—2 en meer 's daags].

Folia Sennae. [HB : eene drastische bittere Extractifstof (*Kathartine*) en aeth. olie. De kolijkpijnen zal men het best voorkomen, als men de *Senna* gedurende 24 uur met Wijngeest macereert of digereert, dan afwascht en weder droogt; men moet dan echter $1\frac{1}{2}$—2 maal zoo veel nemen. (*St. Germain-Thee.*)] — *Cave :* looizuren, reine en koolzure Alkaliën ; Kalkwater, IJzerzouten.

Inwendig. Als prikkelend middel Gr. 5—10 eenige malen 's daags ; — als zacht buikopenend middel, gedurende eenigen tijd te gebruiken, Gr. 10—20, 1—2 maal 's daags ; — als matig afvoerend middel Dr. $\frac{1}{2}$—1 (of de Infusie van Dr. 2—4) in eens of in een paar gedeelten spoedig na elkander [voorzigtigheidshalve nog iets meer in voorraad te hebben]. In *Poeder* [hoewel zij in substantie eerder dan in Infusie buikpijn veroorzaakt. Vooral echter aldus bij armen.], *Boli* of *Pillen*, *Electuaria* [offic.]; bijzonder gaarne in *Infusie* [vooral gaarne de grootere, eigenlijk purgerende giften. Officineel hier en daar: *Infus. Sennae comp.* ; meest niet in voorraad. Dr. 2—4 op Unc. 4, de helft of alles in eenmaal ; daarbij nog dikwijls zouten, Manna. Ter voorkoming van pijnen in den buik kan men iets specerijachtigs mede infunderen, dat tevens tot corrigens voor den smaak dient ; daarenboven dient tot dit doel *Elaeos. Citri*, *Syr. Flor. Aurant.* Waar men spaarzaam zijn moet, mag de zieke zich de infusie zelve gereed maken, wat bitterzout of dergel. daarin oplossen, tot corrigens voor den smaak (onder anderen) koffij mede laten infunderen, of de infusie met pruimennat nemen. — Bij habituele verstopping 's avonds Dr. $\frac{1}{2}$ (of meer) met koud water overgieten, 's nachts bedekt laten staan, met de Colatuur de morgen-koffij bereiden.], (*Ebullitie*).

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Unc. $\frac{1}{2}$ (en meer) geïnfundeerd; met bijvoeging van zouten, olie, Oxymel enz.].

Folia (*Rhoïs*) **Toxicodendri.** [HB : eene scherp-vergiftige substantie en looizuur.]

Inwendig. (*Pulvis ad Grana sex !*) in het begin $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$; allengskens tot Scr. 1, 2—3 's daags. In *Poeder*, *Pillen*.

Folia Uvae Ursi. [HB: looizuur, galnotenzuur en Extractifstof.]

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen 's daags; in *Poedervorm*, *Decoct* [dagelijks Unc. ½—1, met Unc. 9 op Unc. 6, bij halve kopjes].

† **Formicae**. *Mieren*. [Alleen levendig, des zomers, te gebruiken. — HB: *Acidum formicum*, aether. en vette olie.]

Uitwendig [fijn gestoten en geïnfundeerd]. Tot *Baden* [3—4 koppen; tot *plaatselijke Dampbaden* ½—1½ koppen], *Fomentaties*, enz.

Fructus Capsici annui. *Piper Hispanicum*. [HB: zeer scherp half-hars (Capsicine).]

Zelden *inwendig*, in *Infusie* of *Ebullitie* [Scr. 1—Dr. 1 's daags. Daarvoor meer de Tinctuur]. Voor poedervormen het volgende praeparaat.

Uitwendig. Geïnfundeerd tot *Gargarismata* [1 op 48—12] enz.

** **Fructus Capsici annui praeparatus.** [*Fr. Caps. ann.* 5, *Gm. Mimos.* 1. — Fijn poeder.]

Inwendig. Gr. 2—6 eenige malen 's daags; niet gaarne, wegens de scherpte, in *Poeder*; beter in *Pillen*, *Trochisci*.

* **Fuligo splendens.** Alleen met organische stoffen te verbinden.

Zelden *inwendig*, Scr. ½—Dr. ½ (en meer), eenige malen 's daags, in *Poeder*, *Poedervormen*, *Decoct*.

Uitwendig. Tot *Tandpoeders* [Dr. 1—2 op Unc. 1], *Oogpoeders* [met suiker of zuiver], *Oog-* en andere *zalven* [1 met 2 vet]; ook als *Decoct* op verschillende organen.

** **Fumigationes nitricae Smithianae.** *Salpeterzure berookingen*. Men neemt 1 Onc. Salpeter en 2 Dr. ruuw zwavelzuur, beide afgezonderd. Bij het gebruik giet men [in een kopje of glas] het zwavelzuur bij druppen op de Salpeter. [Men gebruike hierbij geene verhoogde temperatuur!]

** **Fumigationes oxymuriaticae** *s. Guyton-Morveauianae s. Chlori*. Onder deze benamingen verkrijgt men de stoffen [keukenzout Unc. 3, *Margan.* Unc.

1, ruuw geconcentreerd zwavelzuur en *Aq. comm.* ana Unc. 2] voor de bekende berookingen, reeds vermengd van den Apotheker. [Het volgende zou nog doelmatiger zijn: het keukenzout slechts met de gepoederde bruinsteen, het zwavelzuur met het water vermengen, het mengsel bij gedeelten op een aarden of porceleinen bord voorzigtig gieten, en in geval van nood de ontwikkeling van gas door omroeren bevorderen.]

Men moet bij de berookingen alle metalen, alle met plantaardige of dierlijke kleurstoffen gekleurde dingen (overtreksels van meubelen, tapijten, gordijnen), bij eene sterke berooking zelfs ook dierlijke stoffen (wollen, zijden), uit het vertrek verwijderen.

Diegene, welke de ontwikkeling van het Chlorgas bewerkt, hoede zich zelve eenigermate voor de dampen, door een slok brandewijn in den mond of eene met wijngeest bevochtigde spons voor mond en neus te houden.

* Furfur Tritici.

Uitwendig. Tot *warme Omslagen* [deels droog, deels met heet water of azijn tot eene dikke pap gekookt], *Baden* [eenige ponden, afgekookt], enz.

Galbanum depuratum. [Poeder.] Vergl. *Gummiresinae.*

Inwendig. Gr. 5—20 (—30) eenige malen 's daags.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. ½—1], enz.

Gallae. [HB: Eikenlooizuur en Galnotenzuur.]

Inwendig. [Zelden; ten minste gaarne met een, de verteering bevorderend, bijvoegsel.] Scr. ½—1 meermalen 's daags; in *Poeder* [onaangenaam], *Poedervormen;* meest in *Infusie* of *Decoct* [Unc. ½—1 met Unc. 9 op Unc. 6, bij eetlepels; bij *Vergiftigingen* mag men het echter niet zoo lang koken laten; alsdan Unc. ½—1 met L. 2, gedurende 5 minuten gekookt, bij halve kopjes].

Uitwendig. Gepoederd tot *Zalven* [b. v. 1 op 8—4 vet: tegen torpide *Varices haemorrhoidales* en andere *Varices;* 1 op 3 vet: tegen breuken van kleine kinderen], *Strooipoeders;* geëxtraheerd [gewoonlijk afgekookt, Unc. 1 met Unc. 9 op Unc. 6, dikwijls nog met eenige geestige bijvoeging] tot *Injecties* [voor de *Urethra* geïnfundeerd], enz.

* * **Gelatina Salep.** [1 met 96 op 56 gekookt enz.] Eenige Onc. 's daags.

Glandes Quercus * tostae. Grof poeder.] Als *Eikelkoffij* [voor een achtjarig kind ½—1 eetlepel, 's morgens en 's namiddags, nog met de helft of het vierde deel koffij, als koffij gekookt, met melk en suiker].

† **Globuli Tartari ferruginosi** *s. martiati. Globuli martiales s. ferrati.* [Zij worden in de lucht vochtig.] *Cave:* looizuren.

Tot *Baden* [Unc. 1—4 met 2 pint water gekookt, en dan met het (koele, later koude) Bad vermengd].

† **Graphites.** *Plumbago. Carbo mineralis.* [De Engelsche geeft men den voorkeur.] En

† **Graphites depuratus.**

Inwendig. Gr. 15—30, 2—3 maal 's daags, ook wel meer dikwijls de kleinere giften; in *Poedervorm.*

Gummi Mimosae *s. Arabicum. Sol.* omtrent 3 [het vermengt zich echter reeds met water 1 en nog minder tot een gelijkvormig *Mucilago.* De oplossingen moeten daar, waar de meeste zuiverheid vereischt wordt, zoo als b. v. bij de applicatie op het oog of op de *Urethra* —, gecoleerd worden, of men moet wat *Gm. Mim. electum* of het (reeds gecoleerde) *Mucilago Gm. Mim.* voorschrijven]. — *Cave:* zie pag. 7, *sub* 16.

Inwendig. Dr. ½—1 meermalen 's daags. Niet gaarne in *Poedervorm*, liever in *Oplossingen*, *Mixturen* [gewoonlijk slechts 1 op 8—6 water].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [1 op 3], *Collyria* [gewoonlijk geschikter het (reeds gecoleerde) *Mucilago*], enz.

Gummi Tragacanthae. *Tragacantha.* [HB: Plantenslijm, met stijfsel, plantenlijm en eiwit.] — *Cave:* zie pag. 7, sub 17.

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen 's daags; in *Mixturen* [1 op 48 water geeft een slijm, welks consistentie aan die van het vermelde *Mucil. Gm. Mimos.* gelijk is. Als hoofdmiddel dus (trouwens zelden) 1 op 96 of meer deelen].

Gummiresinae. *Gomharsen, Slijmharsen.* Hiertoe behooren [*Opium* en *Lactucarium* opzettelijk uit-

gezonderd]: *Ammoniacum*, *Asa foetida*, *Euphorbium*, *Galbanum*, *Gutti*, *Myrrha*, *Olibanum*, *Sagapenum*, *Scammonium*. Gezamelijk natuurlijke vermengingen van hars en vlugge olie met *Gummi*. Daarenboven bevatten eenige eene scherpe of giftige stof [b. v. *Euphorb.*, *Gutti*, *Scammon.*], zouten van appelzuur en andere plantaardige zuren met kalk [zoo b. v. *Euphorb.*], Extractifstoffen, enz.

Zij zijn noch in water, noch in wijngeest, aether, aetherische Spiritus geheel oplosbaar, wel echter in verdunde oplossingen van bijtende loogzouten. *Zwakke* wijngeest, wijn (sterk bier ook reeds) lossen dezelve *bijna* geheel op. Ook zuren [b. v. azijn. — *Cave:* geconcentreerde Mineraalzuren.], *Liq. Ammon. acet.* en *Liq. Kali acet.* lossen dezelve iets beter op, dan water. Dikwijls bezigt men vooral de azijn, om de Gomharsen, bijzonder de 4 *Gummata ferulacea* (*Ammoniac.*, *Asa foet.*, *Galban.* en *Sagapen.*) in verschillende vormen te brengen, terwijl men dezelve, door er meer of minder azijn bij te doen, nu eens bijna geheel vloeibaar, dan eens tot eene zekere graad van weekheid (en dus tot *Linimenta*, *Cataplasmata*, *Unguenta*, *Emplastra*) maken kan.

De onvolkomene en deswege troebele, melkachtige oplossingen moeten omgeschud worden. — De Gomharsen, *Myrrhe* uitgezonderd, laten zich gezamelijk smelten, *Oliban.*, *Euphorb.* en *Gutti* slechts onvolkomen. — *Cave:* zie pag. 5, *sub* 7.

Zij worden in het algemeen (niet alle afzonderlijk) in de volgende vormen gebruikt:

1. Tot *Poeder* laten de meeste zich slechts zeer moeijelijk brengen, en het poeder pakt zich gaarne, vooral in de warmte, weder zamen. Het is altijd onaangenaam in te nemen. Deswege schrijft men de *Gummata ferulacea* nooit, de overige slechts zelden in dezen vorm, in- of uitwendig, voor, en dan niet *zuiver* [vergl. pag. 14, de tabel en Aanm.], onttrekt dezelve ook aan zonne- en andere warmte.

2. In *Trochisci* (die dan niet gedroogd moeten worden) bezigt men slechts alleen gaarne de *Myrrhe*.

3. Tot *Pillen* of *Boli* — de meest verkiesbare vorm — kunnen de Gomharsen reeds met een weinig slijm, wijngeest, enz. gevormd worden; het is echter meest raadzamer

er nog wat zeep of poeder en extract bij te doen. — Als men dezelve met andere veel zwaardere middelen tot pillen vervaardigt, behoeft men ze bij de constitutie der massa niet mede te rekenen.

4. In *Electuaria* geef men ze [deels wegens den walgelijken smaak, deels, vooral de meer hevig werkende, wegens de onbepaaldheid der dosis] niet gaarne. [De *Gmm. ferulacea* moet men tot dit oogmerk met plantenslijm of eijerdooijer subigeren of ten minste met eene gelijke hoeveelheid water tot eene dunne pap laten maken; de overige kan men gepoederd bij de *Electuaria* doen.]

5. In *Pleisters.* De *Gummata ferulacea* hebben gesmolten de consistentie van *Emplastra*, die trouwens eenigzints stijf is; men maakt ze echter niet gaarne alleen door smelting tot eene pleistermassa; men neemt veel liever een vloeibaar weekmakend middel te baat; ook voegt men, bijaldien zij niet hoofdzakelijk of uitsluitend den grondvorm van de te bereiden pleistermassa moeten daarstellen, dezelve liefst dan eerst (door terpentijn, onder eene zachte verwarming week gemaakt) bij de pleistermassa, als deze half koud geworden is. — Bij de meer broze Gomharsen, *Euphorbium* en *Olibanum*, moet men, als men ze tot *Emplastra* smelten wil, nog iets weeks of vloeibaars [de meest passende quantiteit, zie pag. 17] bijvoegen; gewoonlijk neemt men ze echter in eene ondergeschikte quantiteit [de verhouding, pag. 17, R. 6 v. o., niet te boven gaande] in eene pleistermassa op, en 't doelmatigste is als men ze dan gepoederd bij de reeds half koud gewordene massa voegt. *Myrrhe* wordt alleen op deze laatste wijze opgenomen.

6. In *Zalven*, zelden; vooral niet gaarne in inwrijvingszalven. De meer broze Gomharsen verbindt men gepoederd met ten minsten 2 deelen van eene zalf-grondvorm van normale consistentie. De *Gmm. ferulacea* kan men eene zalfgelijkende consistentie geven door subigeren met eijerdooijer, of door vermengen met azijn of terpentijn in matige warmte.

7. In *Cataplasmata:* slechts *Ammoniac.* of *Galban. depurat.* [met azijn onder matige warmte week gemaakt].

8. *In den vloeibaren vorm*, of in eene der boven opgegeven menstrua opgelost of met waterige vloeistoffen geëmulgeerd [niet zonder bijvoeging van een emulgens, bijaldien de Emulsie op eens verbruikt worden zal]. Van de Gomharsen

bedient men zich echter, vooral inwendig, slechts zelden in den vloeibaren toestand [deels wegens den walgelijken smaak, deels wegens de hevige werking], liever nog uitwendig, tot *Clysmata*, *Injecties* enz. Tot *Linimenten*, zijn zij, hoewel men ze daartoe door weekmaking met azijn gemakkelijk bereiden kan, niet bijzonder geschikt.

9. Tot *Berookingen*, waartoe men ze in Speciesvorm uit de Apotheek halen laat.

Gutti. *Gummi Guttae.* Vergl. *Gummi resinae.*

Inwendig. (*ad Grana quatuor!*) als *stimulans* Gr. $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$ alle 3—2 uur; als zacht *purgans* Gr. 2—3 eenige malen 's daags; als *drasticum* (slechts tegen den lintworm of bij zielsziekten) Scr. $\frac{1}{2}$—1 in eens of in eenige gedeelten spoedig na elkander.

Helminthochorton. [HB: Gelatina (?), Jodmetalen en zeezouten.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1, meermalen 's daags; in *Poeder*, *Electuaria*, *Infusie* [met water of wijn], *Decoct* [Unc. 1 met Unc. 10 *ad Colat.* Unc. 8, alle 2 uur 2 eetlepels of $\frac{1}{2}$ kopje. (Niet sterker geconcentreerd!)], *Gelatina* [vergl. p. 20. — Men voegt er gaarne een andere geleigevende stof, vooral de vischlijm, bij].

Herbae, *Kruiden.* — Hier slechts eenige opmerkingen over de *aromatische kruiden*, vooral die uit de natuurlijke familie der *Labiatae* [*Hb. Basil.*, *Chamaedryos*, *Heder. terr.*, *Hyssopi*, *Majoran.*, *Marrub.*, *Menth. crisp.* en *pip.*, *Origani cret.* en *vulg.*, *Puleg.*, *Rorismar.*, *Salviae*, *Saturej.*, *Scordii*, *Serpylli*, *Thymi*; — benevens *Flor. Lavandul.*], gedeeltelijk echter ook *Flor. Chamom. vulg.* en *Roman.*, *Sambuci*, *Tiliae* enz. betreffende.

Men geeft deze middelen zelden in Poedervorm, vooral bijna nooit in acute ziekten; veel liever in eene warme waterige Infusie, ook wel met wijn, of — vooral bij uitwendig gebruik — met wijngeest. — Kleinere en meer geconcentreerde Infusies bezigt men inwendig slechts als vehiculum voor andere geneesmiddelen: Unc. $\frac{1}{2}$—1 op Unc. 6—8, bij eetlepels. Wil men daarentegen de werking van deze middelen alleen hebben, dan schrijft men ze meest als theeinfusie voor: Dr. 2 op 2

kopjes. — Decocten passen niet; waar het er op aankomt [zoo als b. v. dikwijls bij *Hb. Marrub.*, *Heder. terrestr.*] om behalve de aether. olie ook de extractive stoffen in rijkelijke massa uit te trekken, verkieze men de Digestif-infusie.

Tot Baden neemt men gewoonlijk verscheidene van deze kruiden te gelijk, en voor een Bad *in het geheel* L. 2—3 (en meer; — van *Fl. Chamom.* meest minder). Dikwijls zijn echter de geestige oplossingen der aether. oliën (Badspiritus) beterkoop, uitgezonderd voor hen, die de kruiden zelve verzamelen kunnen.

Arme lieden kunnen 's zomers *Hb. Serpylli*, *Orig. vulg.*, inlandsche *Mentha* soorten [bij welke eene verwisseling van soorten hier geen nadeel doen kan], zoo mede de vaak te gelijk voorgeschreven wortels van *Calamus* en *Angelica*, zelve inzamelen, als de geneesheer zooveel kennis van de Botanie heeft, om hen de noodige aanwijzing te geven, of zij kunnen *Hb. Thymi*, *Majoran.*, *Rorismar.*, *Saturej.*, *Basil.*, *Meliss.*, *Hyssop.*, *Salv.*, *Flor. Lavand.*, van de tuiniers verkrijgen.

Herba Abrotani. [HB: aether. olie, bitterstof en looizuur.] *Cave:* vooral Metaalzouten.

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags, in *Poeder*, *Poedervormen*, *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6—8 's daags; ook in Infusie met wijn].

Herba Absinthii. [HB: aether. olie, bittere Extractifstof, weinig looizuur, ook Potasch- en Sodazouten.] *Cave:* vooral Zoutvormers, Metaalzouten.

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags. In *Poeder* [zelden]; meest in *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6—8, ook wel met wijn of bier geïnfundeerd. De digestif-infusie trekt het volkomenst uit.], maar ook in *Decoct* [als men meer het bittere hebben wil; Unc. 1 met Unc. 12 op Unc. 8, alle 2 uur 1—2 eetlepels].

Uitwendig. In *Infusie* tot *Clysmata* [even als *Sem. Cinae*], *Baden* [L. 3 of meer; wegens den prijs niet uit de Apotheek], enz.

Herba Aconiti. [HB: een scherp vlug principium, een Alkaloïd (*Anconitine*) en een weinig looizuur.] *Cave:* [met eenige uitzondering.]: looizuren; Zoutvormers; Metaalzouten.

Inwendig. Gr. 1—3 (en allengskens meer, tot dat de werking of verschijnselen der Narcosis zich voordoen), eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Pillen* [zie *Extr. Aconit.*]. (Meer geeft men de Extracta en Tincturen.)

Herba Althaeae *s. Bismalvae.*

In *Infusie* of *Decoct* [is veel minder slijmig als de wortel; men kan de extracten bijna 3 maal zoo geconcentreerd maken].

Herba Arnicae. [HB (en *Cave*) even als bij *Flor. Arn.*]

In- en *uitwendig* even als *Flores Arnicae*, maar in eenigzins grootere giften.

Herba Belladonnae. [HB: *Atropine* (Alkaloïd).] *Cave* [met eenige uitzonderingen]: looizuren; Jod; Alkaliën; zoutzuur Goud, Sublimaat, salpeterzuur Kwikzilver en Zilver, azijnzuur Lood; dierlijke kool; kookhitte.

Inwendig. (*Pulvis ad Grana quatuor!*) Gr. 1—3 en allengskens meer, 1—2 maal 's daags. In *Poeder*, *Pillen*, *Infusie* [met water of wijn; Scr. 1—2 op Unc. 3, eenige malen 's daags 1 eetlepel].

Uitwendig. Geïnfundeerd of [slechts zeer kort] geëbullieerd tot *Clysmata* [Gr. 8—16], *Collyria* [Ter verwijding der pupil bij het onderzoek van het oog of (2 uur te voren laauwwarm in te druppen) bij de operatie van de *Cataract* Gr. 5—20 *ad Colaturam* Unc. ½ geïnfundeerd. — Tot *Fomentaties van het Oog* Dr. ½—1½ op Unc. 4.], *Fomentaties* [Scr. 1—Dr. 1 op Unc. 1], enz.

† **Herba Calendulae.** [HB en *Cave* even als bij *Flores Calend.*]

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Pillen*, *Decoct.*

Herba Cardui benedicti. [HB: bittere Extractifstof, Potasch- en Kalkzouten.] *Cave:* Zoutvormers; Aluin, salpeterzuur Zilver en Kwikzilver, Sublimaat, zoutzuur Goud, Loodazijn; in den vloeibaren vorm ook IJzeroxydzouten.

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags; in *Poeder* en *Poedervormen*; in *Infusie* en *Decoct* [zeer walgelijk; daarom gewoonlijk slechts als *adjuvans* van braakmiddelen, Unc. ½ met 2—3 kopjes water geïnfundeerd of ligt afgekookt].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Unc. ½—1 geïnfundeerd of ligt afgekookt].

Herba Centaurii minoris. [HB: bittere Extractifstof en zouten.] *Cave:* even als bij *Hb. Card. bened.*

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen 's daags; in *Poeder* [zelden], *Infusie* [Unc. ½—1 met *Cardamom. min.* Scr. 1 (of met wijn of bier geïnfundeerd), op Unc. 8, 2—4 maal 's daags ½ wijnglas] of ligt afkooksel [in dezelfde verhouding]. Het *uitgeperste sap* [Junij, Julij, Unc. ½—2 's daags].

Herba Chelidonii majoris. [HB: *Chelerythrine* (Alkaloïde), *Chelidonine* (Subalkaloïde), scherp hars, bittere Extractifstof en looizuur.]

Het *uitgeperste sap* [April tot Junij; Dr. ½—1 (allengskens meer), 2 maal 's daags].

Herba Chenopodii ambrosiaci *s. Botryos Mexicanae.* [HB: aether. olie en (?) salpeter.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1, 2—3 maal 's daags; in *Poeder*, *Electuaria* [b. v. met 4 *Syr. Flor. Aurant.*, 1—2 theelepeltjes], *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6 's daags. — Als thee Dr. 2—3 op 2—3 kopjes].

Herba Cochleariae. [HB: scherpe aether. olie.] *Slechts versch* [uit tuinen, waar dit kruid voorkomt] *in het voorjaar te gebruiken.* Om het langer te bewaren eene *Conserve*, 1 met 3 suiker, Unc. 4—8 's daags (dat nog al duur is).

Inwendig. Geïnfundeerd [een paar Onc. 's daags; met water, wijn, wei; warm of koud]. Het *uitgeperste sap* [1—3 Onc. 's daags].

Herba Conii maculati *s. Cicutae.* [HB: *Coniïne* (een aan olie gelijkend, zeer vergiftig Alkaloïd), Extractifstof, ook Potasch-, Kalk- en Magnesiazouten.] *Cave* [met eenige uitzonderingen]: geconcentreerde mineraalzuren; looizuren; Zoutvormers; Alkaliën; gevoelige Metaalzouten.

Inwendig. Gr. 3—5, 2—3 maal 's daags, allengskens op te klimmen. In *Poeder*, *Pillen*, *Boli*, *Infusie* [Dr. 1—1½ (later meer) op Unc. 3, 3 maal 's daags 1 eetlepel].

Uitwendig. Tot *Cataplasmata* [gewoonlijk in het huis van den zieken zelve, door roeren met koud water te bereiden, of bijaldien men andere dingen koken laat, het *Conium* eerst bij het einde van het koken er bij te doen]; *geïnfundeerd* (of

ten minste ligt afgekookt) tot *Clysmata* [Scr. 1] en andere *Injecties* [b. v. voor de *Vagina* Unc. $\frac{1}{2}$—1 op L. 1], enz.

Herba Digitalis. [HB : ? een Alkaloïde (Digitaline), bittere Extractifstof, Galnotenzuur.] *Cave :* looizuren [met uitzonderingen, maar dan in den vloeibaren vorm omteschudden]; Zoutvormers; gevoelige Metaalzouten.

Inwendig. (*Pulvis ad Grana quinque!*) Gr. $\frac{1}{2}$—2 en allengskens meer, 2—4 maal 's daags. [Als *diureticum* meest spoediger herhaalde kleine giften (behalve in pillen). Bij hartziekten in zeldzame, maar groote giften, b. v. 2 maal 's daags Gr. 2—8.] In *Poeder* [In deze vorm en in Pillen, Boli: vooral bij Hydropici. Men doet er wel iets aromatisch bij, somtijds een weinig Opium, p. p.], *Pillen* en *Boli*; *Infusie* [vooral bij organische hartziekten en bij longteering Scr. 1—Dr. 1 op Unc. 6, alle 2 uur 1 eetlepel. Bij hartziekten Dr. 1—2 op Unc. 4, 2—3 maal 's daags 1 eetlepel.], *Decoct* [zeldzaam en slechts dan, als men de scherpe werking hebben wil; Dr. $\frac{1}{2}$—2 met Unc. 9 op Unc. 6, bij eetlepels].

Uitwendig. Endermatisch [Gr. 2 en meer, voorzigtig op te klimmen]; enz.

Herba Fumariae. [HB : bittere Extractifstof, fumarzure Kalk en zoutzure Potasch.] *Cave :* zuren; Zoutvormers; (Alkaliën); zoutzuur Goud; Sublimaat, salpeterzuur Zilver en Kwikzilver, Loodzouten, zwavelzure zouten.

Inwendig. In *Decoct* [Unc. $\frac{1}{2}$—1, $\frac{1}{4}$ uur lang gekookt, van de Colatuur van Unc. 8 alle 2 uur 1—2 eetlepels]; liever nog het *uitgeperste sap* [in Mei en Junij, 2—4 Unc. 's daags].

Uitwendig. Tot *Visceraal-clysmata* [het decoct van Unc. 1 en meer].

† **Herba Galeopsidis grandiflorae** (*s. ochroleucae*) **cum Floribus** (*). [HB : hars, bittere Extractifstof, looizuren; ook Potasch- en Kalkzouten.]

Inwendig. In *Infusie* of ligt *Decoct*, Unc. $\frac{1}{2}$—1 's daags.

Herba Gratiolae. [HB : een scherp, bitter weekhars, Kali, Kalk- en Sodazouten.] *Cave :* looizuren.

Inwendig. Gr. 2—4 en opklimmend meer, eenige malen 's daags; als *purgans*, ten minsten Scr. $\frac{1}{2}$—1; bij zielsziekten Dr. $\frac{1}{2}$—1. In *Poeder* [vooral tot sterke drastische wer-

(*) » *Blankenheimer Thee* " of » *Liebersche Teering-kruiden.*"

king], *Pillen* [zie *Extr. Gratiol.*], *Decoct* [Dr. 1—4 met Unc. 12 op Unc. 8, alle 2 uur 1 eetlepel; gaarne met iets aromatisch, *Spir. sulph. aeth.*, p. p.], *Infusie* met wijn [b. v. Dr. 1—4 met L. 1 Rijnwijn, 24 uren gedigereerd, alle 2 uur 2 eetlepels].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. ½—1 (voor eenen zielszieken nog meer) met Unc. 12 op Unc. 8 gekookt], enz.

Herba Hederae terrestris. [HB: bittere Extractifstof, looizuren, een aroma.]

Inwendig. In *Conserven* [1 op 3 suiker, verscheidene Onc. 's daags], *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6, bij eetlepels]. — In het voorjaar en in het begin van den zomer het uitgeperste sap [bij Onc.].

Herba Ledi palustris *s.* **Rorismarini sylvestris.** [HB: aether. olie en looizuur.]

Inwendig. In *Infusie* [Dr. 1—3 's daags].

† **Herba Marrubii** (*albi*). [HB: bitterstof, aether. olie, een weinig hars.]

Inwendig. In *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6, bij eetlepels; als Thee, Dr. 2—3 op 2 kopjes]. — Het *uitgeperste sap* [Junij tot Augustus; Unc. 1—2 's daags].

Uitwendig. Tot *Visceraal-clysmata* [Unc. ½—1].

Herba Melissae (*citratae*). [HB: aether. olie, looizuur, bitterstof.]

Inwendig. In *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6; meer echter als *Thee*, Dr. 2—4 op 2 kopjes].

Herba Menthae crispae. [HB: aether. olie en looizuur.]

Inwendig. Meest als *Thee* [Dr. 2—4 op 2 kopjes].

Uitwendig. Geïnfundeerd tot *Clysmata* [Unc. ½]; enz.

Herba Menthae piperitae. [HB: aether. olie en looizuur.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. ½ eenige malen 's daags; in *Poeder* [zelden], *Electuaria*, *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6, bij eetlepels; als *Thee* Dr. 2—3 op 2 kopjes].

Herba Millefolii. [HB: bittere Extractifstof, looizuur, aether. olie.]

Inwendig. Even als *Flores Millefol.* — Ook het *uitgeperste sap* [in Mei en Junij, 2—3 Onc. 's daags].

Uitwendig. Tot *Baden* [L. 2—3; maar zelden alleen], enz.

† **Herba Polygalae amarae** (*cum Radice*). [HB: bittere Extractifstof.]

Inwendig. Scr. 1—2, eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Electuaria*, *Infusie*, *Decoct* [Unc. 1 met Unc. 12 op 8 's daags].

Herbae Pulsatillae. [HB: Pulsatille-campher (brandend scherp) en looizuur. — Slechts versch, in het voorjaar, werkzaam; echter over het algemeen liever het Extract.] *Cave*: looizuren, Zoutvormers; gevoelige Metaalzouten.

Inwendig. Gr. 5—10 en meer, eenige malen 's daags. In *Poeder*, *Pillen*, *Infusie* [met water of wijn].

Herba Rutae. [HB: aether. olie en bittere Extractifstof.]

Inwendig. Scr. ½—1 meermalen 's daags; in *Poedervormen*; menigvuldiger in *Infusie* [met water of wijn, of half wijn; Dr. 2—4 op Unc. 6, bij eetlepels]. Nog liever de azijn (pag. 29) of in Mei en Junij het *uitgeperste sap* [Dr. 2—Unc. 1 's daags], enz.

Uitwendig. Meest in (geestige of halfgeestige, met wijn bereide) *Infusie*.

Herba (*Summitates s. Frondes s. Turiones*) **Sabinae.** [HB: aether. olie en looizuur.]

Inwendig. [Menigvuldiger echter de olie] Gr. 5—10, allengskens tot Gr. 20, 2—3 maal 's daags. In *Poedervormen* [niet dikwijls; liever het versche kruid in *Conserven*, 1 op 3 suiker, bij theelepels, meermalen 's daags]; *Infusie* ['s daags Dr. 1—4 op Unc. 3—4. — Ook wel met Mallagawijn geïnfundeerd.], *Decocto-Ebullitie*.

Uitwendig. Dikwijls geïnfundeerd [met water of wijngeest] tot *Injecties* [voor de *Vagina* Unc. ½ op Unc. 8; voor *Fistulae*, *carieuse Ulcera* veel sterker], *Baden* [bij Onc. of halve ponden]; enz., enz.

Herba Salviae. [HB: aeth. olie, bittere Extractifstof, looizuur.]

Inwendig. In *Infusie* [met water of wijn; Unc. ½ 's daags.— Als *koude thee*: 1 lepel met 2—3 kopjes water gebroeid, de

Colatuur koud voor het naar bed gaan, met eene gift *Mixt. sulph. acida*].

Uitwendig. *Geïnfundeerd* tot *Collyria* [tot Wasschingen en Fomentaties Unc. ½ op Unc. 4; somtijds met bijvoeging van een weinig wijngeest p. p.]; enz.

Herba Stramonii. [HB: een Alkaloïd.] *Cave:* looizuren; Zoutvormers; gevoelige Metaalzouten.

Inwendig. (*Pulvis ad Grana quatuor!*) Gr. ½—2, voorzigtig opklimmend, eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Pillen*, *Infusie* [met water of wijn; Scr. 1—2 op Unc. 5; alle 4—2 uur 1 theelepel en allengskens opgeklommen tot 1 eetlepel en meer].

Uitwendig. Als *rookmiddel* [met *Hb. Salviae* ana vermengd of met 2 of 1 deel Tabak]; tot *Berookingen* [Dr. ½ op gloeijende kolen]; in *Zalven* [1 met 4 vet]; *endermatisch* [Gr. 1—3].

Herba Tanaceti.

Even als *Flores Tanaceti.*

Herba Taraxaci. [HB: bitterstof, slijmsuiker, Alantstijfsel en zouten.] *Cave:* Zoutvormers, Metaalzouten.

Inwendig. In *Decoct* [Unc. 1—1½ 's daags, met L. 2—3 op L. 1½—2 gekookt, bij kopjes]. — Het *uitgeperste sap* [gewoonlijk uit kruid en wortel beide, 2—3 Unc.; het krachtigst in het begin van de lente, maar ook nog gedurende den zomer].

Uitwendig. Tot *Visceraal-clysmata* [even als *Rad. Tarax.*].

Herba Trifolii fibrini *s. aquatici.* [HB: bittere Extractifstof.]

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen 's daags, in (Poeder, Electuaria,) *Infusie* [met water of met koude wijn, Unc. 1 op Unc. 6, bij eetlepels], *Decoct* [Unc. 1 met Unc. 9 op Unc. 6, bij eetlepels]. Het *uitgeperste sap* [in Mei, Junij; Unc. 1—3 's daags].

Herba Violae tricoloris *s. Jaceae.* [HB: *Violine* (zeer weinig) en slijm.]

Inwendig. Dr. 1½—3 's daags (aan kinderen van ½—1 jaar Scr. 1—2 's daags, in 2 gedeelten, 's morgens en 's avonds, verdeeld); in *Poeder* [bij kinderen, indien men hetzelve anders niet kan ingeven, onder eene brij], *Electuaria*; *Decoct* [bij *Crusta lactea* voor een kind van ½—1 jaar 's daags

Dr. 1—2 met Unc. 2—3 water of melk op Unc. 1½, daarvan 's morgens en 's avonds de helft of ook wel alle 2 uur ½ eetlepel]. Het *uitgeperste sap* [voor een kind van ½—1 jaar Dr. 1—2 's daags].

Uitwendig. Afgekookt tot *Waschwateren* of *Omslagen* [bij *Crusta lactea* Unc. ½ met Unc. 9 op Unc. 6; bij meer vochtige nog een weinig *Aq. Calc.* daarbij], *Baden* [voor kinderen L. ½—1]; enz.

* **Hydrargyrum aceticum.** *Mercurius acetatus. Sol.* 333. — *Cave:* zuren; Zoutvormers; Alkaliën; vele zouten; zeepen; *Aq. comm.*; (slijm).

Inwendig. (*ad Granum unum!*) Gr. ¼—½, opklimmend tot Gr. 2—3, 2 maal 's daags in *Pillen*.

Uitwendig. In *Zalven* [Scr. ½—Dr. ½ op ½ Onc. vet].

Hydrarg. ammoniato-muriaticum. *Mercurius praecipitatus albus*. [Poeder.] *Cave:* looizuren, bijtende, koolzure en gezwavelde Alkaliën; Jodkalium; hitte.

Uitwendig (††) in *Zalven* [offic. *Ungt. Hydr. album* 1 op 9 vet], vooral *Oogzalven* [het is goed, vooral als men slechts eene kleine hoeveelheid opneemt, dezelve met een weinig gedestilleerd water of vette olie aan te wrijven. — Gr. 2—24, in het algemeen Gr. 5—15, op Dr. 2.], *Strooipoeders* [met stijfsel, tegen ongedierte op het hoofd — voorzigtig!]; enz.

Hydrargyrum depuratum.

Inwendig. 1 of eenige Onc., alle uur, *zuiver*.

* **Hydrargyrum bijodatum** *s. perjodatum. Jodidum s. Deutijoduretum Hydrargyri*. [Rood poeder; wordt door licht bruinachtig.]

Inwendig. Gr. 1/16—¼, 2 maal 's daags, in *Poeder, Pillen*.

Uitwendig. In *Zalven* [ter inwrijving (bij huidontsteking op te houden) Gr. 6—15, tot verbandzalven Gr. 3—6 op Unc. ½; maar, wanneer men sterk prikkelen wil, ook meer], ook *Oogzalven* [voor de leden Gr. ½—2 op Dr. 2]; enz.

† **Hydrargyrum hydrocyanicum** *s. Borussicum s. zooticum s. cyanatum. Cyanidum Hydrargyri*. [Wit.] *Sol.* 8; in wijngeest niet gemakkelijk oplosbaar. — *Cave:* vooral looizuren; waterstofzuren; Zoutvormers; vele zouten; Zwavellevers; *Aq. commun.*; hitte.

Inwendig. Gr. ⅛—½ (en meer), 1—3 maal 's daags; als

het braking veroorzaakt, met een weinig Opium. In *Poeder*, *Pillen* [vooraf opgelost], *Oplossing* [b. v. Gr. 1—2 in *Aq. Lauro-Cer.* Scr. 1, 6 druppen *p. dosi*, met slijm].

Uitwendig. Tot *Collutoria* en *Gargarismata* [Gr. 2—8 op Unc. 4 van een (met *Aq. destillata* vervaardigd) *Mucilago*. — *Linctus* (Gr. 3—12 op 1 Onc. Honig of dergl.) zijn trouwens wel zoo aanbevelingswaardig.], *Verbandwaters* [b. v. Gr. 2—3 op *Aq. destill.* Unc. 3: tegen Schankers], *Unguenta* [Gr. 6—18 op Unc. ½].

† **Hydrargyrum jodatum.** *Joduretum Hydrargyri.* [Groenachtig geel poeder; het wordt door licht zwart.] *Cave:* reine, koolzure en gezwavelde Alkaliën; blaauwzuur houdende substantiën.

Inwendig. Gr. ½—1 en meer, 2—3 maal 's daags. In *Poeder*, *Pillen*.

Uitwendig. In *Zalven* [tot inwrijvingen 1 op 12—4, tot verbandzalven 1 op 30—12 vet], *Linctus* [1 op *Mel. Ros.* 12: bij halszweren].

Hydrargyrum muriaticum corrosivum. *Mercurius sublimatus corrosivus. Bichloretum* (*s. Perchloridum*) *Hydrargyri.* [In middelen, welke op de huid of andere minder edele deelen worden gebruikt, mag men hetzelve door het *H. m. c. venale* vervangen.] *Sol.* 16—18, kokend water 3; Alcohol 2⅓, zwavelaether 3. — *Cave* [met eenige uitzonderingen, vooral uitwendig]: de meeste [ook organische] stoffen, behalve de volgende, die deels slechts langzaam, deels slechts onvolkomen ontbinden: kleiaarde, suiker, stijfsel, *Rad. Alth.*, *Gummi*, *Rad. Irid. flor.*, *Rad. Glycyrrhiz.*, *Succ. Glycyrrhiz.*, dierlijk vet. [Tot het doorslikken der pillen gedestilleerd (of ten minste gekookt en koud geworden) water of een (het best met *Aq. destill.* toebereid) *Mucilago Alth.*] *Men schrijve steeds voor slechts korten tijd vóór.* Bij de waterige oplossingen zorge men dat dezelve niet aan het licht blootgesteld worden [de oplossingen in Alcohol en Aether worden slechts bij tegenwoordigheid van water door het licht ontbonden].

Inwendig. (*ad Granum dimidium! Non solutum* ††) Gr. $\frac{1}{16}$—¼, voorzigtig opklimmend tot Gr. ½—1, 1—2 maal 's daags; zelden kleinere giften menigvuldiger. — Niet gaarne

bij een *geheel* nuchtere maag; gaarne met een weinig *Opium* (hetwelk trouwens chemisch verandert). — In *Oplossingen* [of waterige (*Decoct. Althaeae*, of eenvoudig gedestill. water, terwijl men dan *Decoct. Alth.* nadrinken laat) of (wat minder ligt ontbonden wordt) geestig-waterige (b. v. Gr. ¼—1, en voorzigtig opklimmende meer, in *Spir. V. rftiss.* Dr. 1, water Dr. 3, bij theelepels, en *Decoct. Alth.* na te drinken)], beter echter in *Pillen* [ook in deze *steeds* opgelost. — B. v. Gr. 1 in *Aq. destill.* Scr. 1 opgelost, met *Sacch. albiss. pulv.* Scr. 2 en *Rad. Alth. pulv. q. s.* tot 32 pillen].

Uitwendig. [Bij opene huid of op slijmvliezen is ook het uitwendig gebruik niet zonder gevaar!] Tot *Gargarismata* en *Collutoria* [Gr. ½—2 (en meer) op Unc. 6], *Injecties* [voor de *Urethra* Gr. ½—1 op Unc. 1, voor de *Vagina* sterker], *Collyria* [Tot *Wasschingen* en *Fomentaties* Gr. ⅓—1 op Unc. 4. Tot *Drupwaters* Gr. 1/12—¼ op Unc. ½. Tot *Linctus* (zelden) Gr. 1 en meer op Dr. 1. — Wil men een mucilago, dan kieze men *Mucil. Gm. Mimos.* of een (met *Aq. destill.* toebereid) *Decoct. Alth.* — *Cave:* reukwaters.], *Omslagen*, *Wasschingen* en *Inwrijvingen* [gewoonlijk Gr. 1—2 op Unc. 1, maar ook minder of meer. — Waar men caustisch werken wil, Gr. 15—30 op Unc. 1 (*Spir. V. rft.*)], *Baden* [Dr. 1—Unc. 1 voor ieder (het best uit regenwater)], *Verbandwaters* [Gr. ½—2 op Unc. 1; slechts, waar men formeel caustisch werken wil, meer], *Unguenta* [b. v. Scr. 1 op 1 Onc.: tegen *Tinea capitis*, doch altijd slechts op enkele plaatsen te bezigen! — Veel sterker om te *cauteriseren*]; enz.

Hydrargyrum muriaticum mite. *Mercurius dulcis. Calomelas. Chloretum* (*s. Protochloridum*) *Hydrargyri.* [Zeer fijn poeder.] *Cave* [met uitzonderingen]: salpeterzuur; blaauwzuur; Zoutvormers; reine en koolzure Alkaliën en alkal. aarden [de verbindingen met *Magnes. carbonica* of *Conchae ppt.*, *Lap. Cancr.*, inwendig, met *Aq. Calc.* uitwendig, zijn uitgezonderd]; Chloralkaliën; *Cyanmetalen*; zwavelmetalen [verbindingen met Mineraalkermes of Goudzwavel uitgezonderd]; Zeepen; — (zwavelzuur, zoutzuur, zoutzure zouten, Zwavel en Phosphorus slechts bij hitte).

Inwendig. In chronische ziekten [vooral ook in *Syphilis* —

bij *Hydropici* meestal echter in grootere giften] Gr. ½—1½, 2—3 maal 's daags; in acute ziekten meest Gr. 1—3 alle 3—1 uur [gaarne zóó, dat dagelijks eenige brijachtige groene ontlasting volgt]; als *laxans* Gr. 2—6, alle 3—2 uur, 2—3 maal na elkander [maar hier meest met *Rad. Jalap.* enz.]. Kinderen verdragen na verhouding zeer groote giften. — In *Poeder* [niet gaarne; doch *moet* men zulks, dan met onoplosbare of moeijelijk of slechts onvolkomen oplosbare constituentia], *Trochisci* [welke onvolkomen gekaauwd, echter snel nedergeslikt moeten worden], *Pillen* en *Boli*.

Uitwendig. Tot *Snuif* [Scr. ½ op 2 Dr. suiker], *Poeders voor den Larynx* [1 met 12 suiker], *Oogpoeders* [zelden onvermengd. — Ook wel in den omtrek van het oog met speeksel *ex tempore* tot een *Liniment* gemaakt; b. v. meermalen 's daags eenige Gr. met de helft of even zoo veel suiker of *Extr. Opii*], *Unguenta* [Dr. ½—2 op Unc. 1], enz.

Hydrargyrum oxydatum rubrum praeparatum. *Mercurius praecipitatus ruber praeparatus. Oxydum hydrargyricum ppt.* [Zeer fijn poeder. — Uitwendig mag men, echter niet voor oogmiddelen, deszelfs plaats door het *H. o. r. venale* vervangen.] *Cave*: minerale middelen in het algemeen [met eenige uitzonderingen], uitwendig ook, vooral voor langen tijd, Zalven, die hars, balsem, aether. olie of honig bevatten.

Inwendig. (*ad Granum dimidium!*) Gr. ⅛—½, allengskens tot 1 (en meer), 1—2 maal 's daags; in *Poeder*, *Pillen*.

Uitwendig. Tot *Poeders voor den Larynx* [1 met 36 suiker], *Oogpoeders* [Gr. 5—15 op Dr. 2] *Oog-* en andere *zalven* [offic. *Ungt. Hydr. rubr.*, Scr. ½ op Unc. 1. Deze zalf is echter meest te zwak, zelfs tot Oogzalven; tot deze laatste, waarbij men bovendien de zalf gaarne versch gebruiken, en het praecipitaat met een weinig water of olie tot eene brij wrijven laat, gewoonlijk Gr. 2—12 op 2 Dr. — Tot andere Zalven 1 op 16—2.], *Strooipoeders* [q. v.].

Hydrargyrum oxydulatum nigrum. *Mercurius solubilis Hahnemanni.* En

† Hydrargyrum oxydulatum nigrum purum.

[Beide poeder, in water en wijngeest onoplosbaar.] *Cave:* zuren, zure zouten; Zoutvormers; fixe Alkaliën; Zwavellevers; [maar in 't algemeen liefst *zuiver*, slechts met organische bijvoegingen]; warmte, zonnelicht.

Inwendig. Gr. ½—1; tot grooter werking Gr. 1—3 en meer, 2—4 maal 's daags; waar men snelle werking wil, Gr. 1—3 alle 2 uur. In *Poeder*, *Pillen*.

Uitwendig. Tot *Oogzalven* [Scr. 1—2 op Dr. 2] en andere *Zalven* [b. v. 1 met 6—3 vet in plaats van het *Ungt. Hydr. ciner.*].

Hydrargyrum stibiato-sulphuratum.

Aethiops antimonialis. [Poeder.] *Cave:* Zoutvormers. (Ook niet gaarne met zuren, zure zouten.)

Inwendig. Gr. 5—12, 2—3 maal 's daags, (gaarne met absorbentia); in *Poeder*, *Trochisci* [niet te droogen], *Pillen*, *Boli*.

Hydrargyrum sulphuratum nigrum.

Aethiops mineralis s. mercurialis. [Poeder.] *Cave* en *gebruik* even als bij het vorige.

Ichthyocolla. *Colla Piscium.* [Bestaat bijna geheel uit dierlijke lijm; is in kokend water tot op een gering overblijfsel oplosbaar.] *Cave:* zie pag. 6, *sub* 12.

Inwendig. Afgekookt als *Drank* [Dr. 1 met Unc. 16—18 op Unc. 12. — Eigenlijke versterkende soepen ook wel nog eens zoo geconcentreerd, met een weinig suiker en kaneel; echter steeds te huis, even voor het gebruik, versch gereed te maken.], in *Gelatina* [zie pag. 20. Als corrigentia: suiker, Citroen-oliesuiker, wijn, eene zuurachtige siroop of citroensap (op een gedeelte voor een dag een paar Dr.)].

Uitwendig. Afgekookt tot *Clysmata* [Dr. 1 op Unc. 4; het best te huis, onmiddelbaar voor het gebruik gereed te maken] en andere *Injecties* [Dr. ½ op Unc. 5—6]. Tot *Baden* het beterkoop *Colla animal.*

* **Indicum.** [HB.: een stikstofhoudend Principium (Indigoblaauw, *Indigotine*).] *Cave:* Brom, Chlor; chlorigzure zouten.

Inwendig. Gr. 5—10, 6—8 maal 's daags, of (meer werkzaam) Gr. 15—Dr. 1 (en meer), 2—4 maal 's daags [zoodat in het begin Dr. ½—2, ten laatste Unc. ½—1 's daags,

tot nakuur weder een weinig minder, gebruikt wordt]. Gaarne met *Pulv. aromat.*, ook met kleine giften Opium. In *Poeder* [onaangenaam], *Electuaria*.

** **Infusum Sennae compositum.** *Loco Aquae laxativae* (*Infusi laxativi*) *Viennensis.* [*Fol. Senn.* 4 met 32 kokend water ½ uur gemacereerd, bij de Colatuur *Tart. natronat.* 4, *Manna* 6, *Elaeos. Citri* 1.] Als eigenlijk *purgans* 2—3 Onc. op eenmaal in een paar gedeelten spoedig achter elkander; als zacht buikopenend middel bij eetlepels.

* **Jodum.** *Jodina.* [Scherpe smaak. Kleurt de huid bruin, hetwelk echter weder verdwijnt. In water bijna onoplosbaar; in eene waterige oplossing der Jodmetalen echter gemakkelijk oplosbaar, b. v. van het *Kali hydrojod.*; ook gemakkelijk in Alcohol, Aether (onder de benaming *Aether jodatus* wordt meest eene oplossing in 10 deelen verstaan), Zwavelkoolstof. — *Cave* [met eenige uitzonderingen]: sterke, ook organische Bases; koolzure Alkaliën, Alkaloïdzouten, neutrale Ammonium-zouten, verscheidene Metaalzouten; organische substantiën [vooral in lang te bewaren geneesmiddelen], bijzonder amylum bevattende vloeistoffen als vehicula bij het innemen [b. v. Gersten-, Haver-, Alth. slijm, thee van *Sarsaparille*; — men neme liever suikerwater of dunne *Mucilago Gum. Arab.* of een *Decoct.* (1 op 24—16) *Sem. Lini*]; licht [als men het alléén opgelost toedient, echter niet als het met *Kali hydrojod.* verbonden is]; (metalen vaten).

Inwendig. (††) Gr. ⅛—1, 2—3 maal 's daags. Iedere enkele gift in een inhullend vehiculum. Meest *opgelost*, somtijds in Aether [b. v. Gr. 3 in *Aeth. sulph.* Dr. ½, 8—16 druppen (¼—½ Gr.) *p. dosi*] of Zwavelkoolstof [zie pag. 64], gebruikelijker in *Wijngeest* [zie *Tinct. Jodi*] of met *Kali hydrojod.* [2 deelen] in water.

Uitwendig. In *Zalven* [Gr. 8—20 (en meer) op Unc. ½]; *opgelost* [in zeer verschillende sterkte] tot *Collutoria* en *Gargarismata* [Gr. ½—1 op Unc. 1], *Collyria* [hier meestal nog zwakker], *Baden* [op 20 Emmers Dr. 3—4 met dubbel zoo veel *Kali hydrojod.* (nog al vrij duur); voor kinderen de vloeistof naar verhouding zwakker. Na het bad zuivere men spoedig het vertrek.], enz.

Kali aceticum. *Terra foliata Tartari.* [Vervloeit in de lucht.] Sol. $\frac{1}{2}$. — *Cave:* sterke mineraalzuren, wijnzuren en zouten van deze zuren met zwakkere basis als Kali.

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$, om oplossend en diuretisch —, Dr. $\frac{1}{2}$—1, om meer op het darmkanaal te werken; meermalen 's daags. Slechts in *oplossingen* [ook wel in geestige, b. v. 1 op *Sp. V. rft.* 3, 30—50 druppen], (*Electuaria*). Zeer dikwijls *ex tempore* bereid, door *Kali carbon.* met azijn te laten verzadigen.

Kali carbonicum acidulum *s. neutrale s. perfecte saturatum s. crystallisatum. Kali bicarbonicum.* [Reageert nog zwak alkalisch.] *Sol.* 4. — *Cave* even als bij *Kali carbon. e Tart.*; daarenboven hitte.

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1, meermalen 's daags. In *Poeder*, vooral *Bruischpoeders* [zie pag. 10], *Pillen*, *Oplossingen* [vooral ook bruischmengsels, b. v. met *Elaeos. Citri* ana Dr. 1 in *Aq. destill.* Unc. 2 opgelost, van tot tijd tot tijd 1 eetlepel, nadat onmiddelbaar te voren 3—4 theelepels *Succ. Citri* (tot eene geconcentreerde Limonade gemaakt of ook alleen verzoet) genomen zijn. Tot *saturaties* is echter het *Kali carb. e Tart.* beterkoop].

Kali carbonicum crudum. *Cineres clavellati.* Tot *Baden* [*Loogbaden.* Tot algemeene Unc. 3—6 (en meer); tot *voetbaden* Unc. 1—2 (armen kunnen in plaats hiervan eenige handenvol beuken- of eiken haardasch in een zak met water uitkoken, en het loog in een voetbad doen); tot andere locale baden Dr. $\frac{1}{2}$—1$\frac{1}{2}$ op 2 pint. De lieden kunnen zich het onreine praeparaat zelve zuiveren, door de oplossing van hetzelve te filtreren. Gezamelijke baden meest laauwwarm, slechts gedurende $\frac{1}{4}$ uur, eenige malen 's daags].

Kali carbonicum e cineribus clavellatis. [Minder rein als het volgende, maar vooral tot uitwendig gebruik (uitgezonderd tot oogwaters) zuiver genoeg; bij armen kan men trouwens uitwendig hetzelve door het vorige vervangen. — Wordt vloeibaar in de lucht.] *Sol.* 1. — *Cave:* zie het volgende.

Uitwendig. (††) Tot *Injecties* [meest laauwwarm; Dr. $\frac{1}{2}$—2 op Unc. 6], *Omslagen* en *Wasschingen* [Dr. 2—Unc. 1 op L. 1; meest warm], *Linimenten* [b. v. 1 in 2 water

opgelost, met vette olie 3 (omteschudden)], *Zalven* [Dr. 1 op Unc. 1]; enz.

Kali carbonicum e Tartaro. *Alkali vegetabile aëratum. Sal Tartari.* [Grof poeder; wordt in de lucht vloeibaar.] *Sol.* 1. — *Cave:* zuren [uitgezonderd in verzadigingen], zure vochten en zouten; Kalkpraeparaten; de meeste zouten, vooral alle Metaalzouten; alkaloïdische vegetabiliën; (*Aq. comm.*).

Inwendig. Gr. 2—10, 2—4 maal 's daags; bij Convulsies Gr. 5—15 alle 1½—½ uur; bij vergiftigingen [waar echter zeep of *Magn.carbon.* meest de voorkeur verdient] Scr. 1—Dr. ½ bij korte tusschenpoozen; bij ongemakken door den steen in de blaas veroorzaakt ten minste Dr. 1 's daags, in L. 1 water opgelost, maar ook opklimmende tot Dr. 2 of 3. [In chronische ziekten gaarne met bittere of aromatische middelen. Het beste vehiculum, om den smaak te verbeteren, alsmede tot nadrinken, is bier.] In *oplossingen* [met veel menstruum, ook wel in Emulsies, slijmige decocten, bier; tegen nieren- en blaassteenen in Seltzer of een ander natuurlijk mineraal water, b. v. Dr. 1—2 in L. 1½ of 2 Seltzer water, hiervan 's morgens en 's avonds de helft], vooral ook *Bruischmengsels* en *Verzadigingen* [zie pag. 10].

Uitwendig. Tot *Mondspoelingen* [b. v. 1 in *Aq. Salv.* 4, *ex tempore* met veel water verdund], *Collyria* [tot *Waschwateren* en *Fomentaties* Scr. ½—1 op Unc. 4; tot *Drupwateren* Gr. 1—5 op Unc. ½]. Anders uitwendig de beide vorige praeparaten.

Kali causticum siccum. *Alkali causticum.* [Wordt vloeibaar in de lucht, en trekt het koolzuur aan.] *Sol.* ½. [Ook gemakkelijk in wijngeest oplosbaar.] *Cave:* zie pag. 2, *sub* 3; ook alkaloïdische vegetabiliën, *Aq. commun.* gedurende het inwendig gebruik ook, ten minsten kort voor en na het innemen, zure, zoutige en andere ontbindende voedingsstoffen.

Inwendig. (††) Gr. ½—2 (en meer), 2—3 maal 's daags, opgelost, in een rijkelijk en inhullend vehiculum [b. v. Gr. 12 in *Aq. destill.* Unc. 3; 2—3 maal 's daags 1 theelepel tot 1 eetlepel in een kopje gerstenslijm, vleeschnat (zonder zout) of dergl.].

Uitwendig. Somtijds in substantie als bijtmiddel [b. v. met gebrande kalk *ana* gepoederd, bij het gebruik *ex tempore* met een weinig wijngeest tot eene weeke *pasta* gemaakt en door middel van eene gevensterde pleister opgelegd]; meest echter opgelost tot *Injecties* [Gr. ½—2 (en meer) op Unc. 1], *Oogdrupwaters* [Gr. ½—2 op Unc. ½; na de aanwending het oog uit te spoelen]; *Wasschingen* [Dr. 1—Unc. ½ op L. 1 water], *Baden* [Unc. 1—2 (en meer); tot plaatselijke Dr. ½—1 op 2 pint water. (Regen-, sneeuw-, rivier- of gekookt bronwater.). Beterkoop is *Zeepziederloog* (»versche loog van den aschman, zonder onderloog"), ten opzigte harer sterkte zeer verschillend; daarom alleen tot voetbaden. Gewone haardaschloog van beuken- of eikenhout, door onopgeloste kalk *ex tempore* caustisch gemaakt is nog onzekerder.], *Verbandwaters* [Gr. 1—6 op Unc. 1].

* **Kali hydrojodicum.** *Jodetum Kalii.* [Trekt binnen eenigen tijd vochtigheid uit de lucht aan.] *Sol.* ⅔; *Spir. V. rftiss.* 5½. — *Cave* [met eenige uitzonderingen]: zuren [vooral ook *ranzige zuren;* deswege niet voor langen tijd met balsems, aether. oliën, vette of harsachtige zalven. Eenige bijvoeging van *Magnesia carbonica*, of *Kali carb* zullen de ontbinding niet geheel verhinderen. Dus het meest gepast is nog in zalfvorm met *Ungt. cereum.*]; zure Zouten; Chlor; Brom; Chloralkaliën; verscheidene Metaalzouten; (metalen vaten).

Inwendig. (††) Gr. 2—6 (en meer), 2—4 maal 's daags. In *Oplossing*, geestige en waterige, het best in 't algemeen [de zeer gezochte verbinding met Jod uitgezonderd] *zuiver* [b. v. in *Spir. V. rft.*, Gr. 48 op Unc. 1, daarvan 2—4 maal 's daags 30—60 druppen (2—4 Gr.), of in *Aq. destill.*, Gr. 8 op ieder Onc., 2—4 maal 's daags ½—1½ eetlepel (Gr. 2—6)]. Het is meestal raadzaam ieder enkele gift in een inhullend vehiculnm te nemen.

Uitwendig. Gepoederd in *Emplastra*, *Unguenta* [Scr. ½—2 (en meer, als het verdragen wordt) op ½ Onc. zalfgrondvorm, gewoonlijk het best *Ungt. cereum.* Hier en daar offic.: *Ungt. K. h.*], ook *Oogzalven* [Gr. 2 en meer op Dr. 1]; in *Oplossingen* tot *Inwrijvingen* [b. v. Dr. ½—1 in *Spir. Lavand.* of *Rorismar.* Unc. 1, 3 maal 's daags op verharde klieren, *struma* of derg. in te wrijven]; enz.

Kali nitricum depuratum. *Nitrum depuratum.* — [Bij het gebruik op de huid voor armen meestal door *Kali nitr. crudum*, *Nitrum crudum* (daar dit voor eene mindere prijs te koop is) te vervangen.] *Sol.* 4—5. — *Cave :* zie pag. 3 [onder »salpeterzure zouten"]; daarenboven; wijnzuur; zwavelzure Metaalzouten; *Baryta muriat.*

Inwendig. Gr. 5—20, alle 2—1 uur (Dr. 1-2-3 's daags). Gewoonlijk doelmatig met slijm [terwijl men bij de poeders *Gm. Mimos.* voegt, voor vloeibare vormen in *Decoct. Alth.* of *Gramin.* of in *Emulsies*, bij bereidingen in huis, in zoetgemaakte Haverslijm enz. het *Nitrum* oplost, of ten minste de enkele giften in een slijmig vehiculum gebruiken laat]. In *Poeder* [bij *Anginae* Salpeter (somtijds met een weinig Campher, zie pag. 61), gepoederd zoo veel als op de punt van een mes gaat op den tong te laten smelten] of *Oplossingen* [corrigentia voor den smaak: slijmige of zuurachtige siropen, *Pasta gummosa* (2 op 1 salpeter), *Oxymel. simpl.*, *Sacch. Lact.*], vooral dikwijls bij *Gonorrhoea*]; als *Drank* [Dr. 1 met *Tart. depur.* of *Acid. tartar.* ana en *Syr. Rub. Id.* Unc. 2 (of bij huisselijke bereiding 3 lood Honig) op 2 pint water].

Uitwendig. In *Collutoria* en *Gargarismata* [Dr. ½—2 op Unc. 6], *Clysmata* [Dr. 1—2], *Fomentaties* [zie pag. 24], enz.

Kali sulphuratum. *Hepar Sulphuris salinum. Sulphuretum Kalii cum Sulphate kalico. Sapo Sulphuris.* [Grof poeder; wordt vloeibaar in de lucht, en riekt dan, zoo ook bij aanraking met zuren, naar zwavelwaterstofgas. — Voor armen kan men bij het gebruik op de huid deszelfs plaats door het beterkoop *Kali sulphurat. pro Baln.* vervangen.] *Sol.* 2. — *Cave:* zuren [bijaldien men geene ontwikkeling van zwavelwaterstofgas wil], zure sappen en zouten; Metalen [zie *Kali sulphurat. pro Baln.*] en metaalpraeparaten; *Aq. comm.* Men schrijve het, vooral inwendig, ieder dag versch voor. [Metalen lepels na het innemen dadelijk in water te steken.]

Inwendig. Gr. 5—10, 3—4 maal 's daags in chronische-, eenigzins kleinere giften alle 3-2 uur in acute ziekten [het beste is als er dagelijks eenige brijachtige ontlasting plaats heeft]; bij neiging tot het zuur met eenig absorberend, anders ook,

vooral bij chronische ziekten, gaarne met een aromatisch bijvoegsel. [*Rad. Liquir.*, *Elaeosacch. Menth. pip.*, *Syr. Croci*, zijn voor den smaak de beste corrigentia.] Het best in *Oplossing* [met een aromaticum en suiker].

Uitwendig. Tot *Wasschingen* [Dr. 1—Unc. 1 op Unc. 8; om onderdrukte chronische Exanthemata weder ten voorschijn te brengen, heet], enz.

† Kali sulphuratum pro Balneo. *Cave:* metalen vaten, ook het bij *Calcar. sulphurata* voor baden opgegevene.

Uitwendig. Tot *Wasschingen* en *Linimenten* [voor armen], tot *Baden* [Zwavelbaden. — Voor een bad Unc. 2—4; of Unc. 1—2 in het bad opgelost, en daar nog de helft *Acid. sulph. crudum* bij ingegoten. Bij deze laatste baden kan men nog wat krijt, *ana* met *Kali sulphurat.*, voegen, waar alsdan, behalve het zwavelwaterstofgas ook koolzuur gas vrij wordt.], enz.

Kali sulphuricum depuratum. *Arcanum duplicatum dep. Tartarus vitriolatus dep. Sol.* 10. — *Cave:* wijnzuur, looizuren; kalkwater, Kalk-, Baryt-, Kwikzilver, Zilver- en Loodzouten.

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$, alle 3 uur; als *purgans* Unc. $\frac{1}{2}$—1, in eenige giften verdeeld. In *Poeders* [met *Magnes. carbon.*, Fenkel, *Cort. Aurant.* enz.], *Boli* of *Pillen* [met *Rheum*, *Jalapa* enz.], *Electuaria*, *Oplossingen* [vooral de grootere giften].

Kali tartaricum. *Tartarus tartarisatus.* [Poeder; vochtigheid aantrekkend. — Het poeder smaakt zeer onaangenaam. Men ontzie den zieken een weinig en geve hem, zoo het geschieden kan, liever het *Tart. depur.* of *natron.* (welke beide ook beterkoop zijn). — Het best corrigeert nog de *Glycyrrhiza.*] *Sol.* 1. — *Cave:* zuren; zure sappen; zwavelzure, phosphorzure, salpeterzure en zoutzure zouten; Metaalzouten; kalkwater.

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$, alle 3—2 uur; als *purgans* Unc. $\frac{1}{2}$—1$\frac{1}{2}$, in verscheidene giften verdeeld. In *Poeders* [met voorzorgen, omdat zij spoedig vochtig worden], *Pillen* of beter *Boli* [ook met voorzorgen], *Oplossingen.*

Kino. [In water en wijngeest bijna geheel, maar niet

gemakkelijk oplosbaar. HB: looizuur en Extractifstof. — Surrogaten voor armen: Catechu, Aluin, p. p.]

Inwendig. Scr. ½—1 meermalen 's daags. In *Poeder*, *Pillen* of *Boli* [zie pag. 16. — B. v. Dr. 2 met *Extr. Salic. q. s.* tot 120 pillen, 4 maal 's daags 10], *Electuaria*, *Oplossingen* [geestige, waterige of geestig-waterige (wijn), bij welke men hetzelve voorzigtigheidshalve gepoederd voegt en eerst omschudden laat. Met laat het ook wel met heet water infunderen, nog heet filtreren, dan goed omgeschud gebruiken, of ook wel met *Mucilago* tot eene emulsie maken. — Dr. 2 op Unc. 6, alle 3—1½ uur 1—2 eetlepels].

Uitwendig. Even als *Cathechu.*

Lac vaccinum. [HB: boter, kaas, melkzuur, melksuiker en zouten.] *Cave:* de melk *coaguleert* door de meeste zuren [ook looizuren], Aluin, Metaalzouten, Wijngeest, grootere hoeveelheden onzijdige Alkalizouten; ook van zelf.

Melkkuren. [In het begin slechts 's morgens nuchteren, later als het verdragen wordt, ook meermalen 's daags ½—1 pint; (en meer).] — Kunstmatige voeding in de eerste levensmaanden [Het best versch (als dit niet verdragen wordt, afgekookt en afgeroomd), in het begin met gekookt water (naar omstandigheden ook zwak Fenkelwater of Camillenthee) *ana*, met suiker (als het niet te duur is *Sacch. Lact.*, 1 Dr. op 8 Onc.); na eenige weken begint men dezelve allengskens minder te verdunnen. Het best neemt men de melk van eene gezonde koe, die het 2e of 3e kalf 14 dagen voor de geboorte van het kind geworpen heeft, zoo het mogelijk is altijd van dezelfde. Het dier mag zijn eigen jong niet zogen].

Lapides (*Oculi*) **Cancri.** [HB en *Cave* even als bij *Conchae ppt.* (die, daar zij beterkoop zijn, meest de voorkeur verdienen). Men schrijft ze »*praeparati*" voor.]

Inwendig. Scr. ½—1, meermalen 's daags. In *Poedervormen.*

Lichen Islandicus. [HB: stijfsel en *Cetrarine* (zie pag. 68). Waar men de bitterheid niet noodig heeft, kan men dezelve meer of minder verwijderen: 1) door gedurig koken; 2) nog beter indien men de *Lichen* in stukken gesneden met koud of heet water macereert of digereert, en dit water dan afgiet; 3) nog volkomener door digereren met *Kali*

carbon. e Cin. clav. (op ieder Onc. *Lichen* Dr. ½) in heet water, gedurende eenige uren, dan het water afgieten. Somtijds laat men de keuze dezer bereidingswijzen aan den Apotheker over (℞ *Lichen. Island. ab amaritie liberati* - - -).] *Cave:* minerale middelen.

Inwendig. Unc. ½—1 's daags; in *Pasta* [*Pasta Cacao c. Lichen. Isld.* — Zie aldaar.], *Decocten* [lang koken (b. v. Unc. 1 met Unc. 24 op Unc. 12 of met 16 op 8) geeft een meer slijmig, korter koken (b. v. Unc. 1 met Unc. 16 op 12 of met Unc. 11—12 op 8) een meer bitter Decoct], ook wel in *Decoct-species* [b. v. Unc. ½—1 met even zoo veel *Hb. Polygal. amar.* met 1½ pint water tot op 1 pint gekookt, 's daags op te gebruiken]; in *Gelatina* [zie pag. 20].

Lignum Guajaci *s. sanctum.* [HB: hars, en eene eigendommelijke, scherpe Extractifstof.]

Inwendig. Unc. ½—2 's daags, in *Decoct* [moet zeer sterk koken; Unc. 1—2 met L. 3 op L. 1, bij halve of geheele kopjes. Ook wel een digestif decoct, vooral, als men het met andere middelen verbindt, die men niet zoo sterk wil laten koken. Gaarne doet men *Rad. Gram.*, *Alth.* of *Glycyrrh.* — de twee laatste eerst *sub finem coct.*, of als het decoct te huis wordt gemaakt, liever daarvoor een weinig *Succ. Glycyrrh. dep.* — bij de Colatuur; somtijds ook iets aromatisch enz., b. v. een weinig *Tinct. aromat.* of *Spir. nitr. aeth.* bij de koud geworden Colatuur.], minder gaarne, in naar evenredigheid minder groote giften, gepoederd in *Electuaria.*

† **Lignum Juniperi.** [HB: aether. olie en hars.]

Inwendig. In *Tisanevorm*, meer zelden in *Infusie*, dan wel in *Decoct* [Unc. 1—2 met L. 2—3, gedurende een half uur gekookt, *sub finem coct.* 1—2 Dr. *Rad. Glycyrrh.* er bijgedaan, 's daags in te nemen].

Lignum Quassiae. [HB: zie *Cort. Quass.*] *Cave:* even als bij *Cort. Quass.*

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ eenige malen 's daags. [Corrigentia voor den smaak: *Cassia cinnam.*, *Aq. cinnam.*, Aether of aeth. Spiritus, *Flavedo* of *Tinct. Cort. Aur.*] In *Poeder* [niet gaarne; veel liever in poeder opnemende vormen]; in *Infusie* [zoo wel in eene warme waterige (Dr. 3—4 op Unc. 6, alle 2 uur 1—2 theelepels), als in eene met koud water of wijn

(Dr. 3—4 op Unc. 12, 4 maal 's daags $\frac{1}{2}$—1 wijnglas). De koude *Infusie* ook wel met *Aq. Calc.* bereid.], (*Decoct*).

Inwendig. De *Infusie* als *Clysma*, als *Omslag*.

Lignum Sassafras. [HB: aeth. olie, hars, looizuur. — De Cortex is krachtiger; daarom dikwijls alleen.]

Inwendig. Scr. 1—2 eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Electuar.*, menigvuldiger in *Tisanevorm* (Unc. $\frac{1}{2}$—1 's daags) en meestal als *Infusie* [vooral eene Digetif-infusie], zelden het *Decoct.*

* * **Linimentum Aeruginis.** *Oxymel Aeruginis s. Aegyptiacum.* [Groenspaan 3 met azijn 24 gekookt, tot dat 8 azijn overig is; gefiltreerd, 24 *Mel. despum.* er bijgedaan, het mengsel tot op 24 verdampt. — Siroopconsist. Om te roeren met een houten staafje.]

Tot *Gargarismata* [Dr. 1—3 op *Aq. destill.* Unc. 5 met *Mel. rosat.* Unc. 1. De zieke passe op iets neder te slikken, en spoele steeds na het gebruik den mond uit.], *Linctus* [Dr. 1—2 of meer op Unc. 1 vocht], enz.

* **Linimentum ammoniato-camphoratum** *s. volatile camphoratum.* [*Provence* of *Papaver*olie 2, *Ol. camphor.* en *Liq. Ammon. caust.* ana 1.] Even als het volgende.

Linimentum ammoniatum *s. volatile.* Men kan hetzelve in iedere verhouding met zalven [doet men meer dan 1 Zalf bij 3 Liniment, dan wordt het mengsel te dik, om hetzelve in een gewone flesch toe te dienen; dus in een potje (met een kurk) of in eene flesch met eene wijde opening] en oliën verbinden. Doet men er Tincturen bij [gewoonlijk Dr. $\frac{1}{2}$—1 op Unc. 1 Liniment], dan late men omschudden.

* * **Linimentum saponato-ammoniatum.** [Groene zeep Gr. 15, water Dr. 6, korenbrandewijn Unc. $\frac{1}{2}$, *Liq. Ammon. caust.* Scr. $10\frac{1}{4}$.] Het verdient boven het vorige den voorkeur, omdat het beterkoop is, dikwijls beter verdragen wordt, en niet zoo vuil maakt. Het kan insgelijks te huis bereid worden. Men kan hetzelve nog door Terpentijnolie of Campher (Dr. 1—2 op de opgegevene hoeveelheid) versterken.

Linimentum saponato-camphoratum. *Balsamum Opodeldoc.* [(Witte) huiszeep, en Spaansche zeep *ana* $4\frac{1}{2}$, Campher $1\frac{1}{8}$, in *Sp. V. rftiss.* 60 opgelost, gefil-

treerd ; daarbij *Ol. Thymi* $\frac{3}{16}$, *Ol. Rorismarin.* $\frac{3}{8}$, *Liq. Ammon. caust.* $1\frac{1}{8}$. Gelatinaconsist.] Meest *zuiver ;* zoo lang in te wrijven tot dat het deel weder droog wordt ; maar ook wel met sommige bijvoegsels [b. v. Unc. 1 met *Tinct. Opii croc.* Dr. 1. — Of om het ligchaam in het bad af te wrijven, in 2 deelen *Sp. V. rftiss.* (of *Spir. Lavand.*, *Serpylli*, *Rorismar.*) opgelost].

Liquor Ammonii acetici. *Azijnsalmiak.* [Surrogaten voor de armenpraktijk : Salmiak of eene verzadiging van *Ammon. carbon. depur.* met *Acetum.*] *Cave:* sterkere zuren ; Zoutvormers ; reine en koolzure fixe loogzouten, kalkwater, vele middenzouten van sterke zuren, vooral zwavelzure, salpeterz. en zoutz. Aarden en Metaalzouten.

Inwendig. In iets grootere giften als het volgende.

Liquor Ammonii (*Spiritus Salis Ammoniaci*) **anisatus.** [*Liq. Ammon. caust.* 1, *Ol. Anisi* $\frac{1}{8}$, *Sp. V. rftiss.* 4. — Maakt het water melkachtig ; moet derhalve omgeschud worden.] — *Cave :* zoo als bij *Liq. Ammon. caust.*

Inwendig. 10—30 Druppen meermalen 's daags ; liefst met eene slijmige siroop [b. v. Dr. 2 op *Syr. Alth.* of *Amygd.* Unc. 1, omgeschud, theelepelswijze] of in andere *Mixturen* [b. v. Dr. 2—4 op Unc. 6, bij eetlepels ; de Dr. namelijk op 70—80 Druppen gerekend].

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen*, *Zalven* [b. v. Dr. 1 op Unc. $\frac{1}{2}$], enz.

Liquor Ammonii carbonici. *Spiritus Salis Ammoniaci aquosus.* [*Ammon. carb. depur.* 1 in *Aq. destill.* 5.] — *Cave :* zoo als bij *Ammon. carbon. dep.*

Inwendig. 20—50 Druppen [Gr. 24—Dr. 1] meermalen 's daags, in *Mixturen* [b. v. in eene *Inf. Rad. Valerian. min.* of iets dergelijks], ook wel tot *Bruischmengsels* [b. v. 30 Druppen met $\frac{1}{2}$ eetlepel Citroensap gedurende het opbruischen te nemen. Verg. pag. 10].

Uitwendig. Liever het beterkoop *Ammon. carbon. crudum.*

Liquor Ammonii carbonici pyro-oleosi. *Spiritus Cornu Cervi rectificatus. Cave :* zoo als bij *Ammon. carbon. depur.*

Inwendig. 15—30 Druppen meermalen 's daags. — *Zuiver* [b. v. in een weinig thee] of in *Mixturen*, ook wel *Saturatie's.* [Verg. pag. 10].

Uitwendig. Tot [anodyne] *Tanddruppen* [zuiver], tot *Oogdrupwaters* [met *Aq. Rosar.* verdünd of zelfs zuiver], *Inwrijvingen* [zuiver; ook wel met boomolie (doch liever hier voor in plaats *Liniment. ammoniat.* met een klein bijvoegsel van *Ol. anim. foet.*)], enz.

Liquor Ammonii caustici. *Spiritus Salis Ammoniaci cum Calce viva paratus s. causticus.* — *Geest van Salmiak.* [Vermengt zich in alle verhoudingen met water en wijngeest.] — *Cave:* zuren; zure zouten; aardachtige en Metaalzouten; alkaloïdische Vegetabiliën, en wel opium — en narcotische Tincturen in het bijzonder; (*Aq. commun.*).

Inwendig. 5—10 Druppen (in dringende gevallen ook nog meer) dikwijls 's daags, sterk verdund, en liefst ook nog geïnvolveerd; of zuiver [alsdan de enkele dosis in een slijmig vehiculum] of in *Mixturen* [eene Dr. = 80 Druppen; dus Scr. 2—4 op Unc. 6, bij eetlepels].

Uitwendig. Als *Riekmiddel* [slechts in een dringend geval; in ligtere geve men den voorkeur aan *Acet. concentrat.*, *Acid. acetic.*, *Aeth. acet.* e. a.], tot *Clysmata* [10—20 Druppen, b. v. met een decoct van haver, maar eerst onmiddelijk vóór de applicatie bij de warme vloeistof gevoegd] en andere *Injectie's* [b. v. voor de Vagina 5—15 Druppen op 1 Onc.], *Oogwaters* [voorzigtig! — Tot Drupwaters 5—15 Druppen op Unc. ½, tot Penseelwaters 5—10 Druppen op Dr. 2. Soms met eene vette olie (» Oogliniment"); b. v. 5 (en wanneer het oog minder geïrriteerd is, meer) Druppen op 2 Dr. Notenolie, bij vlekken op de *Cornea.* — Ook als Oogdampmiddel en tot inwrijven om het oog, b. v. met *Tinct. Castor. aether.* ana.], *Wasschingen* en *Inwrijvingen* [meest verdund; vooral als toevoegsel bij aromatische, spiritueuse e. a. middelen, Dr. ½—2, en ook meer, op Unc. 1; of in verbinding met eene vette olie (verg. *Linim. ammoniat.*)], *Zalven*, enz.

† **Liquor Ammonii hydrothionici** *s. hydrosulphurati* (*Ph. Sl.*). *Liquor Ammonii sulphurati* (*Ph. Bor.*, waar het echter slechts als Reagens voorkomt). [Zonder kleur, of zwak geel, doordringende reuk en smaak even als *Acid. hydroth.* en *Ammoniak*, aan de lucht blootgesteld, rookend en zich spoedig geel kleurend.] *Cave:* zoo als bij het volgende.

Inwendig en *uitwendig*. In dezelfde of iets grootere doses en dezelfde vormen, als het volgende.

† **Liquor Ammonii hydrothionosi.** *Liquor Ammonii sulphurati* (*Ph. Hann.*, *Ph. p.*), *Spiritus* (*Balsamum*) *Sulphuris Beguini. Liquor Beguini* (*Ph. Sax.*). *Liquor fumans Boylii. Hepar Sulphuris volatile. Spiritus Beguini* (*Ph. Austr.*). — [Donker oranjekleurig; dik als olie; riekend naar *Acid. hydrothion.*, maar niet zoo doordringend als het vorige; aan de lucht blootgesteld, gewoonlijk witte, verstikkende dampen van zich gevend.] *Cave:* zuren; Zoutvormers; zouten; basen; lucht, warmte.

Inwendig. In het begin 1—3 Druppen, 2—4 maal 's daags, en *voorzigtig* meer, totdat omstreeks 20 of 24 Druppen 's daags verbruikt worden [of tot dat zich misselijkheid (en braking?) en duizeligheid voordoen], *goed verdund* [b. v. in eene matige hoeveelheid van een of ander aromatisch water, zoo dat een thee- of eetlepel op de enkele dosis komt, welke dan nog met slijm genomen wordt].

Uitwendig. Verdund en zelfs zuiver, tot *Inwrijvingen* [b. v. met 4 deelen *Ol. Papav.* tegen *Pruritus Vulvae*], *Zalven*, *Omslagen*.

Liquor Ammonii succinici. *Liquor* (*Spiritus*) *Cornu Cervi succinatus.* — *Cave:* de meeste zuren en basen; Zoutvormers; vele zouten, welke eene sterkere basis of zuur bevatten.

Inwendig. 20—30 Druppen [eene Dr. bevat omstreeks 75], meermalen 's daags; *zuiver* [b. v. in Melissen-, Fenkel- of gewone Thee] of in waterige of geestige *Mixturen*.

Uitwendig. Tot *Oordruppen* [verdund], enz.

† **Liquor Ammonii** (*Spiritus Salis Ammoniaci*) **vinosus.** [*Liq. Ammon. caust.* 1, *Spir. V. rectifiss.* 2]. *Cave:* zoo als bij *Liq. Ammon. caust.*

Inwendig. 15—30 Druppen (en meer) meermalen 's daags, verdund of in *Mixturen*.

Uitwendig. Tot *Mond-* en *Gorgeldranken* [Dr. 2—4 op Unc. 6], *Inwrijvingen* en *Wasschingen* [verdund of zuiver].

† **Liquor Cupri ammoniato-muriatici** (*Ph. Sax.*, *Sl. A.*)(*). [Helder, ligt groen.] *Cave:* men houde zich aan de beproefde voorschriften.

(*) »*Liquor antimiasmaticus*" (Ph. Hass. elect.).

Inwendig. Sterk verdund: Gr. 24 [—48] met *Aq. destill.* Unc. 4 [soms nog Sublimaat Gr. 1 hierbij], daarvan 2—3 maal 's daags 1 eetlepel, en een weinig goede wijn nagenomen.

† Liquor Ferri muriatici oxydati. *IJzerchloride vocht* [roodbruin]. *Cave:* zoo als bij *Ferrum muriat. oxydatum.*

Inwendig. 5—15 Druppen eenige malen 's daags; verdund, b. v. met een aromatisch water, in *Mixturen.*

Uitwendig. Tot *Baden* [Unc. 1—3 (duur)].

*** * Liquor Ferri muriatici oxydulati.** *Oplossing van IJzerchlorure.* [*Ferrum muriat. oxydul.* 1 in *Aq. destill.* 2. Groen.] *Cave:* zoo als bij *Ferr. muriat. oxydul.* — Men schrijve hetzelve niet lang in voorraad voor.

Inwendig. 10—20 Druppen eenige malen 's daags; verdund, met een aromat. water, in *Mixturen.*

Liquor Hydrargyri nitrici oxydati. *Mercurius nitrosus calore paratus.* In plaats van het *Liquor Bellostii* en het *Aq. grisea.* Men geve het zuiver.

Inwendig (zelden, omdat het zoo bijtend is. — *Ad Guttas tres!*) 1—3 Druppen, 1—2 maal 's daags, verdund met *Aq. dest.* [zoo veel, dat ten minste 1 eetlepel op elke dosis komt, die dan ook nog met een slijmig vocht genomen kan worden].

Uitwendig. Als *Bijtmiddel* [zuiver of verdund].

† Liquor Hydrargyri nitrici oxydulati. *Mercurius nitrosus frigore paratus.* Men geve het zuiver.

Inwendig. 1—3, opklimmend tot 5 Druppen, 2 maal 's daags. Het best is alleen met *Aq. destill.* (zoo als het vorige) verdund en dan de dos. refract. liefst met slijm.

Soms *uitwendig* [minder bijtend als het vorige].

Liquor Kali acetici *s. Terrae foliatae Tartari.* [*Kali acet.* 1 in *Aq. destill.* 2.] *Cave:* zoo als bij *Kali acet.*

Inwendig. Dr. ½—1½, om oplossend, diuretisch —, 1½—3 Dr., om meer op het darmkanaal te werken; meermalen 's daags. In *Mixturen* [b. v. met *Tinct. Rhei aquos.* ana, alle 2 uur twee theelepels. — † *Extr. Digitatis* Gr. 8 in *Liq. Kali acet.* Unc. 2 opgelost, alle 2 uur 1 theelepel. — *L. K. a.* Unc. 1 met *Syr. Bals. Peruv.* Unc. 1½, 4 maal

'sdaags 2 theelepels, met een wijnglas *Seltzer* water]. Dikwijls vervangt men het door *Saturatie's*; vergl. *Kali acet.*

† **Liquor Kali carbonici.** *Oleum Tartari per Diliquium.* [*Kali carb. e Tart.* 1 in *Aq. dest.* 2.] *Cave:* zoo als bij *Kali carb. e Tart.*

Inwendig. 5—20 Druppen, 2—4 maal 's daags; — bij Convulsies 10—30 Druppen alle 1½—½ uur; — bij vergiftigingen [verg. *Kali carb. e Tart.*] Dr. 1—1½, met veel water, in korte tusschenpozingen; (bij Steenkwalen: verg. *Kali carb. e Tart.*). Verbindingen en vormen, zoo als *Kali carb. e Tart.*

Liquor Kali caustici. *Lixivium causticum. Cave:* zoo als bij *Kali caust. sicc.*

Inwendig (niet gaarne — ††) en *uitwendig*, zoo als *Kali caust. sicc.*, maar in 3—4 maal zoo groote giften. [Als bijtmiddel, bij vergiftigde wonden *zuiver* (om te penselen) of verdund.]

* * **Liquor Myrrhae.** *Loco Liquaminis Myrrhae.* [*Extr. Myrrh.* 1 in *Aq. dest.* 5 opgelost en gecoleerd.] *Cave:* zoo als bij *Extr. Myrrhae.*

Inwendig. Dr. ½—2, eenige malen 's daags, in *Mixturen.*

Uitwendig [liever de Tinctuur, behalve in Oogwaters]. Tot *Mond-* en *Gorgeldranken* [Unc. 1 op Unc. 6—8], *Linctus* (om te penselen) [b. v. met *Mel. rosat.* ana], *Oogwaters* [tot Fomentaties Dr. 2—6 op Unc. 4. — Tot penseelwaters q. v.] enz.

† **Liquor pyro-tartaricus.** *Spiritus Tartari. Cave:* zoo als bij *Acid. pyro-lignosum.*

Inwendig. 10—20 Druppen meermalen 'sdaags, in *Mixturen.*

† **Liquor Saponis stibiati.** *Sulphur auratum liquidum. Tinctura Antimonii Jacobi. Cave:* zuren, zouten, en sappen [ook zoete, ligt gistende sappen, althans 's zomers]; Zoutvormers; de meeste zouten; lucht [daarom niet te lang in voorraad].

Inwendig. 10—20 (—30) Druppen [80 = Dr. 1] eenige malen 's daags, *zuiver* of in *Mixturen* [b. v. met *Tinct. Guaj. ammon.* ana, 4 maal 's daags 30 Druppen. — Vergl.

Extr. Acon.], *elke enkelvoudige dosis sterk verdund* [met ½ kopje slijm of thee].

Liquor Stibii muriatici. *Butyrum Antimonii. Cave :* salpeterzuur ; zuivere en koolzure Alkaliën en alkalische Aarden ; Zwavellever ; water , wijngeest.

Slechts († †) als *Bijtmiddel* , *zuiver* of in *Zalven.*

Macis. [HB : aether. en vette olie.]

Inwendig. 5—10 Gr. , meermalen 's daags , in *Poeder ; Infusie* [even als thee , Scr. 1—Dr. ½ op 2 kopjes].

Magnesia carbonica *s. Salis amari.* — Bijzonder ligt (pag. 13). *Sol.* 2500 ; koolzuur water 48 [eene oplossing op deze wijze , b. v. in † *Aq. carbonata* , in Seltzer water , noemt men wel eens *Aqua Magnesiae*]. *Cave :* zuren en zure zouten [tenzij men het koolzuur wil ontleden] ; Alkaliën ; alle oplosbare zouten , wier basis met koolzuur eene onoplosbare verbinding aangaat [b. v. Kalkzouten] ; Metaalzouten [met sommige uitzonderingen].

Inwendig. Scr. ½—1 eenige malen 's daags. In *Poeder* [groote giften zeer onaangenaam , als de zieke dezelve niet door roeren met veel water *ex tempore* tot een soort van Mixtuur maakt] , en wel in het bijzonder ook *Bruischpoeder* [vergelijk *Pulv. aëroph. e Magn. carb.* en pag. 10] , *Trochisci* , *Boli* [vooral met slecht smakende middelen ; geeft men grootere giften van dezelve in dezen vorm , dan bediene men zich , opdat de *Boli* niet te volumineus worden , van een meer dun constituens , b. v. van een Extract van Mellago consistentie , en verdeele elke enkelvoudige gift in een paar beten. Op deze wijze kan men nog het best in dezen vorm grootere giften voorschrijven.] , *Electuariën* , *Mixturen* (schudden).

Magnesia sulphurica cruda. *Ruw Bitterzout. Sol.* 2. — *Cave :* zoo als bij het volgende.

Slechts *uitwendig* (††) , tot *Clysmata* [Unc. ½—1 (of meer) , met olie (verg. *Ol. Lini*) , azijn of derg.].

Magnesia sulphurica depurata. *Sal amarum dep.* [In de lucht wordt het (zwak) veranderd ; als zoodanig , † *Magn. sulph. dep. sicca* , wordt het hier en daar gebruikt , even als *Natrum sulph. dep. siccum* (zie aldaar).] *Sol.* 2. — *Cave :* Alkaliën en derzelver zouten met zwakkere zuren ; Kalk- en Barytzouten ; azijnzuur Lood ; kalkwater.

Inwendig. Als Digestif-middel Dr. ½—1 meermalen 's daags ; als *purgans* Unc. ½—2, in eenige portiën verdeeld. Op dezelfde wijze als *Natr. sulphur. dep. cryst.* [Smaakcorrigentia: suiker met een weinig zuur sap, vooral van citroenen ; *Syr. Succi Citri ;* voor vele zieken warme melk. — Geen *Aq. Foenic.* (dat hier slecht smaakt) ter oplossing.]

(Tot *Clysmata* neme men *Magn. sulph. cruda.*)

Magnesia usta. *Magnesia.* [Poeder ; schitterend wit ; zeer ligt (zie pag. 13).] — *Cave :* zuren en zure zouten ; Aluin , barnsteenzuur Ammonium ; Metaalzouten ; alkaloïdische stoffen [Opium, China enz.].

Inwendig. Scr. ½—1 eenige malen 's daags, in *Poeders* [verdeelde niet te lang in voorraad, dewijl dit Medic. uit de lucht *Acid. carb.* aantrekt; niet verdeelde kan men dus in een glas innemen laten. — Over het aanmengen met veel water verg. *Magnes. carbon.*], *Trochisci*, *Beten*, [Cautelae zoo als bij *Magn. carb.*], *Mixturen* (schudden).

* **Malthum Hordei.** [HB: suiker, stijfsel en *gluten.* Men schrijve *Malthum contusum* voor. — Grootere quantiteiten uit de Bierbrouwerijen.]

Inwendig. Een paar Onc. 's daags, in *Infusie* [Unc. 1—2 op L. 1, en dan meest nog met bijvoeging van vegetab. of minerale zuren (Citroensap, *Mixt. sulph. acida* of derg.), Rijnwijn, enz.], *Decoct* [Unc. 2 met L. 2, *Colat.* L. 1, bij kopjes ; met gelijke toevoegsels] ; tot *Serum Lactis.*

Uitwendig. Als decoct tot *Clysmata* [b. v. Unc. ½], *Baden* [L. 2—6] ; in substantie tot *Cataplasmata* [hetzij zuiver, weekgekookt; hetzij met kokend bier tot brij gemaakt, deze op linnen gestreken, daarover heen nog goede biergest, en dit in 24 uren 2—3 maal vernieuwd].

† **Manganum oxydatum nativum.** *Manganesium.*

Inwendig (††). Gr. 3—10 eenige malen 's daags, zeer fijn gepoederd, in *Poeder*, *Pillen.*

Uitwendig. In *Zalven* [Dr. 1—3 op Unc. 1] ; enz.

Manna. [HB: Mannasuiker (Mannit), slijmsuiker en eene eigenaardige nauseëuse en purgerende stof. — Men schrijft gewoonlijk de ligt gekleurde, meer aangename *M. electa s. cannulata* voor; doch voor armen, of waar het niet zoo zeer

op sierlijkheid aankomt, ook soms de meer donker gekleurde, sterker purgerende *M. Calabrina.*] *Sol.* 3.

Inwendig. Als *demulcens* Dr. 1—2 meermalen 's daags; als *laxans* Unc. 2—3 in eenige portiën verdeeld [echter voor volwassenen zelden toereikend, wanneer men niet zouten of of andere krachtige *purguntia* hiermede verbindt. Slechts voor kinderen tot aan den ouderdom van 2 jaren, zuiver, voor dit oogmerk; voor een pasgeboren kind Dr. 1—1½ (in *Aq. Foenic.* Dr. 4—6 opgelost, alle ½—¼ uur 1 theelepel tot dat er werking volgt), voor een 2jarig Unc. 1 (in *Aq. Foenic.* Unc. 4, alle ½ uur 2 eetlepels)]. Gaarne met een aromatisch water of een oliesuiker. — In vloeibare of halfvloeibare vormen, vooral in den zomer, moet men dezelve niet lang in voorraad voorschrijven. — In *Electuaria*, *Oplossing* [in water, melk, thee, koffij. — *Cola*]. — *Manna tabulata.*

* **Medulla Bovis** *s. bovina.* — *Ossenmerg.* [Vetmassa, door celluleuse vliesjes verdeeld. Consistentie als die van het schapenvet. Moet voor het gebruik bereid, d. i. gesmolten en gecoleerd, worden.] Tot *Pomaden* enz.

Mel (*crudum*). [HB: kruimsuiker en slijmsuiker.]

Inwendig. *Zuiver* of in *Drank*, tot 2—3 Onc. 's daags.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [meest slechts als toevoegsel, Unc. ½—2; verg. *Ol. Lini*], enz.

Men onderscheidt 2 soorten:

1. *Mel album s. virgineum.* Men geeft aan deze soort den voorkeur, zoo wel voor inwendig gebruik, als ook voor plaatselijke aanwending in den Mond; in de armen praxis echter bezigt men:

2. *Mel flavum s. commune.* [Dikker als de vorige.]

Mel despumatum. [Dikte van siroop.]

Inwendig gelijk *Mel album* [doch men lette er op dat zij iets dunner is] en *uitwendig.*

Mel rosatum. [Dikte van siroop.] Gelijk *Mel desp.*

† **Mixtura oleoso-balsamica.** — *Balsamus Vitae Hoffmanni.* [1 Dr. bevat omstreeks 2 Grein (3—4 Druppen) aeth. olie en ¾ Grein *Bals. Peruv.* — Surrogaat voor de armen *Bals. Vit.* (*Ph. p.*); is evenwel zwakker. — Voor het uitwendig gebruik kan men ook in plaats stellen: eene

mixt. van *Bals. Peruv.* Scr. 1, *Ol. Rorism.* Scr. 2. *Spir. V. rftiss.* Unc. 2.]

Inwendig. 10—20 druppen (en meer), meermalen 'sdaags, op suiker of met thee, wijn, enz.

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [zuiver, tenzij zulks te duur komt], enz.

* * **Mixtura pyro-tartarica** *s. simplex.* [*Acid. sulph. concentr.* 1, *Liq. pyro-tartar.* 8, *Spir. Angel. comp.* 12.] — *Cave:* salpeterzuur; Zoutvormers; basen; de meeste zouten; Zwavelmetalen.

Inwendig. 20—40 Druppen meermalen 's daags, in thee [b. v. in Vlierthee] of in een aromat. water of in *Mixturen.*

Mixtura sulphurico-acida. *Elixir acidum Halleri.* [1 geconc. zwavelzuur op 3 *Spr. V. rftiss.* — (Het echte voorschrift van HALLER bevattede zuur en wijngeest *ana;* gelijk nog dit praeparaat zóó voorkomt in de *Ph. Sax.*, terwijl de *Mixt. sulph. acida* aldaar 1 zuur en 4 wijngeest bevat.)] *Cave*, zoo als bij *Acid. sulph. dilut.*

Inwendig (*ad Guttas viginti! — Absque aqua* (††). 5—20 Druppen meermalen 's daags (Dr. ½-1-1½ 's daags). [Men rekene 90 druppen = Dr. 1.] In *Druppen* of grootere *Mixturen* sterk verdund en ingehuld, dus b. v. met eene of andere siroop of slijm. Tot *Drank* [Dr. ½—1½ op twee pint, met *Syr. Ceras.* of *Rub. Id.* Unc. 1—3].

Mixtura vulneraria acida. *Aqua vulneraria Thedeni.* [Verdund zwavelzuur 1, wijngeest 3, honig 2, azijn 6.] — *Cave:* zoo als bij *Acid. sulph. dilut.*

Slechts als *Verbandwater*, zuiver [tast met der tijd het linnen aan!] of verdund.

* **Morphium aceticum.** [Witachtig, zeer bitter poeder.] *Sol.* omstreeks 24; iets moeijelijker in wijngeest, niet in aether. — *Cave:* sterkere zuren; Zoutvormers; zuivere en koolzure Alkaliën en Magnesia; Jodkalium; zoutzuur Natron, IJzer en Goud; salpeterzuur Zilver.

Inwendig. (*ad Grani quadrantem!*) in het begin Gr. ⅛ tot op zijn hoogst ¼; langzamerhand tot Gr. ½ of zelfs Gr. 1; eenige malen 's daags. — In *Poeder* [zelden], *Solutie* [door het bijvoegen van een weinig azijnzuur belet men het gedeel-

telijk onoplosbaar worden]; het meest in *Pillen* of *Beten* [maar ook in dezen steeds opgelost].

Uitwendig. In *Clysmata* [Gr. $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$ en allengskens meer], *Zalven* en *Linimenten* [bij eene beleedigde huid voorzigtig]; *endermatisch*; enz.

* **Morphium muriaticum.** [Wit; zeer bitter.] — *Sol.* 16—20; heet water 1; in wijngeest ligt op te lossen. — *Cave:* zwavel- en salpeterzuur; Jod; Brom; zuivere en koolzure Alkaliën en Magnesia; Jodkalium; (zoutzuur Natron, zoutzuur Goud?); salpeterzuur Zilver; IJzeroxydzouten.

In- en *uitwendig* in gelijke giften en vormen als het vorige.

† **Morphium sulphuricum.** [Wit; zeer bitter.] *Sol.* omstreeks 2; ook oplosbaar in wijngeest. — *Cave:* Jod; Alkaliën en Aarden en derzelver verbindingen met zwakkere zuren [een overschot der Alkaliën en zelfs van het kalkwater lost de gepraecipiteerde Morphine wederom op]; Jodkalium.

Inwendig. (*ad Gr.* $\frac{1}{4}$! *Ph. Sax.*) en *uitwendig* in gelijke giften en vormen als de beide vorigen.

** **Morsuli antimoniales Kunkelii.** [Elke Mors., 2 Dr. zwaar, bevat omstreeks 15 Gr. *Stib. sulph. nigr. laevig.*, benevens zoete Amandelen, Kaneelcassia en Cardamom.]

Voor volwassenen 1—4 Morsuli 's daags; voor kinderen [» zwarte Bonbons"] 1 in eenige stukken verdeeld.

Moschus. [Bevat hars, vet, Ammonium, zouten, enz.]

Inwendig. Gr. 2-10-20 alle 3—1 uur. [Wegens deszelfs aanzienlijken prijs, waar zulks kan, eerst de kleinere giften. — Kinderen in zware ziekten naar evenredigheid vrij sterke doses, b. v. bij *Asthma Millari*, 2—4 jarigen, Gr. 2—6 *pro dosi*; bij Eclampsiën en derg. aan kinderen, in de eerste maanden Gr. $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$ (alle $\frac{1}{2}$ uur), aan kinderen van 2 maanden en daarboven reeds Gr. $\frac{1}{2}$—2 enz.] — Reuk- en smaakcorrigentia zijn: kaneel, kruidnagelen, als olie of Tinctuur. — In *Poeder* [*D. in charta cerata.* — In het algemeen de beste vorm, ook zeer geeigend voor het spoedige berei-

den.], *Pillen* [door hun te langzaam werken zelden], *Electuaria* [niet, waar het op zeer spoedige werking aankomt], *Mixturen* (Schud-Mixt.) en *Emulsie's* [aan de laatsten meestal den voorrang te geven; doch waar het op eene allersnelste werking aankomt, daar neme men de eersten. — Dikwijls zeer voldoende alleen met eene siroop, b. v. Gr. 12 met *Syr. Cinnam.* Unc. 1, omgeschud, bij theelepels (in elke theelepel 2 Grein)].

Uitwendig. In *Clysmata* [ontzettend duur; daarom ook uiterst zelden. — Scr. 1—Dr. 1; met andere middelen natuurlijk nog minder; zeer goed met Amylum (zie aldaar). Men schrijve ook (over het algemeen) slechts ééne gift voor, daar hier minder spoedig herhaald behoeft te worden.]; *endermatisch* [Gr. 6—15]; als toevoegsel van *Tandpoeders* [op zijn hoogst Gr. $\frac{1}{2}$ op 1 Onc.], *kunstmatige Balsems* [hier in allen gevalle in eene iets grootere verhouding], *Waschpoeders* [ten hoogste Gr. 1 op Unc. !].

Mucilago Gummi Mimosae. *s. Arabici.* [*Gm. Mimos.* 1 in *Aq. destill.* 3 opgelost en gecoleerd. — Consistentie van siroop.]

In- en *uitwendig*; verg. *Gummi Mimos.* [Waar geen gedisteleerd water of coleren noodig is of de gom te gelijk met andere middelen gecoleerd kan worden, komt men gewoonlijk beterkoop uit.]

* * **Mucilago Salep.** *Salepslijm.* [1 op *Aq. comm.* 96.] Verg. *Rad. Salep.*

Myrrha. *Myrrhe.* — Verg. *Gummiresinae.* — *Cave* [met uitzonderingen]: *Acid. miner. conc.*, wijnzuur; Zoutvormers; caust. Alkaliën; Goud-, Zilver-, Kwikzilver-, Koper- en Loodzouten, Chlorijzer.

Inwendig. Gr. 5—15, 2—4 maal 's daags. In *Poeder* [zie *Gummiresinae.* — Gaarne met melksuiker.], *Trochisci* [verg. *Gummiresinae*], *Pillen*, *Boli*, *Electuaria*, *Mixtuur* of beter *Emulsie.*

Uitwendig. Zelden [omdat de offic. Tinctuur meest voldoende is] *opgelost* [in kalkwater, *Liq. Ammon. vinos.* of *Spr. nitrico-aether.*, waarin dezelve bijna geheel oplosbaar is]; meer in poeder.

Natrum aceticum. *Terra foliata Tartari crys-*

tallisata. [Verandert in de lucht († *N. a. siccum*, *Terra fol. Tart. sicca*).] — *Sol.* 3. — *Cave* : sterke zuren en de zouten van zulke zuren met zwakkere basen als Natron ; Kalizouten met zwakkere zuren.

Inwendig. Dr. ½—1, eenige malen 's daags ; in *Poeder*, *Oplossing* — *N. a. siccum* Scr. 1—2 in *Poeder.*

Natrum carbonicum acidulum *s. bicarbonicum s. perfecte saturatum.* [Reageert nog zwak alkalisch.] — *Sol.* 13. — *Cave:* zoo als bij *Kali carb. acidul.*

Inwendig. Scr. ½—1, meermalen 's daags ; in *Poeder*, vooral *Bruischpoeder* [verg. *Pulv. aëroph. e Natro carb. acid.* en pag. 10], *Trochisci*, *Oplossingen* [b. v. Dr. 1—2 op L. 1 Seltzer water en deze of de dubbele portie in éénen dag op te gebruiken. — Ook wel in zuurachtige wijn, b. v. Rijnwijn, welke daardoor mousserend wordt.] ; tot *Drank.* Tot het maken van *kunstmatige Mineraalwaters.*

Natrum carbonicum (*s. Sal. Sodae s. Alkali minerale*) **crudum.** *Sol.* 2.

Zelden tot *Baden* [gewoonlijk het krachtigere *Kali carb.* liever. — Tot een algemeen bad Unc. 6—12 (of meer), tot een voetbad Unc. 2—4. — Ieder kan dit praeparaat genoegzaam zuiveren, door de oplossing te coleren].

Natrum carbonicum (*s. subcarbonicum s. Sal Sodae*) **depuratum.** *Alkali minerale depuratum.* [Verandert in de lucht, en is dan het volgende praeparaat.] *Sol.* 2. — *Cave:* zoo als bij *Kali carbon. e Tart.*

Inwendig. Gr. 12—24, meermalen 's daags ; Dr. 1—1½ omstreeks op éénen dag. [Gaarne met bittere middelen.] In *Oplossingen*, vooral ook *Saturatie's*, *kunstmatige Mineraalwaters.* (Tot Poeders of Pillen doelmatiger het volgende praeparaat.)

Uitwendig. Tot *Mondspoeling* [verg. p. 30, R. 5 v. b.], enz.

Natrum carbonicum depurat. siccum *s. dilapsum.* [Poeder.] — *Sol.* 5½. — *Cave :* zoo als bij *Kali carb. e Tart.*

Inwendig. Gr. 4—8 meermalen 's daags (Scr. 1—Dr. ½ in éénen dag). [Gaarne met bittere middelen.] In *Poeders*, vooral *Bruischpoeders* [tot dewelke echter meer *Natr. carb.*

acidul. gebezigd wordt. — Verg. pag. 10.], *Pillen.* (Tot *Oplossingen* doelmatiger het vorige praeparaat.)

Uitwendig. Tot *Tandpoeders* [Dr. ½—1 op 1 Onc.], *Waschpoeders* [Dr. 1—2 op 1 Onc.], *Zalven.*

Natrum muriaticum. *Sal culinare. Sol.* 3. Ook in waterhoudende wijngeest oplosbaar. — *Cave: Acid. sulph.*, *Acid. nitric.*; Aluin; vele Metaaloxyden en zouten.

Inwendig. Dr. ½—1½ meermalen 's daags. — In *Poeder* [aldus gaarne bij bloedingen; bij dringende gevallen alle ¼ uur 1 theelepel tot ½—1 eetlepel van het fijn gepoederde zout; in het algemeen matigere en minder talrijke giften], *Oplossingen*, *kunstmatige Mineraalwaters.*

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Unc. ½—1 of 1—2 eetlepels; met zeep, oliën, enz.], *Oogwaters* [Tot Fomentatiën Dr. 1—4 op Unc. 4. — Tot Drup- of Penseelwaters in eene geconcentreerde oplossing (zóó tegen *Maculae Corneae*)], *drooge Omslagen*, *Stovingen* [vooral koude verwekkende; verg. pag. 24]; *Baden* [ter verhooging van de huidwerkzaamheid en die der peripherische zenuwen warm; en tot het bedaren van erethische zenuwaandoeningen koel of koud. — Tot een bad 2—4 pond (en meer). Tot een voetbad ½—1 pond.], enz.

* **Natrum nitricum.** *Nitrum cubicum.* [Wordt vochtig in de lucht.] — *Sol.* 2. — *Cave:* zoo als bij *Kali nitricum dep.* [wijnzuur uitgezonderd]; ook Kalizouten met zwakkere zuren.

Inwendig. Gr. 15—30 alle 2—1 uur, in *Oplossing.*

Natrum phosphoricum. *Soda phosphorata. Sol.* 4. — *Cave: Acid. sulph.*, *nitric.*, *muriat.*; *Kali caust.*; Kalizouten met zwakkere zuren; alkalisch-aardige, aardige en Metaal-zouten; kalkwater. [Dit zout is meer geschikt om met zure sappen verbonden te worden dan wel vele andere ligt purgerende middelen; verg. *Tart. boraxat.*]

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags; als *purgans* Unc. 1—1½ in eenige portiën. In *Poeders* [het beste vehiculum: ongezouten vleeschnat.], *Oplossingen* [b. v. met eene vruchtsiroop], ook wel voor kinderen in *Linctus* [b. v. Dr. 1 met Unc. 2 Rozenhonig, alle 2 uur 1 theelepel: bij *Aphthae*].

Natrum sulphuricum crudum. *Sol.* 3. — *Cave:* zoo als bij het volgende.

Slechts tot *Clysmata* [Unc. ½—1, met Azijn, Lijnolie (zie aldaar) enz].

Natrum sulphuricum depuratum crystallisatum. *Sal mirabile Glauberi depur.* [Verandert langzaam en is dan het volgende praeparaat.] *Sol.* 3. — *Cave:* caustische Kali; (Kalizouten met zwakkere zuren [*Tart. dep.* uitgezonderd]); in het bijzonder echter kalkwater, Kalk-, Baryt-, Lood-, Kwikzilver- en Zilver-zouten.

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags; als *purgans* Unc. ½—2 in eenige portiën verdeeld. [De smaak wordt het best verbeterd door suiker met iets zuurs, b. v. Citroensap (zoo als bij het Bitterzout).] In *Oplossingen* [armen kunnen het bij looden uit de Apotheek halen en hetzelve dan oplossen, zoo als zij het verkiezen], vooral soms in *Emulsie's* [aldus bijzonder gaarne bij Loodkolijk], *kunstmatige Mineraalwaters.* (Tot Poeders en Poedervormen het volgende, tot Clysmata het vorige praeparaat.)

Natrum sulphuricum depuratum siccum *s. dilapsum.* *Cave:* zoo als bij het vorige.

Inwendig. In half zoo groote doses als het vorige; in *Poeder*, *Beten*, *Electuaria.*

Uitwendig. Tot *Steekpilletjes.*

* **Nuces Juglandis immaturae.** HB en *Cave* zoo als bij *Cortex Nucum Jugland. virid.*

Inwendig. In een ligt *Decoct* [dagelijks Unc. ½—1, met Unc. 9 op Unc. 6]. Diaetetisch de geconfitureerde vruchten.

Nuces Vomicae. [HB: twee Alkaloïden (*Strychnine* en *Caniramine*).] — *Cave:* zie **Strychninum.*

Inwendig. (*Pulvis ad Grana duo!*) Gr. 1—2, allengskens opklimmend tot Gr. 5 (of zelfs 10); in het begin slechts 1—2 maal, later wel 3—4 maal 's daags. In *Poeder*, *Pillen.*

Nux moschata. [HB: aether. en vette olie.]

Inwendig. Gr. 5—10, meermalen 's daags; in *Poedervormen.*

Olea aetherea. [Over de empyreumatische beneden in het bijzonder.] — Zij zijn zeer gemakkelijk op te lossen in Alcohol [de oplossing wordt met water melkachtig. —

Uitzonderingen: *Ol. Citri Corticis*, *Rosar.*, *Terebinth.* (zie aldaar), ook de aetherisch-vette oliën *Ol. Lauri* en *Ol. Nucist.*], Aether en Kreosoot. In water zijn zij weinig oplosbaar. Suiker bewerkt eene meer gelijkvormige en rijkelijke opname van water, en kan dus voor kleine hoeveelheden den dienst van een emulgens verrigten [verg. *Elaeosacchara*]; wil men echter grootere hoeveelheden met water verbinden, dan heeft men krachtigere emulgentia noodig [§ 5]. Zij lossen Campher, de vloeibare en vaste vetsoorten, Was, de Harsen, Balsems, eenige Alkaloïden (Chinine, Cinchonine, Morphine, Strychnine, Veratrine], op, alsmede een weinig Phosphorus, Zwavel etc., en laten zich met onderscheidene organische zuren (blaauw-, azijn-, barnsteen-, benzoëzuur, enz.) verbinden. — De meeste zijn zoo dun vloeibaar en ligt, dat men over het geheel 100 druppen op eene Drachma rekenen kan; van de minder dunne [bij dewelke wij de consistentie altijd aangegeven hebben] iets minder. — *Cave:* zie pag. 5, *sub* 9.

Zij worden in het algemeen in de volgende vormen aangewend:

1. In *Poeders*; of als oliesuiker of ook zonder iets anders bij eene Poedermassa gevoegd [niet de pag. 14 opgegevene verhoudingen te overschrijden]. De poeders moet men in waspapier, of, in geval dezelve niet behoeven gedispenseerd te zijn, nog beter in een gesloten glas toedienen.

2. In *Suikerbereidingen* [voor *Rotulae*, verg. pag. 15].

3. In *Gelei-capsulae*: wegens derzelver hoogen prijs, en dewijl de meeste aeth. oliën niet onaangenaam rieken of smaken, zelden.

4. In *Pillen* en *Boli*. Zeer geringe hoeveelheden [een paar Druppen op eene Dr.] mogen zonder subactie ingenomen worden [dikwijls aldus om den reuk te verbeteren]. Grootere quantiteiten moet men subigeren [verg. pag. 16], tenzij er nog Hars, en wel ten minste 4 maal zoo veel als Olie, in de massa zij. [Wel is waar geven eerst 6 Hars met 1 Olie *voor zich* eene (voor het overige niet fraaije) Pillenmassa (verg. pag. 16); evenwel is eene geringere hoeveelheid Hars ook voldoende, om het uitscheiden der olie te beletten.] Vlugge oliën, als *constituentia*, althans als de eenige, te bezigen, deugt nimmer.

5. In *Electuaria* moet men grootere hoeveelheden ins-

gelijks subigeren; evenwel neemt men gewoonlijk slechts geringere, bij welke het toereikende is, met het poeder of de taaije vloeistof van het *Elect.*, afgewreven te worden.

6. In *Pleisters.* Wel is waar worden dezelve benadeeld door de behandeling met de heete, ten hoogsten half koude massa [want slechts met de meer weeke Pleisters (onze 4[de] groep), kan men *geringe* quantiteiten vlugge olie reeds koud, door eenvoudig te malaxeren, verbinden]; evenwel is derzelver gebruik in Pleisters dikwijls van belang, en meermalen doelmatiger als de aanwending van de plantenstoffen in substantie. Met 4—8 deelen Hars geven zij goede pleistermassa's; overigens, waar Hars (of eene overeenkomende hoeveelheid Gomhars) ontbreekt, mag men dezelve slechts in eene geringere verhouding opnemen. — Zelden laat men dezelve, zelfs wanneer zij hoofdzakelijk de massa helpen zamenstellen, te gelijk met het eigenlijke constituens van den Pleister te zamensmelten, maar voegt men ze liefst altijd eerst bij de half verkoelde massa.

7. In *Zalven* [niet buiten de verhouding, pag. 19 opgegeven; meestal echter als Reukcorrigentia in nog veel geringere hoeveelheid: 5—10 Druppen op 1 Onc.].

8. In eene *vloeibare Vorm.* Gedeeltelijk *zuiver* [»in substantie" — sommige der scherpere soort op suiker gedruppeld of nog beter met suikerwater of haverslijm in te nemen; sommige uitwendig. Zuiver werken echter de vlugge oliën veel meer prikkelend op de huid dan de meeste geestige of aetherische vloeistoffen, weshalve men dezelve, voor eene meer gevoelige huid, gaarne met deze verdund, voorschrijft.], gedeeltelijk door geestige of aetherische vloeistoffen verdund [Tot inwendig gebruik is het eene algemeene — en als men ze in volle doses aanwenden wil, de beste — gewoonte, vlugge oliën zóó in te laten nemen, dat men dezelve in 6 deelen van eene of andere aether. Spiritus oplost en dan drupsgewijs, 10, 20 Druppen, met suiker, suikerwater, enz., ingeeft. — Gelijke verdunningen dikwijls uitwendig.], gedeeltelijk met waterige vloeistoffen [als oliesuiker of door emulgeren (§ 5)] verbonden. [Voor het inwendig gebruik acht men de Emulsie's niet hoog, dewijl de doordringende smaak der oliën (in grootere doses — kleinere zijn steeds beter als oliesuiker aan te wenden) met den zachten smaak der overige, in de Emul-

sie voorkomende stoffen, kwalijk overeenkomt; gewoonlijk laat men dezelve liever (met of zonder geestig, aetherisch toevoegsel) bij Druppen, gelijk boven gezegd is, innemen; of men geeft dezelve (wegens het matigen van den smaak zeer doelmatig) alleen met siroop afgewreven of ook wel alleen met eene vette olie als Linctus; of met eene vette olie en siroop ter gelijker tijd.]

9. In den *veerkrachtig-vloeibaren Vorm.* — Het zijn hoofdzakelijk de dampen, wier werking men beoogt, als men vlugge oliën in de nabijheid van het oog aanwendt [zoo als bij de Aethersoorten, zie pag. 36].

De *doses* der vlugge oliën, tot inwendig gebruik, worden door vele schrijvers overdreven hoog opgegeven. Wij wagen het niet, in dit opzigt, te veel te hervormen, maar raden intusschen, dat men zich in het algemeen houde aan de kleinere of midden-doses, onder de door ons opgegevene, en dat, waar in hevigere gevallen de grootere noodig schijnen, men deze, ten minste bij meer gevoeligen, altijd verdund, ook wel ingehuld (in een of ander slijmig vehiculum) geve; dit zal althans noodig zijn, bij zulken waar de » Smaak brandend scherp'' opgegeven is.

Gebruik als Smaak- of Reuk-corrigentia: Men verdeele de als corrigentia dienende oliën in 3 klassen,

meest intensive [*Ol. Caryophyll.*, *Menth. pip.*, (*Amygd. amar.*), voor den reuk ook (en vooral) *Ol. Rosar.*],

intensive [*Ol. calami*, *Cass. cinnam.*, *Cinnam. acuti*, *Macid.*, *Majoran.*, *Rorismar.*, *Serpylli*, *Thymi*] en

minder intensive [de overigen],

en neme op 1 Onc. van eene drooge of vloeibare compositie

van de eerste klasse . . . . 1—2 Druppen
—— — tweede —— . . . . 2—3 ———
—— — derde —— . . . . 3—6 ———;

bij uitwendige middelen meer, omstreeks $1\frac{1}{2}$ maal zoo veel. [De *hier* opgegevene hoeveelheden zullen gewoonlijk *toereikende* zijn, waar niet eene zeer doordringende smaak of reuk te verbeteren zijn.]

Men lette ten laatsten nog op de hoogst aanzienlijke verscheidenheid in den *Prijs*, en bediene zich liefst niet, bij minder bemiddelden, in uitwendige middels, van *Ol. Chamomill. simpl.* en *citrat.*, *Rosar.*, *Aurant. Flor.*, ook

niet van *Ol. Amygd. amar. aeth.*, *Cinnam. acuti*, *Valer.*, *Myrrh.*, *Majoran.*, *Menth. crisp.*, *Absinth. aeth.*, *Rutae*, *Calami*, *Galbani* [in sommige landen ook niet van anderen, die door den Apotheker zelf bereid, niet verkocht worden]. — Daarentegen zijn zeer geschikt voor de armen praxis: *Ol. Terebinth.*, *Rorismar.*, *Lavand.*, *Thymi*, *Caryophyll.*, *Carvi*, *Cajeputi*, *Citri Cort.*, *Anisi*, *Orig. cret.*, *Bergamott.*, benevens de aetherisch-vette *Ol. Lauri* en *Nucist.*; [ook is misschien in de armen praxis het *Ol. Junip. Baccar.* soms onontbeerlijk].

Olea cocta *s. infusa.* Katagraphologisch als vette olie te behandelen.

Olea empyreumatica *s. empyreumatico-aetherea.* Onder de officinele behooren hier: *Dierlijke olie*, *Barnsteenolie* en *Steenolie.* (Zie aldaar.)

Olea pinguia. Hiertoe behooren: *Ol. Amygd.*, *Cacao*, *Crotonis*, *Lini*, *Morrhuae*, *Nuc. Jugland.*, *Oliv.*, *Ovor.*, *Papav.*, *Rapar.*, *Ricini.* (*Ol. Lauri* en *Nucist.* gedeeltelijk, zie pag. 147.) Zij zijn allen ligter dan water, evenwel (met uitzondering van het *Ol. Cacao*) geen $\frac{1}{10}$. Derhalve begaat men geene groote misslag, wanneer men een eetlepel op $\frac{1}{2}$ Onc., een theelepel op 1 Dr. rekent. — *Ol. Cacao* is vast; *Ol. Croton.*, *Morrhuae*, *Ovor.*, in eene mindere graad ook *Ol. Ricini*, zijn dikachtig, maar nog goed druipbaar; de overigen echter zijn vrij dun en vloeibaar [de consistentie is genoegzaam bekend]; dit althans dienen zij bij het gebruik te zijn; aan de lucht blootgesteld drogen *Ol. Lini*, *Nuc. Jugland.*, en *Papav.*, langzamerhand uit en worden eene harsachtige, smerige massa. — De vette oliën laten zich in verscheidene verhoudingen met absolute Alcohol en met Aether, gemakkelijk en in elke verhouding met vlugge oliën, daarentegen met waterige vloeistoffen slechts door emulgeren, vereenigen; zij lossen Was, Hars, Campher, Phosphorus, Zwavel [dit echter slechts onder hitte in aanzienlijke hoeveelheid: »*Zwavelbalsem*"] enz. op, en verbinden zich met sterkere Basen [ten deele reeds bij koude] tot *Zeepen*, waarbij, al wordt ook de Basis in eene vloeibare Vorm aangewend, dikwijls de consistentie der gemengde vloeistof aanzienlijk vermeerderd wordt. — *Cave:* zie pag. 5, *sub* 10.

Zij zijn in het geheel niet geschikt voor *vaste* Artsenijvormen [behalve het *Ol. Croton.*], ten hoogste in zeer geringe hoeveelheid voor *Pillen* en *Beten* [dus ook bijna uitsluitend het *Ol. Croton.*, bij hetwelk men, wegens de geringe dosis, gewoonlijk zelfs geene subactie noodig heeft], en slechts door *subactie* voor *Electuariën* [waardoor zij omtrent de consist. van *Mellago* verkrijgen]. Dikwijls daarentegen bezigt men dezelve tot *Pleisters* [§ 10], *Zalven* en *Linimenten* [waar men het rantsig worden, zoo mogelijk, verhoeden wil, vooral in Oogzalven, neemt men gaarne *Ol. Amygd.* (vooral het koud uitgeperste), *Ol. Cacao*, verg. pag. 20. — Ten opzigte der hoeveelheden tot Zalven, zie pag 18. Dikwijls wendt men de oliën ook zuiver, als Linimenten aan. In Zalven en Linimenten, die tot inwrijven, zonder verband, bestemd zijn, vermijdt men gaarne de uitdrogende oliën, want deze bemorsen de huid en het linnen zeer; men neemt dus in plaats van Lijn-, Maankop- of Nootolie, liever Amandel-, Boom- (of Raap-) olie; doch bij verbrandingen of waar het er op aankomt, de ontbrekende Epidermis voor het oogenblik te vervangen, kiest men wel de uitdrogende]. Om dezelve met waterige vloeistoffen te vermengen, laat men dezelve door *Gm. Arab.* of *Eidooijer* subigeren, maakt er eene valsche *Emulsie* van en geeft dezelve zóó in- en uitwendig. [Echter worden inwendig de Emulsies met Eidooijer ligtelijk te vet, onaangenaam; dus liever met *Gm. Arab.*] — Om *Linctus* te maken, behoeft men dezelve niet altijd in den vorm van Emulsie te brengen, daar zij [vooral *Ol. Amygd.* of *Papav.*] ook het eenige hoofdbestanddeel eens *Linctus*, zonder toevoeging van eene andere vloeistof, uitmaken kunnen. — Ook geheel onvermengd worden zij gebezigd, inwendig echter gewoonlijk slechts bij armen of bij vergiftigingen; meer uitwendig tot *Inwrijvingen* [zie boven bij *Linimenten*], *Clysmata* [vooral *Ol. Lini* en *Olivar.*] en andere *Injectie's*, enz.

† **Oleum Absinthii aethereum.** [Dikachtig.]

Inwendig. 2—4 Druppen eenige malen 's daags.

Oleum Absinthii coctum *s. infusum.*

Uitwendig. Tot *Linimenten* en *Zalven.*

Oleum Amygdalarum. [Bij armen hiervoor

in plaats, inwendig: *Ol. Oliv.* of *Papav.*; uitwendig (Oogzalven soms uitgezonderd): *Ol. Lini* of *Rapar.* — Droogt niet op.]

Inwendig. Bij thee- of eetlepels [als *laxans* een kop vol — in gevalle de patient hetzelve in zulk eene hoeveelheid gebruiken kan]; *zuiver* of met *Vleeschnat*, of in *Emulsie* [zie pag. 151. — Gewoonlijk Unc. 1 op Unc. 6—8, maar ook op Unc. 4—12 of zelfs 24, wanneer de Emulsie meer tot drinken zal dienen].

† Oleum Amygdalarum amararum aethereum. [Nadere bestanddeelen: eene eigenaardige vlugge olie (Benzoylwaterstof) en blaauwzuur. Smaakt scherp, bitterachtig-aetherisch, ter zelfder tijd blaauwzuurachtig.] — *Cave*: zie pag. 5, *sub* 9; verder: waterstofzuren; Basen; Metaalzouten.

Inwendig. $\frac{1}{4}$—1 Drup (allengskens ook nog meer) eenige malen 's daags, in verschillende vormen; het eenvoudigst in Alcohol of Aether opgelost.

*** Oleum Anethi.**

Inwendig. 2—4 Druppen, eenige malen 's daags.

Oleum animale aethereum *s. Dippelii. Ol. C. C. rectificatum.* [HB: Eupion, Kreosoot-Ammoniak, blaauwzuur Ammoniak, en eene ligt oxydable zelfstandigheid. — Bijna zonder kleur; wordt echter door lucht en licht dik en bruin; met Terpentijnolie vermengd wordt het rood in de lucht. — Reuk doordringend, maar minder onaangenaam dan bij het volgende; smaak insgelijks minder onaangenaam. Reageert alkalisch. Lost Campher, Phosphorus, Harsen enz. op; is in elke verhouding oplosbaar in wijngeest, Aether, weinig echter in water.] *Cave*: *Acid. sulph. concentr.*, *Acid. nitr. conc.*; Zoutvormers; Alkaliën; gevoelige Metaalzouten; licht. Men schrijve ook niet veel in voorraad voor. — Bij de bewerking tot Artsenijvormen moet men het even als eene vlugge olie behandelen. [Aantal der Druppen omstreeks 140.]

Inwendig. In acute gevallen 5—15 Druppen alle 2—1 uur; in chronische 10—30 (—60) Druppen 2—4 maal 's daags. Op suiker, in *Gelei-capsulae*, *Mixturen* [met Naphthae, aeth. Spr., aeth. oliën; — meest drupsgewijze. De grootere

giften in involverende (vooral slijmige) vehicula. — B. v. met *Spr. sulph. aeth.* ana, 10—25 Druppen (in acute gevallen).]; vooral ook *Emulsie's*; zelden in geringe hoeveelheid als toevoegsel bij *Poeders*, (*Pillen*) of *Beten* [omdat men — even als bij aeth. oliën — niet veel in dezen vorm inbrengen kan, en bij poeders ook wegens de buitengewone vlugtigheid].

Uitwendig [slechts bij rijken; anders hiervoor het volgende]. Tot *Clysmata* [zoo als het volgende]; enz.

Oleum animale foetidum. *Oleum Cornu Cervi.* [Een mengsel van Eupion, Paraffin, Gal vet, Kreosoot, Picamar, azijnzuur-, koolzuur-, blaauwzuur- en Kreosoot-Ammoniak en eene ligt oxydable zelfstandigheid. — Dikachtig; zwartbruin. — Reuk doordringend en, even als de smaak, hoogst onaangenaam. — Reageert alkalisch.] — *Cave* zoo als bij het vorige [uitgezonderd het licht].

Inwendig. 5—20 (—50) Druppen, eenige malen 's daags; 't best in Gelei-capsulae of met een [naarmate het middel slechts als corrigerend of als medewerkend dienen zal] meer of minder aanzienlijk bijvoegsel van aetherea, en de grootere giften nog in een slijmig Vehiculum.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Scr. 1, met water, Kamilleninfusie p. p. geëmulgeerd]; enz.

Oleum Anisi.

Inwendig. 2—4 Druppen (bij chronische Metaalvergiftigingen 10—30 Druppen met Amandelolie, slijm: Poppe en and.), eenige malen 's daags.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [5—15 Druppen], *Linimenten* [met vette of vlugge oliën verbonden], *Zalven* [b. v. met *Axung. Porci* q. s. tegen *Pedic. capitis*].

Oleum Aurantiorum Corticum.

Inwendig. 1—3 Druppen eenige malen 's daags.

† **Oleum Aurantii Florum.** *Oleum Neroli.*

Inwendig. 1—3 Druppen eenige malen 's daags.

* **Oleum Bergamottae.**

Zelden *inwendig.* Een paar Druppen.

Oleum (*s. Butyrum*) **Cacao.** [Consistentie van Ceraat, nog iets vaster dan schapenvet, maar weker dan zeep.]

Inwendig. Dr. $\frac{1}{2}$—1 eenige malen 's daags, in *Emulsie*

[vooral wel in kleine Emulsie's als Linctus, b. v. Dr. 1 met *Pulv. Gm. Mimos.* Scr. 1 op 1 Onc. siroop].

* **Oleum Cajeputi.** En

* **Oleum Cajeputi rectificatum.** [Daar door het bekende voorschrift, dat men namelijk het in den handel voorkomende *Ol. Caj.*, als het koper bevat, slechts uitwendig mag bezigen, elke schadelijke bijwerking belet wordt, zoo behoeft men het gerectificeerde (hetwelk vrij kleurloos is, terwijl het andere groen of geelachtig zich vertoont) niet den voorkeur te geven.]

Inwendig. 1—3 (— 6) Druppen; de kleinere giften meermalen, de grootere een paar malen 's daags.

Uitwendig. [Surrogaten: verbindingen van Campher met *Ol. Rorismar.* of *Therebinth.* etc.] In *Tandmiddelen* [zuiver of in verbindingen, in den tand gebragt of ook in den wang ingewreven], tot *Injectie's* [b. v. door Amandelolie verdund, ook wel zuiver (voorzigtig!), op Boomwol in het oor gebragt], als *Oogmiddel* [verg. pag. 149, *sub* 9], tot *Inwrijvingen* [zuiver of met oliën, geestige, aetherische vloeistoffen, p. p.]; enz.

† **Oleum Calami.** [Smaak brandend scherp.]

Inwendig. 1—2 Druppen eenige malen 's daags.

** **Oleum camphoratum.** [Campher 1 in *Ol. Papav. rec. par.* 8; dus bevatten 3 Dr. 1 Scr. Campher; hierna de dosis te berekenen.] Verg. *Camphora.*

Inwendig. In *Emulsie.*

Uitwendig. Tot *Penselingen* [b. v. bij kwikverzweringen in den mond], *Tanddruppen* [bij tandpijn zuiver ingebragt] en andere *Injectie's* [b. v. om in het oor gekropene Insekten te dooden, ook overigens bij pijn in het oor enz. ingedruppeld of op Boomwol ingebragt]; *Linimenten*, *Zalven*, *Pleisters*, enz.

† **Oleum Cantharidum infusum.** *s. coctum Ph. Sl.* [Grof gepoederde *Cantharides* 1 met *Provenc.* olie 4 in een waterbad 6 uren gedigereerd; gecoleerd en gefiltreerd.]

Verdient *inwendig* beproefd te worden; 1—3 Druppen (en voorzigtig opklimmend meer?) eenige malen 's daags, goed geïnvolveerd; of *zuiver* [de enkele dosis in slijm] of met eene

grootere hoeveelheid eener vette olie verbonden [b. v. Sgr. ½ met *Ol. Amygd.* Unc. ½, *Gm. Mimos. pulv.* Dr. 3, water Unc. 4; 3 maal 's daags 1—2 eetlepels (Extract van bijna ¼—½ Grein *Canthar.*)].

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen*, *Zalven* [met Was *q. s.*] p. p.

Oleum Carvi.

Inwendig. 2—4 Druppen, eenige malen 's daags.

* **Oleum Caryophyllorum.** [Dikachtig. Smaak brandend scherp.]

Inwendig. 1—2 Druppen, eenige malen 's daags.

Uitwendig. Tot *Tandmiddelen*, *Inwrijvingen* [met geestrijke vloeistoffen of met vette oliën verdund; ook wel zuiver]; etc.

† **Oleum Cassiae cinnamomeae.** [Smaak brandend scherp.]

Inwendig. 1—2 Druppen, meermalen 's daags; bij Metrorrhagien (zoo excitantia hier geïndiceerd zijn!) spoedig na elkander [b. v. 10 Druppen in *Aeth. sulph.* Dr. ½, daarvan alle ½—¼ uur 10—15 Druppen in een weinig thee of wijn].

Uitwendig. Tot *Tandmiddelen* [soms zuiver ingebragt], enz.

† **Oleum Chamomillae citratum.** [Satureert blaauw. — Surrogaat van het nog duurdere *Ol. Chamom. simpl.*]

Inwendig. In iets grootere giften als *Ol. Chamom. simpl.*

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [liefst met eene vette olie vermengd] enz.

Oleum Chamomillae coctum *s. infusum.*

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Unc. ½—1, geëmulgeerd], etc.

† **Oleum Chamomillae simplex** *s. aethereum.* [Consist. bijna boterachtig. — Intensief blaauw.]

Inwendig. 1—3 Druppen, eenige malen 's daags.

(*Uitwendig.* Meestal het beterkoop *Ol. Chamom. citrat.*)

† **Oleum Chamomillae terebinthinatum.** [Ligtblaauw.]

Tot *Inwrijvingen*, *Linimenten*, enz.

† Oleum Cinnamomi acuti. [Smaak brandend scherp. Men vergete, vooral bij de oliesuiker, het bijvoegsel *acuti* niet, als men dit en niet het minder aangename, maar beterkoop *Ol. Cass. cinnamom.* hebben wil.]

Inwendig. ½—1½ Druppen, meermalen 's daags.

† Oleum Citri Corticis. *Oleum de Cedro.* [Moeijelijk op te lossen in waterhoudende Alcohol; reeds van *Spr. V. rftiss.* vereischt zij 10 deelen.]

Inwendig. 2—4 Druppen, eenige malen 's daags.

*** Oleum Crotonis.** [Dikachtig. — Brandend scherpe nasmaak.] *Sol: Spr. V. rftiss.* 36; beter in *Aeth. sulph.* — *Cave:* zie pag. 5, *sub* 10; ook warmte.

Inwendig (*ad Guttam unam!*) ⅛-¼-½ Drup (slechts in geheel wanhopige gevallen en bij zielszieken somtijds 1—2 Druppen) alle 3-2-1 uur. [Niet als gewoon *purgans!*] In goed inwikkelende vormen, b. v.: met eene zachte vette olie vermengd en op deze wijze dan nog tot eene Emulsie gemaakt; of met eene siroop, met siroop en slijm verbonden; of, wat het beste is (om ook het brandend gevoel in den mond en zoo veel als mogelijk de misselijkheid en Vomituritio te verhoeden) in *Pillen* of *Beten* [b. v. met zeep, waardoor men hetzelve zeer goed subigeren kan, of (tot 6 Druppen op ½ Dr.) in eene grondmassa uit *Axung. Porci* 1 en *Pulv. Rad. Alth.* 1½].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [1-2-4 Druppen, benevens een paar Onc. Lijnolie, met water, een *Decoct. Alth.* enz.; ook wel een *Infusum Hb. Nicot.*, geëmulgeerd], *Inwrijvingen* [om een kunstmatig Exantheem te maken. Men wrijft 2—20 Druppen (naar gelang van den omvang der plaats) 5 of zelfs 10 minuten lang in (bij eene torpide huid met flanel, sterk wrijvend), en herhaalt zulks in chronische gevallen na 24—12, in meer acute na 6—3 uren of ook nog spoediger. Zelden behoeft men meer dan 2—3 Inwrijvingen. — Bij eene prikkelbare huid (kinderen, vrouwen) verdunne men de olie (b. v. met vette of aether. olie, als: *Ol. Amygd.*, *Terebinth.*, *Rorismar.*, of *Menth.*, ana); hier is soms ééne applicatie voldoende.], enz.

† Oleum Cubebarum.

Inwendig. 4—6 Druppen, meermalen 's daags.

† Oleum Cumini.

Inwendig. 2—4 Druppen, eenige malen 's daags.

Oleum Foeniculi.

Inwendig. 2—5 Druppen, eenige malen 's daags, in de gewone vormen, ook wel met eene vette olie [b. v. *Ol. Amygd.*] als *Linctus.*

† Oleum Galbani.

Inwendig. [Zelden.] 2—5 Druppen, eenige malen 's daags.

Oleum Hyoscyami coctum *s. infusum.*

Zelden *inwendig.* Scr. 1—Dr. ½ *p. dosi*, in *Emulsie.* [Liever geve men eene Emulsie uit eene gewone vette olie met *Extr. Hyosc.*]

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. 1—4, geëmulgeerd] en andere *Injectie's* [b. v. drupsgewijze, verwarmd, in den gehoorgang], *Linimenten* en *Zalven*, etc.

Oleum Juniperi Baccarum.

Inwendig. 2—4 Druppen, eenige malen 's daags.

* **Oleum Lauri** *s. laurinum.* [Eene aeth.-vette olie met Zalfconsistentie: 1 deel met ⅓—½ Was te zamen gesmolten geeft een Ceraat, met 1—1½ Was of Hars een Pleister. — In zwavel-aether geheel oplosbaar, in wijngeest vooral slechts het aetherisch bestanddeel. — De bestkoope plaatsvervanger van alle »kunstmatige Balsems."]

Slechts *uitwendig.*

Oleum Lini. — Inwendig schrijve men voor: *O. L. recenter paratum s. expressum.* [Verdroogt.]

Inwendig [zelden] bij thee- of eetlepels; *zuiver* of in *Emulsie* [gelijk *Ol. Olivar.*] of met vleeschnat.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [1—2 Onc. (2—4 groote eetlepels) Lijnolie (heeft men dit niet bij der hand, dan Boom- of Raapolie) met 2—3 koppen water of Kamillenthee; ook wel nog hierbij een lepel Keukenzout, of ½—1 lood Spaansche zeep, of eenige lepels Honig, of eenige looden suiker. — Voorschriften tot sterker purgerende Clysmata: 1½ lood *sulph. Magn. dep.*, 2 lood *Oxym. simpl.*, 2 groote lepels olie, 2 koppen *Decoct. Hord.*; of: 2 lood *sulph. Sod.*, 2 lepels olie, even zoo veel azijn, eene groote kop Haverslijm (spoedig en krachtig werkend, derhalve bij Hersenontstekingen,

Beroerten enz.). — Eene Clysma purgans voor gevoelige Individuen: 3 lood suiker, 4 groote eetlepels Boomolie, 2 Eidooijers, eene groote kop Kamillenthee]; tot *Zalven* en *Linimenten.*

† Oleum Macidis.

Inwendig. 1—3 Druppen, meermalen 's daags.

† Oleum Menthae crispae.

Inwendig. 1—3 Druppen, eenige malen 's daags.

Uitwendig geeft men gewoonlijk den voorkeur aan *Ol. Menth. pip.*

† Oleum Menthae crispae terebinthinatum.

Slechts *uitwendig.*

Oleum Menthae piperitae.

Inwendig. 1—3 Druppen, eenige malen 's daags.

Uitwendig. Even als *Ol. Cajeputi.*

* Oleum Morrhuae *s. Jecoris Aselli. — Levertraan.*

Inwendig. ½—2 eetlepels 2—4 maal (en nog meer) 's daags. (Kinderen en zwakke voorwerpen 1 theelepel — ½ eetlepel); *zuiver* [daarna late men den mond uitspoelen met pepermuntwater, of thee of koffij, of men late suiker na nemen, of een stuk drooge beschuit kaauwen, of een pepermuntje gebruiken. — Ook geeft men wel eenige wijn na, om de misselijkheid te verwijderen. — Men laat de Levertraan ook wel bij eetlepels met eene *Emuls. Amygd. amar.* innemen, of met eene gelijke hoeveelheid *Citroensap* vermengen, waardoor vooral het lastige oprispen zeer verminderd wordt.], minder dikwijls in *Verbindingen* [b. v. met de helft *Syr. Cinnam.*, of in eene Emulsie met Spaansche wijn, enz.].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [3—4 eetlepels], als *Oogmiddel*, [tegen *Maculae Corneae*, met een penseel opgebragt], tot *Linimenten* [zuiver of met Terpentijnolie, Ammonium, Aether, p. p.].

† Oleum Myrrhae.

Inwendig. Een paar Druppen, eenige malen 's daags.

† Oleum (*Balsamum* [verg. pag. 55] *s. Butyrum*)

Nucistae. [Aether.-vette olie, consistentie van Ceraat, iets brozer dan schapenvet.]

Inwendig (zelden). Gr. 5—10, meermalen 's daags, in *Emulsie.*

* **Oleum Nucum Juglandis.** [Droogt op.]

Uitwendig. Zuiver om *in te druppelen* bij verduisteringen der *Cornea* [in welk geval men meest den voorkeur geeft aan het rantsig gewordene], tot *Inwrijvingen*, enz.

Oleum Olivarum. [Inwendig geve men immer, bij bemiddelden ook uitwendig, de *Ol. Oliv. Provinciale.* — Droogt niet op.]

Inwendig. Bij thee- en eetlepels; *zuiver* [soms met vleeschnat of Limonade] of in *Emulsie* [gewoonlijk Unc. 1 op Unc. 6—8 (maar ook 4—12); evenwel kiest men, als men voor inwendig gebruik een vloeibare vette olie *uit de Apotheek* hebben wil, liever (althans voor bemiddelden) *Ol. Amygdal.*].

Uitwendig. Deels zuiver tot *Injectie's, Inwrijvingen* [b. v. tegen hektisch en colliquatief zweet alle 3—4 dagen eenige Onc.; — bij *Anasarca* en *Ascites* weken lang 2—4 malen 's daags ¼—1 uur lang lauwwarme olie op den buik of dijen enz. inwrijven; — enz.], plaatselijke *Baden* [in het acute stadium der Druiper, zachtkens verwarmd, het mannelijke lid hierin dikwijls en lang baden]; deels in verbindingen tot *Clysmata* [zoo als *Ol. Lini*], etc.

† **Oleum Origani cretici.** [Roodbruin. — Smaak brandend scherp.]

Tot *Tandmiddelen* [ook *zuiver* in pijnlijke kiezen], enz.

* **Oleum Ovorum.** [Dikachtig.]

Uitwendig. Met pluksel of linnen aangebragt of [even zoo bij vlekken der *Cornea*] met een penseel aangewend.

* **Oleum Papaveris.** [Inwendig schrijve men altijd voor: *O. P. rec. parat.* [Droogt op, maar niet zoo ligt als Noot- en Lijnolie.]

Inwendig zoo als *Ol. Amygd.*

(*Uitwendig* liever *Ol. Amygd.* of bij minder bemiddelden *Ol. Olivar.*, of *Rapar.*)

† **Oleum Petroselini.** [Boterachtig.]

Inwendig. Eenige Druppen (1—2 Grein) eenige malen 's daags.

Uitwendig in *Zalven* [tegen *Pedic. capitis*, zoo als *Ol. Anisi*].

* **Oleum Raparum.** [Droogt niet op. — Ofschoon dezelve bij ons niet officineel is, zal zij wel bij elken Apotheker gevonden worden. Eene geringe hoeveelheid zwavelzuur (door het zuiveren) is voor de praxis geheel van geen belang.]

Bij de bereiding van *Pleisters*, *Zalven* en *Linimenten* deze olie den voorkeur te geven, boven de gewone *Ol. Olivar.* [niet de *Provinciale*]. — Ook tot *Clysmata.*

Oleum Ricini. [In de armenpraktijk dikwijls te vervangen door zouten in Olie-mixturen, of (nog beterkoop) door gelijktijdig of afwisselend gebruik van Boomolie en zouten, of door *Sapo jalapin.* (zie aldaar) met Amandelolie, of door *Ol. Crotonis* met *Ol. Papav.*].

Inwendig. Unc. $\frac{1}{2}$—1 (1—2 eetlepels) alle 2—$\frac{1}{2}$ uur. — *Zuiver* [waar men oekonomisch zijn wil; slechts niet, waar men vreezen moet, door deszelfs onaangenamen smaak, braking te verwekken; ten minste dan niet zonder een corrigerend vehiculum. De beste vehicula zijn: sterk gezouten vleeschnat; koffij. Ook een toevoegsel van een weinig Citroensap (over het algemeen van iets zuurs) of (waar zulks niet gecontraïndiceerd is) Aether verhoedt gewoonlijk misselijkheid en neiging tot braking] of in *Emulsie's* [hierin echter meesttijds slechts kleinere giften, door andere middelen, b. v. zouten, ondersteund, dewijl grootere doses ligt te volumineus en daardoor wederom onaangenaam zouden worden. — Over het algemeen is het doelmatig, niet meer slijm voor de Emulsie te bezigen, als juist noodig is (pag. 11), omdat de slijm de werking slechts benadeelt; men geeft derhalve ook wel aan Eidooijer (waardoor trouwens de Emulsie onaangenamer wordt) als emulgens, den voorkeur. Een toevoegsel van *Suc. Liquir.* doet sommigen dit middel beter smaken. — Somtijds alleen met eene siroop, b. v. met *Syr. Amygd.* of met *Syr. Succi Citri* ana, of met 1—2 deelen *Syr. Rhei*].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [hier wel meestal door beterkoope middelen, Lijnolie met zouten of derg. te vervangen. — 2—4 eetlepels, even als *Ol. Lini* te behandelen]; etc.

Oleum Rorismarini *s. Anthos.*

Inwendig. 2—4 Druppen.

* **Oleum Rosarum.** [Dikachtig en reeds bij + 12° R. stollend. — In zwakke wijngeest moeijelijk (volkomen) oplosbaar.]

In- en *uitwendig* in zeer geringe hoeveelheid.

Oleum Rutae.

Inwendig. 2—4 Druppen, eenige malen 's daags.

† **Oleum Sabinae.**

Inwendig. In het begin ½—1 Drup 2 malen 's daags; voorzigtig opklimmend tot 2, zelfs wel 4 Druppen 2—3 malen 's daags. — Als oliesuiker, in *Mixturen;* dikwijls doelmatig in eenigzins inwikkelende vormen: *Pillen*, *Emulsie.*

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [b. v. met eene vette olie op den onderbuik, bij wormen], *Zalven*, *Pleisters*, enz.

* **Oleum Sinapis aethereum.** [Reuk doordringend, veroorzaakt traningen; smaak brandend scherp; veroorzaakt op de huid spoedig ontsteking en blaarvorming.] *Sol.* 500. — *Cave:* salpeterzuur, salpeterzoutzuur, geconcentreerd zwavelzuur; Zoutvormers; Alkaliën; azijnzuur Lood en Koper, salpeterzuur Zilver, zoutzuur Goud, Kwikzilverzouten. Men schrijve slechts matige hoeveelheden voor, en late zorgvuldig voor goede bewaring (koel, goed gesloten vlesch) zorg dragen.

Inwendig. $\frac{1}{12}$—$\frac{1}{6}$ Drup, meermalen 's daags; goed ingewikkeld.

Uitwendig als *rubefaciens* [verdund; b. v. 12 Druppen in ½ Onc. *Spr. V. rft.* — Om minder sterke werking te verkrijgen, laat men de geestige oplossing *inwrijven;* de vloeistof verdampt spoedig en laat eene levendig roode kleur achter, welke uiterlijk na eenige uren wederom verdwijnt; evenwel duurt de verhoogde gevoeligheid der plaats langer, zoodat men bij herhaling der applicatie na 4—6 uren eene andere plaats kiezen moet; het is voldoende, om eene voortdurende werking te onderhouden, 2—3 maal gedurende éénen dag het middel op deze wijze aan te wenden. — Wil men sterkere werking, dan appliceert men de geestige oplossing door het opleggen van strooken linnen, welke men, wanneer de zieke zulks verdragen kan, zoo lang laat liggen, tot dat zij droog geworden zijn, hetwelk gewoonlijk in 8 minuten geschiedt; dit heeft grootere smart, eene levendigere roode kleur, som-

tijds zelfs blaarvorming, ten gevolge. Om in chronische ziekten eene voortdurende werking te onderhouden, is het genoegzaam, dit 2 malen 's daags te herhalen; ook hier mag men dezelfde plaats niet 2 maal op éénen dag gebruiken. — Om de verdamping der olie (die oogen en neus zeer prikkelt) te matigen, kan men de strooken linnen met taf bedekken].

Oleum Succini rectificatum. [Dun vloeibaar; bleekgeel; scherp van smaak en doordringend van reuk; oplosbaar in Alcohol en Aether; reageert zuur.] *Cave:* Basen.

Inwendig. 5-10-20 Druppen, meermalen 's daags, zuiver of met Aether, HOFFMAN's Druppen enz. in *Mixturen.*

** **Oleum contra Taeniam Chaberti.** [*Ol. Terebinth.* 3, *Ol. anim. foet.* 1, met elkander overgehaald.] — *Cave* zoo als bij *Ol. anim. aether.*

Inwendig. Eenige theelepels daags, [b. v. in vleeschnat. — Om den onaangenamen reuk te verwijderen, drinke men eenig water na; en voor den smaak kaauwe men kaneel of een kruidnagel].

Oleum Tanaceti.

Inwendig. 2—4 Druppen, eenige malen 's daags.

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [met eene vette olie vermengd, b. v.], *Zalven.*

Oleum Terebinthinae. (Inwendig, tot Clysmata en voor bemiddelden schrijve men *Ol. Tereb. rft.* vóór.) [Zeer slecht oplosbaar in waterhoudende Alcohol.]

Inwendig gewoonlijk 5—15 Druppen, soms ook bij Scrupels en Drachmen, 2—4 maal 's daags. — Om den Lintworm *af te drijven*, ten hoogste Dr. 2—3 eenige malen 's daags; — tegen Neuralgien Scr. 1—Dr. ½, 3—4 maal 's daags [de maag moet daarbij volkomen zuiver zijn]; — bij *Febris puerperalis*, volgens *Engelsche* en andere Schrijvers, Dr. ½ alle uur; — bij vergiftigingen met blaauwzuur volgens EMMERT van tijd tot tijd 1 theelepel; — bij de *Cholera* heeft men deze olie soms drupsgewijze, meer echter bij theelepels, alle ½—¼ uur gegeven [het best alle half uur Dr. ½ in eene Emulsie]. — (Gaarne laat men eenig vleeschnat of slijmerig vocht nadrinken, of om den smaak te verdrijven, een weinig Citroensap nemen; ook wel *Magnesia usta.*) Of, vooral bij

armen *zuiver* [de kleinere giften op suiker of met *Magn. usta*], of in *Emulsies* [soms alleen met honig, b. v. 1 met *Mel despum.* of *rosat.* (omgeschud) of *Mel alb.* (omgeroerd), bij theelepels] of andere *Mixturen.*

Uitwendig tot *Gorgeldranken* [*q. v.*], *Tanddruppen* [zuiver], *Clysmata* [Dr. 1—2; tegen *Ischias* Unc. ½—1 (of meer); door Eidooijer met water, Mucilago of zoo iets geëmulgeerd]; tot *Inwrijvingen*, *Wasschingen* en *Fomentatie's* [dikwijls in verbindingen met Campher, Phosphorus, Ammonium, Canthariden enz.], tot *Cataplasmata* [b. v. bij *Gangraena* met *Pulv. Cort. Peruv.*, *Querc.* enz.], *Linimenten* en *Zalven* [b. v. 1 met ½ vette olie, of met 4 *Ung. Res. Pini Burg.*: bij verbrandingen]; als *Verbandmiddel* [bij gangreneuse, carieuse en andere verzweringen, welke men sterk prikkelen moet, omgeslagen of ingedruppeld, ingespoten enz.]; etc. — 3 met 1 Zwavel-aether: v. GRAEFE tot het bevochtigen der *Oblaten in plaats van Moxae.* (Eene of meer openingen; tot het bevochtigen weinige Druppen; de *Oblaten* tusschen vloeipapier matig gedroogd, zacht aangedrukt, door middel van eene kleine kaars in brand gestoken. De plaats moet horizontaal liggen.)

Oleum Valerianae. [Reageert zuur. Wordt door salpeterzuur blaauw.] *Cave* zoo als bij de vlugge oliën in het algemeen; buitendien [wanneer men regt voorzigtig eene verandering der werking voorkomen wil]: Basen; koolzure zouten.

Inwendig. 2—6 Druppen (tegen Epilepsie 5-10-20 Druppen, in eene inwikkelende vorm), meermalen 's daags.

Opium. *Meconium. Laudanum. Succus Thebaïcus. Extractum Thebaïcum.* (Men bedient zich soms van eene dezer 4 laatste uitdrukkingen, wanneer leken het *Opium* vreezen. — Evenwel konden soms de beide laatste namen voor den Apotheker minder duidelijk zijn; en kon men *Laudanum* soms ook verwisselen met *Laud. Liquid. Sydenh.*, even zoo *Extr. thebaïc.* met *Extr. Opii.*) [Door de meeste Chemici tot de Gomharsen gerekend. HB: 2 Alkaloïden (*Morphium* en *Codeïn*), 2 Subalkaloïden (*Opian* of *Narcotin* en *Narceïn*), *Mekonzuur* en *Mekonin* (eene zelfstandigheid vrij van stikstof). — Noch in water, noch in wijngeest volkomen oplosbaar;

het volkomenst nog, evenwel ook niet volkomen, in waterhoudende wijngeest, b. v. in *Mallaga*-wijn of in een mengsel van gelijke deelen *Spr. V. rftss.* en water (b. v. Kaneelwater).] — *Cave* [met uitzondering, daar, waar het opium slechts *adjuvans* is] : sterke zuren, looizuren, Zoutvormers, zuivere en koolzure Alkaliën en Magnesia; Jodkalium, zoutzuur Natron, Kalk- en Spiesglans; azijnzuur Lood; Kwikzilver-, Zilver-, Koper- en IJzerzouten.

Inwendig (*pro adulto ad Grana duo! Pro infante infra quinque annos* ††) tot het verkrijgen van zwakkere werkingen Gr. $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{4}$, van middelmatige werkingen Gr. $\frac{1}{2}$—1, van sterke en verdoovende werkingen Gr. 1—3. — *Gewoonlijk* herhaalt men de kleine giften alle 2—1 uur; de middelmatige geeft men dikwijls slechts 1 maal of een paar malen 's daags, of herhaalt ze slechts alle 4—2 uur. De herhaling der groote giften rigt zich na derzelver werking op het *Sensorium.* — Bij hevige krampen en pijnen, bij *Tetanus*, *Hydrophobie*, en bij lang gebruik dezes middels, moet men dikwijls de opgegevene grootste doses nog verre overschrijden. — Bij *Tetanus* beginne men met Gr. 2, en herhale deze gift, telkenmale dezelve met $\frac{1}{4}$ Gr. vermeerderende, alle 2—1 uur, tot dat de kramp ophoudt of Narcose ontstaat, waartoe dikwijls 10—15 Grein en meer gevorderd worden; is er Narcose ontstaan, dan tracht men deze door wijn, koffij, vlugtige middelen weg te nemen, en begint dan wederom op nieuw met de opium, weder met Gr. 2 beginnend, enz. — In zulke hevige gevallen van *Delirium tremens*, waar *Opium* aangewezen is, alle 2—1 uur Gr. 1—1$\frac{1}{2}$. — Verminderen de dringende toevallen (pijnen, krampen) welke tot buitengewone groote giften opium aanleiding gaven, dan moet men in gelijke verhoudingen met de giften afklimmen, als niet het opium thans te hevig, zelfs vergiftigend, werken zal. — *Kinderen* kunnen, naar evenredigheid, wat in het algemeen van narcotische middelen, doch in het bijzonder van opium geldt, op verre na niet zoo veel verdragen als van andere middelen; men geeft het hen derhalve, vooral in het eerste jaar, slechts zeldzaam, waar hetzelve door andere *Narcotica*, vooral *Crocus*, zich niet wil vervangen laten, en dan wel met meer zekerheid in Clysmata als inwendig. Wil men (bij volwassenen) de te sterke werkingen van het opium op de hersens matigen, dan geeft men het

gaarne in een kop koffij, ook wel met *Castoreum*. — Om geene verstoppingen te veroorzaken, of om niet te veel te verhitten, soms met zouten, b. v. *Sulph. Sod. dep.* — In *Poedervorm* [*Electuariën* passen niet, wegens de onbepaalde doses, behalve, wanneer men slechts op 1 of 2 giften rekent. — In plaats van (*Schud*) *mixturen* beter *Emulsie's*].

Uitwendig. Tot *Tandmiddelen*, ook *zuiver* [stukjes] in de holle kiezen gebragt; tot *Clysmata* [in Emulsie; wil men dit in huis doen, dan schrijve men het voor, in gedispenseerde poeders met *Gm. Mimos.* — Niet ligtelijk (behalve in ongewone gevallen, b. v. bij hevige krampen) meer dan 2 Gr., en dit alle 6—4 uur herhaald.], *Oogzalven* [Gr. 5—10 (als toevoegsel bij andere middelen dikwijls nog minder) op Dr. 2]; *anatripsologisch* [b. v. 's avonds Gr. 5—6 met eenige Greinen suiker, zeer fijn gepoederd, door middel van speeksel in den omtrek des oogs in te wrijven; bij pijnlijke en spasmodische oogziekten. Vergl. *Extr. Aconit.* en *Hydr. mur. mite.*], *endermatisch* [in iets grootere giften als inwendig]; enz.

Ova gallinacea. — Derzelver hoofddeelen:

1. *Albumen Ovi. Eiwit.* [HB: Eiwitstof en veel water. — In 10 water oplosbaar, ook met geringere hoeveelheden water te vermengen, wordt echter door hitte, en door verschillende zelfstandigheden (pag. 6, *sub* 13), onoplosbaar, zoodat het coaguleert. — Het *albumen* van een versch gelegd ei weegt gewoonlijk Dr. 10—12.] *Cave:* pag. 6, *sub* 13; ook het lang bewaren, vooral in den zomer.

Inwendig. Als geneesmiddel en diaetetisch verdund [bij vergiftigingen, vooral door *Sublimaat*, met *veel* water].

Uitwendig. Tot *Linimenten* [b. v. met room en eene vette olie bij verbrandingen, met brandewijn bij het doorliggen], enz.

2. *Vitellus Ovi. Dooijer.* [HB: vette olie, kleurstof, en eiwitstof. — In water niet zuiver oplosbaar, maar gemakkelijk er mede te vermengen. — De *Dooijer* van een versch gelegd ei pleegt gewoonlijk te wegen Dr. 5—6.] *Cave:* pag. 5, *sub* 10 en 6, *sub* 13; ook schrijve men 's zomers slechts voor éénen dag voor.

Inwendig. Als *emulgens* [§ 5]; overigens meer diaetetisch [zuiver, of met suiker, of in kaneelwater opgelost met

suiker of in melk; bij Borstziekten in Borstthee met Kandijsuiker; bij chronische Diarrhoeën met Rum; enz.].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [als emulgens; ook soms, om andere geneesmiddelen in te hullen (van daar wel als bijvoegsel bij Clysmata voor gevoeligen; verg. b. v. *Ol. Lini*), en om, bij belette Ingestie door den mond, te voeden: ten behoeve van dit laatste, 2 dooijers (niet meer) in een kop (ook niet meer) sterk vleeschnat of Salepoplossing, welke laatste vooral het spoedig weder afgaan, tegenhoudt. — Verg. *Rad. Salep.*], *Linimenten* [met vette oliën, Terpentijnolie, Balsems, Spirituosa etc.]; enz.

Oxymella. — De officinele [*Oxymel Aeruginis* (pag. 132) hier uitgezonderd] zijn allen zamengesteld uit 1 deel van een of andere Azijn en 2 deelen *Mel despum.* en tot de consistentie van eene siroop of vloeibare honig ingekookt; helder. — *Cave:* zie *Aceta* en *Mel.* Zij zijn geschikt voor vloeibare geneesmiddelen [maar niet voor Drupmixturen; niet in Mixturen, in welke zij door bevordering der gisting nadeelig kunnen worden (vooral in den zomer); *Oxymel Colchici* en *scilliticum*, wegens derzelver onaangenamen smaak niet voor *Juleps*] en onder de weeke vooral voor *Electuaria* [dikwijls als constituentia; maar de twee werkzamere, *O. Colch.* en *scill.*, niet met *q. s.* bereid, dus over het algemeen niet als eenige constituentia].

† Oxymel Colchici.

Inwendig. Dr. 2—6, eenige malen 's daags.

Oxymel scilliticum.

Inwendig. Dr. 1—4, eenige malen 's daags; *zuiver* [b. v. als braakmiddel voor kleine kinderen, bij theelepeltjes], of in *Electuaria*, *Mixturen* [b. v. Unc. 1 met *Tinct. Digit. simpl.* Dr. 1 en 4 Onc. theeinfusie, alle 2 uur 1 eetlepel: als *diureticum*].

Uitwendig. Tot *Mond-* en *Gorgeldranken* [slechts als toevoegsel, b. v. Unc. 1 op Unc. 6], *Clysmata* [Unc. 1—2], etc.

Oxymel simplex.

Inwendig. Bij Drachmen en Oncen als toevoegsel bij *Mixturen* [Unc. ½—2 op Unc. 6]; tot *Drank* [Unc. 3—6 op 1 pint, b. v. van een dun afkooksel der *Rad. Gram.*, van Gerst of Haver].

Uitwendig. Als toevoegsel tot *Mond-* en *Gorgelwaters* [Unc. 1—2 op Unc. 6], *Clysmata* [Unc. 2—4. — Verg. *Ol. Lini*].

* * **Pasta Cacao cum Lichene Islandico.**

Even als gewone *Chocolade* te bereiden: in een groote kop (van 4—5 Onc.) $\frac{1}{2}$—1 lepel, ook wel nog een weinig Eidooijer.

* * **Pasta cosmetica.** — 2—3 Onc. op eens voorteschrijven. [Aftegeven in eene witte doos; de zieke gebruike ieder maal, ter grootte van eene boon of meer, tot het wasschen.]

Pasta Glycyrrhizae *s. Liquiritiae.* — *Bruin Drop.*

Als toevoegsel bij *Mixturen* [zoo als de volgende], of bij hoest, heeschheid, in den mond laten smelten [zoodanig vooral voor kinderen].

Pasta gummosa. *Loco Pastae de Althaea.* — *Wit Drop.*

Om te drinken [Unc. 3—4 op 2 pint], als toevoegsel bij *Mixturen.*

Petroleum. *Oleum Petrae.* En

Petroleum rectificatum. [Onoplosbaar in water; met gewone wijngeest vermengd, ontstaat eene melkachtige vloeistof, uit welke de olie zich afscheidt (omschudden!); doch met Aether, aether. en vette oliën in alle verhoudingen vermengbaar; lost Campher enz. op.] *Cave:* vooral Zoutvormers, en wel in het bijzonder *Chlor.*

Inwendig. (Gewoonlijk het rectificeerde) 5—15 Druppen [bij den *Lintworm* meer] eenige malen 's daags; *zuiver* [op suiker of met eene Syrupus] of in *Mixturen* [met Aether, aether. oliën, Tincturen enz.], *Pillen* of *Beten* [slechts in geringe hoeveelheid, onder dezelfde bepalingen, die bij de *Olea aetherea* in aanmerking komen; zie aldaar, *sub* 4.].

Uitwendig. (Gewoonlijk het ruwe, liefst met bijvoeging van eene sterk en goed riekende vlugge olie; bij meer delicate personen echter liever het rectificeerde) tot *Wasschingen* [met spirtuosa, omgeschud], *Linimenten* [b. v. bij *Wormziekte* met Uijen- of Knoflooksap; — bij *Waterzucht* met Terpentijnolie of derg. in den nier- of blaasstreek; — 1 met 2

Liq. Ammon. caust. (sterk omschudden): tegen torpide winterhielen b. v.], etc.

Phosphorus. Is oplosbaar in Aether [verg. *Aeth. phosphor.* Men kan de *Phosphorus*, in zuivere Aether opgelost, niet wel in volle gift geven; wil men dit, en wil men ook ter zelfder tijd Aether er bij hebben, dan kan men de Phosph. in eene verbinding van vlugge olie en Aether oplossen.], aetherische oliën [van de meesten lost de Once 4—6 Grein, van Terpentijn- of Rosmarijnolie 8 Gr., van *Ol. anim. aether.* zelfs 12—16 Gr. op], vette oliën [Gr. 10 in Unc. 1], Zwavelkoolstof [zie pag. 64]. Men schrijve overigens *nooit eene verzadigde oplossing* voor, omdat zich zeer ligt eenige Phosphorus uitscheidt, hetwelk, zelfs bij uitwendig gebruik, gevaarlijk kan worden. — Uit de aetherische oplossingen scheidt water [weshalven b. v. ook eene verdunning door slijm eerst onmiddelbaar voor het innemen gemaakt mag worden], uit de aetherisch-olieachtige wijngeest, de *Phosphorus* af. — *Cave:* licht; ondoelmatige [te warme of te koude] of lange bewaring. Bij inwendig gebruik zure of ligtelijk zuur vormende spijzen. Wendt men de *Phosphorus* uitwendig aan, dan mag de zieke niet in de nabijheid eener vlam komen, omdat reeds op eenigen afstand van dezelve de *Phosphorus* ontvlammen zou.

Inwendig. (††) Gr. $\frac{1}{16}$—$\frac{1}{8}$, voorzigtig opklimmend tot Gr. $\frac{1}{2}$, bij chronische ziekten 2—3 maal 's daags, bij acute (de kleine giften) alle 2—1$\frac{1}{2}$ uur; maar nooit meer, dan *ten hoogste* Gr. 2 's daags verbruikt. — Nooit in vaste of vastweeke Artsenijvormen, maar altijd *opgelost*, in Aether, vlugge of vette oliën [vooral Amand. of Papaverolie], (Zwavelkoolstof), en deze oplossingen alsdan of in *Druppen* [zoodanig vooral de oplossingen in Aether of aether. olie; de enkelvoudige doses dan in een slijmig vehiculum te nemen. Deze wijze van aanwenden is echter *slechts bij menschen waar men op rekenen kan* geschikt.], of de oplossingen in vettte olie [*niet* die in vlugge] met water door *Pulv. Gm. Mimos.*, tot eene *Emulsie* gemaakt.

Uitwendig. Altijd opgelost, het best in eene vette olie of vet [deze oplossingen rieken knoflookachtig en geven licht in het duister; een gering toevoegsel van vlugge olie (kaneel- en muscaatolie uitgezonderd) neemt deze beide onaangename eigenschappen weg; het best hiertoe *Ol. Rorismar.* bij armen,

Ol. Bergam., *Ol. Citr. Cort.* bij bemiddelden; men heeft van deze oliën, slechts $\frac{1}{50}$, op zijn hoogst $\frac{1}{30}$, bij de Phosphorus oplossing te voegen, dus op 1 Onc. 16—30 Druppen, d. i. Scr. $\frac{1}{2}$—1. Ook Campher neemt min of meer het lichten weg.], en deze oplossingen alsdan tot *Linimenten* [waartoe men geene verdere toevoegsels noodig heeft] en *Zalven*, zoodat Gr. 2—8 Phosph. op 1 Onc. Liniment of Zalf komen.

* * **Pilulae Jalapae** *s. purgantes.* [*Sapo jalap.* 3, *Rad. Jalap.* 1, hieruit pillen van Gr. 2.]

Als prikkelend middel 2 stuks eenige malen 's daags; als *purgans* 10 stuks alle 2 uren, eenige malen na elkander.

Piper album. [HB: Piperin (kristalliseerbare, in water bijna oplosbare, ook in koude wijngeest moeijelijk op te lossen, zelfstandigheid).] — En

Piper nigrum. [HB: Piperin en aeth. olie. — Iets krachtiger dan de witte; derhalve vooral bij *Febr. intermitt.* en uitwendig den voorkeur te geven; diaetetisch daarentegen de witte.]

Inwendig. In substantie 5—20 korrels (geheel door te slikken), eens of eenige malen 's daags; gepoederd, Gr. 5—20 eenige malen 's daags, in *Poedervormen*, [spiritueuse of vineuse] *Infusie.*

Uitwendig. Als *Kaauwmiddel* [zuigpopjes wel eenige malen 's daags in eenen met gepoederde peper gevulden lepel gedoopt], tot *Gorgelwater* [b. v. met wijn gedigereerd], bij *Pedic. Capitis* gepoederd in het haar gestrooid.

Plumbum aceticum depuratum. *Saccharum Saturni depuratum.* — *Sol.* $1\frac{1}{2}$; ook oplosbaar in Alcohol. — *Cave* [met uitzonderingen]: *Acid. hydro-sulph.* [en de zelfstandigheden, welke dit zuur ontwikkelen, b. v. Zwavellever; zelfs zwavel daarom niet gedurende eenen geruimen tijd], koolzuur, looistofzuur, sterke zuren; Zoutvormers; caustische Kali en Soda; kalkwater; vele zouten [vooral koolzure Alkaliën; Chlormetalen; Jodkalium; zwavelzure en phosphorzure zouten; Borax]; Zeepen; eiwit- of kaasstof-bevattende zelfstandigheden [b. v. melk, eidooijer]; de meeste Extracten; Plantenslijm [*niet* Gummi], stijfsel; *Aq. comm.* — Vele Plantenpigmenta verandert de Loodsuiker.

Inwendig. (*ad Granum unum !*) $\frac{1}{4}$—1 Grein, 2—4 malen 's daags; in een dringend geval [Haemorrhagien, Cholera] ook in nog grootere giften en spoediger herhaald. — Dikwijls met een weinig opium [waardoor trouwens ontleding plaats heeft, weshalve *Morph. acet.* beter is]. — In *Poeders*, *Pillen* [doelmatig hiertoe in *Aq. destill.* opgelost, behalve bij groote doses. — Zeer goed met water ($1\frac{1}{2}$), suiker (3), en *Pulv. Rad. Alth. q. s.*], *Oplossingen*, vooral ook *Emulsie's*.

Uitwendig. [In welk geval men, bij Wasschingen, Omslagen, Baden, sommige Injectie's, zeer goed *Plumb. acet. crudum* geven kan], tot *Mond-* en *Gorgelwaters* [men waarschuwe voor het doorslikken. — Scr. $\frac{1}{2}$ of meer op Unc. 6.], *Strottenhoofd-poeders* [1 met 7 suiker], *Clysmata* [Gr. 1—2 en meer] en andere *Injectie's* [b. v. voor de *Pisbuis* Gr. 1—3 op Unc. 1. — Voor het *Oor* Gr. 1, opklimmend tot 10, op Unc. 1 (koud of warm in te druppelen)], *Oogwaters* [Tot Fomentatie's (b. v. om bij Pokken de oogen te beschermen) Gr. 4—12 op Unc. 4. Tot Drupwaters Gr. 1—3 op Unc. $\frac{1}{2}$], *Oogzalven* [Gr. 2—10 op Dr. 2; doelmatig te voren in *Aq. destill.* opgelost of evenwel (de grootere hoeveelheden) met water of olie fijn gewreven], etc.

† Poma Aurantii immatura. [HB: aether. olie en bittere Extractifstof.] *Cave* zoo als bij *Cort. Pom. Aurant.*

Inwendig. Scr. 1—2, eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Electuaria*, *Infusie* [gewoonlijk eene koude, met wijn; dagelijks Dr. 4—6 op Unc. 4—6]. Diaetetisch tot *dranken*; ook *ingelegd*.

† Poma Colocynthidis. [HB: Bitterstof.] Men schrijve voor: *Pulpa Colocynthidis a Seminibus liberata et concisa.* — *Cave:* looistofzuren; Zoutvormers; (Alkaliën); Metaalzouten.

Inwendig. (*Pulvis ad Granum unum !*) als prikkelend middel Gr. $\frac{1}{2}$—2; als ligt *purgans* Gr. 4—10, eenige malen 's daags; in *Infusie*, meer echter in *Decoctum* [met water of bier]. (Tot poedervormen neme men *Colocynthis praeparata.*)

Uitwendig. Afgekookt tot een *Clysma* [Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$].

Pulpa Cassiae [*praeparata.* Dit bijvoegsel is noo-

dig of in allen gevalle doelmatig, ten einde dit te onderscheiden van de ruwe *Pulpa Cassiae*]. [HB: suiker en eene eigenaardige Extractifstof.]

Inwendig. Bij Dr. en Onc., als toevoegsel bij *purgantia*; in *Electuaria*, (*Schud*-) *mixturen* [verg. *Pulpa Tamarind.*].

Pulpa Prunorum depurata. [HB: suiker en plantenzuren.]

Inwendig. Tot *Electuaria* [verg. *Tart. dep.*].

Pulpa Tamarindorum. [Bevat reeds suiker *q. s.* — Surrogaat, zie onder *Tart. depur.*]

Inwendig. Bij eetlepels; evenwel zelden zuiver, meest met andere afvoerende middelen verbonden; in *Electuaria*, *Mixturen* [deze vooral niet laten coleren!]. (Tot *Afkooksels* de *Tamarinden* in subst.)

** **Pulvis aërophorus e Magnesia carbonica.** [*Magn. carb.* 2, *Acid. tart.* ½, *Elaeos. Citri* 1. — Bevat dus (zie pag. 10) vrij wat meer *Magnesia*, dan door het wijnsteenzuur verzadigd wordt.]

Inwendig. Scr. ½—1 [Gr. 12 zijn omstreeks een theelepel] alle 2—1 uur.

Pulvis aërophorus e Natro carbonico. [In onze *Pharmacop.*: *Natr. carb.* 1, *Acid. tart.* 1½ en *Sacch.* 1. — Bevat in de PH. BOR. (zie pag. 10) een weinig meer *Natron*, dan door het wijnsteenzuur verzadigd wordt.]

Dr. ½—Scr. 2 alle 2—½ uur [*zuiver* of met *Ol. Citr. Cort.* Gutt. 1, p. p.].

** **Pulvis antepilepticus.** [*Viscum alb.* 2, *Rad. Paeon.*, *Conch. ppt.* ana 1.]

Inwendig. Dr. ½—1, meermalen 's daags.

Pulvis aromaticus. [Kaneelcassie 4, Cardomom. 2, Gengber en witte Peper *ana* 1.]

Inwendig. Gr. 5—15, meermalen 's daags, in *Poedervormen*; dikwijls slechts als toevoegsel of smaak verbeterend middel, in kleinere giften.

* **Pulvis cosmeticus.** *Waschpoeder.* [Amand., *Sperma Ceti*, *Rad. Irid. flor.*, *Bolus*, *Benzoë*, *Kali carb.*, vlugge olie. — Men schrijve bij Onc. voor.]

* * **Pulvis dentifricius.** [*Conch. ppt.* Dr. 6, *Rad. Irid. flor.* Dr. 1, (door eene Infusie van Conchenille en Aluin fraai rood gekleurd); 3 Druppen Nagelolie.]

* * **Pulvis Glycyrrhizae** (*Liquiritiae*) **compositus.** *Pulvis pectoralis.* [*Sulphur dep.* 2, *Fol. Sennae, Rad. Glycyrrh.* ana 3, Anijs 1, suiker 18. — 1 Dr. bevat $6\frac{2}{3}$ Grein Senna, $4\frac{4}{9}$ Gr. Zwavel.] Wordt spoedig iets vochtig; daarom liefst *in vitro* voor te schrijven.

Inwendig. 1—2 theelepels, 4—6 maal 's daags [naar gelang der uitwerking die men beoogt].

Pulvis gummosus. [Bij ons: *Gm. Mimos., Gm. Tragacanth., Sacch. alb.* ana.]

Inwendig. Zelden als eigenlijke Artsenij (bij theelepels alle 2—1 uur), meer als *Poeder-constituens.*

Pulvis Ipecacuanhae cum Opio. *Pulvis Doveri.* [*Opium, Rad. Ipec.* ana 1, *Kali sulph. dep.* 9 (*).]

Inwendig (*ad Grana viginti!*) Gr. 9 ($\frac{1}{2}$ Gr. opium) eenige malen 's daags, of Gr. 18 (Gr. 1) slechts één maal vóór het naar bed gaan.

* * **Pulvis Magnesiae cum Rheo.** *Pulvis pro infantibus* [1 Dr. bevat omstreeks: *Magn. carb.* Gr. 31, *Rad. Rhei* Gr. 8, *Rad. Irid. flor.* Gr. $5\frac{1}{2}$, *Eleos. Foenic.* Gr. $15\frac{1}{2}$.]

Voor een 1jarig kind Gr. 6—8 [de punt van een mes vol of $\frac{1}{2}$ theelepel] alle 2—1 uur.

Pulvis sternutatorius. [*Fol. Asar., Major., Lavend.* ana, *Ph. Belg.*]

Ad libitum.

* * **Pulvis temperans.** [*Kali sulph. dep.* en *Kali nitr. dep.* ana.]

Inwendig. Scr. 1—$\frac{1}{2}$ alle 2—1 uur, in *Poeder, Oplossing.*

Radix Althaeae. [HB: Gummi, plantenslijm, stijfsel, Asparagin (eene indifferente stikstof bevattende zelfstandigheid) en suiker.] *Cave:* looistofzuur; Zoutvormers; vele zouten, vooral Lood-, Kwik- [zie echter *Hydr. mur. corr.* pag. 120], Zilverzouten. Vloeibare aftreksels niet lang in voorraad.

(*) In *Pruissen* 16.

Inwendig. Zelden in *Poedervorm*; meest in *Infusie*, *Ebullitie* of het allermeest in *Decoct.* [Deze wortel mag niet lang gekookt worden; voegt men dezelve echter bij middelen die langer gekookt moeten worden, b. v. houtdranken, dan voegt men dezelve *sub. fin. coct.* er bij. — Tot drinken Dr. 3—4 (op zijn hoogst) 6 met L. $3\frac{1}{2}$ op L. 3; hierbij suiker, siroop, honig; of een weinig *Rad. Glycyr.* — Als sterker middel of als vehiculum van andere Artsenijen soms nog meer geconcentreerd: Dr. 1—2 met Unc. 8 op Unc. 6; alsdan meest bij eetlepels.] (*Althee-Chocolade*, in den handel.)

Uitwendig. Afgekookt [meestal iets meer geconcentreerd als inwendig; evenwel niet ligtelijk sterker als Dr. 2—3 met Unc. 8—9 op Unc. 6] tot *Mond-* en *Gorgeldrankjes* [met melk afgekookt], *Clysmata* [Dr. 2—3], *Oog-Wasschingen* en *Fomenten* [gewoonlijk slechts als vehiculum van andere middelen; Scr. 2 met Unc. 6 op Unc. 4], enz.

Radix Angelicae. [HB: vlugge olie, een arom.-scherp half hars en eene bittere Extractifstof.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$, meermalen 's daags; in *Poedervorm* [slechts (inzonderheid) bij chronische ziekten en tusschenpozende koortsen; meestal] in *Infusie* [*Aq.*, *Spr.* of *Vinum* b.v. Unc. $\frac{1}{2}$ op Unc. 6, alle 2—1 uur 1 lepel] of *Ebullitie.*

Radix Armoraciae *s. Raphani rusticani.* [HB: eene ten hoogsten scherpe en vlugtige aether. olie, suiker en stijfsel. — Wordt in den herfst ingezameld, en is versch alleen goed werkzaam; echter blijft zij, goed bewaard zijnde, tot in den zomer versch.] *Cave:* zie *Ol. Sinap. aeth.* en pag. 6, *sub* 15.

Inwendig. Geschaafd en met suiker verzoet of met azijn geroerd, Dr. 2—4, eenige malen 's daags [een bekend diaetetisch gebruik]; of het uitgeperste sap in gelijke giften; of in *Infusie* [Unc. 1—2 in eenen dag; gewoonlijk gemacereerd met water, bier of wijn; b. v. 1 Onc. op 1 pond, bij kopjes].

Uitwendig. In substantie als *Kaauwmiddel;* geschaafd [gewreven] en [gewoonlijk met azijn] tot eene brij gemaakt als *rubefaciens* [aan te wenden even als mostaardpap (zie *Sem. Sinap.*), doch meest slechts 5—10 minuten liggen te laten];

geïnfundeerd tot *Voetbaden* [2—4 Onc., geschaafd]; het *Sap* tot *Wasschingen*; enz.

Radix Arnicae. [HB: (en *Cave*) zoo als bij *Flor. Arnic.*]

Inwendig. Scr. ½-1-Dr. ½, meermalen 's daags. In *Poedervorm*, *Infusie* [slechts somtijds doelmatig, als het vooral om de vlugge olie te doen is; alsdan het meest passend met wijn, ½ uur gedigereerd]; meestal in *Decoct* [Dr. 2—Unc. 1 met Unc. 9 tot Unc. 6, alle 2 uur een lepel. — Bij *Diarrhoea* met *Rad. Colombo* of *Cort. Cascaril.* in een eenvoudig Decoct of in een Decocto-ebullitie (zoodat de beide laatstgenoemde subst. slechts geëbulleerd worden).] of *Decocto-Ebullitie* [met 2 verschillende portien substantie].

Radix Artemisiae.

Inwendig. Scr. ½—Dr. 1 en meer; meest in *Poeder.*

Radix Asari. [HB: vlugge olie, Haselwortel-campher (zeer scherp) en bittere Extractifstof.] *Cave:* salpeter-, looistofzuur; Zoutvormers; Aluin; gevoelige Metaalzouten [vooral *IJzeroxydzouten*, *Ac. plumb.*].

Inwendig. Als prikkelend middel Gr. ½—2, eenige malen 's daags; als braakmiddel [wel nog met wat *Tart. stib.*; evenwel altijd onzeker] Scr. ½—1 in eenige doses spoedig na elkander. In *Poeder* [vooral als braakmiddel; maar *zeer fijn* gepoederd], *Infusie* [met water of wijn. Als prikkelend middel Scr. 1—2 op Onc. 6, alle 2 uur 1 lepel. Als braakmiddel Dr. 1—2 op 2 Unc. wijn of water, alle ¼ uur een lepel.], *Decoct* [dit werkt, lang gekookt vooral, slechts purgerend. Scr. 1—Dr. 1—2 met Unc. 6 op Unc. 3, 3 maal 's daags 1 lepel].

Radix Bardanae. [HB: Inulin (stijfsel-varieteit), suiker, een bitter princiep en looizuur.]

Inwendig. Unc. 1 en meer 's daags; gekookt [met pond 1½ (—2) op pond 1, met honig of *Succ. Liquir.*], zelden de Infusie.

Radix Belladonnae. [HB: Atropin en stijfsel.] *Cave* zoo als bij *Hb. Bellad.*

Inwendig. (*Pulvis ad Grana quatuor!*) Gr. ½—2 (—3) en allengskens meer, 1—2 maal 's daags. In *Poeder*, *Pillen*, *Infusum* [Scr. ½—Dr. ½ op Unc. 3, 2 maal 's daags 1 lepel].

Zelden *uitwendig.* Tot *Clysmata* [Gr. 6—12, geïnfundeerd] etc.

Radix Bryoniae. [HB: Extractifstof (Kwartelbeziënbitter; gemakkelijk oplosbaar in water en wijngeest) en stijfsel.] — *Cave:* looizuur, Zoutvormers; gevoelige Metaalzouten [vooral IJzeroxydzouten; azijnzuur Lood].

Inwendig. Gr. 5—20, eenige malen 's daags; in *Poeder* [met slijm of melk in te nemen]; *Infusum* [Dr. 2—4 op Unc. 6 (vooral passend is wijn), alle 2 uur 1 lepel]; het *uitgeperste sap* [in den herfst; Dr. 1—2 eenige malen 's daags].

* **Radix Caïncae.** [HB: Caïnca-zuur (Caïncabitter) en Chicoccin (identisch? met Emetin).] *Cave:* geconcentreerde zuren; looistofzuren; Zoutvormers; Alkaliën; gevoelige Metaalzouten. Men schrijve slechts [wat trouwens duurder is] de *bast* der wortel voor.

Inwendig. Gr. 5—10 en meer, 3 maal 's daags. In *Poeder*, meer echter in vloeibaar *Uittreksel* [Infusie, (Ebullitie) of Decoct, Dr. 1—2 (en meer) in eenen dag].

Radix Calami. [HB: vlugge olie, scherp hars, bittere Extractifstof en stijfsel.]

Inwendig. Gr. 20—30, eenige malen 's daags. [Dikwijls, vooral in poeders, de scherpe smaak iets ingehuld, b. v. door middel van zoethout of *Pulv. gummos.*] In *Poeder* [zoodanig vooral bij *Febr. intermittens*, met *China*, *Cort. Salicis*, *Caryophyllatae* enz], *Morsuli*, *Electuaria*, *Infusie* [het doelmatigst Digestif-infusie; Dr. 4—6 op 6 Onc. water of wijn, alle 2 uur 2 lepels. — Soms als thee, Dr. 1—2 op een paar kopjes.] of *Decocto-Ebullitie* [met 2 verschillende portiën substantie]. Diaetetisch *gesuikerd* [bij confituriers; — bij looden meermalen 's daags].

Uitwendig. In waterige of geestige *Infusie* [welke de zieke zelve kan gereed maken] tot *Wasschingen* en *Baden* [Tot een algemeen bad 1—2 pond. Armen kunnen in den naherfst of in het voorjaar zelve den *Calamus* inzamelen.]; etc.

† **Radix Caricis arenariae.** [HB: een stekend-bittere Extractifstof, vlugge olie en stijfsel.]

Inwendig. Unc. 1—2 's daags, in den vorm van *Tisane* [gewoonlijk in afkooksel; maar doelmatiger in eene Digestif-infusie].

Radix Caryophyllatae. [HB: vlugge olie, looizuur en stijfsel.]

Inwendig. Dr. ½—1, 3—4 maal 's daags; in *Poeder* [vooral tegen tusschenpozende koorts], *Infusie* [vooral Digestif-infusie; maar ook soms in eene *koude*, waterige of geestige. Dagelijks Dr. 6—Unc. 1½ op Unc. 6—8.], *Decoct* [dagelijks Dr. 6—Unc. 1½ met 1½ pond op 1 pond], *Decocto-ebullitie.*

Radix (*Bulbus*) **Colchici.** [HB: Colchicin (Alkaloïd) en stijfsel.] *Cave* zoo als bij *Hb. Bellad.*

Inwendig. Gr. 2—6, eenige malen 's daags, in *Poeders*, *Pillen*, *Infusie.* — Meer in gebruik zijn de praeparaten: *Acetum*, *Oxymel* en vooral: *Vinum* en † *Tinct.*

Radix Colombo. [HB: Columbin, (zeer bitter, ? giftig, in koud water of wijngeest niet goed oplosbaar) en zeer veel stijfsel. In de armenpraxis dikwijls door *Lichen Island.* of een bitter middel met bijvoeging van slijm te vervangen.]

Inwendig. Gr. 15—30 alle 4—3 uur. In *Poeder* [onaangenaam], *Pillen* en *Beten*, *Electuaria*; in *Infusie* [met water of wijn; vooral bitter, naauwelijks slijmig; zeer ligt bedervend, dus niet lang in voorraad. — Unc. ½—1 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel.], *Decoct* [des te minder bitter, en te meer slijmig, hoe langer men laat koken. Dus Unc. ½—1 met Unc. 8—12 (naar gelang van het oogmerk) op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel.], *Infuso-decoct* of *Decocto-ebullitie.*

Radix Filicis (*maris*). [HB: eene eigenaardige vette olie (verg. *Extr. Filic. aeth.*), hars, looizuur, suiker en stijfsel.]

Inwendig. Bij Drachmen; in *Poeder*, *Electuaria.*

Radix Galangae. [HB: vlugge olie en een zeer scherp aromatisch hars.]

Inwendig. Scr. ½—1, eenige malen 's daags; het best in *Poeder* [prikkelt echter zeer], *Morsuli*, *Electuaria*; maar ook in *Infusie* [met water niet zoo goed als wijngeest, wijn; Unc. ½ op Unc. 6, alle 2 u. 1 lep.], *Ebullitie.*

Radix Gentianae rubrae. [HB: Gentianin (bitterstof, oplosbaar in water en waterhoudende wijngeest, maakt Lakmoespapier rood, en verbindt zich met basen).]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½, eenige malen 's daags, in *Poeder*

(onaangenaam), *Beten*, *Electuaria*, *Infusie* [waterige of koude met wijn; Dr. 2—3 's daags, met 3 Onc. water, bij lepels; of met 6 Onc. Spaansche of Fransche wijn, 4 maal 's daags ½ wijnglas], *Decoct* [Unc. ½ met Unc. 12 op Unc. 8—9 (langer kooken veroorzaakt eenen zeer onaangenamen smaak), bij lepels].

Radix Glycyrrhizae echinatae en **Radix Glycyrrhizae glabrae.** Beide ook *Rad. Liquiritiae.* [HB: Glycyrrhizin (zoete Extractifstof; — zeer zoet en iets kittelend, in koud water moeijelijk, maar in heet, en ook in wijngeest, ligt optelossen) en stijfsel. — *R. G. echin.* (geschild) neemt men liefst in poeders, die men fraai geel hebben wil; anders *R. G. glabrae.*] *Cave* [met somm. uitz.] de bij *Extr. Glycyrrh.* opgegevene stoffen.

Inwendig. Scr. 1—Dr. ½ dikwijls 's daags. (Meer slechts als vehiculum en corrigens in gewoonlijk geringere hoeveelheid.) — In *Poeder*, *Infusie* [tot infusie-species, wanneer de *Liquir.* slechts als corrigens dienen zal, niet meer dan ⅛ van het geheel; meer echter, wanneer zij medewerken zal], zelden *Decoct* [slechts zacht gekookt; daarom b. v. bij houtdranken eerst *sub. fin. coct.*; overigens neme men in het algemeen liever, als corrigens, *Succ. Liquir. depur.*].

Radix Graminis. [HB: suiker (eene eigenaardige) en Extractifstof.]

Inwendig. 2—4 Onc. 's daags, in *Afkooksel* [met L. 4 op L. 2, bij kopjes. — Wil men hiermede slechts sommige scherpe, onaangename Artsenijen inhullen, b. v. Salpeter, dan mag de quantiteit geringer zijn]. Van de versche wortel [in den naherfst, voorjaar] ook het *Succus expressus* [een paar Onc. 's morgens].

Radix Helenii. [HB: (Alant) campher, (Alant) stijfsel, een scherp halfhars en Extractifstof.]

Inwendig. Scr. 1—2 meermalen 's daags. In *Poeder*; meer echter *Infusie* [het best Digest.-infusie. — Unc. ½—1 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lep. — Ook, vooral bij chronische ziekten, in vineuse infusie.] of *Decoct* [als het vooral om de harsige deelen te doen is. — Unc. ½—1 met Unc. 9 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lep. — Corrigens: *Glycyrrh.*], *Decocto-ebullitie.*

Uitwendig. Week gekookt tot *Zalven* enz.

Radix Hellebori albi. [HB: 2 Alkaloïden (Veratrin — zie aldaar — en Jervin) en stijfsel.] *Cave* vooral looizuur; zoutzuur Goud.

Inwendig. (*Pulv. ad Gr. decem!*) Gr. ½—1, voorzigtig opklimmend tot Gr. 6 (bij waanzinnigen meer), eenige malen 's daags. In *Poeder*, *Pillen*, *Infusie* [vooral met wijn; Scr. ½ — 1 op Unc 4—6, eenige malen 's daags 1 lep.], *Decoct* [b. v. Gr. 15 met Azijn tot Unc. 5 gekookt, daarvan in het begin alle 3—2 u. 1 lep.].

Uitwendig. Tot *Niespoeders* [*ten hoogsten* prikkelend; slechts bij Asphyctici *zuiver*, een paar Grein, in den neus te blazen], etc.; geïnfundeerd of gekookt tot *Wasschingen* [Scr. 1—Dr. 1 (en meer) op Unc 1].

Radix Hellebori nigri. [HB: een scherp-narcotische, harsachtige stof.] *Cave*: looizuur; Alkaliën; Aluin; Metaalzouten.

Inwendig. (*Pulv. ad Scr. unum!*) als prikkelend middel Gr. 2—8; als *drasticum* Gr. 15—30 (bij zielsziekten dikwijls nog meer), 2—4 maal 's daags. In *Poeder* [onaangenaam, ook ligtelijk te hevig werkend], *Infusie* [waterige of wijnachtige; Dr. 2—Unc. ½ op Unc. 6 (met Unc. 1 *Oxymel*), 4 maal 's daags 1 lep., langzamerhand meer — als prikkelend middel] of, het doelmatigst, een ligt *afkooksel*.

Radix Jalapae. [HB: hars en stijfsel.]

Inwendig. Als prikkelend middel, Gr. 3—5, als zacht afvoerend Gr. 6—10, eenige malen 's daags; als sterk *purgans* Dr. ½—Scr. 2 in eens, of meestal beter Gr. 10—12 alle 2—1 u., eenige malen na elkander. — In poeder [met *Elaeos. Citri*], *Poedervormen*.

Radix Imperatoriae *s. Ostruthii.* [HB: Imperatorin (harsachtig), vlugge olie en stijfsel.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½, meermalen 's daags, in *Poedervormen*, *Infusie* [vooral Digest.-inf. met wijn].

Radix Ipecacuanhae. [HB: Emetin (z. pag. 83) en stijfsel.] *Cave* [met somm. uitz.] zoo als bij *Emetina* en bij stijfsel (z. pag. 6, *sub* 15.).

Inwendig. Gr. ⅛—1; — om misselijkheid te verwek-

ken Gr. 1—3, alle 4—2 u.; — als braakmiddel Gr. 15—20 in eens of (gewoonlijk doelmatiger) Dr. ½—Scr. 2, in 4 deelen gedeeld, alle 15—10 minuten een deel.

De kleinere doses in *Poedervormen*, *Infusie* [Scr. ½—Dr. 1 op Unc. 3—4, bij lepels; ook in eene Inf. met wijn, Dr. 1 met 1½ Onc. Mallaga 24 u. gedigereerd, 5—15 Drup. *p. dosi.*], *Ebullitie.*

Als *Braakmiddel* [zie pag. 24] dikwijls in verbinding met *Tart. stib.* [meestal kan men van de volle braakdosis der Ipecac. ½ Scr. voor elke Gr. *Tart. stib.* aftrekken], *Oxym. scillit.*, p. p. — Het doelmatigst gewoonlijk in *Poeder*, of in *Mixturen* [welke men op 4 lepels rekent (alle 15—10 minuten 1 lepel), of voor kinders op 1—2 lepels (alle 15—10 minut. 1—2 theelepeltjes)]. Waar het niet op bijzonder spoedige werking aankomt, en waar men niet bevreesd is, dat het braakmiddel doorslaan zal, kan men zich ook van den *Electuaria-* of *Bolus*-vorm bedienen; evenwel moet men, vooral in den laatsten vorm, altijd de geheele portie in eens geven. Niet zoo zeker als in substantie werkt de Ipecac. in *Infusie* [zóó slechts, waar reeds neiging tot braken is, of bij gevoelige individu's. — B. v. van de op deze pag. opgegevene Infusie met *Mallaga*-wijn alle 15—10 minut. 1—1½ lepel].

Radix Iridis Florentinae. [HB: stijfsel, schep hars en (?) vlugge olie.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½, meermalen 's daags, in *Poeder*, *Infusie.*

Radix Lapathi (*s. Rumicis*) **Acuti.** [HB: looizuur; bitterstof en stijfsel.]

Inwendig. Het *uitgeperste sap* van de versche wortel [in de lente en 't begin van den zomer, eenige Onc. 's daags]; overigens afgekookt in den vorm van *Tisanen* [Unc. 1—2 met L. 3—4 op L. 2, 's daags op te gebruiken].

Uitwendig. Een geconcentreerd afkooksel tot *wasschen.*

Radix Levistici *s. Ligustici.* [HB: vlugge olie, hars en suiker.]

Inwendig. Zelden in *Poedervormen*, Gr. 15—30 meermalen 's daags; meest in *Infusie* [met water, wijn of wijn-

geest; vooral Digest.-infusie; Unc. ½—1 op Unc. 6—8, bij lepels], ook wel *Ebullitie*, *Decocto-ebullitie*.

Radix Ononidis. [HB: kittelende Extractifstof (?) en stijfsel.]

Inwendig. Zelden in *Poedervorm*, Dr. ½—1, 2—3 maal 's daags; meer echter in *Decoct* ['s daags Unc. ½—1½ met Unc. 9—18 op Unc. 6—12] of *Infusie*.

Radix Paeoniae. [HB: eene scherpe, vlugtige, ligt te vernietigen stof, stijfsel, bitterstof en looizuur.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1, meermalen 's daags; in *Poeder*, *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6, alle 2 u. 1 lepel]; het *uitgeperste sap*.

Radix Pimpinellae (*albae*). [HB: vlugge olie, scherp hars en stijfsel.]

Inwendig. Gr. 5—15, eenige malen 's daags; in *Poeder*, of, wegens den scherpen smaak, liever in *Pillen*, *Beten*, *Trochisci*; vooral echter in *Infusie* [liefst Digest.-infusie, met water of beter nog wijngeest; Dr. 2—6 op Unc. 6, alle 2 u. 1 lepel].

Uitwendig. Als *Kaauwmiddel* [nog beter de versche wortel]; gepoederd tot *Kies-pillen* en — *electuaria* [beter de Tinct.], *Tandvleesch-electuaria*; in infusie of ligt afkooksel tot *Mond- en Gorgeldrankjes* [Dr. 2—4 op Unc. 6]; etc.

Radix Pyrethri. [HB: Pyrethrin (scherp, harsachtig), vlugge olie, bitterstof en Inulin.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½, eenige malen 's daags. In *Poeder* [ongaarne; althans de grootere doses, wegens den scherpen smaak; liever in] *Beten*, *Trochisci*, *Elect.*; in *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6, alle 2 u. 1 lep.; gaarne met eene slijmige siroop. — Ook zeer doelmatig in eene infusie met wijn.], ligt *Decoct* [Unc. ½—1 met Unc. 9 op Unc. 6, etc.].

Uitwendig. Als *Kaauwmiddel*; bij tand- of kiespijn stukjes tegen het tandvleesch gelegd en het speeksel dikwijls uitgespuwd; tot *Nieskruid* [soms zuiver]; in Infusie of Decoct tot *Mond-* en *Gorgeldranken* [in gelijke concentratie als inwendig]; etc.

Radix Rathanniae. [HB: looizuur, stijfsel en ? kramerzuur.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ meermalen 's daags ; in *Poeder*, liever in *Beten*, *Elect.* ; het meest in vloeibaar Extract, en dan wel beter in [waterig Digest.-] *Infusie* als in *Decoct* [tot nu toe geliefkoosd. — Unc. ½—1 met Unc. 12—16 op Unc. 6—8 , alle 2—1 uur 1 l.].

Radix Rhei. [HB: Rheïn (Rhabarber-geel of zuur), Rhabarber-bitter, looizuur en *Oxalas Calcis.*] *Cave* [met uitzonderingen] : sterke zuren ; looizuur ; Zoutvormers ; vele zouten , vooral Aluin en Metaalzouten ; dierlijke lijm.

Inwendig. Gr. 3—10 , eenige malen 's daags ; als afvoerend middel (onzeker) Scr. 1—Dr. ½ eenige malen na elkander of (nog meer onzeker) Dr. 1 in eenen dag verdeeld. (In *Infusie*, *Decoct*, slechts in de dubbele hoeveelheid.) — De smaak wordt verbeterd door *Ol. Macid.*, kaneel, kaneelwater. — In *Poeder* [Tot purgeren is deze vorm , en de vormen die het poeder opnemen, nog meer zeker als de vloeibare vorm.] of wegens den smaak liever in *Pillen* of *Beten* [b.v. Scr. 1—Dr. ½ met honig tot beten gemaakt, deze dosis eens of 2 maal op eenen morgen ; zekerlijk de beste vorm om met Rhabarber te purgeren. — Om den reuk te dekken , laat men pillen en beten wel met *Vanille* of *Pulv. Rad. Irid. flor.* bestrooijen of nog beter verzilveren]. Ongaarne in *Elect.* ; daarenboven in *Infusie* [kleine gift : Dr. 1—2 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel. — Afvoerend : Dr. 1 in eens of Dr. 2 in eenen dag. — Ook wel in eene koude infusie met wijn of te huis met heete koffij geïnfundeerd , vooral tot purgeren. — Dikwijls in plaats van eene magistrale infusie beter koop en meer doelmatig de *Tinct. Rhei aquosa.*] , *Ebullitie.*

Radix Salep. [HB : plantenslijm en weinig stijfsel.] *Cave :* zie pag. 7.

Inwendig. Bij Scrupels ; in *Poeder* [niet gaarne , althans niet alleen] ; als slijmig *vehiculum* van andere Artsenijen [offic. (PH. BOR.): *Mucilago Salep :* Dr. 1 op Unc. 12 ; evenwel kan men de slijm in huis (terstond nog laauw te gebruiken) ook nog sterker maken , 1 theelepeltje Salep-poeder met 1 lepel koud water tot eene brij aanroeren , dit onder omroeren met 1 kop heet water (kookend) , vleeschnat of melk vermengen] ; tot *Drank* [insgelijks eerst met koud , daarna met kookend water behandeld ; Dr. 1-2-3 op 2 pint , met suiker , kaneel,

wijn enz., in huis gereed te maken]; in *Gelei* [zie † *Gelat. Salep.* pag. 108. — Verg. pag. 20].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. ½—1 (op zijn hoogst), met wat koud, dan met kookend water, te zamen niet meer dan 4—6 Onc., aangeroerd en laauwwarm ingespoten. — Of Scr. 1 Saleppoeder met 1 eidooijer en 1 kop sterk ongezouten vleeschnat. — Onmiddelijk voor de applicatie, dusdanig in huis te bereiden].

Radix Saponariae. [HB: eene scherpe stof (in water gemakkelijk oplosbaar; door looizuur en Loodazijn hieruit gepraecipiteerd; ook in wijngeest oplosbaar), eene stijfsel houdende zelfstandigheid en Gummi.]

Inwendig. In *Decoct* ['s daags Unc. 1 met pond 1½—2 op pond 1].

Uitwendig. Insgelijks afgekookt tot *Clysmata* [Unc. ½].

Radix Sarsaparillae. [HB: Schuimhars (Pariglinzuur), vlugge olie, Chlormetalen en azijnzure zouten; verder: stijfsel, geleizuur etc. Een bijvoegsel van Alkaliën, kalkwater, bevordert het opnemen van de harsachtige deelen, door het water. Het uitscheiden des stijfsels door kalkwater (of wijngeest) mag men niet vreezen, dewijl de stijfsel weinig bijdraagt tot hare geneeskrachten. — Wegens hare duurte, dikwijls door *Rad. Car. aren.*, *Lign. Guaj.*, *Rad. Sapon.*, *Bard.*, *Lapath. acut.*, *Spec. ad Dec. Lignor.* enz. te vervangen.] *Cave:* mineraal-zuren; looizuur; Zoutvormers; Chlorcalcium, onderchlorigz. zouten, Aluin, Metaalzouten.

Inwendig. Zelden in *Poedervorm*, Dr. 1—4 op eenen dag; gewoonlijk in vloeibaar Extract, Unc. ½—2 's daags, in den vorm van *Tisanen*, en wel, volgens nieuwere onderzoekingen, het doelmatigst in *Infusie* [eenige nieuwere Engelsche geneesheeren prijzen vooral eene koude Infusie met kalkwater aan; ook een geestig-waterige (met wijn) is krachtig; het best echter krijgt men zekerlijk een Extract door eene 12—24 uur voortgezette *Digestie*, met 2 onderscheidene portien water, of eerst met water, en dan met zwakke wijngeest (wijn), en de beide colaturen vermengd, of met een Alkali], ofschoon men tot nu toe gewoonlijk het *Decoct* aangewend heeft. Bij eene prikkelbare maag is dikwijls een inwikkelend toevoegsel, b. v. van *Gm. Mimos.* [in de colatuur opgelost, Dr. 3—4

op 1 pond] of van *Ichthyocolla* [mede uitgetrokken; maar eerst op het einde er bijgevoegd; Scr. 2—Dr. 1 op L. 1], aan te bevelen.

Radix Scillae *s. Squillae.* [HB: Scillitin (braking en purgeren veroorzakende, in water en wijngeest oplosbare bitterstof), suiker, slijm en scherpe vlugge olie.] *Cave*: geconc. zuren; looizuur; Zoutvormers; Aluin; gevoelige Metaalzouten.

Inwendig. (*Pulvis ad Gr. tria!*) Gr. 1, langzamerhand tot Gr. 6, 3—6 maal 's daags. (Gaarne met specerijen.) — In *Poeder*, *Pillen*, *Beten*, *Infusie* [heete waterige of koude spiritueuse of vineuse; Dr. ½ op Unc. 6, bij eetlepels].

Uitwendig. Endermatisch [Gr. 2—4, voorzigtig opklimmend tot Gr. 10 of 20; bij gevoeligen in Zalfvorm]; etc.

Radix Senegae. [HB: eene scherpe stof. — In de armenpraxis dikwijls te vervangen door een *Decoct* van *Rad. Arnic.* en *Saponar.* met *Oxym. scil.*, soms ook van *Rad. Helen.*, *Hb. Polygal. amar.* p. p.]

Inwendig. Scr. ½—1. eenige malen 's daags. [Smaakcorrigentia: *Liquir.*, *Pulv. gummos.*] In *Poeder* [ongaarne; doch soms in de armenpraxis p. p.], *Beten* of *Pillen*, *Elect.* [insgelijks ongaarne]; *Infusie* [ook wel (zeer goed uittrekkend) met Spaansche wijn], *Infuso-decoct* of *Decocto-ebullitie*, *Decoct* [Dr. 2—6 met Unc. 9 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel].

Radix Serpentariae Virginianae. [HB: vlugge olie en bitterstof. — Surrogaten; *Rad. Angel.*, *Imperator.* of *Valer. minor.*, soms *Rad. Arnic.* met of zonder *Camphora.*]

Inwendig. In *Poedervormen* [zelden, slechts bij *Febr. intermit.* en chronische ziekten] Scr. ⅕—1, alle 3—2 uur; meer in *Infusie* of *Ebullitie*, Unc. ½—1 op Unc. 6, alle 2—1 uur 1 lepel.

Radix Taraxaci. [HB (en *Cave*) zoo als bij *Hb. Tarax.*]

Inwendig. Als *Decoct* ['s daags Unc. 1—1½, met 1½ pond of 2 op 1 pond of Unc. 16, bij kopjes], het *uitgeperste sap* [vergl. *Hb. Tarax.*].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [het decoct van Dr. 4—6].

Radix Tormentillae. [HB: looizuur en stijfsel.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1, meermalen 's daags; in *Poedervormen*, meer echter in *Decoct* [Dr. 4—6 (—8) met Unc. 9 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel] of nog beter *Digestif-infusie.*

Uitwendig. Afgekookt [dikwijls meer geconc. als inwendig, met toevoeging van geestige dingen, roode wijn, Tincturen enz.].

Radix Valerianae minoris. [HB: vlugge olie, een vlugtig zuur, bitterstof en halfhars.] *Cave* [met uitzonderingen]: Zoutvormers, basen; koolzure zouten [vele uitz.], Chlorkalk, zoutzure Kalk en Baryt, Aluin, gevoelige Metaalzouten.

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1 meermalen 's daags. In *Poeder* [in dezen vorm en in diegene, welke deze opnemen, vooral gaarne bij onderbuikziekten. Een goed corrigens: *Macis.*], *Beten* en *Pillen*, *Elect.*, *Mixturen* [vooral grootere doses]; in *Infusie* [smaakt zoet. — Zoodanig in acute ziekten. Unc. $\frac{1}{2}$—1 op Unc. 6, alle 2—1 uur 1 lepel. — Ook dikwijls als species. — Ook dikwijls in *koude* (met water of wijn) *Infusie*; b. v. Unc. 1 op 1 pond witte wijn, 3—4 maal 's daags $\frac{1}{2}$ glas].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. 2—4, in Infusie of Ebullitie.

Radix Zedoariae. [HB: vlugge olie, aromatisch, scherp hars en stijfsel.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—1, eenige malen 's daags; het best in *Poedervorm*; maar ook in *Infusie* [met water of wijn; vooral Digest.-infusie; Unc. $\frac{1}{2}$ op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel].

Radix Zingiberis. [HB: vlugge olie, aromatisch hars en stijfsel.]

Inwendig. Gr. 10—15 eenige malen 's daags; het best in *Poedervorm*; maar ook in *Infusie* [vooral Digest.-infusie; met water (ook wel te huis met heet vleeschnat te bereiden), beter nog met wijngeest; Unc. $\frac{1}{2}$ op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel], *Ebullitie.*

Resinae. *Harsen.* — Hier: *Balsam. Tolutan.*, *Benzoë*, *Calophonium*, *Elemi*, *Mastiche*, *Resina Guajaci nativa*, *Res. Jalapae*, *Res. Pini Burgundica*, *Res. Pini*

empyreumat. solida, *Sandaraca*, *Sang. Drac.*, *Styrax calamita*, *Tacamahaca*, *Terebinth. cocta*, etc.

Zij zijn allen onoplosbaar in water, oplosbaar [althans grootendeels] in Alcohol, Aether en aether. oliën, laten zich ook met de vette oliën en vet te zamen smelten; zijn daarenboven in de warmte smeltbaar, eenige echter slechts onvolkomen [b.v. *Styrax calam.*]. — De oplossingen worden door toevoeging van water troebel, melkachtig, terwijl de harsdeelen uitgescheiden worden [evenwel blijven deze gewoonlijk, fijn verdeeld, gesuspendeerd, zoodat men zulke mengsels (omgeschud) kan laten gebruiken. Soms wenscht men dit troebel worden, b. v. als men Benzoë-tinctuur met waterige vloeistoffen tot waschwater voorschrijft, in welk geval men dikwijls het melkachtig voorkomen gaarne wil hebben]. — De Alkaliën maken met de meeste harsen in water en wijngeest oplosbare verbindingen (*Harszeepen*), b. v. *Sapo guajacinus*; Aarden en Metaaloxyden maken in water onoplosbare verbindingen, die meest echter in Aether, ook dikwijls in Alcohol, oplosbaar zijn. — Over *te vermijden verbindingen*, vergl. nog pag. 5, *sub* 6.

Harsen worden gebezigd:

1. In *substantie* [b. v. *Mastiche* tot kaauwen].

2. In *Poeder*. Toevoegsels noodig [zie pag. 14]. Doch ook zoodanig blijven vele Harspoeders nog taai, kleverig, onaangenaam (waarover bij de afzonderlijke). Ook uitwendig [waar gewoonlijk insgelijks zulke toevoegsels noodig zijn] in poeder tand-, strooi-poeder enz.].

3. In *Suikerbereidingen*; gewoonlijk slechts in *Trochisci* (die dan niet tot droogen geschikt zijn).

4. In *Pillen* en *Beten*. Een weinig wijngeest constitueert ze reeds hiertoe [verg. § 9]; de massa wordt echter slechts fraai, als men nog eenige zeep of poeder of Extract er bij neemt. In geringe hoeveelheid in eene pillenmassa opgenomen, behoeft men ze bij de constitutie niet mede te rekenen.

5. In *Electuaria* [niet in te groote quantiteit].

6. In *Pleisters*. De meeste neemt men terstond in de door smelten gevormde grondlaag des pleisters op [zie pag. 17]; slechts die rijker aan vlugge olie zijn [b.v. *Tacamahaca*] laat men het best gepoederd bij de reeds half afgekoelde massa bijvoegen [hoeveelheids verhouding, pag. 17]. In geringe hoe-

veelheid behoeft men ze hier insgelijks niet mede te rekenen.

7. In *Zalven* [niet gaarne in zalven om in te wrijven]. Soms laat men ze, vooral de minder differente, met andere stoffen tot eene zalfmassa te zamen smelten [zie pag. 18]; soms ook neemt men ze, vooral de differenten, gepoederd in eene reeds op eene andere wijze gevormde zalfmassa [zie pag. 19] op.

8. In den *vloeibaren vorm*. Opgelost [de oplossing steeds gefiltreerd], vooral in wijngeest; of met waterige vloeistoffen in *Emulsie;* in- en uitwendig tot verschillende doeleinden [niet tot Linimenten].

9. In *Berookingen* [hiertoe in den vorm van *species*].

† **Resina** (*Gummi*) **Guajaci Nativa.** [Kleurt zich in de lucht groen-blaauw; *Spr. nitr.-aeth.*; vele organische zelfstandigheden (b. v. *Gm. Mimos*, vele versche plantdeelen) e. a. bevorderen dit kleuren.] Verg. *Resinae.*

Inwendig. Gr. 5—15, 2—4 malen 's daags; gaarne met een aromatisch toevoegsel. In *Poeder*, *Pillen*, *Beten*, *Elect.*, *Emulsie* [de kleur van deze wordt niet altijd dezelfde, omdat het blaauw-worden niet even spoedig plaats heeft, daarom gaarne eenige *Spr. nitr.-aeth.* er bij]; zelden [uitgezonderd de offic. Tinct.] in *Oplossingen.*

Resina Jalapae. Verg. *Resinae.*

Inwendig. Als prikkelend middel [meer echter de *Sapo jalap.*] Gr. 1—3 eenige malen 's daags; als *purgans* [meer de wortel] Gr. 5—15 in 2—3 portiën verdeeld, spoedig na elkander. — In *Poeder* [ongaarne; het liefst nog als *Res. Jalap. praep.* (zie beneden), maar dan in dubbele dosis. — Corrigens voor den smaak: *Elaeos. Citri.*], *Pillen*, *Beten*, *Emulsie*, geestige *Oplossing.*

* * **Resina Jalapae praeparata.** [*Res. Jalapae* en geschilde zoete Amand. *ana.* — Grof poeder.] Zie het vorige artikel.

Resina Pini Burgundica. *Resina alba s. flava s. communis.*

Uitwendig. Tot *Pleisters* [b. v. (in plaats van de gewone pikpleisters; minder onaangenaam riekend en even zoo goed klevend) gesmolten met $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{6}$ *Tereb. comm.*], *Berookingen* [van tijd tot tijd kleine hoeveelheden op een heet stuk blik ge-

strooid; verdraagt men dit goed, dan kan men na eenigen tijd nog Terpentijn, Wierook, Myrrhe, Campher enz. er bij nemen, of ook tot de meer krachtige Teer-berookingen overgaan], enz.

Resina Pini empyreumatica liquida.

Pix liquida. Teer. [Bestaat uit producten der drooge destillatie (Kreosoot, Houtazijn etc.).] Verg. *Balsama naturalia.*

Inwendig. Gr. 2—4, opklimmende tot Scr. 1 (en meer), 3 maal 's daags; in *Pillen* [met meel of andere slijmige plantenpoeders (en zeer goed een aromat. toevoegsel); zonder subactie, verg. pag. 53].

Uitwendig. Tot *Pleisters* [verg. pag. 53], *Zalven* [1 op 4—1 *Axung. Porc.* (of boter) of 1 op 2—1 schapenvet (gesmolten)], *Dampen* [men plaatst in de nabijheid van den zieken een ondiep vat met Teer (waar het zuur van de Teer te veel irriteren mogt, roere men Krijt of Potasch onder dezelve) over eene zwak brandende Spiritus-lamp; de Teer mag op *zijn hoogst* tot aan zwak kooken gebragt worden (niet overkooken, aanbranden p. p.); intensiteit en duur der applicatie voorzigtig te bepalen].

Resina Pini empyreumatica solida.

Pix navalis. Pix nigra solida. — Pik. Verg. *Resinae.*

Inwendig. [Zelden] Gr. 4—20, eenige malen 's daags, in *Pillen* [om deze den reuk te ontnemen, met *Pulv. Rad. Irid. Flor.* bestrooid of eenigen tijd na de bereiding bewaard].

Uitwendig. Als *Pleisters* [voor armen van den schoenmaker. — Als *Pikmuts:* bij hardnekkige *Tinea Capitis*, de plaatsen met eene pikpleister bedekt, en deze, na eenige uren of langer gelegen te hebben, met eenig geweld op eens afgetrokken. Men doe dit echter slechts langzamerhand; na elkander enkele, niet te groote, strepen pleister! — Pik kan men gemakkelijker dan andere Harsen *zuiver* tot pleisters smelten. — Overigens kan men ook (vooral voor plaatsen, wier volumen zeer veranderlijk, of op welke de huid zeer verschuifbaar is, en waar derhalve de pleister zeer goed zich aanleggen moet, om bij bewegingen niet los te laten, — dus vooral voor den onderbuik) den pikpleister bereiden, door *Spr. V. alcoh.* er bij te voegen, *q. s. u. f. Ung. spissius;* men strijkt dit alsdan op leder en legt het zoodanig op. — Sommigen hebben

eenen tegenzin in den reuk van de pikpleisters. Verg. *Res. Pini Burg.*]; etc.

Saccharum. Men onderscheidt [behalve de meestal diaetetisch slechts gebezigde *gekristalliseerde*, *Sacch. crystallisatum s. Candum*] *Sacch. albissimum*, *Raffinade*, en *S. album*, *Melis*. De laatste scheidt, opgelost, gewoonlijk eenige slijm en andere onzuiverheden af; daarom moet men zulke oplossingen coleren; nog beter, omdat deze ook nog minder aangenaam smaakt, kieze men voor bemiddelden altijd *Raffinade*, vooral voor vloeibare Artsenijen, Geleiën, en Poeders, welke zeer schitterend wit behooren te zijn. — *Sol.* $\frac{1}{3}$, ook oplosbaar in waterhoudende wijngeest. — *Cave:* zie pag. 6, *sub* 14.

Als eigenlijk geneesmiddel schrijft men de suiker voor, deels

Inwendig [suikerwater bij vergiftigingen zeer gewigtig], en ook *uitwendig* tot *Clysmata* [b. v. voor Neonati tot een *Clysma purgans*, als dit noodig is, zuiver suikerwater], tot *Berookingen* [gepoederd, op kolen of, aangenamer, op eene tamelijk heete plaat], als *Strooipoeder* [bij *Aphthae* der kinderen laat men wel de mondholte hiermede bestrooijen of — zachtkens, door middel van een penseel — aanstippen]; etc.

* * **Saccharum aluminatum.** [Aluin en *Sacch. alb. ana*, gepoederd.] Vooral *inwendig*.

* **Saccharum Lactis.** [Niet zeer zoet.] *Sol.* 4; in wijngeest naauwelijks oplosbaar. — *Cave:* Zie pag. 6, *sub* 14.

Inwendig. Unc. $\frac{1}{2}$—2 's daags; in *Poeder* [b. v. 1 met 2 *Sacch. albiss.*, *Gum. Mimos.* $\frac{1}{8}$: *Wei-poeder* (in water op te lossen)] of *Oplossing* [in water, thee, Ezelinnemelk enz.].

Sagapenum depuratum. Verg. *Gummiresinae.*

Inwendig. Zoo als *Asa foetid. depur.*

Sago. [Is stijfsel, gedeeltelijk in Amidin veranderd. — Altijd te huis te bereiden.]

Inwendig. Gekookt tot drank [Dr. 2 gepoederd, met koud water aangemengd, alsdan met 2 pond water op $1\frac{1}{2}$ gekookt; bij kopjes], tot soepen, als gelei, brij [b. v. 1 met

2 melk en 1 water gekookt, voedsel voor kleine kinderen], p. p.

* **Sal marinum.** [Bestaat uit Keukenzout, *Sulph. Sod.*, *Mur. Calc.* en *Mur. Magnes.*]

Tot *Baden* [2—4 pond (en meer)].

† **Sal Thermarum Carolinarum.** *Sal Carolinense.* [Bestaat hoofdzakelijk uit *Sulph.* en *Carb. Sod.*] Zeer ligt oplosbaar.

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ meermalen 's daags; in *Oplossing*, *zuiver* of in *Mixturen*; het meest bij Bron-kuren als toevoegsel [bij theelepeltjes] voor Mineraalwaters.

* **Salicina.** [Zeer bitter.] *Sol.* 16—18; in Alcohol ligt oplosbaar.

Inwendig. Gr. 4—8 eenige malen 's daags; doch, zoo het noodig is, ook veel meer, zelfs Dr. 1—2 in eene Apyrexie. In *Poeder*, *Pillen*, *Beten*, *Oplossing*.

Sanguis Draconis. [Gepoederd, vooral echter met weinig *Spr. V. alcoh.* afgewreven, schoon rood.] Slechts uitwendig als kleurstof.

Sapones. — Dit woord hier slechts in eenen meer beperkten pharmaceutischen zin, slechts de in de Pharmacopoeën dezen naam dragende praeparaten, bevattend. — Deze zijn allen in water, wijngeest, ook (onder verwarming) in vette oliën en vetsoorten oplosbaar, meer of min volkomen, d. i. in zoo verre zij niet, behalve de eigenlijke Zeep (die altijd volkomen oplosbaar in deze menstrua is) nog andere ingredientia (die niet mede opgelost kunnen worden) in zich bevatten [b. v. *Sapo arom. pro Baln.*, *cosmet.*, *jalapin.*, *terebinthinat.*]. — *Cave:* zie pag. 4; tot inwendig gebruik *Aq. commun.* — Zij laten zich gedroogd tot poeder brengen [evenwel doet men dit niet bij *Sapo guajac.*, *jalap.*, *stib.*, *tereb.* — *Sap. arom. p. Baln.* is reeds poeder]. — Men wendt in het algemeen de zeepen in de volgende vormen aan:

1. *Inwendig.* In *Poeders* [niet gaarne; ook slechts in meer beperkte quant. (zie pag. 14)], *Pillen* [in het algemeen de beste vorm. *Sapo guaj.*, *jalap.*, en *stib.* bezitten reeds Pillenconsistentie; de *Sapo medic.* (de drooge) kan men door een weinig wijngeest, water of Extract (vergl. pag. 16, Tab.) dezen vorm geven, zoodat ook deze, als men dezelve in ver-

binding met andere dingen geeft, bij het berekenen der constituentia naauwelijks mede gerekend mag worden], *Elect.* [zelden, wegens den onaangenamen smaak en onzekere dosis], *Mixturen* [meest met water, zelden met wijngeest; troebel; ook onaangename smaak].

2. *Uitwendig.* In *Poeder* [meest slechts tot een kosmetisch oogmerk], *Pleisters* [slechts *Sap. Hisb. alb.*, vergl. pag. 17], *Zalven* [2 deelen van eene vaste zeep (de groene huiszeep bezit reeds ongeveer zalfconsistentie) vereischen 1—2 deelen van eene vette olie of 3—4 *Axung. Porci.* Gewoonlijk moet men de zeep onder warmte in de olie oplossen; met het varkensvet echter (hetwelk reeds eene zalfmassa is) kan men de zeep ook gepoederd afwrijven, en, in oplossing met water, wijngeest of olie (dikwijls slechts onvolkomen), tot *Clysmata* [slechts *Sap. dom. alb.*], *Baden* [soms slechts tot het wrijven des ligchaams in het bad], *Wasschingen* [ook hiertoe, gelijk genoeg bekend is, in substantie, zoo dat de oplossing eerst *ex tempore* plaats heeft. — *Cocosnoot-olie-soda-zeep* (niet offic.) late men echter vooraf geconcentreerd oplossen.], *Linimenten* [op 1 zeep meest 3—6 geestige, 3—8 of meer waterige vloeistof; of ook de zeep met vette olie (op 1 van eene vaste zeep *op zijn minst* 1½—2 olie, omdat anders eene Zalf gemaakt wordt) verbonden (de zeep in poeder bij de verwarmde olie gevoegd, zoodat zij meer of minder volkomen daarin opgelost wordt)], enz.

* * **Sapo aromaticus pro Balneis.** [*Sapo Hisp. alb.*, *Amyl.*, *Rad. Irid. flor.*, Perubals. en aeth. olie. — *Poeder.*] — Tot wasschen, afwrijven des ligchaams in het bad [2—3 Onc.].

* * **Sapo cosmeticus.** [*Sapo Hisp. alb.*, *Rad. Irid. flor.*, *Ol. Lavand.*, *Ol. Bergam.* etc. — Een *kogel.*] — Tot wasschen. [Men schrijve voor (zonder opgave van gewigt): ℞ *Globulum Sap. cosmet. D.*]

Sapo domesticus. [Men meent de *witte*, als men niet uitdrukkelijk de *groene*, *zwarte* of *smeerzeep*, *Sapo dom. virid.*, *niger* begeert.] *Cave:* zie *Sapones.*

Slechts *uitwendig* [zelden uit de apotheek]. Tot *Clysmata* [Dr. 2—4; klein geschaafd en zoo in kookend water. — Met Lijnolie (zie aldaar), keukenzout, wonderzout, Infusie van

Kamillen enz.], *Steekpilletjes* [meest zuiver], *Castaplasmata* [vooral de zwarte], *Baden* [tot een algemeen 2—3 pond; van de zwarte minder. De witte te voren opgelost; een gedeelte kan men tot het afwrijven in het bad met weinig water week gekookt, bewaren.], *Wasschingen* [dikwijls in zwakke wijngeest (b. v. 12—16 deelen jevener) opgelost, als een goedkoope »Zeepspiritus"], *Linimenten* en *Zalven* [vooral bij huidziekten, en wel hier gewoonlijk de krachtigere zwarte, en slechts voor bemiddelden (als de zwarte te onaaangenaam is) of voor kinderen de witte. Als het noodig mogt zijn, dan versterke men de witte met *Carb. Potass.* of *Sod.*].

† **Sapo guajacinus.** [Consistentie van pillen.] — *Cave :* zie *Sapones.*

Inwendig. Scr. ½—1, eenige malen 's daags, zuiver of met andere *Mixturen* verbonden, in *Pillen.*

Sapo Hispanicus albus. [Droog; ligt tot poeder te brengen.]

Slechts *uitwendig* en bij bemiddelden; voor onbemiddelden vervangt haar overal de witte huiszeep.

* * **Sapo jalapinus.** [*Res. Jalap.* en *Sap. med.* ana 2 in *Spr. V. rft.* opgelost en afgedampt, zoodat de massa 4½ weegt. — Consist. van pillen.] — *Cave :* zie *Sapones* en pag. 5, *sub* 6.

Inwendig. Als *irritans* Gr. 2—6, als *purgans* Scr. ½—1, eenige malen 's daags. In *Pillen* [offic. (PH. BOR.) *Pilul. Jalapae.* — 3 met 1 Calomel, hieruit pillen van 1 grein: *Pilulae purgantes fortes* (*Ph. p.*), 12 stuks eenige malen na elkander.], *Beten*, soms in vloeibare vorm [Gr. 18 met 1½ Onc. Amandel-olie zamengewreven, alle 2 uur 1 lepel; omgeschud: in plaats van Ricinus-olie].

Sapo medicatus. [Droog; kan gepoederd worden.] *Cave :* zie *Sapones.*

Inwendig. Gr. 5—20 eenige malen 's daags; bij vergiftigingen bij Drachmen spoedig na elkander [in laauw water opgelost]. In *Pillen*, *Beten*, *Elect.*, *Mixturen* [niet gaarne; zeer goed met een aromat. water]. Kinderen wel in brij of soep.

Sapo stibiatus *s. antimonialis.* [Consist. van pillen.] *Cave* zoo als bij *Liq. Sap. stib.*

Inwendig. Gr. 4—10 eenige malen 's daags. In *Pillen* [*D. in vitro bene clauso.*], zelden in waterige *Oplossingen.*

* * **Sapo terebinthinatus.** *Balsamum Vitae externum.* [*Sap. Hisp. alb.*, *Ol. Terebinth.* ana 6, *Kali carb. e Cin. clav.* 1. — Consist. gelijk die van Zalven.]

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen.*

Scammonium Halepense. Verg. *Gummiresinae.*

Inwendig (*ad Gr. unum !*). Als *irritans* Gr. 1—3 eenige malen 's daags; als *drasticum* Gr. 8—16, in een paar doses verdeeld, spoedig na elkander. In *Poeder* [met *Pulv. gummos.* of met *Tart. depur.* en suiker], *Trochisci*, *Pillen*, *Morsuli*, *Elect.*, *Emulsie* [met (in allen gevalle verdunde) koemelk; ook wel een weinig *Aq. Laurocer.* of een paar Dr. suiker hierbij].

* **Secale cornutum.** [HB: vette olie, Fungin (bevat stikstof), Ergotin (*giftig*) en vegetab. Osmazom.]

Inwendig. Ter bevordering der weeën Gr. 5—10 (—20) a. 1—½ u.; ook nog wel spoediger na elkander, maar alsdan slechts eenige malen; of ook kleinere giften spoediger na elkander; — bij bloedingen Gr. 5—10 (of meer), in dringende gevallen alle 10 minuten (maar niet te dikwijls), overigens zeldzamer en soms zelfs a. 2—3 u.; — bij tusschenpozende koortsen Gr. 10 (voor zwakken Gr. 6—8), in tusschenpozingen van 2 u. 3 maal voor het begin van den paroxysmus; — in chronische ziekten Gr. 3—8, 2—4 maal 's daags. — Gaarne met een corrigens, om de misselijkheid voortekomen [iets aromatisch, aetherisch, wijn, opium, p. p.]; in *Poeder* [*D. in charta cerata.* — Als *vehiculum* een weinig pepermuntwater of wijn.], *Pillen* [slechts in chronische gevallen], *Mixturen* [b. v. Dr. ½ in *Syr. Cinnam.* Unc. ½, alle 10 minuten 1 theelep. (3 dosen): tot bevordering der weeën], *Infusie* [b. v. Dr. 2 op Unc. 5—6, alle 4—2 uur 1 lepel: bij Uterus-ziekten] of wel beter *Ebullitie* of *Decoct* [b. v. Dr. 1 op Unc. 4, daarvan alle 15—20 minuten het 3e gedeelte: ter opwekking der weeën]. De uittreksels werken dikwijls nog spoediger, ofschoon wel iets minder energisch, dan de poedervormen.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. 1 in Ebullitie: ter bevor-

dering der weeën], tot *Injectie's* in andere holten [bij bloedingen; in Infusie of Decoct; Dr. 2—4 op Unc. 6—8]; etc.

† **Semen Amomi.** [HB: vlugge olie.]

Inwendig. Gr. 4—8 meermalen 's daags; in *Poeder*, *Elect.*

Semen Anisi stellati. *Ster-anys.* [HB: vlugge olie.]

Inwendig. Scr. ½—1, meermalen 's daags, in *Poedervormen*, *Infusie* [Unc. ½ op Unc. 6. — Offic: *Spec. ad Inf. pector.*].

Semen Anisi vulgaris. [HB: vlugge olie.]

Inwendig. Scr. ½—1, meermalen 's daags, in *Poeder*, *Elect.*, *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel; of als Thee Dr. ½—1 met een paar koppen water in eens].

Semen Avenae excorticatum. [HB: stijfsel, suiker en eene glutineuse stof.]

Inwendig. Afgekookt als slijmig *vehiculum* [Dr. 2—4 op 6 Onc. colatuur is bereids zéer slijmig], tot *Drank* [1 lepel met ½ pint water eens gekookt], etc.

Uitwendig. Gekookt als *menstruum* van *Mond-* en *Gorgeldranken* [Dr. 1—4 op Unc. 6], *Clysmata*; tot *Cataplasmata*.

Semina Cacao. [HB: vooral vette olie.]

Inwendig. In den vorm van *Chocolade.* Van deze gewoonlijk 2 lood (van de gezondheids-chocolade zonder toevoegsel slechts 1 lood), geschaafd, met eene groote kop of 2 kleine koppen water of melk ligt gekookt, ook nog wel met 1 eidooijer, in eens.

Semen Cannabis. [HB: vette olie. — Men schrijft altijd *contusum* voor.]

Inwendig. In *Emulsie* [Unc. 1 op Unc. 12—16, bij halve kopjes], in *Infusie* of *Ebullitie* [Unc. 1—2 op 1 pint, bij kopjes].

Semen Carvi. [HB: vlugge olie.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Infusie* [Unc. ½ op Unc. 6 bij lepels. — Als Thee: ½—1 lood op 2—3 kopjes].

Tot *Clysmata* [zelden; Unc. ½ met Unc. 6 in Infusie].

Semen Cinae *s. Santonici.* [HB: vlugge olie en wormkruidbitter. — Surrogaat: † *Sem. Tanaceti.*]

Inwendig. Dr. ½—1 meermalen 's daags. In *Poeders* [kinderen met warme melk of warme koffij aangemengd], *Suikerbereidingen* [vooral *Morsuli*], *Beten*, *Elect.*, *Mixturen*; in *Infusie* [voor een 4—8 jarig kind Unc. ½—1 op Unc. 4, alle 3 uur 1 lepel, in koffij enz. gegeven]. — Diaetetisch als *gesuikerd worm-kruid*, als *wormkruid-Chocolade*, etc.

Tot *Clysmata* [voor een 8jarig kind Unc. ½, in Infusie].

* **Semen Colchici.** [HB: Colchinin (zie pag. 176) en vette olie.] *Cave* zoo als bij *Hb. Bellad.*

Inwendig. Zoo als *Rad. Colch.*, of in een weinig kleinere dosis; meest echter de *Tinct.* of het * *Vin. Sem. Colch.*

Semen Cumini. [HB: vlugge olie.]

Zoo als *Sem. Carvi.*

Semen Erucae *s. Sinapis albae.* [HB: Sulfosinapisin, zwavel, zwavelmostaardzuur en vette olie.]

Zoo als *Sem. Sinapis*, maar, daar dit zaad iets minder scherp is, vooral slechts inwendig, en wel meer diaetetisch.

Semen Foeniculi. [HB: vlugge olie.]

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½, eenige malen 's daags; in *Poeder*; *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel. — Als Thee: ½—1 lood op 2—3 kopjes].

Semen Hordei excorticatum. [HB: stijfsel, suiker, gummi en een glutineuse stof.]

Inwendig. Gekookt als slijmig *vehikel* [Unc. ½—1½ op 1 pint, met suiker, ook wel nog met citroensap, bij armen azijn enz., in huis te bereiden], tot *Drank* [3—4 lepels Havergort met 1 pint water zacht gekookt].

Uitwendig. Afgekookt als *menstruum* van *Mond-* en *Gorgeldranken* [Dr. 1—4 op Unc. 6. — Vergl. *Caricae.*], *Clysmata.*

Semen Hyoscyami. [HB: Hyoscyamin (vergl. pag. 103) en vette olie.] — *Cave:* vergl. *Fol. Hyosc.* en pag. 5, *sub* 10.

Inwendig. Eenige Gr. meermalen 's daags; in *Emulsie* [onzeker! Scr. 1—Dr. 1 op Unc. 6, alle 2—1 uur 1 lepel].

Uitwendig. Tot *Berookingen* [bij kiespijn; een trechter over kolen waarop men het zaad geworpen heeft], etc.

Semen Lini. [HB: slijm en vette olie.]

Inwendig. In den vorm van *Tisanen* [zal dit zaad als een krachtig demulcens werken, dan laat men hetzelve liefst *kooken* en wel vrij sterk, als wanneer hetzelve wel is waar onaangenaam smaakt. Unc. 2 (niet fijn gestoten [*Sem. L. integr.*]; even zoo ook bij een Clysma) met $1\frac{1}{2}$ pint water of melk op 1 pint, bij kopjes; tot het zoet maken suiker of *Succ. Liq.*; ook kan men op het einde van het koken eenig *Sem. Foenic.* er bij voegen].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [een afkooksel van Unc. $\frac{1}{2}$ met eenige Onc. water], *Cataplasmata* [grof gepoederd: *Lijnzaadmeel*, *Farina Seminis Lini.* Bij armen wel grof gepoederde *Lijnkoek*, *Placenta Sem. Lini* (overblijfsel van de Lijnoliebereiding). — Het eene of andere kookt men, in huis, met water of melk week, of (spoediger) roert het met kokend water tot eene brij aan; op de laatste manier heeft men echter veel meer noodig. Tot eene pap, ter grootte van een vierde eens vels schrijfpapier (als het gekookt wordt) Unc. $1\frac{1}{2}$].

Semen Lycopodii. [HB: Pollenin (stikstofhoudend), vette olie, suiker, eenig stijfsel, enz.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1, eenige malen 's daags, in *Elect.* [b. v. met *Gm. Mimos* ana, en *Syr. Amygd. q. s.*, bij eijerlepeltjes: voor kinderen], *Mixturen* of beter *Emulsies* [ten hoogsten Dr. 1 op elke Onc. water (anders te dik)]. Als *conspergens* [bij den niet zeer lagen prijs, niet zeer goedkoop].

Uitwendig. Tot *Strooipoeders* en *Zalven* [zuiver of met China-, Kamillenpoeder, Zinkoxyd enz.].

Semina Papaveris. [HB: vette olie, zeer weinig Morphium p. p.]

Inwendig. In *Emulsie* [Tot Drank (veel minder onaangenaam dan Amandelmelk) Unc. $\frac{1}{2}$ op 1 pond; anders Unc. 1—$1\frac{1}{2}$ op Unc. 8 colat.].

Semen Petroselini. [HB: vlugge olie.]

Inwendig. Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$, eenige malen 's daags, in *Poeder*, *Infusie* [met water, wijngeest of wijn; Unc. $\frac{1}{2}$—1 op Unc. 6, alle 2 uur 1 lepel. — Als Thee: $\frac{1}{2}$—1 lood op 2—3 kopjes].

Uitwendig. Als *Strooipoeder* of tot *Zalf* gemaakt [tegen hoofdluizen; waar echter het *Ol. aeth.* nog werkzamer is].

Semen Phellandrii *s. Foeniculi aquatici.* [HB: vlugge olie en Extractifstof.]

Inwendig. In het begin Gr. 15—20, langzaam opklimmend tot Dr. ½—1, eenige malen 's daags, in *Poeder*, *Infusie* [Unc. ½—1 op Unc. 6, alle 2 uur 1, later 2 lepels].

Semen Sabadillae. [HB: Veratrin (z. dit art.).]

Tot *Clysmata* [Dr. 1 (voor kinderen naar evenredigheid minder) in Infusie of ligt afgekookt], *Strooipoeders* en *Zalven*, etc.

Semen Sinapis. [HB: Sinapisin (maakt met Emulsin en water aeth. olie — zie pag. 161) en vette olie.] — *Cave*: sterke zuren; Zoutvormers; Alkaliën.

Inwendig. Dr. ½—1 (1—2 eijerlepels), 2—3 maal 's daags; in *subst.* of nog werkzamer [bij gevoeligen voorzigtig, in 't begin kleinere giften; soms geheel te vermijden] in *Poeder*; in *Infusie* [warm (+ 40° R. of iets hooger; maar niet kokend heet) of koud bereid, met water, wijn, bier; Unc. 1 op Unc. 6, eenige lepels 's daags]; etc.

Uitwendig. Geïnfundeerd [zoo als inwendig] tot *Mond-* en *Gorgelwaters* [Dr. 1—2 op Unc. 6], *Wasschingen* [b. v. bij chronische huidziekten of bij verlammingen Dr. 2—4 op Unc. 6, bij torpide gezwellen Unc. ½ op Unc. 3—2], *Omslagen* [als een zacht rubefaciens Unc. ½—1½ op Unc. 6], *Baden* [bij teedere huid of Idiosyncrasie voorzigtig! — Unc. 4—8, gestooten, in eene zak gedaan en met warm water gebroeid, dan te zamen in het bad. (Men beschutte de oogen!) — Tot *voet-* of *arm-baden* op dezelfde wijze bereid, Unc. 2—4. Wanneer de zieke *niet het bed* verlaten kan, dan kan men de plaatselijke baden daardoor vervangen, dat men Unc. 2—4 fijngestotene Mostaard, in eene zak, met ½ pint warm water begiet, hierin, nadat het ¼ uur of langer getrokken en men de zak nog uitgeperst heeft, doeken doopt, en deze uitgeperst, om den voet, het been of den arm slaat]. Gepoederd tot *Pleisters* en vooral tot *Deeg* [*Sinapismi.* Men neemt de Mostaard grof gepoederd (*Mostaardmeel*, liefst altijd uit de Apotheek), en roert dit met water (met laauwwarm werkt het iets spoediger, evenwel bedraagt dit verschil op zijn hoogst eenige minuten; heet is minder voordeelig) tot een week Elect. aan. — Wil men de werking van de Mostaardpap matigen (b. v. bij eene

teedere huid, of om eene langzamere werking te verkrijgen, ten einde dezelve langer te kunnen laten liggen), dan kan men op 1 Mostaard nog $\frac{1}{2}$ (of meer) Roggemeel of zuurdeeg nemen (waardoor het deeg tevens meer gebonden wordt), dezelve met Azijn bereiden, ook wel dezelve in neteldoek of gaas aanleggen. Of men wendt eene brij aan, in welke de Mostaard slechts in geringe hoeveelheid bevat is. — Men legt de Mostaardpap, dik op linnen (een kaart- tot octaaf-blad groot) gestreken, op eene of beide kuiten (minder past dit op de voetzoolen), op de Deltaspieren, in den nek, op den buik, bij Croup wel om den hals, enz., en laat dezelve zoo lang liggen, tot dat zij een poos pijn verwekt en de huid sterk rood gemaakt heeft, waartoe bij volwassenen gewoonlijk $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$ uur, bij kinderen een kortere tijd, vereischt wordt. Zelfs bij eene hoogst gevoelige huid, en wanneer de zieke niet over pijn klaagt, mag men eene *krachtige* Mostaardpap niet langer dan 1 uur laten liggen! — Na het afnemen, wascht men, opdat niets liggen blijve en nawerke, de plaats met warm water of melk af. — Tegen eene te hevige of te lang durende pijn na de applicatie, zenuwaandoening p. p. is het opleggen van een narcotisch Cataplasma nuttig, ook (waar dit niet gecontraïndiceerd is) de aanwending van koude op de plaats (b. v. door herhaald opdruppelen van Aether). Bij zwelling en roosachtige ontsteking verzacht soms het inwrijven van eenige verwarmde vette olie.], etc.

Semen Stramonii. [HB: een Alkaloïd en vette olie.] — *Cave:* vergl. *Hb. Stramon.* en pag. 5, *sub* 10.

Inwendig (*Pulvis ad Grana quatuor!*) Gr. $\frac{1}{2}$—2 en voorzigtig opklimmend meer, eenige malen 's daags, in *Poeder*, *Pillen.*

Uitwendig. (Zelden) tot *Berookingen* [zoo als *Sem. Hyosc.*].

† **Semen Tanaceti.** [HB: zoo als bij *Flor. Tanac.*]

Inwendig. Zoo als *Flor. Tanac.*

Uitwendig. Tot *Clysmata* [zoo als *Sem. Cinae*].

Sera Lactis.

Inwendig. De uit 1—3 pond melk (ook wel meer) bereide quantiteit, — als men meer differente toevoegsels [b. v. van Aluin, wijnsteenzuur enz.] er bij gevoegd heeft, de uit 1—2

pond bereide quantiteit dagelijks. [Meest in huis te bereiden; zie pag. 22.]

** **Serum Lactis acidum** *s. tartarisatum.*

** **Serum Lactis aluminatum.**

* **Serum Lactis dulce.**

** **Serum Lactis dulcificatum.**

** **Serum Lactis tamarindinatum.**

† **Serum Lactis vinosum** *Ph. Sl.* [Met 8 Onc. Rijnwijn op 3 pond melk, bereid.]

* **Solutio arsenicalis** *s. Fowleri.* [*Ars. alb.* en *Kali carb. e Tart.* ana, door koken in water opgelost (en tot arsenigz. Kali vereenigd), met eenige *Spr. Angel. comp.* — $1\frac{1}{2}$ Dr., dus omstreeks 90 Druppen, bevatten 1 Gr. Arsenik.] — *Cave* zoo als bij *Arsen. alb.*; daarenboven: Loodsuiker, IJzerzouten. Men geeft wel is waar dit middel slechts meerendeels (meer of minder) zuiver; evenwel moet men het te zamen komen met de aldaar opgegeven Voedselsoorten vermijden; dus nooit terstond na het eten, maar ook nooit met eene nuchtere maag. Wil men iets slijmigs nadrinken laten, dan zij het *Muc. Gum. Mimos.* — Men late ook onder het gebruik des Arseniks elk verhittend voedsel vermijden, verwijdere een soms aanwezig maagzuur, zorge voor ontlasting enz.

Inwendig (*ad Guttas decem!*) 5—7 Druppen ($\frac{1}{18}$—$\frac{1}{12}$ Gr. Ars.), opklimmend tot 11 of 12 Druppen ($\frac{1}{8}$ Gr.), 2—4 maal 's daags; vooral bij langer gebruik slechts de kleine giften; bij tusschenpozende koortsen (waar men het slechts ter verwijdering der aanvallen voor eenen korten tijd geeft) klimt men wel kort voor den aanval spoedig tot de iets grootere giften. — Gaarne met Opiumtinctuur [b. v. Dr. $1\frac{1}{2}$ met *Tinct. Op. simpl.* Dr. $\frac{1}{2}$, daarvan 4 giften — eerst 8 Druppen en opklimmen tot 12 — in 8—6 uur voor den koortsaanval].

Species aromaticae. *Loco Spec. pro Cucuphis* (*).

Uitwendig. [Dikwijls met Campher, b. v. de geestige Infusie met *Spr. camphorat.*] tot *drooge Omslagen*; geïnfundeerd [met water, wijngeest of wijn] tot *Omslagen*, *Baden.*

(*) *Cucuphae* waren zoogenaamde »kruider-mutsen," in welke men de »hoofdsterkende geneesmiddelen" innaaide en dan zoodanig op het bloote hoofd appliceerde.

Species ad Decoctum Lignorum. *Houtthee.* [*Lign. Guaj.* 4., *Rad. Bard.*, *Saponar.* ana 2, *Rad. Liquir. echin.*, *Lign. Sassafr.* ana 1.]

Inwendig. 1—2 Onc. 's daags, in *Decoct* [in Tisanenvorm. Als men in de Apotheek gereed laat maken, schrijve men liever de enkele Ingredientia voor en de beide laatsten eerst *sub fin. coct.* In huis: 2 Onc. met 12 kopjes kokend water eenige uren op eene warme plaats, dikwijls omschuddende, laten trekken, alsdan tot op 6 of 8 kopjes inkoken].

* * **Species ad Enema.** [*Hb. Alth.* 4, *Flor. Chamom. vulg.* 2, *Sem. Lini* 1.]

Tot een *Clysma* Unc. ½—2 [naar gelange het slechts vehic. of hoofdmiddel zijn zal], met 2—4 kopjes water gekookt.

* * **Species ad Fomentum.** [*Strob. Lupuli* 4, *Flor. Chamom. vulg.*, *Lavand.*, *Hb. Rorismar.*, *Serpylli* ana 1.]

Tot vochtige *Fomenta* [met water, wijngeest of wijn geïnfundeerd], (*Baden*) [½—1 pond (duur !)], enz.

* * **Species ad Gargarisma.** [*Hb. Alth.*, *Flor. Malv. vulg.*, *Sambuci* ana.]

Geïnfundeerd of (om de slijm beter uit te doen trekken) in *Ebullitie.*

Species ad Infusum pectorale.

Infunderen of beter ebulleren; Dr. 2—3 op 2 kopjes; met suiker, kandij, honig enz.

* * **Species resolventes.** [*Hb. Meliss.*, *Orig. vulg.* ana 3, *Flor. Cham. vulg.*, *Lavand.*, *Sambuc.* ana 1.]

Tot drooge of beter tot vochtige *Omslagen* [met water, wijngeest of wijn geïnfundeerd, dikwijls met bijvoeging van *Spr. camphorat.* enz.], *Baden* [2 pond (zeer duur !)] enz.

* * **Species ad suffiendum** *s. pro Fumo.* [Wierook, Benzoë, Barnsteen en Lavendel-bloemen.] Op kolen te strooijen.

Spiritus. *Geesten.* [De *Spir. aetherei* (waarvan beneden in het bijzonder) en *Spir. Mind.* en *Nitri fumans* (die slechts, wat den naam betreft, hier behooren) hier uitgezonderd.] Met betrekking tot hunne opneming in artsenijen,

geldt in het algemeen van hen, wat van de Tincturen geldt (zie aldaar). Die rijk zijn aan aeth. olie (en dit zijn de meeste) worden bij het vermengen met water troebel, opaliserend; men heeft bij dezen ook de pag. 5, *sub* 9, opgegevene verbindingen te vermijden. — Waar van eene plant geene Spiritus, maar wel de aeth. olie officineel is, daar kan men gene door eene magistrale oplossing van de olie in *Spr. V. rft.*, eenige Druppen op eene Onc., vervangen.

* * **Spiritus acetico-aethereus.** [*Aeth. acet.* 1, Sprit (of *Spr. V.rftiss.*) 3.] — *Cave* : zie *Aeth. acet.*

Inwendig. 10—40 Druppen meermalen 's daags [op 1 Dr. gaan omstreeks 100]. Wijze van innemen zoo als bij *Spr. sulph.-aeth.*

Spiritus aetherei. *Verdunde Naphthae.* — Zij laten zich met waterige en geestige vloeistoffen, ook met aeth. oliën verbinden; zij lossen (vooral de *Spr. sulphurico-aeth.*) vele Harsen op, insgelijks natuurlijke Balsems, Campher, Amber [bijna geheel], barnsteenzuur, enz. — *Cave :* vergl. p.7, *sub* 18, 19. [Naauwkeuriger bij de afzonderlijke.] — Wat aangaat de *aanwendingswijze* en de dikwijls te herhalen giften, geldt in het algemeen, wat bij de (onverdunde) Naphthae gezegd is (zie pag. 35).

† **Spiritus Angelicae compositus.** *Loco Spiritus theriacalis.* [Waterig-geestig destillaat van Angelika, *Hb. Scord.*, *Valer.* en *Bacc. Junip.*, te zamen 20 op 60; en daarin $1\frac{1}{4}$ Campher opgelost. — Met waterige vloeistoffen omschudden; ten zij er niet zoo veel water is, dat de Campher zich wederom in water volkomen kan oplossen.].

Inwendig. 1—2 eijerlepeltjes (Scr. 2—Dr. $\frac{1}{2}$) meermalen 's daags.

Uitwendig. Tot *Wasschingen* [zuiver of met andere prikkelende middelen], *Bad-spiritus*, enz.

* * **Spiritus camphorato-crocatus.** [*Spr. camph.* 12, *Tinct. Croci* 1.]

Uitwendig. Zoo als *Spir. camphorat.*

* * **Spiritus camphoratus.** [*Camph.* 1 in *Spr. V. rft.* 12. — Met waterige vloeisloffen omteschudden.]

Inwendig. 18—90 Druppen (Gr. 1—5 Campher).

Uitwendig. Verdund of zuiver.

Spiritus Cochleariae. [Geestig-waterig destillaat.]

Tot *Tandvleesch-Tincturen* [zuiver of in verbindingen; nog *ex tempore* door water te verdunnen], als toevoegsel tot *Mond-* en *Gorgeldranken*.

† **Spiritus Formicarum.** [Waterig-geestig destillaat. — Bevat aeth. olie en Mierenzuur.]

Inwendig. (Zelden) 20—60 Druppen eenige malen 's daags.

Uitwendig. Verdund of zuiver.

Spiritus Juniperi. [Waterig-geestig destill. — 15 op 60.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1 eenige malen 's daags.

Uitwendig. *Q. v.*

Spiritus Lavandulae.

Uitwendig.

* * **Spiritus Masticbes compositus.** *Spir. matricalis.* [Over Mastix, Myrrhe, Wierook *ana* $3\frac{1}{3}$ (te zamen dus 10) wijngeest 60 gedestilleerd.]

Inwendig. Scr. 1—2, eenige malen 's daags.

Uitwendig. *Q. v.*

Spiritus Melissae compositus. *Carmeliterwater.* [Geestig-waterig, doch veel meer waterig, destillaat, van versch Melissen kruid, specerijen p. p.]

Inwendig. 1 lepel en deze gift, als het noodig is, eenige malen herhaald [bij hysterische aandoeningen].

Spiritus Mindereri. [*Liq. Amm. acet.* en *Aq. dest.* ana.]

Zoo als *Liq. Amm. acet.*, doch in eens zoo groote giften.

Spiritus muriatico-aethereus. *Spiritus Salis dulcis.* — *Cave:* verg. *Spr. aetherei;* vooral echter zwavelzuur; Alkaliën; *nitr. Arg.*

Inwendig. 10—30 Druppen, meermalen 's daags [1 Dr. omstreeks 90]. Aanwendingswijzen zoo als bij *Spr. sulph.-aeth.;* dikwijls eenvoudig met eene siroop [Dr. 1 op Unc. 1, bij lepeltjes].

Uitwendig. Tot *Penseelingen* [Dr. 1—2 op *Mel. ros.* Unc. 1], als toevoegsel tot *Gorgeldranken* [Dr. 1—2 op Unc. 6], enz.

Spiritus Nitri fumans. *Acidum nitroso-nitricum.* [Mengsel van salpeter- en salpeterig zuur.] — *Cave* zoo als bij *Acid. nitric.*

Zelden *inwendig* (††), weinige Druppen meermalen 's daags; tegen de *Cholera orientalis* in sterkere giften aanbevolen.

Uitwendig. Als *Bijtmiddel*; verdund tot *Injectiën*, *Linimenten* [Scr. ½ op Unc. 6], *Baden* [Unc. 1—2].

Spiritus nitrico-aethereus *s. Nitri dulcis.* [Reageert gewoonlijk iets zuur. Verandert de kleur van verscheidene organische stoffen.] — *Cave*: vergl. *Spr. aetherei*; vooral echter Alkaliën; lucht. Men wachte zich ook, dezelve in grootere Mixturen, Elixirs, lang in voorraad voor te schrijven.

Inwendig. 10—25 Druppen meermalen 's daags [Dr. 1 = 100 Druppen]. Aanwendingswijzen zoo als bij *Spr. sulph.-aeth.*

Spiritus Rorismarini *s. Anthos.*

Uitwendig. Als *Riekmiddel*, tot *Wasschingen* [b.v. voor de oogen Unc. ½ op Unc. 4] enz.

† Spiritus Rosarum.

Uitwendig.

**** Spiritus saponatus.** [*Sap. Hisp. alb.* 1 op *Spr. V. rft.* 3, Rozenwater 1. — Dikwijls vervangen door huisselijke praeparaten, zie pag. 190 seq.]

Uitwendig.

† Spiritus Serpylli.

Uitwendig.

Spiritus sulphurico-aethereus. *Liquor anodynus mineralis* Hoffmanni. [*Aeth. sulph.* 1, Sprit (of *Spr. V. rftss.*) 3.] — *Cave* zoo als bij *Aeth. sulph.* — Vergl. *Spirit. aether.*

Inwendig. 10—30 Druppen meermalen 's daags; in dringende gevallen 20—60 Druppen eens of eenige malen spoedig na elkander. [1 Dr. = omtrent 120 Druppen.] *Zuiver* [op suiker of, vooral de grootere giften, met suikerwater, thee, wijn enz. verdund] of in *Drup-mixturen*, *Linctus* [vergl. *Aetheres*, pag. 35], *Juleps* enz. [Dr. ½—1½ in eenen dag]; als toevoegsel, p. p.

Uitwendig. Gelijk *Aeth. sulph.* [zie dit Art.].

Spiritus sulphurico-aethereus ferruginosus *s. martiatus. Liquor anodynus martialis.* [Vrij kleurloos; wordt echter in de duisternis na eenigen tijd goudgeel; de zieke beware het in het licht.] — *Cave* zoo als hij *Ferr. mur. oxydul.*, daarenboven de zelfstandigheden die met *Chlor* eene onoplosbare verbinding aangaan.

Inwendig. 10—30 Druppen, eenige malen 's daags, op suiker of in een aromat. water, in wijn, *Mixturen.*

Spiritus Vini. [Van de beneden opgegeven 6 soorten zijn voor geneeskundig oogmerk slechts 2, 3, 4 als vrij van bijmengsels te beschouwen. — Wijngeest (maar niet altijd in alle deszelfs verdunningstrappen) lost zonder ontleding (althans zonder spoedig volgende) op: de meeste organische zuren (vooral ook de looizuren); bijtend Ammonium; alle Alkaloïden; vele zouten (vooral alle vloeibaar wordende zouten van anorganische zuren, *Kali carb.* uitgezonderd); zeepen; Zwavel-lever; Harsen (niet altijd volkomen); aetherische (ook empyreumat.) oliën, Campher; natuurlijke Balsems (niet altijd volkomen); vette oliën en vetsoorten (meest slechts de sterkere wijngeestsoorten); de (verdunde en onverdunde) Aethersoorten; suiker; de meeste Extractifstoffen; verscheidene indifferente stikstof bevattende zelfstandigheden (b. v. Coffeïn, Piperin); enz.; — van looizuren, zouten, suiker, Extractifstoffen en anderen, des te meer, van Harsen, vlugge oliën, Campher, Balsems, Aethersoorten, des te minder, hoe meer water zij bevat.] *Cave:* zie pag. 7, *sub* 18. [Bij sommige wijngeestsoorten kunnen ook de vreemdsoortige bijmengingen op ligt verstoorbare zelfstandigheden, b. v. Sublimaat, Zoutvormers, blaauwzuur, verstorend inwerken.] — De *Ph. Boruss.* geeft de volgende wijngeestsoorten op:

1. *Spiritus Frumenti.* [Procenten zuivere Alcohol: $34\frac{1}{2}$—$39\frac{1}{2}$.]
2. *Spiritus Vini rectificatus.* [Procenten: $55\frac{1}{2}$—$60\frac{1}{2}$.]
3. *Spiritus Vini rectificatissimus.* [Dikwijls (ten onregte) *Alcohol Vini, Alcohol* genoemd. Procenten: 81—85.]
4. *Spiritus Vini alcoholisatus.* [Procenten: 91—95.
5. *Spiritus Vini Gallici.* [Procenten: $34\frac{1}{2}$—$39\frac{1}{2}$.]
6. *Spiritus Vini Gallici fortior. Sprit.* [Procenten: $64\frac{1}{2}$—$68\frac{1}{2}$.]

Inwendig. Als hoofdmiddel slechts *Spr. V. rectificatus* [bij theelepeltjes (doch gewoonlijk niet zuiver, maar met eenig water) meermalen 's daags, of eene grootere gift kort voor den maaltijd: die er aan gewoon zijn grootere giften] en *Spr. V. Gall.* [in iets grootere giften]; ten hoogsten bij armen koornbrandewijn [niet uit de Apotheek].

Uitwendig. Tot *Inspuitingen* [b. v. *Spr. V. rft.* met 1—3 deelen (in geval van nood *Spr. Frumenti* met 1—2 deelen) water verdund, tot Injectiën in de genitalia bij Metrorrhagiën met het karakter van Paralysis; of *Spr. V. rft.* met 6—8 deelen water bij de torpide nadruiper], *Oogwaters* [tot wasschingen en stoovingen *Spr. V. rft.* Dr. 2—Unc. 1 op Unc. 4, of meer *Spr. V. Gall.* Unc. $\frac{1}{2}$—$1\frac{1}{2}$ op Unc. 4], *Baden* [tot een algemeen 3—8 pint koornbrandewijn, bij rijken Fransche brandewijn], ook *Dampbaden* [voor zoodanigen die door het verbranden van den wijngeest onder de stoel of het bed van den (ingehulden) zieke in het werk gesteld worden, $\frac{1}{16}$—$\frac{1}{8}$ pint gewone brand-spiritus in een, van boven geheel open, blikken vat (van 4—5 duim in doorsnede); evenwel behoeft deze hoeveelheid niet geheel te verbranden], enz.

† Spongiae ceratae.

*** Spongiae compressae.**

Spongia marina.

Stannum raspatum *s. limatum.* — *Cave:* zure middelen.

Inwendig [bijna obsoleet]. Scr. 1—Dr. 2 eenige malen 's daags; minder gaarne in *Poeder* dan in *Elect.* of *Beten.* Na eenige doses een *purgans.*

† Stibium sulphuratum nigrum laevigatum. *Cave:* sterke zuren [vooral salpeterzuur, zoutzuur].

Inwendig. Gr. 5—20, 2—4 maal 's daags. — Gaarne met een of ander aroma. In *Poeder*, *Morsuli* [b. v. *Mors. antim.* KUNKELII], *Pillen*, grootere giften in *Beten*; niet zeer geschikt voor *Elect.* [wegens deszelfs zwaarte; althans moeten de *Elect.* zeer stijf zijn].

Stipites Dulcamarae. [HB: Solanin (Alkaloïd).] *Cave:* zie pag. 2, *sub* b [met uitzonderingen]; vooral echter looizuren.

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ eenige malen 's daags, in *Poeder, Beten*, *Elect.*, *Infusie* [b. v. met 2—3 deelen *Spec. ad Inf.pect.* als thee tegen hoest], *Ebullitie* of ligt *Decoct* ['s daags Dr. 2-4-6, met Unc. 8 of 16 op Unc. 6 of 12; ook wel met melk afgekookt; liefst met een kleine bijvoeging van Aroma (eene Tinctuur b. v.)].

Uitwendig. In geconc. decoct [Unc. ½—1 met Unc. 8 op Unc. 6] tot *Wasschingen*, *Omslagen*.

Strobili Lupuli. [HB: vlugge olie, hars en hopbitter.] *Cave:* Zoutvormers; vele Metaalzouten, vooral IJzerzouten.

Inwendig. Zelden in *Poeder*, Gr. 5-15 eenige malen 's daags; meest in *Infusie* [vooral Digest.-infusie; met water, wijn of wijngeest; Dr. 6—8 op Unc. 6, bij lepels].

Uitwendig. In Extract tot *Baden* [Unc. 4—8], *Stoovingen.*

* **Strychninum.** (Braaknoot-Alkaloïd.) [Wit; meest poeder; zeer bitter. In water bij middelmatige temperatuur bijna onoplosbaar; ten hoogsten giftig. Vormt de *Strychnine-zouten*, die meest zeer oplosbaar zijn, ondragelijk bitter smaken en bijna nog heviger werken dan het zuivere *Strychnine.*] *Sol. Spr. V. rft.* 24 [andere wijngeest soorten lossen minder op]. — *Cave:* vooral zuren [magistraal zouten te vormen is niet raadzaam]; Zoutvormers; Alkaliën; Jodkalium; Metaalzouten.

Inwendig. Gr. $\frac{1}{16}$ of $\frac{1}{12}$, opklimmend tot Gr. ¼ (of meer); 2 maal 's daags. In *Pillen* [te voren in *Spr. V. rft.* opgelost, en dan *Pulv. Rad. Glycyrrh.* en *Extr. Glyc. q. s.* er bij gevoegd, zoodat Gr. 1 zoo wat op 32 pillen verdeeld wordt].

Endermatisch [in het begin Gr. ⅛—⅙ (1—2 maal 's daags), zeer voorzigtig opklimmend tot Gr. 2 (of meer); bij gevoelige voorwerpen in den zalfvorm. — Men mag en moet soms zoo verre opklimmen, tot dat ligte schuddingen ontstaan; — alsdan is het echter ook tijd, eenige dagen te wachten en de nawerking gade te slaan; en bij het ontstaan van levensgevaarlijke Symptomen houde men *Morphium acet.* tot de endermatische aanwending in gereedheid; uit de kinderpraxis blijve dit middel geheel en al uitgesloten].

* **Strychninum aceticum.** [Wit; zeer bit-

ter.] — *Sol.* 96 of minder. — *Cave* zoo als bij *Strychnin. nitric.*; daarenboven sterke zuren.

Inwendig. In gelijke giften als * *Strychninum*; in *Oplossing* [wegens den smaak niet aan te bevelen], het best in *Pillen* [Gr. 1 met *Aq. destill.* Dr. ½ afgewreven, en dan met *Succ. Liquir. dep.* en *Pulv. Rad. Liquir. q. s.* tot 32 pillen] of *Beten* [Gr. 1 in *Aq. destill. q. s.* opgelost, en dan met *Succ. Liquir. dep.* en *Pulv. Rad. Liquir. q. s.* tot 12 Boli].

Uitwendig. Tot *Oogdrupwaters* [Gr. 2—4 (en meer) op *Aq. destill.* Unc. ½]; *Inwrijvingen* [opgelost]; *endermatisch* [zoo als * *Strychninum*].

† **Strychninum muriaticum.** [In water ligt oplosbaar.] *Cave* zoo als bij het volgende; daarenboven salpeterzuur Kwikzilver-oxyde.

Inwendig. In gelijke giften als * *Strychninum.* In *Pillen* [hiertoe in *Aq. destill.* opgelost].

Endermatisch [zoo als * *Strychninum*].

* **Strychninum nitricum.** [Zeer bitter; weinig oplosbaar in wijngeest, ligt in heet water.] — *Sol.* 60? — *Cave* vooral: looistofzuren; Zoutvormers; Alkaliën, Bitteraarde; Jodkalium, *Kali oxymuriat.*, zoutzuur Goud, Sublimaat.

Inwendig (*ad Grani quadrantem!*) in gelijke giften als * *Strychninum.* In *Oplossingen*, beter in *Pillen* [maar ook voor deze in *heet* gedestill. water opgelost].

Uitwendig. In *Zalven* [Gr. 5—20 op Dr. 1], *endermatisch* [zoo als * *Strychninum*].

Styrax liquidus. [Consistentie zalfachtig.] Verg. *Balsama naturalia.*

Inwendig. Scr. ½—1 (en meer), eenige malen 's daags, in *Boli* [b. v. met *Pulv. Rad. Alth. q. s.*] of *Emulsie.*

* * **Succus Citri.** [HB: Citroenzuur. — Het in den handel voorkomende *S. C. Italicus*, is beter koop, maar minder aangenaam; dus bij bemiddelden altijd *S. C. recenter expressus et colatus.* (Als men *Succ. Citri* zonder bijvoegsel voorschrijft, dan neemt de Apotheker gewoonlijk het in den handel voorkomende.) — *Saturatie* vermogen, zie pag. 10, Noot *a*).] *Cave* zoo als bij de *Azijnsoorten* [pag. 27].

Inwendig. Bij thee- of eetlepels; zuiver of in *Mixturen.*

** **Succus Dauci inspissatus** (*Roob Dauci*) **depuratus.** [Consistentie van eene dikke siroop.]

Succus Glycyrrhizae (*Liquiritiae*) **depuratus.** [In poeder.] — *Cave* : vergl. *Extr. Glycyrrh.*

Inwendig. Bij Scrupels meermalen 's daags ; in *Poeder* [niet gaarne zuiver of als eenig constituens], *Morsuli* [met onoplosbare poeders gemengd], *Trochisci*, *Baccilli* [ook *zuiver* en dan tot stangen gevormd vindt men deze in de Apotheken], *Pillen* en *Beten* [soms als constituens ; maar dezelve trekt gaarne vocht aan, en bindt de vloeistoffen weinig], *Electuaria* ; in *Oplossingen*, *Mixturen* [dikwijls is hier het meer werkzame en meer elegante *Extr. Glyc.* den voorkeur te geven, waar men niet deszelfs sterker ontbindende kracht vreest (vergl. pag. 93)].

Succus Juniperi inspissatus. *Roob J.* [Consist. van eene dikke siroop. — Daar dezelve slechts in grootere quantiteiten regt werkzaam is, en aan Mixturen eene slechte smaak en kleur geeft, meest geschikter een *Eleos. Junip. Baccar.*]

Inwendig. Bij Drachmen ; meer zelden echter zuiver [meermalen 's daags eenige theelepeltjes] dan in *Mixturen* [meest slechts als toevoegsel, Unc. $\frac{1}{2}$—2 op Unc. 6].

Succus Sambuci inspissatus depuratus. *Roob Sambuci depur.* [Bevat eenige suiker. — Consist. zoo als bij *Roob Junip.* — Oplossing *helder*, zwartachtig-bruin.]

Zuiver, Dr. 2—6 meermalen 's daags ; meer in *Mixturen.*

Sulphur citrinum *s. in baculis.*

Slechts tot de *Zwavel-berookingen* [grof gepoederd ; in eigene toestellen, in kleine portiën op gloeijende kolen of (beter) op een roodgloeijend stuk blik te werpen. Voor elke applicatie Dr. 2—4. Duur $\frac{1}{6}$—$\frac{1}{2}$ (—1) uur, naar gelange der werking en gewoonte].

Sulphur depuratum. *Flores Sulphuris loti.* [Zeer fijn poeder.] — *Cave* : Electuaria en Mixturen mogen niet lang bewaard worden. — Bij personen, die aan 't zuur laboreren, voege men er een absorbens [b. v. *Magn. carb.* enz.] bij.

Inwendig. Gr. 5—10 ; om meer op het darmkanaal te

werken, Scr. ½—Dr. ½, 2—4 maal 's daags. — In *Poeders* [bij borstaandoeningen gaarne met *Elaeosacch. Foenic.* of *Anisi*; anders met een ander *Elaeosacch.*], *Trochisci* [vooral bij borstaandoeningen], *Boli* [zoodanig vooral, als men dezelve met slecht smakende dingen, b. v. Salmiak, *Kali tart.*, verbinden wil], *Pillen* [zelden, en meest niet in volle gift], *Electuaria* [men vermijde de meer tot gisting geneigde constituentia, kieze b. v. *Syr. simpl.* of *Bals. Peruv.*, *Cinnam.*, *Zingib.*, *Fl. Aurant.*, *Menth.*] en (*Schud-*) *mixturen.*

Uitwendig. In *Zalven* [Dr. 2—4 op Unc. 1 vet], etc.

Sulphur praecipitatum. *Lac Sulphuris.* [Zeer fijn poeder. — Bij armen dikwijls door *Sulph. depur.* te vervangen.] *Cave* zoo als bij *Sulph. depur.*

Inwendig. Gr. 4—8; om meer purgerend te werken, Scr. ½—1, eenige malen 's daags. — In *Poeder* [gaarne met een *Elaeos.*], *Pillen* en *Boli* [vergl. *Sulph. depur.*], *Electuaria*, *Mixtuur.*

Sulphur stibiatum aurantiacum *s. Antimonii auratum.* [Fijn poeder.] — *Cave:* Zoutvormers; zuren; zure sappen [ook zoete, die ligt gisten, — men schrijve althans niet veel in voorraad voor, 's zomers slechts voor 1 dag], zure zouten; Metaalzouten [de verbinding met Calomel is geoorloofd], IJzerpraeparaten, zuivere en koolzure Alkaliën en aarden [uitgezonderd: verbindingen met *Carb. magnes* en *Conch. ppt.*, *Lapid. Cancror.* enz.], *Kali tartar.*; zeepen [met uitzond.]; hitte.

Inwendig. Gr. ½—2, 2—3 maal 's daags, in meer acute ziekten alle 4—2 uur. In *Poeders*, *Trochisci* [niet te droogen], *Pillen*, *Beten*, (taaije) *Linctus* [dikwijls alleen met eene siroop, b. v. Gr. 3—6 met *Syr. Ipecac.*, *Seneg.*, *Ammoniaci*, *Croci*, *Papav. alb.* enz. Unc. 1, omgeschud bij theelepels].

Endermatisch [Gr. 1—2, b. v. in den Zalfvorm].

Sulphur stibiatum rubrum. *Kermes minerale.* [Fijn poeder.] — *Cave* zoo als bij het vorige. [Zuren, ook het maagzuur, versterken, gelijk men zegt, de braakverwekkende kracht.]

Inwendig. Gr. —1 (en meer) eenige malen 's daags — en

Uitwendig. Even als het vorige praeparaat.

Syrupi. [De meeste zijn zoo zamengesteld, dat de suiker tot de vloeistof zich verhoudt als 9 : 5.]

Men moet [behalve de *Cave's* der plantaardige stoffen] de pag. 6, onder *suiker* opgegevene *verbindingen vermijden;* bovendien bij de zuurachtige [*Syr.* † *Aceti*, † *Cerasor.*, *Moror.*, *Ribium*, *Rubi Id.*, † *Sambuci*, enz.] alle zulke stoffen, waar wij : » *Cave* zure sappen" bijgevoegd hebben ; bij de meeste der overigen moet men ook in het oog houden, dat zij met *Aq. comm.* bereid worden [slechts *Syr. Cinnam.* en † *Flor. Aurant.* alleen met *Aq. destillatae*, *Syr. Cort. Aurant.* en *Croci* alleen met Fransche wijn (die echter in sommige gevallen even zoo of meer nog ontbinden zou dan *Aq. comm.*). — De *Ph. Hann.* laat doelmatig hare siropen met *Aq. destill.* (of overgehaalde plant-waters) bereiden; slechts die met wijn († *Syr. de Ammoniaco* en *Cort. Aurant.*), en die uit vruchtsappen bereid worden, als ook † *Syr. scill.* uitgezonderd]; bij de meeste, vooral echter bij zulke die zeer slijmig zijn [*Syr. Alth.*, † *Amygd.*, † *Lich. Island.*], dat zij door warmte ligt zich zelve en de geneesmiddelen, met welke zij verbonden zijn, ontbinden. Bij *Syr. Rhei* moet men daarenboven wegens het *Kali carbon.* op zijn hoede zijn.

Men geeft de siropen [behalve tot drank] minder dikwijls *zuiver* [het meest zijn hiervoor geschikt als genoeg different: *Syr. Alth.* en † *Glycyr.* als demulcentia, *Syr. Ipecac.* † *Ammoniaci* als expectorantia, † *Syr. Asparagi* als diureticum en sedativum, *Syr. Capit. Papav.*, † *Croci*, als sedativa voor kleine kinderen, *Syr. Rhei*, *Senn.*, *Spin. cervin.*, † *Mannae* als purgantia voor kinderen, † *Syr. Chinae* (*Ph. Sl.*; zeker een ongeschikt praeparaat) en † *Lich. Island.* der *Ph. Hann.* in de kinderpraktijk] dan wel in verbindingen. — Die welke eenen goeden smaak hebben, dikwijls tot *drank* [b. v. Unc. 4 op 1 pint].

De siropen zijn meest omtrent zoo zwaar, dat 1 Once 6 theelepeltjes uitmaakt. — Die der *Pruissische Apoth.* zijn allen helder, behalve † *Syr. Amygd.*

Fraaije kleuren geven [waar zij niet ontbonden worden]:

1. *Wit:* † *Syr. Amygd.*

2. *Rood: Syr.* † *Ceras.*, *Moror.*, † *Rubi frutic.*, *Rhoeados* [slechts deze 4 zijn *intensief* rood], (*Violar.* met zuren).

3. *Blaauw: Syr. Violar.*, die echter door zuren fraai rood, door Alkaliën, ook door azijnzure Kali en Soda, groen gekleurd wordt.

Aangenaam rieken: Syr. † *Flor. Aurant.*, † *Amygd.*, † *Capill. Vener.*, † *Bals. Peruv.*, *Violar.*, *Cinnam.*

Aangenaam smaken: de meeste zuurachtige (*Syr.* † *Ceras.*, *Ribium*, *Rub. Id.*, † *Rub. frutic.*, *Moror.*, *Suc. Citri*, † *Berberid.*); daarenboven *Syr.* † *Flor. Aurant.*, † *Amygd.*, *Cinnam.*, *Zingib.*, *Menth. pip.*, † *Bals. Peruv.*, *Violar.*, *Rosar.* — Ook *Syr. Cort. Aurant.* [in welke de Fransche wijn sterk den smaak geeft] is vele zieken aangenaam.

Alle 3 *Indicatie's* (kleur, reuk en smaak) *worden ter gelijker tijd vooral bereikt* door: *Syr.* † *Amygd.*, *Violar.*, en dan *Syr.* † *Cerasor.*

Zeer slecht smaken: Syr. Ipecac., *Rhei*, *Sennae*, * *Mannae*, † *Senegae*, † *Croci*, † *Ammoniaci.*

Bij bittere middelen geene of alleen aromatische siropen (*Syr. Cinnam.*, *Cort. Aurant.*, *Zingib.*, *Menth. pip.*) in *aanzienlijke* hoeveelheid. — Bij laffe, en slecht smakende artsenijen dezelfde siropen of, meest nog beter, *Syr.* † *Flor. Aurant.*, † *Bals. Peruv.*, zuurachtige siropen, vooral *Syr. suc. Citri.*

In de *Armenpraktijk* meest slechts *Syr. comm.* en *simpl.*, bij kleine kinderen soms *Syr. Rhei* of *S. Sennae*, of ook * *S. Mannae.*

De volgende siropen deelen wij hier alphabetisch mede, als zijnde niet door ons in afzonderlijke Artikels behandeld: *Syr.* † *Aceti*, *Alth.*, † *Amygd.*, † *Bals. Peruv.*, † *Berberid.*, † *Capillorum Veneris*, † *Ceras.*, † *Chamomill.*, *Chinae*, *Cinnamom.*, * *commun.*, *Cort. Aurant.*, † *Croci*, † *Flor. Aurant.*, † *Foenic.*, † *Glycyrrh.*, † *Lich. Island.*, * *Mannae*, † *Menth.* (*crisp.*), *Menth. pip.*, *Moror.*, *Rhoead.*, *Ribium*, *Rosar.*, † *Rub. frutic.*, *Rub. Id.*, † *Sambuc.*, † *Scillae*, † *Seneg.*, *simpl.*, *Succi Citri*, *Violar.*, *Zingiberis.*

† Syrupus Ammoniaci *Ph. Sl.*, *Hann.*—*S. A. vinosus Ph. Sax.* [*Ammoniac. dep.* 1 in witte wijn 5 opgelost met bijna 8 suiker.]

Bij theelepeltjes [elke van deze bevat 5—6 Gr. *Gum. Ammon.*] zuiver of als toevoegsel bij Mixturen.

† **Syrupus Asparagi.** [In 16 van het van Albumen bevrijde sap der Aspergies 30 suiker opgelost.]

Inwendig. 3—6 eetlepels 's daags.

Syrupus Capitum Papaveris *s. Diacodii* (?) *s. Papaveris albi.* [Dunner dan andere siropen.]

Bij kleinere kinderen [bij de kleinsten (*) moet men wegens te sterke narcotische werking voorzigtig zijn] wel bij theelepeltjes, zuiver of in Mixturen. — Overigens even als de andere siropen.

Syrupus Ipecacuanhae. [1 op Colat. van 27 geïnfund., daarbij Raffinade 48.]

Als *expectorans* Dr. ½—Unc. ½ (½—3 theelepeltjes); om misselijkheid te verwekken Unc. ½—1½ (1—2 eetlepels); meermalen 's daags; zuiver of als toevoegsels bij Mixturen, enz.

† **Syrupus opiatus** *Ph. Sl.* [*Extr. Opii* Gr. 25 in Mallagawijn Unc. 1, Zoethoutsiroop Unc. 24. (Dus Gr. 1 op Unc. 1.) — Volgens de *Ph. Sax.* slechts Gr. ⅛ op *Syr. simpl.* Unc. 1.]

Syrupus Rhei. [Met een weinig *Cass. cinnam.* en *Kali carb.* bereid; bruischt dus met zuren op.]

Als afvoerend middel voor kleine kinderen, aan de jongsten bij theelepeltjes, iets oudere 2 theelepeltjes, naar dat het noodig is herhaald.

Syrupus Sennae. [Uit eene infusie van *Fol. Sennae* met een weinig anijs.]

Pasgeborenen en zuigelingen bij theelepeltjes als afvoerend middel; overigens even als andere siropen.

Syrupus Spinae cervinae *s. Rhamni cathartici, s. domesticus.*

Aan volwassenen als toevoegsel bij Mixturen; minder dikwijls als hoofdmiddel, Unc. 1 *in eenen dag*, in eenige doses verdeeld, zuiver of in verdunningen, p. p. — Aan kinderen als hoofdmiddel, in naar evenredigheid geringere doses. Voor nieuwgeborenen werkt zij echter te sterk. (†)

(*) Volgens zeer vele geneeskundigen moet men zeer jonge kinderen in het geheel geene opium geven.

(†) De nog bij ons in werking zijnde *Ph. Belg.* geeft daaren-

Tamarandi *s. Fructus Tamarindorum.* [HB : wijnsteen, wijnzuur, citroenzuur, suiker.]

Inwendig. In *Decoct* [als verkoelende en zacht buikopenende drank Unc. 1—2 met 4 pond op 3 pond, met eenige Onc. *Syr. simpl.*, ook wel een weinig *Elaeos. Citr.* Als adjuverend vehiculum van andere middelen, b. v. zouten Unc. 1—2 met Unc. 10—12 op Unc. 6—8, alle 2 uur 1 lepel. — Als *purgans* Unc. 2 met Unc. 12 op Unc. 8, met bijvoeging van zouten (deels van zacht afvoerende: *Natr. phosph.*, *Tart. boraxat.*, deels van sterkere: wonder- of bitter-zout), alle 1—½ uur ½—1 kopje].

Tartarus ammoniatus *s. solubilis ammoniacalis.* [Dilabeert; laat hierbij Ammoniak varen.] *Sol.* 2. — *Cave:* zuren; zure sappen; zure zouten; zuivere en koolzure Alkaliën en aarden, zoutzure Kalk en Baryt, zwavelzure Magnesia, Metaalzouten.

Inwendig. Dr. ½—1, meermalen 's daags, in *Poeder* [in een glas of (gedispenseerde) in waspapier], liever echter in *Oplossingen.*

Tartarus boraxatus. *Cremor Tartari solubilis.* [Poeder, vervloeit in de lucht.] *Sol.* 1. — *Cave:* wijn-, zwavel-, zout- en salpeterzuur; Alkaliën, aarden; zoutzure Kalk, Baryt, Kali, Natron; zwavelzure, salpeterzure, wijnzure, azijnzure Kali; Metaalzouten; zeepen, Zwavellevers; — langdurige bewaring. [De practici willen dikwijls een zacht buikopenend zout in vloeibare vorm (dus ligt oplosbaar) met zure sappen verbinden; hiertoe is vooral dit zout geschikt, hetwelk niet (zoo als *Kali tart.*, *Tart. ammoniat.* en *natronat.*) door de meeste plantzuren ontbonden wordt; slechts het wijnsteenzuur zelve ontbindt het zout en zondert er een weinig *Tart. dep.* af (bij de verbinding met Tamarindi, die wel is waar vrij wijnsteenzuur bevatten, is de ontbinding voor de praxis reeds zeer onbeduidend). — Overigens is voor het opgegeven doel ook geschikt het (iets duurder, maar ook aangenamer) *Natr. phosphor.*]

Inwendig. Scr. ½—2 alle 2 uur; om te purgeren Unc. 1—1½, in eenige portiën verdeeld. In *Oplossingen, Mixturen.*

---

boven nog als offic. op: *Syr. bals. Tolutani*, *Cochlear. comp.*, *Cydonior.*, *de Erysimo*, *Flor. Persicorum.*

Tartarus depuratus. *Cremor Tartari.* [Zeer fijn poeder. *Sol.* 200—250; water van + 40° R. 40. — *Cave:* zuivere en koolzure Alkaliën en aarden [als men niet koolzuur ontbinden wil]; Borax; zeepen; Zwavellevers.

Inwendig. Scr. ½—1 als digestifmiddel, diureticum; Dr. ½—2 als (zacht) afvoerend middel; meermalen 's daags. — In *Poeders* [soms zuiver, bij mes-punten of lepeltjes vol], vooral ook *Bruischpoeders* [verzadigings-graad, zie pag. 10. — Deze bruischpoeders bruischen echter slechts zwak en langzaam op.], *Beten* [aldus vooral met slecht smakende dingen], *Electuaria* [b. v. 1 met *Pulp. Prunor. dep.* 4: surrogaat van de *Pulpa Tamarind.*], *Oplossingen* of meer nog (*Schud*)-*mixturen* [soms in warme melk, warm Serum Lactis opgelost. Soms in mixtuur tot drank: Dr. 3 op 1 pint water, met eenige Onc. citroen-, kers- of bessen-siroop].

* **Tartarus ferruginosus** *s. martiatus s. chalybeatus.* [Wordt vochtig in de lucht.] *Sol.* 4. — *Cave:* zuren, zure zouten en sappen; zuivere, koolzure, blaauwzure, barnsteenzure Alkaliën; zwavelzure, phosphorzure, salpeterzure, zoutzure zouten; Borax; Kalkzouten; Metaalzouten; zeepen; Zwavellevers; Kalkwater.

Inwendig. Gr. 5—10 eenige malen 's daags, in *Oplossingen;* niet gaarne in *Poeders* of *Pillen* [wegens het vochtig worden; althans met dezelfde voorzorgen, als bij *Ammon. muriat. martiat.*].

Tartarus natronatus. *Sal Seignette.* [Dilabeert zwak.] *Sol.* 1½. — *Cave:* zuren; zure zouten en sappen; zwavelzure, salpeterzure, phosphorzure, zoutzure zouten [Natronzouten uitgezonderd], *Tart. dep.;* Metaalzouten; Kalkwater.

Inwendig. Scr. ½—Dr. ½ alle 2 uur; als *purgans* Unc. ½—1½ [b. v. in vleeschnat], in verscheidene portiën verdeeld. In *Poeder* [liefst *ex tempore* op te lossen], *Electuaria*, *Oplossing.*

Tartarus stibiatus *s. emeticus.* [Is een *basisch* dubbelzout. — Zeer fijn poeder.] *Sol.* 13—15; kokend 2; ook oplosbaar in waterige wijngeest. — *Cave:* zwavelzuur, zoutzuur, salpeterzuur, wijnsteenzuur [dus niet *Vin. stib.* met vruchtsiropen], looizuren [met uitzonderingen]; Zout-

vormers; zuivere en koolzure Alkaliën, alkalische aarden [Kalkwater]; vele zouten, b. v. Kalizouten, koolzuur Natron, zwavelzure en koolzure zouten [verbindingen met Salmiak en (bij sommige gevallen van vergiftiging) met Wonderzout, veroorloofd; de braakverwekkende kracht zou echter door *Sulph. Sod.* versterkt worden]; zeepen; Zwavellevers; *Aq. commun.*

Inwendig. (*ad Grana sex!*) Gr. $\frac{1}{12}$ —$\frac{1}{4}$ alle 3—2 uur; — bij aanwending om misselijkheid te verwekken Gr. $\frac{1}{6}$—$\frac{1}{5}$, opklimmend [bij zielsziekten terstond bij het begin reeds sterker]; als *Braakmiddel* Gr. 3—4 binnen $\frac{1}{2}$ uur (ten hoogste $\frac{3}{4}$ uur) in verdeelde doses [Manier van aanwenden zie beneden]. — Bij *Delirium tremens* volgens nieuweren Gr. $\frac{1}{2}$ alle uur [in oplossing; — zoo lang, tot dat braking en eenige rust of slaap volgt]. — Bij Borstontstekingen volgens nieuweren Gr. $\frac{1}{2}$—1 (en meer) alle 3—2 uur. — Bij traumatische aandoeningen volgens Fransche geneesheeren in nog hoogere, maar meestal zeldzamer herhaalde, giften [meest 4 maal 's daags 2 of zelfs 3—4 Gr.; gewoonlijk vooraf bloedontlastingen]. — Bij Tetanus, Mania, Commotio Cerebri soms in nog veel sterkere gift [als braakmiddel hier wel zelfs tot Dr. $\frac{1}{2}$ in eenige uren. — Bij Tetanus volgens verscheidene Italiaansche geneesheeren Gr. 12—24 in 24 uren. — Deze buitengewoon groote doses altijd in oplossing, met niet te weinig water].

De niet tot braken bestemde giften in *Poeder*, *Pillen* en *Beten* [te voren in gedestill. water opgelost; in heet water, als koud te volumineus is], *Oplossingen* en *Mixturen* [officin. *Vinum stibiat.*].

Als *Braakmiddel* [vergl. § 15 en *Rad. Ipec.* — Bij te hevige of perverse (niet braking, maar b. v. pijn in het lijf verwekkende) werking, koffij zonder melk, inwendig en in klisteeren. — Zelden zal het noodig zijn, even als bij eene eigenlijke vergiftiging zich te gedragen (looizuren).] in *Poeder* [met suiker of met Ipecac. p. p. — Soms met stijfsel, waardoor de braakverwekkende kracht aanzienlijk verhoogd, maar ook het braken meer aantastend en moeijelijker wordt; dus slechts waar gewone braakmiddelen ons in den steek laten.], *Beten* [zelden; slechts wegens de verbinding met Ipecac.; het oplossen van den braakwijnsteen (zie boven) is, daar hier de geheele dosis in eens gegeven wordt, niet noodig], het meest

in *Oplossing* [in water of wijn (vergl. *Vin. stib.*); dikwijls met Ipecac. als Mixtuur, of met *Oxym. scillit.*].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Gr. 3—6], *Suppositoria* [Gr. 2—6 met 1 Dr. Cacao-boter of talk: om den *Fluxus haemorrhoïdalis* weder ten voorschijn te doen komen (nog weinig beproefd)], *Injectie's* [Gr. 1 op Unc. 1: in de pisbuis (welke men hierbij in het midden van de roede comprimeert): ter weder daarstelling van den druiper bij eene (metastasische) gonorrhoïsche Opthalmie. — Gr. 6—8 op Unc. 1: tot het te voorschijn roepen eener adhaesive ontsteking of eener goedaardige ettering in koude gezwellen, fistuleuse zweren, enz.], *Oogwaters* [tot drupwaters Gr. $\frac{1}{4}$—1 (en meer) op Unc. $\frac{1}{2}$. — Tot penseelwaters Gr. $\frac{1}{2}$—3 op Dr. 2.], *Oogzalven* [Gr. 2—5 (en meer), met een weinig *Aq. destill.* (of eene andere vloeistof) tot eene zachte brij aangewreven, op Dr. 2] en andere *Zalven* [Om alleen zacht te prikkelen, 1 op 20—10 vet. — Om pokken te maken, 1 op (8—) 4—2 vet. — * *Unguentum Tartari stib.* (*Ung. Authenriethii*) is 1 op 4. — Men bedekt tot aan het verschijnen der puisten de plaats met wol, en wrijft, als deze ontstaan, slechts tusschen, *niet op hen*, in. Aan het hoofd bediene men zich niet te lang van deze handelwijze!], *Pleisters* [om pokken te maken, Scr. 2—Dr. 2 met *Cerat. Resin. Burgund.* Unc. $\frac{1}{2}$, op leer gestreken; om slechts zacht te prikkelen, zwakker], epispastische *Inwrijvingen* [in eene geconcentr. oplossing], *Waschwaters* [Gr. 3—15 op Unc. 1]; tot eene *Venae-infusio* [Gr. 2, ook wel Gr. 4—6 (deze grootere doses echter in tusschenruimten!) in $\frac{1}{2}$—2 Onc. laauw gedestil. water opgelost]; tot *Omslagen* en *Verbandwaters* [Gr. $\frac{1}{2}$—6 op Unc. 1], *Ets-pasta* [met water tot een dun deeg, met een penseel te strijken, om den Callus bij zweren te verwijderen]; etc.

Terebinthina. — Inwendig, tot Elect. voor het tandvleesch even als ook tot Clysmata altijd *Tereb. laricina s. Veneta;* overigens is uitwendig meestal, voor armen altijd, *T. communis* zuiver genoeg. Verg. *Balsam. natur.*

Inwendig. Gr. 5—20, eenige malen 's daags. In *Pillen* en *Beten* [vergl. pag. 53], *Elect.* [b. v. Dr. 1 op 1 Onc. *Mel album*, bij theelepeltjes], *Emulsie* [vooral grootere giften].

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. 1—2, door eidooijer geëmulgeerd] en andere *Injectie's* [b. v. voor de pisbuis bij oude

torpide Nadruipers Dr. $\frac{1}{2}$-1-2 op Unc. 6, door Gummi geëmulgeerd], *Linimenten*, *Zalven* [vergl. pag. 18 en 54], *Pleisters* [vergl. § 10 en pag. 53], etc.

Tincturae. *Essentiae.* [Slechts oneigenlijk dragen den naam van Tinctuur: *Tinct. Ferri pomati*, * *Rhei aquosa*, † *Rosar. acidula*, † *Opii nigr. Ph. Sl.*, enz.]

Cave: verg. *Wijngeest* (pag. 7) en de zelfstandigheden, uit welke de afzonderlijke Tincturen bereid worden.

Wij hebben bij de afzonderlijke de quantitative verhouding der zelfstandigheden tot de extraherende vloeistof opgegeven [waar niet uitdrukkelijk de wijngeestsoort aangegeven is, meenen wij altijd *Spr. V. rectificatus*], en wel meest op 60 gewigts deelen dezer vloeistof, zoo dat de Lezer in het getal, hetwelk de relative hoeveelheid der zelfstandigheid opgeeft, ook tevens het getal der Greinen van deze zelfstandigheid heeft, welker oplosbaar gedeelte in eene Drachma der Tinctuur bevat is.

Men geeft de Tincturen deels in *Drupvorm*, *zuiver* [bij chronische ziekten in het algemeen zeer aan te bevelen. Als men de, met de sterkere wijngeestsoorten bereide Tincturen in grootere giften geeft, b. v. van eene met *Spr. V. alcohol.* bereide 50—60, van eene met *Spr. V. rftiss.* of *Spr. V. Gall. fort.* bereide 60—80 Druppen, dan late men hen, die niet al te zeer aan spirituosa gewoon zijn, de enkele doses met een weinig siroop of slijm nemen, om den zeer scherpen smaak te matigen] of met elkander of met andere weinig volumineuse, vloeibare of ook wel eerst in de Tinctuur op te lossen, middelen [Naphthae, vlugge oliën, zouten enz.] in verbinding; of men voegt ze bij meer volumineuse *waterige artsenijvormen* van verschillende soort [bij Infusie's en Decocta, gelijk van zelve spreekt, eerst na het koud worden der colatuur]. [Men berekent in Mixturen de Drachma van de meeste op 85—90, van de met Malagawijn bereide op 70—75, van de waterige (oneigenlijke Tincturen) op 55—60, van de met *Spr. V. alcohol.* bereide op 95—100, van de met *Spr. sulph. aeth.* bereide op 110—120 Druppen.] Wel is waar scheiden zich bij de verbinding met water gaarne, vooral uit de harsachtige Tincturen, opgeloste deelen uit hunne oplossing in den wijngeest, uit; evenwel heeft dit zelden meer ten gevolge dan eene troebelheid van het mengsel, terwijl de uitgescheidene

deelen in het water in suspensie blijven of in allen gevalle gemakkelijk door omschudden wederom gesuspendeerd worden; slechts bij *Oogwaters* kan dit het geneesmiddel te prikkelend maken; en inwendig moet men slechts bij reeds in zeer geringe hoeveelheid werkzame middelen, b. v. Canthariden, Jod, hierop letten en moet men eene ongelijke werking der enkele giften vreezen; men voegt derhalve bij de Tincturen van zulke middelen, als zij met water verdund zullen worden, gaarne eene aanzienlijke hoeveelheid van *Syr. Amygd.* of *Alth.*, of geeft hen in eene Emulsie of ook enkel met eene dezer twee siropen, opdat, als gene bestanddeelen zich uitscheiden, zij in de dikachtige vloeistof meer volkomen en zeker gesuspendeerd blijven. — In *weeke* artsenijvormen neemt men de Tincturen zelden op; noch zeldzamer en alleen in de allergeringste hoeveelheden in *vaste*.

Tinctura Absinthii. [10 op 60.]

Inwendig. Dr. $\frac{1}{2}$—1 eenige malen 's daags.

† Tinctura Aconiti. [5 op 60.]

Inwendig. 25—50 (en meer) Druppen, eenige malen 's daags.

† Tinctura Aconiti aetherea. [7$\frac{1}{2}$ op *Spr. sulph.-aeth.* 60.]

Inwendig. 15—30 Druppen, meermalen 's daags.

Tinctura Aloës. [10 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. (Slechts als prikkelend middel) 8—20 Druppen, eenige malen 's daags.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [om sterk te purgeren, Dr. $\frac{1}{2}$—I], *Oogpenseelwaters* [Scr. $\frac{1}{2}$—1 op Dr. 2]; etc.

Tinctura amara. [*Hb. Cent. min.*, onrijpe oranje-appels, *Rad. Gent.* en *Zedoar.*, te zamen 11$\frac{2}{3}$, op 60.]

Inwendig. Dr. $\frac{1}{2}$—1, eenige malen 's daags.

† Tinctura Ambrae (*aetherea*). [1$\frac{1}{4}$ op *Spir. sulph.-aeth.* 60.]

Inwendig. 15—30 Druppen, meermalen 's daags; minder dikwijls zuiver dan wel in *Mixturen*. [De Ambra daarin niet in volle dosis te geven.]

† Tinctura Arnicae. [*Flor. Arnic.* 7$\frac{1}{2}$ op 60.]

Inwendig. Dr. $\frac{1}{2}$—1, meermalen 's daags.

Tinctura aromatica. [Specerijen 10 op Sprit 60.]

Inwendig. 20—60 Druppen; 2—3 malen 's daags.

Tinctura aromatica acida. *Loco Elixiris Vitrioli Mynsichti.* [1 geconc. zwavelzuur op *Tinct. aromat.* 24.] *Cave* zoo als bij *Acid. sulph. dilut.*

Inwendig. 20—50 Druppen, meermalen 's daags (Dr. 1—2 's daags); in *Druppen* [zeer goed in een slijmig vehiculum, zoet gemaakt slijm van Haver b. v., in te nemen] of grootere *Mixturen*; tot *Drank* [Dr. 1—2 op ½ pint, met suiker *q. l.*].

Tinctura Asae foetidae. [10 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. 30—70 Druppen, eenige malen 's daags, zuiver of in *Mixturen.*

Uitwendig Als toevoegsel tot *Clysmata* [eenige Drachma's], *Verbandwaters* [*q. v.*]. *Endermatisch* [10—30 Druppen onverdund].

† **Tinctura Asae foetidae ammoniata** *Ph. Hann.* [15 op *Liq. Ammon. vinos.* 60.]

Inwendig. 15—30 Druppen, meermalen 's daags.

† **Tinctura Aurantii Pomorum immaturorum.** [12½ op 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, eenige malen 's daags.

† **Tinctura Balsami Peruviani** *Ph. Hann. Sax, Sl.*. [Volgens deze *Pharm*ⁿ. 7½ of 10 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Slechts *uitwendig* [verg. pag. 55].

† **Tinctura Belladonnae** (*Hb.*) *Ph. Sl.* [5 op 60.]

Inwendig. 20—40 Druppen, eenige malen 's daags.

Uitwendig. Tot *Clysmata* [Dr. 3—4] en andere *Injectien*, *Oogwaters* [tot drupwaters voor de bij *Hb. Bellad.* opgegeven oogmerken met 3—½ deelen water verdund], *Omslagen* [verdund of zuiver].

Tinctura Benzoës. [10 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Tot *Waschwaters* [1 op 8—32 water (rozen-, oranje-

bloesems-, kersen- en amandelwater, bittere-amandel-emulsie, p. p.)], etc.

† **Tinctura Calami.** [10 op 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, 2—3 maal 's daags. (Men kan in dezen vorm den Calamus niet wel in volle gift geven.)

† **Tinctura Calami composita.** [Calamus, Zedoaria, gengber, onrijpe oranjeappels, te zamen omtrent 12 op 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, 2—3 maal 's daags.

Tinctura Cantharidum. [5 op *Spr. V. rftiss.* 60. — 18—20 Druppen bevatten omstreeks het oplosbare van 1 Grein.]

Inwendig (*ad Guttas quindecim!*) 5—10, voorzigtig opklimmend tot 20 (en meer) Druppen, eenige malen 's daags. — Verdund en ingehuld [in eene Emulsie, Salepdecoct, of wel de enkele giften in een slijmig vehiculum, vleeschnat, p. p.]; zuiver of in *Mixturen* [b. v. Dr. ½ met *Syr. Alth.* Unc. 1½, alle 3 uur 1—2 theelepeltjes].

Uitwendig. Tot *Injectie's* [verdund en zuiver], *Oogwaters* [Tot Oog-wasschingen en stovingen (bij asthenische ziekten) Dr. 2—4 op Unc. 4. — Tot inwrijvingen op meer beperkte plaatsen der oogleden (b. v. op het Chalazion) 1 met 4—1 van eene aromat. Spiritus of Campher-spiritus.]; tot *Wasschingen*, *Inwrijvingen*, *Linimenten* en *Zalven* [meer of minder verdund, zoo zij niet (althans bij eene teedere huid) als *rubefaciens* werken zal], etc.

† **Tinctura Cantharidum concentrata** *Ph. Sl.* [15 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Slechts *uitwendig*, tot zeer sterk prikkelende Inspuitingen, als *rubefaciens* [ingewreven of opgelegd] en? als *vesicans*.

† **Tinctura Capsici annui.** [10 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. 15—50 Druppen, eenige malen 's daags, in een slijmig voermiddel, in *Mixturen*.

Uitwendig. Tot *Gorgeldranken* [Dr. 1—4 op Unc. 6, bij Angina gangraenosa nog sterker], *Tandmiddelen*, *Inwrijvingen*.

† **Tinctura Cardamomi** *Ph. Hann.* [12½ op 60.]

Inwendig. 20—40 Druppen, meermalen 's daags.

† Tinctura carminativa.

Inwendig. Bij theelepeltjes meermalen 's daags.

† Tinctura Caryophyllorum. [12½ op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. 20—40 Druppen, eenige malen 's daags.

Tinctura Cascarillae. [12½ op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, eenige malen 's daags.

Tinctura Castorei. [10 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. 20—60 Druppen, eenige malen 's daags; meer echter (vooral bij hysterische krampaandoeningen) in naar verhouding kleinere giften, alle 1-½-¼ uur, zoo dikwijls als het noodig is herhaald; zuiver of liever in *Mixturen.*

† Tinctura Castorei aetherea. [10 op *Spr. sulph.-aeth.* 60.]

Inwendig. 10—30 Druppen, naar omstandigheden herhaald; zuiver of in *Verbindingen.*

† Tinctura Castorei Canadensis. [10 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

In iets grootere giften als *Tinct. Castorei* [voor zoo verre zulks de wijngeest toelaat; evenwel zal men nooit met deze zoo veel ten uitvoer kunnen brengen].

† Tinctura Castorei Canadensis aetherea. [10 op *Spr. sulph.-aeth.* 60.] Zoo als *Tinct. Castor. aeth.*

Tinctura Catechu. [12½ op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. 40—70 Druppen (in dringende gevallen ook Dr. 1, verdund) meermalen 's daags.

Uitwendig. Tot *Mond-* en *Gorgelwaters* [Unc. ½—1 op Unc. 6], *Litus* [Dr. 2—4 op Unc. 1 sap], etc.

Tinctura Chinae composita. *Elixir roborans Whyttii.* [*Cort. Chin. fusc.* 7½, *Rad. Gent.*, *Cort. Aurant. Pom.* ana 2½, te zamen dus 12½, op Sprit 45, *Aq. Cinnam. simpl.* 15, te zamen 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, meermalen 's daags, zuiver of in *Mixturen.*

Tinctura Chinae simplex. [*Cort. Chin. fusc.* 12½ op Sprit 60. — Men kan, zoo als men begrijpen zal, noch in deze Tinctuur noch in de vorige de China in volle gift geven.]

Inwendig. 40—80 Druppen, eenige malen 's daags, in *Mixturen.*

Tinctura Cinnamomi. [*Cass. Cinnam.* 12½ op Sprit 60.]

Inwendig. 20—60 Druppen, eenige malen 's daags, bij Metrorrhagien 30—40 Druppen, alle 1—¼ uur, met water of wijn. [Soms met Opium- of Castoreum-tinctuur, Mineraalzuren (omgeschud), Aluin.]

† **Tinctura Colchici e Radice** *Ph. Sl.* [40 van de versche wortel op 60.]

Inwendig. 10—25 Druppen (en meer) eenige malen 's daags.

† **Tinctura Colchici** (*e Semine*). [12½ op 60.]

Inwendig. 15—60 Druppen (en meer) eenige malen 's daags.

Tinctura Colocynthidis. [*Pulpa Coloc.* 5, Steranijs ⅝, op *Spir. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. (*ad Guttas viginti!*) niet in purgerende gift, maar slechts als prikkelend middel, 5-10-20 Druppen eenige malen 's daags; gaarne in een slijmig vehikel of althans verdund, b. v. met wijn; zuiver of in *Mixturen.*

Tinctura Corticum Aurantiorum. [*Flavedo Cort. Aurant.* 12½ op Sprit 60.]

Inwendig. 40—60 Druppen, eenige malen 's daags.

Tinctura Croci. [7½ op 60.]

Inwendig. 20—60 Druppen, meermalen 's daags.

† **Tinctura Digitalis aetherea.** [7½ op *Spr. sulph.-aeth.* 60.]

Inwendig. (*ad Guttas viginti!*) 10-20-30 Druppen, eenige malen 's daags.

Tinctura Digitalis simplex. [10 op *Spr. V. rftiss.* 40, water 20.]

Inwendig. (*ad Guttas triginta!*) 10—30 Druppen, eenige malen 's daags; zuiver of in *Mixturen.*

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [bij thee- of eetlepels], etc.

† **Tinctura Euphorbii.** [5 op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Slechts *uitwendig.*

† **Tinctura Ferri acetici aetherea.** [Donker roodbruin.] *Cave* zoo als bij *Extr. Ferri pomat.*, ook zouten met sterkere zuren als azijnzuur.

Inwendig. 20—60 Druppen, eenige malen 's daags.

† **Tinctura Ferri ammoniata** der *Ph. Sl.*, *ammoniato-muriatica* der *Ph. Sax.* [IJzersalmiak 15 op (*Sp. V. rft.*) 60. — Goudgeel.]

Inwendig. 20—60 Druppen, eenige malen 's daags.

† **Tinctura Ferri muriatici** (*oxydati*). [*Ferr. mur. oxydat.* 1 op *Spr. V. rft.* 7. — Roodbruin.]

Inwendig. Zoo als de volgende.

† **Tinctura Ferri muriatici oxydulati.** [*Ferr. mur. oxydulat.* 1 op *Spr. V. rft.* 7. — Groenachtig geel.]

Inwendig. 15—40 Druppen, eenige malen 's daags: liefst met een aromatisch water verdund.

Tinctura Ferri cydoniata.

Inwendig. 30—60 Druppen, eenige malen 's daags.

Tinctura Ferri tartarisata. *Tinctura Martis tartarisata Ludovici.* [Bruingeel.] *Cave* zoo als bij *Tart. ferruginos.*

Zoo als de vorige.

† **Tinctura Galangae** *Ph. Sl.*, *Hann.* [12½ op 60.]

Inwendig. 20—60 Drnppen, eenige malen 's daags.

† **Tinctura Galbani.** [10 op 60.]

Inwendig. 30—70 Druppen, eenige malen 's daags.

Tinctura Gentianae. [10 op 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, eenige malen 's daags.

Tinctura Guajaci volatilis *s. ammoniata.* [*Res. Guaj. nat.* 10 op *Liq. Ammon. vinos.* 60.] *Cave:* zuren; Kali, Natron; zouten.

Inwendig. 15—30 (en meer) Druppen, meermalen 's daags, in een slijmig vehikel [b. v. Unc. ½ met *Syr. Alth.* Unc. 2;

3—5 maal 's daags 1 theelepeltje], of elke enkele dosis in gersteslijm. [Vergl. *Liq. Sap. stib.*]

† **Tinctura Guajaci Ligni.** [12½ op 60.]
Inwendig. 30—70 Druppen, eenige malen 's daags.

Tinctura Guajaci Resinae. [*Res. Guaj. nat.* 10 op 60.]
Inwendig. 30—70 Druppen, 3 maal 's daags.

† **Tinctura Hellebori albi** *Ph. Hann.* [12½ op 60.]
Inwendig. 4—8 (en voorzigtig opklimmend meer) Druppen, 3—4 maal 's daags.

† **Tinctura Hellebori nigri** *s. Melampodii Ph. Hann.* v. c. [10 op 60.]
Inwendig. 20—60 Druppen, eenige malen 's daags.

† **Tinctura Hyoscyami.** [10 op *Spr. V. rftiss.* 40, water 20.]
Inwendig. 10—20 (en langzamerhand meer) Druppen, eenige malen 's daags.
Tot *Oogdrupwaters* [met 2—½ deelen water verdund of zelfs zuiver].

† **Tinctura Hyoscyami** (*Seminis*). [5 op 60.]
Inwendig. 20—40 (en langzamerhand meer) Druppen, eenige malen 's daags.

Tinctura Jalapae Radicis. [15 op 60.]
Inwendig. Slechts meestal als prikkelend middel, 40—60 Druppen, eenige malen daags; of als *toevoegsel* bij purgerende Mixturen [Dr. ½—2 in eenen dag].

† **Tinctura Jalapae Resinae.** [Met *Sapo med.* ana 5 op *Spr. V. rftiss.* 60.]
Inwendig. Slechts meestal als prikkelend middel, 15—40 Druppen, eenige malen 's daags.

* **Tinctura Jodi.** [6 op *Spr. V. alcohol* 60.]
Cave zoo als bij *Jodum*; ook lang bewaren. Bij bijvoeging van (veel) water scheidt zich het Jod uit, zoo dat, wanneer men bij menschen, op welke men niet rekenen kan, de Tinctuur niet drupsgewijze waagt voor te schrijven, het raadzamer is, dezelve met wijngeest of ook [maar alsdan slechts

voor eenen dag] door [Gom- of Lijnzaad-] slijm of *Syr. simpl.* te verdunnen, dan wel door enkel water.

Inwendig. (*ad Grana* — » zal wel zijn : *Guttas" decem.!*) 4—16 Druppen 2—3 maal 's daags; het best zuiver [liefst in eene der boven opgegevene verdunningen], meestal minder raadzaam in verbindingen. *Elke enkele gift in een inhullend vehikel.*

Uitwendig. Tot *Oogwaters* [tot stoovingen Scr. ½—Dr. ½ op Unc. 4]; tot *Bestrijken* of *Inwrijven* [verdund of zuiver], tot *Omslagen* [Dr. 1, langzamerhand tot Dr. 6, op *Aq. destill.* Unc. 3 (omgeschud), 2 maal 's daags aangewend. — Ook als toevoegsel bij *Cataplasmata*, de oppervlakte van deze er mede bevochtigd.], *Inspuitingen* [tot de radicale genezing der Hydrocele in den nieuwsten tijd aangeraden: met 8—4 deelen *Aq. destill.* verdund (*ex tempore*), in kamertemperatuur], etc.

† **Tinctura kalina** *s. Antimonii acris s. Salis Tartari.* [*Kali caustic.* Unc. 4 met *Spr. V. alcohol.* L. 2 gedigereerd.] *Cave* zoo als bij *Kali caust. sicc.*

Inwendig. (††) 10—30 Druppen 3—4 maal 's daags, het best geheel niet, of slechts met *Aq. destill.* verdund, zonder een of ander corrigerend toevoegsel, elke enkele gift echter in een slijmig vehikel. [Gaarne met *Liq. Ammon. succin.*; b. v. 1 *Tinct.* met ½ *Liq.*: *Tinct. nervina* STAHLII.]

Tinctura Kino. [10 op *Spr. V. rftiss.* 60.]
Zoo als *Tinct. Catechu.*

† **Tinctura Macidis** *Ph. Hann.*, *Sl.* [12½ op 60.]

Inwendig. 20—60 Druppen, meermalen 's daags.

* **Tinctura Moschi.** [1¼ op *Spr. V. rft.* en *Aq. destill.* ana 30.]

Inwendig. Dr. 1—2 en meer, meermalen 's daags. [Men kan hier den Moschus niet wel in de volle gift geven.]

Tinctura Myrrhae. [10 op 60.]

Inwendig. (Zelden) 20—40 Druppen en meer, meermalen 's daags.

Uitwendig. Tot *Mond-* en *Gorgeldranken* [Dr. 1—4 op Unc. 6], *Litus* [Dr. 1—2 en meer op Unc. 1], *Tandtincturen* [met *Liq. Myrrh.* ana, omgeschud: tegen kiespijn]; etc.

Tinctura Opii benzoïca. *Elixir paregoricum.* [*Opium pulv.*, *Acid. benz.*, *Camph.*, *Ol. Anisi* ana $\frac{5}{16}$ op 60. De *Once* bevat dus het oplosbare van ongeveer $2\frac{1}{2}$ Grein opium.]

Inwendig. Dr. $\frac{1}{2}$ eenige malen, of Dr. 1, 1—2 malen, 's daags (aan kinderen van 1—2 jaar tegen den kinkhoest 5—20 Druppen); meest zuiver, maar ook met eene slijmige siroop of *Liq. Ammon. succin.* enz. vereenigd, of in andere Mixturen.

Tinctura Opii crocata. *Laudanum liquidum Sydenhami.* [*Opium pulv.* $6\frac{6}{19}$, *Crocus* $2\frac{7}{19}$, Specerijen $\frac{15}{19}$, op Mallagawijn 60. — 12 Druppen zullen ongeveer het oplosbare bevatten van 1 Grein opium.]

Inwendig. (*ad Guttas triginta!*) 2—4 Druppen tot het voortbrengen van kleine, 8—16 tot het voortbrengen van middelmatige, 16—48 Druppen tot het voortbrengen van sterkere, verdoovende werkingen [16 Druppen zullen *in werking* ongeveer gelijk zijn aan 1 Grein opium. Ook hier moet men bij hevige krampen, Tetanus enz. dikwijls nog hooger klimmen: vergl. *Opium.*]; eenige malen 's daags (ten opzigte van de herhaling der giften, zie *Opium*). Zuiver of in *Mixturen.*

Uitwendig. In *Clysmata* [in gewone gevallen niet ligt meer (meest echter minder) dan Scr. 1 (25 Druppen), en dit alle 6—4 uur herhaald], *Oogwaters* [Tot *Fomenten* Dr. $\frac{1}{2}$—2 op Unc. 4. — Tot *Drupwaters* en *Litus* verdund of (voorzigtig!) zuiver.], *Oogzalven* [Gtt. 5—25 (Scr. 1), ten hoogste Dr. $\frac{1}{2}$, op Dr. 2], enz., enz.

† **Tinctura Opii nigra** *Ph. Sl.* — *Black drops.* [Consist. van eene siroop.]

Inwendig. $\frac{1}{2}$—1 Drup tot het veroorzaken van geringe, 2—4 tot het voortbrengen van middelmatige werkingen; eenige malen 's daags.

† **Tinctura Opii simplex** *s. thebaïca.* [*Opium pulv.* $6\frac{6}{19}$ op *Spr. V. rft.* en water *ana* 30. — Opium gehalte dus even als bij *Tinct. Op. crocat.*]

Inwendig. (*ad Guttas triginta!*) even als *Tinct. Op. crocata*; zuiver of in *Mixturen.*

Uitwendig. Tot *Clysmata* [even als *Tinct. Op. croc.*] en

andere *Injectie's* [b. v. voor de Pisbuis Dr. 1—4 op Unc. 6, voor de Vagina nog sterker; maar als toevoegsel bij andere middelen meestal in geringere doses], *Oogwaters* [even als *T. Op. crocat.*, die echter meer gebezigd wordt], *Oogzalven* [even als *T. Op. crocat.*], *Linimenten* [zuiver (b. v. rondom het oog in te wrijven) of in verbindingen], enz., enz.

Tinctura Opii vinosa *s. Vinum Opii.* [6 op Maliagawijn 48, *Spr. V. rft.* 12.]

Inwendig. Even als *Tinct. Op. croc.* en *simpl.*

Uitwendig. Even zoo; zeer dikwijls vooral tot *Oogwaters.*

† **Tinctura Pimpinellae.** [12½ op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. 20—60 Druppen, eenige malen 's daags, zuiver of in *Mixturen.*

Uitwendig. Tot *Mond-* en *Gorgeldranken* [Dr. 2—4 of meer op Unc. 6 (b. v. Unc. ½ met *Mell. rosat.* Unc. 1, en daarbij in huis 2 kopjes water)]; etc.

† **Tinctura Pini composita.** *Loco Tincturae Lignorum.* [*Turion. Pini* 5, *Lign. Guaj.* 3⅓, *Lign. Sassafr.*, *Bacc. Junip.* ana 1⅔, (te zamen 11⅔), op 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, meermalen 's daags.

Tinctura Quassiae. [*Cort. Quass.* 10 op 60; of *Lign. Quass.* 12½ op 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, eenige malen 's daags.

† **Tinctura Ratanhiae saccharata.** [*Ratanh.* 12, gebrande suiker 6, op Sprit 48, water 12.]

Inwendig. Dr. ½—1, meermalen 's daags, meestal echter als toevoegsel.

† **Tinctura Rhei aquosa.** [*Rheum* 6, *Kali carbon.* 1½ op 60 water, waarbij eenig *Aq. Cinnam. vinos.*] *Cave* even als bij *Kali carb. e Tart.* en zoo als bij *Rad. Rhei.*

Inwendig. Dr. 1½—3, eenige malen 's daags; — als afvoerend middel [zelden; zeer onzeker] Unc. 1½—2, in eenige portiën spoedig na elkander. *Zuiver* [of ook wel slechts met een toevoegsel van *Tinct. Cinnam.*] of in *Mixturen* [verg. b. v. *Liq. Kali acet.*].

Tinctura Rhei vinosa. *Loco T. Rh. Darelii.* [Rhabarber 5, Spec. 1⅞, Mallaga 60, Suiker 7½.]

Inwendig. Dr. 1—2, eenige malen 's daags (niet als *purgans*), zuiver of in *Mixturen* [b. v. met *Aq. Cinnam. simpl.*].

† **Tinctura Rosarum acidula.** [Roode rozen 3, met verdund zwavelzuur 1 en heet water 24 geïnfundeerd, gefiltreerd. — Fraai rood.] *Cave* zoo als bij *Acid. sulph. dilut.*

Inwendig. Als bijvoegsel bij *Mixturen* [Dr. 2—Unc. 1 op Unc. 6]; tot *Drank* [Unc. 2—3 met *Syr. Ceras.* Unc. 1 op 1 pint].

Uitwendig. Tot *Mond-* en *Gorgelwaters* [Unc. 1—3 op Unc. 6 met *Syr. Moror.*], *Litus* [b. v. met *Mel rosat.* ana[.

* **Tinctura Sabinae** *Ph. Hann.* [10 op 60.]
Inwendig. 30—60 Druppen, meermalen 's daags.

† **Tinctura salina** *Ph. Sl. A.* [Oranjeschillen, Gentiaan *ana* 1, *Kali carb.* 4, met water 12, *Spr. V. rft.* 5, gedigereerd.] *Cave* even als bij *Kali carb. e Tart.*

Inwendig. 20—50 Druppen, eenige malen 's daags, b. v. in Bier.

† **Tinctura Scillae** *Ph. Sl.* [10 op 60. — *Ph. Hann.* 12½ op 60.]

Inwendig. Volgens deze twee bereidingen 15 of 12 Druppen, *langzaam* opklimmend tot 90 Druppen (1 Drachma) of 72 Druppen, meermalen 's daags.

Uitwendig. Tot *Omslagen* of *Inwrijvingen.*

† **Tinctura Scillae kalina.** [*Scilla* 10, *Kali caust.* 1¼, met *Spr. V. rft.* 60 gedigereerd.] *Cave* even als bij *Kali caust. sicc.*

Inwendig. 10—20, *langzamerhand* opklimmend tot 40, Druppen, eenige malen 's daags; zuiver [als de maag er door wordt aangetast, met *Tinct. aromat.*; bij gevoeligen de enkele doses in een slijmig vocht] of in *Mixturen.*

† **Tinctura Sennae.** [*Fol. Sennae* 5 (benevens Rozijnen, Cardamom. enz.) op Sprit 60.]

Als toevoegsel bij andere purgantia bij Drachmen; als prikkelend middel Dr. ½ (of meer) eenige malen 's daags.

† **Tinctura Spilanthis oleraceae** (*). [HB: een scherp weekhars.]

(*) » Elixir antiodontalgicum et antiscorbuticum (Bahi)."

Bij carieuse kiezen of tanden, op boomwol b. v. ingebragt; bij onbeschadigde met een penseel op de geheele rij aangewend of 15—20 Druppen met 1 lepel water verdund, gedurende eenige minuten in den mond gehouden.

† **Tinctura Stramonii Seminis.** [12½ op 60.]

Inwendig (*ad Guttas viginti!*) 5—20 (en voorzigtig meer) Druppen, eenige malen 's daags.

Tinctura Succini. [15 op *Spr. V. alcoh.* 60.]

Inwendig. 25—50 Druppen (Dr. ¼—½) eenige malen 's daags.

† **Tinctura Trifolii fibrini** *Ph. Hann., Sl.* [10 op 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, meermalen 's daags.

Tinctura Valerianae. [12½ op *Spr. V. rftiss.* 60.]

Inwendig. 40—70 Druppen, meermalen 's daags.

† **Tinctura Valerianae aetherea.** [7½ op *Spr. sulph. aeth.* 60.]

Inwendig. Even als *Spir. sulph.-aeth.* [de Valeriaan hierin nog minder dan in de beide andere Valeriaan-tincturen in volle dosis te geven], *zuiver* of in *Mixturen.*

† **Tinctura Valerianae ammoniata** *s. volatilis.* [10 op *Liq. Ammon. vinos.* 60.]

Even als *Tinct. Guajaci ammoniata.*

† **Tinctura Vanillae** *Ph. Sl.* [10 op 60.]

Inwendig. Dr. ½—1, eenige malen 's daags. (*)

Trochisci bechici. *Ad libitum.*

† **Turiones Pini.** [HB: hars, vlugge olie en looistofzuur.]

Inwendig. Unc. ½—2 's daags, in *Infusie* [vooral Digest. infus.; meest als Thee, door den zieken zelve te bereiden; ook wel met wijn geïnfundeerd. — Soms ook in eene koude

---

(*) Verscheidene Tincturen, die bij ons officin. zijn, hebben wij niet behandeld, daar men de bereiding van dezelve in de *Pharm. Belg.* zelve en in andere werken kan vinden, en uit de opgegevene Tincturen de wijze van aanwending gemakkelijk gezien kan worden.

infusie], of ook wel met bier ligt afgekookt [als surrogaat van het Sprucebier].

Unguentum Aeruginis *s. Aegyptiacum.* [*Cupr. acetic.* 1, *Tart. dep.* 3, met water gekookt, tot dat alles toereikend opgelost is, gecoleerd, tot droogte afgedampt; bij het in vochtige lucht van zelve zich oplossende, overgebleven gedeelte *Mel comm.* 12. — Consist. van *Mellago.*]

Even als *Linimentum Aerug.*

* **Unguentum Althaeae** *s. flavum.* Zalf om in te wrijven en te verbinden [maar meestal wel door zuiver vet te vervangen].

Unguentum basilicum. [Olie 3, Was, Coloph., Talk *ana* 1, *Tereb. comm.* $\frac{1}{2}$]

Verbandzalf.

Unguentum Cantharidum *s. irritans.* [3 Onc. Canthar. met 8 Onc. Amand. olie gedigereerd, op eene colat. van 6 Onc., 4 Onc. was. — Iets vastere consistentie.]

Deels om te verbinden, deels om in te wrijven.

* * **Unguentum cereum.** [Was 1, Olie $2\frac{1}{2}$.]

Eene tamelijk vaste Zalfgrondvorm.

Unguentum Cerussae *s. album simplex* [niet te verwisselen met *Ungt. simpl.*]. [*Ceruss.* 1, *Ungt. simpl.* 2.]

Verbandzalf.

Unguentum Cerussae (*s. album*) **camphoratum.** [*Ungt. Ceruss.* 24, *Camph.* 1.]

Verbandzalf.

Unguentum Elemi. *Balsamum Arcaei.* [Elemi, *Tereb. laric.*, Talk en Vet *ana.*]

Verbandzalf.

* * **Unguentum Hydrargyri album.** *Ungt. mercuriale album Werlhofii.* [1 op 9 Vet.]

Meest om in te wrijven; meer zelden als verbandzalf.

Unguentum Hydrargyri cinereum. *Ungt. mercuriale Ungt. Neapolitanum.* [*Hydr. dep.* 1 met *Sebum Ovis* $\frac{2}{3}$, *Axung. Porci* $1\frac{1}{3}$.]

Ter voortbrenging van enkel *plaatselijke werkingen*, deze zalf ter grootte van eene Linze, Boon of zelfs van eene Hazel-

noot 1—3 malen 's daags in te wrijven. [Bijzondere voorzigtigheid is in de streek der Speekselklieren noodig !] Men verbindt dezelve tot dit oogmerk dikwijls met andere middelen. Soms verhoogt men de werkzaamheid, door de zalf slechts met het halve vet [dus kwikzilver en vet *ana*] te laten bereiden, of er eenig Sublimaat [Gr. 1—2 op 1 Onc.] of roode praecipitaat [eenige Greinen op de Onc.] bij te voegen. — Zij veroorzaakt ligtelijk Erytheem of Exantheem, vooral op meer teedere plaatsen, b. v. de oogleden; soms kan men dit verhoeden, als men dezelve met Cacao- en Amandelolie (zie beneden) bereiden laat.

Ter voortbrenging van *algemeene werkingen* (vooral tegen Syphilis) gaat men gewoonlijk met de Inwrijvingen meer methodisch te werk, op bepaalde tijden en in bepaalde hoeveelheden (en met de onvermengde zalf), behalve waar alles op eene spoedige werking aankomt, zoo als b. v. bij Tetanus, Hydrophobie enz., in welke gevallen men zich niet aan vaste tijden en doses houden kan, maar naar de zigtbare verschijnselen van de inwerking der zalf, vooral naar den Speekselvloed zich rigten moet. — Voor de methodische inwrijvingen laat men de zalf wel in gedispenseerde doses aanwenden. — Wij maken melding van twee der meest in aanzien zijnde methoden van inwrijven:

1. De *kleine Smeerkuur* (eene uitwendige Extinctie-methode, d. i. zulk eene, bij welke men niet het oogmerk heeft het tot de Salivatie te laten komen); meest op de volgende wijze: de zieke, door een of meer laauwe baden voorbereid, wordt bij strenge diëet in eene warme kamer gehouden, en worden hem telkens 's avonds vóór dat hij naar bed gaat, in het begin alle 2 dagen Dr. 1—2 zalf, later, als dit niet sterk genoeg werkt, ieder dag Dr. ½—1 (zelden meer), langzaam ingewreven. De keuze van het deel is vrij onverschillig; gewoonlijk kiest men de beenen of slechts een gedeelte van dezelve. Hierbij vlijtig baden te gebruiken, in het begin alle 2 dagen, later alle 4 dagen een, telkenmale eenige uren vóór de frictie.

2. De *groote Smeerkuur*, gewoonlijk met de *Hongerkuur* vereenigd, volgens Rust, meestal 6 weken (de Reconvalescentie er afgerekend) durend. Zie het Hoofdwerk van Phoebus.

Bij Syphilis van pasgeborenen is eene met Cacao- en Amandelolie [*Hydr. dep.* 1 met Cacao-olie 1½, Amandelolie ½—1, in eene heete vijzel gemengd] vervaardigde zalf te verkiezen boven de gewone Kwikzilver zalf. In het begin Scr. ½, later Scr. 1, tot elke Inwrijving.

Unguentum Hydrargyri citrinum. *Balsamum mercuriale.* [*Hydr. dep.* 1 in *Acid. nitr. q. s.* opgelost, met 12 vet. Consist. van Ceraat, ook in Tabulae gegoten, wordt echter met der tijd weeker en graauw of wit.] Als verbandzalf en tot inwrijven [b. v. bij chronische huidziekten 's morgens en 's avonds, ter grootte van eene boon of hazelnoot op de zieke plaats].

Unguentum Hydrargyri (*s. Balsamum ophthalmicum*) **rubrum.** Zie pag. 122.

* * **Unguentum Kali hydrojodici.** *Kropzalf.* [Dr. 1 met *Magn. carb.* Gr. 6 op *Ungt. rosat.* Unc. 1. — Wit, met der tijd geelachtig; maar alsdan niet meer te gebruiken.] 2—3 maal 's daags ter grootte van eene linze of boon in te wrijven, en alsdan het deel met Flanel te bedekken. Men versterkt later de zalf nog wel door middel van *Jodum* (Gr. 5—15 op Unc. 1).

† **Unguentum** (*Butyrum*) **Majoranae.** Eene goedkoope kunstmatige Balsem [tot het inwrijven op den *Abdomen* nog met een klein toevoegsel van *Ol. Rorismar.* of *Bals. Nucist.* — Men wrijft deze zalf ook wel bij jonge kinderen, die aan Neusverstopping lijden, in den Neuswortel in of brengt zelfs een weinig in de Neusgaten, om niezen te verwekken].

† **Unguentum Pediculorum** *Ph. Hann.* [Bevat regulin. Kwikzilver, *Sem. Staphidis agr.*, *Helleb. alb.*, olie, zeep en vet.] Voorzigtig aan te wenden!

Unguentum plumbicum *s. saturninum. Ceratum Saturni.* [*Acet. plumb.* 1, *Ungt. simpl.* 12.] *Verbandzalf.*

* **Unguentum Resinae Pini Burgundicae.** *Loco Unguenti Althaeae.* [*Axung. Porci* 16, Was, Hars *ana* 1.]

Daar er slechts zoo weinig Hars in is [hetwelk met het Was

vooral dient om ook in eene warmere temperatuur de behoorlijke consist. te behouden], zoo moet men deze zalf bijna als een zuiver vet beschouwen, hetwelk men zeer goed als Zalf-excipiens p. p. gebruiken kan.

Unguentum Rorismarini compositum.

Ungt. nervinum. [Rosmarijn, wijnruit enz. met vet gekookt, en daarbij Rosm. olie etc.] Eene tamelijk goedkoope [en het nog minder dure *Ungt. Majoran.* in kracht overtreffende] kunstmatige Balsem.

Unguentum rosatum.

Zelden zuiver [en dan als indifferente Verbandzalf, in plaats van eenvoudig vet, of als Lippenpomade], doch meer als vehiculum van andere middelen.

Unguentum simplex.

Zoo als *Ungt. rosatum.*

Unguentum sulphuratum compositum.

Ungt. ad Scabiem. [1 Zwavel, 1 *Vitr. alb.*, 4 Varkensreuzel.] Aanwending zoo als bij *Ungt. sulphurat. simpl.*

** Unguentum sulphuratum simplex.

[1 Zwavel op 2 reuzel.]

De meest gewone wijze van aanwenden tegen Schurft is deze: na de huid gereinigd te hebben, wrijft men 1 of eenige Drachmen (zelfs tot 1 Once) 1—2 maal 's daags in alle de door Schurft aangedane deelen in of ook wel in diegene, welke *vooral* door Schurft aangetast zijn, en houdt hiermede niet alleen zoo lang vol, tot dat het Exantheem verdwenen is, maar nog 8—14 dagen langer, ten einde het andermaal ontstaan te voorkomen. Wil men zeer voorzigtig handelen, dan wrijft men slechts het eene schurfachtige deel na het andere in. Hierbij bevordere men de transpiratie der huid, door een behoorlijk regimen, door laauwwarme zeepbaden, eenige malen 's weeks, en vooral tegen het einde der kuur, door dikwijls het linnen te doen verwisselen. De onaangename reuk der Zwavelzalven wordt vernietigd door vlugge olie [b. v. op Unc. 1. der Zalf *Ol.* *Lavand.* of *Bergamott.* Gtt. 6—12].

* Unguentum Tartari stibiati *s. Autenriethii.*

[1 *Tart. stib.* op 4 vet.]

Om intewrijven [b. v. 2 maal, maar ook soms slechts eenmaal of, om zoo spoedig als mogelijk is te werken, 3 maal

's daags] ; zelden als (bijtende en *hoogst* pijnlijke) Verbandzalf. Men zal dikwijls de hoeveelheid van de *Tart. stib.* bij volwassenen vermeerderen, bij kinderen verminderen, wanneer men magistraal voorschrijft. Verg. *Tart. stib.*

* * **Unguentum Terebinthinae** *s. digestivum.* [*Tereb. laric.* 12, *Mel comm.* 4, Boomolie 3, Aloë 1. — Ongemeen dun; ontmengt zich gemakkelijk; derhalve ieder maal om te roeren.] Meest als Verbandzalf; niet zelden als Zalf-excipiens voor zeer prikkelende stoffen.

* **Unguentum vesicans vegetabile** (*Ph. Sax.*). *Ungt. Mezerei cum Euphorbio.* [Versche *Cort. Mezer.* 4 in *Prov.* olie 8, gedurende eene week gedigereerd, hierbij Was 3, Euphorb. $\frac{1}{2}\frac{1}{4}$.]

Unguentum Zinci *s. de Nihilo s. Ungt. oxydi Zinci nativi.* [*Zinc. oxyd.* 1 op *Ungt. simpl.* 9.] Verbandzalf.

Vanilla. [HB: eene aromatische (op zich zelf niet daar te stellen) zelfstandigheid, vette olie, Benzoëzuur en (?) Extractifstof. — Dikwijls te vervangen door *Bals. Peruv.*]

Inwendig. Gr. 4—10 (bij zielsziekten meer), meermalen 's daags. In *Poedervorm*, *Infusie* [vooral bij koortsige ziekten: Dr. 2—4 op Unc. 6, alle 2 uur of alle 1 uur 1 lepel. — Als Thee (in ligte aandoeningen) Gr. 15—30 op 2 kopjes].

Uitwendig. Als *Kaauwmiddel* [bij eene onaangename reuk van den mond].

* **Veratrinum** (*). [Een zeer giftig Alkaloïd; ligt oplosbaar in Alcohol, vrij ligt in Aether, hoogst moeijelijk of in het geheel niet in water. Het vormt de Veratrinzouten, die ligt oplosbaar in water en insgelijks zeer giftig zijn.]

Uitwendig. In *Zalven* [Gr. 4, langzamerhand tot 30, op 1 Once vet, 2 maal 's daags in te wrijven, zoo digt mogelijk bij de zitplaats der ziekte (slechts niet te digt bij de oogen !). Wanneer men groote oppervlakten inwrijft, b. v. den onderbuik, mag op elke enkele applicatie niet meer dan 5 Grein Veratrine komen.], *geestige Oplossingen* [eenige, langzamerhand tot 20 à 30, Greinen op 1 Once *Spr. V. rftiss*; op de zelfde wijze en met de zelfde voorzorgen als de zalven te gebruiken].

(*) *Sabadillinum* (Meissner).

Vinum. [Bestaat vooral uit water en wijngeest; maar bevat daarenboven nog eene vlugge olie (wijnolie, *önanth-* of *önanthzure Aether*), suiker, gummi, extractive en kleurstoffen, vrij azijnzuur, wijnsteen en andere zouten; soms ook looistofzuur (vooral de roode wijnen), koolzuur (de mousserende), enz. — Ligte wijnen hebben 6—9, sterkere (b. v. de beste Rijnwijnsoorten) 10—13, de sterksten (uit zuidelijke landen) 14—23 pCt. Alcohol.] De *Ph. Bor.* geeft de volgende soorten op:

1. *Vinum Gallicum album.*
2. —— —— *rubrum.*
3. —— *Hispanicum s. Malacense.*
4. —— *Rhenanum.*

Daarenboven nog volgens de *Ph. Hann.*:

5. *Vinum Lusitanicum album.* En volgens de *Ph. Sl.* nog:
6. *Vinum Hispanicum* (*album*) *Xeres dictum.* (*)

Inwendig. Deels op zich zelve als *Geneesmiddel* [bij kinderen theelepelsgewijs, bij volwassenen lepelsgewijs of bij glazen (b. v. in typheuse koortsen alle 2—1 uur 1—2 lepels (†) — zoo niet de gewoonte grootere giften noodig maakt], deels als vehiculum, constituens, menstruum, tot dranken [1 op 9 Gerst-, Haver- of Rijstnat past voor vele asthenische ziekten], p. p.

Uitwendig. [Surrogaat: brandewijn met water (en, wil men een surrogaat hebben voor roode wijn, met bijvoeging van looistofzuur, b. v. een weinig Extr. Ratanh. venale).] Tot *Clysmata* [men beginne in het algemeen voorzigtig eerst met zwakkere soorten (en met bijvoeging van water), en ga dan tot de sterkere over] en andere *Inspuitingen* [Tegen eene Nadruiper zuivere roode wijn. — Ter genezing der Hydrocele injectie's uit 2 deelen roode Portwijn en 1 deel water, of uit 5 roode Bourg. wijn en 1 water; slechts zeer zelden nog sterker, zoodat men b. v. het water weg laat of zelfs er nog $\frac{1}{10}$ brandewijn bijvoegt.], *Baden* [bij Asphyxie van pas-

---

(*) De *Ph. Belg.* geeft slechts de *Vinum album Hispanicum* en *Rhenanum* op.

(†) Natuurlijk zoo er geene Contraïndicatie bestaat, wat betreft het stadium, de complicatie enz.

geborenen soms een weinig wijn tot een bad, omstreeks $\frac{1}{8}$ van het water]; enz.

† **Vinum Colchici** (*e Radice*). [30 der versche wortel met 60 Mallagawijn gedigereerd.]

Inwendig. 10—30 Druppen (en meer) eenige malen 's daags; zuiver, minder dikwijls in *Mixturen.*

* **Vinum Colchici** (*e Semine*). [10 met Mallaga 60 gedigereerd.]

Inwendig. Scr. 1—Dr. 1, eenige malen 's daags, zuiver of in *Mixturen.*

* * **Vinum ferruginosum** *s. martiatum.* [Regul. IJzer 1, *Cass. cinnamom.* $\frac{1}{2}$, Rijnwijn 12, gedigereerd.]

1—2 lepels, opklimmend tot een wijnglas vol, eenige malen 's daags.

Vinum stibiatum *s. Antimonii Huxhami. Aqua benedicta Rulandi.* [Op 1 Once Mallagawijn 2 Grein *Tart. stib.*]

Inwendig. 20 Drup.—Dr. 1 [Gr. $\frac{1}{16}$—$\frac{1}{4}$ *Tart. stib.*] alle 3—2 uur, zuiver of meer in *Mixturen.* — Als *Braakmiddel* Unc. 1$\frac{1}{2}$—2, in $\frac{1}{2}$, ten hoogste $\frac{3}{4}$ uur, in verdeelde giften, meest zuiver. [Kleine kinderen als braakmiddel alle 10 minuten een theelepeltje, zuiver of met een weinig *Oxym. scillit.*]

† **Viscum album.** [HB: Extractifstof, slijm, vlugge olie (?) en vogellijm.]

Inwendig. Dr. $\frac{1}{4}$—1, 3—4 maal 's daags. In *Poeder* [in Duitschl. offic. *Pulv. antepilept.*], *Electuaria*, *Ebullitie* of ligt *Decoct* ['s daags Unc. $\frac{1}{2}$—1 met Unc. 8 op Unc. 6].

† **Zincum hydrocyanicum** (*sine Ferro*). *Z. cyanatum.* [Een wit, smaakloos poeder, in water en wijngeest onoplosbaar.] *Cave:* zuren; zure zouten.

Inwendig. Gr. $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{4}$ (en langzamerhand meer), eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Pillen.*

* **Zincum ferro-hydrocyanicum.** *Z. ferro-cyanicum (s. hydrocyanicum) Ph. Hann. Z. hydrocyanicum Ph. Sl. A.* [Een wit, smaakloos, in water onoplosbaar poeder.]

Inwendig. Gr. $\frac{1}{7}$—1 (en langzamerhand meer), eenige malen 's daags; in *Poeder*, *Pillen.*

Zincum oxydatum. *Flores Zinci.* [Een zeer fijn poeder.] En

† Zincum oxydatum via humida paratum. *Cave:* zuren; zure zouten en sappen.

Inwendig. [Men neme liever (waar het aanwezig is) het laatste praeparaat.] Gr. 1—3, opklimmend tot Gr. 6—8, 2—4 malen 's daags. In *Poedervorm* [in eene mixtuur ten hoogste in een taai menstruum!].

Uitwendig. [Hier kieze men het gewoone *Zincum oxydatum* (*via sicca praeparatum*).] Tot *Oogpoeders* [niet onvermengd], *Zalven* [offic. *Ungt. oxyd. Zinci*, 1 op 8 (bij ons); evenwel kan men met deze verhouding variëren], vooral *Oogzalven* [Gr. 5—Scr. 1 op Dr. 2. (Volgens JÜNGKEN slechts Gr. 2—4, ten hoogste 6, op Dr. 2.)]; zelfs tot *Oogwaters* [omgeschud; maar niet aanbevelingswaardig. — Tot oogfomenten Dr. 1—2 (volgens anderen minder, volgens JÜNGKEN slechts Gr. 4—8) op Unc. 4, met Gomslijm, p. p.]; enz.

Zincum sulphuricum. *Vitriolum Zinci. Sol.* $2\frac{1}{2}$; kookend 1; onoplosbaar in wijngeest. — *Cave:* looistofzuren, Alkaliën; alkalische aarden en derzelver zouten met zwakkere zuren (dus ook zeepen); blaauwzuur en neutraal phosphorzuur, borzure, koolzure zouten; Zwavellever; Loodzouten, slijm [*Mucil. G. Arab.* minder]; *Aq. comm.*

Inwendig. Gr. $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{2}$, alle 3—2 uur, opklimmend, tot dat er misselijkheid ontstaat, zoodat men ten laatste dikwijls verscheidene Greinen *p. dosi* geven kan; — als Braakmiddel Gr. 5 alle 10 minuten [in oplossing]. In *Poeder* [met *Pulv. gummos.*], *Pillen*, *Oplossingen.*

Uitwendig [in welk geval men dikwijls het in den handel voorkomende praeparaat, *Vitriolum album* (*Ph. Bor.* — *Sol.* 2—3) substitueren kan]. Tot *Mond-* en *Gorgelwateren* [Scr. $\frac{1}{2}$—Dr. $\frac{1}{2}$ op Unc. 6], *Litus* [Gr. 5—10 op 1 Onc.], *sternutatoria* [vermengd en zuiver], *Poeders voor den Pharynx* [1 met 36 suiker], *Injectie's* [b. v. voor de *Urethra* Gr. 2-6-8 op 1 Onc. (gefiltreerd), voor de *Vagina* veel sterker], *Oogwaters* [liefst met een slijmig *vehiculum*, ook wel

met *narcotica.* — Tot *Wasschingen* en *Stoovingen* Gr. 4—20 op Unc. 4. — Tot *Drupwateren* Gr. 1—4 (volgens JÜNGKEN slechts Gr. ½—1) op Unc. ½. — Tot *Litus* Gr. 2—5 op Dr. 2], *Oogzalven* [Gr. 2—8 (doelmatig eerst in *Aq destill.* opgelost) op Dr. 2], *Verbandwaters* [meest slechts eenige Greinen op de Once, echter ook wel sterker], styptische *Fomentaties* [Dr. ½—1 op Unc. 1], enz.

AANHANGSEL.

DOOR

Dr. L. A. COHEN.

AANHANGSEL.

* **Aconitinum** *s. Aconitina* (Ph. Lond.). [Het op verschillende wijzen bereide Alkaloïd is dikwijls chemisch verschillend. De methode van Turnbull om hetzelve te bereiden is deze : 1 d. poeder van de *Rad. rec. Aconit. Napell.* in 2 d. *Spr. V. rftiss.* 7 dagen gedigereerd , dan gefiltreerd en afgedampt , *Ammon. liquid.* er bijgevoegd tot dat de reuk van *Ammon.* zich ontwikkelt , met kokende Alcohol of zwavelaether of met koud water eindelijk behandeld. Volgens de methode van Geiger echter verkrijgt men een meer zuiver Alkaloïd. — Eene vaste , kleurloze , doorschijnende massa , reukloos , glanzend , bitter en daarna iets scherp , moeijelijk oplosbaar in water , gemakkelijk in Alcohol en Aether ; zeer giftig (Geiger). — Contraheert de Pupil.] *Sol.* 150 , kokend 50. — *Cave :* hitte , lucht.

Inwendig. Gr. $\frac{1}{16}$, meermalen 's daags , in *Pillen* [℞ *Aconit.* Gr. 1 , *Pulv. Rad. Liquir.* Gr. 16 , *Syr. comm. q. v. M. f. Pill.* N°. 16. *D. S.* alle 3 uur 1. — Zóó volgens Turnbull, hoewel men echter niet weet , dat hij het middel *inwendig* gegeven heeft].

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [opgelost : *Aconit.* Gr. 9 in *Spr. V. rft.* Unc. 2] , *Zalven* [Gr. 1—2 (en meer) op *Axung. Porci* Dr. 1] , *Linimenten* [*Aconit.* Gr. 18 , *Ol. oliv.* Gr. 36 , *Axung.* Unc. 1]. (Er zijn mij nog slechts drie geneesheeren bekend , die met het beste gevolg proeven genomen hebben met dit Alkaloïd , namelijk Roots, Turnbull en Skey : bij Jicht , Rheumatismus , Neuralgien. — Bij *Tic douloureux* b. v. laat Skey Gr. 5 op Dr. 6 *Ceraat*, 1—2 maal 's daags op de pijnlijke plaats , gedurende $\frac{1}{2}$—1 minuut , inwrijven.) (1)

---

(1) Zie onder anderen : Turnbull , *on the medical Properties of the natural order Ranunculaceae* , etc. London 1835.

Adstringentia. Vele geneesmiddelen in den nieuweren tijd als zoodanig aanbevolen en min of meer reeds onderzocht, zijn reeds boven door ons behandeld of zullen nog in het vervolg meer of min breedvoerig beschouwd worden. Om echter ons werk zoo volledig mogelijk te maken, willen wij die geneesmiddelen, welke of nog niet genoegzaam onderzocht of voor als nog niet belangrijk genoeg schijnen om er afzonderlijk Artikels van te maken, in hunne onderscheidene klassen bijeenvoegen en kortelijk het een en ander bij ieder derzelve aanstippen.

(Dit geldt ook voor alle overige klassen der geneesmiddelen.)

† *Catechinum.* (Heid. klin. Annal. X. 369.) Deze stof komt voor in de *Catechu* en *Gambir* en is door Buchner, Nees enz. daargesteld en onderzocht. Dierbach beveelt dezelve aan.

† *Cortex Pini maritimi.* (Frorieps Notiz. Bd. 35. 54.) Vooral door Nardo aanbevolen; zij bevat veel looistof en het extract zou het *Extr. Ratanhiae* kunnen vervangen.

† *Extractum Catechu.* Dr. 1 (en meer) in Unc. 12. Vooral bij *Metrorrhagien* (2).

† *Fragaria vesca.* De *Radix;* in decoct van Unc. 1—2 in Unc. 12 water.

Herba Agrimoniae Eupatoriae. (Man. de Mat. méd. par M. Edw. et Vav. Edit. 4. 146.) Het *Poeder;* het kruid Unc. 1—2 in *Infusie* op Unc. 8—10 (beter); ook als *Gargarisma.*

† *Herba Alchemillae vulgaris.* (Man. de Mat. méd. 147.) Gebruik zoo als bij *Hb. Agrem. Eupat.*

† *Krameria Ixina.* (Mitscherlich, *Lehrbuch der Arzneimitt.* I. 236.) De wortel dezer plant houdt men als gelijk van werking met de *Rad. Ratanhiae.*

---

(2) Harless Neue Jarhb. VIII. 1. 72.

† *Manganesium muriaticum oxydulatum.*	(Altenb. med. Zeit. 1836. 685.) Osborn geeft bij *Epistaxis* 10—15 Druppen van dit in Alcohol opgeloste zout. Om het bloeden spoedig te stillen geeft men alle ¼ uur 10—20 Druppen.
† *Monesia* en † *Monesinum.*	Forget geeft 10—20 Gr. 's daags van het *Extract. Corticis Monesiae*, of de Tinctuur tot Dr. 2 's daags. Van het *Monesinum* geeft men Gr. 2—3 *pro dosi :* tegen *Fluor albus*, *Diarrhoea*, enz. — Ook uitwendig tot *Clysmata* [Dr. 2 van de Tinct.] en andere *Injectie's*. (3)
† *Rosa canina.*	(Nouv. Form. prat. des Hopit. par M. Edw. en Vavass. 57.) Men bezigt het »*Conserve de Cynorrhodons*" (*Conf. Rosae caninae*) in doses van Dr. 2—Unc. 1 in chronische Diarrhoeën, enz. In *Rusland* gebruikt men de bladen als thee.
[* *Salicina.*	(Rec. ook der Recens. 1840. 9. 363.) De onbekende steller eener Recensie aldaar zegt : »De *Salicina* »is niet antifebriel, maar wij houden ons uit ervaring verzekerd dat »zij in *Diarrhoeën* en vloeijingen, »van atonie afhankelijk, voortreffelijk is." — Ook Graff, Stegmayer en anderen oordeelen zoodanig over de *Salicina* (4).]
† *Succus Gambir.*	(Behrends Journalist. 1834. 214.) Het heeft veel overeenkomst in eigenschappen en gebruik met de *Catechu* en is door Bennet met voordeel aangewend bij *Diarrhoea*, *Dysenteria*, enz.

---

(3) Schmidt's Jahrb. 1840. XXVII. 28.

(4) Zie Moll en v. Eldik, Tijds. XI. 472.

* **Aesculinum.** [Door Canzoneri in 1823 in het zaad van *Aesculus Hippocastanus* ontdekt. Het doet zich voor als eene onregelmatig gevormde, bleekgeele of geelachtig roode massa, met eene eerst zoete en daarna scherpe smaak. — Doch niet allen oordeelen zoodanig over het bestaan van dit Alkaloïd: b. v. Berzelius meent dat dit vermeend Alkaloïd niets anders is dan eene verbinding van Extractifstof met kalk, Robiquet en Guibourt houden het insgelijks voor geen Alkaloïd, Chereau zegt dat het slechts onreine gips is, enz. — Hoe dit dan ook zijn moge, wij beschouwen hier dit praeparaat als een in der daad bestaand Alkaloïd. — Het *Aesculinum sulphuricum* is het eenige tot nog toe bekende zout.] Gemakkelijk oplosbaar in Alcohol en Aether. — *Cave:* hitte, enz.

Inwendig. Gelijk met de *Chinine* zelve het geval is, zoo heeft men in het *Aesculinum* ook de ware *antifebrile* kracht der plant willen zoeken. Weinig of niets echter weten wij van de praktische waarnemingen dienaangaande.

† **Agaricum** (ἀγαρικὸν van Dioscorides) *s. Boletus Laricis* (Jacq.) *s. B. purgans* (Pers.) *s. Polyporus offic.* (Fries). [Behoort tot de *Fungi* en groeit op den stam en de oude takken van *Pinus Larix*, is van buiten graauw, van binnen wit, ligt, broos, terwijl de schors vóór het droogen wordt weggenomen; van waar in de Apotheek: *Bol. Lar. decorticatus.* De smaak is eerst zoet, daarna scherp bitter. — HB: vooral een hars (*Resina Bol. Lar.*), Extractifstof, eiwit, een vlug principe, enz.] Maakt een deel uit van het *Zweedsche Elixir ad longam vitam.*

Inwendig. Gewoonlijk in *Poeder* [℞ *Agaric.*, *Sacch. Lact.*, *Elaeos. Cinnam.* ana Gr. 3. *M. f. P. Disp. t. d.* N. 9. *D. S.* 3 maal 's daags 1; of ℞ *Agaric.* Gr. 12, *Sacch. alb.* Dr. 2. *M. f. P. Divid. in part. aeq.* 6. *S.* 's avonds 1 poeder] of *Pillen.* Volgens Dulk is eene zwakke Infusie met Alcohol of wijn het best.

[Vroeger reeds was het *Agaricum* als een drastisch *Hydragogum* in gebruik. Thans wordt het vooral tegen colliquatief zweet (vooral bij Teering) gebezigd (terwijl het in groote giften drastisch werkt).] (5)

---

(5) Zie ook Kopp, Denkwürdigk. Bd. III. 344, en Barbut in Auserles. Abhand. f. prakt. Aerzte. Bd. III. 612.

† **Alumina** (*s. Argilla*) **acetica.** [Volgens Geiger: ℞ *Alum. hydratae q. v. Solve in Aceti concentr. q. s. Filtra et evap. leni igni ad consist. gelat. Serva.* — Eene heldere, bijna gelatineuse vloeistof, moeijelijk te kristalliseren, van eene styptische en tevens iets zoete smaak. Zeer oplosbaar in water.] *Cave:* vooral lucht, warmte.

Inwendig. In *Oplossing*, *Mixturen* [vooral in eene Emulsie]; Gr. 6—10 *pro dosi.* [Vooral tegen den nadruiper en bloedspuwing aangewend.]

Uitwendig. [Wij moeten hier melding maken van de door Gannal ontdekte eigenschap der *Alumina* zouten en vooral van het *Alumina acetica.* Hij ontdekte dat door dit zout doode dierlijke deelen in den hoogsten graad voor verrotting bewaard worden. Gannal's methode, om door middel van inspuitingen met eene oplossing van dit zout, lijken te bewaren, is door de Fransche Academie onderzocht, en wordt voor de beste onder de bekende methodes gehouden.] (6)

* **Alumina** (*s. Argilla*) **muriatica.** [Dit geneesmiddel, hetwelk sedert 17 of 18 jaren door de geneesheeren en vroedmeesters in Groningen zeer veel gebruikt wordt, is het eerst de stijds aangewend door de Heeren Tellegen en de la Faille en misschien door den eerstgenoemden het eerst voorgesteld. — Men neemt eene oplossing van aluin, voegt er eene van *carb. Potass.* bij, lost het hierdoor verkregen praecip. op in zoutzuur, filtreert het, en droogt het uit bij eene zeer zachte warmte.]

Inwendig. In *Mixturen* [Gr. 2—3, alle ¼ uur of zelfs alle 5 minuten, doch in meer langzame gevallen alle 2—3 uren], *Poeder* [met *Pulv. Liquir.* of *Sem. Lycopod.* enz., wegens de buitengewoon sterke aantrekking van de vochtigheid des dampkrings, daar hetzelve anders, b. v. met suiker, binnen zeer korten tijd geheel liquesceert].

Aan dit praeparaat moet, als bloedstelpend middel, voorzeker den voorkeur worden gegeven boven zeer vele tot hiertoe bekende *styptica;* vooral ook, wegens de veel minder schadelijke nawerking ten tijde dat er wederom reactie ontstaat in het gestel der lijders. Hetzelve werkt veel krach-

---

(6) Gannal, *Hist. des embaumements* etc. Paris 1838.

tiger en zekerder dan het volgende praeparaat, gelijk over het algemeen alle *muriaten* sterker werken dan de *sulphaten*. Het is door de bovengenoemde geneesheeren het eerst aangewend in *Haemorrhagia Uteri*, vooral *post partum*, wanneer de *Liq. stypt.* Loeffii (een ouder en sterker werkend medicament dan deszelfs Surrogaat, de *Tinct. muriat. Ferri composita*) dikwijls achterna veel nadeel sticht. Later werd het beproefd en wel met den besten uitslag, in andere ook zelfs active *Haemorrhagiën*, b. v. zeer dikwijls in hevige *Haemoptoë*; verder bij *Haematuria*, in de *Diathesis haemorrhagica*, in allerhevigste *Epistaxis* enz. — Reeds meermalen is van dit middel in verloskundige *Dissertaties*, in de laatste jaren hier uitgekomen, melding gemaakt, zonder dat zulks in andere plaatsen schijnt opgemerkt te zijn.

† **Alumina** (*s. Argilla*) **sulphurica.** [Bereiding: zie *Alumina acet.*, terwijl men natuurlijk hier *Acidum sulph.* neemt. — Eene dikke, zeer gemakkelijk in water oplosbare, maar moeijelijk kristalliseerbare vloeistof.] — *Cave:* vooral warmte.

Inwendig. In *Oplossing* [Dr. ½—2 in ½ glas water (Barthès). Bij eene dosis van Dr. 2½ ontstond *Vomituritio*, bij eene van Dr. 3 *Vomitus.*], *Mixturen* [betere manier. — Scr. 1—2, eerst opgelost, met slijmige *vehicula*, eenige malen 's daags (bij *Febris nervosa* met *Diarrhoea* gecompliceerd)] (7).

Amara tonica. Als zoodanig zijn nog aanbevolen:

† *Cusparinum* of beter *Galipeïnum.*	(Annal. der Pharm. XII. 253.) Zelfs in tamelijk groote giften is het Angustura-bitter niet giftig. Het heeft in zijne werkingen overeenkomst met het *Chininum*, *Gentianinum* en *Salicinum*. — Gr. 5—10 eenige malen 's daags of meer.
* *Extractum Hederae terrestris.*	Volgens den Recensent van het aldaar beoordeelde werk van Prof. de

(7) Barthès in Brandes Arch. der Pharm. Zweit. Reih. IX. Hft. 2.

Vriese is dit een werkzaam Extract (8). (Ook het * *Extr. Hederae arboreae* is aanwezig.)

* *Quassinum.* (Buchner Repert. IV. 85—89.) Winkler heeft dit Alkaloïd daargesteld. — Härtel zegt dat het ook giftig is.

Antambusta. Onder de nieuwere middelen tegen verbrandingen aangeprezen, noemen wij nog:

Emplastrum adhaesivum. (Schmidts Jahrb. IX. 3. 327.) Velpeau vond de kleefpleisterstrooken bij verbrandingen op de ledematen zeer werkzaam. Hij laat dezelve aanleggen zoo als men gewoon is dezelve bij *atonische* zweeren aan het been b. v., te gebruiken.

† *Ferrum nitricum oxydulatum s. Nitras ferrosus.* (Geiger, Handb. d. Pharm. 4 Aufl. 554.) In oplossing.

* *Gossypium commune.* (Gerson und Julius Magaz. 1828. 468 seq.) Anderson, Larrey enz. openen de blazen en leggen dan met het beste gevolg de Boomwol op de verbrande plaats.

† *Lana Typhae latifoliae.* (Vignal, *Ess. sur les Brulures* etc. Paris 1833.) Gebruik even als bij *Gossypium comm.* — Reeds vroeger is de *Typha*-wol gebruikt geworden (9).

[*Lapis infernalis.* (Fror. Notiz. Bd. 36. 208.) Om litteekens voortekomen beveelt Fricke het aanstippen met dit middel, terstond na het insteken der brandblazen.]

---

(8) Recens. ook der Recens. 1840. N°. 9. pag. 365.

(9) Zorn, Botanologia pag. 689.

Membrana putaminis ovorum. Men heeft met goed gevolg in den laatsten tijd, bij verbrandingen vooral, gebruik gemaakt van het vliesje, hetwelk het eiwit omringt en den schaal van binnen bekleedt.

† *Unguentum martiatum* Wahleri *ad perniones.* (Ann. f. Pharm. XIX. 344.) Dos. Wahler's, door de ondervinding als heilzaam bewezen middel, wordt bereid als volgt: ℞ Talk en Zwijnevet *ana* 1 pond, Was 4 lood, smelt dit in een ijzeren vat en meng er dan 4 lood fijn IJzervijlsel of IJzeroxyd bij. Men laat het koken tot het zwart wordt, onder sterk omroeren, daarna laat men het praep. staan, en giet het dunne af. Dan voegt men er nog 4 lood venet. Terpentijn, een Dr. Bergam. olie en 2 lood met Boomolie fijn gewrevene Armenische Bolus bij. — Het geheim is door het gouvernement van Würtemberg aangekocht.

Anthelmintica. Wij zullen nog de volgende kortelijk vermelden:

† *Cortex Musanae* (Tigrisch *Besana*). Zonder geur, zoetachtig van smaak. De *Cortex* wordt tot poeder gewreven en daarvan een handvol ingenomen met soep, honig, of iets dergelijks, en binnen korten tijd zou de *geheele* Lintworm afgaan.

† *Dolichos pruriens.* (Moll en v. Eld. Tijds. I. 187.) Hiervan gebruikt men alleen de borstels of haren, die op het zaad zitten en zeer jeuken als men ze op de huid brengt. Vooral in Indie bezigt men dezelve in een dik suikerslijm ingehuld, of ook in *Elect.* met siroop. De 3de of 4de dag een *purgans.*

† *Gallae Juniperi virginiani.* (*The Philadelphia Journ. of the med. Sc.* en *Saltzb. med. Zeit.* 1830. III. 35.) *Excrescentiae* die veel overeenkomst hebben met de *Gallae* der Eiken. Brochus geeft 5—20 Gr. eenige malen 's daags. (*Cedar-apples*; ook vroeger onder den naam van *Fungus Columbianus.*)

* *Santoninum.* (Brandes Arch. Bd. 39. 190 seqq.) Oplosbaar in 4000—5000 d. koud en 250 d. kokend water. Alms maakte de geneeskundigen indachtig, dat de anthelmintische kracht van het *Semen Cinae* (of *Santonici*) in deze stof gezocht moet worden. Dit schijnt echter niet het geval te zijn. Het *Santoninum* heeft geene bijwerkingen en is met vrucht aangewend; Gr. 4—6 in eenige doses verdeeld, in poeder; ook het † *Extractum resinosum Seminis Cynae* is als werkzaam gebezigd; aan kinderen Gr. 4—6 met suiker afgewreven, 's morgens en 's avonds, of ook met eenige siroop, mucilago, enz. — Ook het † *Oleum Sem. Cynae* wordt gebruikt, 6—8 Druppen eenige malen 's daags. (10)

† *Semina Giraumont.* (Kastner's Arch. XIV. Hft. 3. 386.) *Giraumont* is eene varieteit (uit Spanje vooral) van *Cucurbita Pepo.* — In W. Indie gebruikt men eene Emulsie van 3 Onc. zaad bereid, tegen den *Lintworm.* Men geeft honig na en zoo de worm nog niet afgaat, 3 lepels *Ol. Ricini.* (Volgens de la Rue.)

---

(10) Zie ook Mayer, *Diss. de Santon.* Heilbronn 1838.

† *Semen Medja-medjo.* (Tigrisch *Kabadjago.*) De boom onbekend, voor zoo ver ons bewust is. Meelig, zonder geur, scherp van smaak, is de kern van dit zaad uitwendig vrij gelijk aan eene appelpit. Het werkt als *anthelminticum* en zacht afvoerend; de worm gaat echter bij gedeelten af.

† *Spigelia Anthelmia.* (Schmidt's Jahrb. III. 140.) Eene scherp *narcotische* plant, doch als *anthelm.* reeds lang gebruikt. De *Syrupus Spigeliae Anth.* wordt in Z. Amerika, volgens Noverre, veel gebruikt. Volwassenen geeft men 3 lepels vol, kinderen van 3 jaren 1 theelepeltje; men houdt hiermede 3 dagen vol en geeft den 4[den] dag een zacht *purgans* na. — Men neemt de siroop met water en een weinig citroensap in.

† *Spigelia marylandica.* (Rinna v. Sarenbach Repert. II. 593.) Volgens Eberle bezitten alle deelen dezer plant wormverdrijvende krachten, doch vooral de *Radix*, die men in *Decoct* geeft. Ook Dewees roemt dezelve; hij laat voor kinderen van 1—2 jaren een *Infusum* uit 2 Dr. bereiden en voor volwassenen van 6 Dr. — De *versche* wortel is het best. De plant is ook *narcotisch.*

† *Spiritus pyroxylicus.* (Rust Magaz. Bd. 41. Hft. 1. 181 seq.) Wanneer men (volgens Dr. Lippmann) het zure bruine vocht, door destillatie van droog hout verkregen, neutraliseert, wederom destilleert, dan verkrijgt men eene houtspiritus van 80 pCt., die door Chlorcalcium nog meer geconcentreerd en door herhaalde destillatie kleurloos

gemaakt kan worden. — Eene kleine hoeveelheid schijnt voldoende als *anthelm.* — Dezelve schijnt ook *desïnficerend* te werken.

* **Anthracokali.** [Dit door Polya ontdekte en hoogelijk geroemde praeparaat, wordt door behandeling van steenkolen (»*Anthrax*") en bijtende potasch (»*Kali*") verkregen, terwijl volgens Sigmund de bij *Fünfkirchen* gegraven steenkolen uitsluitend gebezigd moeten worden, ofschoon Polya zelve slechts van zwarte spreekt en die van *Fünfkirchen* voor de beste houdt. — Het is een zwart, zeer fijn poeder, alkalisch-scherp van smaak, roetachtig van reuk, oplosbaar in Alcohol en zeer gemakkelijk in *Aq. destill.* (Gr. 10 in Unc. 1), terwijl de kleur der oplossing altijd bruin-zwart moet zijn.] *Cave* bij het bewaren: vochtige lucht. — Polya geeft twee praeparaten op: *Anthracok. simplex* en *A. sulphuratum.*

Inwendig. In *Oplossing* [minder doelmatig], *Poeder* [*of* in substantie (Gr. 5—10 en meer 's daags) *of* met andere geneesmiddelen vereenigd: ℞ *Anthr.* Gr. 2, *Pulv. Magn. carb.* vel *Rad. Liq.* Gr. 5. *F. p. D. t. d.* 3 intra nychthemerum absumendae; bij gecompliceerde gevallen met Zwavel, Calomel enz. B. v. bij plaatselijke *Syphilis:* ℞ *Anthr.* Gr. 2, *Calom.* Gr. $\frac{1}{8}$, *Pulv. Liq.* Gr. 3 *S.* ut supra].

Dit geneesmiddel is door den uitvinder als *specificum* tegen *herpetische* uitslag aangeprezen. Doch wanneer men de ter gelijker tijd te houden strenge dieet in aanmerking neemt en bedenkt dat soms een half jaar en meer vereischt worden, om de genezing der *Herpes* met dit middel te bewerkstelligen, dan kan men geene zoo hooge verwachtingen van dit middel koesteren, als de uitvinder ons wel wil voorstellen (11). De weinige gevallen daarenboven, die bekend zijn (behalve die van den uitvinder en van Sigmund), geven voor alsnog zeer weinig zekerheid ten opzigte der specifieke kracht van dit middel. — Polya zegt ook dat hij bij de *Cholera asiatica* (onder de ongunstigste omstandigheden),

---

(11) Polya's *Beobacht. über die Flechte* etc. *A. d. Lat. von* Sigmund. Leipzig 1837.

van eenige Greinen dezes middels, de beste uitkomsten verkregen heeft.

Antiarthritica. Hier ter plaatse zullen wij nog de volgende aanvoeren:

† *Colchicinum.* (Ann. der Pharm. VII. 274.) Dit Alkaloïd is hoofdzakelijk de oorzaak van de werkzaamheid der plant, *Colchicum autumnale.* Het is vrij oplosbaar in water, wijngeest, enz. Volgens proeven, stierf eene kat na 12 uren, na $\frac{1}{61}$ Gr. in wijngeest opgelost, ingenomen te hebben. De sectie vertoonde Maag en Darmen ontstoken. Of men als geneesmiddel hetzelve reeds aangewend heeft, weet ik niet.

† *Cortex et Folia Betulae.* (Dierbach, Die neuest. Entd. 2 Aufl. I. 82.) Bij chronische *Rheumatismen* met goed gevolg gebezigd. In Rusland dient de *Betula alba* ook ter bereiding van sterkende baden. Het sap der schors beveelt Ehinger ook als waschwater aan, bij *Crusta lactea* en *Tinea capitis*, enz. — De *Tinctura fol. Betulae* is vooral met goed gevolg aangewend.

† *Oleum Canceris ruricolae.* (Journ. de Pharm. 1827. 502.) Deze olie is in Frankrijk uit Afrika ingevoerd, alwaar zij aan den Senegal van onderscheidene Kreeftsoorten verkregen wordt. Onze gewone *Levertraan* schijnt echter even geneeskrachtig te zijn.

* *Oleum Kikokunomalo.* Volgens Virey zou dezelve identisch zijn met het *Chibou-hars.* — Zij bezit eene sterke balsemachtige geur en smaak en wordt niet alleen als *antiarthriticum*, maar ook als *antispasmodicum* gebezigd.

** Radix Iwarancusae.* (Berends Journalist. 1832. 159. Komt van *Trachypogon Schoenanthus* Nees v. Esenb. — Maxvell heeft uit de stengels dezer plant eene olie getrokken, die hij met het beste gevolg heeft laten inwrijven (12). In Indie enz. perst en kookt men de bladen uit, en bezigt het vocht dan als *Waschwater*, tegen *Rheumatismus* en *Paralysis.* — Ook is deze wortel in Indie als een krachtig middel tegen de koorts bekend en veel in gebruik; van daar den naam (in de taal der Hindu's) *Tarankus*, d. i. koortsverdrijver. (Deze wortel is ook tegen de *Cholera* zeer aangeprezen (13).)

† Rhododendron ferrugineum. (Salzb. med. chir. Zeit. 1834. II. 32.) Prof. v. Schoeller vond deze plant veel werkzamer dan *Rhododendr. chrysanthum.* Hare hoofdwerking is *diuretisch* en zij is met veel voordeel tegen vele vormen van *chronische Jicht* gebezigd. Men geeft de bladen en stengels ½—1 lood op 6 oncen colatuur, in decoct, met siroop of *Succus Liquir.* en laat dit in 24 uren gebruiken. Ook als Thee.

In N. Amerika heeft Prof. Tülly op dezelfde wijze en bij dezelfde ziekten zich van *Kalmia latifolia* bediend (14).

Anticholerica. Van de groote menigte, tegen de

---

(12) Edinburgh med. and surg. Journ. N°. 89. Octob. 1826. p. 405.

(13) Zie b. v. J. P. Bakker, *Diss. de Radice Iwarancusae.* Traj. ad Rhen. 1833. — De Hoogl. de la Faille nam ten tijde der *Cholera* ook proeven met dezen wortel, doch vond zeer weinig baat bij deszelfs aanwending.

(14) Zie ook Boston Journ. X. N°. 14.

Cholera asiatica aangeprezen geneesmiddelen, behandelen wij hier de volgende:

** *Aqua azotica oxygenata.* (Greiner, einige Bemerk. üb. das Azot. etc. — Z. Altenb. med. Zeit. 1834. 737.) Eene verbinding van stikstof met water. Merat en Lens en Bischoff stelden hetzelve voor, terwijl het nog niet schijnt gebezigd te zijn.

** *Aqua carbonica s. A. aërata s. acidula simplex (Eau gazeuse).* (Rust Magaz. Bd. 36. 424.) Koolzuur water komt dikwijls, door de Natuur vervaardigd, voor; b. v. het Seltzer water. — Volgens Thümmel is het koolzuur tegen de *Cholera* een voortreffelijk middel. Deze arts gaf het als bruischpoeder of Seltzerwater. Ook in Frankrijk heeft men met goed gevolg koolzuur water laten drinken.

** *Aqua oxygenata s. oxydata.* (Merat et Lens Dict. V. 145.) Verbinding van zuurstof met water en wel een *eenvoudig zuurstof-water* en een *Deutoxyde* of *Peroxyde d'hydrogène* (van Thenard). Martin St. Ange sloeg het voor, die het in de asphyctische periode der *Cholera*, in verbinding met *Moschus* of *Tinct. Cinnamom.* wil aangewend hebben. — Bischoff roemt het als een krachtig *antidotum* bij narcotische en andere vergiftigingen (15).

** *Gaz azoticum oxygenatum s. nitrogenosum. (Gaz protoxyde d'azote.)* (Revue medicale, Mars 1833. 495.) Serullas sloeg het voor en vele geneesheeren maakten er gebruik van in het *stadium asphycticum* der *Cholera*. Men liet alle 1 of 2 uur 4—5 litres door den neus inademen,

---

(15) Die lehre van den chem. Heilmitt. III. 778.

maar in het geheel zelden meer dan 12—20 litres. Als *adjuvans* schijnt dit middel aanbevelenswaardig (16).

** *Gaz carbonicum s. acid. carb.* (Heidler, über die Schutzmittel etc. 1831.) De medische aanwending van dit gas is genoegzaam bekend. Slechts willen wij nog aanstippen, dat men niet alleen tegen de *Cholera*, maar ook tegen *Typhus* (17) dit middel aangewend heeft.

** *Oxygenium.* (Schwarz in Huf. Journ. Juli 1831. 108.) Zoo wel Polen, Russen als Franschen enz. hebben dit middel ten tijde der *Cholera* gebruikt. (De aanwending bij *schijndood* is bekend.)

† *Radix Vetiveriae.* (Gerson und Julius Magaz. 1832. Mai, Juni. 32.) Door de Hamburger geneesheeren is zij ten hoogsten aanbevolen. Men gaf dezelve in de *paralytische Cholera* met geluk in den volgenden vorm:

℞ Rad. Vetiver. Unc. I
Inf. aq. ferv. q. s. ad Colat. Unc. VI
Residuum coq. c. aq. ferv. Unc. V
ad remanent. Unc. II quas adde Infuso.
D. S. alle uur 1 lepel.

Krachtiger echter werkte de *Tinctura spirituosa*, waarvan men ook 1 lepel alle uur gaf. [In Indie dient zij voor *diaphoreticum* (Ainslie) en Foy roemt dezelve bij *Jickt* en *Rheumatismus*.]

---

(16) Verg. Lepage, *Rapport sur l'emploi du gaz protox. d'azote* etc. Paris 1832.

(17) Frorieps Notiz. Bd. 21, 80.

Antidysenterica. Nieuwere zijn nog:

† *Cedrela febrifuga s. C. Toona.* De bast van dezen Javaanschen boom is zamentrekkend en wordt voor een voortreffelijk middel tegen langdurige en gevaarlijke *Diarrhoeën* gehouden (18).

† *Codaga-Pala.* (Manuel etc. par M. Edw. et Vavas. 194.) Dit is de schors van *Nerium antidysentericum* L. Men bedient er zich in Indie met voordeel van; in poeder Scr. 1—Dr. ½ of in decoct Unc. 1 op 12 Onc.

† *Ferrum nitricum oxydatum s. Nitras ferricus.* (Dierbach l. c. 518.) Ker geeft 10—20 Druppen in eene passende, soms wel adstringerende mixtuur. Ook gaf deze geneesheer van hetzelve in adstringerende *Clysmata*, bij kinderen, 8—12 Druppen.

† *Narcissus pseudo-Narcissus.* (Arch. gén. de Méd. Mai 1834. N°. 140.) Fransche en Belgische geneesheeren hebben deze plant dikwijls tegen *dysenterie* gebezigd. Men geeft de bloemen in poedervorm, Scr. 1 *pro dosi*, en laat de eene of andere drank nadrinken. 3—4 Dr. zijn gewoonlijk voor de kuur voldoende (19).

† *Resina lutea novi Belgii.* (Boston Journ. X. 94.) Komt van *Xantorrhoea arborea* Sm. en is vooral door Fish, in verbinding met opium als een hoofdmiddel tegen *Fluxus hepaticus* geroemd. Hij gaf het in eene Tinctuur (2 Onc. op 1 pond Alcohol) 3—6 maal 's daags, Dr. 1—2, met melk. Bij de colliqua-

(18) Waitz, *Waarnem. over eenige Jav. Geneesmid.* Amst. 1829. 27—32.

(19) Zie Lejeune, *De quarumd. plant. indig. virtutibus.* Leodii 1820.

tive *Diarrhoea* bij Teering zou het insgelijks nuttig zijn.

† *Urtica dioica.* (Würtemb. med. Conv. blatt. III. 266.) Faber berigt dat de brandnetel door het volk als thee tegen de *Dysenterie* gebruikt wordt. F. voerde het middel onder den naam van *Racemi Urticae urentis* in. Unc. ½ wordt met ½ pint water geïnfundeerd, en daarvan alle 2 uur een kop gedronken. — Fiard waarschuwt ons voor het gebruik (20).

Antifebrilia. Deze klasse der geneesmiddelen is in de laatste jaren ontzettend vermeerderd met nieuwe middelen, waarvan wij sommigen afzonderlijk beschouwen zullen of reeds vroeger behandeld hebben. De volgende echter ruimen wij hier eene plaats in :

† *Ajuga reptans.* Door Michailovski aanbevolen.

† *Azadirinum.* (Magaz. f. Pharm. XIX. 50.) Het is, met zwavelzuur verbonden, als surrogaat van de *Sulphas Chinini* voorgeslagen.

† *Beeberinum.* (Brand. neues Arch. Bd. 7. Hft. 2. 202.) Rodie vondt dat het zwavelzure Beeberine alle de eigenschappen van het *Chininum* bezit. Hij geeft het in eene oplossing met een gering overschot van zuur; 20 Gr. van deze oplossing zijn voor eene dosis voldoende. — Rodie meent dat dit middel alle overige *febrifuga* overtreft.

† *Centaurea Calcitrapa.* (Manuel etc. par M. Edw. etc. 182.) Wordt ook *Hb. Cardui stellati* genoemd. *Infus.* of *Decoct.* Unc. 1 op Unc 12; extract Dr. ½—1.

† *Centaurinum muriaticum.* (Behr u. Moldenhauer Journ. Juli 1830. 121.) Niet alleen dat

(20) Journ. de Pharm. XXI. 290.

men in *Centaureum minus* een eigen Alkaloïd gevonden wil hebben; ja Dulons geeft berigt van een *Centaurinum muriaticum*, hetwelk een goed *antifebrile* zijn zou.

* *Coffeae semen.* (Dierb. neue Entd. 169.) De raauwe boonen in decoct zijn het best. Pupke roemt eene uit raauwe boonen bereide Tinctuur. — Bluff geeft het voorschrift van Neumann als zeer doelmatig op: ℞ 4 Onc. gebrande koffij, kook dit met 12 Onc. wijn tot 8 Onc. *S.* 1 uur vóór en na den aanval de helft te gebruiken (21). (Ook bij de kinkhoest (22) en bij de *status torpidus* van *Typheuse* koortsen (23) enz. is zij aangeprezen. — Men heeft in den nieuweren tijd eene *Essentia*, *Syrupus*, *Conserva*, *Liquor* enz. *Coffeae* ingevoerd.) De Koffij (alsook de Thee) is door de looistof adstringerend, en door de olie opwekkend (24).

† *Colletinum.* (Buchner Repert. L. 210.) Wordt uit de *Colletia spinosa* bereid (door Reuss). Dit *Colletinum* bevindt zich in eene Tinctuur, die onder den naam van *Extract. alcohol. de Quina*, uit Brazilie, als *febrifugum* aangevoerd wordt.

† *Corninum.* (Magaz. f. Pharm. XV. 146.) Dit uit de bast van *Cornus florida* verkregen Alkaloïd zou met zwavelzuur een zeer bitter zout opleveren en

---

(21) Heid. klin. Annal. IX. 3. 430.

(22) Beyträg. zur Therap. der Kind. krankh. in Richters Suppl. 66.

(23) Forget et Sandras, Transact. méd. 1832. (Dec.) 365.

(24) Recens. ook der Recens. 1840. N°. 9. 363.

voortreffelijke koortsverdrijvende eigenschappen bezitten.

† *Cortex Calysayae Arollendae.* (Fror. Notiz. 1824. No. 181.) Deze koortsverdrijvende bast zou, volgens sommigen, meer *Sulphas Chinini* opleveren dan de Chinabast zelve (?!).

† *Cortex Chinae Pitoyae.* (Gazetta eclettica 1835. N°. 8.) Vroeger wel als *China bicolor*, *C. St. Luciae* en *C. Piton* bekend. Piretti vondt er een nieuw Alkaloïd in: *Pitayn.* — Prof. de Mathaeis heeft berigt dat èn het *Pitayn* èn de *Cortex* zelve zeer antibriel zijn. Unc. 1—2 der *Cortex* waren voor eene *Febr. intermitt.* voldoende.

† *Cortex Corni floridae.* (Manuel etc. par M. Edw. etc. 195.) Chapmann heeft met goed gevolg deze *Cortex*, even als die van *C. sericea*, aangewend en wel even als de *Cortex Peruvianus.* Ook de *Cort. Corni circinnata* is aangeprezen (25).

† *Cortex Copalchi.* (Heid. klin. Annal. IX. 580.) Deze bast is als koortswerend aanbevolen.

† *Cortex Cusco* en † *Cusconinum.* (Heid. klin. Annal. X. 49.) Daar deze bast zeer waarschijnlijk van eene ware *Cinchona* afstamt, is zij allezins aan te bevelen. — Het *Cusconinum* is zelfs reeds met het *Chininum* gelijk geacht.

† *Cortex Cuspae.* (Heid. klin. Annal. IX. 579.) Deze *Cortex* is insgelijks als *febrifugum* aanbevolen.

† *Cortex Juribali.* (Buchn. Repert. XIL. 2. 169.) Komt van *Trichilia moschata*, volgens Virey. — Hancock meent dat deze *Cortex* soms helpt, waar

(25) Zie Heid. klin. Annal. X. 1. 59.

de *China* niets doet, en dat zij geenszins sommige nadeelen dezer laatste bezit.

† *Cortex Malambo s. Melambo.* (Merat et Lens Dict. IV. 199.) Komt uit Peru, van *Palo de Malambo*, volgens v. Humboldt. Men geeft deze bast in poeder tot 30 Gr. *p. dosi* of in *Infus.* en dan in grootere gift. Lopez houdt dezelve krachtiger dan de *China* bast en prijst dezelve in vele ziekten aan. Tegen de *Febris flava* is zij met geluk gebezigd door Andouard, enz.

† *Cubebinum.* Monheim meent dat hetzelve identisch is met het *Piperinum.* Puel wendde het met gevolg tegen de *Febr. intermitt.* aan. (26)

† *Cusco-Cinchoninum s. Aricinum.* (Dierbach l. c. 248.) In de *Cortex Cusco* door Pelletier en Coriol ontdekt. Het schijnt de oplettendheid der geneesheeren in eene hooge mate te verdienen, daar deszelfs eigenschappen met die van het *Cinchoninum* vrij wel overeenkomen.(27)

† *Datisca cannabina.* (Carus *Analekt.* Dresd. 1829. 48.) Bevat in de bladeren een bitter principe, door Braconnot *Datiscin* genoemd. — Della Chiaja, Robini enz. geven dezelve in poedervorm, 20—30 Gr. in eene Apyrexie. — (Ook als *emeticum* bedient men er zich in Egypte van.)

† *Eupatorium pilosum.* (Manuel etc. 195.) De Amerikaansche geneesheeren gebruiken dezelve dikwijls, als surrogaat der China. Zij geven dezelve in *Infusum*, Unc. 1 in Unc. 12 (en meer) water,

(26) Riecke, *Die neuern Arzneimitt.* 296. Stuttg. 1840.

(27) Geig. door v. d. Bijll enz. 1297.

waarvan de zieke alle uur 1 kop inneemt.

[*Ferrum hydrocyanicum oxydo-oxydulatum.* (Onzuiver Berlynsch blaauw wordt hier bedoeld.) — (Huf. Journ. Juni 1828. 105 seq.) Hasse roemt het als *China*-surrogaat; hij geeft hetzelve in poeders Gr. 1—2 bij *Pulv. Sem. Sinap.* b. v. Unc. ½ en laat gedurende de *Apyrexie* alle 4 uur 1 poeder nemen. — Jacobson (28) geeft Dr. 1—2 in de *Apyrexie* en stelt het boven de *China*.]

† *Ferula silvatica.* — (Beobacht. und Abhandl. etc. von Oest. Aerzte. VI. 270. Wien 1828.) Friedlaender heeft zeer voldoende proeven genomen, met het poeder der gedroogde wortel en met de Tinctuur.

† *Fraxininum.* — (Dierb. l. c. 250.) Van dit uit de *Fraxinus* verkregen Alkaloïd schijnt nog weinig bekend te zijn, wat deszelfs gebruik betreft.

† *Gentiana Chirayta.* — (Manuel etc. 178.) In Hindostan door de Engelsche geneesheeren veel gebruikt. Zij wordt (de wortel-bast) in poeder Gr. 12—Scr. 1 en ook in *Decoct* of *Infusie*, Unc. ½ op 12 Onc. water, voorgeschreven.

† *Ilicinum.* — (Fror. Notiz. 1834. N°. 916.) Vele Franschen willen door dit middel de hardnekkigste tusschenpozende koortsen weggenomen hebben. Bertini, die het even als *Sulphas Chinini* aanwendt, heeft 2 gelukkige gevallen waargenomen.

† *Kali nitroxanthicum.* — (Buchn. Repert. Bd. 36. Hft. 3. 419 seq.) Braconnot heeft 3 patienten met dit middel even zoo spoedig genezen, als met *Sulph. Chinini.*

(28) Salzb. med. Zeit, März 1832. 385.

† *Lepidium rude-rale* en † *Lepidinum.*	(Dierb. l. c. 90.) Reeds vroeger is deze zeekustplant in gebruik geweest, doch Rittmeister heeft dezelve op nieuw aanbevolen. — Het *Lepidinum* (door Leroux ontdekt) zou zeer werkzaam zijn.
† *Licheninum s. Cetrarinum.*	(Buchn. Repert. VIII. 97.) Müller wendde het *zuivere* praeparaat met gevolg aan. Hij gaf hetzelve bij eene *Quartana*, 2 Gr. alle 2 uur met *Gum. Arab.* en suiker.
† *Liriodendrinum.*	(Geig. Handboek, door v. d. Bijll etc. 1154.) — De *bast* van *Liriodendron tulipifera* is reeds lang als China-surrogaat aangeprezen.
† *Lycopus europaeus.*	(Dierb. l. c. 90.) Is even als het *Lycopinum* aanbevolen geworden.
† *Menispermum verrucosum.*	(Gerson u. Julius Magaz. 1832. 379.) Piddington roemt het extract ten hoogsten. Hij gaf hetzelve met *Magnesia* in den pillenvorm.
Olea europaea.	(Heid. klin. Annal. X. 3. 333.) De † *Folia* gaven Double, Casale enz. met gevolg, in poeder of decoct; doch de † *Cortex* wordt meer gebezigd, en wel in poeder, *Infus. aq.* of *vinos.*, decoct, tinctuur, doch vooral in extract. Gr. 12 van dit laatste in oplossing waren gewoonlijk voldoende. Bij kinderen geeft men een † *Syrupus Corticis Oleae.* Giodoro geeft het † *Gummi Oleae* met gevolg, Dr. 2 alle 2 uur (vooral bij gastrische complicatie).
† *Parmelia parietina.*	(Dierb. neue Entd. 184.) Sander en Bayer prijzen dit middel zeer. Herberger wil sporen van aetherische olie in hetzelve gevonden hebben, hetwelk trouwens iets bijzonders zou zijn.

† *Picro-Lichenin Variolariae.* (Ann. der Pharm. I. 61 seq.) Alms zag de proeven, door hem met dit middel genomen, met een goed gevolg bekroond. Met 12—24 Gr. nam hij de hardnekkigste tusschenpozende koortsen weg.

* *Piperinum.* (Berl. Centr. Zeit. 1836. 256.) Deze door Oerstaedt ontdekte zelfstandigheid is geen Alkaloïd. — Meli zegt dat het *Piperinum*, bij Greinen tot 1 Scr. gegeven, het beste van alle bekende *antifebrilia* is. Hij geeft gewoonlijk 20 Gr. in 10 pillen, gedurende de *Apyrexie.* Brandolini zegt dat op zijn hoogst 40—50 Gr. voor de kuur noodig zijn. Gordini vindt het *Pip.* in poeder werkzamer dan in pillen. Anderen echter, b. v. Christin, Wutzer enz. gaven het middel, zonder eenig goed gevolg er van te zien. (Ook de *aetherische Peperolie* is door Charpenter en anderen, en het *groene scherpe halfhars* door Lucas enz. met goede uitkomst gebezigd; het laatste in Aether opgelost, 1 met 16 Alcohol vermengd en hiervan 10—20 Druppen 3 maal daags op suiker ingenomen.)— Onze landgenoot Dr. Blom heeft bij koortsen eene goede uitkomst van het Piperine gezien (29).

† *Rhus glabrum.* (Heid. klin. Annal. X. 349.) Aldaar wordt ook dit middel als koortswerend aangevoerd.

† *Rubus occidentalis.* (Heid. klin. Annal. X. 331.) Dit zelfde geldt ook van deze plant,

---

(29) Moll en v. Eldik, Tijds. XI. 74.

zonder dat men nog van beide veel werk schijnt gemaakt te hebben.

† *Rumex Nemolapathum.* (Dierb. l. c. 90.) De zaden worden door Schmidt aangeraden.

[* *Secale cornutum.* (Z. pag. 192.) (Rust Magaz. Bd. 29. Hft. 3. 581.) Mehlhausen en ook Baker (30) hebben dit bekende geneesmiddel als *antifebrile* aangewend en prijzen hetzelve aan. Zij gaven 10 Gr. alle 2 uur, 3 maal vóór de ophanden zijnde *Paroxismus.* Zwakke menschen kregen slechts 6—8 Gr. *p. dosi.* — Festler geeft van het poeder 1 Dr. in 6 giften (31).]

† *Syringa vulgaris* en † *Syringinum.* (Manuel etc. 194.) Cruveilhier gebruikt deze plant dikwijls en met een goed gevolg, als surrogaat der *China.* — Ook Richard beveelt dezelve aan. — In *Decoct*, en wel de nog groene *Capsulae.* — Het *Syringinum* wordt ook als *antifebrile* aanbevolen (32).

† *Variolaria amara.* (Dierb. l. c. 90.) Deze is door Cassebeer aanbevolen.

Antiherpetica *et* **Antiscabiosa.** Onder de middelen tegen chronische huidziekten in lateren tijd aanbevolen en die wij ter dezer plaatse behandelen zullen, behooren:

† *Ammonium arsenicicum.* (Fror. Notiz. Bd. 28. 174.) Biett gebruikt dit heroïk middel bij *Lepra;* hij begint met $\frac{1}{16}$ Gr. 1—2 maal daags en klimt zelfs wel tot $\frac{1}{8}$ (voorzigtig!). Liefst geve men dit krachtige middel in oplossing, 1 Gr. op 1 Onc. water. Moet men het middel lang gebruiken, dan zal

(30) Med. Chirurg. Zeit. 1827. Aug. 187.
(31) Annali univ. di Med. LX.
(32) Geig. door v. d. Bijll etc. 1155.

het goed zijn de geringe giften toe te dienen. (Ook het *Natrum arsenicicum* is in dezelfde gevallen gebruikt.)

** *Aqua hydrothionica.* (Journ. de Chim. méd. 1827. 529.) Niemann vooral roemt hetzelve tegen *Scabies.* In het algemeen is het *inwendig* gebruik van dit middel op zijne plaats, waar zwavel geïndiceerd is. — De onaangename smaak en reuk echter maken het gebruik minder aanbevelenswaardig.

† *Arsenicum jodatum.* (Magendie, *Formulaire* etc. Edit. 9. 243.) Biett geeft hetzelve *uitwendig* bij *Herpes exedens*, 3 Gr. op 1 Onc. vet; doch M. Edw. en Vavas. (33) zeggen dat hij 3 Gr. op 1 Dr. neemt. — (Thomson geeft het *inwendig* bij *Scirrhus Mammae*, $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{2}$ Gr. 2 maal daags, met *Extr. Cicut.* in pillen.)

[* *Joduretum Sulphuris.* (Z. beneden.) (Dict. de méd. Edit. 2. I. 499.) Biett, Rayer, Alibert enz. hebben dit middel met vrucht gebruikt bij *Sycosis*, *Lupus*, *Lepra*, *Psoriasis* enz. Men gebruikt het altijd in den zalfvorm en geeft 10—36 Gr. op 1 Onc. vet. — Riecke (34) nam gewoonlijk 1 Dr. op 1 Onc. Cocos-olie, doch klaagt tevens over den onverdelgbaren doordringenden reuk.]

† *Melia sempervirens.* (Dierbach l. c. 219.) Michaux berigt dat het *Unguent. Mel. semp.* tot Inwrijvingen bij *Scabies*, *Tinea*, enz. gebruikt wordt.

† *Phyllis amara s. Farina Amyg-* (Huf. Journ. 1831. Nov. 54 seq.) Prof. Kranichfeld sloeg voor, om

(33) *Nouv. form. prat.* etc. Edit. 3. 307.
(34) l. c. pag. 654.

dalarum amararum. in plaats van de *Amygd. amar.* in substantie, dit uit dezelve bereide praeparaat te gebruiken. Men kan het in poeder en pillen geven. De dosis is 1—6 Gr., 3—4 maal 's daags. Met bijzonder goed gevolg werd het door K. tegen hardnekkige *herpetische* Exanthemen gebruikt. — Evenwel kan men op de waarnemingen van den uitvinder weinig vertrouwen, daar hij altijd ook andere werkzame middelen bezigde, en wel *ter gelijker tijd.*

† *Pix alba s. burgundica.* (Casper Repert. Bd. 28. 135.) Ulrich gaf er pillen van (uit 1 lood *Pix alba* liet hij met *Gum. Arab.* 200 maken) tegen *Herpes*, en wel 10 stuks 3 maal daags.

* *Sapo kalinus.* (Heid. klin. Annal. VII. 4. 554 en VIII. 557.) De groene huiszeep is door velen geroemd als *antiscabiosum.* Cramer laat gedurende 4 dagen 's morgens en 's avonds 2 Onc. inwrijven; Graff laat den eersten dag 5—6 Onc. en de andere dagen even zoo veel als Cramer opgeeft, inwrijven. Ook Puchelt spreekt met lof van deze zeep (35).

† *Sapo Olei Cocos.* (Huf. Journ. Juni 1832. 137.) Hufeland roemt deze zeep bij *Herpes.* Doch men zal zich wel even goed van de *Cacao-* en *Windsor*-zeep bedienen kunnen.

Spartium scoparium s. Hb. Genistae. (Berl. med. Centr. Zeit. 1835. N°. 34. 551.) Schlaeger beveelt de *Summitates*, als thee geïnfundeerd, tegen *Herpes* enz., aan.

---

(35) Zie ook Pfeufer, *Beobacht. über d. Krätze* etc. Bamberg 1834.

† *Sulphur chloratum.* (The Lancet. Oct. 1831.) Moss wendde een zalf, van 1 Dr. met 1 Onc. vet, met goed gevolg bij *Psoriasis inveterata* en *Lepra vulgaris* aan. — Ook Biett bij de laatste ziekte (36).

(Ook zijn tegen *chronische* Exanthemen nog aangeprezen: † *Radix Justiciae nasutae*, *Calatropis Mudarii* en *C. giganteae* (37).)

Antiphlogistica.

* *Acidum citricum.* (Man. etc. 452.) Wij brengen dit middel slechts onder deze klasse, omdat het zeer temperend is. — Men geeft 1 Scr. in 10—12 Onc. water, met eenig zoet. Men maakt er ook *Tabulae* van, enz.

* *Acidum oxalicum.* (Man. etc. 454.) Opgelost in veel water, wordt het wel als temperend middel gebruikt. In groote giften echter en geconcentreerd werkt het als een bijtend vergift. — Gr. 12—Scr. 1 in 16 Onc. water, enz.

[*Aqua chlorata.* (Z. pag. 70.) (Rust Mag. Bd. 26. 386.) Mehlhausen roemt hetzelve vooral bij kinderen, en wel voornamelijk in hevige koortsen in de tandperiode, met congesties naar het hoofd enz. gecompliceerd. Hij geeft het middel alsdan met een mucilago en siroop. (Ook als waschwater bij *Varioloïden* gaf het Eisenmann; Semmola en Schönberg dienden het in- en uitwendig toe ter voorkoming der watervrees; en bij Typhus en Ze-

(36) Fror. Notiz. Bd. 28. 173.

(37) Heid. klin. Annal. X. 516 seq.

nuwkoortsen gebruiken het velen inwendig (38) enz.)]

† *Ammonium nitrico-sulphuricum.* (Annal. f. Pharm. XVII. 225.) In het Hotel Dieu te Parijs wil men dit middel, bij acute inflammatoire koortsen aan zieken gegeven hebben, en hen zoo doende oogenblikkelijk aan alle gevaar onttrokken hebben (?!).— Men gaf 12 Gr. in water opgelost, zoodat dagelijks 1 Dr. ingenomen werd.

† *Kali chloricum.* (Horn's Arch. 1831. 761 seqq.) Chaussier heeft door 20jarige ondervinding geleerd, dat dit het beste middel is bij *wonden* en *wondkoortsen.* Hij neemt ½ Onc. van dit zout op 12 Onc. water, en geeft daarvan gedurende 4 dagen 's morgens en 's avonds 3 lepels. Kinderen geeft hij natuurlijk minder. Bij de *Croup* geeft Ch. het insgelijks, 18—50 Gr. na het aanwenden eens braakmiddels, en laat het eenigen tijd nagebruiken. Zoo doende wil hij aan *Croup* geenen zieke verloren hebben. Albers houdt het voor specifiek bij de *Cynanche tonsillaris.* — Ook Bertrand roemt het middel zeer (39).

† *Natrum chloricum s. N. muriat. hyperoxygenatum.* (Frorieps Notiz. XIX. 160.) De werkzaamheid van dit middel komt veel overeen met die van het zoo even beschouwde *Kali chloricum.* — Bij het beoordeelen der proeven van Cazenave, die hetzelve als *antisyphiliticum* gebruikte, moet men het als een krachtig *antiphlogisticum* beschouwen.

---

(38) Hufeland in deszelfs Journ. 1835. 37.

(39) Annal. scient. etc. de l'Auvergne. Juill. 1830. 289 seqq.

Antiphthisica. Wij willen hier nog spreken van de volgende middelen:

† *Baemyces pyxidatus.*	(Manuel etc. 192.) Even als *Lichen Islandicus* wordt het gebruikt. (Ook *Peltigera aphtosa* enz. werd zoodanig en in dezelfde gevallen gebezigd.)
† *Cortex Pruni virginianae.*	(Journ. de Chim. méd. Nov. 1834.) Chapmann en andere geneesheeren gebruikten dezelve onder anderen ook tegen den Teering. Het blaauwzuur in dezelve bevat, is het werkzame beginsel. Men geeft een *Infus.* van $\frac{1}{2}$ Onc. op 12 Onc.; ook eene Tinctuur of Decoct.
† *Folia Angraeci fragrantis s. Aerobii.*	(Révue méd. 1828. 76.) Giraudy gaf dezelve bij Teering alleen of met melk, altijd met goed gevolg. Men geeft ook een *Infus.* met suiker of laat er eene *Syrupus* uit bereiden. (Ook als *antispasmod.* enz. worden deze bladeren gebruikt.)
* *Helices.*	(Heid. klin. Annal. IX. 307.) Bekend is het *afkooksel* dezer dieren bij *Phthisis pulmonalis* en *laryngea.* Doch Chrestien verzekert, dat de levende dieren door den zieken ingeslikt veel krachtiger zijn. Soms laat hij op het laatst 40 en meer stuks daags gebruiken. — Mouchon zegt, dat de slakken, even als de oesters, raauw en versch gebruikt, het beste zijn. — Men heeft ook een *Saccharum helicinum*, *Tabellae helicinae*, *Mucilago helicina*, een *Gelatina*, *Syrupus* en ook *Pasta* ingevoerd (40).
† *Kali hydrargyratum jodatum.*	(The Americ. Journ. of med. Sc. Febr. 1834.) Channing gebruikte

(40) Frorieps Notiz. Bd. 37. 170 seqq.

het met vrucht. Hij gaf *Hydrarg. deujodat.* Gr. 4, *Kali hydrojod.* Scr. 1 (want zoo laat hij het middel bereiden), opgelost in 1 Onc. water; hiervan 5 Druppen 3 maal daags in water in te nemen.

[* *Kreosotum.* (Z. pag. 77.) (Huf. Journ. 1834. Apr. 108.) Reichenbach gaf het met vrucht, bij Longteering, met *Gummi* en suiker zoodanig in pillenvorm gebragt, dat de zieke 6 Druppen daags gebruikte. Ook Reich heeft het in die ziekte nuttig gevonden.]

† *Lobaria pulmonaria.* (Man. etc. 192.) Men wil dat het des noods het *Lich. Island.* zou kunnen vervangen.

† *Oleum aethereum Phellandrii aquatici.* Men geeft 10-20-30 Druppen, in melk of in eene andere vloeistof gesuspendeerd, of ook als *Elaeosacch.* in poedervorm met water. — De werking schijnt echter weinig anders te zijn dan die der zaden.

† *Pasta Lichenis Islandici.* Zij zijn door de Gassicourt aanbevolen.

† *Picro-Lichenin Cetrariae.* (Dierb. l. c. 228.) Hetzelve verdient de oplettendheid der geneeskundigen, daar het bittere beginsel van het IJslandsche mos hierin zich voordoet en dit beginsel waarschijnlijk, in gevallen waar deze *Lichen* aangewezen is, juist het werkzame deel der plant uitmaakt. — De *Pasta*, het *Saccharolactum* enz. zou men dus meer als voedende middelen moeten beschouwen.

† *Pix alba.* (Salzb. med. chir. Zeit. 1829. 3. 413.) Elmlund gaf het met veel nut in pillenvorm. Hij liet 6, 12—20 stuks, zoo groot als erwten, 's morgens en 's avonds innemen.

Bij *colliquative* symptomen zelfs zag hij beterschap, na een gebruik van eenige maanden, ontstaan.

† *Scolopendrium officinarum.* (Med. Jahrb. des k. k. öst. Staat. XVI. Neu. Folge VII. 2. 304 seqq.) Stransky en Babel spreken met veel lof over dit middel. De laatste gaf het Unc. 1 gekookt met 2 pond water, *ad colat.* van 1 pond; dit werd gecoleerd, en daarvan $\frac{1}{3}$'s morgens nuchteren, $\frac{1}{3}$'s middags en $\frac{1}{3}$'s avonds met melk gebruikt. Soms werden ook wel 6 Dr.—1 Onc. van het kruid genomen.

† *Sphaerococcus acicularis.* (Dierb. l. c. 51 in de noot.) Nardo verzekert, dat deze plant in Geleivorm, zoo goed als *S. crispus* (*Lich. Carrageen*) kan aangewend worden.

Unctiones cum Oleo. (Dierb. l. c. 616.) Nasse vond de olie-inwrijvingen zeer nuttig tegen het *colliquatief* zweet der Teeringpatienten.

Unctiones cum adipe suillo. (Froriep's Notiz. 1836. N°. 1030.) Spilsbury roemt deze inwrijvingen ten hoogste. — [Ook Rollo prijst deze methode bij *Diabetes* aan (41).] Ook Wolters roemt deze Inwrijvingen met vet, terwijl hij echter ter gelijker tijd ook andere middelen uitwendig aanwendt (42), en Bigsby prijst het inwendig gebruik aan (43).

Vapores Picis liquidae. (Huf. Journ. Nov. 1827. 46.) Reeds in de schriften van Plinius en van meer oude schrijvers vinden wij van de dampen van balsemachtige mid-

(41) Cf. Med. Praxis etc. III. 327.

(42) *Die Heilkraft der Rose* etc. Stuttg. 1837.

(43) Schmidt's Jahrb. 1840. XXVII. 164.

delen in borstziekten gebruik gemaakt. — Pagenstecher heeft met een goed gevolg van deze *Vapores Picis* zich bediend. Het best geschikt voor dit doel is de teer van Beukenboomen. — (Even zoo heeft ook Junod de dampen van *Kreosoot* met goed gevolg de zieken doen inademen, hetwelk echter nog niet zeer dikwijls door anderen schijnt nagevolgd te zijn (44).

Antiscrophulosa. Wij moeten onder anderen hier nog melding maken van:

[* *Bromina.* (Z. pag. 57.) (Cf. Czerwiakowski, *Diss. de Bromio.* Cracov. 1833.) Pourche gebruikte tegen *Scrophulosis* en *Struma* dit middel in water opgelost, inwendig. Hij neemt 1 deel Brom in 4 deel water en geeft daarvan met water verdund eerst 5—6 Druppen en klimt daarmede langzaam op. (Overigens werkt het Brom wel gelijk aan het Jod en gebruikt men ook meer de Brom-praeparaten.)

† *Calcium jodatum.* (Dierb. l. c. 447.) Brera houdt dit middel voor een der doelmatigste bij de behandeling der *Scrophulosis.*

† *Ferrum bromeatum acidum.* (Magend. Form. 260.) Magendie geeft hetzelve in pillenvorm, 12 Gr. met even zoo veel *Gum. Arab.* en 18 Gr. *Conserva Rosar.*, tot 20 Pillen gemaakt, waarvan de zieke 2 's morgens en 2 's avonds inneemt.

† *Glandes Quernae hispanicae.* (Annal. de Pharm. XII. 85, XIV. 229.) Volgens Perron zouden deze

(44) Zie *Archiv. gén. de Méd.* Avril 1830. II Série X. 500.

eikels, die van *Quercus Esculus* en waarschijnlijk ook van *Q. Ilex* afstammen, verre te verkiezen zijn boven de eikels van *Q. Robur* en *Q. pedunculata*, om er de *Eikelkoffij* van te bereiden. — Overigens zou de † *Q. peduncul.* den voorkeur verdienen boven *Q. Robur.*

† *Kali hydriodosum s. Bijodetum Kalii.* (Geiger's Handb. der Pharm. 4 Aufl. 381.) Baup geeft de bereiding op, die eene verbinding is van Jod-kalium met Jod, in water opgelost.

* *Kalium bromatum s. Brometum Kalii.* (Fror. Notiz. XXIII. 287.) Pourche dient hetzelve in pillenvorm toe, 4—8 Gr. daags. Tegen *scrophuleuse* gezwellen geeft hij het ook *uitwendig* in zalfvorm. Magendie laat zulk eene zalf uit 34 Gr. Bromkalium op 1 Onc. vet vervaardigen. Deze geneesheer geeft 18 Gr. in de 24 uur *inwendig*, met 1 Onc. Althaea-siroop en 3 Onc. *Aq. Lactucae.*

† *Phyllis amara.* Men schijnt het ook als *antiscrophulosum* gebruikt te hebben (45). Aanwending enz., zie onder *Antiherpetica.*

† *Plumbum jodatum s. Jodetum plumbicum.* (Journ. de Méd. pratiq. Mai 1831. 254.) Volgens de proefnemingen van Cottereau, Guersent, enz. schijnt het een nuttig middel te zijn. Inwendig gaf men het in doses van $\frac{1}{10}$ Grein, en uitwendig in zalfvorm, 1 deel op 7 deelen vet.

Antispasmodica *praesertim* **Antepileptica.** Als zoodanig zijn nog aangeprezen:

† *Actaea racemosa.* (Heid. klin. Annal. Neue Reihe. I.

(45) Zie Riecke, l. c. pag. 37.

342.) Physick geeft dezelve (de wortel) in poedervorm, 10 Gr. alle 2 uur. — Gordon geeft daarvan eene Tinctuur, 1—2 Onc. daags. (Ook tegen de Teering wordt zij gebezigd; van daar haaren naam bij de Anglo-amerikanen: Consumption-Root.)

† *Aether chloricus.* (The Lond. med. Gaz. Oct. 1833.) »Met water vermengd," zegt Black, »is de chlor-aether eene der fijnste »en aangenaamste opwekkingsmid»delen, die wij bezitten." Hij geeft dezelve dikwijls in giften van ½ Dr. De Amerikaansche geneesheeren gebruiken thans deze Aether in plaats van de anderen, vooral bij krampachtig *Asthma*, enz. — Black beveelt het middel dringend aan.

[*Argentum nitricum crystallisatum.* (Z. pag. 49.) (Huf. Journ. 1829. 63 seq.) Kahleis laat een *Decoct. Artemis.* van 2 Onc. wortel *ad colat.* Unc. 6 bereiden, en 10 Gr. *Argent. nitr. cryst.* daarbij voegen, het praecipitaat afscheiden en in de schaduw voorzigtig droogen, en dit met suiker vermengd tot $\frac{1}{60}$ gedeelte, 's morgens en 's avonds gebruiken. — Lombard geeft $\frac{1}{16}$ Gr. 2 maal daags tot ¼ Gr. 8 maal in de 24 uren; Foucquier gaf slechts ⅛ Gr. daags, Esquirol enz. 15—20 Gr. in 24 uren. — De pillenvorm is de beste vorm; doch planten extracten passen hiertoe niet (46).]

† *Bilis Coronellae austriacae.* (Huf. Journ. Oct. 1831. 56 seq.) Von Marikovsky poogt het nut dezer gal tegen *Epilepsia* aan te too-

(46) Rust Magaz. XL. 1. 145 seq.

nen. Na het gebruik pleegt een zacht zweet over het geheele ligchaam uit te breken.

† *Blatta orientalis.* (Pharm. Centr. blatt. 1835. 2. 508.) Webster berigt ons, dat volgens Owen een *Infusum Blattae orientalis* een voortreffelijk *antispasmodicum* is en dat Birnie dit met nut tegen *Tetanus* gebezigd heeft. (Reeds Dioscorides en Plinius (47) kenden de krachten der *Blatta.*)

† *Capsulae s. siliquae Bignoniae Catalpae.* (Behrends Journalist. Juli 1834. 310.) Antonucci schreef over het nut dezer *Capsulae* tegen *Asthma.* — Brera gaf dezelve vooral tegen *chronisch Asthma* en wel in decoct, ½ Onc. op 8 Onc. colatuur met 1 lood *Oxym. scillit.*, en hiervan alle 2 uren 2 lepels. — Ook Automarchi heeft met goed gevolg er gebruik van gemaakt, even zoo als reeds Kämpfer en Thunberg. (Het sap heeft men ook bij scrophuleuse oogontsteking nuttig gevonden (48).)

† *Dictamnus albus.* (Dierb. Neue Entd. 232 en l. c. 97.) Eene hoog te schatten plant tegen *Epilepsia.* — Behalve de wortelbast in substantie, is slechts de Tinctuur en een *Extr. spirituosum* of *aethereo-spirituosum* aan te prijzen. — Overigens zal wel de versche wortelbast het best zijn voor het geneeskundig gebruik.

† *Drosera rotundifolia.* (Dierb. l. c. 93.) Deze plant is insgelijks tegen de kinkhoest aanbevolen, doch schijnt weinig aangewend te zijn.

---

(47) Hist. nat. Lib. 29 Cap. 6.

(48) Heid. klin. Annal. X. 4. 514.

† *Gallae Terebinthi.* (Rinna v. Sarenb. Repert. II. 114.) Jaeger, v. Vering, v. Sarenbach enz. gebruiken deze *Excrescentiae*, even als Tabak gerookt, met goed gevolg tegen *Asthma*, chronische krampachtige hoest, enz. Men sloeg vooral eene Tinctuur voor. (Deze *Gallae* komen uit de Levant onder den naam van *Carobe del legno di Giuda* en maken aldaar een voornaam handelsartikel uit (49).)

† *Lavendula staechas.* (Manuel etc. 252.) Men bereidt hiervan eene siroop, welke bij *antispasmodische* dranken gevoegd wordt ($\frac{1}{2}$—1 Onc.) en eene *Spiritus de Staech. comp.*, die meer werkzaam is, en ten naasten bij in dezelfde dosis gegeven wordt.

† *Lobelia inflata.* (Rinna v. Sarenb. Repert. 2. 113.) Vele, waaronder ook beroemde *medici* prijzen dit middel als *antispasmodicum* zeer aan. — Cutter gebruikte de Tinctuur en genas zich zelve van zijn 10jarig *Asthma;* Barton geeft met insgelijks uitmuntend gevolg alle 2 uren 1 theelepeltje van de Tinctuur ; Andrews spreekt met dezelfde roem van de plant en laat eene Tinctuur bereiden uit 2$\frac{1}{2}$ Onc., die hij 15 dagen met een pond Alcohol à 18° digereren laat. Hij geeft 30—40 Druppen, eenige malen 's daags, in eene of andere vloeistof (50). In Engeland is de *Lobelia* vooral door Reece (51) in gebruik

---

(49) Zie v. Schlechtendal in *Linnea* 1835. 1. 58. Keferstein, *vom Nutz. der Insekt.* 59 seq.

(50) Journ. de Pharm. Juin 1829. 307.

(51) Zie deszelfs: A practic. Treatise on the antiasthm. eff. of the bladder-podded Lobelia. *London* 1829.

gekomen, die een *Oxymel* aanbeveelt en eene *Tinctura aetherea*, die tot de werkzaamste bereidingen behoort en waarvan een theelepeltje, gedurende den aanval genomen, eene spoedige beterschap bewerkt. — Whitlaw is een buitengewoon lofredenaar dezer plant (52). — Elliotson geeft 1—2 Dr. van de Tinctuur, die hij het heerlijkste geneesmiddel noemt; zelfs waar het *Asthma* door een organisch gebrek ontstaat, is is deze Tinctuur een voortreffelijk *palliativum*, en beter dan opium, blaauwzuur, enz. (53). En zoo zouden wij de ervaringen van meer andere geneeskundigen nopens dit middel kunnen mededeelen; doch wij meenen reeds genoeg gezegd te hebben, om de aandacht der geneesheeren ook bij ons, op dit zoo algemeen geroemde geneesmiddel, te vestigen.

[*Paeonia officinalis.*

Jahn zegt dat hij even als Hufeland en Thom, zeer gunstige resultaten van de *Radix* en *Semina* dezer plant verkregen heeft. — Dikwijls, zegt hij, zou zij veel zekerder werken, dan de Valeriaan, die eene nieuwe en sterke prikkeling te weeg brengt, welke de *Paeonia* terstond bedaart. — Ook anderen roemen de plant als *antepilepticum*, *antispasmodicum*, enz. — In poeder, Scr. 1—Dr. 1, alle 2—3 uur; of in infusie Unc. ½—1 op Unc. 6; enz. — Maakt een bestanddeel uit van het

(52) Fror. Notiz. Bd. 36. 348.
(53) The Lancet Jun. 1832.

Pulvis antepilepticus (zie pag. 171). (54)]

Sedum acre. (Dierb. l. c. 95.) Sommer heeft hetzelve tegen de *Epilepsie* aanbevolen; hij geeft het in poedervorm, 6—10 Gr. 's morgens en 's avonds. Ook Godier gebruikte het meermalen met geluk tegen deze ziekte, in poedervorm met gelijke deelen *Gm. Arab.*, zoo dat 1—4 Scr. van het *Sedum* dagelijks ingenomen worden. — Pasquier begint met 10 Gr. *pro dosi.*

† *Selinum palustre.* (Heid. klin. Annal. X. 4. 503.) Vele gevallen van *Epilepsie* en *Chorea St. Viti* zijn met dit middel genezen. Trinius maakte in den jongeren tijd er ons opmerkzaam op, even als ook Schmutziger, die alle 5 uren 15—20 Gr. van het poeder geeft, en Amman, die eerst 15 Gr. tot langzamerhand 25 Gr. 's morgens en 's avonds toedient en Peschier, die 40 Gr. *p. dosi* 4 malen daags aan volwassenen, en 8 Gr. aan kinderen van 3—4 jaren, enz. voorschrijft. (Reeds Al. Trallianus gebruikte dit middel.)

† *Thalictum aquilegifolium.* (Dierb. l. c. 93.) Spatzier zegt dat men in Oostenrijk deze plant als huismiddel aanwendt.

† *Ungulae Alcis.* (Behrends Journalist. Sept. 1833. 263.) Virey prijst dit verouderde middel weder aan. Reeds Caesar zou van hetzelve gesproken hebben. — V. meent dat deze *Ungulae* meer *Ol. Dippelii* en ammoniak bevattende

(54) Sobernheim, *Handbuch* etc. II. 363. 2 Aufl. Moll en v. Eldik Tijds. XI. 560.

kool opleveren, dan wel andere Hoornsoorten.

† *Viscum album.* (Casper's Wochens. 1834. N°. 30.) Reeds vroeger waren de *antepileptische* krachten van het *Visc. alb.* bekend; doch men wendde de werkloze stengels aan, terwijl de bladen werkzamer zijn. — Hildebrand, Berends, Struve enz. gebruikten dit middel met goed gevolg, even als ook Frazer. die 2 Scr. *p. dosi* in poedervorm geeft (zuiver of met Valeriaan, *Asa foetida* enz.) en tot 2 Onc. opklimt. — Tegen krampachtige Borstziekten schijnt zij, volgens de ondervinding van J. Frank, Bloche en Guersent, zeer nuttig te zijn.

[† *Zincum hydrocyanicum.* (Z. pag. 235.) (Heid. klin. Annal. VII. 2. 294.) Caspari roemt dit middel als een waar specificum bij *Asthma thymicum.* Hij gaf ½—1 Gr. 2—3 maal daags, doch gebruikte het middel niet langer dan 4—6 dagen. — Muhrbeck gebruikte het bij hevige periodieke hoofdpijn, eerst $\frac{1}{12}$ Gr. en klom op tot 1½ Gr., als wanneer de pijn verdween (55). (Koch roemt het in *Collyrium* bij *scrophuleuse* en beginnende *rheumatische* ontsteking der oogen.)]

Antisyphilitica. Wij behandelen ter dezer plaatse nog de volgende:

† *Astragalus exscapus.* (Journ. de Chim. méd. Nov. 1834. 656.) Volgens de ondervinding van Swediaur, Alibert en anderen, meent Fleurot, dat men aan de *antisyphilitische* kracht van deze

(55) Huf. Journ. Juli 1830. 119.

plant niet twijfelen kan. Hij beveelt een decoct aan van $\frac{1}{2}$ Onc. der wortel met 16 Onc. water, *ad colat.* 12 Onc., 's morgens en 's avonds de helft in te nemen. $\frac{1}{2}$ Dr.—2 Scr. van het extract zijn gelijk aan het decoct van 12 Onc. — Verscheidene geneesheeren te Dyon hebben bij *Syphilis inveterata* met geluk van dit decoct gebruik gemaakt.

† *Cubebinum* en † *Extractum oleoso-resinosum Cubebarum*, enz. (Zie onder anderen Journ. de Pharm. 1831. 579 en Brandes Archiv. XXIV. 178.) Het *Cubebinum* bevat de medische eigenschappen der *Cubebae* in zich, en zou daarom tegen de *Gonorrhoea* wel aanwendbaar zijn. — Dublanc junior houdt het Extr. oleoso-resin. voor het werkzame gedeelte. Verder heeft men ook eene *Essentia concentrata Cubebarum* aanbevolen en deze met *Gum. Arab.* in den vorm van *Emulsie* ingegeven.

† *Cuprum muriaticum oxydatum.* (Med. Convers. Blatt von Hohnbaum und Jahn. II Jahrg. Hft. 1.) Martini roemt het als een bijzonder voortreffelijk middel bij *Lues inveterata*, en in het algemeen bij *Discrasien.* (John prijst eene aetherische Tinctuur van dit zout, tegen *Epilepsie* aan.)

† *Cuprum nitricum oxydatum.* (Merat en Lens Dict. II. 508.) Chevallier wil dit middel met goed gevolg gebruikt hebben in gevallen, die het gebruik van kwikzilver weerstaan hadden. Men gaf $\frac{1}{8}$ Gr. daags in pillen met *Extr. Graminis.* De oplossing werd gebruikt als waschwater en (in zeer verdunden toestand) tot Inspuitingen bij langdurige *Blennorrhagien.*

[† *Hydrargyrum cyanatum s. Borussicum.* (Zie boven; pag. 119.) Volgens de ondervinding van Parent is dit een praeparaat, in vele opzigten boven het *Sublimaat* te verkiezen (56).]

† *Radix Caricis arenariae.* (Manuel etc. 311.) In Duitschland wordt deze plant gebruikt als surrogaat van de *Salsaparilla*; van daar haar naam: Salsap. van Duitschland. — In decoct, Unc. 1 met 2 pd. water op 1, bij kopjes vol (57). — Maakt een bestanddeel uit van de bekende *Roob antisyphiliticum* de Laffecteur (58).

† *Radix Salsaparillae orientalis.* (Heid. klin. Annal. IX. 341.) Engelsche artsen en vooral Thompson hebben dit nieuwe middel als *antisyphiliticum* (en ook als *stomachicum*) beproefd en nuttig bevonden. Zij komt, gelijk de naam reeds aanduidt, uit O. Indie. — Volgens Bassermann zou men in Rusland deze wortel boven de gewone *Salsaparilla* den voorkeur geven (59), hetwelk echter onwaar schijnt te zijn.

† *Salseparinum.* (Dierb. l. c. 256.) Poggiale heeft aangetoond, dat *Salseparinum*, *Pa riglinum*, *Smilacinum* en *Parillinzuur* allen identisch zijn. — Cox schijnt van meening te zijn, dat men het *Salseparinum* als *antisyphiliticum* aanwenden kan (60). — Volgens

(56) Zie Gazet. méd. Juill. 1832; Fror. Notiz. XXXI. 319 en XXXV. 190.

(57) Zie Sobernheim, Handbuch etc. II. 352. 2 Aufl.

(58) Zie b. v. *Vollständ. Recept-Taschenbuch* von C. G. Lincke. I. 385. Leipzig 1840.

(59) Annal. der Pharm. X. 348.

(60) The Dublin Journ. etc. 1834. Sept. 149.

M. Edw. en Vavass. (61) hadt men het destijds nog niet als geneesmiddel gebruikt, doch zou het misschien belangrijk zijn, hetzelve te beproeven, daar hetzelve het werkzame bestanddeel der wortel schijnt uit te maken. (Journ. de Pharm. XX. 320.)

† *Terra Kordofan.* De *aarde van Kordofan* heeft men ook als *antisyphiliticum* aangeprezen, ofschoon men van derzelver gebruik nog weinig of niets zeggen kan. (Buchner neu. Repert. IV. 90.)

† *Vitex agnus castus.* De *Semina s. Baccae* heeft men in lateren tijd tegen de *Gonorrhoea* aangewend, en zelfs in een geval, waar de *Cubebae* niets vermogten, met een gelukkig gevolg. (Overigens was ook dit een reeds overoud middel, dat gelijk zoo vele anderen, in onbruik geraakt en door de nieuwere geneeskundigen wederom aan de vergetelheid ontrukt is.)

(Ook de wortel van *Herrera stellata* en van *Alstroemeria Salsilla* gebruikt men in Chili, even als de *Salsaparille.*)

† **Aqua arsenicalis Pearsonii** *s. Liquor ars. Pearsonii s. Liq. Natri arsenici.* [Het werd in 1806 reeds door Pearson aangewend en verdient, volgens menigvuldige proefnemingen, wegens deszelfs zachtere werking, den voorkeur boven de *Solutio Fowleri.* Het schijnt thans in Frankrijk de meest gewoone wijze van het inwendig toedienen van Arsenik te zijn; het is eene oplossing van *Natrum arsenicicum*, welke alkalisch reageert. Gr. 1 van dit *Natr. arsenicic.* (gefiltreerd) op Unc. 1 *Aq. destill.* geeft het *Aq. ars. Pearsonii.*] *Cave :* zie *Arsen. album.*

Inwendig (!). In zwakke narcotische *Mixturen* [vooral met *Opium* of *Cicuta*] of in een slijmig *vehiculum*, liefst *Muci-*

---

(61) Manuel etc. 305. (1832).

lago Gm. Arab. [De *dosis* bedraagt voor éénen dag, in het begin Scr. 1, terwijl men langzaam opklimt tot Dr. $\frac{1}{2}$—1 (1 Scr. bevat omstreeks $\frac{1}{24}$ *Natrum arsenicic.*). Het middel wordt gebezigd in *Febris intermittens*, *Carcinoma*, *Neuralgien*, *Epilepsie*, *Asthma* enz. Bij sommige hardnekkige *Exanthemata* is vooral de solutie van Pearson zeer doelmatig en met het beste gevolg aangewend. — *Contraïndicatien* zijn: prikkelbare gestellen, oude menschen, zeer jonge kinderen, zwakke of aan eene organische ziekte lijdende zieken.] (62)

† **Aqua Binelli.** [Dit middel hetwelk voor eenige jaren in onderscheidene landen zulk eenen grooten naam gemaakt heeft, werd door Dr. Binelli († 1827) ontdekt en alom verzonden. Von Gräfe bragt hetzelve naar Duitschland, alwaar men insgelijks de verwonderlijkste uitwerkselen van deszelfs aanwending wilde gezien hebben, bij *Haemorrhagien* van alle karakters. Doch Dieffenbach, Simon, Davy en anderen leerden spoedig, dat het dure *Aqua Binelli* bij bloedingen niets meer vermogt dan koud water. Hoogstwaarschijnlijk is het slechts eene zwakke oplossing van *Kreosoot*. Het vroeger in zwang geweest zijnde *Aqua empyreumatica* en het *Liquor haemastaticus* zijn als surrogaten, voor dit thans reeds geheel in onbruik geraakte middel, voorgesteld.] (63)

Aqua Chlori *s. chlorata.* Zie onder *Chlorum Calcariae*, pag. 70.

† **Aqua Sinapis concentrata.** [Dit water stelt eene verzadigde oplossing van de aetherische olie in water daar (1 deel in 500 deelen). Nees von Esenbeck beveelt hetzelve als een voortreffelijk surrogaat der *Sinapismi* aan, wanneer men het op een daarmede bevochtigd lapje aanwendt. Ebermayer vond hetzelve werkzaam, bij inwrijvingen tegen de *Cholera*, en Fontenelle roemt deze inwrijvingen zeer tegen *Scabies*.] (64)

---

(62) Zie onder anderen Biett in *Dict. de Méd.* 2 Edit. XI. 196.
(63) Zie onder anderen Salzb. med. Zeit. 1832. 4. 351.
Hecker, literar. Annal. Aug. 1833. 486.
Frorieps Notiz. Bd. 38. 265 seqq.
(64) Pharm. Centr. blatt. 1832. 63.

Argenti praeparata. Daar op pag. 49 behalve het *Argent. nitric. crystall.* geen zilverpraeparaat voorkomt, zullen wij kortelijk de voornaamste dezer praeparaten, die in den nieuweren tijd in gebruik gekomen zijn, beschouwen.

Het *Argent. nitric. cryst.* was reeds vroeger in gebruik; doch in 1836 maakte Serre zijne proefnemingen met de andere praeparaten bekend en bewees daardoor de werkzaamheid des zilvers in *syphilitische* ziekten. De onderscheidene zilverbereidingen werden eerst allen volgens de *iatraleptische* methode aangewend, maar daarna ook in pillen- en zalfvorm.

De gevallen van *Syphilis* met de zilverpraeparaten behandeld, zijn allezins gelukkig uitgevallen en moedigen wel tot verdere proefnemingen aan. Echter moeten wij zeggen, dat Ricord's proeven ongunstig afliepen (65).

De voordeelen der zilverbereidingen boven die van kwikzilver bestaan hierin (volgens Serre): 1° dat zij nooit *salivatie* veroorzaken en niet die nadeelige werking hebben op het darmkanaal en de ademhalings werktuigen, als wel de kwikzilverbereidingen; 2° dat de zuiverheid van het linnen der zieken en der ziekekamers zeer vermeerderd wordt, in vergelijking der kwikzilverbereidingen; 3° dat de zieken zich in het geheim, op reis enz. zonder den omslag, die bij de kwikmiddelen noodwendig vereischt wordt, kunnen behandelen; 4° dat het meer prikkelende der goudpraeparaten (vooral voor nerveuse, irritabele gestellen) in dezelve gemist wordt; 5° dat de prijs minder en de bereiding gemakkelijker is, dan wel bij de goudbereidingen; en 6° dat er gevallen zijn, waar de goud- en kwikzilverpraeparaten zonder werking blijven en de zilvermiddelen zeer nuttig zijn kunnen.

† *Argentum* (*metallicum*) *divisum.* [Vooral hier en daar offic. om de bereiding van het *Argent. nitricum.* — Als *Argentum foliatum* heeft men, vooral vroeger, het regulinisch zilver ter verzilvering van pillen gebezigd.]

Inwendig. Gr. $\frac{1}{4}$-$\frac{1}{2}$-1, in *Pillen* (Serre). [Hoogstwaarschijnlijk bezit het regulinisch zilver weinige of liever geheel geene geneeskundige krachten.]

---

(65) Ricord, *prakt. Abhandl. üb. die vener. Krankh.* Uebers. von Müller. Leipzig 1838. pag. 317.

† *Argentum cyanogenatum s. Cyanuretum Argenti.* [Wit, smaakloos, in water niet oplosbaar, maar wel in Ammoniak.] *Cave:* lucht, vochtigheid, licht. — En

† *Argentum jodatum s. Joduretum Argenti.* [Bleekgeel, smaakloos, onoplosbaar in water en Ammonium.] *Cave* even als bij het vorige. — En

† *Argentum muriaticum s. salitum s. chloratum s. Chloruretum Argenti.* [Het *Hoornzilver* stelt eene witte, smaaklooze, in water onoplosbare zelfstandigheid daar. Oplosbaar in Ammoniak.] *Cave:* licht, vochtige lucht.

Inwendig. In pillenvorm [℞ *Argent. muriat.* Gr. 1, *Pulv. Irid. florent.* Gr. 2, *Conserv. Flor. Tiliae q. s. u. f. massa maximae consistentiae, in Pill.* 14 *dividenda* (Serre); langzaam op te klimmen tot Gr. $\frac{1}{16}$—$\frac{1}{8}$ voor de enkelvoudige gift. — (Ricord zegt zelfs tot Gr. 14—16 dagelijks geklommen te zijn, en wel zonder eenig ander gevolg, dan eene prikkeling der *Organa digestionis* te zien ontstaan.)].

Uitwendig. In zalfvorm [Scr. $\frac{1}{2}$—1 op Unc. 1 vet]; volgens de *iatraleptische* methode [℞ *Argent. muriat.* Gr. 1, *Pulv. Irid. florent. solubilis substantiae privati et bene siccati* Gr. 2. *Cont. in mort. vitreo, cola. Divid. in part.* 8—10. *S.* om op de tong in te wrijven. Bij *Syphilis* met het uitmuntendste gevolg, vooral door S. aangewend en wel met aanzienlijke voordeelen boven de kwikpraeparaten]. — [Reeds vroeger heeft men dit praeparaat gebruikt. Poterius roemt hetzelve als een *anthelminticum* en *hydragogum*; Hoffmann wendde het bij *Hydrops* en *Melancholie* aan, enz. (66).]

† *Argentum muriaticum ammoniatum s. Chloruret. Argenti et Ammoniaci.* [Paarsachtig wit, reuk even als Ammoniak, brandende en bijna bijtende smaak. — Gedeeltelijk oplosbaar in water.] *Cave:* lucht, hitte.

Inwendig (!). Zie *Argent. muriaticum.* [Niemann beveelt dit praeparaat als een goed *antepilepticum* aan.] Men zij met deze bereiding het voorzigtigst van alle de zilverbereidingen.

Het *Liquor Argenti muriatico-ammoniati* is door Kopp

---

(66) Merat et Lens Dict. I. 398.

reeds vroeger tegen chronische zenuwziekten aanbevolen. Eene Drachma van dit middel bevat omstreeks $\frac{1}{2}$ Gr. zoutzuur zilver. Kopp vond het bijzonder doelmatig tegen *Chorea St. Viti* (67). — *Cave :* lucht en licht.

Inwendig. Gutt. 3 (opklimmend tot 6), 3 maal daags, in een lepel water [zoodanig bij jeugdige zieken].

† *Argentum oxydatum s. Oxydum Argenti.* [In den toestand van Hydraat is het zwart, droog echter is het groenachtig blaauw; zonder smaak, vrij goed oplosbaar in water; trekt het koolzuur gas uit de lucht aan.] *Cave :* licht, lucht.

Inwendig. Gr. $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{6}$ (en meer) in de vormen die boven bij *Argent. muriat.* opgegeven zijn. [Van Mons gaf het reeds tegen *Syphilis.*]

Uitwendig. Zie *Argent. muriat.* (68)

* **Asparaginum.** [Behalve in verscheidene soorten van het *genus* Asparagus, heeft men het *Asparaginum* ook gevonden in de *Radix Althaeae*, *Symphyti*, *Liquirit.* enz. en het daarom ook *Althaeïnum* genoemd. — Eene noch zure, noch alkalische stof, reukloos, onaangenaam van smaak, kleurloos, oplosbaar in water en waterhoudende Alcohol, maar niet in absolute Alcohol en Aether. — Het doet zich als fraaije kristallen voor.] *Cave :* hitte [want in de hitte met *Magnesia* enz. behandeld, wordt het onder ontwikkeling van Ammoniak, in Asparaginzuur veranderd], salpeter-, azijnzuur.

Inwendig. Het schijnt als *diureticum* en ook als *emeticum* te werken, terwijl het de vraag nog is, of men deze stof als het werkzame bestanddeel der *Turiones Asparagi* beschouwen moet of niet (69).

† **Asperula odorata.** [De *diuretische* krachten van deze plant waren reeds lang (ook onder het volk) bekend,

---

(67) Alg. med. Annal. 1821. 885. — Lincke's Recept-Taschenb. I. 187. Leipzig 1840.

(68) Over de zilverpraeparaten zie vooral Serre, *Memoire sur l'emploi des préparat. d'argent.* etc. Montpellier 1836.
Fror. Notiz. L. 105.
Schmidt's Jahrb. XVII. 22 en boven pag. 49 en 274.

(69) Zie b. v. Merat et Lens Dict. I. 470.
Fror. Notiz. XXVI. 223.

gelijk dan ook de oudere geneeskundigen haar de kracht toekenden om hartkloppingen te doen bedaren, van waar ook de naam *Herba cordialis.* Maar in den nieuweren tijd heeft Walker de aandacht der geneesheeren wederom op deze plant gevestigd, door het gelukkig gevolg waarmede hij, door middel van dezelve, een *Ascites* behandeld had, in welk geval namelijk *Digitalis*, *Calomel*, *Jod*, enz. niets gedaan hadden.]

Inwendig. In *Infusum* [sterk] of *Decoct* [insgelijks sterk bereid]. (70)

* **Atropinum.** [Kristalliseert in fijne naalden of in bundelsgewijs vereenigde prisma's, is zonder reuk, zeer onaangenaam bitter van smaak, reageert sterk alkalisch, is slecht oplosbaar in water, beter in aether, zeer goed in wijngeest.]

Uitwendig. Volgens Geiger (71) is het een voortreffelijk middel (in waterige oplossing) ter verwijding der pupil. Daar hetzelve geene verdere prikkelende eigenschappen bezit, is het, volgens G., verreweg boven het *Extractum Bellad.* te verkiezen. Ook heeft men dit middel in zijne magt, door het geconcentreerd of meer verdund aan te wenden.

Inwendig beveelt G. het ook aan (in oplossing).

[De Atropin-zouten schijnen als medicamenten zeer geschikt te zijn en soms wel meer dan de andere praeparaten uit de *Belladonna*; bovenal verdienen de ligt kristalliseerbare *Sulphas Atropini* en *Murias Atropini* onze oplettendheid. Men rekent dat 1 deel dezer Atropin-zouten in werking gelijk staat met omstreeks 200 deelen Extract of 600 deelen van het kruid zelve. Dat echter het Atropinum *alle* krachten van de plant bezitten zou en dus de *Belladonna* zelve vervangen kan, gelooven wij geenszins, evenmin als dat het *Emetinum* de *Ipecacuanha* zou kunnen vervangen.] (72)

---

(70) Gerson und Julius Magaz. Sept.-Oct. 1830. 342.

(71) Annal. der Pharm. VI. 65.

(72) Annal. der Pharm. VI. 65.
A. Balzaretti, *Diss. de Solanac. act. princip.* Pavia 1835.

Auri praeparata. [Nadat Chrestien, Mitchill, Gozzi en Wendt in den nieuweren tijd verschillende goudpraeparaten in onderscheidene ziekten met een goed gevolg aangewend hadden, waren het vooral de Fransche geneesheeren, die de meeste onderzoekingen met dezelve in het werk stelden.]

Men wendt het goud aan tegen: *Syphilis* (Legrand), *Gonorrhoea* (Grötzer), *Scrophulosis* (Wendt), *Physconiae* (zum Tobel), *Struma* (Legrand), *Scirrhus*, *Carcinoma* (Wendt, Gozzi), *Exostoses*, *Hydrops* (Fielitz, Bartels), *Amennorrhoea* (Furnari, Souchier), *Incontinentia Urinae* (Grötzner), *Sycosis* (Rayer), enz. — Men beginne steeds met kleine doses en klimme langzaam op. Men dient in sommige gevallen zeer lang de goudmiddelen aan te wenden om eene gewenschte uitwerking te verkrijgen. Gewoonlijk worden de goudmiddelen op de tong of in het tandvleesch *ingewreven*. Overigens worden zij ook dikwijls *inwendig* toegediend, in *Poeders*, *Pillen*, *Trochisci*, enz. De zouten geeft men het best in *Oplossingen* (liefst in gewoon water). — *Uitwendig* worden zij gebezigd tot *Zalven*, *Inwrijvingen* en ook volgens de *endermatische* methode (Niel).

Wij willen kortelijk de voornaamste goudpraeparaten beschouwen.

† *Aurum cyanogenatum s. hydrocyanicum s. cyanatum s. Cyanuretum Auri.* [Een schoon ligt geel poeder, zonder smaak, zonder reuk, onoplosbaar in water, Alcohol en Aether. Volgens sommigen is het oplosbaar in bijtende Salmiakgeest. Oplosbaar in een overschot van Cyankaliumoplossing. Het bestaat uit 75 deelen goud en 25 deelen blaauwstof.] *Cave:* vooral groote hitte.

Inwendig. (*ad Granum* $\frac{1}{8}$!) In *Oplossing* [℞ *Aurum cyan.* Gr. 3, *Aq. destill.* Unc. 8. *D. S.* 2 maal 's daags 1 lepel (73)], *Pillen* [℞ *Aur. cyanog.* Gr. 1, *Extr. Daphn. Thymel.* Gr. 2, *Pulv. rad. Alth. q. s. M. exact. F. pill.* No. 16. *D. S.* 1—2 stuks daags, langzaam opklimmende tot 10—12 stuks (en meer). Pourché klimt tot doses van

---

(73) Schepers, Diss. inaug. de *Auro* etc. pag. 36. Groning. 1838.

$\frac{1}{3}$ Gr. op, Chrestien tot Gr. $\frac{1}{2}$ (en hooger).], *Trochisci* [℞ *Aur. cyanog.* Gr. 1, *Chocolatae in mort. marmor. calefacto in pastam reductae* Dr. 2. *M. exact. Divid. in Troch.* 12—16. *S.* 1 stuk 's daags en langzaam op te klimmen.]; in eene *Siroop* [℞ *Aur. cyanog.* Gr. 1, *Syr. simpl.* Unc. 12. *M. exact. S.* 's avonds of 's morgens nuchteren 1 Onc. van deze siroop, in water of (beter) in een *Decoctum Lignorum.* Men vermindert langzaam de hoeveelheid siroop tot 7—6 Onc. (Pourché)].

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [op de tong. Het inwrijven moet 3—4 minuten voortgezet worden. ℞ *Aur. cyanog.* Gr. 1, *Pulv. Irid. florent.* (*praepar.*) Gr. 2. *M. exact. D. in part. aeq.* 15 (langzamerhand te verminderen tot 10—7). *D. S.* 1 poeder 's daags in te wrijven met eene natte vinger].

† *Aurum jodatum s. Joduretum Auri.* [Geelgroen poeder, in koud water niet, in heet water eenigzins oplosbaar; bestaat uit 66 deelen goud en 34 deelen Jod.] *Cave:* zuren, vooral onder inwerking van warmte; Alkalia.

Inwendig. Gr. $\frac{1}{15}$-$\frac{1}{14}$-$\frac{1}{12}$, op dezelfde wijze als *Aurum muriaticum* (*acidum*); zie aldaar. [Alleen, voor zoo verre ons bekend is, door Pierquin aangewend.]

Uitwendig. Tot *Zalf* [bij *syphilitische* en *scrophuleuse* zweeren (Pierquin)].

* *Aurum muriaticum* (*acidum*) *s. Murias Auri. Zoutzuur Goud.* [Ten onregte wordt het *Aurum muriaticum natronatum* (zie pag. 51) ook wel eenvoudig *Aurum muriaticum* genoemd (74). — Het vormt 4 of 8 hoekige prisma's, is fraai geel van kleur, onaangenaam van smaak, ligt oplosbaar in water, wijngeest en *Naphtae.*] *Cave:* de meeste organische zelfstandigheden; vele metalen; *Ferrum sulphuricum*, *Tinctura Gallarum*, suiker, *Gummi*, enz.; warmte. [Daar het zoo ligt vloeibaar wordt, geeft de *Ph. Hamburg.* in deszelfs plaats een *Liquor Auri muriatici* op. Eene Dr. van dit *Liquor* bevat 3 Gr. *Aur. muriat.*]

Inwendig (*ad Granum* $\frac{1}{8}$!). In *Oplossing* [de beste methode is in gewoon water; namelijk 1 Gr. in 6 Onc. *Aq. destill.*, hiervan meermalen daags een lepel in een met zwart

---

(74) b. v. in de *Ph. Boruss.* 1834. II. 303.

papier omwikkeld glas, toe te dienen], *Pillen* [niet doelmatig. ℞ *Auri muriat.* Gr. 10, *Extr. Cicut.* Dr. ½-1, *Pulv. herb. Cicut.* Dr. 1, *Mucil. Gum. Arab. q. s. ut f. pill. pond.* Gr. 1. *D. S.* 2 stuks daags (en langzamerhand meer)]. (Chrestien b. v. klimt tot ¼ Gr. op, Simon tot 1 Gr. zelfs (en meer nog!?). Men dient echter te bedenken dat dit praeparaat veel overeenkomt met het *Sublimaat* en men dus liever het volgende nemen moet.)

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen* [op de tong. 1 Gr. met *Pulv. Irid. florent.* of *Sem. Lycopod.* Gr. 16. *M. f. pulv. Divid. in part. aeq.* 16. *S.* 1 poeder daags in te wrijven (langzamerhand de hoeveelheid van het *Pulv. Irid.* of *Lycopod.* te verminderen)], *Zalven* [Scr. 1 op Unc. 1 vet, 2 maal daags ter grootte van eene hazelnoot inwrijven], waterige *Oplossingen* [vooral bij *scrophuleuse* oogontstekingen. ℞ *Aur. muriat.* Gr. 2. *Solv. in Aq. destill.* Unc. 6. *D.* (*in vase vitreo charta nigra involuta*)].

* *Aurum muriaticum* (*natronatum*) *s. Murias Auri et Sodae. Zoutzure Goud-soda.* Zie pag. 51.

[Dit praeparaat wordt wegens deszelfs zachte werking gaarne gebezigd en is ook het meest in gebruik van alle goudpraeparaten. (Niel heeft hetzelve ook *endermatisch* gebruikt en ook eens volgens de methode van Cerillo (inwrijving in de voetzool), met eene goede uitkomst.)]

† *Aurum oxydatum s. Crocus s. Calx Auri.* [Geel poeder (in den hydraat-toestand).] *Cave:* warmte, licht, lucht, organische zelfstandigheden.

Inwendig. (Gr. $\frac{1}{10}$-1-2 daags, volgens Legrand.) In *Pillen* [℞ *Aur. oxydati* (*flavi*) Gr. 8, *Extr. Taraxaci* Dr. 1, *Pulv. rad. Iridis florent. q. s. ut f. pill.* N°. 60. *D. S.* 1 pil daags, langzaam op te klimmen: tegen zenuwziekten (Sebastian (75))], *Poeders*, *Trochisci* [Gr. 6 op *Sacch. pulv.* Unc. 1. *M. f. c. mucil. Gum. Tragac. Trochisci* N°. 60. *S.* 's morgens 1—10 (allengskens)].

Uitwendig. Tot *Inwrijvingen op de tong* [Gr. ⅛—¼ op elke dosis].

† *Aurum Stanno paratum s. Purpura Cassii.*

---

(75) Schepers, *Diss.* etc. pag. 32.

In- en *uitwendig* even als *Aurum oxydatum.* (76)

† **Baryta hydrojodica** *s. Baryum jodatum* (hoewel deze namen eigenlijk *niet* synoniem zijn). [Deze kristallen stellen witte blaadjes of zeer fijne naalden daar, die in de lucht vervloeijen.] *Cave* derhalve: lucht, licht.

Inwendig (!). In *Poeder* [niet zeer aanbevelenswaardig] Gr. $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{4}$, 3 maal daags tot [na verloop van een lang voortgezet gebruik] Gr. 2—3 *pro dosi*, 4 maal daags; maar beter in *Oplossing* [liefst geheel eenvoudig]. — (Zeer aangeprezen vooral tegen hardnekkige *Scrophulosis*, door Jahn en Rothamel, doch tot nog toe weinig gebezigd.)

Uitwendig. In *Zalven* [℞ *Baryi jodati* Gr. 4, *Axung.* Unc. 1. *M. D.*: op *scrophuleuse* gezwellen]. (77)

[* **Berberinum** (zie pag. 56). [Uit de wortel van *Berberis vulgaris.* In koud water slecht, doch in heet water en heete Alcohol in elke verhouding oplosbaar. Het is meer een zuur als een Alkali.] *Sol.* volgens sommigen 500 ($9\frac{1}{2}$° R.), 250 koude Alcohol. — *Cave:* Loodazijn, *Chlorur. Zinci*, Cyanzouten, enz.

Inwendig. In *Poeder* [Gr. 3-5-10 om de eetlust te bevorderen, Gr. 15—20 om zacht te purgeren. — Dit geldt ongetwijfeld ten opzigte van het *onreine* praeparaat. Van het *zuivere Berberinum* dus ook mindere doses: ℞ *Berb. puriss. pulv.* Gr. 1, *Sacch. alb. pulv.* Gr. 6. *M. D. t. dos.* N°. 12. *S.* alle 3 uur 1 poeder (Koch)], *Oplossing* [vooral met Malagawijn, bij Reconvalescenten na koortsen], enz.

(Het is een voortreffelijk *stomachicum* volgens den ont-

---

(76) Zie over de Goudpraeparaten vooral:
Legrand, *de l'or* etc. Paris 1828.
Chamayou, *de l'or et de ses composés* etc. Montpellier 1825.
Chrestien, *de la methode iatraleptique* etc. etc. 2 Edit. Paris 1815.
———————, *quelque faits intéress.* etc. Montpel. 1835.
Schepers, *Dissert. de auro ejusq. praeparator. in medicina usu.* Groning. 1838.
J. Thierens, *Diss. de auro.* Lugd. Batav. 1838.
Schmidts Jahrb. IV. 270, VI. 13, X. 13, XV. 154, XVI. 124 en 273, enz.

(77) Zie over dit middel: Med. Convers. Blatt. 1830. 23.
Ibidem 1831. 78 en 316.

dekker Buchner (78), terwijl Koch (79) onder anderen zegt: » In de klasse der bittere middelen verdient het met » regt eene der eerste plaatsen en het zal dien zonder twijfel » eens beslaan.")]

* **Brucinum** *s. Caniraminum.* [De gewone naam van dit Alkaloïd is onjuist, daar men ten onregte meende, dat de *Cortex pseudangusturae* (in welke Pelletier en Caventou dit Alkaloïd ontdekten) van *Brucea ferruginea* afkomstig was. Waarschijnlijker is het, dat deze *Cortex* van eene *Strychnos* soort afstamt. — Het *Caniraminum* is wit, glinstert paarlmoerachtig, is zeer bitter, ligt oplosbaar in Alcohol en vormt met zuren neutrale zouten.] *Sol.* 850 (Pelletier), 320 volgens Duflos; kookend 500. — *Cave:* zuren, hitte.

Inwendig. In *Pillen* [℞ *Caniram. puri* Gr. 12, *Conserv. Rosar.* Dr. ½. *M. exact. f. l. a. Pill.* N°. 24. *Obd. arg. fol. D. S.* 2 maal daags 1 en allengskens meer], *Oplossing* [Gr. 6 in *Aq. destill.* Unc. 4. *S.* eenige malen daags 1 lepel], *Tinctuur* [Gr. 18 met Alcohol (36° Baumés) Unc. 1; hiervan 6—24 Druppen in Mixturen en dranken]. (80)

[Men klimme langzaam met de giften op. Andral gaf van Gr. ⅕—5. Men late het Alkaloïd uit de onechte *Angustura* bast bereiden en niet uit de *Nuces vomicae*, daar het laatste praeparaat zeer ligt met *Strychnine* vermengd blijft. — Het werkt meer intensief dan de *Nux vomica*, maar zwakker dan de *Strychnine*, zoodat men bij dezelfde ziekten het *Caniram.* meer in zijne magt heeft dan wel het *Strychninum.* — Het zwavelzure en zoutzure *Caniram.* zijn wegens de grootere oplosbaarheid misschien te verkiezen boven het zuivere Alkaloïd.]

* **Cadmium carbonicum** *s. Carbonas Cadmii s. Melini s. Klaprothii.* [Het *Cadmium* en deszelfs zouten

---

(78) Pharm. Centr. blatt. 1835. 495 en Med. Corresp. blatt. etc. IV. 29.

(79) Schmidts Jahrb. XI. 19. XIV. 284.

(80) Zie Gerson und Julius Magaz. VII. 78.
Fror. Notiz. V. 183, XXVII. 140.
Dict. de Médic. 2 Edit. VI. 72.

zijn nog niet dikwijls geneeskrachtig onderzocht en als geneesmiddelen aangewend, ofschoon het *Cadmium* bereids in 1818 ontdekt en de eerste proeven reeds in 1820 door Schubarth en daarna door Burdach genomen zijn. — Het *Cadm. carbon.* voeren wij hier niet zoo zeer als geneesmiddel aan, dan wel omdat men het bezigt voor de bereiding van het volgende praeparaat.]

* **Cadmium** (*s. Melinum s. Klaprothium*) **sulphuricum.** [Het neutrale *Cadm. sulph.* kristalliseert in doorschijnende, regthoekige prisma's, die ligt in de lucht *dilaberen.* Het is ligt oplosbaar in water en wordt door verhitting basisch *Cadm. sulph.*, hetwelk moeijelijk oplosbaar is.]

Slechts *uitwendig* tot dus verre, in *Oogziekten.* In *Oplossing* [Gr. 1 op Unc. ½ water, opklimmend tot Gr. 2-4-6 op dezelfde hoeveelheid water. *S.* Om in het oog te druppelen: tegen *Maculae Corneae*, *Leucoma*, torpide chronische inflammatie van de *Conjunctiva*, enz. — Bij chronische inflammatie van het oog, met b. v. *scorbutische* of *herpetische* dyscrasie: ℞ *Cadm. sulph.* Gr. 2, *Aq. flor. Samb.* (aut *Rosar.*) Unc. 4, *Laud. Liquid. Sydenh.* Scr. 1. *D.* (Giordano)]. (81)

(De werking van dit middel schijnt met die van het *Zincum sulph.* overeen te komen.)

* **Calx acetata** (*s. Acetas Calcis*) **insolubilis.**

Bekend is het, dat de *Lapides Cancrorum citrati*, door F. Hoffmann in de praxis ingevoerd, te voren, ook alhier, zeer dikwijls aangewend werden. Doch daar deze zoodanig bereide *Lapides* vrij duur waren en daarbij tevens te veel irriteerden, kwam vóór verscheidene jaren de geachte Groninger geneesheer Oudeman op het denkbeeld, krijt met azijnzuur te behandelen en dit praeparaat, in plaats van bovengenoemde *Lapides* te gebruiken. Doch allengskens begon ieder Apotheker dit praeparaat, hetwelk langzamerhand een zeer dikwijls gebezigd middel werd, volgens zijn

---

(81) Cf. Schmidt's Jahrb. I. 169.
Hufeland, Journ. 1821 Jan. 100, 1827 Jan. 129.
Hänle's Magaz. etc. 1823 Febr. 197.

eigen goedvinden te bereiden, zoodat men natuurlijk de bereiding van den eenen Apotheker werkzaam, die van eenen anderen krachteloos en het praeparaat van eenen derden te hevig werkend vond. Destijds kwam het onder den onjuisten naam van *Creta acetata* voor. Thans echter wordt dit geneesmiddel door alle Apothekers alhier ter stede op dezelfde wijze bereid, daar door onze plaatselijke geneeskundige Commissie een vast voorschrift dienaangaande bepaald is. Wij zullen, door de goedheid van den Hoogleeraar S. Stratingh Ez. daartoe in staat gesteld, eenige korte berigten aangaande het onderzoek met het *Calx acetata* voor eenigen tijd in het werk gesteld, hier mededeelen.

Uit het onderzoek van 14 bereidingen, door verschillende Apothekers vervaardigd, bleek het volgende:

Nos. der soorten.	*a.* Overgeblevene *Carb. Calcis.*	*b.* Kalk.	*c.* Koolzuur.	*d.* Uitgedreven koolz.	*e.* Opgelost *Calx acet.*	*f.* Kalk.	*g.* Afgescheiden koolz.	*h.* Droogе Azijn.	*i.* genomen nat Az.	*k.* en krijt *a. b. g.*	*l.* Resultat. op 100 krijt.	*m.* nat Azijn.
A	»	»	»	»	100	36	28	64	1600	64	100	2520
I	75	42	33	32	25	9,05	7,4	15,95	400	91,5	100	438
II	88	49,28	38,72	38	12	4,5	3,5	7,7	192,5	95,6	100	201
III	80	44,80	35,20	35	20	7,24	6,79	12,76	319	94,23	100	338
IV	85	47,60	37,40	37	15	5,42	4,25	9,58	229,5	94,67	100	242
V	97	54,32	42,68	43	3	1,08	0,85	1,92	48	98,93	100	49
VI	89	49,84	39,16	39	11	3,97	3,12	7,3	175,75	96,09	100	182
VII	85	47,60	37,40	37,40	15	5,42	4,25	9,58	229,5	94,67	100	242
VIII	93	52,08	40,92	41	7	2,53	1,98	4,47	111,75	97,61	100	115
IX	86	48,76	37,24	37	14	4,86	3,81	9,14	228,50	94,67	100	240
X	95	53,20	41,80	41,80	5	1,80	1,41	3,20	80	98,21	100	81
XI	90	50,40	39,54	39	10	3,616	2,75	6,38	159,50	96,36	100	165
XII	91	50,96	40,04	40	9	3,25	2,53	5,75	143,75	96,78	100	158
XIII	88	49,28	38,72	38,70	12	4,30	3,30	7,70	192,50	95,68	100	201
XIV	94	52,64	41,36	41,36	6	2,16	1,69	3,84	96	97,85	100	97

AANMERKINGEN.

NB. A is een zuiver *Calx acetata*, door den Hoogleeraar Stratingh bereid uit 100 deelen krijt en 2520 deelen azijnzuur van 1°, tot oplossing en neutralisatie genomen. Om echter volkomen neutralisatie te verkrijgen, doet men het best om b. v. 150 deelen krijt te nemen op 2520 deelen azijn, en het onopgeloste *Carbonas Calcis* door filtrering wederom af te scheiden.

Uit deze Tabel blijkt ten duidelijkste, dat hoogst verschillende bereidingen voor hetzelfde praeparaat doorgingen, en verder

a. dat, wanneer men 100 deelen krijt verzadigen wil met azijnzuur van 1°, men daartoe noodig heeft 2520 deelen;

b. dat dit (*a.*) echter niet goed geschieden kan zonder eene overmaat van krijt te bezigen; als wanneer men na eenige verhitting dit mengsel filtreert, het heldere uitdampt, hetwelk dan 210 deelen oplosbaar *midden acetas Calcis* zal leveren, terwijl het onopgeloste in de filtrering, na afwassching en drooging, 14 deelen onaangedaan *carbonas Calcis* zal aangeven. Deze 210 *midden acet. Calcis* hebben op 100 deelen 36 kalk (terwijl er 28 koolzuur ontvloden zijn) en 1600 azijnzuur van 1° of 64 azijnzuur in den droogen toestand;

c. dat b. v. in proef I, het acetaat behandeld met water gegeven heeft 75 deelen onopgelost *carb. Calcis*, hetwelk volgens berekening bestaan moet uit 42 deelen kalk en 33 deelen koolzuur, terwijl de proef door overgieting met zoutzuur op de balans juist op deze 75 deelen nagenoeg 32 deelen aan vervlugtigd koolzuur heeft aangetoond. Na uitdamping heeft het opgeloste gegeven een gewigt van 25 deelen, welke bestaan moeten uit 9,05 kalk, waarvan onder de bewerking zijn afgescheiden 7,4 koolzuur, die tot zich moeten genomen hebben 15,95 droog azijnzuur of 400 vochtig azijnzuur van 1°; zoodat daartoe op 100 deelen genomen zijn (volgens *b.*, *c.*, *f.*, *g.*) 91,5 deelen krijt of wel (het hoofdresultaat der proef) dat op 100 deelen krijt door dezen bereider 438 deelen gewoone azijn van 1° genomen zijn. (Deze verklaring dient ook voor de overige proeven.)

Een subacetaat en biacetaat schijnt niet te bestaan.

Het schijnt verder

a. dat het *midden acet. Calcis* het voornamelijk werkende middel is, maar op zich zelve, onvermengd, te hevige werking en prikkeling veroorzaken moet;

b. dat de vermenging en verdunning van dit acetaat vrij geschikt geschiedt door het daaraan verwante carbonaat, hetwelk met eene zekere hoeveelheid acetaat het verlangde geneesmiddel daarstellen en (zoo als ook de ondervinding leert) nuttig bevonden worden zal.

Uit de Tabel blijkt ook dat b. v. 100 deelen krijt met 438

azijn een carbonaat met 25 pCt. acetaat geven, enz. Doch het praeparaat met 15 pCt. acetaat of 1 deel krijt met ongeveer 2,5 azijn schijnt het beste te zijn, daar het ten naastenbij het midden houdt. — Derhalve is dan ook thans de verhouding van 1 krijt met 2,5 azijn, als grondslag voor de bereiding des praeparaats, aangenomen.

Het *acetas* gedeelte van het aldus zamengestelde praeparaat is oplosbaar, het *carbonas* gedeelte niet; van daar den naam des middels.

Wat nu de geneeskundige aanwending van dit praeparaat aangaat, zoo heeft de ondervinding geleerd, dat het vooral dáár op zijne plaats is, waar men *antiphlogistisch* handelen moet en in het bijzonder waar men de te groote werkzaamheid des vaatstelsels te beteugelen heeft; verder in de *Phthisis pulmonalis* en wel vooral in de *Phthisis florida*. — Men geeft het alsdan in verbinding met andere *antiphlogistische* middelen, b. v. met *Nitrum* of wel *alleen* met een of ander corrigens. Men dient het dikwijls toe in *Mixturen* [b. v. in eene *Solutio Salep* met *Ol. Olivar.*], (doch misschien beter in) *Poeders* en *Poedervormen* [insgelijks met andere middelen meestal vereenigd], *Pillen* [met *Succ. Liquir.*]. — De dosis is 's daags Dr. 2—2½ op Unc. 6—8 in Mixtuur, en Dr. 1—1½ in Poeder.

Ook werkt dit middel voortreffelijk in hevige *Diarrhoeën*, afhangende van eene geprikkelde toestand der ingewanden, als wanneer hetzelve, gedekt door Gom en met bijvoeging van *Syrup. Diacod.*, de meest gunstige resultaten oplevert en zoo deszelfs veelvuldig gebruik alhier allezins navolgenswaardig maakt. — Bij active *Haemoptoë* werkt het, even als het *Nitrum*, minder voordeelig.

Cathaeretica. Onder de middelen ter zuivering van zweeren, wonden enz. in lateren tijd aangeprezen, vermelden wij hier nog:

** *Aqua mirabilis* Althofii. (Buchn. Repert. Bd. 49. 1. 120.) Het wordt bereid als volgt: ℞ *Aceti Vini* 2 pond, *Cupri sulph.* Unc. 3, *Kali crud.* Dr. 6, *Ammon. muriat.* Unc. 1, *Oxalii* Dr. 2 et *Spr. V. Gallic.* 1 pond. — Men laat dit meng-

sel in eene geslotene flesch verscheidene dagen op eene warme plaats staan en destilleert het alsdan in eene glazen kolf, bij een zacht vuur, tot dat de vaste bestanddeelen droog worden. — Dit (vrij zonderling zamengesteld) voorschrift is van Kranz. In de Charité te Berlijn heeft men het middel beproefd en Kluge berigt ons dat het bij *torpide* zweeren voortreffelijk werkt.

† *Bulbus Narcissi poetici.* (Schmidt's Jahrb. XXIII. 17.) Landerer beveelt dezelve tegen de *Fijt* aan.

Cera flava. (Moll en v. Eld. Tijds. XIII. 252.) Fricke zegt met goed gevolg dikwijls geel was, gesmolten, in diepe zweeren der beenen ingegoten te hebben. De activiteit der zweeren wordt er door verhoogd.

† *Chlorum cum Carbone.* (Hecker, litt. Annal. Bd. 21. 493.) Dewijl Chlor en kool beide belangrijke geneesmiddelen zijn, zoo poogde Schayer beide mechanisch te verbinden, hetwelk te beter geschieden kon, omdat het Chlor zoo gemakkelijk door poreuse ligchamen geabsorbeerd wordt. Boosaardige zweeren bij paarden en honden werden door het *uitwendig* gebruik dezes middels aanzienlijk beter. (*Inwendig* nam de ontdekker eenige greinen; er ontstond speekselvloed, sterke urien-secretie enz.) (82).

† *Hippomane Mancinella.* (Berl. medic. Centr. Zeit. 1835. N°. 37. 599.) Men heeft voor eenigen tijd het sap dezer scherpe plant tegen

---

(82) Cf. J. Schayer-Eliason, *Diss. de Chloro et Carbone* etc. Berol. 1831.

Scirrhus aanbevolen ; ten dien einde omringt men den rand der *scirrheuse* plaats met eenig deeg b. v., en brengt alsdan eenige druppen van dit sap op de ziekelijke plaats. (Reeds vroeger werden de vruchten dezer plant tegen de sponsachtige *Excrescentiae*, die na de *Yaws* achterblijven, aangewend.)

† *Viola primulaefolia.* (Journ. de Chim. méd. Nov. 1834. 667.) T. Williams en Wills roemen deze plant als een voortreffelijk middel tegen den beet van Ratelslangen enz. — Men gebruikt alsdan een *Infusum in-* en *uitwendig*. (Met nut is deze plant in *Fomentaties* ook tegen *chronische* oogontsteking aangewend.)

** **Charta antirheumatica.** [In den lateren tijd uit Engeland overgekomen, maakte het »Jichtpapier" elders insgelijks veel opgang, vooral in *rheumatische* en *catharrale* ziekten. Boven den pikpleister (die men anders misschien even goed in deze gevallen zou kunnen aanwenden) heeft hetzelve door de meerdere zindelijkheid en bruikbaarheid alom den voorkeur verkregen. — Wanneer men postpapier met het volgende vernis 3 maal bestrijkt, verkrijgt men een het Engelsche volkomen vervangend papier ; volgens Berg. — ℞ *Gum. Euphorb.* Dr. 1, *Cantharid.* Dr. 4, *Alcoh. german.* Unc. 5 ; *Digere per* 8 *dies. Cola et filtra*, *tunc adde : Colophon. alb.* Unc. 2, *Therebinth. venet.* Unc. 1½. *M. f. l. a. Vernix.* — (Andere voorschriften gaan wij stilzwijgend voorbij.)] (83)

† **Chinium aceticum.** [Dit *Chinium* zout is reeds vrij lang door sommige Fransche geneesheeren, en vooral door Magendie, aangewend ; men acht hetzelve zacht van werking en voor den maag niet hinderlijk. — Harless heeft het eenige malen bij chronische krampachtige

---

(83) Zie b. v. Ehrmann, pharmac. Novell. 2. 101.

Maagzwakte en éénmaal bij eene teeringachtige borstaandoening met zenuwzwakte gepaard, gebezigd.]

Inwendig. Even als de andere praeparaten.

† **Chinium citricum.** [Dit zout wordt in Sicilië veel gebruikt. Het zou het meest in werking overeenkomen met het *Chinium sulphuricum* en vooral dáár op zijne plaats zijn, waar men tonisch en tevens antiseptisch werken wil.] (84)

Inwendig. Gr. 1—20 daags; zie verder de andere praeparaten. (Ook het *Chinium tannicum* wordt, vooral door Ronander, zeer geroemd.)

* **Chinium ferrohydrocyanicum** *s. ferrocyanogenatum.* [Het doet zich voor in naaldvormige, onregelmatige kristallen, is groenachtig geel van kleur en heeft eenen zeer bitteren smaak, die tevens met die van het blaauwzuur overeenkomt. Het is ligt oplosbaar in wijngeest, minder ligt in water.] *Cave:* zie pag. 68; ook heet water (volgens Geiger).

Inwendig. De werking is niet genoegzaam onderzocht, daar zeer zelden dit praeparaat tot nog toe aangewend is en de meeste schrijvers hetzelve voor overbodig houden. Echter zijn er, b. v. Cereoli, Zaccarelli en anderen, die het zeer hoog schatten. Waar men evenwel een *Chinine* zout wil aanwenden, zal men wel met *Chin. sulph.* en *muriat.* volstaan kunnen en waar men de werking van het blaauwzuur met die van de *Chinine* verbinden wil, zal men (uit een euconomisch oogpunt althans) beter doen, *Chin. sulph.* met een blaauwzuurwater toe te dienen. (85)

* **Chinium resinosum sulphuricum.** [Dit door Buchner als een goedkoop praeparaat voor de armenpraxis, aanbevolen middel, is het eenvoudig tot droogwordens toe afgedampt moederloog van de bereiding des zwavelzuren *Chinium's*, met melksuiker afgewreven als poeder, of met wijngeest als oplossing. Richter beproefde dit middel in 12 gevallen, in iets grootere giften dan de *Chinine*; de werking scheen even spoedig en zeker te zijn als die van

---

(84) Lincke's Recept-Taschenb. etc. I. 457. 464.

(85) Cf. Pharm. Centr. blatt 1832. 918, 1833. 491, 1834. 285, 1835. 254, 1837. 207.

het laatstgenoemde ; maar het tastte den maag sterker aan. Casati, Gutton, Roux en anderen bedienden zich reeds vroeger met goed gevolg van deze tot siroop-consistentie afgedampte loog. Riecke (86) houdt dit praeparaat van Buchner voor zonder twijfel overeenkomende met het *Residuum resinosum Chinini*, hetwelk men in ons vaderland reeds in 1826 bezigde, terwijl Chapmann te Philadelphia het ter zelfder tijd ook reeds gebruikte. — Prof. Th. à Thuessink, Dr. Reilingh, Nanninga, Engels, Hoffman enz. hebben het middel met goed gevolg gebruikt.] *Cave:* vooral looizuur ; Zoutvormers , enz.

Inwendig. In *Poeder*, [niet zoo goed echter als in] *Oplossing* [met suiker enz.]. Zie dit artikel, een weinig vroeger.

[Reeds op pag. 68 dezes werks is van dit praeparaat als * *Chinioïdinum* gesproken. Beide middelen zijn dezelfde en niets anders dan een gedeelte *Chinine*, hetwelk in verbinding met eene harsachtige zelfstandigheid, bij de bereiding van het *Chin. sulph.* zich niet gemakkelijk kristalliseren laat en dus de loog ook (door deszelfs *Chinine* gehalte) geneeskrachtig maakt. Thans echter, nu men ook deze overgeblevene *Chinine* weet te doen kristalliseren, blijft deze loog als onwerkzaam over. Waar men echter de loog niet van deze *Chinine* berooft, daar zal dezelve als geneesmiddel voorzeker zeer aanwendbaar zijn, gelijk dan ook de berigten uit deze Provincie en die van naburige gewesten ons aantoonen (87).]

† **Coccionella septempunctata.** [Di schildvleugelig Insekt, hetwelk ook mierenzuur bevat, wordt vooral tegen kiespijn aangewend, maar is ook tegen hoofd- en aangezichtspijn in gebruik. Sauter en anderen meenden dat deze geneeskracht aan opium, hetwelk dit Insekt bevatten zou, moest toegeschreven worden. De analyse toonde echter geen opium, en eene vlugge olie en mierenzuur zullen wel het geneeskrachtige beginsel daarstellen. — Sauter geeft eene Tinctuur op: ℞ 60—80 worpjes met 1 Onc. *Spr. V. rft.*

---

(86) t. a. p. pag. 199—200.

(87) Zie b. v. een oorspronk. opstel van Dreyer, in Schmidt's Jahrb. 1840. XXVII. 27.
Lincke's Recept-Taschenb. I. 455. — (1840)

gedigereerd en gecoleerd; 20—60 Druppen *p. dosi.*] (88)

* **Codeïnum** *s. Codeïna.* [Dit uit het opium verkregen wordend Alkaloïd komt in fijne kristallen voor, is kleur- en reukloos en zwak bitter van smaak, zeer oplosbaar in wijngeest en Aether, en vormt met zuren ligt oplosbare zouten.] *Sol.* 80, kokend 17. — *Cave:* zie *Opium.*

[De proeven en waarnemingen omtrent dit Alkaloïd ons bekend, geven nog geen voldoend resultaat en het is nog de vraag of hetzelve wel ooit eene hoogere praktische waarde verkrijgen zal. — Dewijl het *Morphium* niet de geheele werking van het Opium daarstelt, gelooft men dat het *Codeïnum* dit verschil voornamelijk bewerkt. De krachten van het *Codeïnum* houdt men vrij algemeen voor slaapverwekkend. Gr. 1, 1—2 maal daags gegeven zijn hiertoe volgens Magendie voldoende, welke schrijver ook 1 Gr. *Codeïnum* met ½ Gr. *Morphium* gelijk van werking houdt. — In *Neuralgiën* heeft het sommigen insgelijks goede diensten bewezen, terwijl het, *endermatisch* aangewend, weinig werkte. — Barbier geeft van het *Codeïnum* 1—2 Gr. in eene siroop, die hij uit de waterige oplossing van het Alkaloïd bereiden laat (eene lepel of ½ Onc. van deze siroop bevat 1 Gr. *Codeïne*); alle 1—2 uur 1—2 lepels. — Cap geeft ook eene siroop op, die 2 Gr. *Cod.* op elke Onc. bevat.] (89)

* **Coffeïnum.** [Nadat de Chinabases in de Chinabastsoorten ontdekt waren, zochten de Fransche scheikundigen Robiquet, Pelletier en Caventou in de, de Chinabast in het *Systema naturale* zoo nabij komende, koffij, naar een gelijk Alkaloïd en noemden de gevondene kristalliseerbare zelfstandigheid *Coffeïnum.* — Dierbach berigt ons (90) dat Runge in 1820 het *Coffeïnum* ontdekt heeft. — Wanneer men het *Coffeïnum* door middel van hitte van deszelfs kristalwater berooft, dan kan men hetzelve gemakke-

---

(88) Pharm. Centr. blatt. 1837. No. 5.
Sobernheim l. c. 370.

(89) Schmidt's Jahrb. II. 267, IV. 143, XVII. 159.
Barbier in *Gazet. méd. de Paris* 1834. N°. 10.
Sachs u. Dulk l. c. III. 6 en 238.

(90) l. c. pag. 249.

lijk tot een zamenhangend poeder brengen. Het is reukloos, doch heeft eenen zuiveren en onaangenaam bitteren smaak, reageert niet alkalisch, is volgens Dulk (91) de stikstofrijkste plantaardige zelfstandigheid en is evenwel geen plant-basis. — Het *Coffeïnum* staat geheel geïsoleerd volgens deszelfs geheel karakter tusschen alle andere dergelijke zelfstandigheden in en kan zelfs noch chemisch, noch pharmaceutisch met bekende Alkaloïden vergeleken worden (92).] *Sol.* 50; in kookend beter; onoplosbaar in Alcohol, Aether en oliën, wel echter in slechte wijngeest.

Inwendig. Daar de koffijboonen (zie aldaar, onder de *Antifebrilia*) als koortswerend aangewend worden, zou het misschien niet nutteloos zijn, het *Coffeïnum* als zoodanig te beproeven, daar men toch uit de verwandschap tusschen de koffij en de kinabast wel tot zoodanige werking min of meer schijnt te mogen besluiten, en men eene zoo stikstofrijke zelfstandigheid zonder geneeskrachten, zich niet wel voorstellen kan.

Collyria. Vele nieuwere geneesmiddelen tot oogwaters vooral bij *chronische* ontstekingen aanbevolen, hebben wij elders, onder de eene of andere klasse of in afzonderlijke artikels reeds aangeteekend; eenige echter zullen hier nog eene plaats vinden:

† *Extractum Plantaginis lanceolatae.*	(Schmidt's Jahrb. XXIV. 156.) Hetzelve wordt door Felsach aangeprezen. [Ook het overgehaalde water van *Plantago major* wordt in *resolverende collyria* aangewend (93)].
[† *Kali chromicum.*	(Zie dit middel beneden op *Kali.*) Ten overvloede zij *hier* gezegd, dat Jacobson wenscht dat men dit middel bij de *Ophthalmia neonatorum* en bij de *O. Aegyptiaca* beproeven mogt.]
[* *Lactucarium.*	(Zie insgelijks beneden op *Lactuc.*) Hueter wendt het bij *Blennor-*

(91) Sachs u. Dulk, l. c. II. 242.

(92) Ibidem II. 250.

(93) Manuel etc. 147.

rhoeën der oogen met goed gevolg aan (94). Hij neemt 10 Gr. op de Onc. water.]

Oleum Citri aethereum. (Graefe u. Walther, Journ. etc. XIII. 2. 224.) Tegen vele oogziekten is dit middel door Wörlitz aanbevolen (95), zoo als tegen *rheumatische*, *catharrale* en *scrophuleuse*, doch altijd in het tweede *stadium* der ziekte; tegen *Pannus* en *Pterygium*; enz. — Eene acute (stenische) inflammatie en zeer verhoogde sensibiliteit zijn *contraïndicatien*. — W. neemt bij de aanwending een versch stuk citroenschil, brengt dit bij het oog, en laat dan, door met zijne vingers de schil te drukken, de prikkelende olie in het oog spuiten.

* **Coniinum** *s. Cicutinum.* [Nadat Gieseke in 1826 (96) den weg aangewezen had om dit Alkaloïd daar te stellen, heeft Geiger het eerst het *Coniinum* in den zuiveren toestand in 1831 bereid. — Het is, volgens Geiger eene kleurlooze, druipbare, olieachtige vloeistof, met eene zeer sterke reuk en zeer scherpen smaak. — In zeer kleine giften is het zelfs uiterst vergiftig, maar het dilateert de Pupil niet (97). Foderé echter spreekt dit laatste tegen (98), welke schrijver ook gelooft dat de Atheniensers Socrates met het *Conium maculatum* ter dood bragten. — Christison (99)

---

(94) Graefe u. Walther, Journal. etc. XIII. 1. 67.

(95) Zie deszelfs *Observationes de Ol. Citr. aeth.... usu* etc. Diss. inaug. Berol. 1828.

(96) Brandes Archiv. XX. 97 seqq.

(97) Magaz. f. Pharm. XXXV. 72 en 259, XXXVI. 159.

(98) Journ. compléın. des Sc. méd. XLIV. 43 seqq.

(99) Annal. f. Pharm. XIX. 58—98.

gelooft even als Geiger dat het *Coniinum* de werkzame stof van de plant is en dat men in de gedroogde plant en vele Extracten geen spoor van Coniine aantreft. C. spreekt het gestelde van Geiger tegen, dat namelijk door het verbinden met zuren, de vergiftige werking van het Coniine verminderd wordt, daar hij met het zoutzure Coniine door injectie in 2 seconden b. v. een' hond doodde.] *Sol.* 100; in elke verhouding in Alcohol en Aether. — *Cave:* lucht, enz.

(In plaats van het *Coniinum* zelve, hetwelk zoo moeijelijk te bereiden en nog moeijelijker lang, zonder krachteloos te worden, te bewaren is, zal wel de *Tinctura aetherea Seminum Conii maculati*, waarin het Coniine ruimschoots bevat is, beter aan te bevelen zijn.)

† Cortex adstringens Brasiliensis.

[Deze Cortex komt reeds in de Lissabonsche *Pharmacop.* van 1802 voor, doch is in den laatsten tijd eerst meer algemeen bekend geworden. Zij komt van *Acacia cochliacarpa* (Martius) en is in Brazilie zeer gemeen. — HB: looizuur en Extractifstof.]

Inwendig. In *Poeder* [Scr. 1—Dr. ½, 3—4 maal daags, met water. Soms wordt deze vorm beter verdragen dan het Decoct. Vermengingen met suiker en aromatische middelen zijn onvoldoende (Merrem). Het poeder moet uiterst fijn zijn.], *Decoct* [Unc. 1 (van de grof gepoederde *Cortex*) met Unc. 16 water op Unc. 8 en Unc. 1 siroop, alle 2 uur 1—2 lepels], *Extract* [Dr. 1—Dr. 2 in Unc. 6 van een of ander aromatisch water opgelost, met bijvoeging van *Syrupus flor. Naph.* Unc. ½, alle uur 1 lepel], *Tinctuur* [1—2 theelepeltjes met roode wijn, alle 2—3 uur: bij *chronische Metrorrhagien*].

Uitwendig. Tot *Inspuitingen* [hiertoe het gewoone *Decoct*, 3 maal daags ingespoten, b. v. bij eene Druiper, in de Pisbuis, of (bij *Fluor albus*) eene langwerpige spons hiermede nat gemaakt, in de schede gebragt. Ook is het zoodanig bij *Metrorrhagien* aangewend (Brunner).], *Verbandwaters* en *Strooipoeders* [ter uitdrooging van zweeren enz.].

[Deze *Cortex* bezit in eenen hoogen graad de eigenschappen der *Remedia adstringentia*, werkt langzaam maar zeker en is vooral in *chronische* gevallen geïndiceerd. Met de

Rathannia is zij, wat hare werking betreft, het naaste verwant. (100)]

† **Cortex Pereirae.** [Afkomstig van de in Z. Amerika overvloedig voorkomende *Pingnacita* (*Páo Pereiro*). HB: *Pereirine* en een weinig looizuur.] *Cave:* Alkalien, Zoutvormers, IJzeroxydzouten, Kwikzilver- en Salpeterzure zouten, wijnsteenzuur.

Inwendig. In *Decoct* [Unc. ½ met Unc. 12 op Unc. 8, alle 2 uur een lepel], *Poeder* [Scr. 1—Dr. 1 *p. dosi*], enz.

[Deze bast zou, volgens Pfaff eene nog meer koortswerende kracht bezitten dan de *Cortex Peruv. fuscus.* — Men geeft ook het † *Pereirinum* als geneesmiddel, hetwelk dezelfde krachten, natuurlijk in eenen geconcentreerden toestand, bezit. (101)]

* **Delphininum.** [Ten onregte is het door sommigen als identisch met het *Veratrinum* gehouden. Het is nog weinig in aanwending gebragt en, zoo verre wij weten, slechts door Turnbull gebezigd. — Het is eene iets geelachtige massa, die gewreven een wit poeder geeft; het is reukloos en scherp van smaak, in water bijna onoplosbaar, maar gemakkelijk oplosbaar in wijngeest en Aether. 100 *Delph.* vorderen ter verzadiging 3,129 zwavelzuur, met welk zuur (even als met andere) het ligt oplosbare zouten vormt.] *Cave:* hitte; met zuren ook lucht; in de waterige oplossingen ook anorg. Alkalien; *Acid. sulph. concentrat.*

Inwendig. Gr. ½, 6—8 maal daags (volgens Turnbull), als wanneer het middel eerst prikkelend op het darmkanaal werkt, daarna als *diureticum* zich voordoet en eindelijk hitte en jeuking der huid veroorzaakt.

Uitwendig. Even als het *Veratrinum* (zie pag. 233). Doch bij Inwrijvingen der mondholte, der tong enz. verdient het den voorkeur boven het *Veratrinum*, daar het niet zoo hevig werkt.

[Het *Delphininum* schijnt onder de scherp narcotische

---

(100) Cf. Merrem, *über den Cort. adstring. Bras.* Cöln 1828. Med. chir. Zeit. 1828. III. 225, 1829 I. 28. Mérat et Lens, Dict. II. 441.

(101) Zie ook Schmidt's Jahrb. XXIV. 156.

middelen eene voorname plaats te bekleeden en is uiterst vergiftig. Het wordt bereid uit de *Semina Staphisagriae*, die zeer *drastisch* werken en dit vermogen, volgens Dulk, aan het *Delphininum* verschuldigd zijn.] (102)

Diaphoretica. Onder de klasse der *Antispasmodica*, bij de *Diuretica* enz. komen vele ook als *diaphoretica* aanbevolen middelen voor, welke wij, om alle herhaling te vermijden, hier voorbijgaan, terwijl wij nog zullen noemen:

† *Arundo donax.* (Manuel etc. 309.) De *Radix donacis* wordt niet alleen, vooral in Frankrijk, als *diaphoreticum* en *diureticum* gebezigd, maar vooral tegen de te groote zogafscheiding aangewend. Men geeft Unc. ½—2 met 20 Onc. water op 10, in *Decoct.*

† *Arundo phragmites.* (Manuel, etc. 309.) Deze *Arundo* wordt even als de vorige gebruikt en men gelooft dat dezelve een deel uitmaakt van de bekende *antisyphilitische Rob de Laffecteur.*

† *Asclepias tuberosa.* (Manuel, etc. 410.) Volgens Chapmann en andere N. Amerikaansche geneesheeren, is dit een zeer krachtig *diaphoreticum.* Men geeft de wortel in *Poeder*, Scr. 1—Dr. ½ *p. dosi*, of Unc. ½—1 in *Infusum.*

† *Asclepias vincetoxicum.* (Ibidem.) De wortel, die eertijds zoo zeer geroemd werd als *alexipharmacon*, doet den maag en de darmen hevig aan en verwekt dikwijls braking en vermeerderde stoelgang. In kleine doses schijnt zij als *diaphoreticum* te werken, tot welk

---

(102) Zie Turnbull, *On the med. prop. of the.... Ranunc.* etc. 1835.
———— and Sutherland, *An account of.... Delphinin* etc. 1834.
Schmidt's Jahrb. XI. 266, XIX. 284.
Pharm. Centr. Blatt. 1833. 34, 704 en 971.

oogmerk men Unc. ½—1 in 12—15 Onc. water, in *Decoct* geeft.

† *Lobelia syphilitica.* (Manuel etc. 311.) In geringe giften is deze N. Amerikaansche plant insgelijks zweetdrijvend, doch in groote giften is zij emetisch en purgatief. — (Te voren bezat zij als *antisyphiliticum* eenen grooten naam.)

Diuretica.

† *Acidum Caïncae s. Caïnanium.* (Journ. gén. de Méd. Sept. 1829. 2. 408 seqq.) Het door Caventou ontdekte Caïnca-zuur, hetwelk men als het werkzame beginsel der *Radix* beschouwen moet, is uitstekend *tonisch* zonder te irriteren. Het is een krachtig *diureticum*, hetwelk op eene bijzondere wijze op de nieren werkt, en zonder de nieren of de blaas aan te tasten, de zeer veel vermeerderde urien afscheiding doet voortduren. — François gaf 6 Gr. *Acid. Caïncae*, waarmede men tot 15 Gr. opklimmen kan, vermoedelijk in 24 uren. — M. Edw. etc. geeft op, dat men 5—10 Gr *Acid. Caïnc.* in *Pillen* geeft (103). (Daar men de *Radix Caincae* als *diureticum* vooral zoo hoogelijk roemt, zal het werkzame bestanddeel, het zuur, voorzeker wel aan te prijzen zijn, ofschoon de *Radix* zelve, gelijk mij onder anderen de gevallen, waarin zij door mijnen vriend Dr. van Es gebezigd is, leerden, ook bijzonder voldoende werkt en alle aanprijzing verdient.)

---

(103) Manuel etc. 292.

† *Anagallis arvensis.*	(Moll en v. Eldik, Tijdschrift. X. 155.) Schmidtmann gebruikt deze plant (op aanbeveling van Ackermann) ter versterking van andere *diuretische* middelen.
† *Apocynum cannabinum.*	(Dierb. l. c. 62.) Deze buitenlandsche plant is in lateren tijd als *diureticum* in gebruik gekomen, maar schijnt nog geene groote opgang gemaakt te hebben.
† *Arundo Calamagrostis.*	(Ibid.) Zij werd wederom door Trinius in het geheugen terug geroepen, doch zal waarschijnlijk (en wel met regt, even als vele harer lotgenooten) spoedig weder vergeten zijn.
† *Coronilla varia.*	(Ibid.) Lejeune heeft deze plant wederom ingevoerd.
† *Elaterinum.*	(Annal. der Pharm. II. 366 seqq.) Morries gaf van de oplossing (*Elaterin.* Gr. 1, opgelost in *Alcohol Vin.* Unc. I, en *Acid. nitric.* Gutt. 4 er bij gevoegd) 36—40 Druppen met ½ Onc. *Aq. Cinnamom.* (volgens Duncan (104)), met goed gevolg bij eene hydropische aandoening, terwijl het tevens (hetwelk wel even als ook het emetisch vermogen, de hoofdkracht schijnt te zijn) altijd purgerend werkt.
† *Equisetum arvense.*	(Dierb. l. c. 62.) Lenhossek is de aanprijzer dezer obsoleet gewordene plant. — Ook Rast roemt dezelve in verbinding met de *Ballota lanata* (105).

---

(104) Zie Lincke's Recept-Taschenb. I. 576.

(105) Moll en v. Eldik, Tijds. *Suppl. bd.* III. 288. — Ook Lincke (zie deszelfs Recept-Taschenb. I. 586. Leipz. 1840) heeft deze plant aangevoerd.

* *Extractum Cochleariae.*	HB: een bitter hars, bittere extractiefstof enz. — 11 pd. van het *succus expressus* der plant geven 8 pd. extract, volgens Josse. Er is veel salpeter in aanwezig, waaraan men de diuretische werking der plant algemeen toeschrijft, ofschoon Braconnot het aanzijn van salpeter ontkent. (106)
Herba Lycopodii clavati.	(Med. Zeit. (Altenb.) 1833. 782.) Het gebruik der *Semina* is overbekend. De *Stipites* en bladen echter zijn geheel in onbruik geraakt, doch door Rodewald wederom in gebruik gekomen. Hij neemt 2 lepels van het kruid, laat dit met 1 kan water tot de helft verkooken en geeft hiervan alle 10 minuten 1 kop vol.
† *Herba Parietariae.*	(Manuel etc. 292.) De *Parietaria offic.*, die veel salpeter bevat, is hare diuretische kracht aan dit bestanddeel verschuldigd. In Frankrijk wordt zij zeer dikwijls gebezigd. — Men wendt het *Decoct* [*Manip.* 1 op 12—15 Onc.] aan, alsmede het *uitgeperste sap*, Unc. 3—4.
† *Iris foetidissima.*	(Journ. de Pharm. XXI. 321.) De wortel dezer plant was vroeger als *Radix Xiridis* of *Spatulae foetidae* in gebruik. Dioscorides kende reeds haar diuretisch vermogen, zoodat Recamier's aanbeveling voorwaar niet nieuw is.
† *Juncus effusus.*	(Dierb. l. c. 62.) Het schijnt dat de aanbeveling van Spitta weinig vermogt, om dezelve in gebruik te doen komen.

---

(106) Cf. Sachs u. Dulk l. c. II. 1. 236.

† *Marchantia haemisphaerica.*	(Fror. Notiz. Bd. 36. 137.) Shortt roemt dezelve zeer tegen *Hydrops*, doch heeft van het inwendig gebruik, in decoct weinig voordeel gezien. Het *uitwendig* gebruik daarentegen, in den vorm van *Cataplasmata*, houdt hij voor uiterst belangrijk. Men laat bij *Ascites* de Cataplasmata op den buik appliceren, bij *Oedema pedum* op de beenen, enz. Deze plaatselijke middelen zouden gewoonlijk eene zeer rijkelijke algemeene Transpiratie veroorzaken en tevens krachtig op de nieren werken.
Mercurialis annua.	(Dierb. l. c. 62.) Door Hartmann weder in aanwending gebragt, zonder als *diureticum* nog in algemeen gebruik gekomen te zijn.
Nasturtium aquaticum.	(*Isis* von Oken. 1831. 919.) Onze voorouders hebben deze plant zeer hoog geacht, en als volks geneesmiddel is zij nog wel in gebruik. Sachse roemt een sterk *Decoct* met bier, als een voortreffelijk middel bij *Hydrops Ascites.*
† *Panicum miliaceum.*	(Berl. med. Centr. Zeit. 1835. N°. 42. 672.) Thümmel beveelt dit middel bij *Hydrops* aan. — Hij geeft het *Decoct.*
Radix Graminis.	(Dierb. l. c. 62.) Schmidtmann roemt dezelve als *diureticum.*
† *Radix Rusci.*	(Manuel etc. 290.) Zij wordt even als de *Asparagus offic.* aangewend.
† *Rubus Chamaemorus.*	(Dierb. l. c. 62.) Door Grindel aanbevolen.
† *Scillitinum.*	Of ook het door Vogel ontdekte *Scillitine*, hetwelk toch het werkzame bestanddeel der *Radix Scillae* schijnt te zijn, als *diureticum* aan-

gewend is of verdient te worden, durven wij niet beslissen.

Semina Pini silvestris. (Huf. Journ. Mai 1830. 110.) Prof. Schulz gebruikt deze † *Semina* in Emulsie, van ½ Onc. op 1 kan water, bij *Anasarca*. Zij zijn, volgens S., krachtiger dan de *Baccae Juniperi* en werken sterk *diuretisch*.

† *Solidago Virga aurea.* (Dierb. l. c. 62.) Heim heeft het aanbevolen.

† *Urea s. Nephrinum.* (Fror. Notiz. III. 40, IV. 1, XIII. 80.) In de laatste Fransche *Pharmacop.* is dit allezins zonderling (zoogenaamd) geneesmiddel opgenomen. — Fouquier en Laennec willen bij *Hydrops* met uitmuntend gevolg het *Urea* aangewend hebben (107).

Emetica. Wij maken hier nog melding van de volgende:

† *Amanitinum*, † *Asarinum* (108), † *Buxinum* (109), † *Mudarinum* (110), enz. (Dierb. l. c. 267.) Deze en andere stoffen, die zich door hunne energieke werking onderscheiden, zal het voldoende zijn hier slechts genoemd te hebben.

† *Euphorbia corollata.* (The Americ. Journ. etc. May. 1833. 71—76.) Volgens Zollickoffer is deze N. Amerikaansche plant, vooral met wijn geïnfundeerd, een goed *emeticum*. — De *Vinum Euphorb. coroll.* geeft men van 2 Dr. tot ½ Onc. — Het poeder gebruikt men, 15—30 Gr. *p. dosi*, even als de

---

(107) Cf. Geiger's Handbuch etc. I. 840.
Duflos, *die chem. Heilmitt.* etc. 183.

(108) Graeger, *Diss. de Asaro Europaeo.* Goett. 1830.

(109) Magaz. f. Pharm. XXXIII. 46.

(110) Ibidem. XXX. 202, XXXII. 341.

gewoone *Ipecac.* — Als *expectorans* neemt men 3 Gr. met honig enz. (De wortel werkt *uitwendig* ook als *rubefaciens.*)

† *Jatropha Curcas.* (Behrends Journalist. Apr. 1832. 16.) Bennett gaf van de *Semina p. dosi* 6—8 stuks, terwijl men in Indie als *emeticum* 4 stuks geeft. (Daar deze *Semina* ook *purgerend* werken, en er vrij wat olie uit getrokken kan worden, zoo gelooft B. dat men de *Croton*-olie dikwijls met dezelve vervalscht.)

† *Radix Psychotriae.* (Manuel etc. 401.) Zij bevat veel *Emetine*, en wordt in Z. Amerika uitsluitend in plaats van de gewoone *Ipecacuanha* gebruikt. De aanwendings wijze verschilt dan ook niet van deze.

† *Sanguinaria canadensis.* (Tully, *on Essay...... on Sang. canad.* New-York 1828.) Wij zouden deze N. Amerikaansche plant misschien met hetzelfde regt onder eene andere klasse hebben kunnen rangschikken, daar hare hoofdwerking nog niet genoegzaam bij de verschillende schrijvers overeenkomt. Want Barton vergelijkt derzelver werking met die van het *Stramonium*; in N. Engeland beschouwt men haar als een *tonicum-amarum*; Dexter zegt dat het ook een *diaphoreticum* is, enz. — Andrews echter en Hoadly roemen haar bij de *Croup* zeer, als bevorderende het oogmerk, waarom velen bij deze ziekte gewoon zijn een braakmiddel toe te dienen, meer dan eenig ander *emeticum.* (Tegen vele andere ziekten nog heeft men deze plant gebruikt, zonder echter

eenige rationele Indicatie in het oog te houden.) (111)

† *Scillitinum.* (Magaz. f. Pharm. XVII. 163.) Het is niet alleen een *emeticum*, maar ook een *purgans* en in den zuiversten staat vergiftig volgens Tilloy.

† *Violinum.* (Gerson u. Julius Magaz. 1828. 549.) Het is door Boullay ontdekt, die het *Emetinum indigenum* noemde. Er is een *onzuiver* en *zuiver* praeparaat, welk laatste, volgens de proeven van Orfila een sterk vergif is, zoodat het *onzuivere* praeparaat als geneesmiddel wel doelmatiger zal zijn. — Chomel gaf van het *onzuivere Violinum* (van *Viola odorata*) alle ¼ uur 3 Gr., doch van het *zuivere* slechts ½ Gr. — Uit de proeven van C. zien wij echter dat het een allezins onzeker *Vomitivum* is. (112)

Emmenagoga.

† *Chenopodium Vulvaria s. olidum s. Atriplex foetida.* (Heid. klin. Annal. VII. 2. 296.) Reeds Cullen klaagde over het niet genoeg gebruiken dezer plant en Dalen zegt: » Atriplex olida, uterina, » menses provocat." — Door den reuk der plant, welke men aan die van het menstruaal bloed gelijk (?) te zijn geloofde, kwamen sommigen op het denkbeeld dat het een *emmenagogum* was. — Houlton gaf 10 Gr. van het Extract, 's morgens en 's avonds,

---

(111) Zie ook Merat et Lens Dict. VI. 208.
Salzb. med. Zeit. 1830. I. 320.

(112) Zie ook P. Zerboni, *Diss. de Viola odorata .... deque Violina.* Pavia 1831.

en wel met bijzonder goed gevolg (113). [Schneider gebruikte (even als ook vroeger Cullen) het middel tegen krampen en eens tegen *Nymphomania* met eenen goeden uitslag; hij gaf van eene *Tinctura Chenopod. Vulvar.* alle uur 30 Druppen, in water.]

† *Crocus vernus.* (Annal. scientif. de l'Auvergne. VI. 1833. 371.) Mercier gebruikt in plaats van de gewoone Saffraan, deze beterkoope soort, in een *Infus. vinos.* met kaneel, of ook in eene Tinctuur. Dikwijls gaf M. ook in pillen 3—5 Gr., 3 maal daags. (Tegen *Epilepsie* is zij ook nuttig bevonden.)

† *Polygonum hydropiperoides.* (Geddings North Americ. Archives etc. 1834. III. 221.) Eastmann roemt deze plant als een werkzaam *emmenagogum.* Door verscheidene geneesheeren als zoodanig erkend, wordt zij in N. Amerika in den vorm van Tinctuur, uit de gedroogde bladen bereid, aangewend.

† *Polytrichum commune.* (Revue médic. II. 405. 1831.) Vroeger was het onder den naam van *Hb. Adianti aurei* officineel. - Bonafous verhaalt 12 ziektegevallen, die de werkzaamheid dezes middels als *emmenagogum* en als *antilacticum* schijnen te bewijzen. Hij geeft 1 Dr. met 12 Onc. op 9, in *Decoct*, en laat dit in 2 portiën op éénen dag gebruiken, met melk. — Ook Schaef-

---

(113) Lond. med. and Surg. Journ. May 1829. 431. Schmidt's Jahrb. XXI. 72, 359.

fer (114) zag deze plant bij *Retentio Mensium* nuttig. (115)

† *Senecio vulgaris.* (Dierb. l. c. 92.) Finassi heeft, zonder, zoo als het schijnt, navolgers te vinden, dit kruid willen in gebruik brengen.

† *Spiraea Ulmaria.* (Buchner Repert. XLIX. 337. — Pharm. Centr. blatt 1835. 137 seqq.) Staegemann behandelde eene zieke met *Retentio Mensium* te vergeefs met de geheele *apparatus emmenagogicus* (?!). En ziet, door toeval verhaalde hem eene oude vrouw de kracht dezer plant, hij gaf een *Decoct*, en na 4 weken was alles in order. — Doch als men zijn voorschrift (℞ *Herb. et Stipit. Spir. Ulmar.*, *Flor. Tiliae*, *Hb. Thymi Serpilli* et *Hb. Veronic.* ana) nagaat, zal het vertrouwen op dit middel nog wel minder worden, daar toch *Hb. Thymi Serp.* als *emmenagogicum* door sommigen hoog geschat wordt en de *Spiraea Ulmar.* oudtijds tegen *Menstruatio nimia* gebruikt werd.

† Emplastrum Calcariae piceum *s. antarthriticum helgolandicum.* [℞ *Calcar. sulphurato — stibiat.*, *Cerae flav.* ana Dr. 1½, *Picis liquid.* Unc. 1. *M. exact.* — Men appliceert den pleister terstond na de bereiding.] Deze pleister, die onder de Helgolandsche schippers zeer algemeen en met het beste gevolg tegen de, bij hen zoo algemeene, *arthrithische* en *rheumatische* pijnen, zelfs in den hevigsten graad, gebezigd wordt, is door Droste ten hoogsten aanbevolen, als zijnde een uitmuntend middel, hetwelk

(114) Berl. med. Centr. Zeit. 1835. 420.

(115) Zie ook Behrends Journalist. 1832. 213. Annal. der Pharm. 1833. 115.

hem bij hardnekkige chronische gevallen, den besten dienst bewezen heeft (116).

† Extractum Agaves americanae. [Giadorov deelt ons zeer gunstige resultaten mede, door hem bij de aanwending van dit Extract verkregen. — Door de natuurlijke affiniteit dezer plant met de Aloë, kwam hij op het denkbeeld, dat zij aan die der Aloë gelijksoortige krachten moest bezitten; hij ondervondt dan ook dat de *Agave* een resolverend en tevens diuretisch vermogen heeft.]

Inwendig. In *Pillen* [Scr. 1—Dr. 1 's daags], *Electuaria*, enz. (117)

† Extractum Artemisiae (*radicis*) **alcoholicum.** [Kölreutter leert ons dit praeparaat als veel werkzamer kennen, dan de *Radix* zelve; hij heeft hetzelve met het uitmuntendst gevolg gebezigd bij krampachtige en andere zenuwaandoeningen, enz.]

Inwendig. In *Emulsie* [vooral bij *Eclampsie* etc. der kinders; ℞ *Extr. rad. Artem. vulg. alcohol.* Gr. 4, *Gum. arab.* Scr. 1, *Sacch. alb.* Dr. 3, *Emuls. Amygd.* Unc. 3. *M. D. S.* alle ½ uur 1—2 lepeltjes], *Pillen* [bij volwassenen en met eene toereikende hoeveelheid *Pulv. Rad. Artem.* verbonden. De dosis is Dr. ½—1, in de 24 uren.], enz. (118)

[Misschien ware een *Extractum aethereum rad. Artemis.* (even als het *aetherische* Extract der *Rad. Filicis maris*) nog werkzamer.]

† Extractum Astri montani. [Giadorov heeft insgelijks dit Extract ten hoogsten aanbevolen, als een snel werkend, alle tot nog toe geprezene middelen verre overtreffend en een zeker tegengift bij adderbeten daarstellend, geneesmiddel. Menigvuldige waarnemingen, zegt hij, hebben hem van deze waarheden overtuigd. — Het Extract is afkomstig van *Inula squarrosa*, welke plant men niet verwisselen moet met *Buphthalmum salicifolium* en anderen.]

Inwendig. In *Oplossing*, *Mixturen* [Dr. 1 in eene ge-

---

(116) Zie b. v. Droste in Pharm. Centr. blatt 1838. 127.

(117) Schmidt's Jahrb. XVII. 159.

(118) Med. Correspond. blatt. IV. 30.

noegzame hoeveelheid water opgelost, den eersten dag alle 2 uren herhaald] en ter gelijker tijd

uitwendig, als *Zalf* [waarmede de wonde bestreken wordt] en *Pleisters* [na het besmeren met de zalf over de wond gelegd; dit wordt insgelijks den 1[sten] dag alle 2 uur herhaald].

(Om zeker te zijn geeft G., nadat het gevaar verdwenen is, nog eene gift van het Extract, soms met andere middelen, naar omstandigheden, vereenigd.) (119)

† **Ferrum aceticum.** [Dit zout is eerst voor korten tijd in gebruik gekomen, zoodat men nog weinig van deszelfs nut of overtolligheid zeggen kan. In allen gevalle schijnt het een fijn, krachtig en in de ingewanden ligt oplosbaar praeparaat te zijn.]

Inwendig. Gr. 4—6 in *Oplossing*, *Pillen*, enz.

Uitwendig. Als *Fomentum* [Unc. $\frac{1}{2}$ in *Aq. font.* Unc. 8 opgelost: bij *Scirrhus Uteri*, volgens Rust; aldus met nut reeds gebezigd]. (120)

[De *Tinctura Ferri acetici aetherea*, die met uitmuntend gevolg bij *Chlorosis* enz. veel gebruikt wordt, komt reeds boven, op pag. 222, voor.]

† **Ferrum arsenicicum oxydulatum.** [Carmichael beval dit praeparaat aan, vooral uitwendig, bij *Scirrhus* enz. — Cazenave wil dat men ook in Engeland insgelijks dit middel inwendig gebruikt, bij dezelfde ziekten; Biett gebruikt het dikwijls bij *Lepra*, *Lupus*, *Psoriasis*, enz.]

Inwendig (!). In *Pillen* [Gr. 3 met *Extr. Hum. lup.* Dr. 1, *Rad. Alth. pulv.* Dr. $\frac{1}{2}$, *Syr. flor. Aurant. s. q. u. f. pill.* N°. 48. *D. S.* daags 1 pil (Biett)].

Uitwendig. Als *Zalf* [Dr. $\frac{1}{2}$ met *Ferr. phosph. oxydat.* Dr. 2 op *Ung. cetac.* Dr. 6. *M. exactiss.*: op *scirrheuse* gezwellen (Werneck)]. (121)

---

(119) Schmidt's Jahrb. XVII. 159.

(120) Recept-Taschenb. von Lincke. I. 599.

(121) Zie b. v. Cazenave et Schedel, *Abrégé pratique des malad. de la peau.* 3 édit. 548.

† **Ferrum bromatum** *s. Hydrobromas Ferri oxydati.* [Nog weinig heeft men dit praeparaat aangewend, zoodat er voor als nog weinig van deszelfs nut of overtolligheid te zeggen valt. Volgens de proeven van Höring (122) op honden, dilateert het de pupil, veroorzaken 5 Gr. in 2 Dr. water opgelost, den dood bij Injectie, en ½ Dr. bij het inbrengen in den maag. Maag en longen waren ontstoken. — Magendie gebruikt het bij *Scrophulosis, Amennorrhoea* en *Hypertrophie* der *Ventriculi* van het hart. Ook Werneck beveelt het in deze ziekten aan.]

Inwendig. In *Pillen* [volgens M. en W., tot welke vorm het echter weinig geschikt is, omdat het zoo ligt vervloeit]; beter echter in *Oplossing* [met water of wijngeest]. M. geeft 1 Gr. *p. dosi*, 2 maal daags; W. 2—4 Gr. daags. (123)

† **Ferrum hydrojodicum.** [Dit praeparaat is reeds dikwijls met goed gevolg, in- en uitwendig, door velen aangewend.]

Inwendig. Gr. 2—4, daags eenige malen, in *Oplossing* [Gr. 2—4 in *Aq. destill.* Dr. 11, met bijvoeging van *Tinct. Cortic. Aurant.* Dr. 1: voor 1 dag (Thomson)], *Tinctuur* [Dr. 2 met Alcohol en water *ana* Unc. 2: 2 maal daags 1 lepel (Pierquin)], *Poeder*, *Pillen*, enz. — [Dit zout werkt tonisch oplossend en is dus vooral op zijne plaats bij ziekten, waarvan eene slechte bloedbereiding, atonische obstructie's van het lymphatisch stelsel enz. de oorzaken zijn. Zoo zijn *Scrophulosis*, *Chlorosis*, *Leucorrhoea* enz. de ziekten, in welke men *inwendig* dit middel geeft.]

Uitwendig. Tot *Inspuitingen* [Dr. 2 in 1 pond water opgelost], *Waschwater* [even als bij de inspuitingen], *Baden*, *Zalven*, enz. — [Men gebruikt het zoodanig bij torpide zweeren, *Caries*, beenuitwassen, enz.] (124)

† **Ferrum lacticum.** [De jongste schrijvers over het gebruik der IJzermiddelen wilden het ijzer in zulk

---

(122) *Ueber die Wirk. des Broms und mehr. sein. Präparate* etc. Tübing. 1838.

(123) Cf. Magendie, *Formul.* 257. (9de druk)
Radius, auserles. Heilform. 251, 578.

(124) Verg. Lincke l. c. 609.

eenen toestand toedienen, dat het door de zuren van het maagsap ligt aangetast konde worden. De proeven van Leuret en anderen nu hebben geleerd, dat in het maagsap zoo veel melkzuur zich bevindt, dat men aan dit zuur het oplossend vermogen des maagsaps niet onwaarschijnlijk kan toeschrijven. Dus vormt zich melkzuur ijzer in den maag van zieken, die van ijzermiddelen gebruik maken. Dit is het gevoelen van Gélis en Conté, die het onderhavige middel voorgeslagen hebben. Zij gelooven ook dat het ingenomen ijzer, eerst in melkzuur ijzer veranderen moet om daarna werkzaam te worden. — Eene commissie uit de Acad. de méd. heeft volgens deze beginselen, in het hospitaal de la Charité, bij *Chlorosis* met geluk het middel 10 malen gebezigd. Reeds van den 6den tot den 10den dag was beterschap merkbaar. Men gaf 4-6-10 Gr. en nooit meer dan 15 Gr. *p. dosi*, in beschuit, Pastillen, met suiker; welke laatste stof de superoxydatie onmogelijk en het bewaren gemakkelijker maakt. (125)]

* **Ferrum phosphoricum.** [Het phosphorzure *IJzeroxyde* (niet *IJzeroxyduloxyde*) is een witachtig poeder, in water niet oplosbaar, maar wel in verdund salpeterzuur bij eene zwakke warmte.] *Cave:* sterke hitte.

(Eene oplossing van dit *Ferrum phosphoricum* in waterig phosphorzuur is het *Liquor* Schobelti: tegen *Caries* der tanden.)

Inwendig. Gr. 3—10, 3 maal daags, in *Oplossing*, *Poedervorm*, enz.

Uitwendig. Tot *Waschwater* [bij *Carcinoma*; *Scirrhus*, enz. Men gebruikt niet zelden het water, hetwelk tot het uitwasschen des praeparaats bij de bereiding gediend heeft. Maar het is de vraag of dit water wel inderdaad phosphorzuur ijzer bevat!], *Fomentaties.*

(Venables houdt dit middel voor bijna specifiek tegen *Diabetes Mellitus*; volgens Engelsche geneesheeren vooral is het een uitmuntend middel, *in-* en *uitwendiq* aangewend, bij *Carcinoma* enz., waar hetzelve zoo niet genezing, dan toch in den hoogsten graad leniging der pijnen bewerkt. Het

---

(125) Bull. de Thérap. 1840. XVIII. 154.

arcanum van Graham (126) tegen *Carcinoma* bevat als een hoofdbestanddeel dit ijzerzout.) (127)

[In het voorbijgaan zij hier aangemerkt, dat de methode van Derouet-Boissier, om ijzermiddelen te laten gebruiken, misschien wel de beste is. Hij vermengt dezelve namelijk met brooddeeg, zonder dat de smaak of kleur des broods verandert. In broodjes van 3 Onc. kan men tot 20 Gr. ijzerzouten inbrengen. Het schijnt ook dat de ijzerbereidingen zoo doende beter geassimileerd worden, daar de *Faeces* alsdan niet door dezelve gekleurd worden. — Zie *Gaz. méd. de Paris.* 1839. N°. 47.]

† Flores Brayerae anthelminticae.

[Er is nog vrij weinig bekend geworden aangaande deze, eerst sedert eenige jaren onderzochte, plant. Wat wij er echter van weten, doet ons deze plant als eene ware aanwinst der, anders reeds zoo overladene, *Materies medica* kennen. — Brayer en Plieninger (128) deelden ons waarnemingen mede, waaruit blijkt, dat de *Flores* dezer plant, die in Abyssinie te huis behoort en aldaar menigvuldig tot dit oogmerk aangewend wordt, ten hoogsten aanbevelenswaardig zijn ter verdrijving van den *Lintworm.* Wanneer dit nieuwe middel dan ook niet altijd deze kwaal radicaal geneest, dan is het echter als *palliativum* steeds aan te prijzen, daar het noch het *organismus* zoo sterk aantast als de meeste heroike middelen tegen den Lintworm, noch onaangenaam voor het gebruik is. In gevallen waar het *Extract. Filicis maris* vruchteloos aangewend was, beantwoordde het ondervige middel aan het doel. — HB : looistof bevattende Extractifstof.]

Inwendig. In *Decoct* [waarschijnlijk de beste wijze van toedienen. Dr. 4—5 *ad Colat.* Unc. 12, in 2 portien verdeeld, binnen 1 uur ingenomen (volgens Brayer) of Unc.

---

(126) Zie : Neue Untrügl. Heilmethod. des Krebses ohne Operation von Dr. Graham, übers. von Goldspiegel. Ilmenau 1832.

(127) Cf. Merat et Lens, Dict. III. 233.
Pereira, *Vorles. üb.* Mat. med. *von* Behrend I. 655.
Fror. neue Notiz. I. 239.

(128) Zie deszelfs Berigten in Riecke l. c. 119—122.

1—1½ met Unc. 16 *ad Colat.* Unc. 8, met honig (als corrigens voor den anders een weinig onaangenamen smaak), in eens nuchteren ingenomen (volgens Plieninger)]. (129)

† **Folia Cynarae scolymi.** [De gewoone Artischok, die genoegzaam bekend is, is voor eenige jaren door Copmann (130) wederom in gebruik gekomen en wel bij rheumatische aandoeningen en *Febris intermittens*, in welke laatste ziekte het middel evenwel waarschijnlijk weinig aan de verwachting zal beantwoorden, zoo wij althans de proeven van Bally (131), van wege de *Acad. de Médicine* te Parijs gedaan, tot maatstaf mogen nemen. — Wat echter de rheumatische ziekten betreft, dienaangaande zijn reeds verscheidene voldoende waarnemingen bekend gemaakt, welke tot nadere onderzoekingen allezins aansporen.]

Inwendig. Het *uitgeperste sap* der bladen [gefiltreerd en met ⅕ wijngeest vermengd (om beter bewaard te kunnen worden)]; meestal echter in *Extract* [(de beste wijze van aanwenden) door uitdamping van het sap bereid] en wel Gr. 2—3 *pro dosi*, meermalen daags [bij *Febris intermitt.* in éene *apyrexie* Dr. 1—3]; in *Tinctuur* [onvoldoende], enz.

† **Folia** (*et Stipites*) **Guaco.** [Afkomstig van *Mikania Guaco* (Humb.) uit Z. Amerika. HB: eene vette wasachtige stof, een eigenaardig hars (*Guacin*), adstringerende Extractifstof, enz. (132). In Amerika wordt zij tegen de *Hydrophobie*, den beet van slangen, Rheumatismen, en vele andere ziekten gebruikt. Ten tijde der *Cholera* is zij in deze ziekte ook beproefd (133), doch met vrij twijfelachtig gevolg.] (134)

---

(129) Cf. Merat et Lens, *Dict.* I. 665.
Of de, naar ik meen, ook bij ons uitgekomen vertaling van Brayer's *Neuf ans à Constantinopole* etc., nadere berigten nopens dit geneesmiddel bevatten, weet ik niet.

(130) Lond. med. Gaz. March 1833.

(131) Schmidt's Jahrb. XXI. 157.

(132) Faure in Journ. de Pharm. Juin 1836. 291.

(133) Annal. d. Pharm. VI. 338.

(134) Zie over dezelve: Pharm. Centr. blatt. 1832. 919.

Inwendig. In *Decoct* [met de bladeren vooral bereid]; het *uitgeperste sap* [vooral in Amerika]; *Tinctuur* [het sap met Cognac of Rum vermengd], enz.

† **Folia Pyrolae** (*s. Herba Chimophilae*) **umbellatae.** [In Amerika reeds lang bekend, is deze plant nog niet zeer lang geleden in Duitschland en elders in gebruik gekomen en zeer nuttig bevonden. HB: eene eigenaardige bittere Extractifstof, looistof en hars. Deze plant schijnt, wat het wezenlijke van de zaak aangaat, met de werkingen van *Arbutus Uva Ursi* overeen te komen.]

Inwendig. Unc. $\frac{1}{2}$—1 daags, in *Infusum* of beter in *Decoct* [meest zonder toevoegsels; doch naar omstandigheden met verschillende middelen vereenigd]; in *Pillenvorm* [Dr. 1—2 van het Extract], *Oplossing* [vooral het Extract], *Poedervorm*, *Tinctuur* [ondoelmatig].

(Men wendt deze plant tegen *Hydrops* aan. Het is » het voortreffelijkst *hydragogum*" volgens Heinecken en anderen, en wordt in deze ziekte dikwijls met andere middelen, volgens oorzaak en complicatie vereenigd. — Ook tegen chronische *Rheumatismus* en *Jicht*, chronische *Exanthemata*, Atonie der slijmvliezen, *Febris intermittens* en naar men zegt ook tegen *Scrophulosis*, is zij in gebruik. — De vereeniging der diuretische en tonische kracht in hetzelfde middel is voorzeker dikwijls van belang te achten, terwijl nog daarenboven dit geneesmiddel zeer goed verdragen wordt.)

Uitwendig. Tot *Omslagen* en *Waschwaters* [het Decoct: bij sommige zweeren], enz. (135)

Schmidt's Jahrb. VIII. 140, IX. 17, XV. 146.
Rampold, *die orient. Brechruhr* etc. Stuttg. 1838.

(135) Zie: Mitchell, *Diss. de Arb. Uva ursi et Pyrola umb.* — Philadelphia 1808.
Wolf, *Diss. de Pyr. umb.* — Gött. 1817.
Radius, *Spec. de Pyr. et Chimophila* I. Leipz. 1821, II. 1829.
Wendt, *Die Wassersucht* etc. 102.
Lincke l. c. I. 428.

† **Folia Thujae occidentalis.** [HB: eene sterke vlugge olie, die onder den vorm van oliesuiker, dikwijls met goed gevolg tegen wormen aangewend is (vooral door Bonastre (136)). — Ook het Decoct werd als een oplossend middel reeds vroeger gebezigd. Doch Hahnemann die het *succus expressus* der bladen tegen *Condylomata* roemde, heeft de plant in den lateren tijd wederom in gebruik gebragt. Men gebruikt thans veelal de Tinctuur uit de bladen bereid (℞ *Folior. Thuj. occident.* Unc. 1. *Cont. et tere in mort. vitreo, affundendo sensim sensimque Spr. V.* libr. 2. *Massam in Cucurb. vitr. immitte, digere p. aliq. dies, dein cola et serva*) en vele mededeelingen doen ons deze Tinctuur als allezins voldoende en zeer werkzaam tegen *Condylomata* kennen, ofschoon evenwel Fricke's proeven een ongunstig resultaat opleverden (137).]

Inwendig. Gutt. 6—16, 2 maal daags, van de zuivere Tinctuur [verdund met water], doch ter gelijker tijd

uitwendig (de meest gewoone wijze van aanwenden). Tot *Verbandwater* [met pluksel op de *Condylomata* gelegd], *Strijkvocht* [eenige malen daags de *Condylomata* te bestrijken]. [Tevens wordt dan *inwendig* òf (gelijk reeds gezegd is) de Tinctuur aangewend òf (wat meer plaats heeft) kwikmiddelen toegediend.] (138)

* **Gentianinum** en ***Gentisinum.** [Het door Henry en Caventou in de *Rad. Gent.* ontdekte en door hen *Gentianinum* genoemde bittere principe, werd door Magendie als het eigenlijke beginsel der wortel bekend gemaakt. Trommsdorf en Lecomte echter toonden aan, dat bovengenoemd *Gentianinum* niet de ware bitterstof der Gentiaan is, maar dat dit eene, met het *Gentianinum* verontreinigde en tot op dien tijd onbekende, andere stof daarstelde, en deze stof nu noemt men *Gentisinum* (139). — Het *Gentianinum* is fraai geel, reukloos, sterk aromatisch-bitter, ligt oplosbaar in Alcohol en Aether, doch weinig in

---

(136) Geiger's Mag. f. Pharm. 1825. Jul. 7.

(137) Schmidt's Jahrb. IV. 44; zie ook XXI. 277.

(138) Zie ook Huf. Journ. April 1833. 126.

(139) Pharm. Centr. blatt. 1837. 343 en 837.

koud water en iets beter in kookend water. Het is geen Alkaloïd (140), maar indifferent.] — *Cave:* sterkere zuren; hoogere temperatuur.

Inwendig. Gr. 1—4, 1—2 maal daags (volgens Radius) in *Pillen;* in *Tinctuur* [Gr. 5 in Alcohol Unc. 1; dus $\frac{1}{96}$ *Gentianine;* terwijl Edwards en Vavasseur (141) $\frac{1}{128}$ (0,25 op 32 Alcohol) opgeven], *Siroop* [Gr. 16 op *Syr. comm.* 1 pond], *Pillenvorm* [Gr. 3 met *Conserv. Rosar.* et *Pulv. Liquir.* ana *s. q. ut f. pill.* N°. 6. *S.* alle uur 1 (142)].

[Het *Gentisinum* (het *Gentianinum* van Henry van het ware *Gentianinum* beroofd) is eene neutrale, kristalliseerbare, smaaklooze stof, in koud water niet, in kookend een weinig, in Aether en Alcohol beter oplosbaar. — Dat het ware *Gentianinum* in een medisch opzigt onderzocht is, blijkt niet. Volgens Magendie is het Henry'sche *Gent.* niet vergiftig, en is het als *Siroop* eene der besten, die men bij *scrophuleuse* aandoeningen aanwenden kan. Bardsley zegt dat het *Gent.*, in *Pillenvorm*, bij *Dyspnoea* met irritabiliteit van den maag, goed werkt (143).]

* **Glacies.** [Van vele zijden heeft men het in- en uitwendig gebruik van ijs als nuttig aangeprezen.]

Inwendig. Van het inwendig gebruik, zag v. Basedow (144) even als ook Stokes (145) bij eene hevige *Gastritis*, waar alle middelen wederom uitgebraakt werden, een uitmuntend gevolg. Bij *Haemathemesis* door eene ontstekingachtige congestie ontstaan, waren de IJspillen (stukjes ijs) zeer nuttig. Bij eene hevige *Typhus gastricus putridus* en *Diphtheritis* bevielen zij insgelijks uitstekend. Met voor-

---

(140) P. H. Pool, *Diss. de Gentianino.* Ultraj. 1837. (Deze schrijver spreekt ook het gevoelen van sommigen, dat men namelijk het *Gent.* ook als *antifebrile* beschouwen moet, tegen.)

(141) Manuel etc. 178.

(142) Lincke l. c. I. 667.

(143) Fror. Notiz. XXVII. 141.

(144) Casper's Wochenschr. etc. 1840. No. 4. 57 seq.

(145) Vorles. üb. die Heilung der innern Krankh., geciteerd in Moll en v. Eldik, Tijds. 1840. XIX. 5. 450.

deel is het ijs ook tegen *Dysphagia paralytica* gebruikt (146). Bij de *Cholera Asiatica* en *nostras*, bij de *Peritonitis puerperarum* en traumatische ontstekingen van den onderbuik is dit middel almede aanbevolen (147).

Uitwendig. — Als koude fomentatiën, bij alle die ziekten en toevallen waar het koude water aangewezen is, werkt het ijs natuurlijk uitmuntend. [Daarenboven hebben deze fomentatiën het voordeel van droog koud te zijn, hetwelk b. v. bij tot *Rheumatisme* geneigde gestellen in aanmerking verdient genomen te worden. Men doet de stukjes ijs in eene, eerst van binnen met olie besmeerde, blaas.]

† **Herba Ballotae lanatae** (L.) *s. Leonuri lanati* (Spreng.). [HB: looistof, eene harsachtige substantie (*Picroballota*), *Chlorophyllum*, enz. — Deze Siberische plant was reeds lang in haar vaderland als een krachtig *diureticum* bekend en is sedert in Europa dikwijls aangewend, vooral tegen *Hydrops*, *Rheumatismus* en *Jicht*, terwijl reeds talrijke waarnemingen voor hare nuttigheid in deze ziekten getuigen.]

Inwendig. In *Decoct* [het best. — Unc. ½—1 *ad Colat.* Unc. 8, in 2 portiën verdeeld daags in te nemen], *Infusodecoct*; als *Thee* ['s morgens en 's avonds, na eenigen tijd, te gebruiken]. (148)

* **Hydrargyrum bibromatum** *s. perbromatum s. Deutobromuretum Hydrargyri.* [Bestaat uit 1 Atoom (200 d.) kwikzilver en 2 Atomen (160 d.) Brom, smaakt onaangenaam scherp-metaalachtig en verhoudt zich in deszelfs chemische betrekkingen even als het kwikzilverchlorid.] *Sol.* kookend 5—4; bij het verkoelen kristalliseert het grootendeels uit deze oplossing. [De werking van dit praeparaat is zeer gelijk aan die van het *Sublimaat*, terwijl het dan

---

(146) Dr. de Ruuk in Moll en v. Eld. Tijds. IV. 97.

(147) Ibidem. *Suppl.* V. 157.

(148) Zie: Wendt, *die Wassersucht* etc. 102.
——— in Schmidt's Jahrb. Ergänz. Bd. I. 238. — Zie ook dezelfde Jahrbücher Bd. V. 156, IV. 273, X. 5.

ook tegen *Syphilis* met het beste gevolg wordt aangewend (149) en door deszelfs eenigzins zachtere werking wel aanbeveling verdient.]

Inwendig. In *Oplossing* [Gr. 6 op *Aq. destill.* 1 pond; daags in het begin 20 Druppen, opklimmend tot 200; — of Gr. 1 op *Aether sulph.* Dr. 1, na den eten 10—20 Druppen (in water of een slijmig vocht)], *Pillen*, enz. (Niet alleen zoowel bij primaire als secundaire *Syphilis*, maar ook b. v. bij *Tinea* is het *inwendig* met nut aangewend, doch in het laatste geval *uitwendig* door eene Bromkalium-zalf ondersteund (150).)

Uitwendig. Als *Wasch-* en *Verbandwater* [Gr. 1 op *Aq. destill.* 1 pond; compressen er mede nat gemaakt op *syphilitische* zweeren], enz. (151)

[* Hydrargyrum gummosum Plenckii.

[Men zal zich misschien verwonderen hier in *parenthesi* behandeld te zien een geneesmiddel, hetwelk althans op nieuwheid volstrekt geene aanspraak kan maken. Doch in de Groninger receptuur, gelijk men ook reeds uit andere geneesmiddelen zal gezien hebben, vindt (even als in bijna elke stad) dit eigenaardige plaats, dat men er geneesmiddelen in gebruik heeft en soms zeer dikwijls bezigt, die men elders reeds lang in het boek der vergetelheid aangeschreven vindt; en onder deze bekleedt het onderhavige middel eene aanzienlijke plaats, welk praeparaat ook elders, echter slechts op weinige plaatsen, met het beste gevolg gebruikt wordt. Te meer achtten wij het niet ongepast ook dit praeparaat hier aan te voeren, daar het thans in geen handboek meer gevonden wordt, en wij het slechts in een onlangs uitgegeven werkje vermeld zagen (152).

Het praeparaat werd oorspronkelijk bereid als volgt:

℞ *Hydrarg. vivi depurati* Dr. 1
Pulv. Gum. Arab. Dr. 3. Terantur pro-

(149) Journ. de Chim. méd. 1828. Avril. 197.

(150) Casper's Wochens. 1833. No. 57.

(151) Cf. Höring, *ueb. die wirkung. des Broms* etc. Tübing. 1838.
Froriep's Notiz. XX. 128 en (neue) IV. 74.

(152) Lincke's Recept-Taschenb. I. 734.

be, donec omnes globuli mercuriales disparuerint, tunc addatur

Syr. Diacod. sive *Cichor. Rhab.* Unc. ½.

Misceantur, conterantur in mortario marmoreo donec *Hydrargyrum* penitus in mucum abeat (153). — Toen heette het ook *Syrupus mercurialis* (154).

Doch, gelijk ook met andere bereidingen het geval is, na verloop van tijd is men van dit voorschrift afgeweken en bedient men zich thans van een der beide onderstaanden:

℞ *Hydrarg. vivi depur.*	Dr.	1
Gummi arab.	Dr.	3

Breng de helft der gom tot *Mucilago* en wrijf het met de kwik zoolang tot dat men geene bolletjes meer gewaar wordt; meng alsdan de andere gom er bij en breng het tot eene drooge stof, welke alsdan fijn gewreven door eene zeef gezifd moet worden.

℞ *Hydrarg. depur.*	Unc.	1
Mannae canell.	Dr.	6
Pulv. gum. arab.	Unc.	2

Primis *Hydrargyrum* ope *Mannae* continue terendum, subige; dein admisce *Pulv. g. arab.* ut fiat pulvis subtilissimus et serva in lagena bene clausa.

(Blijkbaar is dit voorschrift ontstaan, om het praeparaat spoediger te kunnen bereiden.)

Men moge nu theoretisch met Justus Arneman (155) zeggen, dat het kwikzilver in deze verbinding slechts verdeeld en niet opgelost is, dat er dus eene zekere hoeveelheid kwikzilver in het ligchaam wordt gebragt, die onwerkzaam is en als zoodanig ook wederom uitgeworpen wordt, wij antwoorden hierop, dat wij door de ondervinding van vele geachte geneeskundigen en wel door eene ondervinding van vele jaren, ons geregtigd achten te stellen, dat het een geneesmiddel is, veel minder bekend en in gebruik, dan hetzelve verdient, wegens deszelfs ontstekingwerend en oplossend vermogen, vooral dáár, waar, even als bij alle kwikpraeparaten, het eigenlijk *regimen antiphlogisticum*, voor zoo veel dit noodig was, is voorafgegaan. Het werkt minder spoedig, maar

---

(153) D. C. F. Reuss, *Dispensatorium universale*, pag. 399. Argentorati 1786.

(154) Lincke l. c.

(155) In deszelfs: *Practische Arzneimittellehre* 3e Aufl. Gött. 1798. pag. 224.

ook zachter dan de *Murias Hydrarg. oxydul.*, en is daarom vooral belangrijk en zeer dikwijls in gebruik bij ontstekingachtige aandoeningen van de *membrana mucosa intestinorum* en bij de daaruit zoo dikwijls ontstaande *Diarrhoeën*, in welke de *Calomel* minder gepast kan worden gegeven; — bij dergelijke ziekten van den maag, vooral ook bij kinderen, zelfs in den eersten leeftijd; — bij *Aphtha infantilis* (*Muguet* der Franschen); — bij *Gastromalacie* enz.

(In de vorige eeuw werd het *Hydrarg. gummos.* Plenckii, ook *Solutio* of *Mucilago* enz. genaamd, doch meest onder den naam van *Pulvis Hydrargyri gummosus* of *Pulvis gummosus* Plenckii in gebruik, aangemerkt als een *antisyphiliticum*, *resolvens*, *sialagogum* en *anthelminticum*, en ook *uitwendig* tegen deze ziekten, b. v. als *Gargarisma*, Verbandwater en in Inspuitingen bij *Syphilis*, door Plenck, Selle, Bicker enz. gebruikt.)

Inwendig. Gr. 12—15 daags, in *Poeder* [in 12 poeders verdeeld. Aan kinderen geeft men Gr. 2—4 daags. — 5 Gr. zijn gelijk te stellen met 1 Gr. *Calomel.*], *Oplossing* (minder goed, daar het kwikzilver zich hier wederom afscheidt), *Pillen.* —]

† Hydrargyrum nitricum. [Niet weinig kwikpraeparaten voorwaar zijn reeds in dit werk behandeld, weshalve wij, andere die nog aangeprezen zijn voorbijgaande, slechts nog spreken zullen van het bovenstaande middel, hetwelk ook *Mercurius nitrosus s. Nitras hydrargyri* genoemd wordt. — In grootere giften is het een corroderend vergif, doch in geringe doses zou het niet zoo hevig werken als de *Sublimaat.* — Even als dit middel wordt het echter vooral bij venerische ziekten, uit- en inwendig, gebezigd, doch ook bij chronische huidziekten van geene venerische natuur, bij Induratie's enz. aangewend. Zie derhalve verder pag. 120.]

Inwendig. Zie pag. 120 seq.; doch het *Liquor Hydrarg. nitr. oxydulati* (*s. Mercurius nitrosus frigore paratus*, etc.) Gutt. 1-3-5, 2 malen daags, het best in *Aq. destill.* opgelost. Het *Liquor Hydrarg. nitr. oxydati* (*s. Mercurius nitrosus calore paratus s. Liquor* Bellostii, etc.) Gutt. 1—3, 2 malen daags.

Uitwendig. Als *Zalf* [℞ *Ung. citrini* (*s. Ung. Hydrarg. nitrici*) Dr. 2, *Ung. saturnini* Dr. 6. *M. triturando. S.*

om in te wrijven: bij *Tinea favosa* (Armstrong), enz.], *Verbandwater* [*Liq. Hydrarg. nitric. oxydat.* Gutt. 10—20, *Aq. destill.* Unc. 2. *S.* Omgeschud 2 maal daags op pluksel aan te wenden: op Schankers (Fritze) enz.] etc. (156) — Zie verder pag. 121.

† **Kali chromicum** (*flavum*) *s. Chromas kalicus.* [De kristallen bezitten eene citroengele kleur en smaken bitter en onaangenaam.] *Sol:* 100 bij 15° lossen 48½ op; in kookend water in alle verhoudingen oplosbaar.

Inwendig (!). In *Oplossing* [Gr. 2—4 (voor volwassenen of Gr. 1—1½ voor kinderen): als *emeticum* en in kleinere giften als *nauseosum* of ook Gr. ¼—½ daags als *alterans;* volgens Jacobson. Men zij voorzigtig].

Uitwendig. Als *Bijtmiddel* en *verdeelend middel* [liefst in eene oplossing, b. v. 1 (of meer) in 10 water: bij oogontstekingen kan men dagelijks 1 of 2 Druppen van deze oplossing in het oog brengen], *Waschwater* [de zweeren worden dagelijks met hetzelve bestreken], *Strooipoeder* [op *Excrescentiae*, enz.], *Moxae* [Men neemt papier, bevochtigt dit met eene oplossing van 1 in 16 water, maakt er alsdan cylinders van en laat deze droogen. Zij branden zonder aanblazen, onder ontwikkeling van eene sterke hitte (Het is bekend, dat dit zout de brandbaarheid van plantaardige en dierlijke stoffen ten hoogsten bevordert.)].

(Jacobson beveelt insgelijks eene oplossing van 1 Dr. in 32 Onc. water, onder den naam van *Liquor conservatrix*, aan, als zijnde een hoogst werkzaam *antisepticum;* ook roemt hij hetzelve om anatomische praeparaten te bewaren.) (157)

* **Lactucarium** *s. Thridax.* [Bij Galenus en andere oude geneeskundigen reeds voordeelig bekend, is dit middel eerst in de laatste jaren meer algemeen in gebruik gekomen. Het is afkomstig van *Lactuca sativa*, de gewoone Kropsalade, welke plant een wit, melkachtig sap

---

(156) Cf. Lincke's Recept-Taschenb. I. 779 seqq.

(157) Jacobson in: Gerson u. Julius Magaz. XXV. 48, XXVI. 187.
Schmidt's Jahrb. I. 166. — Zie ook IV. 15.

bevat, hetwelk bitter van smaak en het geneeskrachtig beginsel der plant is. — HB: eene niet alkalische, niet kristalliseerbare stof (*Lactucin*), eiwit, was, enz. Men heeft er geen *Morphium* in ontdekt. Het is een krachtig *narcoticum*, doch wegens de zoo verschillende wijze van bereiding en krachten van het *Lactucárium*, worden de doses ook zeer verschillend opgegeven.]

Inwendig. Gr. 2—8 daags, in 2—4 giften verdeeld [van het Fransche praeparaat. — Gr. 10—Dr. 1 *p. dosi* volgens Schinz. Het best zal men doen hen te volgen, die Gr. 4—8, 1—2 maal daags geven, of het eerste voorschrift (van François) te volgen. — Gr. ½ van het Engelsche praeparaat, is zoo krachtig als Gr. 2 van het Fransche, volgens Rothamel.], in *Oplossing* [met *Aq. destill.* en eenvoudig met eene siroop (zóó volgens Rau, doch minder doelmatig, dewijl het *Lactuc.* niet volkomen opgelost wordt en bezinkt)], *Mixturen* [b. v. ℞ *Lactuc.* Scr. 1, *Muc. Gm. Arab. q. s. ad subact. Perfecte unitis adfunde Aq. font.* Unc. 6, *Syr. Rub. Id.* Unc. ½. *M. D. S.* alle uur 2 lepels: tegen Kinkhoest, Hysterie enz.], *Pillen* [Gr. 2-4 (—15) (158)], *Poedervorm.*

Uitwendig. [Het is door velen, vooral door Rau, als een uitmuntend middel in onderscheidene oogziekten aanbevolen (bij de eretische nerveuse *Amblyopie* inwendig); in het algemeen in met *eretismus* gepaarde oogaandoeningen, in welke gevallen het minder hevig werkt dan het opium, waarmede het trouwens zoo zeer overeenkomt.] Tot *Oogdrupwaters* [℞ *Lactuc.* (*Parisiensis*) Gr. 2—3. *Solv. in Aq. destill.* Dr. 3. *Adde: Mucilag. Sem. Cydon.* Scr. 1. *M. D. S.* 1—2 maal daags in te druppelen (vóór het bijvoegen van de *Mucilago* liefst te coleren)]; in *Zalven*, *Pleisters*, enz.

(Als slotsom der proefnemingen van François schijnt men te kunnen stellen, dat het *Lactuc.* den polsslag en de dierlijke warmte vermindert, dat het een *somniferum* is zonder narcotisme te veroorzaken en zonder (even als het

---

(158) M. Edw. etc. Manuel 382.

opium) te stimuleren en dat men het dus zelfs bij acute ontstekingen kan aanwenden.) (159)

† Liquor Ammonii acetici pyro-oleosi. [Het is door Schäfer voorgeslagen als surrogaat van de werkzame, maar vrij dure *Spiritus C. C. succinatus.* — ℞ *Ammon. carb. pyro-oleos. q. v. Adde: Aceti concentr. quant. ad neutralisat. requiritur. In vasis bene obturatis serva.* — Het is gelijk van werking met de *Spr. C. C. succin.* en kost slechts ⅛ van de prijs dezes geneesmiddels (volgens S.). — Overigens is het door den voorsteller reeds sedert vele jaren in de armenpraxis met het beste gevolg aangewend.] (160)

Inwendig. Zie *Liquor Ammonii succinici*, pag. 135.

† Liquor Ammonii benzoïci. [Dit praeparaat is door Harless aanbevolen. — ℞ *Ammon. carb. puri* Dr. 1, *Acid. benz. puri et ab omni oleo empyreum. liberati* Dr. 2 *cum* Gr. 12, *Aq. destill.* Unc. 2. *M.*, *accurate saturentur*, *postea filtra.*]

Inwendig. Gutt. 25—50, meermalen daags [behoorlijk verdund] alleen of in *Mixturen* [men wachte zich voor ieder zuur].

[Harless roemt dit *Liquor* zeer in de verschillende krampachtige aandoeningen, in *Oedema rheumatico-arthriticum*, in kinkhoest (met *Narcotica* vereenigd) enz. (161).]

† Liquor pyro-oleosus e linteo paratus s. *Pyrothonidum.* [HB: zonder twijfel kreosoot. — Het wordt door de verbranding van katoen of linnen verkregen.]

---

(159) Cf. Gerson u. Julius Magaz. X. 275, XXIV. 321.
Geiger's Magaz. f. Pharm. 1825 Nov. 191, 1826 Febr. 164, 1827 Jan. 75.
Schmidt's Jahrb. VIII. 13, XI. 21.
Humble, Diss. de Lact. sativa et Lactucario. Upsal 1827.
Mazotti, — — — — — — Paris 1831.
Holzinger — — — — — — Vindobon. 1832.

(160) Med. Zeit., herausgeg. vom Verein. f. Heilk. in Preuss. 1836. No. 30.

(161) Heid. klin. Annal. V. 4. 584.

Ranque verzekert zeer goede werking gezien te hebben van dit (naar omstandigheden verdunde of onverdunde) middel, bij oogontstekingen, *Fluor albus*, *Metrorrhagien* enz. — Ook Broussais bevestigt de werkzaamheid dezes middels, dat echter weinig de aandacht der geneeskundigen op zich gevestigd heeft.] (162)

Uitwendig. Als *Waschwater* [1 in 12—20 water opgelost, en hiermede meermalen daags de ziekelijke plaats gewasschen].

(Op dezelfde wijze werd door het volk reeds lang eene empyreumatische papier-olie bereid, tegen pijn in carieuse kiezen (163).)

* **Lupulinum.** [De *Strobili* of *Coni Lupuli* leveren het *Lupulinum*, welke stof volgens Planche het stuifmeel der plant uitmaakt, maar volgens Raspail (164) eene in eene eigenaardige holte of klier bevatte stof is. HB: eene vlugge olie (zeer scherp en zeer vlugtig), eene bittere stof, geel hars enz. — Het is korrelig, geelachtig-wit, wordt vochtig in de lucht en reageert niet alkalisch; de reuk is iets aromatisch en sterk, de smaak zeer bitter. Het is ligt oplosbaar in Alcohol, minder goed in Aether. — 10 d. *Lupulinum* = 100 d. Hoppe.] *Cave:* IJzer-, Kwik-, Tinzouten.

Inwendig. In *Tinctuur* [bijzonder aanbevelenswaardig. — ℞ *Lupul.* Unc. 1, *Spr. V. rft.* Unc. 2. *Digere per* 6 *dies*. Dan voegt men bij het uitgeperste en gefiltreerde vocht nog wijngeest, tot dat alles te zamen Unc. 3 uitmaakt; hiervan 20—40 Druppen *p. dosi.*], *Pillen*, *Extract* [Gr. 6—12], *Siroop* [Tinctuur 1, *Syr. simpl.* 7; Unc. ½—1], *Poeder* [*Lupul.* 1, *Sacch. alb.* 2; Gr. 12—Scr. 1].

Uitwendig. Tot *pomade* [*Lupul.* 1 met *Axung. Porci* 3, 6 uren lang in een gesloten vat gedigereerd en gecoleerd,

---

(162) Zie Ranque, *Mem. cliniq. sur .... la pyrothonide* etc. Paris 1827.
Merat et Lens Dict. V. 564.

(163) Cf. Fror. Notiz. XIX. 352.

(164) Sachs u. Dulk l. c. II. 614.

in het laatste stadium van het *Carcinoma* vooral, tegen de soms zoo hevige pijnen (165)].

(Het *Lupulinum* is als een aromatisch, tonisch en te gelijk narcotisch middel aanbevolen, in gevallen waar men van het Opium geen gebruik maken kan.)

Manganesii praeparata. [De Manganzouten zijn tot dus verre nog weinig als geneesmiddelen aangewend. Volgens de proeven van Gmelin (166) en Mitscherlich (167) veroorzaken zij ontsteking der maag enz., en werken zij corroderend. — Odier, Brera en Kapp zeggen, dat zij de eetlust vermeerderen en de digestie bevorderen, hetwelk trouwens nog nader dient onderzocht te worden.]

* *Manganesium oxydatum nigrum s. Hyperoxydum manganicum.* — Onoplosbaar in water en Alcohol, oplosbaar in zuren.

Inwendig is het door Kapp met goed gevolg gebezigd bij algemeene *Syphilis*, door Brera bij *Chlorosis*, *Hysterie* enz., door Odier bij zwakke spijsverteering [Gr. 3—6, in *Poeders* of *Pillen*].

Uitwendig is het dikwijls aangewend. Grille (168) roemt het als *antiscabiosum*; Jadelot, Villars enz. prijzen het bij verscheidene chronische *Exanthemata* [1 op 2 *Axung. Porci*].

† *Manganesium sulphuricum oxydulatum.* [Ligt oplosbaar in water.]

Uitwendig. Men heeft bij *Scabies* eene zalf [uit 1 met 8 ongezoutene boter] van dit praeparaat bereid. Kapp heeft dezelve gebezigd, doch met een niet zeer groot succes.

† *Manganesium muriaticum oxydulatum.* [Zie pag. 243.]

Uitwendig wordt het door Kapp aanbevolen als *Garga-*

---

(165) Freake bij M. Edw. et Vavass. Manuel etc. 187. Sachs u. Dulk l. c. II. 618. (De waarnem. van Yves en Mill worden aldaar geciteerd.)

(166) Journ. de Chim. méd. 1826.

(167) *Lehrb. der Arzneimittellehre* I. 2. 338. — Berlin 1838.

(168) Annal. de Chimie XXXIII. 74.

risma bij *scorbutische* aandoeningen en *syphilitische* zweeren. — Ook is het tegen chronische *Exanthemata*, Gr. 10—20 *p. die*, in Pillen, gegeven.

* **Mannitum.** [Het is het eerst door Proust als een bijzonder naast bestanddeel der Manna opgegeven en door Magendie in aanwending gebragt. Het stelt bijna geheel de *Manna in lachrymis* daar, waaruit het dan ook grootendeels bereid wordt. Doch bijaldien deze stof meer in gebruik mogt komen, dan zou men uit verschillende plantsappen, b. v. van de beetwortels, dezelve kunnen bereiden. Het is wit, zwak van smaak, maar aangenaam zoet en bijna zonder reuk.] *Sol.* 5, in kookend bijna in alle verhoudingen, in Alcohol niet zoo goed. — *Cave*: vooral hitte.

Inwendig. Dr. 2—Unc. ½ *p. dosi* [en meer, volgens Solon (169)] in *Oplossing* [Unc. 1—2 in Unc. 2—4 van een of ander aromatisch water (altijd warm te gebruiken of met meer water laten bereiden)] of bij andere purgeer-mixturen gevoegd; als Siroop [de eene of andere siroop er bijgevoegd en dan vooral zóó bij kinderen].

(Magendie zegt dat men deze stof zeer goed voor de *Manna* in plaats stellen kan, daar zij dezelfde purgerende kracht bezit, zonder in den onaangenamen reuk te deelen, en Solon geeft aan hetzelve den voorkeur boven de *Manna* en *Oleum Ricini.*) (170)

† **Meloës majales.** [De meikevers werden te voren in dezelfde ziekten als de *Cantharides*, en vooral tegen *Hydrops*, gebezigd. Zij waren ook tegen de *Hydrophobie* in groot aanzien, getuige » het Pruissische *Electuarium* (een door Frederik II gekocht *arcanum*, hetwelk deze kevers als hoofdbestanddeel bevat)" en de *Potio antilyssa* van Selle (℞ *Meloum maj.* N°. 8, *Theriac.* Unc. ½, *Ammon. carb.* Dr. 2, *Camph. ras.* Dr. 1, *Spr. Minder.* Dr. 8. *M. exact. D. S.* alle uur 1—1½ lepel).]

Inwendig. In *Poeder* [℞ *Pulv. Meloum. maj.* Gr. 15, *Kali nitric.* Dr. 1. *M. f. pulv. Divid. in part. aeq.* 12.

(169) Schmidt's Jahrb. IV. 144.

(170) Magendie Formul. 205.
Pharm. Centr. blatt. 1834. 416, 539, 1837. 37, 1838. 21.

D. S. alle uur 1 poeder: tegen *Hydrops* (Dähne) (171). — In honig schijnt het gebruik echter verkieslijker].

(In het voorbijgaan zij hier aangemerkt, dat even als de gewoone Spaansche vliegen, ook de *Lytta gigas*, die voor eenige jaren uit O. Indie onder den naam van »blaauwe *Canthariden*,'' ingevoerd is, en de *Lytta vituta*, als ook de *Meloë proscarabaeus*, *in-* en vooral *uitwendig*, gebruikt worden.)

* **Morphium** *s. Morphinum.* [In de 17de eeuw, in den onzuiveren staat, onder den naam van *Magisterium Opii*, reeds bekend, is het eerst in 1816 als een Alkali erkend. Het wordt op verschillende wijzen bereid, terwijl de methode van Gregory (of liever die van Robertson) (172) voor eene der besten gehouden wordt. — Het zuivere *Morphium* stelt kleine, smaak- en kleurloze kristallen daar, en is in den fijn verdeelden staat zeer bitter.] — *Sol.* 405 kookend; 20 wijngeest van 83°/₀; in koud water naauwelijks oplosbaar. — *Cave:* sterke mineraalzuren, enz. (Daar de looistof met het *Morphium* eene onoplosbare verbinding aangaat, willen wij aanmerken, dat misschien deze stof als een chemisch-neutraliserend middel bij vergiftigingen met *Morphium* nuttig zijn kan.)

Inwendig en

uitwendig, zie pag. 141, bij *Morphium aceticum*, met hetwelk het zuivere *Morphium* in werking en doses geheel overeenkomt, ofschoon men het laatste zelve zelden aanwendt wegens deszelfs mindere oplosbaarheid, en het alleen voor het inwendig gebruik goed geschikt is. [Het zuivere *Morphium* geeft men in *Pillen* (℞ *Morphii* Gr. 2—3, *Sulph. aurat. Antimon.* Gr. 4, *Extr. Digit. purp.* Gr. 12. *M. f. l. a. cum Mucil. Gm. Arab. pill.* N°. 6. *D. S.* 's avonds 1 pil: bij Teering b. v.) of *Poedervorm*, doch de zouten beter in *Oplossing*.] (173)

---

(171) Sobernheim l. c. 369.

(172) Geiger's Handbuch etc. I. 645.
Pharm. Centr. blatt. 1833. 248, 459.

(173) Cf. Patov, *de Morph. usu in oculor. morb.* Padua 1826.

***Naphtalinum.** [Men heeft hetzelve uit de Steenkolenteer getrokken en gezegd dat het wel als identisch met het *Paraffinum* zou kunnen beschouwd worden. Door sublimatie gezuiverd, vertoont het zich in witte, glanzende, regelmatige, rhombische blaadjes, die zeer sterk naar *Oleum Lithantracis* rieken, droog en broos zijn. Het is onoplosbaar in water, gemakkelijk oplosbaar in Alcohol en Aether, reeds bij gewoone temperatuur vlugtig en lost zich in *Acid. aceticum* en *oxalicum* op. — Met zwavelzuur vormt hetzelve het » Zwavel-Naphtalin-zuur."]

Ten opzigte der aanwending en werking, aangaande welke wij geene berigten konden raadplegen, zullen wij waarschijnlijk het best doen, den lezer beneden naar *Oleum pyrocarbonicum* te verwijzen.

Narcotica. Hier ter plaatse zullen wij nog melding maken van de volgende:

† *Anemoninum.* (Handboek der Artsenijbereidkunde van Ph. L. Geiger, door P. A. van der Bijll enz. 1070.) Hetzelve wordt uit onderscheidene soorten van het geslacht *Anemone* verkregen en zou dienstig zijn bij *Paralysis*, *Amaurosis*, *Scirrhus* enz.

† *Aroninum.* (Behrend's Journalist. Aug. 1833. 224.) Daar dit, door Bird uit de *Arum maculatum* verkregene, Alkaloïd, de vergiftige en scherpe eigenschappen der plant, in eenen geconcentreerden toestand schijnt te bezitten, zoo kan de ontdekking van hetzelve voor het vervolg nog wel eens belangrijk worden, daar toch deze plant oudtijds zeer hoog geschat werd.

Czavaina, *Diss. de Morphio.* Pesth 1835.
Kindscher, — — ——— Berol. 1828.
Schmidt's Jahrb. I. 298, II. 287, IV. 50, V. 29, 157, 158, 229, VI. 268, VIII. 174, 313, X. 16, 18, XI. 157, 171; enz. enz.

† *Atropa mandragora.* (Manuel etc. 377.) Zij heeft veel overeenkomst met de *Belladonna* en heeft ook dezelfde krachten. Vroeger veel in gebruik, wordt zij thans nog slechts uitwendig gebezigd, op scirrheuse gezwellen.

† *Colchicinum.* (Geiger's Pharm. univ. II. 186.) Met $\frac{1}{10}$ Gr. werd eene kat (na 12 uren) gedood. De maag en darmen waren ontstoken. Dit Alkaloïd is het hoofdbestanddeel van de *Colchicum autumnale.* Of het als geneesmiddel aanwending vinden zal, moet de tijd leeren, terwijl het wel aanbevelenswaardig schijnt.

† *Daturinum.* (Annal. der Pharm. VII. 272.) Geiger en Hesse hebben deze giftige stof onderzocht. Het maakt even als het *Atropinum* sterke en aanhoudende dilatatie der pupil. — Aanbevelenswaardig.

† *Digitalinum.* (Dierb. l. c. 267.) Volgens Morin, Leroyer en anderen is het in geringe giften reeds zeer vergiftig. Doch uit hunne waarnemingen, even als uit die van Lancelot schijnt de geneeskunde weinig partij te kunnen trekken. — Het schijnt geene plantaardige, zoutvatbare basis te zijn (174).

† *Ergotinum.* (Annal. d. Pharm. I. 171.) Wiggers heeft dit Alkaloïd ontdekt. Het is het werkzame bestanddeel van het *Secale cornutum*, volgens W., hetwelk echter Chevallier ontkent. Het zou narcotisch vergiftig werken, en met 9 Gr. zou W. eenen haan gedood hebben.

---

(174) Geig. door v. d. Bijll etc. 1161.

† *Extractum Papaveris somniferi.* (Berl. med. Centr. Zeit. 1835. N°. 15. 239.) Prof. Wolf heeft in de Charité te Berlijn proeven met dit inlandsch middel genomen, die weinig voor deszelfs nuttigheid pleiten. Men gaf 2-3-4 Gr. *pro dosi.* — Volgens Edw. en Vavass. (175) Gr. 4—Scr. 1, in Pillen.

† *Hyoscyaminum.* (Annal. d. Pharm. VII. 270.) Reeds in geringe giften werkt het narcotisch vergiftig en dilateert het de pupil lang en in eenen hoogen graad. (Daar het *Hyoscyaminum* het best uit de zaden verkregen wordt, zoo blijkt hieruit, dat b. v. eene *Tinctura Sem. Hyosc.* een goed praeparaat zou opleveren.)

† *Morphium camphoricum.* (Lançette Franç. 14 Févr. 1832.) Tanchon wil dit middel tegen pijnlijke *erectiones* van den *Penis*, in giften van $\frac{1}{4}$ Gr. met nut aangewend hebben. — Sorlin en meer andederen gebruiken het middel met goed gevolg, bij *Urethritis* enz., als wanneer men dit zout met *Ungt. Althaeae*, langs de *Urethra* inwrijven laat.

† *Morphium citricum.* (Manuel etc. 374.) Porter was de eerste die hetzelve gebruikte; hij en vele andere Amerikaansche artsen meenen, dat dit middel krachtiger en spoediger werkt, maar minder aanhoudend, dan het opium. Magendie wil dat men eene *Oplossing van Citras Morphini* (*Gouttes roses*) zal maken en daarvan 6—24 Druppen daags geven.

---

(175) Manuel etc. 372.

† *Nicotinum.* (Magaz. f. Pharm. XXIV. 138.) Het werkt zeer vergiftig en zelfs narcotisch, maar dilateert de pupil *niet*. Even als in het algemeen met de Tabak plaats heeft, die vooral uit het *Semen* zeer doelmatige praeparaten zou opleveren, heeft men tot dus verre aan dit Alkaloïd niet veel oplettendheid geschonken. — Geiger beveelt een *Aqua Nicotii* (Nicotin-water) aan. — Men heeft vele gemakkelijk oplosbare Nicotine-zouten bereid (176).

† *Opium indigenum s. nostras.* Volgens Biltz bevat de inlandsche opium uit de varieteit met blaauwe zaden, meer *Morphium* en uit die met witte zaden, meer *Narcotinum* dan de Oostersche opium (177). — Doch bij de verschillende schrijvers loopen de berigten nopens het Morphium en Narcotinum gehalte des inlandschen opiums, zeer uiteen (178). Dulongchamps (179), Dronsart, Fouquier Loiseleur enz. schrijven aan de inlandsche opium dezelfde krachten toe als aan de oostersche en gebruiken dezelve op dezelfde wijze en met het beste gevolg (180).

† *Paramorphium s. Thebaïnum.* (Journ. de Chim. méd. Mars 1833. 161.) Volgens Magendie bewerkt deze, door Pelletier in het opium ontdekte, zelfstandigheid in giften van 1 Gr. *Tetanus*, zoodat deszelfs werking moeijelijk van die des

(176) Zie b. v. bij Geig. door v. d. Bijll, 1228 seq.

(177) Trommsdorff Journ. XXIII. 1. 282—292.

(178) Zie b. v. Dierbach l. c. I. 114 seq.

(179) Merat et Lens Dict. V. 195.

(180) Bullet. des Sc. méd. Févr. 1829. 323 seq.

Strychniums of van het *Caniraminum* te onderscheiden is. — Men kan een' hond met 1 Gr. (in de *Vena jugularis* geïnjicieerd) dooden. — Schijnt veranderd *Morphium* te zijn ?

* *Picrotoxinum s. Cocculinum s.* (volgens sommigen) *Menisperminum.* (Dierb. l. c. 293.) Boullay heeft dit Alkaloïd ontdekt, hetwelk volgens eenen ongenoemden schrijver (181) » het beginsel der Narcotica is, die » hare uitwerking vooral op het ruggemerg en de zenuwvlechten uitoefent (?!)." — Couerbe heeft het middel insgelijks onderzocht. Vroeger is het vooral uitwendig en wel in de eerste plaats tegen *Tinea Capitis* gebruikt geworden, doch schijnt (even als het *Columbinum* en zoo vele andere dergelijke stoffen, die wij, om niet nutteloos breedvoerig te zijn, slechts voorbijgaan) weinig meer geacht te worden. — (Behalve de onderhavige stof bevatten de kokkelzaden nog volgens sommigen *Paramenisperminum* en *acidum hypopicrotoxicum.*)

† *Piscidia Erythrina.* (Transact. of the med.-bot. Soc. of Lond. en Lond. med. and phys. Journ. Sept. 1832.) Hamilton vondt dat eene *Tinctura spirituosa* het doelmatigste praeparaat is (1 Onc. der bast op 12 Onc. wijngeest). Als *somniferum* nam hij inwendig 1 Dr., en uitwendig in *carieuse* tanden insgelijks de Tinctuur.

Semen Cannabis. (Moll en v. Eldik, Tijds. XI. 559.) Jahn prijst dit zaad als een zacht *narcoticum*, vooral bij kinderen, aan.

---

(181) Recens. der Recens. 1840. No. 9. pag. 366 (Boekbeschouwing).

† *Solaninum.* (Dierb. l. c. 272 in de noot.) In *Solanum nigrum* enz. hebben Desfosses, Otto en anderen dit Alkaloïd gevonden, hetwelk in 8000 d. kookend water oplosbaar is. Het vormt met zuren gemakkelijk zouten. Volgens de proeven van Magendie werkt het hevig op het *centrum nervosum*. Mogelijk kan het als acetaat, in giften van $\frac{1}{8}$—$\frac{1}{4}$ Gr., in pillen, aanwending vinden, ofschoon het als geneesmiddel nog niet gebruikt is (182). Het *Solaninum* uit Aardappelen en dat uit *Dalcamara* schijnen verschillend te zijn (183).

* **Narcotinum** *s. Opianum s. Sal Desronii.* [Door Desrone daargesteld, is deze stof geenszins, zoo als Sertürner geloofde, basisch mekonzuur *Morphium*, maar een eigenaardig subalkaloïd in de opium. — Het zuivere *Narcotinum* is zijdeachtig van glans, smaakloos en onoplosbaar in koud water.] *Sol.* 400 kookend, 100 koude en 24 kookende Alcohol.

Wat de werking van dit middel aangaat, men is het nog geenszins dienaangaande eens. — Desrone gelooft de werking gelijk aan die des Opiums te zijn; Magendie en Brera houden het *Morphium* voor het sopiërende, het *Narcotinum* daarentegen voor het exciterende beginsel des Opiums, zoo als men uit hunne proeven en die van Dieffenbach ook schijnt te mogen besluiten. — Brera geeft als geneesmiddel 2 Gr. in 8 *Boli* verdeeld, bij depressie der levenskracht alle uur 1 (184). — Roats beproefde het middel met goed gevolg bij *Febris intermittens* van verschillende *typus* (185), tot 16—24 Gr. daags. — Cadet de Gassicourt wendde het in *Injectie's* aan, bij *neuralgien* der

---

(182) M. Edw. et Vavass. Manuel etc. 309.

(183) Geig. door v. d. Bijll etc. 1246.

(184) Klinisches Receptb. 30.

(185) Buchner's Repert. Bd. 46. 278.

pisbuis en schede (186). — Het *Narcotinum muriaticum* zou, als *antifebrile*, wegens deszelfs heilzame werking en billijker prijs (volgens sommigen) den voorkeur boven het *Chininum* verdienen.

* **Natrum hydrojodicum** *s. Natrum jodatum s. hydrojodas Sodae.* [Het kristalliseert in verbinding met water, in aanzienlijke, vierzijdige zuilen, die in de lucht vloeibaar worden, in de hitte ligt smelten en in Jodnatrium veranderen.]

De eigenschappen en werkingen dezes middels zijn gelijk aan die van *Kali hydrojodicum*, zie pag. 127; weshalve wij derwaarts verwijzen.

Nervina.

† *Acidum valerianicum.* (Pharm. Centr. blatt. 183 . I. 313, 1833. I. 449.) Onder de overgroote menigte plantaardige stoffen, die in den nieuweren tijd ontdekt werden, schijnt dit door Penz, Trommsdorff enz. onderzochte zuur de oplettendheid des geneesheers te verdienen, al ware het slechts om de ware werkzaamheid der Valeriaan nader te leeren kennen. Het zuur is ook een bestanddeel van de *Oleum aethereum Valerianae.*

† *Cuprum carbonicum.* (Bullet. des Sc. médic. Dec. 1827. 515.) Tegen *Prosopalgie* wordt het door Elliotson en Key geroemd, welke laatste Dr. ½ tot zelfs Unc. ½ *pro dosi* zonder nadeel (? !) gegeven wil hebben. Ook Richmond gaf Dr. 1 in 24 uren met goed gevolg tegen dezelfde ziekte, even als ook Hatchinson. (Vroeger werd het (als Malachiet) bij Epilepsie enz. omgehangen en als Amulet gedragen (187).)

---

(186) *Merat et Lens Dict. IV. 574 seqq.

(187) Gmelin Apparat. medicaminum I. 342.

† *Ferrum carbonicum oxydulatum.* (Berl. med. Centr. Zeit. 1835. 437.) Het komt in de natuurlijke Staalwaters voor, en wordt in poeders van 1 Gr. opgelost gebezigd en vormt een middel, dat boven vele verzonden wordende minerale wateren te verkiezen is, volgens Meurer. (De pillen van Gaillard tegen *Chlorosis*, als ook die van Blaud, herinnert men zich gemakkelijk bij dit middel.)

† *Ferrum carbonicum saccharatum.* (Brandes, Neues Archiv. III. 247.) Door Becker voorgesteld en als geneesmiddel geprezen, wordt dit middel door Liebig insgelijks geroemd.

[** *Ferrum oxydatum hydratum.* (Zie pag. 100.) (Huf. Journ. 1828 März. 80 seqq., 1832 Sept. 107.) Vooral tegen *Neuralgiën* wordt het geroemd. Fritsch gaf tot eene Drachma *p. dosi*, bij *Prosopalgia* enz., Wittcke bij *Otalgia*, *Odontalgia* enz., Trousseau en Bonnet bij *Gastralgia* (1 Onc. in 100 pillen), Stegmann bij *Tussis convulsiva* (188), enz., allen met goed gevolg.]

† *Gemmae Pyri acerbae.* (Huf. Journ. 1834. Nov. 102.) Biermann beveelt dezelve als een specifiek *nervinum* aan, hetwelk bij ware zwakte en bij verhoogde irritabiliteit des Ganglien-systeems heilzaam zou werken. — B. heeft zoo veel vertrouwen op dit middel, dat, waar men anders *Moschus* toedient, hij aan deze *Gemmae* den voorkeur geeft.

† *Panax quinquefolium.* (Manuel etc. 278.) De wortel dezer Chineesche plant wordt ook onder de *nervina* gerangschikt, even als *Cam-*

---

(188) Horn's Archiv 1835. Jul. u. Aug. 651.

phorosma monspeliaca, die eenen kampherachtigen reuk en vrij sterke krachten heeft en in Thee-infusie gebruikt zou kunnen worden.

† *Solutio Fermentolei Centaurei minoris.* (Salzb. med. Zeit. 1836. III. 124.) Büchner meent dat men met dit zijn nieuw en hoogst sterk riekend middel, veel nut zal kunnen stichten bij *Asphyxie*, *Tetanus*, *Neuralgien*, *Jicht* en *Rheumatismus* en zelfs bij de *Cholera*. — Hij geeft 15—20 Druppen op suiker, als dosis op. (Vroeger was reeds een *Aqua Centaurei minoris fermentatione parata* in gebruik.)

* *Thea viridis* en * *Theïnum.* Zeer veel is reeds over dit overbekend Chineesch product, zoowel ten voordeele als ten nadeele geschreven, en het schijnt moeijelijk tot een vast resultaat te komen. Doch op het gezag vooral der Franschen, plaatsen wij dezelve *hier* (189).

Nutrientia.

Amylum peregrinum. (Dierb. l. c. 154.) Behalve de op pag. 42 behandelde * *Amylum Marantae*, welke het eigenlijke *Arrow-Root* is, komen als zoodanig nog voor † *Amylum Asiae australis* (van *Curcuma angustifolia* enz.) en † *Amylum insularum Oceani australis* (van *Tacca pinnatifide*, Forster). (Het beruchte *Racahout de l'Orient* der Franschen wordt uit deze *Amylum* soorten, met Chocoladepoeder en *aromatica* vervaar-

---

(189) Zie ook C. A. Bergsma, *Diss...... de Thea.* Traj. ad Rhen. 1825.

digd, doch het echte *Racahout* is een *Amylum querneum.*)

† *Dextrinum.* (Journ. de Chim. méd. 1833 Avril. 208.) Deze stof wordt door het behandelen des stijfsels met zwavelzuur verkregen. — Payen en Persoz meenen dat hetzelve de gomsoorten voordeelig vervangen kan. Zij willen het als een ligt voedsel, vooral met suiker (ook als siroop en Chocolade) gebruikt hebben. — Serres heeft voor het gebruik der hospitalen dit praeparaat, in plaats van *Gm. Arab.*, aangeraden (190). (Even als het *Dextrinum* kan men ook het *Diastasis* gebruiken (191).)

† *Gummi Tor.* (Annal. d. Pharm. IX. 217.) Bassermann houdt deze Gom voor de zuiverste gomsoort. Zij komt insgelijks uit *Arabie* in den handel, even als ook † *Gummi Embavi*; uit Afrika komt thans ook † *G. Turico* en † *G. Gheda* (192).

† *Inulinum s. Heleninum s. Alantinum s. Dahlinum* enz. (Magaz. f. Pharm. V. 66, VIII. 288.) De namen duiden reeds genoegzaam de verschillende planten aan, uit welke men eene soort van *Amylum* trekt, die men als geneesmiddel gebruikt, daar zij gemakkelijker oplosbaar en ook voedzamer is dan de gewoone *Amylum.*

† *Lactis praeparata.* (Heid. klin. Annal. IX. 286.) Braconnot heeft een *Melk-conserf*, Robinet eene *Melk-siroop*, Legrip een *Melk-poeder* en *Melk-pa-*

(190) Annal. de Chim. Août 1834. 370.

(191) Geiger, Pharm. univers. II. 253.

(192) Pharm. Zeit. 1835. 172.

stilles voorgesteld. Mouchon laat eene *Syrupus Lactis amygdalatus* bereiden, een ander een *transportabel Melk-extract* (193). — Grimand prijst de *Lactoline* zeer (194) en Magendie roemt het *Acidum lacticum* als voedend middel (195).

† *Osmazomum.* (Geiger, Ph. universal. II. 179.) Het osmazoom, deszelfs bereiding en belangrijkheid, zijn bekend. — Reeds in 1810 gaf Velsen een voorschrift voor eene »Kracht-Bouillon," die hij aan uitgeputte zieken toediende, en de *Tablettes de bouillon* waren op lange zeereizen reeds sedert eenige jaren in gebruik (196). Doch Cadet gebruikt liever een *Osmazoom-poeder*. De *Osmazoom-Chocolade* wordt ook als zeer krachtig geroemd.

† *Vipera Berus.* Deze addersoort, die vroeger bij Teering onder vele vormen in gebruik was, wordt nog jaarlijks in Frankrijk, ter waarde van 50,000 francs ingevoerd, om er krachtgevende afkooksels van te bereiden.

† **Oleum** (*aethereum florum*) **Arnicae.** [Zij is duur; uit *Flor. Arnic. mont.* L. 100 verkrijgt men slechts 1 Dr. en 10 Gr. olie (Lieblein). — Het is wel te denken, dat in deze olie de nervine werking der *Arnica* in den hoogsten graad geconcentreerd is. Zij is het eerst door Schneider (197) gebezigd en sedert door hem dringend aanbevolen, als zijnde een ongemeen werkzaam middel, vooral

(193) Buchner's Repert. Bd. 47. 3. 421.

(194) L'Institut, Journ. gén. etc. 1835. No. 92. 45.

(195) Form., 8 édit. 418.

(196) Chevallier in: Dict. des Drogues. V. 163.

(197) Schmidt's Jahrb. XI. 326.

bij chronische *Apoplexien*, na veelvuldige aanvallen. Overigens schijnt het nog weinig in gebruik gekomen te zijn. — Ook is het » een voortreffelijk 't geheugen versterkend middel" volgens Schneider.]

Inwendig. In *Mixturen* [4 Druppen in ½ Onc. *Aeth. acet.* of *sulph.* met eenig zoet bijvoegsel, drupswijze in te nemen]; als *Oliesuiker* [met 4 Druppen kan men 1 Onc. *Elaeosaccharum* bereiden; bij theelepeltjes in te nemen] of ook *zuiver* [6—10 Druppen in een weinig wijn].

Uitwendig (bij verhardingen, vooral in den onderbuik; in welke gevallen het (naar men zegt) een goed *resolvens* is). Tot *Inwrijvingen* met eene vette olie vermengd] enz. (198).

† **Oleum Asphalti** *s. Bituminis Judaïci.* [Vroeger bezat deze olie eenen grooten naam in de genezing der Longteering. Groote artsen prezen dit middel zeer; zoo zeide de groote Bang: » inter omnia remedia antiphthisica primarium est;" zoo noemde Richter hetzelve » een hemelsch middel." Doch de nieuwere school achtte dit prikkelende middel (en voorwaar in vele gevallen te regt) schadelijk en zoo kwam het in onbruik. Sommige der nieuwere schrijvers echter, waaronder wij slechts Sachs zullen noemen, prijzen dit middel wederom ten hoogste tegen de *Phthisis* aan.]

Inwendig. 3—10 (en meer) Druppen *p. dosi*, 2—3 maal daags [liefst met een zacht aromatisch water en eene inhullende siroop; of elke enkele gift met eene bijvoeging van 1—2 Druppen *Spr. nitrico-aethereus.* — Wegens den onaangenamen smaak ook wel met vleeschnat]. (199)

† **Oleum betulinum** (*empyreumaticum*) *s. Balsamum Lithuanicum s. Oleum Rusci.* [Zij wordt verkregen uit de *Betula alba* en wel door destillatie van de inwendige bast van jonge Berkenboomen, en komt uit Rusland en Lithauwen. Er worden twee soorten dezer olie gebruikt, de aetherische namelijk en de *gewoone* Berken-teer-olie; de eerste soort is bijna kleurloos en wordt door herhaalde destillatie uit de tweede verkregen.]

Uitwendig. (Men moet de *gewoone* Berkenolie den voor-

---

(198) Zie ook Pharm. Centr. blatt 1837. 852.

(199) Sachs u. Dulk, Handwörterb. etc. I. 510 seqq.

keur geven boven de Teerzalf, daar zij minder onzindelijk voor het gebruik en gemakkelijker in te wrijven is; doch men neemt liever de *kleurloze* olie, wanneer de ziekte in het aangezigt of aan de handen zich bevindt.) Tot *Inwrijvingen*, *Pleisters*, *Zalven* [in welke vormen men met het beste gevolg deze olie aangewend heeft bij onderscheidene *Exanthemata*, b. v. in de vormen van *Eczema chronicum* (op het hoofd), *Pityriasis*, enz.]. (200)

(Ook *inwendig* wordt zij onder het volk in Rusland gebruikt, en van deze olie, om dit in het voorbijgaan aan te merken, is de eigenaardige reuk van het Russische *Juchtleder* afkomstig.)

† Oleum (*aethereum*) **Hyssopi officinalis.** [Zij was vroeger reeds in gebruik, is daarna in onbruik geraakt en andermaal door Schneider in aanwending gebragt. — Zij is geelachtig van kleur en heeft eene doordringende, aangename, aromatische reuk. — 12 pd. van het versche kruid geven 2 Dr. olie, volgens Lieblein. Het schijnt nog niet dikwerf gebezigd te zijn.]

Inwendig. *Zuiver* [ingehuld] of in *Mixturen*, *Poedervormen* [4 Druppen olie met Arrow-root en suiker *ana* Dr. 6, alle 2 uur een theelepeltje, met melk of water].

(Het is door Schneider zeer nuttig bevonden tegen hardnekkige hoest van een niet ontstekingachtig karakter, tegen asthenische *Catarrhus* en *Asthma*. Zelfs Teeringachtigen in de eerste stadia gebruiken de bovengenoemde poeders met groot voordeel, volgens den zelfden schrijver.) (201)

† Oleum pyrocarbonicum s. *Oleum Lithantracis s. O. empyreumaticum e ligno fossili.* [Zij wordt door de drooge destillatie uit de *Bruinkool* verkregen en heeft veel overeenkomst met de Teer. Door voorzigtige rectificatie kan men haar bijna kleurloos maken, als wanneer zij dunvloeibaar, zeer vlugtig en doordringend van reuk is. Zij bevat 2% Kreosoot volgens Bley en ook Paraffin volgens Simon. — Reeds voor 30 jaren werd deze olie door Lucas als een zeer werkzaam *Arcanum* tegen verlamming, Hy-

---

(200) Cf. Riecke l. c. 654 in de *Zusätze*.

(201) Harless neue Jahrb. etc. VIII. 1. 78.

pochondrie, Hysterie enz. aangeprezen, en, met andere ingredienten vereenigd, in *Pillenvorm* gebragt en als zoodanig algemeen verspreid. Onlangs zijn zeer gunstige waarnemingen omtrent de werkzaamheid dezer pillen medegedeeld, uit welke blijkt, dat dit middel vooral op zijne plaats is bij Jicht, die zich bij *paroxismen* vertoont en wel voornamelijk als deze met knobbelvorming en *anchyloserijng* der geledingen verbonden is, en dat in zulke gevallen deze olie alle andere middelen verre overtreft. Sommige waarnemers echter hebben dezelve met weinig voldoening gebruikt.]

Inwendig. In *Pillenvorm* [*De Pillen van* Lucas zijn volgens Thär deze: ℞ *Ol. Pyrocarb.*, *Antimon. sulph. nigri* ana Unc. 1, *Olibani* Dr. 2, *Pulv. Stipit. Dulcamar.* Dr. 6. *M. f. Pill. pond.* Gr. 2. *Consp. pulv. rad. Liquir.* *D. S.* 3 maal daags 6—10 stuks. — Kahleis geeft voor deze pillen het volgende voorschrift op: ℞ *Gummi Ammon.*, *Gum. Galban.*, *Res. Guajac. nat.*, *Aloës succotrin.*, *Sap. medicat.* ana Unc. 1, *Ol. pyrocarb.* Unc. 2. *M. f. massa, ex qua fomentur pilulae*].

Ook *uitwendig*, tot *Inwrijvingen* [1 maal daags, volgens Thär, bij *Anchylosis* der geledingen, als wanneer daardoor de inwendige behandeling met dit middel zeer versterkt wordt]. (202)

* **Parraguay-Roux** *s. Tinctura Spilanthi oleracei composita.* [Dit in den jongsten tijd uit Frankrijk naar elders verspreide geheime middel, bevat als hoofdbestanddeel de *Tinctura Spilanthi oleracei* (zie pag. 227), die daarom ook wel door sommigen voor identisch met de *zamengestelde* Tinctuur of ons *Parraguay-Roux*, gehouden wordt. — Volgens geloofwaardige opgaven is het voorschrift voor dit middel het volgende: ℞ *Fol. cum floribus Inulae bifrontis*, *Flor. Spilanth. olerac.*, *Rad. Pyrethri* ana Unc. 1, *Spr. V.* (33° Baumès) Unc. 8. *Macera per* 15 *dies*, *exprime et filtra.*]

---

(202) Verg. Lucas, neues, sicheres und volkomm. mittel wider die Gicht etc. 3te Aufl. 1817. *Halle.*
Thär in Casper's Wochenschr. 1833. 20.
Simon, ibidem 1834. 711.
Otto, ibidem 1839. 228.

» Deze Tinctuur," zegt **Hufeland**, » doet terstond alle » kiespijn, van welken aard ook en door welke oorzaken ook » ontstaan, bedaren, wanneer men de kies of het tandvleesch » met dezelve bestrijkt; de pijn bedaart dan soms bij voort- » during of soms slechts temporair, in welk geval men nog- » maals het middel aanwenden moet. Overigens heeft men » bij het aanwenden van deze Tinctuur niets te vreezen (203)."

Ook von **Graefe** is een warm lofredenaar van dit middel en schrijft aan hetzelve eene eigenaardige werking op de *Nervi alveolares* toe. Zelfs daar, waar ontsteking, *Rheumatismus* enz. als oorzaak der *Odontalgia* blijven voortduren, mist (volgens v. G.) deze Tinctuur hare werking niet. — Wanneer eene geheele rij pijnlijk is, of de tanden en kiezen onbeschadigd zijn, dan bestrijkt men dezelve met een penseel met het zuivere middel bevochtigd; of er worden 15—20 Druppen met een lepel water vermengd en dit gedurende eenige minuten in den mond gehouden. Bij carieuse kiezen brengt men de Tinctuur door middel van boomwol in de holle kies zelve. — Ook **Wiessner** (204), en meer anderen prijzen het middel, terwijl b. v. **Schneider** (205) en **Heyfelder** er weinig nut van hebben ondervonden.

† Penghawar Jambie. [Dr. **Kool** te Amsterdam was toevallig in bezit gekomen van een stuk wortel, die door de Javanen als *stypticum* gebruikt wordt. Met moeite gelukte het hem eene grootere voorraad te verkrijgen. — Het is eene met mos begroeide wortel en het gebruik leerde dezen geneesheer, dat dit fijne mos, gelijk de Javanen teregt ook gelooven, eene *styptische* kracht bezit, aan welk vermogen men volstrekt niet twijfelen kan, wanneer men de proefnemingen met het middel genomen, nagaat.]

Inwendig. Het *Extract* in *Mixturen* [℞ *Decoct. Hord.* Unc. 5, *Syr. Papav. rhoead.* Dr. 6, *Pulv. G. Mimos.* Dr. 1, *Extr. Pengh. Jamb.* Dr. 1—2. *D. S.* alle uur 1 lepel (**Kool**)]. (206)

---

(203) In deszelfs *Journal* 1835. Jan. 122.

(204) **Schmidt**'s Jahrb. XI. 153.

(205) Med. Conversat. blatt 1830. 364.

(206) Zie: Onderzoek van de Pengh. Jamb., door J. A. **Kool**, *M. D.* te Amsterdam. Amst. 1839.

* **Phloiorrhizinum** (van φλοιος (bast) en ῥίζα (wortel) en dus niet *Phlorrhizinum* of zelfs *Phloridzinum*). Dit voor eenige jaren door de Koninck (207) en Stas ontdekte en door den eerstgenoemden als surrogaat der *Chinine* aanbevolen praeparaat, komt voor in den wortelbast der peeren-, pruimen-, kersen- en vooral der appelboomen, terwijl het ook aanwezig is in den bast van den stam en der takken, en zelfs in de bladeren, doch in veel geringere hoeveelheid. Hoe drooger de bast is, des te minder is de hoeveelheid van het *Phloiorrhizinum*. In den zuiveren staat is het, volgens de K., mat-wit, gewoonlijk in zijdeachtige naalden gekristalliseerd; de smaak is eerst iets zoet en spoedig daarna bitter en iets adstringerend, terwijl Boullier (208) zegt, dat de smaak ligt bitter en niet zamentrekkend is. Het is slecht oplosbaar in (zelfs kookende) Aether. *Sol.* 1000 ongeveer (0—22° C.); doch de oplosbaarheid in water stijgt met de toenemende temperatuur, zoodat dan ook kookend water hetzelve in alle verhoudingen oplost. Alcohol lost hetzelve beter op dan water, doch kookend lossen beide het even goed op. — *Cave:* groote hitte; geconcentreerde zuren, vooral zwavel-, salpeter- en zoutzuur; in geconcentreerd azijnzuur opgelost ook Alkaliën; zwavelzuur ijzer.

Inwendig. 12—15 Gr. [met of zonder suiker] in eens, 1—3 uren vóór den aanval, bij *Febris intermittens.* Volgens sommigen zou deze wijze de beste zijn; anderen echter geven 1—1_2 Gr. alle 1—2 uren, gedurende eene *Apyrexie.*

[Door de vele eigenschappen die het *Phloiorrhiz.* gemeen heeft met het *Salicinum*, kwam de K. op het denkbeeld, hetzelve tegen *Febris intermitt.* aan te wenden. Hij rekent het op zijn minst gelijk in krachten met zwavelzure *Chi-*

Wenken en Meeningen enz., uitgegeven door Heije, II. St. 3 en 4. pag. 206. Tweede Afdeeling.

(207) Zeitschr. f. d. ges. Med. herausg. von Dieffenbach, Fricke u. s. w. IV. 1.
Schmidt's Jahrb. XI. 4. en Pharm. Centr. blatt 1836. 20.

(208) Schmidt's Jahrb. XVI. 146, en Pharm. Centr. bl. 1837. 439 en 588.

nine, tot welk besluit hij door vele waarnemingen gebragt wil zijn. Mogt, na 12—15 Gr. kort vóór den aanval gebezigd te hebben, de koorts evenwel hardnekkig blijven, dan mag men, zegt de K., zeker zijn, dat deze door eene tweede of, ten hoogste, derde gift, weggenomen zal worden. Behalve de waarnemingen van de K. zelve, pleiten die van Kremers (209), Hahnegraeff (210) en Lutens vóór het middel, terwijl de *antipyretische* kracht van hetzelve door Leonhard (211), die het in 6 gevallen gebezigd heeft, zeer in twijfel wordt getrokken. — De Hoogleeraar de la Faille, die het 4 malen in overigens volkomen geïndiceerde gevallen van zuivere *Febr. intermitt.*, aangewend heeft, zag niet het minste gevolg van het middel. Een meisje van 7 jaren, had 6 of 7 malen eene zuiver afgaande *Intermittens tertiana*; zij kreeg op den koortsvrijen dag eerst 12 Gr., en dit niet helpende, den volgenden vrijen dag 15 Gr., telkens verdeeld in 6 poeders. De koorts hield aan en 8 Gr. *Sulph. Chinin.* namen dezen terstond weg. De 3 andere gevallen betroffen volwassene vrouwen, wier koortsen naar dit middel geheel niet luisterden, maar dadelijk voor de *Chinine* weken. Wat mij betreft, ik heb hetzelve nog slechts 3 malen gebezigd, eens bij eene hardnekkige *Febr. intermitt. tertiana*, die vruchteloos eerst met *Sulph. Chinin.* behandeld was en na 24 Gr. *Phloiorrhiz.* eenige Paroxismen weg bleef en toen wederom verscheen en, na nogmaals te vergeefsch het *Phloiorrhiz.* gegeven te hebben, eindelijk door *Sulph. Chinin.* weggenomen werd. Een ander maal gaf ik een kind van 10 jaren met goed gevolg 8 Gr. *Phloiorrhiz.*, en een derde keer zag ik bij eenen volwassenen insgelijks eenen goeden uitslag. — In allen gevalle zullen herhaalde proefnemingen zeer nuttig zijn om dit middel, hetwelk zoo gemakkelijk en min kostbaar verkregen kan worden, naauwkeuriger op den regten prijs te leeren stellen, ofschoon

---

(209) *Beobacht. und Untersuch. über das Wechselfieber.* Aachen 1837. 110.

(210) Zeitschr. u. s. w. von Dieffenbach, Fricke etc. V. 3.

(211) Schmidt's Jahrb. XXI. 158.

hetzelve vrij zeker het *Chininum* niet zal kunnen vervangen, maar in allen gevalle, even als meer dergelijke *Antifebrilia*, ook als *amarum* soms goede diensten doen zal.]

† **Platinae praeparata.** [Aangaande het geneeskundig gebruik van het *Platina* of deszelfs bereidingen, hebben wij bijzonder weinig kunnen ontdekken, daar wij, behalve Cullerier sen., niemand kennen, die proefnemingen met dit metaal in het werk gesteld heeft. Deze geleerde gebruikte *Platina muriatica natronata* en vondt dit volkomen gelijk in werking met het *Aurum muriaticum natronatum*.] (212)

Inwendig. In *Poeders* [$\frac{1}{16}$—$\frac{1}{12}$ Gr., 1—2 maal daags, langzamerhand op te klimmen: tegen verouderde *Syphilis*, *Scrophulosis*, *Hydrops* enz.] of in *Oplossing* [b. v. ℞ *Platinae muriat. natronat.* Gr. 1, *Aq. destill.* Unc. 1. *Solve. D. S.* alle 2 (—3) uur 10 Druppen]; ook in *Pillen*.

Uitwendig. In *Zalven* [b. v. ℞ *Plat. mur. natronat.* Gr. 2—3, *Axung. Porci* Unc. $\frac{1}{2}$. *M. exacte. F. Ung.*] tot inwrijvingen.

Purgantia. Wij zullen nog melding maken van de volgende middelen (terwijl wij anderen, die nog te weinig onderzocht zijn, voorbijgaan):

† *Bryoninum*.	(Geiger door v. d. Bijll etc. 1160.) Uit den wortel van *Bryonia alba* enz. — Gemakkelijk oplosbaar in water en Alcohol, werkt het *drastisch* (doch ook vergiftig in grootere giften).
† *Cathartinum*.	(Ibidem 1162.) Het werkzame beginsel der *Sennebladeren*, terwijl Soubeiran nog niet, even als Hubert, gelooft dat ook de *Rhamnus cathartica* dit beginsel bevat (213).

(212) Pract. Untersuch. üb. die Behandl. der Syphilis etc. gesammelt von Lucas-Championnière. Uebers. von Scharlau. Leipzig 1838. 96.

(213) Soubeiran, Handb. der pharm. Praxis. Ausg. von Schödler. 545.

† *Colocynthinum.* (Dierb. l. c. 261.) Uit de *Coloquint.* Werkt drastisch.

† *Elaterinum* of ook *Elatinum.* (Annal. der Pharm. II. 366 seqq.) Uit het * *Extract. Elaterii* (zie pag. 92). Het is onoplosbaar in water, oplosbaar in Alcohol enz. — $\frac{1}{16}$-$\frac{1}{12}$ Gr. werkt, volgens Duncan, hevig purgerend (en emetisch). Christison gaf $\frac{1}{10}$ Gr. *p. dosi*, en er ontstond hevige werking. Het best schijnt het middel in oplossing gegeven te kunnen worden, zoodanig b. v. volgens Duncan: ℞ *Elaterin.* Gr. 1. *Solve in Alcohol V.* Unc. 1, *adde Acid. nitric.* Gutt. 4. *M.* — *D. S.* 36—40 Druppen met ½ Onc. Kaneelwater. — Het werkt ook *diuretisch.*

* *Extractum Jalappae.* (Manuel etc. 413.) Gr. 10—Scr. 1 *pro dosi.*

† *Folia Sennae halepensis.* (Mérat et de Lens, Dict. VI. 310.) Van *Cassia obovata.* Zij komen van *Aleppo* in den handel. Het is de bestkoope soort van *Senna*; van daar bij de Franschen den naam van *Sené des pauvres.* Men mag dus met regt op deze soort opmerkzaam maken.

† *Folia Sennae indicae.* (Buchner Repert. XXXI. 2. 235.) Ofschoon bij ons slechts de *Folia Sennae Alexandrinae* in de Apotheken voorhanden moeten zijn en onze *Pharmacopoea* voor het verwisselen met de *Folia Tripolitana*, *Italica* en *Arabica* waarschuwt, voeren wij drie niet officinele soorten hier aan, die buitenlandsch in gebruik zijn. Behalve de zoo even genoemde soort van *Aleppo*, komt nog eene soort uit Indië, van *Cassia elongata*, die

purgerend werkt, zonder onaangenaam te zijn, en tevens zwakkere krachten dan de andere soorten bezit. (Froriep's Notiz. XXIII. 169.)

† *Folia Sennae porturegalis.* Van *Cassia porturegalis.* Te Port Royal gebruikt men deze soort in plaats van de gewoone *Senna.* Zij werkt zoo krachtig als deze, doch veroorzaakt minder buikpijnen en smaakt aangenamer. (Overigens komen nog 3 soorten in den handel voor (214).)

† *Globularia alypum* en *G. vulgaris.* (Manuel etc. 435.) Beide planten bezitten zeer aanzienlijke purgerende eigenschappen. Loiseleur-Deslongchamps gebruikt ze, vooral de eerste, met goed succes als een zacht purgans en acht ze als het beste surrogaat der *Senna.* Men geeft de bladeren in decoct, Dr. 2 tot 6 *pro dosi.*

† *Granatinum.* (Identisch met * *Mannitum.*) (Riecke l. c. 358 en 484.) Men heeft deze stof als een eigenaardig bestanddeel van de *Punica Granatum* aangemerkt; doch zij is sedert bewezen identisch met het * *Mannitum* te zijn. Zie derhalve aldaar, pag. 334.

† *Gummi Gofel.* Dit is eene Gomhars uit zekere streken van Arabie, van sterke drastische krachten voorzien.

† *Jalappinum.* (Fror. Notiz. XIII. 64.) Hume, die dit Alkaloïd ontdekt heeft, wil ook een *Sulphas Jalappini* daargesteld hebben, hetwelk bij 1 Gr. *p. dosi*, zonder pijn te verwekken, purgeert. Doch Chevallier bewees weldra

(214) Zie Sobernheim, Handb. der prakt. Arzneimitt. 1838. 2 Aufl. II. 78.

dat dit *Sulphas Jalappini* van anorganischen oorsprong was. Meylink wil ook het *Jalappinum* daargesteld hebben, terwijl velen deszelfs aanzijn ontkennen. Kittae echter roemt het als een zacht, zeker en voor kinderen zeer geschikt *purgans*, ½ Gr. *p. dosi*, alleen of met *Calomel*, enz.; aan volwassenen geeft hij 1—2 Gr. in Pillen, Mixturen enz. (215).

† *Juglans cinerea.* (Manuel etc. 436.) De inwendige bast geldt in N. Amerika voor een zeer werkzaam *purgans*. Chapmann zegt dat een Extract en eene siroop, bereid uit deze bast te gelijk met de wortel van *Podophyllum peltatum* (welke plant C. voor een uitmuntend surrogaat der *Jalappa* houdt) zeer nuttig zijn bij lever-aandoeningen. De dosis is, volgens dezen hoogleeraar, van het extract 10—20 Gr., van de siroop ½—1 Onc.

(En *Podophyllum peltatum.*)

† *Lapathinum.* (Buchner's Repert. Bd. 38. 337.) Herberger heeft de purgerende krachten van dit Alkaloïd aangetoond.

† *Manna novae Hollandiae.* (Fror. Notiz. Bd. 35. 282.) Van *Eucalyptus resinifera*, volgens Smith. — HB: suikerstof en een slijmig bestanddeel. Volgens Mudie is deze Manna niet zeer verschillend van de soort, die aan de kusten der Middellandsche zee verzameld wordt.

† *Oleum Euphorbiae Lathyridis (s. Catapuciae minoris).* (Pharm. Centr. blatt. 1835. 430.) Nadat het *Oleum Crotonis* in gebruik gekomen was, trachtte men een inlandsch surrogaat voor hetzelve te ontdekken en meende men dit in de olie

---

(215) Berliner Centr. Zeit. 1835. 760.

uit het zaad van de *Euph. Lathyris*, gevonden te hebben. Frank, Calderini, Bally enz. maakten hunne waarnemingen dienaangaande bekend, uit welke men tot de werkzaamheid dezer olie wel besluiten kan. Ook Soubeiran en Solon roemen het middel; 16—60 Druppen, bij Obstructie's, Lintwormen, enz. — Zij komt meer overeen met de Krotonolie, dan met de Ricinusolie. (Ook uit het zaad van *Euphorb. hyberna* is eene olie, 10 Druppen *p. dosi*, in gebruik.)

† *Radix Rhabarbari rubri.* (Geiger Pharm. univers. 274.) Of deze, nog niet zeer lang bekende, wortel eene ware *Rheum* is, weet men niet zeker, ofschoon zij vrij wel met de gewoone soorten overeenkomt.

† *Resina Anacardii occidentalis.* (Dierb. l. c. 186, in de noot.) Vicira heeft deze hars als *drasticum* aangeprezen (en ook uitwendig als *rubefaciens* geroemd).

* *Rhabarbarinum* of *Caphopicrite* (der Franschen). (Geig. door v. d. Bijll etc. 1120.) Bij het verschil over het eigenlijk wezen van deze stof, willen wij slechts opgeven, dat althans het zuivere Rhabarberzuur niet zeer krachtig schijnt en dat b. v. 16 Gr. zonder veel werking bleven.

† *Rumicinum.* (Annal. der Pharm. IX. 304.) Geiger vondt in de wortels van *Rumex Patientia*, deze veel met het *Rhabarbarinum* overeenkomende stof, over welks werking trouwens nog weinig te zeggen schijnt.

† *Stipites Jaluppae.* (Buchner's Repert. LXV. 267—270; 2 Reihe I. 376.) Daar deze *Stipites* alle eigenschappen der wortel

schijnen te bezitten en zeer goedkoop zijn, zoo heeft Riederer niet ten onregte de *Resina Jalappae* uit dezelve te bereiden, voorgesteld en ook werkelijk zeer goed daargesteld. — Overigens is het vrij zeker, dat deze zoogenaamde Jalappe-stengels niets anders dan wortels zijn, van *Convolvulus Orizabensis* Pelletier.; dus *Rad. Jalappae orizabensis.*

† Radix Aristolochiae rotundae vulgaris of beter *Radix Corydalidis.* [Deze wortel is door Biermann wederom aan de vergetelheid onttrokken (216), ofschoon hij vroeger in groot aanzien moet geweest zijn, zoo als dan ook de oude *Pharmacopoeën* spreken van deszelfs » *vires alexipharmacas*, *uterinas et vulnerarias.*" — De eerste der door ons opgegevene namen gaf reeds aanleiding tot verwarring, zoodat de laatste boven dezelve te verkiezen is. — HB: stijfsel en *Corydalinum.* —] Biermann roemt deze wortel als een specifiek *antipyreticum*, die ook tegen recidiven beveiligt en daarenboven zoo veel minder in prijs is dan de *China.* B. gaf het middel altijd in poedervorm, Scr. 1—Dr. ½ *p. dosi*, doch steeds opklimmende, vooral op de verschillende dagen bij de *Febris tertiana.* — De hooge loftuitingen van B. nopens dit middel, worden echter door de mededeelingen van anderen, b. v. van Huss aangaande het *Seraphinen*-hospitaal te Stokholm (217), van Pruissische officieren van gezondheid aangaande Duitsche hospitalen (218), zeer veel gematigd, zoodat verdere onderzoekingen niet overbodig zullen zijn.

Resolventia. Hier gaan wij de middelen voorbij, die reeds onder eene andere klasse voorkomen.

Extractum Belladonnae. (Moll en v. Eldik, Tijds. XIII. 147.) Von Stosch roemt de Belladonne als een uitmuntend resolve-

(216) In Hufeland's Journ. Mai 1835. 19.

(217) Schmidt's Jahrb. XV. 77.

(218) Berlin. med. Centr. Zeit. 1835. No. 42. 691.

rend middel, vooral bij *Physconiën* der lever, nu en dan 1—4 Gr. (Magend. Form. 401 seqq.) Hier

[*Natrum bicarbonicum.* (zie p. 144.) behooren de *alkalische Digestief-pastillen* van Arcet, die ook *Pastilles de* Vichy genoemd worden, en die ook door Magendie als een de Digestie bevorderend middel geroemd worden en vooral uit *bicarbonas Sodae* bestaan.]

† *Pastinacinum.* Dit is een Alkaloïd, hetwelk uit de zaden van *Pastinaca sativa* verkregen wordt, eene walgelijke geur bezit en in kleine giften als *resolvens* werkt.

Pastus taraxacinus. Door Henke aanbevolen (Pölitz Repert. 1833. No. 20. 110). H. heeft gedurende 29 jaren de volgende methode gevolgd. Hij laat nl. den zieke zelve de stengels der *Leontodon Taraxacum* op het veld opzoeken, dan uitzuigen en hiermede 3—5 weken aanhouden. Zoo doende zou deze plant een bijzonder veel vermogend *resolvens* zijn. —

Sanguis. [Niet alleen dat men oudtijds het bloed als een werkzaam geneesmiddel beschouwde, waarvan ons de schriften van Plinius, Dioscorides, P. Aegineta, de blijken opleveren, ook later werd het dikwijls aangewend, b. v. even als vroeger door Celsus (219), Aurelianus (220) en Aretaeus (221), daarna door Paracelsus (222) en Tulpius (223) tegen de vallende ziekte, door Horst (224),

---

(219) *De Med. libr.* III. Cap. 23.
(220) *Chron. lib.* I. Cap. 4.
(221) *De curat. morb. diuturn.* Lib. I. Cap. 4.
(222) Zie Preu, *Syst. des* Paracelsus etc. 1838.
(223) *Observ. Med.* Lib. IV. Cap. 4.
(224) *Pharm. Galeno-chemic.* 1651. I. lib. VIII. Cap. 3, 4.

Riverius (225) enz. tegen de *Lithogenesis*. Ook bij ons (226) was het in gebruik. Doch in den nieuweren tijd werd het bloed niet alleen met goed gevolg tegen de *Hydrophobie*, door Ziegler (227) aangewend, maar vooral door Zeller (228), gedurende vele jaren, met een uitmuntend gevolg, tegen bloedstortingen gebezigd. Hij liet het heete bloed drinken, en zag in wanhopige gevallen hiervan de gelukkigste uitkomst. Deze methode zou vrij wat gemakkelijker zijn dan de Transfusie en scheen ons in allen gevalle belangrijk genoeg toe, om er deze weinige woorden van te zeggen.]

** **Sapo Olei Crotonis.** [Caventou en Bally prijzen dit praeparaat ten hoogsten aan, daar bij hetzelve de doses naauwkeuriger bepaald kunnen worden dan bij de olie zelve. — 2 deelen olie met 1 deel zeepziedersloog zamengewreven, gegoten en in stukken gesneden.] — *Cave*: lucht bij het bewaren.

(Onder de bereidingen van deze olie, die voor het gebruik aangeprezen zijn, maken wij, bij deze gelegenheid, nog melding van:

** *Oleum Ricini artificiale* (Hufeland). 1 Drup *Ol. Crotonis* op 1 Onc. *Ol. Papav.*, of liever 6 Gr. op 7 Onc.

** *Elaeosaccharum Olei Crotonis.* 1 Drup *Ol. Crot.* op 1 Dr. *Elaeos. Cinnamom.* — Het beste Kroton-olie-praeparaat, volgens Soubeiran.

† *Tinctura Seminum Crotonis.* 1 deel zaad (gepeld) met 6 gerectificeerde wijngeest, 6 dagen gedigereerd. Wordt behalve in Engeland weinig gebruikt.) (229)

* **Stannum muriaticum** *s. Protochloruretum Stanni hydratum.* [Kleine, witte, naaldvormige kristallen. Ligt oplosbaar in water.] *Cave*: verscheidene zuren, b. v. salpeterzuur.

---

(225) *Opera omnia* 416.

(226) B. v. *Pharm. Groning.* 1729. 9.

(227) *Neue Ansichten von der Hundswuth* u. s. w. 1820.

(228) *Jahrb. der phil. med. Geselsch. zu Wurtsburg.* I. 1. 1828.

(229) Riecke, l. c. 525.

Inwendig (*ad Grani quadrantem !*). Gr. 1—2 daags in *Pillen* volgens Chevallier, *Oplossing* [De beste vorm is de oplossing in *Spr. muriat.-aeth.* (volgens Schlesinger(230)), Gr. 1 in Dr. 1 : hiervan 5 Druppen 3—4 maal daags, om den anderen dag met eenige Druppen op te klimmen. Wil men sterker werken, dan Gr. 2 in Dr. 1.], enz. (Men gebruikt dit corroderend vergif tegen wormen, zenuwziekten, vooral *Epilepsie.*) (231)

Uitwendig. Als *Waschwater* [bij *Prurigo pudendi muliebris*; Gr. 1—2 in Unc. 6 water ; dikwijls wasschen], enz.

Stomachica. Onder de als zoodanig aangeprezen geneesmiddelen, treffen wij nog aan :

† *Nux Caryophyllata* of *Ravensara.* (Dierb. l. c. 221.) Komt van *Ravensara aromatica* (Sonnerat) uit Madagascar. De zaden uit deze vruchten zijn brandend specerijachtig van smaak. Zij kunnen even als kruidnagelen gebruikt worden. (De bladen echter zijn nog meer aromatisch dan de *Nuces* en leveren eene uitmuntende olie op.)

† *Piperoïdum s. Zingiberinum.* (Brandes pharm. Zeit. 1835. 4.) Uit de Gengber verkrijgt men dit beginsel. De Gengber van Jamaika geeft $\frac{1}{16}$ zijns gewigts van deze stof. Beral slaat de volgende bereidingen van het *Zingiberinum*, hetwelk in Aether onder anderen geheel oplosbaar is en met suiker gemengd zeer aangenaam smaakt, voor :

Alcoholaat van Piperoïd. 1 Onc. in 15 Onc. Alcohol van 40° opgelost. Deze oplossing is dus in werking aan de Gengber zelve gelijk.

Gengbersuiker. 2 Scr. in 10 Scr.

---

(230) Huf. Journ. 1837. 94 seqq. Septemb.

(231) Zie ook Mérat et de Lens, Dict. III. 160.
Cazenave in Dict. de méd. 2 édit. XII. 388.

Alcohol opgelost, 12 Onc. suiker er bij gemengd, en dan de Alcohol verjaagd.

Tabulae van Piperoïd. 6 Onc. van de zoo even genoemde suiker worden met 1½ Onc. *Mucilago Gum. Arab.*, tot 18 Greins tafeltjes gebragt.

Gengbersiroop. 8 Scr. van het Alcoholaat worden met 8 Onc. siroop vermengd.

† *Zingiber chinense.* (Zie ook Pharm. Centr. blatt. 1835. 543 seqq.) Deze soort uit China schijnt krachtiger te zijn dan de gewoone O. Indische. — (Ook kent men eene West-Indische en Bengaalsche soort, welke laatste het rijkst is aan vlugge olie en extractiefstof, zoodat de Bengaalsche als *stomachicum*, de W. Indische en vooral de Chineesche als *rubefaciens*, den voorkeur schijnen te verdienen, daar in de Chineesche het meeste weekhars gevonden wordt.)

* **Strychninum sulphuricum.** Ten opzigte van dit geneesmiddel kunnen wij volstaan, met naar * *Strychninum aceticum*, pag. 205, te verwijzen, daar beide praeparaten in aanwending en werking overeenkomen.

* **Sulphur jodatum** *s. Joduretum Sulphuris.* [Een zeer losse verbinding van 1 atoom Jod en 2 atomen Zwavel, welke bestanddeelen bij eenige hitte zich reeds weder van elkander scheiden. — Oplosbaar in water (?).] *Cave :* Alcohol, enz.

Uitwendig. In *Zalven* [Gr. 10—30 op Unc. 1 vet : tegen onderscheidene chronische huidziekten (vooral bij *Eczema aurium chronicum*, *Psoriasis* enz.) met goed gevolg door velen en vooral door Biett (232) gebezigd]. Ook heeft men

(232) In Dict. de Méd. 2 édit. I. 499.

inhalationes van dit middel bij *Phthisis* en chronische *Bronchitis* aangewend (Copland). (233)

† **Tannas chinicum.** [Ronander roemt dit zout (en ook het *tannas cinchonicum*) als het werkzaamste Chinazout. R. heeft met dit middel verscheidene koortsen, die naar de krachtigste middelen niet luisterden, weggenomen. Ook bij Typhus en in andere gevallen waar het *Sulphas Chinini* den *Cortex* niet vervangen kan, werkte dit praeparaat voordeelig. Hieruit schijnt men te mogen besluiten, dat de looistof niet weinig tot de tonische krachten der China bijdraagt, wat ook reeds lang b. v. de beroemde Berzelius geloofde. — De volgende verbinding schijnt tegen hardnekkige oude koortsen de beste te zijn: ℞ *Tannat. chinici*, *Pip. nigr. pulv.*, *Extr. Absinth.* ana Dr. ½. *M. f. pill.* No. 30. *D. S.* alle 3 uur 3 pillen gewoonlijk. (234)]

* **Tanninum purum** *s. acidum tannicum.* [Eene witte, reukloze massa, zeer adstringerend van smaak en niet kristalliseerbaar.] Goed oplosbaar in water, minder goed in Alcohol en Aether.

Inwendig. In *Oplossing* [Scr. 2 in *Vini aromat.* Unc. 8, 4 maal daags 1 lepel: bij eene chronische druiper], *Pillen* [Dr. ½, *Cons. Rosar. q. s. u. f. l. a.* Pill. no. 18. *D. S.* alle uur 1 pil: bij *Metrorrhagiën*, *Blennorrhoeën*, enz.], *Poeders* [Gr. ½—1], enz. (Nog bijna alleen door Italiaansche geneesheeren inwendig aangewend.) (235)

Uitwendig. Tot *Injectie's* [in de *Urethra*, bij chronische *Gonorrhoea*, Gr. 18, opgelost in *Vini* Unc. 6. Bij de inspuitingen in de *Vagina* eens zoo sterk.], *Oogzalven* en *Oogwaters* [bij de *Blennorrhoea aegyptiaca* (Hüter)].

(Ook als *antidotum* van verscheidene Alkaloïden, b. v. Strychnine, Morphine enz. is het in gebruik. — Wij stippen

---

(233) Cogswell, an experim. ess. on the....... Jodine etc. Edimb. 1837. p. 118.

(234) Arsberättelse on Svenska Läkare Söllskapets-Arbeten. Stockh. 1831.
Hecker's Annal. Dec. 1834. 458.
Gräfe und Walther Journ. Bd. 24. 620.

(235) Frorieps Notiz. XVIII. 304, XXIV. 57; neue Notiz. II. 76, VI. 203.

ook bij deze gelegenheid nog aan, dat Elliotson en onze landgenoot Egeling de looidampen bij de Teering aanprijzen, Elliotson ook vooral bij chronische *Bronchitis*; 3—4 maal daags 20 minuten lang deze dampen in te ademen (236).

† **Tinctura Rhoïs Toxicodendri** *s. Essentia Rh. Toxicod.* [*Fol. Rhoïs Toxicod. recent.* 1 met 1 Alcohol van 86%, 14 dagen digeren en onder uitpersen filtreren, volgens de *Ph. Gallica.* — Volgens bevoegde schrijvers schijnt deze Tinctuur wel het eenige aanbevelenswaardige praeparaat van de *Rhus Toxicod.* te zijn, en verdient dezelve eene blijvende plaats in de nieuwere *Materies medica* te beslaan.]

Inwendig. Gutt. 10—32 [in Unc. 4 water opgelost, 3 maal daags een theelepeltje]: vooral tegen herpetisch-scrophuleuse *ophthalmiën* (von Ammon). — Ook tegen paralytische aandoeningen, herpetische uitslag en chronische huidziekten, is deze Tinctuur door velen met een uitmuntend gevolg gebezigd. (237)

Turfa. [Onder de rij der geneesmiddelen ook de overbekende Turf te vinden, moge sommigen zonderling schijnen; wij maken hier echter van dezelve melding, omdat niet alleen reeds Titius eene verhandeling over deszelfs gebruik schreef (238), maar dewijl men ook voor eenige jaren dezelve in baden tegen verlamming aangeprezen heeft (239). Het aldaar aangevoerde geval, waar men vooraf hoogst intensief antiphlogistisch en daarna exciterend te werk ging, bewijst derhalve zóó weinig voor de werkzaamheid der Turfbaden, dat men daaruit wel niet tot de kracht van den Turf zal besluiten. Wat

---

(236) Moll en v. Eldik, Tijds. XIII. 95, XIV. 316.

(237) Lichtenfels in Auserles. Abhand. aus dem Gebiete d. Augenheilk. I. 121.

Scheibler in Schmidt's Jarhb. XI. 286.

Baudelocque in Journ. de méd. et chir. prat. 1837. 28 seqq.

(238) S. C. Titius, *Dissert. de Cespite utili, vulgo turfa.* Wittenb. 1794.

(239) Berl. med. Centr. Zeit. 1835. No. 50. 803.

er dan ook van zijn moge, de gemakkelijke wijze van verkrijgen zou echter tot eene proefneming kunnen doen besluiten.]

† **Turiones Asparagi officinalis.** [HB: *Mannitum*, vette olie, *Asparaginum* enz. — Men gebruikt vooral de *Turiones* om de *Syrupus Asparagi* en het *Asparaginum* te bereiden, terwijl dezelve ook, even als de beide laatstgenoemde bereidingen, overeenkomstig met de *Digitalis*, vooral tegen hartziekten aangewend worden. Men zie derhalve verder op *Syrupus Asparagi* (pag. 211) en *Asparaginum* (pag. 286).]

* **Zincum muriaticum** *s. Chloruretum Zinci.* [Eene witte zoutmassa, zeer ligt oplosbaar in water, wijngeest en Aether.] *Cave:* lucht, hitte, eiwit, gelei.

Inwendig (!). In *Oplossing* [1 in 8 *Aeth. sulph.* is de *Aether Zinci.* Ook 1 Gr. in 2 Dr. *Spr. muriat.-aeth.*, in het begin alle 4 uur 5 Druppen, in suikerwater; langzaam op te klimmen tot 10 Druppen *p. dosi* (!)]. (Men gebruikt het in die zenuwziekten, in welke men gewoon is de *Flores Zinci* aan te wenden, volgens Hufeland (240).)

Uitwendig. Als *Bijtmiddel* [droog aan te wenden. — Een volkomen geschikt praeparaat om het uitwendig gebruik des *Arseniks* te vervangen, zonder de nadeelen van dit gevaarlijk middel in zich te vereenigen (Hancke (241)).]; in *Oplossing* [zeer verdund: tot Fomentaties bij scrophuleuse zweeren], *Injectie's* [bij fistuleuse zweeren]; in *Zalven* [met *Axungia Porci*], *Linimenten* [met *Ol. Olivar.*] en als *Pasta* [met meel: vooral zóó bij *Carcinoma*]. (242)

---

(240) Riecke l. c. 650.

(241) Annal. der Pharm. XIV. 343.

(242) Canquoin, die Behandl. des Krebses u. s. w. Ausg. von Frankenberg. Braunschw. 1839.
Schmidt's Jahrb. XII. 193, XIV. 196, XVII. 45.

REGISTER.

[NB. *De namen, onder welke wij de geneesmiddelen in de alphabetische volgorde, aangevoerd hebben, komen* niet *in dit Register voor.*]

B.

C.

D.

M.

P.

Q.

R.

S.

ERRATA.

Door bijzondere omstandigheden zijn vooral in de eerste vellen dezes werks eenige feilen ingeslopen:

Pag. 12, 20, 23 en hier en daar elders, staat soms Once ½ (b. v.) voor Unc. ½, enz.

» 32, 37, 40 enz. in de afdeeling *uitwendig*, staat soms *Linctus* voor *Litus* (*oris*).

Hier en daar staat *Beten* voor *Boli* of *Brokken*.

» 7	regel	12	v. o.	*staat*	mengelingen	*voor*	vermengingen
» 14	»	15	v. b.	»	— consistensie	»	— consistentie
» 22	»	5	v. o.	»	opwellende	»	opbruisschende
» 32	»	8	v. b.	»	langer	»	langer dan
» 42	»	11	v. o.	»	Cesarorum.	»	Cerasorum.
» 76	»	3	v. o.	»	(de	»	(met de
» 179	»	14	v. o.	»	schep	»	scherp
» 212	»	1	v. b.	»	Tamarandi.	»	Tamarindi.

De overige feilen, die van minder aanbelang zijn, gelieve de lezer zelve te verbeteren.

Overigens moet het † vóór *Berberinum* (pag. 56), *Extractum Nicotianae* (pag. 95) en *Hb. Galeopsidis grandiflorae* (pag. 115) thans een * zijn.